

Gepubliseer op:

Deur Christus Alleen

Tuisblad van dr. A.H. Bogaards

www.enigstetroos.org

Ds. H Veldkamp

De Balling van de Kabaroe

over het boek Ezechiël

Tweede druk

Inhoud

DE HEMELEN GEOPEND	4
ABNORMAAL?	9
HET ROEPINGSVISIOEN	13
I. De vier "wezens"	13
HET ROEPINGSVISIOEN	19
II. De raderen	19
HET ROEPINGSVISIOEN	23
III. Die op de troon zat	23
EEN KERKDIENST BIJ EZECHIËL	28
LETTERS ETEN	34
STAAL EN DIAMANT	39
DE VROME MOORDENAAR	45
DE SPREKER DIE ZWIJGEN MOET	51
GODS KINDERSPEL	56
MEELEVEN	60
DE STAF DES BROODS	64
DE GEWOGEN HAREN	70
DE DOLERENDE PROFEET	74
DE UITBUNDIGE PROFEET	78
DE BEGEERDE PROFEET	82
DE GRAVENDE PROFEET	86
TAMMOEZ BEWEEND	90
HET RAPPORT	93
GODS OOG	97
HET VERLATEN HUIS	101
DE POT EN HET VLEES	105
PELATJA'S DOOD	108
VORM EN WEZEN	112
WOORDEN ZIEN	116
GEREED VOOR DE REIS	120
ONGEMOTIVEERDE AFWIJZING	124
VOSSEN IN DE BOUWVALLEN	128
VAN WINDSELS EN SLUIERS	132
HULP IN NOOD OF NOODHULP?	136
PERSOONLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID	139
GODS BEWIJSSTUKKEN	143
DE ZONDE VAN ONVRUCHTBAARHEID	147
SCHOONHEIDSKONINGIN OF BOKSKAMPIOEN?	151
MIJN GOUD EN MIJN ZILVER	155
UW ZUSTER SODOM	159
HET RAADSEL VAN DE TWEE ADELAARS	163
SOLIDARITEIT EN VERANTWOORDELIJKHEID	167
DE VREEMDE TROUBADOUR	171
WAAROM NIET VERDELGD?	175
DE TWEE WEGEN	179
AF DIE KROON!	183
RIJK AAN LAWAAI	187
SCHIJBEEKERING	191
ROESTVLEKKEN	195

DE ONBEWEENDE DODE	199
TOORNENDE LIEFDE	203
ALS EEN ENGEL DES LICHTS.....	207
MOABS ZUIGKRACHT	211
BROEDERTWIST.....	215
ONZE DOODSVIJANDEN	219
BELANGEN-POLITIEK.....	223
HET VERGAAN VAN DE "T I T A N I C"	228
GODS IRONIE	233
DE WONDENDE DOORN	237
ONS "WAAROM" EN GODS "DAAROM"	241
DE ARBEIDER, DIE GEEN BEHOORLIJK LOON GEKREGEN HAD.....	245
DE JONGELINGEN VAN ON	249
VAN MENSEN, VOGELS EN ANDERE DIEREN	253
PRODUCENTEN OF CONSUMENTEN.....	257
DE LICHTEN AAN DE HEMEL	261
DE SCHRALE TROOST	265
TOT WACHTER AANGESTELD.....	269
DE BEIDE UITERSTEN.....	273
ZIJ DIE APPLAUDISEREN	277
EEN PREEK VOOR "HERDERS EN LERAARS"	281
EEN PREEK VOOR DE SCHAPEN	285
DE NOODDRUFT DER HEILIGEN	289
DE VERKEERDE TOON	293
MENSENETERS.....	297
WAAROM EN WAARTOE.....	300
HET GEDREUN DER BEENDEREN	304
GEMEENSCHAP DER HEILIGEN	308
GOG —ANTICHRIST	312
DE TAAL DER MUREN	316
SLECHTS EEN WAND!.....	320
ONS BEZIT	324
VIJF IS VIJF EN TIEN IS TIEN	328
VERKEERSREGELS	332
HET WASSENDE WATER.....	336
HET GENEESKRACHTIGE WATER	340
VRUCHTBOMEN.....	344
GRENZEN.....	348
OVER DE GANSE BREEDTE	352
DE HERE IS ALDAAR.....	356

DE HEMELN GEOPEND

In het dertigste jaar, in de vierde maand, op de vijfde der maand, toen ik te midden der ballingen aan de rivier de Kebar was, werd de hemel geopend en zag ik gezichten van Godswege.

Ezechiël 1:1.

Het duistere boek Ezechiël begint direct al met een moeilijkheid wat de *datering* betreft. Er staat wel heel nauwkeurig, dat wat de profeet nu gaat medelen, geschiedde op de vijfde van de vierde maand, dat is Juni/Juli van het dertigste jaar, maar de aanduiding, waar dit dertigste jaar vanaf gerekend moet worden, ontbreekt geheel en al. Er blijft niets anders over, dan daarnaar te *raden*. Een van de oplossingen, die misschien het meest bevredigen kan, is, dat bedoeld wordt eenvoudig het dertigste levensjaar van Ezechiël zelf — de leeftijd waarop naar de wet van Mozes iemand tot het ambt werd geroepen.

Gelukkig helpt de mededeling in het tweede vers, dat dit was het vijfde jaar van de ballingschap van koning Jojachin, ons om iets naders te weten te komen van de tijdsomstandigheden, waarin we ons verplaatsen moeten.

Dit is tot goed verstaan van deze profetieën noodzakelijk.

Het vijfde jaar der ballingschap van Jojachin — we schrijven dus het jaar 593 vóór Christus.

Hoe zag het er toen uit in de wereld, en in de kerk van de oude dag?

Wat de staatkundige gebeurtenissen betreft, was het een tijd van oorlogen en geruchten van oorlogen.

De wereldmachten botsten tegen elkaar in. De beide grote mogendheden van die tijd — Egypte en Babel — betwistten elkander de hegemonie, terwijl kleinere staatjes als Fenicië, Ammon, Moab en Edom daarbij voortdurend in troebel water poogden te vissen.

Zó zag het er in de "wereld" uit.

En wat Israël, de "kerk" betreft, daar was de toestand alledroevigst, gelijk straks wel nader blijken zal.

En zo komt — bij deze situatie van "kerk en wereld" — de profetie van Ezechiël al direct midden in onze tijd te staan, en verkrijgt ze een hoge mate van actualiteit.

De "kerk" was destijds in tweeën gesplitst.

In het jaar 597 had namelijk Nebukadnezar Jeruzalem ingenomen, onder de regering van Jojachin, ook wel bekend onder de naam van Jechonja of nog korter: Chonja. Een zeer belangrijk deel der bevolking was toen gedeporteerd door de Chaldeeën: het koninkrijk Juda werd van z'n beste krachten beroofd; de strijdbare mannen, de handwerkslieden en de adel waren in ballingschap weggevoerd.

Onder deze ballingen bevond zich nu ook Ezechiël, een priesterzoon. Zijn vader was de ons overigens onbekende Boesi, van wie sommigen willen beweren dat hij dezelfde was als Jeremia¹. Als woonplaats werd hem en zijn mede-ballingen Tel-Abieb aangewezen, een naam

¹ Boesi betekent nl. verachte, en dit wordt dan door de rabbijnen in verband gebracht met Jeremia, die door zijn tijdgenoten veracht werd.

die waarschijnlijk van het Assyrisch afstamt, en "zandheuvel" betekent. Een bij uitstek vruchtbaar gebied werd hun dus blijkbaar niet toegedacht, zoals de naam wel aanduidt, hetgeen ook niet te verwachten was. Overigens hadden ze 't er zo èrg slecht nog niet. Ze mochten eigen huizen bewonen, bezittingen hebben, kortom de vrijheid van beweging werd hun niet ontnomen. Dit Tel-Abieb lag nu aan "de rivier de Chebar", d.i. de Kabaroe of het "grote kanaal", waarschijnlijk de tegenwoordige Sjatt-en-Nil, vlak in de buurt van het oude "Ur der Chaldeeën". Daar, in het oude stamland van Abraham, moeten we ons nu de profeet denken.

Intussen betekende deze deportatie van de upper-ten van Juda, waaronder ook onze priesterzoon behoorde, nog niet de volledige debacle van het koninkrijk Juda, het aloude Davidshuis.

Wel waren er de beste sappen aan onttrokken, maar er bleef toch nog een groot deel des volks in Palestina en Jeruzalem achter. Zelfs bleef in schijn nog het koninkrijk bewaard, en op Jeruzalems troon glorieerde de Davidszoon Zedekia. Maar meer dan schijn was het niet. In werkelijkheid was hij niet meer dan vazal van Babels monarch. Deze Zedekia (die oorspronkelijk Mattanja heette) was een oom van de onfortuinlijke Jojachin van zoëven, en de jongste zoon van de beroemde reformator Josia. Maar met zijn roemruchte vader vertoont hij geen enkele overeenkomst, gelijk blijken zal.

Het is dan tijdens de regering van deze laatste nazaat van David, wiens wankle troon straks geheel vallen zal, dat Ezechiël in het oude twee-stromenland zijn gezichten ziet.

Het was — gelijk gezegd — in die dagen van Josia af tot Zedekia toe alles oorlogsrumoer.

Josia wordt bij Megiddo verpletterd door de Egyptische farao Necho II, als deze door Palestina optrekt naar Mesopotamië, om de Assyriër hulp te bieden tegen de oppermachtige Babyloniër Nabopolassar.

Zijn zoon Joahaz moet naar Egypte in ballingschap.

Diens broer en opvolger Jojakim is niet meer dan vazal van Egypte.

Onder zijn regering staat de wereld in brand, als Nabopolassars zoon Nebukadnezar van Babel de Egyptische farao Necho bij Karchemis in de pan hakt.

Jojakim rest niets anders dan nu Babels monarch als zijn heer te erkennen.

Opgestookt door Egypte om Babels banden te breken en die touwen van zich te werpen, wordt Palestina wéér een slagveld, als eerst Arameeërs en Ammonieten de Palestijnse landen plunderen en daarna Nebukadnezar zelf Jeruzalem belegert.

Tijdens het beleg sterft Jojakim en krijgt z'n voorzegde "ezelsbegrafenis".

Ditzelfde beleg brengt ook het einde van Jojachin, en de deportatie der edelen en Ezechiël naar Babel.

Dat heel deze geschiedenis van bloed en tranen plaats greep, omdat deze koningen de reformatie van Josia grondig weer vernietigden, de "koningin des hemels" weer haar intocht deed in Jeruzalem, met al de gruwelen aan die afgoderij verbonden, en dat dus ook de wegvoering van 597 een oordeel Gods was — dat heeft Zedekia niet begrepen.

De stem Gods van 597 heeft hij niet verstaan.

Het is daarom, dat Zedekia geen pogingen aanwendt tot hernieuwde *reformatie*, maar wanhopige pogingen doet tot *reorganisatie*.

Dit wil zeggen dat Zedekia, met instandhouding der schandelijke afgoderij, zijn labiele troon

tracht te schragen met allerlei politieke en andere lapmiddelen.

Hij gaat daarbij uit van de gedachte, dat de overgebleven rest in Jeruzalem nog altijd de "ware" kerk is.

Ofschoon de toestand door en door verrot was en zelfs het leven werd bedreigd van hen die voor Josia's reformatie opkwamen, zong men toch: des Heren tempel zijn deze.

Die ballingen, die in 597 door God waren weggevoerd, dat waren de afvalligen en zondaren, de slechte vijgen, door de Here weggeworpen.

Anders zou God ze toch niet uit het land hebben gestuurd in ballingschap?

Maar zij — Zedekia en de zijnen — door Gods sparende hand in Jeruzalem gelaten — zij waren de goede vijgen!

Het was voor hun denken eenvoudig onmogelijk, dat God Zijn stad en tempel *kon* verlaten!

Dienovereenkomstig gaat Zedekia aan het reorganiseren.

Met hulp van de staatsmachten poogt hij zich op de been te houden.

Nu eens met behulp van Egypte en Fenicië, dan weer van Ammon en Moab tracht hij het juk van Babel af te werpen en z'n oude zelfstandigheid te herwinnen.

Het gaat met wisselende kansen, maar het resultaat is natuurlijk de volledige ondergang.

Er is zonder enige twijfel nauw contact geweest tussen de ballingen in Babel en de grote rest van het volk in Jeruzalem.

Dit leidde er toe, dat de verbannen met grote interesse de manoeuvres van Zedekia en de zijnen hebben gevolgd.

En dit niet alleen.

Maar ze hebben van de reconstructiepolitiek van Zedekia alle verwachting gehad.

Daarop was al hun hoop gevestigd.

Een spoedige terugkeer in het dus herstelde koninkrijk was de algemene verwachting.

En het schijnt, dat Ezechiël zelf eerst ook die mening heeft gedeeld.

Totdat — niet het minst tot Ezechiëls eigen verbazing — de hemelen geopend werden voor de ogen van de ziener aan het grote kanaal, "de hand des Heren op hem was" en hij gezichten Gods zag.

Tot z'n eigen verbazing.

Want het was voor de ras-echte Israëliet toch wel 'n oorzaak van grote verwondering, dat de Here Zich openbaarde, niet aan de plaats Zijner woning in Jeruzalem — maar ver weg in het vreemde land, bezoedeld door de heidenen en de afgoden.

En dat de Here Zich openbaarde aan een balling.... ieder moest deze ballingschap toch wel als een straf, een vloek Gods gevoelen.

Voor de ogen van deze "ongelukkige" balling gaan dan nu de hemelen open.

Hem wordt een blik gegund in Gods binnenste Raadkamer.

Hij komt in hemels licht te staan.

Bij hemels licht leert men de dingen anders zien.

Zo mag nu ook Ezechiël en voor zichzelf leren, en het aan anderen doorgeven, hoe God in de

hemel Zelf denkt over de "herstel"-pogingen van Zedekia en over de toekomst van land en volk.

Deze gedachten Gods zijn veel anders en hoger dan de gedachten der mensen.

Wat Ezechiël van de Raad des Heren te zien en te horen zal krijgen, komt hierop neer, dat men van de opbouw-pogingen van Zedekia in het geheel niets moet verwachten, en dat men z'n zinnen daar af moet zetten.

Het zwaartepunt moet niet meer gezocht in Jeruzalem, maar in het land der ballingschap.

God knutselt niet met Zedekia en de valse profeten, die van vrede roepen, mee, maar zal Zijn wederopbouw des volks beginnen van de grond af.

Door volledige reformatie. Door algehele loutering des volks.

Daar, in de ballingschap, zal een nieuw volk geboren worden, in de weg van wedergeboorte en inkeer.

Men zie niet achteruit naar Jeruzalem, maar vooruit!

Het in de smeltkroes geworpen volk is de bakermat van het toekomstig Israël.

De stam des volks — in Palestina — is dodelijk ziek, maar de ballingen zijn de levende tak, waaruit een nieuw volk geboren zal worden.

De ballingen zijn "een bijenzwerm, die de moederkorf heeft verlaten, maar straks weer tot de nieuwe moederkorf komen zal, terwijl de bewoners van de oude moederkorf zullen worden vernietigd"².

Wij zitten hiermee feitelijk midden in de kerkvragen en kerkproblemen van onze tijd.

Het benauwende hierbij is, dat wij het *eigenlijke* probleem nauwelijks zien.

Het eigenlijke probleem is niet de meer of minder "zuivere openbaring van het lichaam van Christus".

Daar plegen wij ons wel in vast te bijten, en de een is nòg "zuiverder" dan de ander.

Maar dat is de kern van de zaak niet. Wij zeggen niet dat het "er niets toe doet". De Heiland heeft aan de kerk van Efeze, die de "kwaden niet kan verdragen", en die degenen die zich uitgaven voor apostelen als leugenaars aan de kaak stelde, ook niet gezegd, dat het "er niets toe deed", en dat deze "leertucht" een onnut bedrijf was. Hij heeft die kerk er zelfs om geprezen. Niettemin stond deze kerk *aan de rand van de ondergang*, en dreigde de Here Jezus haar kandelaar weg te nemen, omdat zij haar eerste *liefde* had verzaakt.

Haar enthousiasme dreigde door haar orthodoxie te worden verzwolgen. Wee de kerk, welke naam zij ook draagt, die niet meer enthousiast is. Dit "enthousiast" dan naar de letterlijke betekenis van het woord ... in God zijn!

De kerk die geen smidse van de Heilige Geest wil zijn, wordt kerkhof.

Daarmee houdt de kerk niet op te bestaan.

Zij houdt nóóit op te bestaan.

Maar zij wordt *verplaatst*.

Zoals de oudste christelijke kerken uit het Midden-Oosten naar het Westen werden verplaatst, zo kan nu ook de bedding worden verlegd naar, ja wie zal zeggen waarheen?

² Noordt zij, Ezechiël, Korte Verklaring, blz. 18/19.

Dit is het benauwende probleem dat ons moet bezig houden, of wij als kerk nog willen zijn wat ons als kerk alleen *bestaansrecht* geeft: gereedschap in de hand van de Heilige Geest!

Een timmerman kan met ondeugdelijk gereedschap niets beginnen, en een tuinman evenmin. De Here Jezus helemaal niet. Hij wordt dan in Zijn werk belemmerd. Dat is toch wel de krankzinnigste gedachte, dat Christus in Zijn werk belemmerd wordt niet door Zijn vijanden, maar door Zijn "vrienden".

De kerk zal zich dus moeten bekeren van deze grote zonde, dat zij de Heilige Geest geen doortocht verlenen wil.

Dat is, om met Ezechiël te spreken, dat zij niet staat "onder open hemel". Dat zij wel wil gezegend worden, maar niet zegenen.

Voor vele kerkmensen die de jubel "des Heren tempel zijn deze" van Jeruzalem hebben overgenomen, is dé grote levenszonde, dat de hemel "potdicht" zit.

Wie hoort de voetstappen van Christus?

Wie wendt nu zijn blik naar voren in vurige verwachting van de nieuwe toekomst die Christus Zijn gelouterde kerk belooft?

Wie ziet de hemelen geopend?

Ach wij, wij zien niets dan de vier hoeken der aarde.

Wij vragen elkander, op welke wijze wij het spoedigst op economisch herstel en staatkundig evenwicht kunnen hopen.

Maar geestelijk herstel in de brand van deze tijd, wiens begeerte is het?

Hoogconjunctuur wel!

Bekering — dat niet!

Open, o God, Uw hemelen voor ons!

Laat ons gezichten Gods zien.

Maak ons visionnaires.

Doe Uw hand op ons zijn — ook al doet het pijn!

Schenk ons de zegen der *verontrusting*.

Wij zijn zó "gewend" aan Uw oneindige liefde, dat wij het niet eens meer als een wonder ervaren. Het monster der "gewenning" dreigt ons op te slokken. Wij gaan daar dood aan. En omdat wij niet meer vol zijn van U, zijn wij niet meer verontrust over anderen, die U niet kennen.

Here, bekeer mij tot Uw liefde, Amen!

ABNORMAAL?

De hand des Heren was daar op hem.

Ezechiël 1:3b.

Niet alleen over de tijdsomstandigheden waarin Ezechiël leefde, maar ook over de *persoonlijkheid* van deze priesterzoon ontsteekt de Schrift enig licht.

En hoewel niet de persoon die *gezonden* wordt om de boodschap des Heren over te brengen, maar de *Zender* de voornaamste is, mag het toch niet van belang ontbloot heten, iets naders van deze merkwaardige ballingprofeet te weten¹.

Ofschoon God de Here in geen enkel opzicht gebonden is aan Zijn instrumenten, en Zijn werk kan doen door ongeletterde mensen, die zó achter de ploeg vandaan komen, heeft het Hem niettemin behaagd, niet zo zelden gebruik te maken van talenten, aanleg en ontwikkeling (die trouwens ook Zijn gaven zijn) dergenen die tot Zijn dienst geroepen worden.

Aan Mozes is zeker z'n brede ontwikkeling, aan 't Egyptische hof opgedaan, uitstekend te pas gekomen, toen hij tot leider en wetgever geroepen werd, — om van Paulus' wetenschappelijkheid maar te zwijgen. De mening, dat het doorlopen van de "hogeschool van de Heilige Geest" alleen voldoende is voor Gods gezanten, wordt daardoor wel in het aanzicht weersproken.

Ook Ezechiël was 'n man van brede kennis.

Zijn ontwikkeling was niet blijven steken bij wat hij als priesterzoon van de Mozaïsche wetten had opgedaan. Zijn geestelijke horizon strekte zich verder uit, en hij was er terdege van op de hoogte, wat er in zijn cultuurwereld te koop was. De tekening van de wereldhandel der Feniciërs (h. 26-28) legt daarvan een klaar getuigenis af, terwijl het roepingsvisioen in hoofdstuk 1 duidelijk blijkt geeft, dat hij wist wat er in de gedachtenwereld van Babel leefde².

Als troubadour bij de gratie Gods, dichter en taai-virtuoos bij uitnemendheid, beschikt hij over zulk een wondere verscheidenheid van beeld en vorm, als slechts bij hoogbegaafde dichterlijke naturen wordt aangetroffen. En hij weet zijn gehoor zo aesthetisch te ontroeren, dat God Zelf zegt: "gij zijt voor hen als een liefdeslied, schoon van klank, passend bij snarenspeel. Zij horen uw woorden, maar zij doen er geenszins naar" (33:32) ... dit is het oertype van hen die applaudiseren bij een "mooie preek", en voorts overgaan tot de orde van de dag.

De schoonste karaktertrek van Ezechiël is zijn volkomen *overgave*.

Wel heeft de Here ook zijn tegenzin eerst moeten breken, want het ging de profeten niet gemakkelijk af, de ondergang van hun eigen volk aan te zeggen — ze speelden niet wellustig met geweldigheden als dood en verdoemenis, zoals sommigen dat kunnen blijkbare — en telkens heeft de Here Ezechiël er als het ware naar toe moeten slepen met Zijn: profeteer toch, mensenkind!

¹ De gegevens hiervoor zijn in hoofdzaak ontleend aan Dr A. Noordzij, De profeet Ezechiël, Korte Verklaring. Men zie hiervoor breder de Inleiding: "Ezechiëls psychische gesteldheid", blz. 13-18. Eveneens A. Troelstra, Ezechiël, T. en U.

² We komen daarop bij de bespreking van dit hoofdstuk nader terug.

Maar eindelijk is de tegenstand gebroken.

Ezechiël heeft zich ten volle gegeven.

Dit was een overgave met *ziel en lichaam*.

Het kan trouwens van schier alle profeten gezegd worden — en in dit opzicht maakt Ezechiël geen uitzondering —, dat ze in hun *lichaam* en uiterlijke levensomstandigheden mee hebben moeten doorleven en doorlijden wat de Here leed van Zijn volk. Het is wat de Fransman noemt: payer de sa personne. Alle profeten zijn lijdens geweest, schaduwen van de grote Lijder en Hoogste Profeet tegelijk. Ze zijn levende profetie.

Jeremia moet in eenzaamheid, ongehuwd en zonder kinderen, door ieder verstoten en veracht, zijn dagen slijten, maar Hosea moet juist omgekeerd op Gods bevel trouwen en kinderen hebben maar *in* die "vrouw der hoererijen" mee doorleven de pijn van God over een overspelig volk, dat andere goden naloopt³.

Zulk een lijder is ook Ezechiël.

Jeremia mag niet huwen op Gods bevel, en Hosea *moet* een ongelukkig huwelijk aangaan, wederom op Gods bevel, en Ezechiël mag niet eens treuren, als het liefste wat hij heeft op aarde, zijn vrouw, de "lust zijner ogen", hem wordt afgenomen, alweer op Gods bevel (24:16).

Maar wie goed gevoelen wil, dat het ook voor het *persoonlijk* leven van Ezechiël waarlijk geen sinecure geweest is, om tot profeet geroepen te worden, die moet eens luisteren naar het commando "liggen!", dat tot hem komt.

Het is niet alleen "profeteer, mensenkind".

Men kan dit in hoofdstuk 4 nalezen.

Niet minder dan 190 dagen lang moet hij als in verlamde toestand neerliggen, op de linkerzijde — en dan 40 dagen op de rechterzijde. En intussen al maar star in de richting van Jeruzalem kijken, en de ontblote arm in die richting uitgestrekt houden, om tegen die bloedstad te profeteren.

En Ezechiël doet dat.

Niet een dag, een week, een maand, maar een half jaar lang!

Op Gods bevel.

Ook wanneer men bedenkt dat God Zélf hem hiertoe in staat gesteld heeft, en bovendien dat de oosterling tot buitengewone krachtsprestaties in staat is (men denke aan de fakirs), dan is nóg dit "liggen" van de profeet een kostelijk blijk van zijn volkomen overgave met lijf en ziel.

Lijder is Ezechiël voor zijn volk.

Zó zal Israël als verlamd en machteloos moeten neerliggen, en Ezechiël draagt hierin symbolisch de ongerechtigheid van zijn volk, totdat de Man van Smarten komt, die deze ongerechtigheid plaatsvervangend zal dragen.

Reeds Ezechiël heeft erover geklaagd, dat er in zijn dagen mensen waren, die zijn woorden van hun kracht wilden beroven, door hem voor abnormaal te verklaren: "Ach Here Here, men zegt van mij: Spreekt hij niet enkel in raadselspreuken?" (20:49).

³ Zie Hosea 1 en Dr Gispen: Uit het leven der profeten, blz. 42.

Hetzelfde is ook in later eeuw gezegd⁴.

Men moet aan Ezechiëls woorden niet teveel aandacht schenken, zo heet het, want de man is eigenlijk niet goed toerekenbaar geweest. Een pathologisch geval. Een onevenwichtig mens, met gekrenkte geestvermogens, bij wie men niet alles voor de honderd procent moet nemen.

Volgens deze opvatting zou Ezechiël dan een lijder geweest zijn, niet in de bovengenoemde zin, maar in de ongunstige betekenis. Een ziekelijk mens, die leed aan vallende ziekte, een soort epilepticus, of psychopaath, in elk geval een zenuwlijder in hoge mate, die men niet volwaardig kan rekenen, en van wie men dus alweer kan zeggen: hij spreekt in raadsels!

Het is werkelijk kunstig geconstrueerd.

Het woord, dat hier boven staat: "en de hand des Heren was op hem", wordt dan als epileptisch verschijnsel verklaard. Vertoont het voortdurend "vallen op z'n aangezicht" niet een treffende gelijkenis met een lijden aan vallende ziekte?

In het raam van dit "ziektebeeld" past volkomen het met stomheid geslagen zijn (3:22-27), en welke medicus zou, wanneer hij hoorde of las van iemand die z'n brood met *beving* at, en z'n water met *siddering* dronk (12:18), in de handen klapte, en met de voeten stampte (6:11), dit geen "interessant geval" achten?

Alleen met dat langdurig als verlamd neerliggen zit men wat verlegen. Bij een "aanval" van bovengenoemde ziekte zou de profeet volstrekt passief moeten zijn, maar we lezen in hoofdstuk 4, dat Ezechiël zich volkomen bewust is van de dingen die om hem heen gebeuren, en dat hij ook allerlei handelingen verricht, z'n aangezicht in bepaalde richting wendt, z'n arm ontbloot, spreekt enz. Men heeft daarop gevonden, dat Ezechiëls *vrouw* al die handelingen eigenlijk verrichtte, terwijl weer 'n ander van mening is, dat dit als verlamd neerliggen een zenuwaanval is geweest, juist tengevolge van de plotselinge *dood* van z'n vrouw. Zo laat men deze vrouw sterven of werken, al naarmate men haar nodig heeft als "hulpe tegenover" z'n eigen hypothese.

Maar met dit al blijft Ezechiël naar de mening dezer "geleerden" een zenuwpatiënt.

Het is merkwaardig genoeg, hoe men in alle tijden het Woord Gods heeft pogen krachteloos te maken, door de dragers en verkondigers van dat Woord voor abnormale fantasten te houden.

Niet alleen onze profeet heeft dit ondervonden.

Onze Hoogste Profeet en Leraar Zelf hield men voor een bezetene.... hij heeft de duivel!

En was niet het oordeel van de Romeinse cultuur-mens over Paulus, dat z'n grote geleerdheid hem in de war bracht? (Handel. 26:24).

Het schijnt een van de gemakkelijkste manieren te zijn, om z'n consciëntie het zwijgen op te leggen en zich aan de klem der waarheid te ontworstelen, door eenvoudig te verklaren: gij raast.

Op dit voetspoor heeft de ongelovige wereld in het vrome volk ook altijd een stelletje dromers en dwepers gezien. Het "gezond verstand" heeft direct gezien dat die voorstellingen over hemel en hel wezen op zeer bedenkelijke afwijkingen in het zenuwgestel. Men deliberereert er nóg over, of dit moet worden verklaard als godsdienstwaanzin, hallucinatie, ingebeelde ziekte of massa-suggestie. In elk geval lijden die arme stumpers van vrome mensen aan ernstige zenuwstoornissen, en zijn deswege abnormaal en ontoerekenbaar.

⁴ Dr A. Kloostermann: Ezechiël.

Men behoeft dergelijke afwijzing van het Woord echter niet alleen te verwijten aan al te vernuftige Schriftercritici en ongelovige spotters.

Het verschijnsel is vrij algemeen, ook in kerkelijke kringen.

Wanneer een prediker onverzwakt de eis van het Woord voorhoudt, en oproept volkomen te geloven in en "wonderen" te verwachten van Hem, Wiens arm nog steeds onverkort is, of vraagt dat men z'n *vijand* zal liefhebben, en niet het zijne alleen, maar zichzelf offeren zal tot een levend dankoffer den Here, nu, dan worden deze en dergelijke dingen door de hoorders radicaal afgewezen met de overweging: die man heeft wat! Hij is een dichter of een gek, een van beide. In het gunstigste geval staat hij "buiten het leven", en is niet in staat de dingen zakelijk en nuchter te bekijken. Men moet in het leven wat kunnen geven en nemen; also laten wij de profeten op de kansel in stomme gelatenheid "razen", en denken nuchter: heb ik razenden gebrek?

Evenzo is het gesteld met iemand die de beginselen van Gods Woord zonder geknoei wil toegepast zien in het maatschappelijke en sociale leven. Het gunstigste iudicium dat ge dan kunt krijgen is, dat ge een idealist zijt. Meer waarschijnlijk is het, dat ge wat uit uw evenwicht geslagen en overspannen zijt. Rust nemen, man, kalmte alleen kan je redden.

Aangezien we niet gaarne uit ons rustige gangetje worden opgeschrikt door het geweldige Woord van God, dat van ons *allen* vraagt door het geloof *abnormale* mensen te zijn, verklaren we allen die daarvoor ijveren, voor abnormaal of zenuwziek.

De hand des Heren was daar op hem.

Het is voor ieder rustig Bijbellezer natuurlijk volkomen duidelijk, dat hiermee niet bedoeld is een krenking van Ezechiëls geestvermogens, maar juist een opheffing daarvan. Hij kwam er door in extase. Hij werd door deze wondere hand des Heren niet alleen in staat gesteld om visionnair te worden, in de geopende hemel te blikken, en de dingen bij hemels licht te bezien, maar door die hand werd hij ook *bekrachtigd* om vastberaden zijn bezwaren in te brengen tegen de geest zijner eeuw, en ook om onder die hand des Heren zich met lichaam en ziel te schikken tot de hem opgedragen taak.

In zoverre is Ezechiël door 's Heren hand in staat gesteld, heilig abnormaal te zijn, en in de mogenschap des Heren kloeke daden te doen.

Aangezien al het volk des Heren profeten behoren te zijn, ware het te wensen, dat déze geloofs-abnormaliteit meer de onze ware. Wie waarachtig gelóóft, kan onmogelijk het platgetreden pad lopen, waarop iedereen gaat in deze wereld. Want wie gelooft, heeft in deze wereld stroom en wind, en alles tegen. Daarom gaat hij door voor 'n dromer-fantast, in elk geval, iemand die anders is dan een ander. Abnormaal!

HET ROEPINGSVISIOEN

I. De vier "wezens".

Zij gingen ieder recht voor zich uit; zij gingen waarheen de geest wilde gaan en keerden zich niet om, als zij gingen.

Ezechiël 1:12

De dichter-profeet Ezechiël beschrijft in kleurrijke taal in het eerste hoofdstuk van het boek, dat zijn naam draagt, zijn roepingsvisioen.

De kunstenaar-bij-de-gratie-Gods Rafaël heeft deze klanken in kleuren vastgelegd op het beroemde doek in het paleis Pitti te Florence.

Maar aangezien al het volk Gods — ook de niet vele edelen en kundigen — profeten zijn, en tot een koninklijk priesterdom verwaardigd, mogen zij het doorschouwen van dit visioen niet aan een enkel begenadigd genie overlaten, doch zijn ze geroepen om ook uit dit duistere Godswoord te luisteren naar wat de Geest tot de gemeenten zegt.

Niet alles zullen we hier zo maar kunnen vatten.

De profeet zèlf is er verlegen mee geweest, om in verstaanbare taal uitdrukking te geven aan wat hij gezien heeft. Hij is er zich goed van bewust, dat wat hij in woorden neerschrijft geen fotografie is van wat zich aan zijn oog voordeed. Slechts bij benadering kan hij er iets van zeggen. De beschrijving wemelt van uitdrukkingen als: er was zoiets als; het zag er uit als.

Maar zóveel is ons, bij al het onverstaanbare en raadselachtige in dit visioen, wel duidelijk, dat de *Here Zelf* aan Ezechiël verschenen is, toen hij als balling ellendig om moest zwerven.

Dit was een overweldigend feit.

Naar het besef van de Israëliet (en deze priesterzoon was Israëliet in hart en nieren) schitterde de luister Gods alleen *in de tempel*.

God woonde in Sion, tussen de *cherubs*.

Daar vertoonde Hij Zich in ontzagwekkende heerlijkheid.

Dat God Zijn majesteit óók vertonen kon in een vèrgelegen land, en dan nog een land, ontwijd door de aanwezigheid van Mardoek en Ea, en hoe die goden en godinnen van Babel ook heten mogen, dat was een geheel ongerijmde gedachte.

En zie, dit geschiedt nu.

De cherubs¹ schijnen van het verzoendeksel uit het heiligdom weg-gevlogen te zijn, en zich uit de strakke plooiën van het tempelgordijn losgemaakt te hebben. En zij dragen de heerlijkheid des Heren tot vlak voor de voeten van de — uit de tempel verbannen en van zijn voorvaderlijke dienst beroofde — priesterzoon.

Dit moet voor de balling huiveringwekkend, maar tegelijk bemoedigend geweest zijn.

Naar de mening speciaal van hen, die nog in het heilige land waren gebléven, waren immers de gedeporteerden dé zondaren, de van God gevloekten.

¹ Volgens Ezechiël 10 blijken de "wezens" die Ezechiël hier ziet, cherubs geweest te zijn.

Ezechiël zelf en zijn mede-ballingen moeten dit ook wel zo gevoeld hebben.

Aan hèn nu is de Here verschenen — en wel verschijnt God blinkende, want het is alles vuur en glans in dit visioen, maar boven alles uit blinkt Zijn trouw², aan Isrel nooit gekrenkt, nu God toont Zich te willen neerbuigen tot verstotenen en beroofden, die aan Babels rivieren de harpen aan de wilgen hebben gehangen. Nú zullen zij weer dit lied Sions kunnen zingen:

Want Zijn gunst, *alom* verspreid,
Zal bestaan in eeuwigheid.

Nee, Ezechiël heeft zich niet kunnen vergissen — dit was de Here.

Want de wolk — aangedreven door een machtige stormwind, waarin de profeet straks heel die wondere openbaring Gods zal schouwen — kwam *uit het Noorden* (vs 4).

Men heeft beweerd, dat Ezechiël — door deze Godsverschijning uit het Noorden te laten komen — zich al een echte Babylonier toonde.

Immers, de godsdienstige Israëliet keek uit naar *Jeruzalem*, en Sion lag niet ten Noorden, maar ten Westen van Babel. Doch de Babyloniërs kenden daar ergens in het verre Noorden een geheimzinnige godenberg, waar Anu en alle goden woonden.

Maar men vergeet daarbij, dat de grote heirweg van Kanaän naar Babel eerst noordwaarts door Syrië liep, en daarna zuidwaarts afboog. Voor wie aan "de rivier de Chebar" woonde, als Ezechiël, kwam iemand die uit Kanaän vertrokken was. . . . uit het Noorden! En nu is God wel niet aan die karavaanweg gebonden, maar Ezechiëls gedachtengang wel. Hij spreekt naar de mens.... nee, Ezechiël heeft zich niet kunnen vergissen! Het is de Here!

Het visioen, dat zich uit deze wolk ontwikkelt, en voor Ezechiëls oplettende ogen al vaster contouren krijgt, omvat, zoals men bij nauwkeurige lezing van het eerste hoofdstuk zelf zien kan, drie bestanddelen.

Eerst wordt de opmerkzaamheid van de profeet getrokken door de "*vier wezens*", waarvan dan in de vs 5-14 tal van bijzonderheden worden medegedeeld.

Dan, bij scherper toezien³, valt zijn oog op die wonderbaarlijke *raderen*, die met de vier genoemde wezens in 't nauwste verband blijken te staan.

Daarover wordt in vs 15-21 een en ander gezegd.

Tenslotte — na zijn volle aandacht gewijd te hebben aan de "wezens" en de raderen — blikt hij opwaarts en ontwaart boven hun hoofden een soort kristallen *troon*.

Over die troon en "Hem die op die troon zat", handelt dan het laatste gedeelte van dit visioen, vs 22-28.

Zó komt er reeds enige tekening in het geheel.

Het is een geweldige "troonwagen", waarvan het "onderstel" wordt gevormd door raderen en "wezens".

Deze troon staat echter geen ogenblik stil, maar beweegt zich bliksemsnel naar alle vier windstreken, vooruit, achteruit, omhoog, omlaag. Zoals vs 14 zegt: "de wezens snelden heen en weer als bliksemschichten", en vs 19: "als nu de wezens zich van de grond verhieven, verhieven zich ook de raderen".

² Deze verbondstrouw Gods komt met name uit in vs 28, waar sprake is van de "boog die in de regentijd in de wolken verschijnt", herinnering aan het Noachietisch verbond.

³ In vs 15 staat in de oorspronkelijke tekst: "en als ik op die wezens lette", dus een opmerkzaam toezien.

De troon beweegt zich dus naar alle vier windstreken.

Het is om op die "vier einden der aarde" (waarbij de aarde als vierhoek gedacht werd) de nadruk te leggen, dat in dit visioen zo telkens het getal *vier* naar voren komt.

Er zijn *vier* "wezens".

Vernuftige allegorie heeft in die vier "wezens" met hun aangezicht van "mens", "leeuw", "rund" en "arend" de vier evangelisten menen te kunnen ontdekken.

Joodse kabbalistiek heeft ze vereenzelvigd met de engelen Uriël, Michaël, Gabriël en Rafaël.

Wie de eenvoudige symbolische taal der Schrift verstaat, weet echter, dat het getal vier zeer dikwijls aanduidt de vier windstreken, dus: heel de aarde.

Ezechiël moet er kennis van gedragen hebben, dat Sumerische koningen reeds gaarne de titel voerden van "beheerser der vier windstreken".

Dit was ijdele snoeverij.

Maar Hij, die op de troon zit, gedragen door de "vier wezens" die de troon snel als de bliksem van Oost naar West en van Noord naar Zuid verplaatsen — doet Zich hier aan Ezechiël kennen als de God, Wiens heerschappij over alles gaat.

Hij regeert van de zee tot aan de zee, en van de rivieren tot aan de uiterste einden der aarde.

't Is God, aan tijd noch plaats gebonden, Wiens toezicht over alles gaat.

De Here is evengoed in Babel als in Kanaän, Ezechiël!

Hij neigt de harten der wereldheersers, die u thans in ballingschap ellendig om doen zwerven, als waterbeken.

God de Heer regeert.

Beeft gij volken!

Het visioen van de troon, gedragen door de "wezens", bewogen door de raderen, is wèl wonderlijk, maar niet wanordelijk.

Er heerst bij deze troon integendeel de grootstmogelijke orde en regelmaat.

Er is volstrekte harmonie, zowel tussen de vier "wezens" onderling, die niet tegen elkaar inbotsen maar steeds dezelfde richting kiezen, als tussen de "wezens" en de raderen — waar deze gingen, gingen die.

Want ze waren allen door één "geest" bezielde, en de geest der wezens was ook in de raderen (vs 20).

Bovendien wordt de profeet niet moede te herhalen, dat ze "allen recht voor zich uit gingen".

In de tekst hierboven staat: "Zij gingen ieder recht voor zich uit, waarheen de geest wilde gaan, gingen zij; zij keerden zich niet om als zij gingen."

Zij mogen zich dan bliksemsnel verplaatsen van rechts naar links, de gang is *rechtlijnig*.

Iets onzekers en wispelturigs is in de gang van de troon niet te bespeuren.

Ze slingeren niet doelloos heen en weer.

Behalve het feit, dat de Here hier aan "verstoten ballingen" verschijnt, moet ook de *wijze waarop* voor Ezechiël en de zijnen zeer bemoedigend geweest zijn.

Speciaal deze recht-lijnige gang van Gods troon — voortdurend weer op het doel af.

Ezechiël leefde in een chaotische tijd, vol van verwarring. Men hoorde van oorlogen en geruchten van oorlogen — de wereldmachten botsten tegen elkaar op, kronen vielen en tronen werden opgericht.

Orde was daarin niet te bespeuren.

Maar vooral kon men van de wegen die God met Zijn bondsvolk hield, zo moeilijk zingen: "Komt allen, ziet Gods *wijze* wegen."

Die weg leek op een omweg, meer nog op een weg naar de dood.

Maar is het dan niet bijzonder vertroostend voor Ezechiël, te vernemen, dat er temidden van die wirwar van mensen, Eén is, die recht op Zijn doel afgaat, dat er in de Godsregering (waarvan deze troon het symbool is) niets onzekers is, maar dat de Here recht toe recht aan op Zijn doel afgaat, om óók door de ballingschap heen een groot volk in het leven te behouden?

De wijze wegen Gods zijn dikwijls *diepe*, maar nooit kromme wegen.

"Zij gingen ieder recht voor zich uit."

Welnu dan, Ezechiël.

U zullen, als op Mozes' bête, Wanneer uw pad loopt *door de zee*, Geen golven overstromen.

Wij zullen nu de troon zelf, en ook die geheimzinnige raderen, wier velgen vol ogen waren, voorshands laten rusten⁴, om nu nog een ogenblik te letten op de vier "wezens".

Deze "wezens" onderscheiden zich in meer dan één opzicht van gewone wezens.

Ze hebben vier gezichten: van 'n mens, 'n leeuw, 'n rund en 'n arend.

Deze vier wezens staan in een vierhoek.

Hun *menselijk* aangezicht is naar *buiten* gekeerd.

En aangezien ze staan op een soort balvormige voet, behoeven ze zich ook bij zijwaartse of achterwaartse beweging niet om te keren, zodat *hoe* ze ook gaan, steeds het "menselijk aangezicht", en nooit dat van een der dieren de "leiding" heeft.

Bovendien beschikt elk der wezens over vier menselijke *handen* — het symbool van de *arbeid*, van de *dienst*, want ze moeten als dragers van de troon de wil doen van de dragers van de kroon.

Ook hebben zij ieder vier vleugels — met twee bedekken zij hun lichaam —; ook deze troongeesten moeten zich dekken voor de aldoor-dringende heiligheid des Heren.

De beide andere vleugels hebben ze gespreid, zó dat de rechtervleugel van de een de linkervleugel van de ander raakt — zij vormen daarmee om zo te zeggen de vloer van de troon.

Ziehier dus de stutters van de troon Gods.

Zij zijn de uitvoerders van Gods wil.

Zij dragen het woord Zijner heerschappij naar alle richtingen.

Zij doen dit niet op eigen initiatief, maar de richting hunner bewegingen wordt nauwkeurig aangegeven door de geest, d.i. de kracht Gods.... "zij gingen waarheen de geest gaan wilde, en keerden zich niet om als zij gingen".

⁴ Daarover handelen de volgende hoofdstukken.

En zij gingen recht voor zich uit — doelbewust — geen ogenblik van de rechte weg af — militairement!

Het is nú niet zo héél moeilijk meer, om de mening des Geestes uit deze profetische symboliek los te maken.

De Schrift houdt ons hierin een dure roeping voor.

Het is wel waar, dat "God de Heer regeert", en dat kon Ezechiël tot bemoediging zijn, maar:

Hij wil in die regering dan toch gediend en bediend zijn door schepselen, levende wezens die Zijn troon dragen.

Dit was tot Ezechiëls vermaning.

Het is zijn *roepingsvisioen*.

De Here wil er hem door roepen, om zich met lijf en ziel in Zijn dienst te stellen, door de Geest gedreven, zoals Hij aan de "wezens" handen en vleugelen geeft, die zich hebben te laten richten door de Geest.

Dit is óók voor ons gezegd.

Het begrip "levende wezens" is zeer ruim.

Heel het schepsel wordt hieronder begrepen.

De levende wezens met hun vier aangezichten vertegenwoordigen héél de schepselenwereld, zoals Calvijn opmerkt, de leeuw als vertegenwoordiger der wilde dieren, en het rund als representant der huisdieren, en de arend als koning der vogelen.

Alles wat adem heeft, love de Here.

Maar in dit veelstemmig koor is de *mens* aangewezen om opperzangmeester te zijn.

Het menselijke treedt in deze wondere wezens het meest op de voorgrond (vs 5) en het mensengelaat had bij elke bewegingsrichting de leiding!

Snelle afloop der wateren!

De mens is bezig zich die leiding te laten ontnemen.

Hij is in z'n boosheid gezonken beneden het dier.

Want wat men van het roofdier ook moge zeggen, het *haat* z'n prooi *niet*!

De leeuw verslindt het lam niet vanwege de *haat*, maar omdat het *honger* heeft.

Maar de mens *haat* de mens.

De leeuw is sterk met z'n kaken, de os met z'n machtige hoornen, de arend met z'n grote vlerken.

Deze drie maken een goede gang.

Maar al deze wapenen zijn slechts kinderspel in vergelijking met het instrument dat de mens kiest voor zijn haat.

De mens is verstandiger en listiger dan al het gedierte des velds.

Hij vergadert zich wetenschap, om zichzelf en anderen de kunst te leren, elkaar op de radicaalste manier te verdelgen door geweren, handgranaten, bommen en gifgassen.

Door gifgassen doodt hij even grondig mensen als ratten.

O, Ezechiël, hoe hebt gij 't ook weer gezegd — dat het menselijk gelaat de leiding gaf, nietwaar, om leeuw en arend en rund te leren meezingen in het veelstemmig koor ter verheerlijking Gods.

Alles wat adem heeft — love de Heer.

En de ene mens *beneemt* de ander de adem!

Als nu maar de Geest des Heren komt!

Waarheen de Geest wilde gaan, gingen zij.

Ja, dan wordt het goed!

Door die Geest zullen wij weer leren rechtuit te gaan, één doel in 't oog te houden, onze gedachten, woorden en werken alzo te schikken en te richten, dat Gods naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.

Deze dienst des Heren betreft *heel het scheppingsleven*.

Ezechiël had zich wel cherubs gedacht in de tempel — daar was hij als priesterzoon o zo goed mee vertrouwd —, maar cherubs die zich losmaken uit de strakke tempelgordijnen, en óók in Babel Gods troon schraagden, daarover verbaasde hij zich zeer.

Het was de algemeen geldende gedachte: cherubs horen in de tempel.

God wordt gediend in het heiligdom.

De tempel was om zo te zeggen de kerker, waarin zij God opsloten, en nu is het God die voor dit jodendom al de ramen en vensters van het heiligdom opengooit, de cherubijnen uit laat zweven over heel de wereld — alles wat adem heeft, love de Heer!

En wanneer zullen *wij* leren, dat God niet alleen gediend wordt in 'n stugge kerkgang en trage psalm en geduldig aanhoren van 'n preek, ja dat Hij daar in 't geheel niet van gediend *is*, als in ons *leven* de dienst Gods wordt geweigerd?

Hoe lang zal het duren, dat wij *mensen* weer onze passende plaats innemen onder de "levende wezens", dragers van Gods troon?

HET ROEPINGSVISIOEN

II. De raderen.

En ze zagen er zó uit, en waren zó bewerkt,
alsof er een rad in het rad was.

Ezechiël 1:16b (Vertaling prof. Noordt zij)

Ezechiël heeft in het land der ballingen *de Here* dus gezien.

Hij was gezeten op een doorluchtige kristallen troon, die door cherubijnen-vleugelen gedragen werd.

Deze vier "levende wezens", elk geflankeerd door een reusachtig rad, droegen om zo te zeggen de troon van de Almachtige door het ganse heelal.

Het sprak alles voor Ezechiël duidelijke taal.

God was niet in Zijn tempel te Jeruzalem opgesloten, en Zijn dienaren die Hij maakt tot een vlamvend vuur, waren niet alleen in het heiligdom gestationeerd. Zijn troon wordt door Sion naar Babel gedragen en Zijn koninkrijk heerst over alles.

Rust Ezechiël,..... uw God is Koning
Heel de wereld Zijn gebied.

Hebben we eenmaal in de vier levende wezens de samenvatting gezien van al het bezielde schepsel, waarin de mens de leiding heeft, om de wil Gods uit te voeren en te luisteren naar de teugels van Hem die op de troon zit — dan valt het niet zo heel moeilijk meer te ontdekken wat door de "raderen" zinnebeeldig wordt voorgesteld.

De levende wezens zijn de *bezielde* schepselen.

De raderen (waarin geen ziel is) stellen de *onbezielde* natuur en de wenteling van het historisch gebeuren voor.

Niet zonder opzet is daarvoor in dit visioen de voorstelling van "raderen" gekozen.

Er is in het wereldgebeuren geen ogenblik *rust*. Altijd beweging en wisseling als van wentelende wielen. Alles wisselt en verandert. De tijd staat geen ogenblik stil en de historie haast en hijgt naar het einde. Dat is het altijd voortgaande raderwerk der wereldhistorie.

Er waren vier van zulke raderen, evenals er vier levende wezens waren.

Bij elk wezen bevond zich een rad.

Die raderen waren niet mechanisch met de wezens verbonden, maar stonden er los van.

Niettemin was er zulk een harmonie tussen de wezens en de raderen, dat de bewegingen der laatsten geheel door die van de eersten beheerst werden. "Als de "wezens" gingen, gingen de raderen bij hen." "Als de "dieren" opgeheven werden, werden ook de raderen opgeheven." In elke zijwaartse, achterwaartse of voorwaartse beweging volgden de raderen de "wezens".

Waar nu de levende wezens hun aangezicht slechts wendden naar het doel, waarheen de Geest des Heren hen aandreef te gaan, en de "raderen" die bewegingen volgden, daar is het haast niet duidelijker te zeggen, dat óók het wentelen van het rad der gebeurtenissen, de wisselende lotgevallen en toevalligheden, zoals *wij* zeggen — beheerst en bestuurd worden

door dezelfde *troon*, door Hem, die in de hemel zit:

Geen ding geschiedt er ooit gewisser, dan 't hoog bevel van 's Heren mond.

God laat Zijn wil uitvoeren niet alleen door bezielde wezens, maar ook door stomme dingen en krachten.... de raderen.

Het is ook de stormwind, die Zijn woord doet.

De ziekten en pestilentiën zijn knechten van wie Hij zegt tot de een: ga, en hij gaat, en tot de ander, doe dat, en hij doet het.

Koude en warmte, stilte en stormwind, oorlog en vrede, staan onder Zijn hoog regiment. ... de raderen!

De raderen in het visioen van Ezechiël zijn de poëtische vertolking van het proza van ons leven, dat de Catechismus aldus vertolkt, dat loof en gras, regen en droogte, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, vruchtbare en onvruchtbare jaren, en alle dingen niet bij geval maar van Zijn vaderlijke hand ons toekomen.

Het raderwerk van het grote wereldleven en van het kleine mensenleven van ons ieder is zeer gecompliceerd.

De profeet zegt dan ook van zijn visionnaire raderen precies hetzelfde wat wij elk ogenblik in ons levensrad kunnen ontdekken: ze zagen er zó uit, alsof er een rad *in* het rad was.

Dat het werkelijk zo was, zegt hij niet, maar het *leek* precies zo.

Niet zó, dat het ene kleiner was dan het andere, zodat ze, om zo te zeggen, twee concentrische cirkels vormden.

Maar op déze wijze, dat die twee raderen door elkaar heenliepen. . . . dit maakte het mogelijk dat de raderen hetzelfde konden doen als de wezens met hun vier aangezichten: ze behoefden zich ook bij een zijwaartse beweging niet om te keren. Een rad in het rad.

Zolang de raderen *stil* stonden, was dit natuurlijk heel gewoon.

Maar ieder kan begrijpen, welk een warreling er ontstond voor de ogen van de profeet, als die acht elkaar kruisende raderen in beweging kwamen, vooruit, achteruit, omhoog, omlaag, en dan met de snelheid van een weerlicht — de beweging der raderen was dan niet meer na te gaan, en het geheel moet op Ezechiël een verbijsterende en hoogst verwarrende indruk gemaakt hebben.

Even ingewikkeld — schijnbaar zonder lijn of plan — is het raderwerk van ons leven, en dat der gehele historie.

De verbijsterende gang der gebeurtenissen kan ons soms haast wanhopig maken.

Wat wij aanschouwen is niet het regelmatig-zich-voortbewegen van de raderen van een uurwerk, maar een wirwar van door-elkaar-heen-wentelende wielen, rechts, links, zonder orde! Gods daden in ons leven kruisen elkaar elk ogenblik, ja schijnen vlak tegen elkaar in te botsen.. .. wij begrijpen Hem niet!

Wie zag nooit het rad *in* het rad?

Men hoeft de Bijbel maar op te slaan, om op elke bladzijde te zien hoe God het ene rad door het andere heenschuift, en een schoon-beraamd plan, een bijna bereikt doel verijdt door "onvoorziene omstandigheden".

De galg, waaraan Haman zelf moet hangen, is een rad *in zijn* rad. -

De droom die de wijzen uit het Oosten waarschuwde langs een andere weg terug te keren, is een rad midden in Herodes' rad.

De engel die de Assyriërs slaat, is het rad in Sanheribs rad.

Maar niet alleen Gods vijanden hebben die ervaringen.

Ook Gods geliefde kinderen zien zich onophoudelijk in hun verwachtingen teleurgesteld, in hun plannen gedwarsboomd.

Wat indruk moet het op Abraham gemaakt hebben, als hij Izak moet offeren, aan wie al z'n verwachtingen hingen; en Israël, dat achter zich de Egyptenaren en vóór zich de Rode Zee ziet! Is dat niet verbijsterend? Is dat niet de wirwar van een rad midden in een rad?

Altijd die elkaar snijdende raderen!

Steeds die warklomp van tegenstrijdigheden!

Gedurig die onoplosbare raadselen!

Wij zien geen eenheid, geen lijn, het krioelt hopeloos door elkaar heen, en wij zetten gedurig de kromme lijn van het vraagteken, en. . . al deze dingen maken zo moede!

Het visioen van Ezechiël is dus wel huiveringwekkende werkelijkheid!

Vergeet echter de *heerlijke* werkelijkheid niet.

Dit visioen wordt juist aan Ezechiël — die ook met Gods Raad geen weg meer wist — getoond, om hem op de consciëntie te binden, dat al deze wentelingen der raderen onder Gods hoog bestuur staan!

De raderen gaan, waar de "wezens" gaan, en deze gaan weer — door de Geest gedreven — waarheen de teugels van de troon hen leiden.

Het schijnt wel alles zonder orde en regel te gaan, maar in werkelijkheid geschiedt alles naar een welgeordend plan.

De Geest des Heren was in de "wezens", en de Geest der "wezens" was weer in de raderen. Het is alles in harmonie met elkaar.

Niet, dat er in die raderen zelf een geest, of enig verstand was, maar ze werden geleid en bestuurd en "verlicht", zoals de maan haar licht ontleent aan de zon.

De storm heeft geen verstand en de pestilentie geen wil, maar ze worden door 's Heren Geest zo bestuurd, dat geen musje dood ter aarde valt zonder Gods wil.

En dat de richting der wentelende wielen *niet* door het blinde toeval of noodlot beheerst wordt, blijkt nóg eens duidelijk uit de mededeling in vs 18, dat de velgen der raderen *vol ogen* waren.

Het oog is de spiegel der *ziel*.

De schijnbaar-ordeloze loop der raderen wordt be-zield door werkzame krachten.

Er zijn niet slechts *twee* ogen op de raderen.

De velgen waren *vol* ogen.

Ook de geringste beweging van elk rad is nauwkeurig overlegd en bestuurd.

Ook geen haar van uw hoofd valt zonder Gods wil. Ze zijn alle geteld.

Het komt nu maar op gelóóf aan, om die ogen te zien!

De ogen Gods, die de ganse aarde doorlopen, de kleinste dingen nauwlettend gadeslaan, en steeds de wacht houden bij elke wenteling van uw levensrad.

Wie door het geloof *in* die ogen gezien heeft, kon bemerken dat het "vriendelijke" ogen waren.

God heeft schone ogen.

Ieder kind van God, die Hem in de ogen durft zien, wéét dat.

Die ogen zijn vriendelijk, ook al is de loop der raderen zo verward, dat men er verbijsterd van wordt.

De ogen blijven altijd dezelfde.

De wereld, die alleen de raderen maar ziet wentelen, en van de Geest in de raderen noch van de ogen ook maar iets bespeurd heeft, verklaart kortweg: er *is* geen God.

Als God er was, zou Hij dan zoveel verwarring niet kunnen verhinderen?

De "mooi-weer"-gelovigen kunnen alleen maar Gods vriendelijke ogen ontdekken, als het rad in dezelfde richting wentelt als zij het graag willen.

Dan zingen zij in Hem verblijd, van 's Heren wegen!

Maar o wee, als de tegenslagen komen — het rad in het rad!

Dan is de psalm verstomd in het hart en op de lippen.

Ze hebben maar één woord meer. . . . waarom?

Het geloof aanvaardt rustig dat de Geest in de raderen is, en de velgen vol ogen zijn.

Het houdt onwrikbaar de wetenschap vast, dat God niet alleen uit de vensteren des hemels alles ziet, maar dat Hij het óók is die de raderen in beweging zet en halt doet houden. En dat geen duivel en geen engel zonder Zijn wil zich roeren of bewegen kan.

Het feit, dat de raderen schijnbaar ordeloos wentelen en Gods wegen ondoorgrondelijk zijn, doet de gelovige zingen:

*Heilig, zijn, o God, Uw wegen,
Niemand spreek' Uw hoogheid tegen.*

Het feit, dat de velgen vol ogen zijn, doet hen vervolgen:

*Komt allen, ziet Gods wijze wegen;
Wat is Zijn werking hoog geducht,
Hetzij Hij 't mensdom met Zijn zegen
bezoekt, of met Zijn strenge tucht.*

Maar het feit, dat alle instrument dat tegen hen bereid is, niet zal gelukken, en dat geen engel of overheid of macht, geen hoogte en diepte, geen ziekte of tegenslag hen zal kunnen scheiden van de liefde Gods die in Christus Jezus is, doet hen eindigen:

*U zullen, als op Mozes' beê,
Wanneer uw pad loopt door de zee,
Geen golven overstromen.*

HET ROEPINGSVISIOEN

III. Die op de troon zat.

En daarboven, op hetgeen een troon geleeke, een gedaante, die er uitzag als een mens. En ik zag iets schitteren als metaal; vanaf wat op zijn lendenen leek naar boven als vuur omvat door een hulsel; en vanaf wat op zijn lendenen leek naar beneden, zag ik iets als vuur omgeven door een glans.

Zoals de aanblik is van de boog, die in de regentijd in de wolken verschijnt, zo was de aanblik van die omhullende glans. Aldus was het voorkomen der verschijning van de heerlijkheid des Heren.

Ezechiël 1:26b-28a

Steeds duidelijker worden de omtrekken van hetgeen Ezechiël visionnair schouwt.

Eerst werd al z'n aandacht geboeid door de vier wonderlijke wezens, en de hen vergezellende reusachtige raderen.

Maar dan — opwaarts ziende, ontdekt hij nog meer.

De levende wezens met hun vier aangezichten en machtige vleugelen waren eigenlijk niet anders dan dragers en schragers van een *troon*, die boven hun hoofden opgesteld stond.

Het voetstuk (in de vertaling *uitspansel* genoemd), gedragen door de cherubijnen vleugelen, leek wel gemaakt van glinsterend bergkristal (vert.: ontzagwekkend ijskristal, vs 22).

Deze vloer was dus *doorzichtig*.

Het oog van Hem, die op de saffieren troon zit, kan er goed doorheen zien.

Zinnebeeldig verhaalt de profeet, wat de kerk des Heren zingt:

De grote Schepper aller dingen
Ziet uit het ongenaakbaar licht
Het gans gedrag der stervelingen:
Niets is bedekt voor Zijn gezicht.

Het wentelend wereldgebeuren — door de "raderen" gesymboliseerd, die daar gaan door alle landen — ontglipt Zijn oog niet.

Geen oog kan Hèm aanschouwen.

Maar Hij ziet ieder kind.

Evenmin als die raderen is God aan tijd en plaats gebonden, terwijl Zijn toezicht over alles gaat. ... er is een doorzichtige vloer!

Boven dit "uitspansel" verheft zich nu weer iets wat er *uitziet* als een troon, waarvan het maaksel de *indruck* maakt van lazuursteen — men ziet hoe dit "mensenkind" met de taal worstelt om de hemelse dingen te beschrijven.

En nòg schuchterder wordt hij, als hij de gestalte van Hem, die òp de troon zat, moet beschrijven.

Hiervoor is elk beeld te mat.

Ezechiël grijpt wel naar beelden, maar bij enig nadenken moet hij toch erkennen — nee, zo was het toch ook weer niet; het was nog iets anders, ik kan niet zeggen hoé, omdat het een mens niet geoorloofd is dit uit te spreken.

De Gestalte leek wel op een mens, maar was toch iets anders.

Het scheen wel of Hij *lendenen* had, maar het was toch iets anders.

De glans die er van uitging, leek op de glans van een soort glinsterend metaal en leek wel op vuur, maar dit was toch het juiste woord niet.

Hoe uiterst voorzichtig en eerbiedig de man Gods zich hierover uitlaat, komt wel uit in de nieuwere vertalingen:

"En boven dat, wat er als een troon uitzag, was een gedaante die er uitzag als (zweemde naar) een mens, opwaarts. En ik zag iets als glanzend metaal, rondom besloten door iets dat er uitzag als vuur, van hetgeen er uitzag als zijn lendenen, en opwaarts. En van hetgeen er uitzag als Zijn lendenen en benedenwaarts zag ik iets, dat er uitzag als vuur, omgeven van vuurgloed". (Noordtzij)

Of: "En bovenop datgene, dat de gedaante had van een troon, zat een gestalte die er uitzag als een mens. En ik zag toe: zoals het edelst metaal blinkt, zoals vuur er uitziet met een scherm er omheen, (zó) was het, van wat zijn lendenen leken opwaarts; en van wat zijn lendenen leken nederwaarts zag ik iets dat er uitzag als vuur met een lichtglans er omheen" (Troelstra).

Een van de opmerkelijkste dingen in deze verheven Gestalte is wel de *scheidingslijn* ter hoogte van de lendenen, die haar in een *nederwaarts* en *opwaarts* verdeelt.

Opwaarts ging van deze Gedaante een glans uit, die aan de schittering van het edelst metaal deed denken, ver boven goud en zilver.

Het was wel een ontzagwekkende schittering van de heerlijkheid Gods maar getemperd door een soort scherm of omhulsel ging er een heerlijke bekoring uit van deze stralende glans.

Zó was het opwaarts — naar de kant des hemels, het eeuwige licht.

Maar nederwaarts was het heel anders.

Naar de kant van de donkere, zondige aarde was het *ongetemperde vuur*. Geen glanzend metaal, maar verterend vuur.

Dit was de verschijning van de gedaante van de heerlijkheid des Heren.

Nederwaarts en opwaarts — een dubbele glans uitgaande van het goddelijk Wezen.

Reeds in het boek Job hebben we gelezen, dat God "dubbel in wezen" is, en hoewel God de Onnoembare blijft, hebben we bij het licht, dat van het Nieuwe Testament op dit visioen van Ezechiël valt, wel begrepen, wat dit zeggen wil.

De tweeërlei glans die er van Zijn majesteit uitschittert: een brandende vuurgloed èn een vriendelijk schijnsel, wat is het anders dan wat de Catechismus in déze woorden samenvat:

"God is wèl barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig."

Een *gerechtigheid* die blaakt en vlammen braakt — als van vuur nederwaarts.

Een *genade* die schittert in de zachte glans van saffier — opwaarts.

Het uitschieten van vernietigende bliksemstralen naar de kant der zonde — nederwaarts.
 En opwaarts een God van eeuwige liefde, barmhartigheid, en zeer genadig.
 Goedertierenheid en recht— dit zijn de beide eigenschappen die de profeet heeft ontdekt in zijn God.
 Het wrekende recht en de koesterende liefde, niet gedeeld of gescheiden, maar in één gedaante samengevoegd, op hetzelfde ogenblik in één en dezelfde God.
 Ze vloeien om zo te zeggen in het Eeuwige Wezen ineen, zoals in de gedaante die Ezechiël zag.
 Zo hebben de wáre profeten God geopenbaard.
 Valse profeten rukken deze twee uiteen.
 Nu eens wordt God voorgesteld als een God van enkel gramschap.
 De ganse theologie dezer profeten bestaat uit hel, dood en verdoemenis.
 De toorn Gods wordt gepredikt ten koste van Zijn liefde.
 Het is slechts één zijde van de majesteit Gods — het "nederwaarts" van de profeet.
 Soms ook wordt door valse profeten van heel ander slag de liefde Gods verheerlijkt ten koste van Zijn recht.
 God is liefde!
 De toorn Gods is een verouderd, Oud-Testamentisch begrip.
 Doch ook door dit zoet gefluit laten we ons niet misleiden.
 God is wèl barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig.
 Er was in deze verschijning iets, wat het bondsvolk in Ezechiëls dagen in hoge mate heeft moeten verbazen.
 Het verbazingwekkende was *niet*, dat God tegelijk vuur en licht was, een God van toorn en een God van gunst.
 Dit was aan Israël van overlang bekend.
 Het volk zou het nooit vergeten, dat de wolk des Heren tegelijk duisternis en licht was — licht voor Israëls heirscharen, duisternis voor Farao en al z'n heir.
 Vuur zou God zijn voor de *heidenen* en Hij zou Zijn haters wijd en zijd verjaagd, verstrooid doen zuchten.
 Maar de gunstrijke lichtzijde Gods was naar het bondsvolk toegekeerd, dat huppelen zou van zielevreugd, en al zijn wens verkrijgen.
 Dit was een onveranderlijke natuurwet.
 Dat in elk verbond *twee* delen begrepen zijn, en dat men ook aan Gods zijde moest staan, als men wilde dat God aan hùn zijde stond, daar hadden ze zo geen notie van. Zó zou het blijven!
 God zou Zijn grimmigheid uitstorten op de heidenen, maar de kinderen van Abraham, het uitverkoren volk, kon niets gebeuren.
 Ze waren bij God levenslang verzekerd.
 Wie schetst dus hun verbazing, toen Ezechiël sprak van een *omkering*.

Het is nu precies *omgekeerd*: nederwaarts — naar de kant van Israël — is het *verterend vuur*, en *opwaarts*, naar de van Israël afgewende zijde, is het licht.

Is God omgekeerd, bij Wie geen verandering of schaduw van omkering is?

Nee, het bondsvolk is omgekeerd.

Het heeft door z'n vele gruwelen — die Ezechiël straks aanschouwen zal in de tempel — praktisch het verbond opgezegd.

Het kan nog wel juichen: des Heren tempel zijn deze!

Maar het is een synagoge des Satans geworden.

Daarom heeft Israël zichzelf in de *vuurlinie* Gods begeven, waar de granaten inslaan.

En zo verschijnt de Here nu aan Zijn volk als een brandende oven, en krijgt straks (8:2) een engel bevel, om gloeiende kolen te strooien over. . . . Jeruzalem.

Nederwaarts. ... als van vuur!

Dit vuur is verschrikkelijk!

Het zal al de "zondaren Mijns volks" verteren.

Al wat hout, stro en stoppel is zal in die vuurbrand ondergaan.

Maar ditzelfde vuur is ook barmhartig.

Al wat goud is in Israël, al heeft het door de zonde z'n glans verloren, zal in de oven der *ballingschap* worden *gelouterd*.

Al is dit vuur pijnlijk, het is toch heilzaam.

En om die barmhartigheid Gods, die ook in de vuurvlammen nog roemt tegen het oordeel, te onderstrepen, ziet Ezechiël die vuurgestalte geheel omgeven door. . . . een regenboog.

Deze boog is sinds Noachs dagen onderpand van het verbond.

Deze boog spreekt van het *behoud* van de zondaar. ... als door vuur.

De kleuren van deze boog vertellen de veelkleurige goedheid Gods.

Zij spellen in schone letteren: "Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Here, zo Ik lust heb in de dood des zondaars. Maar hierin heb Ik lust, dat hij zich bekere en leve".

De visionaire verschijning van deze Gestalte op de troon is "Christo-centrisch".

Terecht heeft Calvijn er reeds op gewezen, dat deze mensengedaante op de troon een schaduw is van het mysterie, dat God geopenbaard is in het vlees.

Daarmee zijn het vuur en de kolen die straks op Jeruzalem geworpen worden, niet in strijd.

Christus heeft Zelf gezegd, dat Hij gekomen is om... . vuur op de aarde te werpen.

Juist omdat Hij gekomen is om te zoeken en zalig te maken wat verloren was, komt Hij met vuur.

Gij kunt niet behouden worden, als het oude en zondige in u niet wordt aangetast door de vlammen.

Christus in de gestalte van de "goede Herder" moet aangevuld met de Christus als vlammenwerper.

Dit is de volle Christus.

Het evangelie is verkwikkend als het water voor de dorstige.

Het is ook brandend heet als vuur.

We willen daar gewoonlijk niet aan, evenmin als Israël in Ezechiëls dagen dat vuur van Zijn lendenen nederwaarts wilde verdragen.

We willen wel "gesticht" worden door 'n "mooie" preek!

We laten 's Zondags in de kerk de woorden over ons heen dwarrelen als prachtige blanke sneeuwvlokken, — die straks worden opgezogen in het slijk van ons zondige leven!

Dit is de meer en meer gebruikelijke weg.

Zó blijven we rustig de oude zondaren.

Daarom is er ook zo weinig "vuur" in ons geestelijk en kerkelijk leven.

Kerk des Heren, zie toe!

Gij hebt een Christus, die met vurige kolen werpt.

Ge hoort een evangelie, waar de vlammen uitslaan.

Ge komt dagelijks in aanraking met het Woord, waar de vonken uitspatten.

Hebt ge u nooit *gebrand* aan de Bijbel?

Spelen de vlammen niet door uw zondige leven?

Wordt de brand niet gestoken in uw hoogmoed, uw gierigheid en hatelijkheid, en al die vuile zonden meer?

O, kerk van spuitgasten!

Die zich beijvert de brand zo spoedig mogelijk te beperken, en de werking van het Woord zo gauw mogelijk te neutraliseren.

Laat varen alle hoop in Dante's "Inferno".

Dàt vuur is on-uitblusselijk!

Dit beeld is "Christocentrisch", zei ik.

Inderdaad, want op Golgotha zijn beide, gericht en genade, in de Man van Smarten één geworden.

Daar is het vuur *nederwaarts* gedaald, toen de bliksem in de kruispaal sloeg.. .. Mijn God, Mijn God!

Maar tegelijk gaat *opwaarts* de hemel open, en vertoont zich de schittering van het paradijs als de glans van lazuursteen.

Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

Wie nederwaarts ziet op zijn ongerechtigheid, schat zich geheel verloren.

Maar wie opwaarts ziet naar de Man van Smarten, ontwaart de eeuwige barmhartigheid Gods, Zijn verbondstrouw, waarvan de boog die in de regentijd in de wolken verschijnt, het kleurrijk en glinsterend symbool blijft.

EEN KERKDIENT BIJ EZECHIËL

Zelfs de kinderen zijn stug van aangezicht en verstokt van hart. Ik zend u tot hen, en gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de Here Here. En zij, of zij horen dan wel het nalaten — want zij zijn een weerspannig geslacht — zullen weten, dat er in hun midden een profeet is geweest.

Ezechiël 2:4, 5.

Nadat het visioen door Ezechiël aanschouwd is, *hoort* hij nu ook de stem van "Iemand", die tot hem spreekt (1:28).

In 't vervolg wordt hem duidelijk genoeg, wie deze "Iemand" is.

Het is de Here Zelf, die hem *roept* tot profeet.

In de hoofdstukken 2 en 3 ontvangt hij zijn welomschreven opdracht.

Prediken moet hij, en hoe zo'n "kerkdienst" verlopen zal, wie de hoorders zijn, en welke de uitslag wezen zal, dat alles staat nú reeds scherp afgetekend voor zijn profetisch oog.

Bij een kerkdienst horen een prediker, hoorders, een boodschap en een "zegen".

We gaan eens bij Ezechiël ter kerk, en aan deze vier onze aandacht schenken.

Daar is de prediker.

"Ik zend u tot hen".... in die eenvoudige woorden ligt al z'n *glorie* en *roemloosheid*.

De glorie — want de prediker is *gezondene* van God Zelf, afgezant, ambassadeur van de Allerhoogste Koning, gekomen uit Zijn geducht paleis. Wees voorzichtig met gezanten. Wie hen beledigt in hun qualiteit beledigt God, die hen zond. Wie hen wegzendt, verklaart God de oorlog!

De roemloosheid tegelijk. ... de gezant is de koning niet. Hij heeft geen autoriteit in zichzelf. Hij is maar *bode*.

Niets meer, niets minder. Werktuig. Gereedschap. 't Komt er niet op aan, hoe laag ge wilt taxeren. In elk geval een, die zelf niet op de voorgrond treedt. Die door oratorie of grootdoenerij of ambtshoogheid vooral zijn Koning niet in de weg moet gaan staan. Die geen aandacht moet gaan vragen voor zich zelf. Die maar één hartstocht kent en mág kennen.... Hij moet wassen, en ik minder worden.

God heeft aan Ezechiël z'n geringheid ook duidelijk genoeg laten voelen.

Mensenkind!

Meer is een profeet niet, zwak, afhankelijk, onderworpen.

De prediker is een even nietig mensenkind als iedere hoorder.

Allicht ontmoet hij, de herder, er bij z'n kudde, die in geloof, zielen-adel, liefde, ver boven hem uitgaan.

De overeenkomst tussen hem en de anderen is, dat hij evengoed kan vallen.

Het verschil is alleen, dat hij *dieper* kan vallen, omdat hij... . hoger geplaatst was!

De aanval van de Satan richt zich dan ook eerder op hem.... één officier geldt zeker voor tien manschappen.

Daarom vermenigvuldige zich het gebed voor het *mensenkind* op de kansel!

Ezechiël is zich van z'n geringheid diep bewust geweest.

Toen hij geroepen werd door God tot zijn taak, "viel hij op z'n aangezicht" (1:28), hij was geheel overweldigd, zodat er hoger kracht nodig was om hem weer op te richten (2:2), en straks, teruggekeerd bij de ballingen, was hij zeven dagen lang sprakeloos (3:15).

Hierin vertoont Ezechiël overeenkomst met de profeten wie ge maar wilt: Mozes, Jesaja, Jeremia.

Dienstknecht Gods te zijn is geen sinecure.

Het wondere ambt is een geweldig ambt.

Vaders en moeders met een schemerend ideaal, die het toch zo "lief" vinden en zo mooi, dat hun jongen dominee wordt, hebben er niets van begrepen. Wie niet "geroepen" is, moet het niet proberen, en het is alleen het roepingsbesef dat kan doen volhouden.

Is het niet ontzettend, dat preken?

Ezechiël heeft vooruit geweten — in z'n roeping is het duidelijk gezegd —, dat hij gezonden werd tot een wederspanning geslacht, en dat z'n prediking niets zou uithalen.

Niets?

Was het maar zo!

Gods Woord keert nooit ledig terug.

Men komt nooit *uit* de kerk zoals men er *in* gegaan is, hoewel velen dat zo zeggen.

De vlam van het Woord kan ook verharden, en straks verbranden!

De dienst des Woords is geen liefhebberij, maar hult in de vlammen en zet in de crisis.

Het Woord zal ten heil en ten verderve zijn.

Zal de kanselvloer niet gaan branden voor ieder die hem betreedt?

Here, zend en ander, niet mij!

Tot zover over de prediker.

Nu de hoorders.

Op hen heeft de Here geen malse critiek.

Voor verwende en aan profeten-taal ontwende oren haast al te scherp!

Van hen, tot wie Ezechiël gezonden werd, wordt deze tekening gegeven: "Zelfs de kinderen zijn stug van aangezicht en verstokt van hart".

De profeet zèlf had op zijn mede-ballingen, die zo verlangend uitzagen naar verlossing en haakten naar Juda's herstel, nogal een aardige kijk.

De mens ziet aan wat voor ogen is, maar de Here ziet het hart aan.

Als de ware gedaante van het toekomstig kerkpubliek aan Ezechiël getoond wordt, moet hij toch wel even geschrokken zijn.

Hij had zovéél boosheid bij "Gods volk" toch niet verwacht — gelukkige naïveteit!

De Here doet aan Ezechiël de niet zo prettige mededeling (vs 6), dat er netels en doornen groeien en hij bij schorpioenen woont.

"De schorpioenen", aldus Dr Nieuwhuis in de Chr. Encyclopaedie, "vormen een orde van de klasse der spinnen". Met hun gifklieren in het achterlijf kunnen ze giftig steken. Soms is die steek dodelijk.

Stekelige doornen!

Giftige spinnen!

Bloedzuigers!

Ziedaar Ezechiëls kerkmensen.

Dat de profeet dit nog nooit gemerkt had, kwam natuurlijk, omdat hij het *Woord Gods* tot hen nog niet gebracht had. Tot zolang zijn veel mensen poeslief. Stekelig en giftig worden ze pas als ge hun de Bijbel voorlegt. De ware aard van de mens komt uit in de confrontatie met de Schrift.

In één opzicht waren deze mensen toen althans eerlijk: dat ze zich niet beter voordeden dan ze waren, toen Ezechiël met de boodschap des Heren tot hen kwam.

Een weerspanning geslacht was het wel.

Opstandige volken (vs 3), waar voor "volken" het woord "gojim" staat, een naam waarmee het "uitverkoren volk" bij voorkeur de "heidenen", de onreinen, betitelde.

Maar huichelaars waren déze Israëlieten niet.

Het staat in de tekst hierboven: Zelfs de kinderen zijn stug van aangezicht en verstokt van hart.

Geen onderscheid dus tussen hart en gelaat.

Beide waren even hard en stug.

Ze trokken geen schijnheilig gezicht bij een onbekeerd hart.

Het gelaat en het oog, de spiegel der ziel, waren even stug als de ziel zelf.

De harten werden niet vertederd, maar in de ogen blonken ook geen tranen van berouw, en op hun aangezichten was geen spier van ootmoed te ontdekken.

Onbeschaamd keken ze de prediker aan.

Stug van aangezicht en stijf van hart — nu die twee hóren tenminste bij elkaar, en dit was, zoals gezegd, tenminste eerlijk.

Deze eerlijkheid wordt niet *altijd* betracht.

Sommigen zetten een vroom gezicht. Anderen worden tot tranen bewogen onder zo'n "stichtelijke preek", weer anderen zingen uit volle borst: "ai ziet, hoe goed"!

Maar hoeveel stijve harten, stekelige doornen en giftige schorpioenen er onder deze geroerde zangers zich verschuilen, dat weet God niet alleen, maar komt ook in de samenleving al te dikwijls openbaar.

Wat kunnen deze "blijde zangers" dan stekelig zijn als de doornen.

Wat een spin-nijdige opmerkingen.

Ik geloof de gemeenschap der heiligen, jawel, maar er blijken bij die "heiligen" vaak "schorpioenen" te zijn, die, om met de Chr. Encyclopaedie te spreken: "vormen een orde van

de klasse der spinnen", die egoïsten, die hun web maken, en hun prooi uitzuigen — bloedzuigers!

"En dat gij bij schorpioenen woont".

Velen nemen dit gretig aan; vergeten haastig dat ze er zèlf een zijn.

Ja, als de Here Zijn ontdekkend licht laat schijnen over de hoorders van preken (en de prekers derzelve), dan komt er niet veel moois voor de dag!

Doornen, schorpioenen, oproerlingen, gojim!

Zodat Ezechiël óók wel heeft kunnen zeggen:

Als ik mijn ogen sluit, dan wil ik 't wel geloven,
Maar als ik z' open doe, komt weer de twijfel boven!

Tot zover over de hoorders.

Nu de preek.

De preek van Ezechiël kan kort zijn.

"Gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de Here Here".

Dat is alles, wat de Here aan Ezechiël (voorlopig!) opdraagt om te spreken.

Dat is ook het voornaamste.

Ezechiël moet zeggen, en nóg eens herzeggen, en ten derde male herhalen: zo zegt de Here Here.

Het thema van de preek moet zijn: zo zegt de Here Here.

En de verdeling: zo zegt de Here Here.

De inhoud: zo zegt de Here Here.

De toepassing: zo zegt de Here Here.

Eentonig, verschrikkelijk eentonig, zo eentonig dat men 't er tenslotte niet meer bij uithouden kan, óf zich aan dit "zo zegt de Here" gewonnen moet geven.

De finesses van de boodschap des Heren worden dus niet meegedeeld nog, maar waar 't op aankomt is dit, dat het volk zich bewust moet zijn, dat de Here Here tot hen spreekt.

De Almachtige en tegelijk de Verbondsgod.

Daar gaat het om!

De Here spreekt.

Wat kan het tenslotte schelen — in dit licht — *wie* de boodschap overbrengt, en in welke *vorm* de boodschap wordt overgebracht. Dit is alles bijzaak. Op de *boodschap* komt het aan. De Here spreekt!

Wij gaan niet naar de kerk om een dominee te beluisteren.

We blijven nog minder weg omdat die en die preekt.

We gaan zelfs niet om een *preek* te horen.

We gaan alleen om eerbiedig te horen: Zo zegt de Here Here.

Het komt misschien nog wel eens een doodenkele maal voor, dat er na de kerk over de preek gesproken wordt.

En in hoogst zeldzame gevallen kan het gebeuren, dat dit spreken over de preek niet is een critiek op de preek.

Dan — in zulke gevallen — zegt misschien vader of moeder tot de jongens: heb je wel gehoord, wat dominee gezegd heeft?

Zij moeten zeggen: heb je wel gehoord, wat de *Here* gezegd heeft!

Critiek op de preek is niet geoorloofd.

Kan geboden zijn.

Als de prediker gaat verhalen van zijn ervaringen, of z'n preek opvult met verhalen en illustraties, of met de ervaringen van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament, en niet laat gevoelen: zo zegt de Here Here, — dan spare men z'n critiek niet — alleen niet achter de rug van de prediker.

Gij *zult* tot hen zeggen: Zo zegt de Here Here.

Als zo het *Woord* des Heren heerschappij krijgt, is de kans niet gering, dat de stekelige doornen minder stekelig gaan worden, dat er voor een distel een mirteboom opgaat, en de griezelige schorpioenen worden bekeerd tot lammeren.

Die door Zijn hand zich laten leiden.

Tot zover over de preek.

Nu de "zegen".

Zegen zou Ezechiël niet veel hebben op zijn arbeid.

Daar was het huis van Israël te weerspannig voor.

Is het dan niet beter, *niet* te prediken?

Als alles toch vruchteloos is, en blijken zal dat de parelen voor de zwijnen geworpen worden, kan Ezechiël zich dan niet beter aan z'n opdracht onttrekken?

Nee.

Hij moet zijn opdracht niet beoordelen naar de uitslag.

Het was voor Ezechiël zeker aangenamer geweest als hij "zegen op z'n werk" had gezien, maar hij heeft niet te vragen wat hem, maar wat Gode aangenaam is.

Een zaaier gaat alleen maar uit om te zaaïen.

De oogst is niet voor de knecht, maar voor de landman.

Toch zal de Here zorgen voor des dienaars ere.

"Ze zullen weten, dat een profeet in hun midden is geweest".

Daarom moet ook Ezechiël zich niet laten aanmoedigen door "succes" noch zich laten ontmoedigen door tegenstand.

Hij spreke slechts.

Zo zegt de Here.

De wijsheid wordt vanzelf gerechtvaardigd van haar kinderen.

In de dag des Heren zullen alle kerkgangers weten, dat er profeten in hun midden geweest zijn.

Want naar hun getuigenis zal God oordelen in het toekomstige leven!

Zegen of vloek, wat zal de uitslag der prediking zijn?

Dit is het woord des Heren over de kerkdienst bij Ezechiël.

LETTERS ETEN

Eet deze rol.

Ezechiël 3:1m.

Tijdens het visioen, waarin Ezechiël tot profeet en verkondiger van oordelen tegen het "weerspannige" huis Israëls geroepen wordt, krijgt hij nòg een zeer eigenaardige opdracht.

Hij moet niet alleen z'n mond openen, en *spreken*: Zo zegt de Here Here.

Dàt was de eerste opdracht.

Maar nu volgt de tweede.

Hij moet ook zijn mond openen, en *eten* wat de Here zegt.

Ezechiël ontwaart namelijk een mysterieuze hand.

Van wie die hand was, wordt niet meegedeeld, en dat doet er ook niet toe. Alle aandacht moet gespannen worden op wat er zich in die toegestoken hand bevindt.

En ziet, daarin was een boekrol (2:9).

Men schreef oudtijds — zoals ieder lezer wel zal weten — op lange vellen perkament of papyrus of dierenhuiden, die dan om een stok werden opgerold, en weggezet wanneer ze niet werden gelezen. Zo kan men ook begrijpen, hoe in het boek der Openbaring kan worden gezegd, dat de hemel zal worden opgerold als een *boek*, een uitspraak die bij een gedachte aan ònze boeken natuurlijk geheel onbegrijpelijk zou zijn.

Deze rol was nu blijkbaar eerst opgerold, maar dezelfde hand spreidt haar nu in volle lengte uit voor het verbaasde oog van de ziener.

Wat moet de profeet hiermee nu doen?

Inzage nemen van dit stuk?

Ja, dat ook.

Ezechiël heeft *gelezen* wat er op stond, want anders kon hij nooit vermelden: daarop waren klaagliederen geschreven, gezocht en gejammer (2:10).

Deze rol bevatte dus blijkbaar Ezechiëls *instructie*, en. . . een blijde boodschap is het dus niet, die hij zijn volk moet overbrengen.

Klaagliederen, gezocht en gejammer!

En deze in zeer grote getale, want tegen de gewoonte in was de rol aan *beide zijden* beschreven, zodat de oordeelsspreuken over het afvallige volk dus wel zeer talrijk moeten geweest zijn.

Zo moet Ezechiël dan allereerst inzage nemen van z'n instructie.

En wat nu verder?

Deze rol aanpakken uit die wondere hand, de inhoud ervan van buiten leren, en straks als een van buiten geleerde les overbrengen aan zijn hoorders?

Of die rol onder z'n arm nemen, en die straks met breed gebaar uitspreiden voor de ogen van z'n publiek en met verheffing van stem voorlezen wat de Here Here spreekt?

Nee!

Hij krijgt het allerwonderlijkst bevel om die rol.. .. op te eten. Helemaal op te eten. Niet even er een proefje van nemen, maar zo, dat het ingaat in z'n buik en ingewanden. "Laat uw buik deze rol, die Ik u geef, in zich opnemen en vul er uw binnenste mee" (3:3).

Dat onverteerbare ding van huiden of papyrus of waar het ook van gemaakt mag wezen, en waarvan hij eerst de lugubere *inhoud* heeft gelezen, klaagliederen, gezucht en gejammer, moet de arme profeet nu gaan verslinden.

Eet deze rol!

Dit wondere bevel staat niet als een eenzaam hutje in de komkommer-hof. Gedurig weer komen we het in de Schrift tegen.

We horen ook *Jeremia* verklaren: "Zo vaak uw woorden gevonden werden, at ik ze op" (Jer. 15:16).

En Johannes op Patmos zegt van het boek dat in de hand des engels zich bevond: "En ik nam het boekje uit de hand des engels, en ik at dat op; en het was in mijn mond zoet als honig, maar toen ik het gegeten had, werd mijn buik bitter" (Openb. 10:10).

Waar dit zo gedurig herhaald wordt, is het wel aan geen twijfel onderhevig, dat er met de woorden Gods, die Hij in Zijn boeken schrijft, iets bijzonders gebeuren moet.

Ze moeten niet maar alleen gelezen —

Ze moeten niet slechts gepredikt —

Ze moeten niet onder de arm meege dragen —

Ze moeten niet maar aangehoord —

Ze moeten *gegeten* en *verslonden* worden.

Eet deze rol!

Wat wil dit nu eigenlijk zeggen?

Het behoeft natuurlijk geen betoog, dat noch Ezechiël, noch Johannes in werkelijkheid papier gegeten hebben.

Het gebeurde alles in visionaire toestand, en we moeten luisteren naar wat de Schrift hier in *zinnebeeldige* taal in onze consciëntie wil hameren.

En dat is eerst wat de *brengers* van Gods boodschap betreft wel dit, dat gelijk datgene wat ge eet, overgaat in uw *bloed*, zo het Woord des Heren vlees en bloed van de profeet moet worden.

Ezechiël, die tot een weerspanning geslacht gezonden wordt, moet door het opeten van deze rol niet alleen het doorslaand bewijs leveren, dat hij zelf zich geheel aan de Here *onderwerpen wil* —

Hij moet ook het Woord Gods ten volle in zich opnemen.

Het moet één worden met zijn leven.

Hij moet niet alleen productief, maar ook receptief zijn.

We hebben er alle nadruk op gelegd, dat een prediker geen andere taak heeft, dan bode te zijn.

Hij brengt geen eigen ervaring, maar verkondigt: Zo zegt de Here.

Dit mag ons echter niet in de andere eenzijdigheid doen overslaan, dat de *persoonlijkheid* van de prediker buiten zijn *ambt* en *werk* staat.

Persoonlijkheid en ambt zijn niet te scheiden.

Het wondere ambt vraagt een wondere, d.i. wedergeboren persoonlijkheid.

Wie het Woord des Heren met overtuiging brengen wil, moet zelf dóór het Woord des Heren gegrepen zijn.

Hij moet het Woord niet slechts gelezen hebben.

Hij moet het niet slechts goed bestuderen.

Hij moet het Woord hebben gegeten.

Anders mist de prediking elke bezieling. Er kan wel vuur zijn, maar het is vuur van het vuurwerk. Schone oratorie, van buiten geleerd of geïmproviseerd, maar zonder gloed.

Niet, dat God door hen niet werken wil of kan.

We hebben tenslotte niet te vragen naar een bekeerde prediker, maar naar het Woord des Heren.

De Schrift voert enkele van die droeve figuren ten tonele, die met een dood hart en een dode mond toch de waarheid predikten.

Bileam.

De wetgeleerden die de wijzen uit het Oosten naar Bethlehem wijzen.

Handwijzers op de weg. Maar zelf dood.

Droeve predikers, die het ambt bekleden om een broodwinning, of om eer te genieten bij de mensen, maar in volle toewijding des harten het Woord niet hebben gegeten, en niet één werden met de profetie.

Ze zijn lichtdragers, ja, maar zij dragen het licht op hun rug.

Anderen wijzen zij de weg.

Zelf wandelen zij in het lichtschijnsel niet.

Kann auch ein Pastor selig werden?

Eet deze rol!

Maar deze eis geldt even goed voor de *hoorders* des Woords.

Wij kunnen met het Woord van alles doen.

We kunnen het afwijzen, met de mededeling dat er "niets aan" was; we kunnen het aanhoren en voorts alles laten zoals 't geweest is. We kunnen een preek schitterend vinden, en buitengewoon "gesticht" worden.

Dit laatste, die "stichting" namelijk, is vaak de vroomste vorm van afwijzing. Men weet er de volgende dag niets meer van. Alleen dat 't "mooi" was. Dat het "gemoed" werd bewogen. Dat aan 'n bedorven smaak is tegemoet gekomen.

De enige "stichting" is, dat het Woord een stuk van uw leven is geworden.

Het Woord wil niet slechts gehoord, geprezen, bejubeld, maar *gegeten* worden.

De Here wil, dat gij het in u opneemt, dat ge er mee "werkzaam" wordt.

De kerk is niet zo'n rustige plaats als menig een wel denkt. Boven de kerkdeuren leest de een "slaap zacht" en een tweede "welterusten". Er *moet* staan: "*eet* deze rol".

Iemand heeft eens voorgesteld op alle kerkgevels te beitelen: "wie niet werkt, zal ook niet eten". Men zou daaronder kunnen zetten: "en wie hier niet eet, kan niet werken".

Het bijzondere van deze boekrol is nog, dat Ezechiël verklaart: "Toen at ik die op, en zij was in mijn mond zoet als honig" (3:3).

Dit is hierom zo wonderlijk, omdat gebleken was, dat de rol volgeschreven was met klaagliederen, gezucht en gejammer.

Hoe kan dit nu zoet zijn?

De meeste uitleggers verklaren het zo, dat het ziet op de *dienst* van de profeet.

Calvijn tekent aan: "Zo zegt Ezechiël, dat de rol zoet als honig was, omdat hij berustte in de bevelen Gods, en hoewel hij medelijden had met zijn volk, hij stemde toe dat het niet anders kon, en onderschreef dus het rechtvaardig oordeel des Heren. Zo betekent het woord zoet niet anders dan zijn goedkeuring".

Troelstra meent: "Al is er droefheid over de boodschap, het is een vreugde, boodschapper Gods te mogen zijn".

En Noordt zij zegt: "Het is de verlustiging, die aan het dienen des Heren onlosmakelijk is verbonden; het is de zieleweelde, welke de mens doortintelt, die tot zulk een bijzondere dienst in het koninkrijk Gods wordt verwaardigd.. .. vreugde en blijdschap is het deel van wie onvoorwaardelijk de Here dient".

Dit alles is op zichzelf zeer juist.

De wereld moge menen, dat de dienst des Heren een harde dienst is, en de dienst der zonde vrijheid — de man, wien de ogen geopend zijn, weet beter.

Hij weet dat de Satan een tiran is.

Dat deze dwingeland laat zwoegen en in plaats van loon hoongelach geeft. Maar....

Onder *Zijne heerschappij*
Zijn wij zalig, zijn wij vrij.

Het kind Gods jubelt: Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrot.

Toch, al is dit volkomen waar, het gaat hier *niet* in de eerste plaats om de dienst des Heren.

Wat Ezechiël moet opeten, is niet de opdracht om te prediken, maar de prediking zelf.

En dat Ezechiël het Woord Gods zelf *zoet* vindt, hoewel het gezucht en gejammer bevat, daarin glinstert het mirakel van de wedergeboren mens.

Wat de natuurlijke mens niet verstaat, zingt de "bovenmenselijke" mens:

D' oprechte sla mij zonder vrezen,
Ik reken zulks *weldadigheid*;
En zijn bestraffing, die *niet vleit*,
Zal olie op mijn schedel wezen.

Zo is het.

Gods Woord vleit niet.

Het *sla*t.

Het slaat meedogenloos ook onze beste werken kapot, en verklaart dat zelfs onze "gerechtigheden" een wegwerpelijk kleed zijn.

Het Woord doet ons gedurig krimpen van pijn.

Het neemt heel wat inbeelding en illusie weg, als het beweert, dat al wat *uit het geloof* niet is, zonde is.

Toch is het zo goed.

God ziet al wat Hij gesproken heeft, en het is zeer goed.

En de gelovige merkt er op en *keurt* het goed.

Want met de bouw van Gods tempel kan alleen worden begonnen als al onze tempeltjes tot de grond toe zijn afgebroken. God begint, waar wij eindigen.

En als wij door het Woord Gods tot bloedens toe gegeseld zijn, dan lopen wij niet als geslagen honden weg, maar gebeurt het wonder dat deze gebeukte en vernederde mensen zingen. . . . *zingen*:

Hoe zoet zijn mij Uw redenen geweest,
Geen honig kon 't gehemelt' beter smaken.

STAAL EN DIAMANT

Maar het huis Israëls zal naar u niet willen luisteren, omdat zij naar Mij niet willen luisteren, want het gehele huis Israëls heeft een hard voorhoofd en een stug hart. Zie, Ik maak uw gezicht even hard als het hunne, en uw voorhoofd even hard als het hunne. Als diamant, harder dan steen, maak Ik uw voorhoofd.

Ezechiël 3:7-9a.

Niet spoedig komt een mens er toe, te erkennen, dat onwil de diepste grond is van zijn afwijzing der prediking.

Liever bedenkt hij duizend uitvluchten, dan toe te stemmen: ik *wil* niet.

Ezechiël zal met deze onwilligheid ook ruimschoots te doen krijgen.

Zeker, men zal het op alle mogelijke manieren camoufleren — het hart des mensen was toen al even arglistig als nu!

Nu eens zal men zeggen: ja, ziet u, de *vaderen* hebben onrijpe druiven gegeten, en daarom zijn de tanden der kinderen slee geworden (18:2): . . . de ballingschap was geen gevolg van hun onbekeerlijkheid, maar van de zonden der vaderen!

Een volgende maal zal men zeggen: Ezechiël, ge preekt wel goed — uw woorden zijn als een liefdeslied, stom van klank (33:32a).

Altijd, maar vooral in dat laatste geval, moest de profeet terdege op z'n hoede wezen.

Hij moest zich niet in de luren laten leggen.

Het mooi-vinden van z'n preek zou de vroomste en schoonste manier van afwijzing wezen.

Hoe meer het oor gestreeld zou worden, des te harder werden de harten. Hoe luider het applaus, des te driester de onwil.

"Daarom horen zij uw woorden, maar doen er geenszins naar". (33:32b)

Ezechiël moet daarom aanstonds bij z'n roeping goed weten, dat hij met een onwillig en hardnekkig volk te maken zal hebben.... hoe hoog hij ook opzag tegen de edelen zijns volks, al hun mooidoenerij zou het kleurige maskeradepak blijken te zijn, waarin hun harde, onverzettelijke onwil gestoken was.

"Maar het huis Israëls zal naar u niet *willen luisteren*, omdat zij naar Mij niet willen luisteren".

Het is een weinig opbeurende mededeling.

Ook al weet Ezechiël nu, waar hij aan toe is, en dat hij zich niet hoeft laten verschalken door quasi-vroomheid, omdat God hem een blik gegund heeft op de bodem der boze zielen — aangenaam is dit toch niet!

Wie snelt niet gaarne met gevleugelde voeten heen met Gods boodschap, als hij weet zielen te kunnen winnen?

Ook al is de inhoud der boodschap: klaagliederen, gezucht en gejammer!

Als de harten maar verbrijzeld worden!

Hoe lieflijk zijn dan op de bergen de voeten der boodschappers!

Maar Ezechiël moet gaan met loden schoenen!

Zij zullen *niet* horen.

Hun toestand — toch al hard genoeg door de ballingschap — zal hierdoor nòg verzwaaard worden, hun horizon nog meer verdonkerd vanwege de hardheid hunner harten.

En daaraan moet Ezechiël meewerken. . . . door z'n prediking!

Het is zeker niet te verwonderen — Ezechiël is maar "mensankind" —, dat na deze mededeling de profeet heengaat, "ontdaan door de beroering van zijn geest", en dat hij zeven dagen lang sprakeloos blijft (3:14, 15).

Al was de boekrol *zoet* in zijn mond geweest, z'n geest wordt bitter.

Z'n menselijk gevoel komt hiertegen in opstand.

Waarom ben ik hiertoe geroepen?

Hij worstelt met God.

Maar blijvend zwijgen kan hij niet. Zeven dagen hoogstens. Maar dan *moet* hij spreken. De hand des Heren blijft zwaar op hem. Het is hem gegaan als Jeremia: het werd in z'n binnenste als een brandend vuur. En als de Psalmist: "Zolang ik *zweeg*, kwijnde mijn gebeente weg onder mijn gejammer de ganse dag; want dag en nacht drukte uw hand zwaar op mij" (Ps. 32:3 v.).

Dat onwil en niets dan onwil de muur was, waarop Ezechiëls woorden zouden afstoten, dat zegt de Here wel heel kras:

"Want gij wordt niet gezonden tot een volk met een onbegrijpelijke spraak en zware tongval, maar tot het huis Israëls; niet tot vele volken met een onbegrijpelijke spraak en zware tongval, wier woorden gij niet verstaat. Indien Ik u tot hen zond, zij zouden naar u luisteren" (3:5, 6).

De bedoeling is duidelijk, en ook beschamend genoeg.

Gesteld, Ezechiël was gezonden tot een *vreemd* volk, wiens taal voor hem geheel onbegrijpelijk was en omgekeerd, dan had daar tussen de prediker en de hoorders gestaan: de *taaimuur*.

Die vréemde hoorders hadden dan een afwijzende houding kunnen motiveren met de opmerking: man Gods, wij verstaan u niet. Wat gij zegt, klinkt in onze oren als onverstaanbaar kindergestamel.

De inhoud van uw boodschap is ons volkomen duister.

Wij snappen er niets van.

Ge zoudt evengoed Chinees kunnen spreken.

Zo hadden die vreemden kunnen spreken.

Maar ondanks dit taalbezwaar zou toch het wonder gezien worden, dat die vréemden hoorden!

"Indien Ik u tot hèn zond, zij zouden naar u luisteren!"

Ninevé is daarvan bewijs.

En de zendingsvelden eveneens.

De taaimuren, hoe onoverkomelijk die soms ook lijken voor de zendingsarbeiders, leggen minder moeilijkheden in de weg van het evangelie dan de hardheid der harten.

Een vreemd volk luistert gewillig — hoewel de machtige taalbarrière er tussen ligt.

Gods volk luistert in 't geheel niet — hoewel het in z'n moedertaal wordt aangesproken.

De vreemde luistert aandachtig naar het gloednieuwe.

De landgenoten luisteren al lang niet meer vanwege de gewenning!

Israël kan het dus niet schuiven op onbekendheid met de taal, of onbegrijpelijkheid van de prediking.

Door deze sterk sprekende parallel met de vreemden wordt zonneklaar aangetoond, dat *niets* in de weg behoefde te staan.

Als dan toch het volk niet hoort, dan is het dit:

Maar Mijn volk *wou* niet
Naar Mijne stemme horen.
Israël verliet
Mij en Mijn geboôn,
't Heeft zich andere goôn
Naar zijn lust verkoren.

De Israëlieten konden aan Ezechiël niet verwijten, dat hij "een onbegrijpelijke spraak en een zware tongval" had, en dat ze dèswwege hem niet begrepen en naar hem niet hoorden.

Wij plegen dit wel te doen.

Het is de meer en meer gebruikelijke weg om het "zo zegt de Here" te negeren.

Het afschuifstelsel is prachtig in elkaar gezet.

De ene prediker is onbegrijpelijk van taal.

De andere heeft een zware tongval.

De een zit zo hoog in de boom, dat je er niet bij kunt — onbegrijpelijk van taal.

De ander houdt een Zondagsschoolpraatje, waar je je aan ergert — gestamel van een kind.

De ene maal is de preek te geleerd, en de andere maal in 't geheel niet bestudeerd.

Nu eens is het te hoogdravend, en dan weer te laag bij de grond. Soms is het alles oratorie en 'n andere maal werd de stijl verwaarloosd.

Aldus ergert men zich 1001 maal aan de prediker, en "heeft men er niets aan".

Het zal wel dikwijls zo zijn.

Ook de prediker treft niet zelden schuld.

Door onvoldoende voorbereiding wordt de preek nú eens onbegrijpelijk van taal, dan weer is hij stamelend van tong.

Inderdaad!

Ik zit hier waarlijk niet alléén voor hoorders te "mediteren", maar ook voor mezelf.

Groot is de verantwoordelijkheid van de prediker.

Maar niet minder groot die der hoorders.

En niet zo zelden is het "taalbezwaar" te herleiden tot dit:

Maar Mijn volk *wou* niet
Naar Mijn stemme horen.

Overigens moeten, ten aanzien van het wèl-horen der vréémden, de verwachtingen ook niet al te hoog gespannen zijn.

Van Ninevé krijgt men sterk de indruk, dat er wel een "wegsverandering", maar geen "zinsverandering" plaats greep.

Men kan het oude, bekende evangelie negeren, omdat men al te zeer aan de bekende klanken gewend is.

Men kan "nieuwe geluiden" met grote interesse aanhoren, en evenzeer. . . . bekering weigeren.

We weten daar alles van in onze tijd.

Buitenlandse "profeten" worden met gejuich binnengehaald, en nieuwe bewegingen hebben een enorme toeloop.

Een nieuwe lente en een nieuw geluid.

Er is heel wat "beweging".

Ook evenveel bekering?

Ge weet er alles van.

De oppervlakte van de wateren der ziel worden even gerimpeld.

De diepte blijft onbewogen, en er klinkt het eentonig refrein:

Maar Mijn volk *wou* niet
Naar Mijn stemme horen.

Tòch mag de profeet Ezechiël voor deze muren van onwil niet uitwijken.

Tegenover de volharding in het weigeren stelt de Here een volharding in het prediken.

Het moet "hard tegen hard" gaan.

Hebben de hoorders in hun onbeschaamheid een "stalen¹ voorhoofd", de Here zal zijn knecht van een "diamanten voorhoofd" voorzien.

Staal tegenover diamant.

Hard tegen hard.

Door deze kernachtige tegenstelling: diamant-staal, wordt op schone wijze het karakter van het Woord des Heren, waarvan Ezechiël de drager is, belicht.

In z'n onkreukbaarheid.

In z'n voortreffelijkheid.

Onkreukbaar is het Woord des Heren.

Het is mogelijk met een diamant krassen te maken in het stijve staal.

¹ De N. Vert. leest: "een hard voorhoofd", maar wij laten het "staal" toch maar liever staan.

Maar het is ten enenmale onmogelijk met het hardste staal ook maar één krasje te maken in diamant.

Zó zal Ezechiël doen.

Hij moge dan niet het genoeg smaken, zijn volk tot onderwerping te brengen, hij zal met het "diamant" des Woords hen toch wel bewerken !

Ongeschonden komen hun stalen voorhoofden er niet af.

Eén haal van het diamant er over, en de zwartste zonden van hun binnenste ziel staan op hun voorhoofd te lezen.

Geen mens komt ongevend uit de kerk.

Hij moge zo hard en onbuigzaam wezen als staal.

Hij moge zich netjes oppoetsen.

Zodra het diamant van het Woord er overheen gaat, komen er overal krassen. Hij wordt lelijk toegetakeld. Van de fatsoenlijkste mens blijft weinig glorie meer over. Zijn "gerechtigheden" zijn een wegwerpelij klee d.

Omgekeerd is het Woord des Heren onkreukbaar.

Men kan er in gaan krassen of tegen aan gaan beuken. Men kan er tegen toornen en razen. Men kan het critiseren of vloeken — het baat alles niets. Het zijn even machteloze pogingen als wanneer iemand poogde een diamant te verknoeien met een stukje ijzer, of wanneer de razende storm probeerde de rots omver te werpen.

Van onwaarheid is het Woord niet te beschuldigen.

Op leugen kunt gij het niet betrappen.

Van tegenstrijdigheden is geen spoor te ontdekken.

Geen vlekje is er op aan te wijzen.

De woorden des Heren kwamen steeds uit, en geen tittel of jota valt of viel ooit ter aarde.

Gods beloften zijn onkreukbaar.

Zijn bedreigingen zijn onkreukbaar.

Want God is Zelf onkreukbaar.

Als diamant!

Het zou zeker te wensen zijn, dat de *levende* prediking van de christen in zijn levenswandel even smetteloos was als de prediking van God.

Wij komen van week tot week, nee van dag tot dag in aanraking met dit onkreukbare Woord van de onkreukbare God.

Zal dit iets betekenen, dan moeten we zelf iets krijgen van dit edelst metaal.

Het mensenkind Ezechiël, die de woorden Gods niet maar aanhoort, maar opeet, en dus in zich *verwerkt*, krijgt alvast een *voorhoofd* van diamant.

Uw woorden worden als diamant.

Uw gedachten worden als diamant.

Uw werken worden als diamant.

Trouw, eerlijkheid, ongereptheid worden uw meest kenmerkende deugden.

Is dit de werkelijkheid?

Ach, niet ten onrechte is gezegd, dat de grootste vijanden van het christendom de christenen zelf zijn, en de grootste kerkverwoesters de kerkleden zelf.

Hoe komt dat?

Omdat wij het Woord Gods niet *eten*!

Omdat wij niet één worden met het Woord!

Zo blijft het voorhoofd van staal, en het hart van ijzer en de woorden van koper.... blinkend en klinkend metaal, maar geen.... diamant.

Over de *voortreffelijkheid* van diamant boven staal behoeven zeker niet veel woorden te worden gezegd.

Wij leven in een eeuw van staal.

Wij bouwen huizen van staal, en brandkasten van staal; fabriceren stalen helmen en schieten elkaar dood met staal.... de wereld van staal. Konden we zover komen, dat de mensen ook hersens en harten van staal hadden, dan was het ideaal bereikt: men behoefde zich dan niet meer te pijnigen met de benauwende vragen van dood en onsterfelijkheid.

Niet, dat wij bij staal alleen zouden willen leven!

Liefst zouden we achter de stalen brandkastdeuren de schatten van zilver, goud en diamant bergen, en 't stalen oorlogstuig wordt behendig gesmeed, om elkaar de mijnen en de schatkamers der aarde te ontfutselen.

Staal en diamant, dat is de schoonste kroon.

Maar aan de schoonheid van God en Zijn dienst denkt schier niemand meer.

In de oordeelsbrand zullen de meest trotse staalconstructies hopeloos verbogen liggen als de armzalige resten van een verongelukt vliegtuig, maar het Woord des Heren, dat schone diamant — blijft tot in eeuwigheid.

Dit Woord maakt ook rijk!

Want als er van déze aarde niets meer over is, zullen op de nieuwe aarde, die de zachtmoedigen beërven zullen, de straatstenen van goud zijn, het zand der eeuwige stranden bestaat uit goudkorrels en de huismuren zijn met diamanten ingelegd.

Gij dwaas — in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen!

Wat kiest gij nu — staal of diamant?

DE VROME MOORDENAAR

Mensenkind, u heb Ik tot wachter over het huis Israëls aangesteld. Wanneer gij een woord uit Mijn mond hoort, zult gij hen uit Mijn naam waarschuwen.

Ezechiël 3:17.

De Rooms en plegen van *de* moordenaar aan het kruis te spreken als van de "goede moordenaar".

Aan hem zou dit opschrift kunnen doen denken.

Bedoeld is echter de profeet Ezechiël.

God zegt niet, dat hij 'n moordenaar *is*, maar dat hij 't kan worden.

De huiveringwekkende mogelijkheid wordt hem voor ogen gesteld, dat hij als moordenaar-van-zielen wordt aangeklaagd, en het bloed der aan hem toevertrouwde "kudde" van zijn hand wordt geëist.

Indien hij namelijk de zielen verwaarloost.

Zodra hij ophoudt "tijdiglijk en ontijdiglijk" te waarschuwen.

Als hij in zijn ambt niet trouw is.

Dan kan het "wondere ambt" z'n dóód worden, want hij speelde de grote zielen-moordenaar Satan in de kaart.

Het is een riskant bedrijf.

Men kan beter aviateur wezen of wie weet welk ander gevaarlijk beroep uitoefenen. Van de juiste uitoefening van het ambt hangen niet alleen mensenlevens af, maar 't gaat om het eeuwig wel of wee.

Dit geldt natuurlijk niet alleen voor *profeten*.

Het geldt evenzeer voor predikanten, ouderlingen en "leken".... ook deze laatsten staan in 't ambt, der gelovigen!

Het doet er weinig toe, of we een buitengewoon of een gewoon, een kerkelijk ambt of het ambt der gelovigen van God gekregen hebben. Al deze "ambten" brengen hun eigen zware verantwoordelijkheid mee. Laten de mogelijkheid van moordenaar-worden open. Misschien zijn er, zó gezien, meer moordenaars buiten dan binnen de gevangenis.

Predikant-moordenaars.

Ouderling-moordenaars.

Gereformeerde moordenaars.

Laat ons maar eens zien!

Vooraf een enkel woord van toelichting over de gang van zaken bij het mensenkind Ezechiël.

Nadat Ezechiël zijn roeping-tot-profeet vernomen en de heerlijkheid des Heren visionnair *gezien* had, hoorde hij nog eenmaal achter zich een stem met groot gedruis zeggen:

"Geprezen zij de heerlijkheid des Heren in Zijn woonplaats" (3:12).

Het feit, dat zich dit nu achter de profeet afspeelt, en de heerlijkheid des Heren dus blijkbaar wegwijkt uit z'n gezicht, is van betekenis.

De Here wil er Ezechiël duidelijk door te verstaan geven, dat hij nu niet meer moet *omzien* "naar hetgeen achter is". Nu geen "tabernakelen bouwen" en blijven mediteren in de lichtkrans van Gods schoonheid.

Niet achter, maar vóór ligt nu de taak.

Na het visioen komt de werkelijkheid.

Uit het licht van Gods lieflijk aangezicht moet de profeet nu treden in het donker, waar de ballingen wonen, met hun zondige en harde harten.

Hèn moet hij waarschuwen.

Zo komt Ezechiël tot "ontwaking".

Wanneer we dan ook lezen (3:15): "ik kwam bij de ballingen te Tel-Abieb, die aan de rivier de Chebar woonden, en ik bleef waar zij woonden", moet dit niet verstaan worden als een "lichamelijke" terugkeer, want vóór het roepingsvisioen was hij ook "in het midden der ballingen" (1:1), en we lezen nergens, dat hij zich uit hun kring verwijderd had. Het is alleen de profetische voorstelling van zijn "ontwaking", de terugkeer uit het visioen tot de werkelijkheid, de afdaling van de bergen Gods naar de heuvelen van Tel-Abieb¹, van God naar de mensen.

Niet aanstonds heft Ezechiël dan z'n stem op.

Z'n ogen zijn opengestaan voor de sombere werkelijkheid, maar z'n mond blijft nog gesloten.

Tussen de ambtsroeping en de ambtsaanvaarding liggen zeven dagen van stilte.

Zeven dagen bleef ik daar sprakeloos² in hun midden.

Die sprakeloosheid is niet zonder grote oorzaak.

Wie kan tot zulke geweldigheden geroepen worden, en direct maar druk praten?

Wie is tegen deze schier bovenmenselijke taak opgewassen?

Wie worstelt er niet tegen in met een: Here, zend een ander!³

Heilige stilte.... dit past meer bij de ambtsaanvaarding dan drukke toespraken.

Doch bovendien, een welomschreven taak heeft de profeet nog niet.

Hij kan nog niet spreken, omdat hij nog niet precies weet, wat hij zeggen moet.

Hij weet wel *geroepen* te zijn.

Hij is wel vermaand sterk te zijn, en diamant te stellen tegenover staal.

Hij moet wel aldoor roepen: Zo zegt de Here!

Maar wat de Here precies te zeggen heeft, dat moet nog worden afgewacht.

Dit komt nu.

¹ Tel-Abieb betekent "korenheuvel" of (Babylon): "zondvloedheuvel".

² Vertaling prof. Noordtjiz. N. Vertaling: "Verbijsterd".

³ Aldus de opvatting van prof. Noordtjiz, die de 7 dagen van stilte beschouwt als een worstelen van de profeet met God en met zichzelf.

Na de algemene "roeping" de welomschreven taak. "Na verloop van zeven dagen kwam het woord des Heren tot mij: Mensenkind, Ik heb u tot wachter aangesteld over het huis Israëls. Wanneer gij een woord uit Mijn mond hoort zult gij hen uit Mijn naam waarschuwen. Als Ik tot de goddeloze zeg". ... (3:17 v.v.).

De taak, die Ezechiël ontvangt, is deze, dat hij tot "wachter" wordt aangesteld.

Gedacht is hier aan iemand, wie de veiligheid van een stad was toevertrouwd.

Elke stad of vesting had een of meer van zulke wachters.

Niet alleen overdag, maar vooral des nachts, als de burgers rustig sliepen, beklommen zij hun hoge wachttoren. Vandaaruit waren zij in staat de omtrek te overzien, en wanneer ook maar ergens heel ver weg de schaduw van een vijand opdoemde, waren zij verplicht de inwoners der stad van het dreigend gevaar te verwittigen.

Dan werd de bazuin geblazen, en alarm gemaakt.

De bevolking moest worden *gewaarschuwd*.

Vandaar, dat aan Ezechiël, de wachter over het huis Israëls, wordt opgedragen: gij zult hen uit Mijn naam *waarschuwen*.

Niet overbodig is daarbij de voorafgaande instructie: gij zult het woord uit Mijn mond *horen*.

Dit wil niet alleen zeggen, zoals Calvijn terecht opmerkt, dat de profeet uitsluitend Gods Woord heeft te brengen, zonder bijmengselen van eigen vinding, maar vooral, dat de profeet de taak heeft, nauwlettend te *luisteren* naar wat de Here zegt.

Sommigen menen dat de eerste en de enige taak van de prediker is, om te *spreken*.

Het blijkt hier, dat zij nòg belangrijker werk hebben: *luisteren*.

Aan het waarschuwen en spreken van Gods Woord gaat het luisteren naar Gods Woord vooraf. Men moet eerst leerling zijn, om leraar te kunnen worden.

In dit wachter-zijn ligt nu het benauwend *verantwoordelijke* en *gevaarlijke* van Ezechiëls opdracht, waarvan in het begin sprake was.

Evenmin als de wachters op de vestingen mogen ook de tegenwoordige "wachters op Sions muren" een ondeelbaar ogenblik in waakzaamheid verslappen. Het is bijna niet te zeggen, wat er zoal van dominee's en ouderlingen wordt vereist. Bij de verkiezing van ambtsdragers is daar wèl op te letten.

Waakzaamheid is al genoemd.

Een brede en scherpe blik niet minder.

Het is voor het ambt zeker niet voldoende, als iemand een "innige" man is. Zoals de wachters op hun wachttoren in letterlijke zin "hoogstaande" mensen waren, en verder zagen dan de mensen achter de wallen, zo moeten de wachters op onze kerkelijke muren zeker ook een brede en scherpe blik hebben. Zij moeten de gevaren kunnen onderkennen. Zij moeten de dwalingen kunnen ontdekken, ook als deze zich kleden in vroom gewaad. Zij mogen niet door allerlei "beweging" terstond worden geïmponeerd. Zij moeten daarom mensen zijn van brede ontwikkeling. Terdege op de hoogte, in de eerste plaats met Schrift en belijdenis. Maar dan ook met allerlei stromingen van onze tijd. Zij moeten de geesten kunnen beproeven, en daarom de geestesstromingen kennen.

Zij moeten daarom onderlegd zijn. Ze moeten lezen. Bladen, maar ook boeken, vooral boeken.

Waakzaamheid.

Ontwikkeling.

Luisteren naar God.

Maar dan ook niet het minst: moed!

De zedelijke moed om te *waarschuwen*.

Waar en in welke vorm en in welke kring de zonde ook binnendrong, moet de ambtsdrager de moed hebben, om de zonde met de vinger aan te wijzen.

Ook al staat de "zondaar" maatschappelijk bóven hem.

Ook al treft hem het ongenoegen van de bestrafte.

Ook al lijdt hij er schade door.

Altijd maar weer moet het kinken in zijn oor: Mensenkind, *Ik* heb u tot een wachter aangesteld, en gij *zult* hen in Mijn naam waarschuwen.

Steeds met Nathan: gij zijt die man!

Altijd met Johannes: het is u niet geoorloofd!

Doch niet alleen hoogst *verantwoordelijk*, ook hoogst *gevaarlijk* is deze hoge post op de wachttorens.

Vergeet toch geen ogenblik, dat de veiligheid van de gehele stad aan de wachter is toevertrouwd. Hij beschikt om zo te zeggen over leven en dood van de burgers. Hun wel en wee is in zijn hand gelegd. Als het gevaar nadert, en hij zwijgt, hetzij uit achteloosheid of gemakzucht of valse schaamte, of om welke reden ook, en de vijand overrompelt de stad, en de argeloze inwoners vinden een gruwelijke dood, dan is dat de *schuld van de wachter*.

Dit spreekt ons nog meer toe, als we denken, met een meer modern beeld, aan de man in het *seinhuis*.

Als hij niet bijtijds de wissels verlegt, of het sein op onveilig stelt, dan is *hij* verantwoordelijk voor de spoorwegramp. Voor het verlies der kostelijke mensenlevens wordt hij aansprakelijk gesteld. Hier is dood door schuld.

Dit wordt Ezechiël, en alle wachters, op de ziel gebonden.

Neen, als hij wèl gewaarschuwd heeft, maar de inwoners slapen door, of men lacht om het dreigend gevaar, dan natuurlijk is het van de wachter af.

"Als gij de goddeloze waarschuwt en hij bekeert zich niet van zijn goddeloosheid en van zijn goddeloze weg, dan zal hij in zijn eigen ongerechtigheid sterven; maar gij hebt uw leven gered." (3:19)

Maar anders, wee u, gij wachter!

"Als Ik tot de goddeloze zeg: Gij zult zeker sterven — en gij waarschuwt hem *niet* en spreekt niet om de goddeloze voor zijn goddeloze weg te waarschuwen teneinde hem in het leven te behouden, dan zal die goddeloze in zijn eigen ongerechtigheid sterven, *maar van zijn bloed zal Ik u rekenschap vragen*." (3:18)

Dan gaat het met de trouweloze wachter als met de deserteur, die zijn fort verliet en overgaf aan de vijand. . . . hij krijgt de kogel.

Die wachter wordt dan beschouwd als een *moordenaar*. Het bloed der verslagenen zal

gewroken worden, want het roept van de aardbodem tot God. Oog om oog en tand om tand. *Zijn* bloed zal Ik van uw hand eisen.

Daarom sprak ik van ambtsdragers-moordenaars!

Het zijn niet alleen de moderne predikers!

Het zijn niet alleen de dwaalleraren!

Het zijn allen die ontrouw zijn in hun ambt.

Hoe gevaarlijk is het, wachter te zijn!

Die een opzienersambt begeert, begeert een treffelijk ambt, maar Ezechiël heeft er zeven dagen sprakeloos van gezeten.

Dit alles geldt niet alleen de kerkelijke ambtsdrager, maar *alle* gelovigen.

Krachtens dat ambt zijn wij allen *profeten*. Staan wij ook allen op een wachttorens en zijn wij in staat méér te zien, dan de "wereld die in het boze ligt".

Daarom hebben wij *allen* de dure plicht om de "goddelozen" te waarschuwen.

De goddelozen binnen de kerk, en ook de goddelozen buiten de kerk.

Wie van mening mocht zijn, dat dit "waarschuwen" het speciale "privilege" der "ambtsdragers" is, en het voldoende acht, de broeders in te lichten, dat ze die en die wel eens mogen waarschuwen, miskent en verloochent z'n eigen ambt.

En wie zich in z'n kerk zelfgenoegzaam opsluit, en de wereld "wereld" laat, en niet "voor evangelisatie voelt", die wil ik van 's Heren wege aldus waarschuwen: *indien* gij uw ongelovige buurman nooit op het gevaar gewezen hebt, God zal *zijn* bloed van uw hand eisen, eigengerechte, zelfgenoegzame gereformeerde moordenaar!!

Ik sprak hier van evangelisatie.

Opzettelijke of onopzettelijke, dat doet er nu niet toe, maar die gedachte aan evangelisatie ligt niet zover uit de buurt van het Schriftgedeelte, dat ons hier bezighoudt, als misschien iemand vermoedt.

Aan Ezechiël wordt namelijk *niet* opgedragen tot alle mensen hetzelfde te zeggen.

Hij moet "onderscheidenlijk" preken.

Hij is deswege wel de eerste zielszorger genoemd.

Duidelijk worden twee soorten van mensen genoemd: de "goddelozen" en de "rechtvaardigen".

Er zijn goddelozen, die geheel het spoor bijster geraakt en van God afgeweken zijn, en dezen moeten teruggeroepen worden.

Het is ook mogelijk, dat een "rechtvaardige" zich van zijn rechtvaardigheid afkeert en onrecht doet, en deze moet worden vermaand.

Zeer terecht merkt Calvijn op: "de profeten zijn niet alleen schuldig indien zij de afgekeerden niet terugroepen, zij moeten ook hen, die op de goede weg zijn, daarop trachten te houden".

En we laten Calvijn maar verder spreken tot de zonen van Calvijn, de Calvinisten van vandaag, de mensen van: de-kerk-staat-toch-voor-iedereen-open, aldus: "Beide dingen moeten dus behartigd worden: de afgedwaalden moeten teruggeroepen, en die reeds tot de kudde behoorden moeten versterkt worden, opdat zij volharden".

Uw koninkrijk kome!

Dit is: bewaar *en vermeerder Uw kerk*.

De "zielen" der wereld zijn aan de kerk toevertrouwd.

Hèn bloed zal Ik van uw hand eisen!

Deze opwekking tot trouw in de ambtsbediening is dus wel terdege op haar plaats, omdat er zo ontzettend veel van afhangt.

Ook hierom, omdat de profeet bij deze "scherpe" prediking natuurlijk op veel tegenstand zal stuiten. En dan is het gevaar niet gering, dat men water in de wijn gaat doen.

Och, als de mensen de preek "mooi" vinden, en elkaar verdringen om de talentvolle prediker te horen, en 's Maandagsmorgens de tekst alweer vergeten zijn. . . dan is er geen vuiltje meer aan de lucht.

Maar laten de "goddelozen" eens gewaarschuwd worden.

En de quasi-rechtvaardigen, het Farizeeërdom! "⁴

Goddelozen in de kerk? Wel foei!

Ja toch!

Want zoals 'n kinderloze iemand is zonder kinderen, en 'n hopeloze iemand is zonder hoop, zo is 'n goddeloze nog niet bepaald een brutoot, maar iemand zonder God. Een braaf mens overigens, een kerks mens wellicht, maar iemand, die "meent eigen wil tot levenswet te kunnen maken, en God in dit aardse leven te kunnen uitschakelen"⁵.

Laat de prediker nu eens geen lievigheidjes zeggen, maar man èn paard noemen. Tot de haatdragende zeggen dat hij goddeloos is, omdat wij hieraan weten dat we uit de dood overgegaan zijn in het leven, zo wij de broeders liefhebben.

En tot de geldgierige zeggen dat hij goddeloos is, omdat bezwaarlijk iemand die goed heeft, in het koninkrijk der hemelen ingaat. Enzovoort! Man, ge zijt een dweper, en men komt bij u niet meer in de kerk!

Welgelukzalig is de drager van het ambt, hetzij een kerkelijk ambt, of het ambt der gelovigen, die zich vrijhoudt van het bloed der mensen.

Het getal vrome moordenaars is waarlijk al groot genoeg!

⁴ Dezulken moeten hier natuurlijk bedoeld zijn, want anders zou vs 20 een "afval der heiligen" mogelijk achten.

⁵ Noordtzi: Ezechiël, blz. 63.

DE SPREKER DIE ZWIJGEN MOET

en (gij zult) hun niet tot een bestraffer wezen.
Ezechiël 3:26m.

Dit is toch wel wonderlijk.

Het heeft er alle schijn van, dat bij de Here wèl verandering is of een zweem van ommekeer (Joh. 1:17).

We krijgen sterk de indruk, dat God plotseling en radicaal van plan verandert.

De opdracht, die Ezechiël nú krijgt, vlak na zijn roeping nog wel, betekent de resolute intrekking van het pas ontvangen bevel, en alles schijnt wel erg tegenstrijdig. Het ene ogenblik beveelt God zus, en het volgende ogenblik zó.

Dit moet toch elke nauwkeurige Bijbellezer opvallen!

De eerste opdracht luidde: "Mensenkind, Ik heb u tot *wachter* aangesteld over het huis Israëls" (vs 17).

Nu, een wachter heeft z'n plaats *in de stad*, en dan zó, dat hij voor ieder zichbaar is, en het geluid van z'n waarschuwende bazuin voor ieder hoorbaar.

Maar niet zodra heeft de Here hem z'n gewichtige en verantwoordelijke plaats midden in het volksleven aangewezen, of lijnrecht daartegen in komt het tweede bevel: "Sta op, ga naar het dal" (vs 22).

Hij, die de centrale plaats moet innemen op de wachttorens, moet zich nu *afzonderen* in de eenzaamheid; want dit dal was in elk geval buiten Tel-Abieb gelegen, en zal wel hetzelfde dal wezen, dat Ezechiël straks ziet vol dorre doodsbeenderen (h. 37) . . . een eenzame wildernis, waar de dood rondwaart, en geen menselijk leven te bespeuren valt.

Men zou nog kunnen vermoeden, dat de Here, die "daar tot hem spreken zal" (vs 22) de profeet nu nóg eens op het hart zal binden, z'n wachttorens te beklimmen, en niet op te houden met waarschuwen.

Maar ook dit is zo niet.

Want als Ezechiël ontwaart dat "de heerlijkheid des Heren" daar in het dal om zo te zeggen op hem stond te wachten — dezelfde heerlijkheid die hij bij de rivier gezien had — en de Here hem weer heeft opgericht, omdat er geen "geest" meer in hem was vanwege de overweldigende majesteit Gods — dan hoort hij *niet* het bevel: Ezechiël, doe nu wat Ik u gezegd heb en spreek en waarschuw het volk, maar. . . "sluit u op in uw huis" (vs 24b).

In plaats van op de wachttorens te staan roepen, moet hij rustig thuis blijven.

Ja, hij zal aan zijn huis *gebonden* zijn, als een gevangene.

Hij zal niet eens kunnen uitgaan.

God Zelf zal hem binden.

Niet in letterlijke, maar in figuurlijke zin, zoals de apostel Paulus later ook eens in z'n bewegingsvrijheid werd verhinderd: de Geest liet het ons niet toe.

Door onzichtbare, hogere machten gebonden, zal Ezechiël als een gevangen man als door

dikke touwen vastgesnoerd aan z'n woning gebonden zijn (vs 25)¹.

En alsof dit nog niet genoeg is: "En Ik zal uw tong aan uw verhemelte doen kleven en gij zult stom zijn en hun niet tot een bestraffer wezen" (vs 26).

Aan een ziektegeval, een werkelijk stom worden, is hierbij natuurlijk niet te denken.

De Here geeft hem eenvoudig een spreekverbod.

De profeet moet stil zijn.

De spreker moet zwijgen.

Hij, die het klaar bevel kreeg om in 's Heren naam te *waarschuwen*, moet nú plotseling horen, dat hij niet mag wezen tot een bestraffer.

't Is alles wel even wonderlijk: een wachter in het eenzame dal; een bazuinblazer opgesloten in z'n huis; een waarschuwer met gebonden tong. . . een stomme getuige!

Waarom toch dit raadselachtig doen Gods?

Waarom dit schijnbaar spelen en spotten met eens gegeven opdrachten?

Wie, heeft de zin des Heren gekend?

Het past óns niet, de Here tot verantwoording te roepen.

Het past ons nog minder, over Zijn daden en bevelen ons een oordeel aan te meten.

Het is belachelijk en dom, te willen oordelen over iets wat men niet begrijpt. Toch 'n veel voorkomende kwaal. Wie één bladzijde uit een boek gelezen heeft, kan moeilijk beweren: er zit geen draad in het verhaal.

Wij kleine mensen krijgen nauwelijks inzage van enkele regels van Gods boeken — wie zal het *geheel* kunnen beoordelen?

Al *zien* wij geen lijn, *is* er daarom geen lijn? God is groot en wij begrijpen Hem niet.

Dan.. . Gods onbegrijpelijkheid is geen onredelijkheid.

Wanneer wij godvruchtig nadenken over de schijnbaar tegenstrijdige opdrachten hier aan Ezechiël, is er wel *iets* van de schone "zin des Heren" te ontdekken.

Zó was het allereerst voor Ezechiël zelf nodig.

De profeet wordt tot een "wederspanning" geslacht gezonden, en de allereerste voorwaarde daarvoor is: zelf *niet* wederspanning zijn. Wie tot gehoorzaamheid wil opwekken, moet zelf gehoorzaam *zijn*.

Dit moeten ook profeten leren.

Leren zó gehoorzaam te zijn, dat ze ook bij de meest grillige lijnen van Gods bevelen, waar de ene opdracht tegen de andere schijnt te botsen, niet hun "waarom" doen hoen. Nog minder aan het onbegrijpelijke een motief ontlenen om de roeping te ontvluchten, waarin ze minder behagen scheppen.

Zo wil God Ezechiël *oefenen* in gehoorzaamheid.

Vandaag zegt God: beklim uw wachttorens, en morgen: ga in de eenzaamheid.

¹ De St. Vert. en ook de N. V. suggereren de gedachte, dat Ezechiël door mensen wordt vastgebonden. Daarvan is echter in 't geheel geen sprake in dit verband. Vs 26 en 4:8 wijzen ook duidelijk op God als degene die "bindt". De nauwkeuriger vertaling van vs 25 is: "zie, banden zullen u worden aangelegd, en Ik bind u daarmee". Men zie daarvoor Noordtjiz a. w., blz. 67.

Nu zegt Hij: spreek, en even later: zwijg. Het ene ogenblik: blijf thuis, en 't volgende: werp u in de strijd. Met geen ander doel, dan om blinde gehoorzaamheid te vorderen: Volg Mij! Niet tegenspreken! Gods wil tot zijn levenswet maken! Zo wordt de *geroepen* profeet nu voor zijn taak *getraind*.

Ezechiël is geen onwillige leerling geweest.

Hij heeft leren buigen.

Eerst was het nodig, dat de hand des Heren zwaar op hem was (3:14), daarna was de hand des Heren op hem. . . . zonder meer (3:21), straks kan het ook zonder dwingende hand!

Deze weg der gehoorzaamheid is heus geen somber pad!

Het is wel de weg van zelfverloochening, maar het zal ons in die weg gaan als Ezechiël. . . : toen hij zich opmaakte naar het dal, stond daar de heerlijkheid des Heren! Hetzij men naar de rivier de Chebar of naar de vlakte moet, altijd valt de glorie Gods als een brok hemellicht op ons pad, dat in gehoorzaamheid is. Ook in de gewone dagtaak. Herders, die de nachtwacht houden over de kudden. . . de heerlijkheid des Heren om-scheen hen.

De "gewijzigde" opdracht heeft niet alleen een paedagogisch doel voor Ezechiël, maar betekent ook *oordeel* voor de ballingen.

God heeft — dit dient eerst nog herinnerd — Ezechiëls opdracht om te waarschuwen en te prediken, niet *geheel* ingetrokken.

Wel belangrijk *beperkt*.

De "tegenstrijdigheid" is dus niet zo groot als men zou vermoeden.

Het wordt beperkt in die zin, dat de profeet niet meer publiek onder het volk mag gaan, maar thuis moet blijven.

Er is echter nog gelegenheid om het Woord Gods te horen, maar zij die dit begeren, moeten dan bij Ezechiël thuis komen (zie 8:1).

Wèl krijgt Ezechiël een spreekverbod en een zwijggebod, maar ook dit is weer niet absoluut, want. . . "als Ik tot u spreken zal, dan zal Ik uw mond openen, en gij zult tot hen zeggen: Zó zegt de Here Here" (vs 27).

Als regel zal Ezechiël zwijgen.

Van dit zwijgen, en de stille symbolische handelingen hem straks opgedragen, zal óók wel een geweldige sprake uitgaan, maar toch... de boetprediker zal zwijgen.

De opdracht van het begin is belangrijk ingekort.

Spreeken mag hij alleen op tijden *door de Here* daartoe bepaald en tot een *kring*, die beperkt is tot hen die hem in zijn huis opzoeken.

Maar overigens zal hij het huis Israëls niet zijn tot een bestraffer.

Dit is Israëls *oordeel*!

Hoe kwam het toch, dat de ballingen zó spoedig dit oordeel over zich haalden, dat ze een zwijgende profeet in hun midden hadden?

Men zal zich dit wel zó moeten denken, dat het gebod aan Ezechiël om te zwijgen niet *onmiddellijk* gevolgd is op het gebod om te waarschuwen.

Allicht lag daar enige tussenruimte tussen.

Een tussenruimte, die de tot wachter geroepen profeet ijverig gebruikt heeft om te vermanen: "komt, laat ons wederkeren tot de Here".

Maar óók de ballingen hebben die tijd nuttig weten te maken, om te bewijzen, dat ze van die waarschuwing niet gediend waren. "Ezechiëls oproep stuitte af op hun stalen voorhoofd; zijn ontroerende zielszorg werd smadelijk afgewezen".

Dienovereenkomstig neemt nu de Here Zijn maatregelen.

Ezechiël mag zijn werk niet meer op dezelfde wijze voorzetten, en hun niet meer wezen tot een bestraffer.

Zijn tong kleeft aan z'n verhemelte en hij is aan huis gebonden. Gebonden dus in zekere zin *door de hardnekkigheid* zijner hoorders, zoals Jezus eens geen krachten kon doen. . . vanwege hun ongeloof!

Dit zwijgen is dan oordeel!

Men zou kunnen vragen, of het nu werkelijk zulk een zwaar oordeel is. wanneer geen "bestraffer" meer onder het volk des Heren optreedt.

Zij, die oppervlakkig plegen te oordelen, achten dit zwijgen veeleer een voordeel.

Immers, niets is lastiger dan voortdurend Gods klachten te moeten aanhoren.

Altijd die bestraffende woorden in de preek — wie zou er niet wrevelig onder worden!

Altijd maar weer dat hameren op 't zelfde aambeeld, dat moest nu maar eens ophouden!

Hoe rustig wordt het, als die stem van verwijt eens zwijgt!

Hoe heerlijk is het, rustig onze weg te kunnen gaan, zonder dat voortdurend iemand ons waarschuwt!

Maar wie dieper ziet, weet hoe verschrikkelijk dit zwijgen Gods is.

Reeds onder de mensen is dit het geval. De jongens van Eli groeiden voor galg en rad op, en kwamen verschrikkelijk aan hun einde, omdat hun vader hun niet was tot een bestraffer!

Van een huisgezin zonder tucht komt niets terecht.

Als kinderen vonden we die bestraffingen natuurlijk niet prettig, maar ouder geworden, zien we wel de zegen van een strenge opvoeding, en velen danken hun God, dat zij een vader gehad hebben, die hun was tot een bestraffer.

Voor het geestelijk leven is dit evenzo.

We mogen ons al eens ergeren, dat in de prediking de teugels zo strak gehouden worden, maar er schuilt een zegen in.

Slappe prediking is een vloek.

Maar nog erger wordt het, wanneer de tucht van Gods Woord geheel wordt weggenomen en de stem Gods gaat zwijgen.

Zolang God nog spréékt tot 'n mens, is er hoop, ook al zijn de woorden even zovele bestraffingen.

Zulk straffen is een bewijs van Gods *gunst*.

Maar het is een teken van Gods *wraak*, als profeten zwijgen.

Door dit zwijgen geeft Hij de mens *als een verlorene op*.

Gods kerk heeft dit ook altijd als zodanig gevoeld. Ontroerend klinkt de klacht van de *vromen* in ballingschap:

Wij zien aan ons, na al dit ongeval
Geen teek'nen meer van Uwe gunst gegeven.
Niet één profeet is ons tot troost gebleven,
Geen sterv'ling weet, hoe lang dit duren zal (Ps. 74).

Gods kind kan het wel hebben dat God straft, hem slaat en beukt desnoods, hem scheldt. Van dit slaan zegt hij:

Dat slaan zal mij het hoofd niet breken. . .
Ik reken zulks weldadigheid.

Maar één ding houdt hij niet uit.

Dat God zwijgt!

Dan kermt hij: o God, zwijg niet!

Het is mogelijk, dat wij wekelijks onze twee Zondagse preken aanhoren, en de woorden over ons heen klateren en kletteren, en dat God nochtans. . . zwijgt. Dan horen wij in de stem van de prediker de stem van God niet meer. We zijn er immuun voor geworden. Geweldigheden van zonde en genade zijn voor ons even dagelijkse artikelen geworden als thee en suiker. We schrikken er niet eens meer van. Verwonderen ons zelfs niet. We worden hoogstens eens aesthetisch ontroerd of gevoelig aangedaan. Meer niet. Het Woord raakt ons niet. Woorden. Woorden. Een bui van woorden. Maar we hebben netjes onze geestelijke parapluie opgezet en zijn er droog doorgekomen. Vervolgens nuttigen we koffie met koek. O, nette, keurig-nette kerkmensen, heeft God ú soms ook al opgegeven? *Spreekt* Hij nog wel tot u?

GODS KINDERSPEL

Gij, mensenkind, neem u een tichelsteen, leg die voor u en teken daarop een stad, Jeruzalem.

Ezechiël 4:1.

Ezechiël had een preekverbod gekregen van God Zelf.

Zijn tong zou aan het verhemelte kleven, en hij mocht het huis Israëls voorlopig niet meer zijn tot een bestraffer, want het was een weerspanning geslacht (3:26).

Dit verbod is evenwel niet absoluut!

Mocht de profeet niet meer prediken tot het *oor*, hij moest dit nog wel doen tot het *oog*.

Niet in woorden, maar in daden!

Van de taal van symboliek en teken zou een geweldige sprake uitgaan.

God is te zeer bewogen met het lot van Zijn dolende volk, dan dat Hij Zich *geheel* zou terugtrekken.

Daarom is het helemaal niet in tegenspraak met het stom-moeten-wezen van de profeet, als hij nu een opdracht krijgt van God om 'n soort aanschouwelijk onderwijs te geven.

Een *viertal* symbolische handelingen moet Ezechiël thans verrichten, die in hoofdstuk 4 en 5 beschreven worden.

In diep stilzwijgen worden deze verricht.

De eerste daarvan, die in alle opzichten zeer merkwaardig is, vraagt nu onze aandacht.

De man Gods moet handelen als een kind, dat iets op een lei tekent.

Hij moet daartoe nemen een "tichelsteen", d.i. een nog niet hardgebakken kleitegel — hèt schrijfmateriaal bij uitnemendheid in de Babylonische omgeving, waarin de ballingen zich destijds bevonden.

In die klei moest hij een schetstekening maken van "de" stad.

Welk stad — dat is voor de verbannen priesterzoon aanstonds duidelijk: er *is* maar één stad in het denken van de balling aan de Chebar — eer vergeet mijn rechterhand zichzelf, dan dat ik u vergeete, o Jeruzalem.

Ten overvloede is het er later nog bijgevoegd: teken daarop een stad —Jeruzalem!

Moeilijk was deze opdracht voor Ezechiël niet.

Vooreerst had hij zin genoeg voor architectuur, zoals duidelijk blijkt uit de tekening van de herstellende tempel aan het slot van dit boek.

Maar in de tweede plaats kende hij de stad Jeruzalem door en door, zoals ieder de kleinste straatjes en steegjes van z'n geboorteplaats kent.

Tot zover gaat alles dus goed.

Het moet voor de profeet-tekenaar een onverdeeld genot geweest zijn, de stad van z'n heiligste herinneringen en diepste heimwee in schets te brengen.

Maar dan wordt het moeilijker.

Met de tekening van de stad is de schets niet af — het moet een *belegerde* stad worden!

Rondom Jeruzalem moet hij belegeraars tekenen met al de belegeringswerktuigen, in die dagen in gebruik — torens, tot de hoogte der stadsmuren opgebouwd, wallen, om de stad in te sluiten, stormrammen en hele legerafdelingen.

Dit alles tekent de profeet, deze zoon van Jeruzalem, zwijgend, maar met een steek in z'n hart. Hij moet. God droeg het hem op!

O, Jeruzalem, Jeruzalem, heilige stad, stad Gods — verloren zijt gij!

Rondom de tekenaar groepen de mensen samen.

Ze kijken toe, eerst geïnteresseerd, want ze herkennen in de enkele lijnen terstond hun stad.

Maar dan — als de contouren van de legers en de stormrammen en torens al duidelijker worden, ergeren ze zich.

De een stoot de ander eens aan, en wijst dan veelbetekenend op z'n voorhoofd. Een derde grinnikt tegen z'n buurman om het kinderlijk gedoe als van 'n jongen die figurtjes maakt op een lei.

Samen zijn ze 't er over eens, dat wat Ezechiël nu weer bezig is te doen, echt kinderspel is.

Men kan dat zo wel op 'n leetje tekenen, maar de werkelijkheid is anders!

Jeruzalem is immers de onoverwinnelijke stad!

Jeruzalem *kan* nooit verloren gaan!

En al zouden alle belegeringstorens van de wereld tegen haar muren opgericht worden, dan nog zou God Zijn stad en tempel wel bewaren. Zo had immers de "historie" met Sanherib wel bewezen.

En al spreken de zwijgende figuren in het kleitafeltje 'n andere onheilspellende taal, algemeen is de overtuiging, dat die profeet wat mankeren moet.

Dit is kinderspel.

't Is eigenlijk wèl om te lachen!

Maakt Gods werk niet *heel vaak* de indruk van kinderwerk?

Is de profeet Ezechiël, die soldaten en forten zit te tekenen en te boetseren van klei, niet een subliem voorbeeld van Gods wonderlijk handelen in de wereld?

De mens rekt zich uit tot goden-werk — wil reeds in 't paradijs als God wezen.

God neigt Zich tot het mensenwerk — wil in Bethlehem een Kind wezen.

De mens bouwt zijn imperium van ijzer en staal. God doet het met kribbe- en kruishout.

De mens tracht te imponeren door propaganda-dienst en paradepas en massabetogingen, maar Jezus Christus gaat Zijn weg zonder gerucht, en de povere emblemen van Zijn Rijk zijn geen mitrailleurs maar een. . . boek; voorts wat doopwater, een kelk en gebroken brood. Ook de kerk, die naar veler oordeel in de moderne samenleving niet meer past, en haar faillissement nabij is.

Kinderspel!

Men lacht er om!

We kunnen dat verstaan, want de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn.

Maar dat het *bondsvolk* er ook om lachte. . . dat is onverklaarbaar!

Zij konden toch weten dat de schets die Ezechiël maakte van Jeruzalems belegering, geen jongenswerk was, en dat de plannen en ontwerpen die God in Zijn Raad beraamd heeft, *altijd* uitkomen.

Wat Ezechiël tekent, zal vreselijke werkelijkheid worden.

Ik vermoed wel, dat Ezechiël een en ander met forse en duidelijke lijnen heeft aangegeven; maar de *mogelijkheid* is ook niet uitgesloten, dat de torens en poppetjes er wat onbeholpen en schots en scheef opkwamen. De werkelijkheid werd er niet anders van.

Wij moesten dit ook verstaan ten aanzien van de prediking van Gods Woord.

Daarin gaat het om de geweldige werkelijkheden van eeuwig wel en wee.

De heerlijkheid van de hemel en de verschrikkingen van de hel worden er in schets gebracht.

Wij kunnen de schone uitbeelding van de ene prediker bewonderen en de onbeholpen tekening van de ander *becritiseren*, maar God vraagt noch bewondering noch critiek, doch enkel *geloof*.

We kunnen ook het geheel als een spelletje opvatten, zoals de kinderen die in Jezus' dagen op de markt zaten, en noch dansten bij het fluitspel, noch schreiden bij het klaaglied.

Maar Gods werk *is* geen kinderspel.

Jeruzalem zal dus belegerd en ingenomen worden.

Op de vraag, wie de belegeraar zal zijn, kan men antwoorden: Babel!

Men kan ook zeggen: God Zelf.

Babel is slechts werktuig, instrument in de hand des Heren.

God belegert de stad Gods.

En zó weinig grond is er voor de algemene verwachting, dat Israëls God Zijn eigen stad en tempel in het critieke uur toch wel te hulp snellen zal, dat Ezechiël, om dat te symboliseren, een ijzeren pan of bakplaat moet nemen, die moet opgesteld worden als een ijzeren muur tussen Jeruzalem en de profeet, de vertegenwoordiger des Heren.

Treffende symboliek!

Tussen Jeruzalem en God is een ondoordringbare ijzeren muur.

Alle gebeden en smekingen van de jammerende mensen zullen daarop afstuiten.

Die muur is opgetrokken door de zonden van het volk. Het innig contact tussen God en Zijn volk is verbroken.

In plaats van Bondgenoot is de Here in een vijand verkeerd.

Nu is de toestand hopeloos.

Laten de miljoenenlegers tegen Jeruzalem oprukken — als God mèt haar is, vallen in één nacht de sterke krijgers bij duizenden.

Maar als God Zich achter een ijzeren muur verbergt, spellen de stormrammen en wallen rondom Jeruzalem het einde.

Hier is een ontzaglijk raadsel.

Waarom belegert God Zijn eigen stad en keren Zijn handen zich tegen het heiligdom, dat Hij Zichzelf verkoren heeft?

Waarom treedt God niet op tegen de zonde-steden, tegen Babel en tegen Assur?

Dáár werd de levende God openlijk gehoond en de goden van hout en steen geprezen, en geschiedden de gruwelijkste dingen. Waarom laat God *die* met rust, maar waarom moet Jeruzalem, waarin de woning des Allerhoogsten is, verpletterd worden?

De verklaring van het raadsel van Gods aanval op Zijn eigen stad is niet zo moeilijk.

God haat *alle* zonde, en de schetstekening van het beleg op de zonesteden, Parijs en Berlijn en Amsterdam, licht ook allang klaar.

Maar Gods felste haat keert zich niet tegen de brutale, maar tegen de *gemaskerde* zonde.

Als in Gods stad wel de *schijn* van godsdienst bewaard blijft, en de ledige vormen, waarin men zichzelf en God bedriegt, maar in 't geheim en in 't geniep alle heidense gruwel wordt bedreven, zoals straks aan Ezechiël getoond zal worden (hfdst. 8) . . . ja, dan is het niet onbegrijpelijk dat het oordeel begint bij Jeruzalem!

De vrome gruwel is de *allerergste* soort van gruwel.

Zo keren zich Gods handen tegen *alle* tempels en *alle* kerken waarin de religie schijnvertoning werd.

De kerk als zodanig zal nooit sterven.

In die zin blijft waarheid, dat God in Jeruzalem, ook in het Nieuw-Testamentisch Jeruzalem, *eeuwig* wonen zal.

Maar de schijn-kerk zal vallen.

En hoe harder wij roepen dat Jeruzalem nooit verloren gaat, en aan het prat-gaan op de meest zuivere openbaring en de zuiverste kerk een leven paren dat meer en meer zich beweegt in de richting los-van-God, des te haastiger komt de dag dat de Antichrist ons kerkelijk instituut belegeren en vertreden zal.

Onze mooie kerken moeten vallen.

Onze prachtige bedehuizen gaan eraan.

Het staat alles in de schets van Gods Woord, in de Openbaring Gods.

Maar niet alleen Jeruzalem vreze.

Als God Zijn eigen huizen niet spaart, zal Hij zeker niet de tenten der goddelozen sparen, de wereld met haar zonde-paleizen, haar theaters en bioscopen.

De Jeruzalemmers sterven onder de stenen van hun aangebeden muren.

De kerkmensen sterven aan hun misbruikte religie, stikken in het Avondmaalsbrood en verdrinken in hun eigen Doopwater.

De wereld ligt te stuiptrekken onder de ruïnes van eigen gebouwde vredestempels en cultuurmonumenten!

MEELEVEN

En gij, ga op uw linkerzijde liggen.

Als gij dit hebt volbracht, zult gij opnieuw gaan liggen,

op uw rechterzijde.

Ezechiël 4:4a, 6m.

Er heerste onder de ballingen, in wier midden Ezechiël vertoefde, een hoerastemming.

Het getal der weggevoerden was zo bijster groot niet, en een groot deel van het volk was nog in het land der vaderen achtergebleven.

Jeruzalem, de heilige stad, stond nog.

De terugkeer der ballingen daarheen was een kwestie van tijd, want God was contractueel en zedelijk verplicht hen niet al te lang in ballingschap te laten zuchten.

Men droomde een zoete droom van kerkherstel. . . heel de kerk en heel het volk.

Dit was niets anders dan luchthartig optimisme.

Omdat men vergat, dat in elk verbond *twee delen* begrepen zijn, en dat, als het Bonds-volk permanent de gehoorzaamheid weigert, van de Bonds-God geen heil te wachten is.

Ezechiël vertelt het dan ook wel anders.

Reeds heeft hij in de schetstekening van Jeruzalem op het kleitafeltje de aanstaande *belegering* van Jeruzalem voorzgd.

Niet de ballingen zouden naar Jeruzalem terugkeren, maar wie nog in Jeruzalem waren, zouden hèn straks gezelschap komen houden!

Stad en tempel zullen vallen.

De profeet, die niet meer *spreken* mocht, heeft zo in de zwijgende taal der symboliek de ondergang voorzgd, en op het voor dit aanschouwelijk spreken zo ontvankelijk gemoed der nieuwsgierig saamgegroepte Joden pogen indruk te maken.

Intussen, dit is nog niet voldoende.

Door een tweede symbolische daad moet Ezechiël de zoete dromen zijner tijdgenoten verstoren.

Hij krijgt bevel 190 dagen¹ te gaan liggen op de linkerzijde.

Roerloos en machteloos liggen.

Zó, dat hij zich niet van de ene op de andere zijde kan verleggen.

God Zelf zal hem dit verleggen onmogelijk maken, door "dikke touwen" aan hem te leggen, wat natuurlijk symbolisch zo moet worden verstaan, dat het de profeet ten enenmale onmogelijk zal zijn, zich tegen Gods opdracht te verzetten. . . hij was ook maar mensenkind.

De uitlegging wordt er bij gegeven — van dit wonderlijk pijnlijk liggen.

¹ Met de beste handschriften zal wel 190 inplaats van 390 dagen gelezen moeten worden. Men zie voor de exegetische verantwoording prof. Noordt zij a. w., blz. 73/74.

Het huis Israëls — d.i. het tienstammenrijk — zal aldus *190 jaren*² in ballingschap vertoeven.

Voor elk ballingschapsjaar moet de knecht des Heren een *dag* liggen.

Dit schijnt in de goddelijke weegschaal de zuivere vergelding te zijn, precies zoals vroeger³ eens het volk Israëls 40 jaren in de woestijn moest blijven zwerven "overeenkomstig het aantal dagen gedurende welke gij het land verspild hebt, veertig dagen, zult gij uw ongerechtigheden veertig jaar lang boeten, voor elke dag één jaar, opdat gij weet wat het betekent, als Ik Mij afkeer".

Na deze 190 dagen op de linkerzijde, is de ellende nòg niet afgelopen.

Deze "lijdende knecht des Heren" moet dan daarna nog 40 dagen op z'n rechterzijde⁴ liggen, daarmee aanduidend het getal jaren, dat *Juda* in ballingschap moet doorbrengen.

Rooskleurig is de toekomst dus allerm minst.

Inplaats van te mijmeren over een haastig losmaken van de banden, moeten zij er zich maar op voorbereiden, dat de "dikke touwen" der ballingschap nog vaster aangehaald zullen worden.

Van een "opstaan" zal niets komen.

Integendeel zullen ze moeten liggen, machteloos gebonden, vele, vele jaren; en de muren van Jeruzalem zullen liggen. . . in puin; en de prachtige tempel zal in duigen liggen.

O, als God beveelt te *liggen*!

Wie zal dan staande blijven?

Wie kermt dan niet van pijn?

Er dient op gelet, dat deze *tweede* symbolische handeling, waartoe Ezechiël geroepen wordt, geen matte herhaling is van de *eerste*.

Beide luiden wel dezelfde sombere toekomst in, maar de situatie is toch een heel andere nu.

Toen de zwijgende profeet een plattegrond van Jeruzalem moest tekenen, met belegeraars en stormrammen, toen stond hij er zelf *buiten*.

Ja, zelfs gaf God hem het bevel: "*gij* zult ze belegeren" (vs 3).

Toen moest hij, de profeet en vertegenwoordiger des Heren, de rol van Nebukadnezar, de *belegeraar*, vervullen, opdat het goed duidelijk zou worden, dat eigenlijk niet Babels koning, maar *Israëls Koning* de stad belegerde.

God Zelf keerde Zich tegen Zijn eigen stad.

Jeruzalems val was geen onbegrijpelijk raadsel en geen waanzinnige daad van 'n heiden, maar straf van God Zelf, en Nebukadnezar was slechts de executeur, de beul Gods.

Nú krijgt Ezechiël een heel andere opdracht.

Hij is thans niet de veilige buitenstaande, maar de getroffen insider.

Niet de belegeraar, maar de belegerde.

Niet de man die de ontblote arm tegen Jeruzalem keert (vs 7) en zó het doen des Heren

² Dit is een benaderingscijfer.

³ Vgl. Num. 14:34.

⁴ Uit het feit dat Ezechiël voor Israël op de linker-, voor Juda op de rechterzijde moest liggen, mag men geen conclusies trekken voor het primaat van Juda.

afbeeldt en de straf aankondigt, maar de lijder, die de plaats des volks inneemt, mèt zijn volk de smart draagt in z'n eigen lichaam, en de armen machteloos laat zinken.

Hij staat niet vanaf een veilige preekstoel-hoogte van onschendbaarheid Gods oordelen te zeggen, maar weet zich ingeschakeld in het volksgeheel, dat Gods oordelen dragen moet.

Hij is niet als een die weigert Gods woorden voor zichzelf te incasseren, maar ze distribueert over de "boze wereld", doch de man die zegt: wee mij, ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben, en woon in het midden van een onrein volk.

Dat is de houding van de profeten die prekers en hoorders beide nodig hebben. Liggen!

In gebondenheid en absolute gehoorzaamheid aan Gods wil heeft de profeet Ezechiël deze opdracht volvoerd.

Roerloos hééft hij gelegen, 190 dagen op de linkerzijde, 40 dagen op de rechterzijde.

Men denke zich even in, welk een ontzaglijk lichaamslijden dit insloot.

"Onbewegelijkheid toch sluit in zich verstijving en verzwakking van geheel het spierstelsel, inzinking van kracht en vernietiging van leven".⁵

Profeet-zijn is angstwekkend en verschrikkelijk!

God eist van Zijn knechten, dat ze zich *ten volle* in Zijn dienst stellen, met *lichaam* en *ziel*.

Dit brengt ook het *offer* mee. . . vernietiging van leven!

Die zachte klederen dragen, zijn in het vuur, en in verbijstering, en in verbrijzeling ook naar het lichaam.

Wat zijn profeten Gods zonder de offer-daad?

Het intense *medeleven* van Ezechiël met zijn volk en met zijn God voert hem tot een *mede-lijden*.

Eigenlijk is dit nog te zwak gezegd.

Mede-lijden onderstelt dat ànderen ook lijden.

Ezechiëls tijdgenoten leden nog helemaal niet.

Ze dansten wel hun ondergang tegemoet, maar ze trokken zich van geen dezer dingen iets aan, en riepen drie hoera's voor de tempel en zongen: Jeruzalem gaat nooit verloren!

Daarom is Ezechiëls lijden een vóórlijden.

Eér nog een van z'n volksgenoten een schrammetje opgelopen had, heeft hij reeds in z'n roerloos gestrekt neerliggen de toorn Gods door z'n leden voelen zinderen.

Gods profeten zijn de eenzamen, die lijden als ieder zich verblijdt en wenen als ieder lacht.

Men moet om deze dingen tegenwoordig niet komen. Mede-leven!

Mede-lijden!

Er is een groot getal kerk-leden dat in 't *geheel niet* meeleeft, maar eenvoudig geleefd wordt.

Als ze op zekere dag hun kerk en hun Bijbel moesten missen, zouden ze geen steek armer worden, doch alleen van enkele min of meer onaangename lasten en plichten als bijbel-lezen en kerkgaan ontheven worden.

Er zijn mee-levenden, wier mede-leven echter geenszins bestaat in een *mede-lijden*.

⁵ Noordt zij a. w., blz. 74.

Het een kan echter niet zonder het ander.

Wie tegenwoordig mee-leeft met Gods kerk en koninkrijk móet wel aan alle leden *pijn* voelen.

Moet de hevige worsteling der gebeden kennen; moet verslagen zijn om zoveel wat in-droef is, móet tot tranen bewogen worden om Sions gruis, moet vooral kennen de pijn van het *offer*.

Payer de sa personne is *de* eis van Gods koninkrijk.

God vraagt de inzet van ons hele leven.

Zo ooit, dan zijn we nu met *halve* mensen, en matige interesse, niet gebaat.

We willen nog wel *liggen*, maar liefst op 'n divan of in 'n luie stoel, vanwaar men zo gezellig kan critiseren op de kerk, de dominees en de kerkeraden.

We willen nog wel betalen, payer, maar niet met onze persoon, maar met 'n paar armzalige stuivers, waar je toch niet armer van wordt.

Wie tegenwoordig met de eis komt, dat het mede-leven met de zaak des Heren een stuk van je levensrust en van je kapitaal kost, krijgt ten antwoord: man, je bent niet lekker.

Wie mee wil leven, moet mee willen sterven.

Men kan niet rustig belijden: "waarvan ik een *levend* klimaat ben, en eeuwig zal blijven", en tegelijk de branding ontzeilen.

Profeten — dat zijn wij allen — móéten lijden!

Zij moeten aan de *lijve* voelen, dat ze er bij horen!

Och, dat al het volk des Heren profeten waren!

Het lijden van Ezechiël had slechts symbolische betekenis.

Plaatsvervangend lijden kan ook *hij* niet.

Dit mensenkind was ook niet bij machte de schuld van Israël te verzoenen.

Daarom komt Hij, die Mensenkind en Godenzoon tegelijk is. Die het een-zijn met Zijn volk aan de lijve ondervindt.

En daarvoor hangen moet. . . aan het kruis!

Om te verzoenen onze zonden — niet het minst onze zonden van nalatigheid, dat we weigerden mee te leven en mee te lijden.

DE STAF DES BROODS

Mensenkind, zie, Ik verbreek de staf des broods in Jeruzalem — en zij zullen brood eten, in afgewogen hoeveelheid, met kommer; water zullen zij drinken, in afgemeten hoeveelheid, in stomme smart.

Ezechiël 4:16.

Het is geen sinecure, profeet Gods te zijn.

Het mede-leven met de zaak Gods brengt hem tot *mede-lijden*.

Liggen moet Ezechiël 190 dagen op z'n linkerzijde, en ja, voedsel mag hij nog tot zich nemen, maar dit voedsel is zo walgelijk, en zal hem zo karig worden toegemeten, dat het te weinig schijnt om te leven en te veel om te sterven.

Bij het al maar pijnlijk liggen komt dus ook nog de honger, en zo moet de profeet nu in een *derde symbolische daad* in eigen levenshouding aanschouwelijk prediken, welk een zee van jammer over Jeruzalem zal worden uitgestort, als straks de heilige stad zal worden belegerd.

De situatie is dus deze, dat Ezechiël in z'n eerste "daadwoord": het tekenen van Jeruzalem op een kleitafeltje, moest profeteren de aanstaande *belegering*.

Dat hij daarna in de langdurige lig-houding moest uitbeelden de aanstaande *ballingschap* der Sionieten, die dan even machteloos gebonden zouden liggen als de profeet nu op z'n zijde.

Dat nú, in de derde plaats, in een hongerkuur van Ezechiël zich moet aftekenen het nijpend gebrek in de uitgehongerde stad.

Laat ons zien, hoe hoog de nood stijgen zal.

Het brood, dat de knecht des Heren voor zich bereiden moet, is een mengsel van *zes verschillende soorten* graan, in hoofdzaak van mindere qualiteiten, zoals gerst en spelt, terwijl gerst in hoofdzaak voor veevoeder werd gebruikt.

Het is dus echt oorlogsbrood.

In tijden van hongersnood wordt alles tot één "Ersatz" saamgeraapt en worden gerst, spelt, bonen, linzen, gierst en tarwe tot één meel gemalen en tot één brood gebakken.

In oorlogstijd is ook brandstof schaars.

Om dit te symboliseren, moet Ezechiël z'n oorlogsbrood bakken niet boven de hete as van kolen of hout — men moet op z'n brandstof zuinig zijn —, maar de as moet verkregen worden door de verbranding van het onreinste en vuilste dat de mens zich denken kan: z'n eigen uitwerpselen.

Op de voorbede van de profeet wordt dit weerzinwekkende wat getemperd, doordat hem toegestaan wordt rundermest tot brandstof te nemen (vs 14, 15).

"Arabieren en Syriërs gebruiken nòg mest van koeien of kamelen tot verhitting van de stolp- of cylindervormige leemen ovens".¹

Het rantsoen dat Ezechiël dagelijks van dit "brood" mag nemen, is niet groot: twintig sikkels

¹ Dr A. Troelstra, Tekst en Uitleg Ezechiël I, blz. 38.

per dag — dat is ongeveer drie ons.

In Duitsland had men in de wereldoorlog 2½ ons per dag, maar daar kwam dan nog ander voedsel bij.

De belegerde Sionieten zullen het met deze drie ons brood moeten doen, en bovendien moet deze kleine hoeveelheid nog over verschillende maaltijden worden verdeeld, opdat de honger minder zou worden gevoeld.

Bij deze gedurige honger komt de dorst, want slechts het zesde deel van een *hin*, d.i. ongeveer één liter per dag is voor elke inwoner van Jeruzalem beschikbaar, hetgeen gezien de warmte daar ten enenmale onvoldoende was om de dorst te verdrijven.

Dat de werkelijkheid met deze symbolische daad van Ezechiël volkomen overeenstemde, blijkt uit de Klaagliederen.

"Heel haar bevolking zucht, zoekende naar brood; zij gaven hun kostbaarheden voor voedsel, om het leven te rekken".²

Zo zal dan de staf des broods worden gebroken.

In dit oordeel over Jeruzalem vallen *twee* dingen op.

Behalve op het nijpend *gebrek*, wordt ook alle nadruk gelegd op de *onreinheid* van het brood dat de Joden eten zullen (vs 13).

Onrein brood te eten was het allerergste dat de wettische Jood overkomen kon.

Hij walgt en gruwet er van; het vervult hem met diepe afkeer.

Laat hem alles overkomen, maar dat niet.

Hierdoor krijgt de bedreigde straf nog een accent.

Zij zullen het hun karig toegemeten rantsoen moeten eten met *weerzin*.

De drang om te leven zal hen de hand doen uitstrekken naar een spijs waarvan hun ziel walgt.

Zij willen niet eten, maar ze móeten eten, omdat anders de dood het zekere einde is, en telkens als ze met walging gegeten hebben, blijft nog de ziel hongerig en schrijnt nòg de dorst.

Die onreinheid komt op allerlei manier uit.

In de eerste plaats reeds hierin, dat ze geen tarwebrood konden bakken, en geen gerstebroden desnoods, maar een *mengsel* van allerlei graansoorten.

Zulk een vermenging was op zich zelf al onrein naar de Joodse wetten, en bracht onreinheid met zich mee.

Was het niet verboden het veld met tweeërlei zaad te bezaaien?³

Was het niet ongeoorloofd een gewaad van tweeërlei stof te dragen?⁴

Zei de wet niet, dat men geen tweeërlei dieren voor eenzelfde ploeg mocht spannen?⁵

En dan dit brood uit zes graansoorten gebakken!

Dit was het toppunt van onreinheid.

² Klaagl. 1:11.

³ Deut. 22:9.

⁴ Deut. 22:11.

⁵ Deut. 22:10.

En alsof dit nog niet genoeg ware, moest dit onreine brood nog gebakken in de as van de rundermest.

Gods gesel zou wel striemend gaan over dit arme volk, wiens ziel schreide over alles wat niet "kosjer" was!

We moeten op deze dingen goed letten, omdat ze ook voor *ons* neergeschreven zijn.

We zijn geneigd alleen aan die Joden te denken, die niet horen willen, en daarom moest voelen, terwijl we bovendien schuchter vragen, of het nu waarlijk zo erg was, onrein brood te moeten eten.

Letten we echter op de *achtergrond* van dit alles.

Daar ligt de ironie der goddelijke *vergelding*.

De Joden zwoeren bij hun kultische reinheid, hun uitwendige ceremoniën, hun wettische godsdienstplichten.

Wie daaraan voldaan had, was klaar.

De oudsten van Israël zouden wel oppassen later, geen voet te zetten in Pilatus' paleis, want dat zou hen verontreinigen. Ze zagen er helemaal geen been in, hun eigen Messias te vermoorden.

Zó was het ook reeds in Ezechiëls dagen.

Van kultische onreinheid hadden ze een gruwel, en ze hielden die voorschriften tot in de puntjes, maar ze hadden er helemaal geen hinder van, dat ze in goddeloosheid en rechtsverkrachting nog beneden het peil der heidenen gezonken waren.

In voorschriften en ceremoniën ging de godsdienst op.

Op het leven was alles aan te merken.

Welnu, daar walgt *God* van!

En als God hen dan zo onrein brood laat eten, dan ontnemt hij hun het laatste restje van wat hen nog onderscheidt van de onreine heidenen.

In het leven was er al geen onderscheid meer.

Nu neemt God ook de ceremoniën weg.

Hiermee wordt Zijn "heilig volk" geheel van z'n heilig karakter beroofd, en als "onterfden" weggesmeten.

Dit moeten we goed bedenken.

Een kerk, die alleen in uiterlijke godsdienstgewoonten, maar niet in levenspraktijk en vernieuwing van de wereld verschilt, *heeft geen toekomst*.

Zelfs het "kerkelijk leven" en de institutaire kerkvormen worden haar ontnomen, onder het antichristelijk regiem.

En ieder die zich niet bekeert, zal van het manna dat verborgen is niet eten, doch met smachtende tong snakken naar een druppel water in de eeuwig door Gods toorn belegerde stad.

Bovendien — en dat willen we ook niet vergeten — is Gods gesel altijd samengesteld uit de touwen van onze eigen zonden.

De Joden, die zo rein en zo godsdienstig waren in hun "kerkelijke" gebruiken, maar heimelijk

al de onreinheid der heidenen bedreven, krijgen nú hun straf thuis, door aldoor maar dat walgelijke brood te moeten eten.

Zó warrelen in het "Inferno" de wellustigen, door de stormen hunner passie voortgedreven zonder ooit rust te vinden, en bevriezen de egoïsten en geldgierigen in de eeuwige koude, zonder ooit te sterven.

Behalve deze straf van onrein brood te moeten eten, is er ook de straf van *broodsgebrek*.

De staf des broods wordt gebroken (vs 16).

De uitdrukking is tekenachtig.

Zoals een grijsaard, wiens krachten afnemen, leunt op een staf of een stok om verder te kunnen, zo is ook het brood een "staf" voor de mens, wiens krachten gedurig afnemen en die nu weer voedsel tot zich neemt, om met behulp van die "staf des broods" weer verder te kunnen gaan.

Dit brood heeft in zich zelf generlei voedingskracht.

Het heeft dit alleen, als God Zijn zegen er over uitspreekt.

Zoals onze Catechismus belijdt: "dat noch onze zorg en arbeid, noch Uwe gave *zonder Uw zegen* ons kunnen gedijen".

Een gedachte, die de Schrift aldus vertolkt: "De mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord dat uit de mond Gods uitgaat".

Ten onrechte wordt dit woord gewoonlijk zo verklaard, dat wij behalve brood ook *geestelijke* spijs, het "brood des levens" behoeven.

Hoe waar dit op zich zelf ook is, het ligt in de bovenaangehaalde tekst *niet*.

Deze wil alleen zeggen, dat brood *alleen* niet baat, maar dat het brood het woord uit Gods mond behoeft, om te kunnen *voeden*.

God moet het woord van Zijn zegen er over uitspreken.

Alleen dan is het brood een *staf*.

De staf is dus welbezien *niet* het brood, maar het *woord* Gods.

En deze staf kan gebroken worden, óf wanneer God het brood *geheel* wegneemt en er broodsgebrek heerst, óf wanneer er overvloed van brood is, maar God weigert Zijn zegenend woord er over uit te spreken.

Zo kan men sterven van gebrek.

Men kan ook sterven bij de volle schuren.

Alles hangt aan *Gods woord*.

Het eerste zou in Jeruzalem het geval zijn, het laatste geschiedt in *onze* dagen.

Want nooit was er meer *overvloed* van brood, en nooit klom de conjunctuur hoger dan nu, en toch is God bezig de staf des broods te breken.

Dit is hemelse logica.

Als de mens weigert, z'n ziel te stellen onder de *tucht* van Gods Woord, dan neemt God op Zijn beurt het zegenend woord uit het brood weg.

Als de mens denkt, dat zijn staven van brood en geld en wijsheid sterk genoeg zijn om op te leunen, dan laat God zien, hoe groot deze vergissing is, door de staf des broods te breken.

Men kan ook zeggen, dat wij *zelf* bezig zijn die staf des broods te breken.

Een staf is namelijk een *middel* om verder te komen, maar de moderne mens ziet in de materiële waarden van het leven geen middel meer, maar *doel*.

In onze geloofsbelijdenis staat ergens, dat God alle dagen in stand houdt om de mens te dienen, *opdat de mens daarmee zijn God diene*.

Dat laatste is er nu niet meer bij.

En omdat wij bezig zijn, van het middel een doel te maken, en wij het eigenlijke doel van het leven, d.i. God, uit het oog verliezen, zijn wij op weg schipbreukelingen te worden.

Zo ongeveer als die schipbreukelingen, die in de reddingboot gegaan waren en alle kostbaarheden en geldswaardige papieren hadden meegenomen, maar in de haast vergeten hadden levensmiddelen en water in de boot te doen.

Zij stierven bij hun overvloed!

Zo zijn wij bezig te sterven aan ons succes, onder te gaan bij onze tantièmes, te creperen bij ons sociale verzorging "van de wieg tot het graf".

Wij zijn geslaagde mensen, maar juist in dit slagen mislukt.

Alles wat z'n doel mist, is mislukt.

Als het vlees in uw kelder bedorven is, kunt u het weggooien, en dan zegt moeder: wat zonde!

Inderdaad, dat vlees was bestemd, om gegeten te worden, en nu heeft het z'n bestemming gemist.

Wat zonde!

Dit dreigt de grote zonde van ons leven te worden, dat wij onze bestemming missen. Dat we niet meer verstaan, dat we er zijn voor God, en niet voor ons zelf. We blijven ook nog wel nette mensen, en we lopen keurig in het gareel. Zelfs nog in het kerkelijk gareel, maar we hebben alleen maar ons doel gemist. Geslaagd voor het leven, mislukt voor de eeuwigheid.

Wat zonde!

We hadden gedacht dat *succes* zo ongeveer hetzelfde was als *zegen*. En in de grote jacht op succes hebben we telkens weer wél de trein gehaald, maar de aansluiting op. . . God gemist.

Zo lopen we de *zegen* mis bij de gevulde brandkast.

Hoe lang zal het duren, dat men tot de erkenning komt: tot het *Woord*, en tot de getuigenis, zo zij niet spreken naar dit Woord, het zal zijn, dat ze geen dageraad zullen hebben?

En hoe lang zal het duren, dat *wij* in Gods onthouden van het *woord* over ons brood zullen horen, hoe God ons *terugroept naar Zijn Woord in gehoorzaamheid*?

Voor wie in gehoorzaamheid aan Gods Woord heel z'n leven gebonden wil zijn, is het Psalmwoord *niet* bedriegelijk:

Hij zal hen nimmer om doen komen
In dure tijd en hongersnood.

Daartoe is God door Zijn *verbond* gehouden.

Zolang wij althans verstaan, dat ook in dit verband *twee delen* begrepen zijn.

Daartoe is God ook machtig genoeg.

Want "het zal geschieden te dien dage, dat een man een jonge koe en twee schapen in het leven zal behouden en dat hij wegens de overvloed van melk die zij geven, boter zal eten; ja een ieder die overgebleven is in het land, die zal boter en honig eten".

Prof. Ridderbos tekent hierbij aan⁶:

"Wel verkeren ze in veelszins armelijke toestand. Slechts enig vee kan men houden, en ook daarvan is 't aantal minimaal beperkt. En toch, in deze toestand wordt weer de zegen des Heren ervaren; het melkgewin is zo overvloedig, dat dikke melk en honig, de klassieke voorbeelden van Kanaäns rijkdom, volop worden genoten. Wel is het voor hen geen koren en most wat wordt genoten; het is de overvloed der kleinen en der armen, maar een overvloed, waarin des Heren gunst gesmaakt wordt. Zo heeft het "ellendige volk", dat op de Naam des Heren vertrouwt, geen gebrek te vrezen, want: bij Israëls God is 't altijd goed".

⁶ Ridderbos, Korte Verklaring Jesaja I, blz. 45.

DE GEWOGEN HAREN

Neem dan een weegschaal en verdeel de haren.

Ezechiël 5:1b.

De vierde symbolische handeling, die Ezechiël moet verrichten, en die in de eerste 4 vss van hoofdstuk 5 beschreven wordt, is een illustratie van het Nieuw-Testamentische woord, dat velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.

Wat toch moet de profeet nu doen?

Hij moet een vlijmscherp zwaard nemen.

Niet een gewoon scheermes, maar een *zwaard*, dat in dit geval echter door hem gebruikt moet worden als scheermes, om zich baard en hoofdhaar af te scheren.

Na het zwaard komt dan de weegschaal.

Nauwkeurig moeten deze haren op een fijne weegschaal afgewogen, en in drie gelijke delen verdeeld worden.

Het eerste deel moet met vuur verbrand.

Het tweede deel moet fijngehakt met het zwaard.

Het derde deel moet uitgestrooid in de wind.

Alleen een paar haren van dat laatste derde deel moet Ezechiël in de slip van z'n mantel bergen, en zelfs van die enkele opgeborgen haren moet nog weer een deel worden vernietigd.

Dit alles moet de profeet des Heren verrichten voor de ogen der verbaasde toeschouwers.

Wat betekent dat allemaal?

Dit wordt terstond duidelijk, als we 't er over eens zijn, wie onder die afgeschoren hoofdharen zinnebeeldig worden voorgesteld.

Alle uitleggers zijn het er vrijwel over eens, dat daarmee de inwoners van Jeruzalem zijn bedoeld.

Maar er is grote verscheidenheid in de verklaring van de *zin* der symboliek.

Calvin ziet de overeenkomst tussen de symbolische daad en de werkelijkheid in het *getal*.

Zoals de haren des hoofds nauwelijks geteld kunnen worden, zegt hij, zo groot was ook de menigte der inwoners te Jeruzalem. Die menigte zou dan wel opgewassen zijn tegen de vijand, en daaruit ontstond het dwaze zelfvertrouwen, dat oorzaak van hun ondergang werd.

Een ander ziet de overeenkomst alleen hierin, dat gelijk het haar het "ornament" is van de man, zo ook Jeruzalem van z'n sieraad, d.i. z'n inwoners, beroofd zou worden.

We zullen voor de verklaring wel het beste doen, ons aan het bijbels spraakgebruik te houden.

Overall in de Schrift is het afscheren der haren teken van rouw¹.

¹ Jes. 22:12; Jes. 16:6; 41:5, enz.

Dit kaalscheren bij rouwbetoon had een diepe zin.

Men wilde laten zien, hoe tengevolge van het geleden verlies de *levenskracht* gebroken was, en schoor dus af wat van de levenskracht van de man het schoon symbool was: de haren des hoofds².

Zo is dus de kaalgeschoren profeet de typische uitbeelding van de komende verbreking en levensvernietiging van het Jeruzalemse volk.

Alleen deze stille spraak der afgeschoren haren moest reeds doen huiveren.

Maar Mijn volk verstaat niet.

Daarom moet de profeet nòg verder gaan, en (om de volkómen vernietiging te symboliseren) van de in drie gelijke porties afgewogen haren niets doen overblijven.

Gelijk uit vers 2 blijkt, moet hij één deel "midden in de stad met vuur verbranden".

Letterlijk kan hij dat bevel natuurlijk niet uitvoeren, want hij bevindt zich ver van Jeruzalem, te midden van ballingen.

De voorstelling is dan ook deze, dat hij een derde deel zijner haren uitstrooit midden op de tekening, die hij van de stad gemaakt heeft op het kleitegeltje vóór hem ³.

Dat deel verbrandt hij nu.

Somber beeld der Jeruzalemmers, die gedurende het aanstaande beleg der stad sterven zullen van honger⁴ en door het zwaard.

Het andere derde deel moet hij uitstrooien rondom de contouren van de getekende stad, "en daar met het zwaard omheen slaan".

Even droeve tekening van hen, die na de inneming van Jeruzalem het vege lijf door de vlucht trachten te bergen, maar door het zwaard der vijanden worden achtervolgd.

Aan ontkomen aan Gods strafgerichten valt dus niet te denken.

Wie aan het ene gevaar ontsnapt, valt ten prooi aan het andere.

Dit blijkt overduidelijk uit wat met het laatste derde part gebeurt.

Zal *dit* kleine deel het "overblijfsel" zijn naar de verkiezing der genade?

De heilige rest, waarvan de profeten zo dikwijls gesproken hebben?

Nee, zegt de Here.

Ezechiël krijgt bevel, dit armzalige restje te nemen, en uit te strooien in de wind, zodat ze her- en derwaarts verspreid worden.

De ballingschap!

Maar ook daar zijn ze niet veilig!

"Want Ik zal het zwaard achter hen uittrekken."

Onderweg, en in het vreemde land zullen er velen omkomen.

Jeruzalem heeft de maat der zonden volgemaakt.

Ze mogen daar in Jeruzalem, waar de binnenkamers van de tempel vol gruwelen zijn, nog

² Men denke in dit verband b.v. ook aan Simson.

³ Zie 4:1.

⁴ Zie 4:10 v.v.

met veel godsdienstig vertoon de Psalmen Davids aanheffen . . .

Hoor ze zingen:

Dat mij nooit trotse voet vertrapp'
Noch boze hand in ballingschap
Ellendig om doe zwerven!

De Here zal niet horen.

Hij zegt: doe het getier uwer liederen van Mij.

Dit is het einde:

Daar zijn de werkers van het kwaad
Gevallen in een jammerstaat,
Waarin zij hulploos sterven.

Dit oordeel over de vrome zondaars komt niet plotseling en onverwacht.

Er komt nooit iets zo maar uit de hemel vallen.

God overvalt hen niet als een moordenaar om hen het vlijmscherpe zwaard in het lichaam te boren.

Behalve het zwaard hanteert Ezechiël, de dienstknecht des Heren.... de weegschaal.

In die weegschaal doet God de Here zelfs. . . haren afwegen — kan het subtieler en nauwkeuriger?

Alle voor en tegen is heel precies in de weegschaal der goddelijke gerechtigheid afgewogen.

Het resultaat van dit wegen is voor Jeruzalem negatief.

Ook bij het nauwkeurigste wegen kan God tot geen ander resultaat komen: het zwaard!

Beide: zwaard en weegschaal, zijn de symbolen van Gods zuivere recht.

Het zwaard van de vijand zal nu als Gods scheermes dienst doen.

Door dit vijandelijk zwaard zal Hij Israëls landen kaalscheren.

Zó was het ook reeds door Jesaja voorzeggd: "Te dien dage zal de Here met een gehuurd scheermes, met de koning van Assyrië, afscheren het hoofdhaar en het haar der benen, ja, het zal ook de baard wegnemen"⁵.

Toch zal de Here Zijn belofte van het "overblijfsel" vervullen.

Hij gedenkt aan Zijn verbond.

Ezechiël krijgt opdracht, om van het laatste derde deel een paar⁶ haren te nemen, en te bergen in de slippers van zijn mantel.

Waarschijnlijk is hier te denken aan een opperkleed, een vierkante doek, die men ook wel gebruikte, om er iets in te bergen of in mee te dragen⁷.

Maar ook van die enkele afgetelde haren moeten er nog weer af, om verbrand te worden⁸.

Zo is wat overblijft wel ontstellend klein.

⁵ Jes. 7:20.

⁶ Letterlijk: een getal, dus hij die *tellen* moest en kon.

⁷ Zie Exodus 12:34; Haggai 2:13.

⁸ Zie vs 4.

Dit overblijfsel is *de* kerk.

God roeit Zijn *kerk* nooit uit.

De *levende* lidmaten hebben de belofte, eeuwig te zullen blijven.

Wel worden ontstellend veel dorre takken afgesneden, zodat het soms de schijn heeft, alsof er meer afgaat dan overblijft.

Maar de levende stam blijft behouden.

Het is meermalen gezien in de historie der kerk, dat God Zijn kinderen bewaart in de slippen van Zijn mantel.

Zo werden in de grote watervloed Noach en z'n acht zielen — ze waren ook precies geteld — bewaard in de slippen van Gods kleed.

Zo werden in de grote stedenbrand Lot en de zijnen bewaard in de slip van Gods gewaad.

Zo bewaart God in de grote wereldbrand al Zijn kinderen, Zijn ganse kerk.

De plaats in het kerkelijk *instituut* is *op zichzelf* nog niet veilig genoeg.

In de ark school de onheilige Cham.

Onder de ontkomenen van Sodoms ondergang de vrouw van Lot.

"Het deel, dat de profeet bond in de slippen van zijn kleed", zegt Calvijn, "was de bloem van 't volk. Als men ergens zuiverheid zou vinden, dan moest het daar zijn, en toch worden ook daarvan nog verbrand".

Allen, zegt Paulus, gingen onder de wolk door de Roode Zee, en hebben dezelfde geestelijke spijs gegeten, maar in het merendeel van hen heeft God geen welgevallen gehad⁹.

Deze feiten *verontrusten* intussen Gods *kerk niet*.

Zij weet zich veilig in Gods kleed geborgen.

Zij bedroeft zich alleen maar om de hypocrieten, die zich niet bekeren willen.

Die Jezus wel *verdringen* bijna, maar Hem nooit *aanraken*. . . . door het geloof!¹⁰.

⁹ 1. Cor. 10.

¹⁰ Markus 5:31.

DE DOLERENDE¹ PROFEET

Dit is Jeruzalem

Ezechiël 5:5m.

Doleren betekent klagen.

Over Jeruzalem heft nu de profeet zijn klacht op.

Gebogen over de schetstekening van het belegerde Jeruzalem, waarvan de inwoners totaal zullen worden uitgeroeid, de muren gesloopt, het heiligdom vernield, heft Ezechiël z'n handen ten hemel, en met een brok in de keel en tranen in z'n ogen komt hij nu aan de verbaasde omstanders in de naam des Heren Heren verklaren: *dit*, mensen; dit is nu Jeruzalem!

Het was bijna niet te geloven!

Dit. . . Jeruzalem?

Dit... de plaats door de Here verkoren, om Zijn naam aldaar te doen wonen?²

O, hoe schoon en wonderbaarlijk was Jeruzalems *historie* geweest!

Elke bladzijde uit de geschiedenis vertelde van Gods goedertierenheid!

Op wondere wijze was deze stad gekomen in handen van David en zijn mannen³.

Op niet minder wonderbaarlijke wijze was ze in Hizkia's dagen uit de hand van Sanherib gered⁴.

God minde haar boven alle Jakobssteden, en had haar gesteld tot het geestelijke middelpunt der aarde, om vandaar Zijn onderrichting te doen uitgaan tot de volken⁵.

Jeruzalem was het brandpunt van Gods glorie, en centrum der historie.

Jeruzalem was wèl gebouwd, en wèl samengevoegd"), en wie kan beschrijven, wat er in het hart der godvruchtige Israëlieten omging, als zij na een lange reis konden aanheffen: "onze voeten zijn staande in uwe poorten, o Jeruzalem!"⁶

En nu.. . !

Deze stad Gods bedreigd door God Zelf!

De heilige stad belegerd en straks geruïneerd.

Dit is Jeruzalem!

Erger dan deze uiterlijke verwoesting is de innerlijke verwoesting!

Bij monde van Ezechiël geeft de Here in den brede rekenschap van Zijn daden⁷, en geeft de

¹ De naam "dolerend" ziet uitsluitend op het klagen over rechtskrenking bij de *overheid*. Het woord wordt hier dus niet in oorspronkelijke zin gebezigd. Dit hfdst. werd geschreven tijdens de 50-j. doleantie-herdenking.

² Deut. 16:2.

³ 2 Sam. 5:6 v.v.

⁴ 2 Kon. 19.

⁵ Jes. 2:2-4.

⁶ Ps. 122.

⁷ 5:5-17.

reden op, waarom de stad des groten Konings zo meteen een plaats zal worden, waar de duivelen huppelen.

De versterking der stad komt niet zomaar, onverwacht, als van een plotseling opstekende cycloon.

Als straks muren en binten krakend ineenslooten, komt dit omdat ze reeds lang innerlijk vermolmd en vergaan zijn door Israëls *zonde*.

Dat is het droevigste van heel het somber tafereel.

Het zondenregister der stad is lang.

Weerspannigheid, goddeloosheid en rechtsverkrachting zijn de drie hoofdzonden, waarvan de Israëlieten worden aangeklaagd.

Meer dan de gebouwen, waren de wetten, die Israël van God gekregen had, wel samengevoegd op de rechterstoelen daarbinnen.

Maar deze waren smadelijk verworpen.

Het *koningschap* des Heren Heren werd verkracht.

Men leefde naar eigen *menselijke inzettingen*, en het goedgevoelen des harten.

En. . . hierom is God het meest verontwaardigd — terwijl andere volken nog aan hun eigen goden zich vastklemden, had Israël de Here verworpen.

Dat is Jeruzalems eeuwige schande.

Het is haast niet te begrijpen.

En toch is het zo.

Dit is Jeruzalem!

Is het onze vaderlandse kerk beter vergaan?

Er is zeker geen land ter wereld geweest, waar de waarheid zó helder heeft geschinen, en waar de Here Zijn kerk zó heeft geplant en verzorgd.

Maar hoe is haar ere tot schande geworden!

Het koningschap van Christus brutaal verloochend!

De kerk gekluisterd in de gevangenis der hiërarchie!

Het recht met voeten getreden!

De belijders des Heren geschorst en afgezet, en de kansels opengezet voor hen, die God in het aangezicht durfden weerspreken.

"Ontzet uit de kerkelijke ambten en bedieningen heel een brede schare van opzieners der gemeente, die in niets anders zich van hun voorgangers en ambtgenoten onderscheidden, dan dat ze ijveriger voor het recht des Heren bij Zijn hoogheilig Sacrament en trouwer voor het recht der gemeente tegenover ingedrongen heerschappijen pal stonden".

"Nooit, nooit heeft men deze zeventig jaren lang de harde roede van deze straffe tucht opgeheven tegen de predikers van het ongeloof, tegen de ondermijners van Jezus' koningschap, tegen de verwoesters der gemeente. Eer zijn *alle* afvalligen geëerd, en *alle* aangeklaagden steeds vrijgesproken. En nóg laat men ze in volle kerkelijke macht en ambt en eer, zo in stad als in provincie, de mannen, die van hun afval geen geheim maken, maar

openlijk hun algehele verwerping uitspreken van alle mysteriën des geloofs".⁸ Dit is Jeruzalem!

De vrijgemaakte gereformeerde kerken in Nederland behoeven hierbij geen schuine blikken te werpen op het synodaal genootschap.

Haar schuld is *onze* schuld.

"We laten deze kerken niet los, maar willen worstelen tot in ons bloed, om niet te rusten, eer al onze kerken uit de hiërarchische strikken verlost zijn".⁹

Hebben we dit getrouw gedaan?

Hebben we ons niet in eigen hoekje teruggetrokken met droge ogen, in plaats van zo te worstelen?

"Dat een Gibeoniet nog met droge ogen de schending van 's Heren huis aanzag, dat kon; maar hoe, als de hogepriester er niet om weende? En waar is dan de trouw, waar uw *voelen* voor uw God, waar uw gekrenkt zijn, omdat uw God gekrenkt werd? Ziet, tast ge dan niet, dat juist de lijfgarde dubbel en driedubbel schuldig staat, als ze voor haar Koning niet strijdt tot in de dood?

Wat spreekt men toch van onze trouw, alsof bij de algemene schuld wij vrij uitgingen? Als de wolf op de schapen aankomt, dat de huurling wegloopt, en de herder klimt in een boom, om het ondiert met een stok van ver te dreigen, maar dat de schapen toch vermoord worden, zal die herder dan de huurling schelden, of is de herder nog niet schuldiger dan hij?"

"Och, we hebben geklaagd, ja, en soms geroepen, maar wie leed pijn, omdat Gods Naam gelasterd werd? Wie heeft de innerlijke ontroeringen om de smadingen des Heiligen in zijn ingewand voelen trillen? Wie is er voor gaan staan, om de pijlen, die tegen 's Heren Naam van de pees vlogen, op te vangen in zijn eigen borst?"

O, schande, schande over ons; over ons nog meer dan over anderen; dat wij op de koetsen van ons huis konden rusten, terwijl de binten van Gods huis krakend het een na het ander, neervielen."¹⁰

Laat ons treuren, dat nòg een deel van Gods kerk in ons land, in onze stad, in ons dorp, van haar glorie is beroofd.

Maar laat ons treuren bovenal, dat *wij* er zelf niet de smaadheid van voelden, en niet er tegen in worstelden in de gebeden en in de daden.

Laat ons wijzende op ons zelf, klagen: dit is Jeruzalem!

En hoe staat het in ons vrijgemaakte Jeruzalem, dat wij zèlf bewonen nu?

Is daar alles in orde?

Is Jezus Christus *Koning* in onze kerken, en wordt Zijn koninklijk ambt bediend in zuiverheid en deugd?

Dreigt niet gevaar van verslapping der tucht enerzijds, van hiërarchisch bewind anderzijds?

Wordt het *priesterlijk* ambt bediend in de diaconale armverzorging naar Zijn Woord, of hebben we niet diaconale doleantie-beginselen in de zoveelste verdunning?

Is Jezus Christus Koning over uw huis?

⁸ Dr A. Kuyper, in "Alzo zal het onder u niet zijn"; bijbellezing in Frascati, Zondag 11 Juli 1886.

⁹ Oproepingsbrief tot Geref. kerkelijk congres.

¹⁰ Dr A. Kuyper: "Een ziel, die zich nederbuigt".

Is Jezus Christus Koning over uw hart?

Wij kunnen niet anders dan treuren: ... dit is Jeruzalem!

"Want broeders, een kind van God onder u, dat, terugziende op zo smadelijk en zo verwijtend verleden; en voelende hoe flauw de klopp van zijn eigen hart slaat; en ziende hoe alles waggelt; en wetende dat er het juweel van Gods waarheid aan hangt, *niet* zijn ziel zou voelen neergebogen, en niet onrustig in zich zou zijn, zulk een versta ik niet, en in diens zielsbesef kom ik niet in".

"En mag dat zo zijn, dat zo een iegelijk eens zeer nauw de gangen zijner ziel naspeurde; en eens zeer vurig in gebede was, en de liefde voor de Eeuwige opwaakte. . . dan zou het vlees hier *niets* te zeggen hebben; de een zou de ander uitnemender achten; benijding en twist zou verre blijven."¹¹

Die "bidt met een algemene stem om vrede voor Jeruzalem!"

Dat is Jeruzalem!

¹¹ Dr. A. Kuyper: "Een ziel die zich nederbuigt".

DE UITBUNDIGE PROFEET

Zo spreekt de Here Here: Sla in uw hand, stamp met uw voet en roep: Wee! over al de boze gruwelen van het huis Israëls, want door het zwaard, door de honger en door de pest zullen zij vallen.

Ezechiël 6:11.

De opdracht, die Ezechiël thans krijgt, om "in de handen te klappen" en "met de voeten te stampen", is alweer uitermate zonderling.

Men denke zich de situatie goed in.

Het oordeel over *Jeruzalem* is door de verschrikkelijk-zwijgende taal van de vier symbolische handelingen¹ nu wel voldoende aangezegd.

Daar wordt nu aan *toegevoegd*, dat de rampen zich tot Jeruzalem niet zullen beperken.

Het rouwkleed zal worden gespreid over *heel het land*, want "zo zegt de Here Here tot de bergen en de heuvelen, tot de beekbeddingen en de dalen: zie, Ik breng over u het zwaard, en Ik zal uw hoogte vernietigen"².

De arenden des gerichtts die altijd gedrieën worden gezien: zwaard, honger en pestilentie — oorlog, besmettelijke ziekten en crisis — zullen boven al Israëls bergen zweven, en. . . er is geen ontkomen noch voor die ver, noch voor die dichtbij is³.

Wie zou hierover geen rouw bedrijven?

Ezechiël *niet!*

Hij zou het wel *willen* als mens, want z'n hart schreit, maar als profeet mag hij nu niet treuren.

Hij móet integendeel — met een steek in het hart en een brok in de keel, *vreugde* bedrijven.

En zo uitbundig moet hij van z'n blijdschap blijf geven, dat hij als een uitgelaten mens van louter plezier met z'n beide handen zich op de dijnen slaat, en met de voeten op de grond stamp. . . zo'n pret heeft hij.

Een applaus met handen en voeten.

Hoera over Israëls ondergang!

Dit is wel 'n zeer zonderlinge houding — van een verklaard *vijand* van Israël te verwachten, maar zulk een leedvermaak past toch al heel weinig bij een. . . profeet, die Israëls noden op de ziel draagt.

Bovendien schijnt God hier Zichzelf heel weinig gelijk te blijven.

Obadja moet de vloek des Heren slingeren in Edoms paleizen, omdat dit "broedervolk" zich verblijdde over de kinderen van Juda op de dag.⁴

¹ Hoofdst. 4 en 5.

² 6:3.

³ 6:11,12.

⁴ Obadja, vs 12.

Dit is alles wel heel zonderling!

Ezechiël moet nu dit lage Edomieten-werk doen, nog wel op Gods bevèl, en. . . God vloekt niet!

Dit is alles wel heel zonderling!

En toch. . . er was alle reden voor deze uitbundige blijdschap.

Zoals we nu zien zullen.

Van het "godsdienslig leven" in Ezechiëls dagen geeft dit zesde hoofdstuk van zijn boek wel een in-droeve tekening.

De "hoogtedienst", 'n zuivere natuurdienst, tierde welig.

Het ganse land was bedekt met altaartjes⁵, waar plengoffers ter ere van "Astarte" gebracht werden.

Overal, op de bergen en in de dalen trof men de afgodische altaren aan, "heilige stenen" met figuren van een manlijke Baal en een vrouwelijke Astarte, die tot de meest zedeloze uitspattingen "in dienst der goden" lokten.

Alle mogelijke buitenlandse "goden" waren geïmporteerd, en het was echt de tijd van syncretisme en synthese.

In de heidense gedachte van het "do ut des"⁶ was men goed thuisgeraakt.

Men legde de stukken offervlees op het altaar, waaraan de daar rondvliegende goden zich vezadigden. en ontving, naar men meende, in ruil daarvoor welvaart en bescherming.

In *naam* was de dienst van Jahvè nooit afgeschaft.

Men sprak vromelijk van de "zegen des Heren", maar men vond het toch ook wel veilig, goed rekening te houden met de "laren en penaten", de huis- en tuingoden die in hun buurt huishielden. Hen te vriend te houden was de veiligste weg, en een goede buur (Baäl) was beter dan een verre vriend in de hemel. Een goede oogst was ook wat, en Parijs is wel een mis waard. Dus: offeren; en veel kostte het ook niet — men kreeg het ruimschoots weer terug.

Ziedaar de "godsdienslig".

Men had de naam "Here" wel voor in de mond, maar voor de "zaken" moest men *practisch* wezen, en dat eiste nu eenmaal een altaartje. Voor de rest was God "lucht".

God handelt evenzo.

Evenmin als eens een profeet des Heren zich verwaardigde tot de koning Jerobeam zelf te spreken maar tegen het "altaar" zich richtte, zo verwaardigt God Zich ook niet meer dit afgeweken volk zelf te bedreigen, maar: "Mensenkind, richt uw blikken op de *bergen* Israëls (de hoogten, bronnen van afgoderij!) en profeteer tegen hen"⁷.

God zal Zijn almacht tonen.

De beelden der afgoden — Israëls beschermers — zullen te pletter geslagen worden; de bronnen van welvaart zullen opdrogen, van de eens zo rijke kunstwerken en rijkdommen zal

⁵ De wierookaltaren van vs 4.

⁶ Ik geef (offer) opdat gij (god) geeft.

⁷ 6:2

niets overblijven⁸.

Het wordt één grote verwoesting!

Voor *onze tijd* heeft dit alles wel iets te zeggen.

Het is waar, dat wij ons niet meer vermoeien met Astartebeeldjes, en boven die primitieve dingen zijn we wel uitgekomen, maar er is nog steeds een brede schare van "gelovigen", voor wie God praktisch niet veel meer dan een schim is.

De "zaken" eisen rekening te houden met "de goden dezer eeuw".

Het zijn waarlijk niet alleen de "Roomsen" die hun *zaligheid en welvaart* bij de heiligen, bij zichzelf of ergens anders zoeken, en daarom Hem metterdaad verloochenen, ofschoon zij met de mond in Hem roemen.

Dit kwaad is wijd verbreid.

O neen, voor de "zaligheid" kunnen we God niet missen.

En al dachten we niet te veel aan Hem (behalve als we soms eens bang waren dat 't verkeerd ging) en al zochten we nooit Zijn eer, toch is God goed genoeg — zo menen we — om ons ten leste op te nemen in Zijn heerlijkheid. Daarvoor betalen we onze premies.

Ze bestaat in een wekelijkse kerkgang, een niet àl te hoge bijdrage voor de kerk, en voorts een "christelijke handreiking der armen", als er wat overschiet.

Dat wat de "zaligheid" betreft.

Met de "welvaart" is het anders gesteld.

Daarvoor hebben we onze "goden".

Die "goden van de tijd" hebben ons heel erg te pakken, maar om die schijn van ons te werpen, zingen we dan af en toe heel hard: zij zullen het niet hebben!

Niet weinigen hebben zich er reeds lang aan gewend, hun leven in twee rubrieken te verdelen, een Zondags vakje voor de ziel, en een daags vak, zes maal zo groot, voor het lichaam. Eén voor de zaligheid en een voor de welvaart. Op dat laatste terrein, zeggen we, heeft God weinig of niets te zeggen, tenzij het spaak loopt. Dan natuurlijk helpt God er weer uit. Maar voor de rest is het geloof voor de kerk. In de week zijn we "zakelijk", en behandelen de dingen zakelijk, en laten alle de dagen der week onze Zondagse goede werken vieren.

Op Zondag leggen we alle "wereldgelijkvormigheid" af, om de dagen der week met des te betere moed, in denken en spreken, in handel en bedrijf, in nering en hantering precies zo te handelen als iedereen, d.i. de wereld gelijkvormig te kunnen zijn.

En daarin gelijken we dan op de Israëlieten, die hun offers plengden op de altaren van Astarte, en tegelijk spraken van de "zegeningen des Heren".

Is het dan érg te verwonderen, dat de nood komt opzetten naar onze lage landen, gelijk eens de verwoesting haar vale vleugelen spreidde over Israëls bergen?

Die nood bestaat niet in onze armoede, maar in onze welvaart.

Onze zielen breken stuk op de dollars.

Met dit al hebben we nog nooit begrepen, waarom Ezechiël daar nu zo'n uitbundig plezier over moest hebben, dat hij klapte in z'n handen en stampte met de voeten.

⁸ 6:3-7.

Daar was wel gegronde reden voor.

Ze wordt in ditzelfde hoofdstuk aangewezen.

Vernietiging van Zijn volk is niet Gods einddoel.

Evenals bij het symbolisch beleg in Jeruzalem, is ook hier weer sprake van een "overblijfsel"⁹, en voor deze "ontkomenen" zal de doorgestane ellende deze vrucht hebben, dat ze weer aan God gaan *denken*¹⁰.

Dit gedenken zal leiden tot *bekering*. De Here zal hun ontuchtige hart breken en hun ogen openen¹¹.

Zij zullen inzien dat het dienen der Baäls *naast* Jehova "echtelijke ontrouw" was, hoererij.

En zó duidelijk zal hun dit voor ogen komen te staan, dat ze "een walg krijgen van zichzelf"¹².

Dat is volledige bekering.

Het kind der wereld leert in de ellende zichzelf te *beklagen*, maar het kind van God leert zichzelf *aan te klagen*. In dit dal van de ootmoed is het goed. Het grenst aan de bergen van Gods heiligheid, waar hem Gods gunst verbeidt.

Zo leidde de verbreking der welvaart daar tot verbreking des harten.

Zij verloren hun goud, maar zij vonden hun God. Alles verloren betekende alles gewonnen, en "Ik heb niet zonder grond gezegd hun dit onheil te zullen aandoen"¹³.

Dit is dan oorzaak van des profeten uitbundige vreugde.

Door de dood heen komt het "overblijfsel" tot het leven en bij de ruïnes van hun gebroken geluk vinden zij hun God terug. De klank der vallende altaarstenen stemt samen met die van het gebroken hart, dat Gij, o God, niet zult verachten.

Israël leert weer zingen:

Bij U, mijn Koning en mijn God,
Verwacht mijn ziel een heilrijk lot.

Niet zonder grond!

Zal het ook bij ons aldus zijn, dat er behalve verwoeste idealen en geknakte verwachtingen ook gebroken harten zijn, die weer aan God gaan denken?

Dan is er uitbundige vreugde bij Gods profeten en bij Gods engelen!

⁹ 6:8.

¹⁰ 6:9.

¹¹ Vs 9.

¹² 6:9.

¹³ 6:10.

DE BEGEERDE PROFEET

Zij zullen een gezicht begeren van een profeet.....

Ezechiël 7:26m.

In een tijd, toen het in Jeruzalem nog volkomen rustig was, en niemand aan een catastrofhe zelfs dacht, moest Ezechiël in naam des Heren roepen: *Einde*.

Niet, zoals de N. vertaling zegt in vs 2 van dit hoofdstuk: het einde komt.

Maar kortweg: *Einde!* *Schluss!* Het is afgelopen! God zet er een streep onder. Gedaan is het nu met al de waarschuwingen en met al de beloften, en met alle geduld. *Einde*. Het gordijn zakt. Het drama is uit. De laatste bladzijde is gelezen.

Wat dit woord, verschrikkelijk in z'n korthed, *inhoudt*, zegt de profeet ook.

Het is een "loslaten", zoals men de bloedhonden loslaat, van Gods toorn op Zijn diepschuldig volk (vs 3). En over het "waarom" laat Ezechiël hen evenmin in het onzekere. Het wordt in vs 10 en 11 plastisch uitgedrukt in de woorden: de staf bloeit, de overmoed spruit uit, het geweld is opgesloten tot een staf van goddeloosheid". De bedoeling is duidelijk. De roede, waarmee Israëls goddeloosheid getuchtigd wordt, komt niet onverwacht en ongedacht uit de hemel vallen, maar die roede is opgerez, gegroeid uit Israëls zonden zelf. De touwtjes van de gesel, waarmee wij getuchtigd worden, worden meestal gevormd door onze eigen zonden. Er ligt een diepe zin in, dat Dante de geldgierigen in de hel ziet rondlopen met een zware geldbuidel om de hals, en de huichelaars in een monnikspij, van buiten goud, van binnen lood.

In fel-realistische kleuren ontwerpt Ezechiël dan een beeld, hoe het in Jeruzalem zal gaan, wanneer dit "einde" komt.

Twee dingen stonden in Jeruzalem in het centrum van de belangstelling: de handel en de tempel. Ook in *déze* volgorde.

Ten aanzien van beide, zegt de profeet Ezechiël, zullen nu heel vreemde dingen gebeuren.

Eerst wat de *handel* aangaat.

Het zal gebeuren bij Jeruzalems belegering (gelijk in elke oorlog!), dat sommigen proberen van hun bezittingen nog te redden wat er te redden valt, terwijl er ook schavuiten zijn die zowaar uit de algemene ellende nog een oorlogswinstje weten te slaan.

De bezitters, zich herinnerend dat Nebukadnezar bij de eerste wegvoering speciaal de aanzienlijken deporteerde, zullen uit deze geschiedenis een les trekken en bijtijds hun goederen te gelde maken.

Ze waren er wel aan gehècht, en 't ging misschien om 't vaderlijk erfdeel, maar zo werd er in elk geval *iets* gered. Er was rouw in het hart, maar het *moest* — dit is dan de treurende verkoper, waarvan Ezechiël in vs 12 gewaagt.

Maar er zijn ook blijde kópers.

Sjacheraars, die van de verlegenheid gebruik maken, om voor een klein prijsje die erfgoederen (oude rommel, zullen ze gezegd hebben!) opkopen.

Maar noch voor die droefheid, noch voor die blijdschap, zegt Ezechiël, is reden.

De koper verheuge zich niet en de verkoper treure niet, want: het einde komt, en in een land waar God een streep heeft gezet onder de historie, en waar het zwaard en de pest woeden, worden grondbezit en geld even waardeloos. Ze kunnen er toch geen voedsel voor kopen, en nog minder Gods toorn er mee afkopen.

Ja, wat *doet* men met geld en met goed, als God zegt: Einde?

Het geld heeft een ontzaglijke rol gespeeld in hun leven, maar bij de eindstreep hebben ze hun rol gespeeld. Ze zullen in hun wanhoop hun zilver weggooien op straat, en wat vroeger 't meest begerlijk scheen, wordt "vuilnis", zoals het in vs 19 heet.

Ook met de *tempel* zal iets wonderlijks geschieden.

Men dacht in Jeruzalem altijd: des Heren *tèmpel* is onschendbaar. God zou er voor zorgen, dat Zijn tempel en Zijn stad nooit werden ontwijd. Men vergat, dat God, neen nooit Zijn kerk verlaat, maar met een misvormde kerk, die de schijn boven het wezen verkoos, geen gemeenschap meer kan hebben. Hij zal daarom de ontwijding van de tempel, door de Jeruzalemmers zèlf allang begonnen, laten sanctionneren, door de "kwaadaardigste volken" (vs 24) toe te laten hun schennende handen aan het heilig vaatwerk te slaan.

Dan bij het verlies van geld en tempel, die twee steunpunten van hun leven, zal grote angst komen in het hart der Sionieten.

Dan zullen de gesmade *profeten* weer uit hun schuilhoek worden gehaald.

Er komt vraag naar het Woord!

In de uiterste angst moeten de profeten, naar wie zij nooit hebben willen horen, op het podium komen.

Ook loopt men te hoop bij de priesters, met de vraag om de oude "thora", de wet, weer onder het stof vandaan te halen.

En de "oudsten", die raad kunnen geven, komen zowaar ook weer in ere (vs 26).

Maar het is alles nú te laat.

God heeft niets meer te zeggen.

Einde.

De drie zuilen van de staat: profeten, priesters, oudsten, ze bieden geen steun meer.

Dan zullen zij het gezicht van een *profeet* begeren, maar de *priester* zal een aanwijzing ontbreken en raad aan de *oudsten* (vs 26).

Het blijft nu eenmaal zo, dat Gods "gelegen tijd" er is, als Hij de profeten, priesters en oudsten *zendt*, en niet als *wij* ze tot ons roepen.

Dan is de gelegen tijd voorbij.

Profeten laten zich niet roepen, alleen maar zènden.

Einde!

Zo is alles in dit zevende hoofdstuk van Ezechiël, dat zo menig kruis voor de exegeet en de vertaler oplevert, echt naar het leven getekend. Dat grissen naar goud, terwijl het oorlogsgeschut dreunt, die brede lach op de tronie van de "nieuwe rijken" — rijk geworden door de doodbloedende jonge kerels ginds op het slagveld —, ook dat lopen naar de kerk, naar profeet en priester, als 't al te benauwd werd — nietwaar, dat hebben we méér beleefd.

Het is er in de wereld niet beter op geworden. Wel slechter.

Nóg wordt menig *oog* zó geboeid door het goud, dat er geen *oor* is voor de profeet, en als God dan onder zo'n leven de eindstreep gaat zetten, en op 't laatste moment de dominee moet komen, dan is het oog door de goudglans zó versleten en verblind, dat het niet meer bij machte is "het gezicht van de profeet" te zien.

Dit gaat door, totdat hèt Einde komt.

Hèt einde, als hetzelfde goud, waarom hier het leven draaide, waarom oorlogen werden gevoerd, waarvan koningen zich kronen maakten, dienen zal als *plaveisel* voor de straten van het nieuw Jeruzalem, terwijl het in de hel dienen zal, zoals we Dante hoorden zeggen, om de last van de hebzuchtigen nóg zwaarder te maken.

Het is er Ezechiël maar om te doen, onze ogen te openen voor de *juiste verhoudingen*.

We moeten goed leren onderscheiden wat van meer en wat van minder belang is.

"Men kan", zegt Adolf Maurer, "de norm verliezen, en niet meer weten wat belangrijk en onbeduidend, wat groot en wat klein is. Zoals de Fransman, die in de laatste oorlog midden in de kogelregen bij een aanval op 't commando: "Liggen", bleef staan, omdat hij in zijn ransel een fles wijn had, waar geen kurk op zat".

Zo is het.

Er zijn al heel wat mensen de dood ingetuimeld, die meer belangstelling hadden voor kurken en flessen, voor eten en drinken, dan voor 't éne nodige, de "dekking" voor hun leven achter Golgotha's zoenbloed.

Wie de juiste norm uit 't oog verliest, verliest zijn evenwicht.

Natuurlijk kan een fles wijn in sommige omstandigheden van groot nut zijn, voor de barmhartige Samaritaan b.v., en kan een simpele kurk uit grote verlegenheid helpen.

Niemand proclameert de volstrekte waardeloosheid der aardse dingen — ook de Bijbel niet.

De Bijbel spreekt van het geld ook nooit als van het "slijk der aarde".

Dit zou een miskenning van Gods schepping zijn.

Het goud van Havila was goed, zegt de schrijver van Genesis, en alle dingen die God schiep en genieten doet, zijn goed, met dankzegging genomen zijnde.

Daar gaat het dus niet om.

Gods Woord maakt ons nooit eenzijdig, en voor "cultuurwaardering" behoeft de christen voor geen mens onder te doen.

Het gaat evenwel om de *rèchte* waardering en de juiste normen.

Goud en zilver blijven altijd, naar het woord van de Catechismus, *gaven* Gods, waarvan ook verkwisting zònde is, doch welke gaven er zijn, *om God er mee te dienen*.

Wie het *misbruikt*, om *zichzelf er mee te dienen*, of van de *gave* een *recht* maakt, en van het goud, *waarmée* hij dient een god maakt, *die* hij dient, die mens heeft zeker de rechte norm, en daarmee tegelijk z'n evenwicht verloren.

"En Hij sprak tot hen een gelijkenis en zeide: Het land van een rijk man had veel opgebracht. En hij overlegde bij zichzelf en zeide: Wat moet ik doen, want ik heb geen ruimte om mijn vruchten te bergen. En hij zeide: Dit zal ik doen; ik zal mijn schuren afbreken en grotere bouwen en ik zal daarin al het koren en al mijn goederen bergen. En ik zal tot mijn ziel

zeggen: Ziel, gij hebt vele goederen liggen, opgetast voor vele jaren, houd rust, eet, drink en wees vrolijk. Maar God zeide tot hem: Gij dwaas, in deze eigen nacht wordt uw ziel van u afgeëist en wat gij gereedgemaakt hebt, voor wie zal het zijn? Zó vergaat het hem, die voor zichzelf schatten verzamelt en niet rijk is in God" (Lukas 12:16-21).

Zó sprak de hóógste Profeet.

Zal Hij nú de *begeerde* Profeet zijn, of zullen de kopers en vèkopers Hem laten praten tot het uur dat men een profeet zoekt, en zie, hij zwijgt?

DE GRAVENDE PROFEET

Hij zeide tot mij: Mensenkind, breek toch door de muur heen.

Ezechiël 8:8a.

Feiten roepen om verklaring.

Wanneer Ezechiël in naam des Heren de aanstaande verwoesting van stad en tempel en de volledige ruïnering van Juda's volksbestaan als vaststaande feiten profeteert, en betuigt dat het kwaad ten volle besloten is, dan moet het ook voor ieders bewustzijn volkomen *duidelijk* worden, dat Gods toorn billijk ontstoken is.

Van die billijkheid *was* men nog niet zo overtuigd.

Aan geen van beide kanten.

In Jeruzalem niet, en in het kamp der ballingen niet.

In Jeruzalem, waar na de eerste wegvoering in 597 nog een belangrijk deel achtergebleven was, en waar het koningschap — zij het nog in schijn — nabloeide, zag men uit de hoogte neer op de ballingen. Die mensen waren de zondaren! Zij kregen hun verdiende loon. Die in Jeruzalem gespaard bleven, waren de brave burgers. Les bourgeois satisfaits. Zij kregen ook hun verdiende loon. God belooft de deugdzamen!

Omgekeerd wilde het er ook bij de ballingen maar niet in, dat de ondergang van Jeruzalem nabij was.

Er schenen integendeel tekenen te zijn, die hoopvol stemden voor een spoedig einde van de ballingschap. De politieke hemel klaarde wat op. De samenkomst van de "oudsten" in Ezechiëls huis, waarvan vs 1 van dit hoofdstuk gewaagt, is misschien te beschouwen als 'n soort "kerkelijk congres" waar de mogelijkheden van een eventuele vrijmaking besproken werden. Of een vergadering van kerkherstel. Of een bidstond. 't Doet er niet toe. In elk geval was men voor de toekomst lang niet pessimistisch gestemd.

Het geschiedt dan tijdens deze eerwaarde vergadering, dat de Here de profeet bij de haren beetpakt en "tussen hemel en aarde" door naar Jeruzalem transporteert. Niet in levende lijve natuurlijk. Het staat er uitdrukkelijk bij, dat het geschiedde "in gezichten Gods". 't Was dus een soort visioen. Niettemin hardhandig genoeg. Dat was nodig. Men moest nu maar ineens goed wakker worden, en aan het luchthartig optimisme moest voorgoed een einde komen.

Als Ezechiël straks weer "wakker" wordt, en met gesmoorde stem vertelt al de gruwelen, die hij in Jeruzalem "in de geest" gezien heeft, ja dan moet het wel iedereen duidelijk zijn, dat de straf geen milligram te zwaar is.

Op de conclusie van de Openbare Aanklager: "Ik zal niet ontzien en geen deernis hebben. Al roepen zij met luider stem aan Mijn oren, toch zal Ik naar hen niet horen" (vs 18), heeft niemand meer iets ter verdediging in te brengen.

Het eerste wat Ezechiël opmerkt, als "de hand des Heren" op hem valt, is weer die mensengedaante die van zijn heupen af naar beneden vuur uitstraalt, en naar boven een glans als van zacht-glinsterend metaal.

De profeet had die gedaante vroeger ook al eens gezien, en. . . zich verwonderd!

Het was in de historie van Israël altijd juist andersom geweest.

De vriendelijke glans van Gods aangezicht was naar het volk *toegekeerd* en het *vuur* spatte uit naar de kant van de heidenen.

Nu was het juist andersom.

De vuurgloed van Gods toorn verzamelde zich vlak boven Gods eigen volk nederwaarts.

Zijn vriendelijke ogen keken de andere kant uit. . . . opwaarts!

Hoe kon dit?

Dan. ... in Jeruzalem gekomen, verwondert Ezechiël zich niet meer; althans niet over die "omkering".

Wel over het vreselijke, wat hij daar ziet.

Was nu Ezechiël door Jeruzalem rondgeleid op de wijze waarop men tegenwoordig vreemdelingen in Sovjet-Rusland rondleidt, dan zou hij niets gezien of gehoord hebben wat het "vuur" kon rechtvaardigen.

Hij had de schone tempel van buiten kunnen bewonderen, en het statig tempelgezag kunnen horen, terwijl de Levieten het reukoffer plengden, en hij zou gezegd hebben: hier is het in orde!

Maar zijn Gids is de Here. Wiens ogen zijn als een vlamme vuurs!

Derhalve kan en mag hij niet aan de *buitenkant* blijven staan, maar moet hij "doorbreken" tot de binnenste tempelzalen, om te constateren wat er in 't verborgen geschiedt, en "wat de oudsten van het huis Israëls doen in het duister" (vs 12).

Symbolisch wordt dit aldus voorgesteld, dat hem gewezen wordt op een gat in de tempelwand, en als hij daarin *gegraven* heeft, komt hij door allerlei geheime deuren en gangen in een kamer, waar gedrochtelijke dier-figuren in de wanden gebeiteld staan. 't Is er geheimzinnig donker. Alleen de gloeiende kolen van de wierookpannen verspreiden enig licht. Het zijn de "oudsten van het huis Israëls", die hier als afgodpriesters overvloedige wierook-hulde brengen aan de fresco's der Assyrische diergoden.

De opperpriester en mysteriënleider is. . . . Jaāzanja, de zoon van Safan, die zulk een belangrijke rol gespeeld had bij Josia's reformatie!

Deze man zou nu niemand *hier* verwacht hebben!

Zó bedriegelijk is de schijn. Het *graven* blijkt een nuttig werk te zijn!

Na deze 70 oudsten volgen de *vrouwen*.

Men heeft gezegd, dat *dit* een teken is van grondig bederf van een volk, als de vrouw zich vergeet, en dat blijkt hier inderdaad het geval te zijn.

Verder gaande in het "heiligdom", ontwaart Ezechiël nl. op een binnenplaats een aantal vrouwen (vs 14), die Tammoez bewenen. Zij wenen in Gods tempel om de dood van deze natuurgod-Tammoez — de lieveling der vrouwen, zoals Daniël hem noemt (Dan. 11:37).

Maar nog meer gruwelen zal hij zien.

Gekomen in de voorhal van de tempel, ontmoet hij een 25-tal jonge mannen, aanbidders van Sjamassj, de zonnegod, die "zich nederbogen naar het Oosten voor de zon".

Hebt gij dat gezien, mensenkind?

Op de betekenis dezer tempelgruwelen hopen we nader terug te komen.

Zovéél is thans wel duidelijk, dat de gruwelijkste afgoderij in Jeruzalem was binnengedrongen. Er is maar niet een geestelijke zelfkant, die er ook in tijden van bloeiend geestelijk en kerkelijk leven te vinden is, maar alle lagen van het volk zijn door het bederf aangetast: de oudsten, de mannen, de vrouwen en de jongelingen.

En hoe dieper de profeet graaft, hoe bedenkelijker het kwaad wordt.

De oudsten doen hun werk nog in "het donker", en de wenende vrouwen schuwen blijkbaar de openbaarheid ook nog, maar de jongelingen staan openlijk met hun rug naar het heiligdom gekeerd, als zij de opgaande zon aanbidden.

Zo gaat het trouwens altijd.

Wat de ouden in 't verborgen doen, doen de jongeren in 't publiek — zij keren de kerk *geheel* de rug toe. Het is erger misschien, maar 't is in elk geval eerlijker.

Zó was het tóén in Jeruzalem.

Hoe is het nú met ons?

Ook tot òns komt nog het bevel: mensenkind, breek toch door de muur heen.

Aan de buitenkant blinkt het alles van vertoning, maar hoe ziet het er uit, als er gegraven wordt tot in de "binnenkamers met afbeeldingen" (vs 12).

Breek toch door de muur heen.

Door welke muur?

We zijn heel spoedig gereed, om schop en houweel te hanteren voor het breken door de muur der "wereld". Het ziet er in die boze wereld maar slecht uit, vinden we. De resultaten van dit graafwerk zijn vernietigend.

Graag breken we ook door de muur van het huis van onze buurman! 't Is ongelooflijk, wat een "gruwelen" we daar ontdekken. We zijn blij, dat we hem Zondag in de kerk gezien hebben — 't was nèt 'n preek voor hèm.

Een zeer geliefde bezigheid is ook het graven in de muren van andere kerken.

Er kunnen bij die opgravingen heel wat "gruwelen" aan het licht gebracht worden, hoe is 't in de wereld mogelijk, dat de mensen het zo maar rustig kunnen doen!

Breek toch door de muur heen! Door welke?

Mensenkind, zou God zeggen, ge zijt helemaal abuis — graaf in de wand van uw *eigen tempel*, in úw heerlijk *Jeruzalem*!

We behoren de moed te hebben, gravende profeten te wezen in de wanden van onze eigen *kerk*, en in die van ons eigen *leven*, hoe pijnlijk en zelfvernederend de resultaten ook mogen zijn.

In de wand van eigen *kerk*!

Er is voor het kerkelijk Jeruzalem van heden evenmin reden om uit de hoogte te doen over de zuchtende ballingen onder het juk der dienstbaarheid, als in de dagen van Ezechiël.

Er zijn ook in ons midden "gruwelen" genoeg.

Niet hier en daar, maar bij ons allen!

Bij de "oudsten", ouderlingen en dominees en voorgangers, mannen en vrouwen en

jongelingen.

Een liefdeloosheid, die versplintert en vervreemdt, een egoïsme, dat de harten verkilt, een uitwendige godsdienst, die heendrijft naar de "warmte" der secten. Het "ambt" dat een betrekking wordt. Mechaniek van het ambtswerk. Miskenning der ambten bij de gelovigen. Sleur in het heilige. Verwereldlijking van ons leven. "Thans, een halve eeuw na de Reformatie van '86, valt het ons somtijds moeilijk, bij het horen van het wordeke "Kerk" de gedachte aan een schaakspel of steekspel tussen theologische ridders te onderdrukken. Wanneer het nog lang duurt met onze kerkelijke welvaart, is misschien een binnenlandse oorlog (in plaats van overwinning naar buiten!) het gevolg van de trieste gecompliceerdheid in ons denken"¹.

Men behoeft trouwens niet zo héél diep te graven, om deze "gruwelen" te ontdekken.

Graven we ook in de wand van ons *leven*?

Kennen we de geheime deur, die leidt naar de gruwelen van ons hart?

Graven we als Augustinus en Luther zó diep, dat we geen weg meer weten in de duisternis van ons zonde-leven, totdat we amechtig neervallen voor het kruis?

Hebt gij ook gezien, vraagt God aan Ezechiël, wat de oudsten van het huis Israëls doen in het *denken*?

Wat we zijn en doen in 't *openbaar*, weet ieder. Dan zingen we mee, en bidden en gaan ter kerk en ten Avondmaal.

Maar de ware godsdienst is niet zozeer die van de jubelzangen van de tempel als die van de private kapel van ons leven.

Zijn we in de *huiskamer* dezelfde als in de *kerkeraadskamer*? Op de *markt* eender als in de *kerk*?

De eenzaamheid is *eerlijk*. Als er geen mens bij is, laten priesters en Levieten een halfdoodgeslagen man liggen, wat ze in *Jeruzalem* nooit zouden doen.

Graven is pijnlijk en moeizaam werk, vooral voor wie 't niet gewend is, en menigeen is het ontwend in onze oppervlakkige tijd.

Pijnlijk vooral omdat dit *graven* moet leiden tot het graven van een *graf*, om daarin de *oude mens te begraven*.

Niets is moeilijker.

En toch — het *moet*.

Graaf nu, mensenkind!

¹ Dr B. Wielenga in "De Reformatie van '86". Art.: De doleantie en de achtergeblevenen, blz. 296.

TAMMOEZ BEWEEND

En zie, daar zaten vrouwen, die Tammoez beweenden.

Ezechiël 8:14b.

De gruwelijke afgoderij, die Ezechiël bedrijven zag, toen hij door geheime deuren en gangen tot het binnenste van de tempel van Jeruzalem was doorgedrongen, was *uit het buitenland geïmporteerd*.

De verering van "kruipende dieren en verfoeilijke beesten" (vs 10), wier beeltenis op de wanden waren ingebeiteld, schijnt van *Egyptische* oorsprong te zijn. Daar vooral nam de dieren-verering een grote plaats in. De stier werd er aanbeden als de god van vruchtbaarheid en manlijke teelkracht¹. Kevers en kikvorsen² werden vereerd als dragers van het leven. Aan deze "diergoden" brachten de aristocraten van Israël overvloedige wierookhulde.

Van *Assyrische* origine is de *Zonne-dienst*, waarvan in vs 16 sprake is, als de profeet ziet, dat een vijftwintigtal mannen zich neerbuigen voor de zon.

Terwijl eindelijk *Tammoez*, die door de vrouwen in een afzonderlijk tempel-vertrek beweend werd, een godheid was, aan wie bijna geheel Azië godsdienst bewees, en die ook de *Grieken* vereerden onder de naam: *Adonis*.

Een samenraapsel van allerlei godsdiensten dus! Syncretisme noemt men dat. Overal even aan tippen. Er zat in die andere godsdiensten toch zoveel moois en waars! Waarom zou de dienst van Jahvè nu net de enige juiste zijn? Men heeft in Jeruzalem met dat "enghartig" en "farizeeus" standpunt afgerekend. Men ging de dingen "breed" zien. We kennen deze geluiden ook in onze tijd, waarin wij elke nieuwe godsdienst-prediker toejuichen, en aan elke "beweging" een plaatsje gunnen onder ons tempeldak!

Het mooie was, dat vooral ook weer de aanzienlijke, de hogere standen³ aan religie gingen doen. Het kwam er dan minder op aan *welke* religie.

En zeer merkwaardig is, hoe op die house-party der aristocraten de import-religie-uit-Egypte wordt *gemotiveerd*.

Ze zeggen: "de Here ziet ons niet, de Here heeft het land verlaten" (vs 12).

Ze bedoelen daarmee *niet* te zeggen, dat ze rustig hun gang kunnen gaan, omdat de Here die gruwelen toch niet opmerkt, maar de gedachtengang is een heel andere.

Algemeen verbreid was onder de Israël omringende volken de gedachte, dat elk volk z'n eigen lands-god had. Niet: Jahvè God van *hemel en aarde*, maar de Filistijnen hadden Dagon en de Moabieten Kamos en Israël had Jahvè. Zolang men aan z'n eigen God nu maar overvloedige offers bracht, was men veilig, en behoefde men het gevaar niet te duchten dat: "de Heer het land zou verlaten".

¹ Het "gouden kalf", eigenlijk een stier, moet ook in dit licht bezien. Menilde Gods kracht afbeelden in de gedaante van een stier.

² Dit maakte de "kikvorsenplaag" in Egypte zoveel erger. Niet alleen werd gypthier in z'n "goden" getroffen, maar men durfde die "heilige dieren" ovidien niet doden.

³ Zo moet het "oudsten" worden verstaan.

In déze heidense gedachtengang zijn nu de "oudsten" ook verstrikt. De slagen, die Juda getroffen hebben, zegt men, is het duidelijk bewijs, dat "de Here het land verlaten heeft". De schuld ligt *niet* bij de "oudsten". Zij hebben altijd veel offers gebracht! De Here is willekeurig weggegaan, en ziet naar Israël niet meer om! Wat ligt dus meer voor de hand, dan dat ze 't nu proberen bij de goden van *Egypte en Assyrië*. Juist *die twee*, omdat de politieke constellatie meebracht, dat Egypte en Assyrië te vriend moesten worden gehouden. Geen beter middel, dan hùn goden gunstig te stemmen!

Van deze afgodische practijken trekt nu met name *het bewenen van Tammoez* onze aandacht.

"Deze Tammoez is een typische natuurgod. Hij is de korengod, aan wie daarom de vierde maand (Juni/Juli) was gewijd. Eigenlijk is hij een vergoddelijking van het altijd weer uit de graankorrel uitbottende leven. Terwijl de mannen het koren maaïen, bewenen de vrouwen het droeve lot van de jeugdige korengod, die nu, stervend onder de sikkel van de maaier, in de onderwereld moet afdalen om daar de worsteling aan te vangen met de machten der duisternis en des doods, waaruit hij dan in het vroege voorjaar weer opkomt, wanneer nieuwe levenskracht alles weer doet ontspruiten tot voeding van de mens. — Zijn dood is het wegsterven van de levenskracht der aarde, zijn herleving is de vernieuwing daarvan.

We staan bij deze Tammoez-dienst dus voor een echte natuurdienst, een vergoddelijking van het natuurlijke leven, waarom dan ook deze Tammoez-dienst in nauw verband staat met die van Astarte. Deze heet dan ook zijn "geliefde" en men zingt haar toe: "Voor Tammoez, de beminde uwer jeugd, hebt gij van jaar tot jaar de weeklacht vastgesteld". In grote elegische gezangen klaagt Astarte over de dood van haar beminde en de vrouwen zingen in haar naam"⁴.

In zekere zin wordt ook onder ons door velen Tammoez met gejuich begroet en binnen de grenzen van de tempeldienst betrokken. Nu niet bepaald in de vorm van afgoderij, maar wel in die van "eigenwillige godsdienst": God op àndere wijze vereren dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft!

Men wilde in Jeruzalem "ruim" denken, vooral ruim! Ook voor Tammoez een plaatsje. Waarom niet? Er waren in de gang van Tammoez naar de onderwereld en zijn opstanding in 't voorjaar wel klanken die aan de nederdaling ter helle en de opstanding herinnerden! Wie onderscheidt zo nauwkeurig? Wie kan ook die dogma's bijhouden?

En daarom moeten wij — zegt men — ook niet te eng wezen. Laat ieder op zijn manier zalig worden. Vooral geen kerkmuren! Waarom kan er binnen de kring der "Una Sancta" ook geen plaats wezen voor allerlei "beweging"? Het zal ons toch niet gevraagd worden, bij welke *kerk* we behoorden?

Dit is Tammoez in volle glorie.

En men weent, weent over hem, dat de "officiële kerk" geen plaatsje aan hem gunt!

Het enige verschil is, dat de klaagzang over Tammoez in Jeruzalem was een dissonant in het *eerste gebod* en de klaagzang der kerkmuren-bestormers en ruimhartigen van heden een dissonant in het *tweede gebod*. Het is mij niet bekend, dat God over dat tweede minder toornst dan over het *eerste*. Wel lees ik juist bij het tweede gebod een ernstige *bedreiging* tegen alle eigenwillige godsdienst, dat is: God willen vereren in kerk of kring of secte, al naar eigen smaak en keus.

Laat daarom voor hen, die nú nog zeggen, dat het er niet op aankomt, tot *welke kerk* men behoort, duidelijk worden, dat er een tijd komt, dat er in 't geheel geen kerk meer zijn zal.

⁴ Noordt zij a.w., blz. 103.

En dat zij, die nu nog wenen, dat hùn "Tammoez" geen gelijke rechten kan krijgen met de "kerk", eens zullen wenen — indien zij nog wenen kunnen — dat zowel aan Tammoez als Jahvè, aan kerk en kring, of nòg breder. . . aan christendom èn heidendom alle bestaanrechten zal worden ontzegd.

Want de *Antichrist*, die komt, zal de *dienst des Heren*, maar ook de *dienst van Tammoez niet dalden!*

Dit leert ons de profeet *Daniël*.

Van de antichrist profeteert hij: "Ook op de goden zijner vadersen zal hij geen acht slaan; op de lieveling der vrouwen noch op enige andere god zal hij acht slaan, want tegen alle zal hij zich verheffen" (Dan. 11:37).

Algemeen⁵ wordt aangenomen, dat met deze "lieveling" der vrouwen door Ezechiëls tijdgenoot Daniël niemand anders bedoeld is dan "Tammoez".

Ook deze "Tammoez" zal de Antichrist niet achten.

Hij zal evenmin de "ware" godsdienst der "vadersen", als de "valse" godsdienst der "vrouwen" dulden.

De zuivere en de eigenwillige godsdienst, christendom en heidendom, Boeddhisme en Mohamedanisme — ze moeten alle wijken voor hem, die zichzelf als een god zal doen vereren. *Alle* godsdiensten rekenen ten slotte nog met een hiernamaals, "doch de gedachte aan een Jenseits, een hierboven, en een hiernamaals, zal de Antichrist niet kunnen dulden. Hij zal een zuivere hierbeneden-godsdienst stichten. De hoop op een eeuwig leven moet worden vernietigd. In het tijdelijke moet de mens zich volkomen uitleven"⁶.

Laat ons dus wel toezien!

Als de Antichrist komt aanstormen, zal *geen enkele godsdienstvorm* worden geduld. Ook de kerkdienst zal ten enenmale onmogelijk zijn. Van een openbare eredienst is dan geen sprake meer.

De kerk als *instituut* heeft dan haar tijd gehad⁷.

Zij, die nú de "kerk" *niet achten* (wat eigenlijk anti-christelijk is), de kerk bijzaak vinden, zullen dan de kerk weer leren "achten". Door het volledig *gemis* zal de vergleden waardering-voor-de-kerk weer groeien. Het is alleen maar te hopen, dat die waardering niet te laat komt. Moeten we eerst het *gemis* gevoelen, om het genot te proeven?

Zoals iemand zich tot het uiterste inspant, in z'n beste dagen, om gedekt te zijn, als straks de inkomsten ophouden, zo zullen wij leren bidden en worstelen voor de kerk en haar liefhebben en waarderen, voordat de kwade dagen komen, en de jaren waarin wij geen lust hebben, als we dit alles volledig moeten missen.

Wij zullen dus ophouden, voor Tammoez een plaats te reserveren in de tempel.

Maar we zullen evenmin vrezen de tijd als voor Tammoez noch tempel meer een plaats zal zijn.

Want de Antichrist moge op geen God acht geven, deze God zal wèl op òns acht geven, en redden de ellendige die roept, mitsgaders de nooddrufte die geen helper heeft.

⁵ Zie International Crit. Comm. Daniël, blz. 462. Ook Aalders, Korte Verklaring, en Obbink, T. en U., t.p.

⁶ Hepp, a.w., blz. 205.

⁷ Dit is de bedoeling van Openb. 11, waar van de "twee getuigen" gezegd wordt, dat ze onbegraven, als voorwerp van aller verachting, liggen op de straten van de wereldstad.

HET RAPPORT

Ik heb gedaan zoals Gij mij bevolen hadt.

Ezechiël 9:11b.

Dit is het rapport, dat de "man, met linnen bekleed, en een schrijfkoker aan zijn zijde" (vs 2), uitbrengt aan God.

Laat ons maar direct zeggen, dat deze wondere verschijning niemand minder was dan de "Engel des Heren", de ongeschapen Christus Gods, de Zoon Gods vóór Zijn vleeswording.

In een visioen heeft Ezechiël *gezien* hoe hij zowel gericht als genade oefende in het gedegenereerde Jeruzalem, en nu brengt deze gehoorzame knecht des Heren rapport uit over zijn verrichtingen voor Gods troon: "Ik heb gedaan zoals Gij mij bevolen hadt".

Dit was een wondere geschiedenis geweest.

Het was natuurlijk voor Ezechiël terstond duidelijk, dat de gruwelen, die hij bij z'n tempel-opgravingen ontdekt had, niet ongestraft konden blijven.

Dienovereenkomstig hoort hij nu een bevel uitgaan van de troon Gods tot een ongenoemde: "Treedt nader, gij, die aan de stad de straf voltrekken moet, ieder met zijn verdelgingswapen in de hand!"¹.

Terstond treedt een zevental troongeesten naar voren.

Zes er van treden als verderfengel op, ieder met zijn verdelgingswapen in de hand. Wat het voor wapen was, zegt de profeet niet. Het moeten wel zeer verschrikkelijke vernielingswerktuigen geweest zijn, want met zulk een ontzetting staart Ezechiël er naar, dat hij voor de dragers zelf geen oog heeft².

Van dit zestal is duidelijk te onderscheiden een *zevende*, die de voornaamste, de aanvoerder blijkt te zijn. Hij staat althans "in hun midden" zó, dat de anderen hem als een lijfwacht omringen.

Hij is de "Vorst van het heir des Heren".

Hij draagt geen wapen, zodat Ezechiël nu aandacht kan wijden aan z'n kleding, die bestaat uit een priesterlijk linnen gewaad, terwijl hij "schrijfgereedschap aan zijn middel" draagt, gelijk nog heden ten dage in het Oosten de beroepsschrijver een "inktpotje" en een rietstaafje in de gordel bij zich draagt.

Achter deze aanvoerder aan trekken straks de verderfengelen door de stad. Ze moeten scherp letten op zijn beslissende aanwijzing, wie wèl en wie niet mag worden gedood. De slachting mag niet bruut, in 't wilde weg, plaats hebben. Er worden geen bommen geworpen, die ook onschuldigen treffen. Gods strafgericht is in hoge mate redelijk. De beslissing berust echter niet bij de uitvoerders, maar bij de aanvoerder-schrijver.

Allen, die hij aan het voorhoofd met een kruisteken merkt³, moeten gespaard blijven. Die

¹ 9:1. De opvatting van de St. Vert.: "doet de *opzieners* de stad naderen", geeft hier natuurlijk geen zin. Van zulke opzieners is in het verband geen sprake.

² Prof. Noordtzyt denkt aan een knots. De Griekse vertaling spreekt van een strijdbijl.

³ De vorm van het teken wordt in de tekst aangewezen door 'n Hebr. letter, die in 't oud-Hebr. de vorm van 'n liggend kruis had (x).

"getekenden" mogen zelfs niet aangeraakt worden.

Met grote nadruk wordt deze opdracht gegeven: "ontziet niet en hebt geen deernis".

De vernielers zouden "weerloze vrouwen" en "onschuldige kinderen" ontmoeten, maar zelfs dit mag geen motief zijn om te sparen, als het reddende kruisteken niet wordt aangetroffen. Zoals God in het genadeverbond Zijn reddende armen ook tot de kinderen uitstrekt, treft Zijn wraak ook de kinderen der bondsbrekers — dat is de ontroerende solidariteit der schuld! "Doodt grijsaards, jongelingen en jonge meisjes, kleine kinderen en vrouwen." (vs 6)

Het zou gebeuren, dat velen vluchtten in de tempel, en in doodsangst de altaar-hoornen grepen. Maar hoezeer tempel en altaar voor een Israëliet de plaatsen waren van onschendbaarheid, nú bieden ze geen voldoende schuilplaats, als het kruisteken er niet is.. . hebt geen deernis! Zelfs moet van het *heiligdom* het bloedbad beginnen, en de *voorhoven* zullen gevuld worden met verslagenen (vs 6, 7).

Het kon gebeuren, dat zij aanzienlijken en vooraanstaanden ontmoetten, voorgangers in het kerkelijke en sociale leven, maar ook positie of ambt mag geen reden tot verschoning zijn, als het kruisteken aan het voorhoofd wordt gemist. Zelfs zullen deze geestelijke leidslieden, wier voorbeeld zo verderfelijke was, het eerst vallen.. . "zij *begonnen* bij de "oudsten", die zich vóór de tempel bevonden" (vs 6).

Bijkomstigheden vallen volledig weg.

Het kruisteken — dat is het!

De reden voor dit strafgericht wordt nóg eens genoemd.

Als namelijk Ezechiël vol ontzetting op zijn aangezicht valt, om als voorbidder op te treden (nóg is hij met brandende liefde voor zijn diepgezonken volk vervuld!), dan wordt deze voorbede *afgewezen*.

Dit is nóg ontzettender.

Aan Abrams voorbede voor *Sodom* leent God nog een willig oor. Maar Jeruzalem is beneden het peil van Sodom gezonken. Ook de voorbede vermag niets meer.

De afwijzing wordt ook gemotiveerd.

"De ongerechtigheid van het huis Israëls en van Juda is uitermate groot, zodat het land van bloedschuld vol is, en de stad vol van rechtsverkrachting, want zij denken: De Here heeft het land verlaten, en: de Here ziet het niet." (vs 9).

Met die laatste woorden: "de Here heeft het land verlaten"⁴, wordt gezinspeeld op de *afgoderij*, waarvan Ezechiël getuige geweest was in de tempel. De zonde tegen de *eerste wetstafel* dus.

Opmerkelijk is echter, dat de zonden tegen de *tweede wetstafel* hier voorop geschoven worden!

Met die "bloedschuld" wordt nl. gedoeld op de rechtsverkrachting, waardoor weduwen en wezen werden tekort gedaan⁵.

Het is de *verwording in het gemeenschapsleven*, de *vertreding van het grote gebod der naastenliefde*, dat trappen en *kleineren van elkander*, dat hier niet alleen het breedst wordt uitgemeten, maar geldt als *hèt grote argument voor de verdelging!*

⁴ Men zie daarvoor het vorige hfdst.

⁵ In Klaagl. 4:13 ook "bloedstorten" genoemd.

Het is dan over deze gerichtsoefening, dat de de Zone Gods rapport uitbrengt in Zijn: "Ik heb gedaan zoals Gij Mij bevolen hadt".

Hij heeft de "gekenden des Vaders" gemerkt, en onder de hoge bescherming van het kruisteken gesteld.

Dat was de ene zijde van Zijn ambt.

Maar aan de genade is het gericht onlosmakelijk verbonden! De verdelging der goddelozen gaat niet buiten Hem om.

Hij is gezet tot opstanding en val, en Zijn liefdevlam koestert en verteert.

Die ondergang is de keerzijde van Zijn ambt.

Als de hemelzalen eens vol zijn met het geklank des konings en het gejubel der verlostten, en . . aan de andere zijde van de grote kloof de rook der pijniging opgaat, dan is dat het laatste rapport van de Christus Gods: "Ik heb gedaan zoals Gij Mij bevolen hadt"!

Verstaan wij nu wel, welke diep-ernstige dingen ons hier gezegd worden?

Herinnerd werd aan de verwording van het gemeenschapsleven, de zonden tegen het gebod der naastenliefde, die Gods wraak over Jeruzalem afriepen, en ja, hoe staat het daar nu eigenlijk mee tegenwoordig?

We verwonderen ons over dat Jeruzalem van toen met z'n gruwelen, maar is het nú in ons kerkelijk Jeruzalem beter?

De benauwende vraag komt wel eens bij me op, of we niet zó aan allerlei zondige toestanden in ons kerkelijk leven en in ons onderling verkeer — voorgangers en volgelingen! — gewend geraakt zijn, verstikt en verstrikt, dat we 't niet eens meer vermogen op te merken!

Het is met name het gebod der liefde, dat met voeten wordt vertreden, waar we althans o zo luchtig overheen lopen.

"Hebt uw naaste lief als uzelve"; "bidt voor degenen die u geweld aandoen"; "overwint het kwade door het goede"; "wie Mij volgen wil, verloochene zichzelf"; "zijn schade zoveel mogelijk is afkere", ja, dat zijn allemaal mooie woorden, waar we graag eens over horen *preken*; ze staan ook alle in de Schrift en de belijdenis, en we willen niet dat *iemand* z'n vingers naar de Schrift en de belijdenis uitsteekt. Voorts verloochenen we ze in de praktijk van ons leven alle dagen. Voor de "waarheid" raken we in vervoering. Voor de "liefde" steken we geen vinger uit. Voor de kampioenen der waarheid hebben we gretig applaus, maar de grootmeesters der liefde gaan eenzaam en wenend hun weg. We zijn als de schooljongens, die de schouders ophalen voor een onvoldoend cijfer voor "gedrag", maar in duizend angsten verkeren, als ze voor "rekenen" geen voldoende krijgen op 't rapport. Wat dóet het gedrag er toe, daar kom je immers niet mee vooruit in de wereld? Wie voor de "liefde" een lans breekt, krijgt te horen, dat hij de "kwesties" niet begrijpt; of hij is ethisch; of iets anders wat heel erg is. In elk geval niet zuiver.

En zoals het in het kerkelijk leven is, aldus ook in het omgangsleven. Kwesties van het dagelijks leven moet je *zakelijk* bekijken. Wie komt daar met liefde aandragen? Sentimentaliteiten! Met het grootste gemak horen we aan, hoe vermaand worden zich van de tafel des Heren te onthouden, allen die in haat en nijd tegen hun naasten leven. En onder het wegsterven van de klanken: "opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde", schikken we ons aan de Avondmaalstafel met de onopgeloste ruzie in ons leven. *Dit is de grote zonde der kerk.*

"De ongerechtigheid van het huis Israëls en van Juda is uitermate groot!"

"Ik zal niet ontzien en geen deernis hebben."

Wie kan dan behouden worden?

Alleen en uitsluitend die met het kruisteken gemerkt zijn.

Reden voor verschoning ligt *niet* in het bekleden van enig ambt of in het schuilen achter het altaar der kerk, ook al is die kerk "de meest zuivere openbaring". Ook niet in het zonder fouten kunnen opzeggen van de Catechismus.

Al deze dingen zijn zonder meer *onpersoonlijk*. Massaal. Ze zetten minder het "zijn" dan het "bewustzijn" om. Men kan het dogmatische of kerkelijke verzekerdheid noemen, maar geloofsverzekerdheid is nog iets anders. Het enige wat redding brengt is het merk van het kruis — niet aan de deurpost, maar aan het voorhoofd.... *persoonlijk*.

Het teken des kruises!

Dit is ook weer niet het zwaaien met de kruisvlag of het opheffen van banieren.

Men kan dromen van en dwepen met het kruis. Zelfs knielen voor het kruis. Zonder te léven uit de krachten van het kruis. Dit laatste is het. Het merkteken van het kruis hebben.

In het hoofdstuk, dat we bespraken, worden die uitwendig-getekenden ook naar het *innerlijke* getekend.

Van hen wordt gezegd, dat zij "zuchten en kermen over al de gruwelen" (vs 4). Ze roepen er "ach en wee" over, zo zou men dit het best kunnen weergeven.

Ook hier zij men weer voorzichtig. . . . het pad des levens is smal!

Ach en wee roepen kan een vertoon van Farizeïsme zijn. Als het weegeroep anderer en niet eigen leven betreft. En als het niet verder komt dan zuchten. Zonder bekering.

Het is echter de juiste kruis-gestalte, als het de rouw des harten weergeeft over zijn slechtheid. En tot *resultaat* heeft, dat men resoluut protest aantekent tegen de geest der eeuw, die een geest van liefdeloosheid is. En het "terar ut prosim"⁶ tot levensdevies kiest.

We moeten rapporteren straks.

Dit rapport moet luiden: "Ik heb gedaan zoals Gij mij bevolen hadt".

⁶ Laat mij verteerd worden, als ik maar nuttig ben.

GODS OOG

Mijn oog zal niet verschonen¹.

Ezechiël 9:10m.

Dit is een verschrikkelijk woord, waar we in de regel al te gemakkelijk overheen lezen.

Als Gods *hand* slaat, krimpen we ineen van pijn.

Want we weten, dat God een sterke hand heeft.

Reeds de Egyptenaren hadden diep respect voor "Gods vinger", en als één vinger Gods reeds zulke geduchte plagen oproept, hoe geweldig moet dan Zijn volle hand zijn?

Als God slaat met Zijn hand, slaat Hij raak.

Wie het ondervindt, kermt: Uw hand drukt zwaar op mij!

Maar Gods oog? Wat zou dat *oog*? We zijn er al zó aan ontwend, God in de ogen te zien, dat we niet eens meer merken of Gods oog donker staat of vriendelijk. Voor Gods *handen* slaan we gillend op de vlucht, maar de vraag hoe Gods *ogen* staan, beroert ons nauwelijks.

Toch is het laatste erger dan het eerste.

Reeds in het gewone leven is dat zo.

Als het oog van vader donker staat, is dat onheilspellender, dan wanneer zijn hand een rake tik geeft. De sfeer is dan geladen. De atmosfeer drukkend. Kinderen, die hun ouders liefhebben, kunnen het daarbij niet uithouden. Laat de hand maar eens slaan, als het oog maar weer vriendelijk ziet. Dan breekt de zon door. De lucht klaart op. Er is niets wat meer benauwt, dan het donkere oog. Zo is het ook met God.

Als Gods handen slaan, kunnen wij zeggen:

Dit slaan zal mij het hoofd niet breken....
Ik reken zulks weldadigheid;
En Zijn bestraffing, die niet vleit,
Zal olie op mijn schedel wezen.

Gods ogen kunnen onder het slaan *droevig* staan, maar ze zijn niet on-vriendelijk. Het gaat om ons bestwil.

Maar vreselijk is het, als Gods ogen vlammen schieten.

Slaande handen betekenen meestal balsem, maar fonkelende ogen vernietiging.

Als Gods handen slaan, bedoelen zij herstel en bekering, maar als God zegt: "Mijn oog zal niet verschonen", dan is de lange weg van geduld vruchteloos ten einde gelopen.

Er is hoop voor wie kreunt onder Gods hand.

Maar laat varen elke hoop, als God tot u zegt: "Mijn *oog* zal *niet* verschonen".

Dit betekent het einde!

¹ De N. Vert. schijnt iets tegen dat "oog" te hebben en vertaalt kortweg: "Ik zal niet ontzien". De St. Vert. is hier beter.

Eeuw in, eeuw uit had Israël gezongen:

Milde handen, vriendelijk' ogen
Zijn bij U van eeuwigheid.

Dit is dan nu veranderd in slaande handen en grimmige ogen. Niet omdat God veranderd is, want bij Hem is geen "verandering of zweem van ommekeer", maar omdat het volk veranderd is, en zich door de tempelgruwelen op één lijn gesteld heeft met de heidenen.

Van die slaande handen is in het negende hoofdstuk van Ezechiël in de eerste plaats sprake.

Het zijn wel de engelen, die met hun vernietigingswapenen rondgaan door de stad, maar deze engelen-handen zijn slechts verlengstukken van Gods handen — ze handelen in opdracht van God.

Ze moesten beginnen bij het "heiligdom"; de oudsten, priesters en levieten zouden het eerst vallen, en...is het niet vreemd, dat God Zijn eigen tempel aanvalt, Zijn handen zich keren tegen Zijn eigen heiligdom, en Hij Zijn eigen huis laat *verontreinigen* door het bloed der verslagenen?

Waarom treedt God niet veel eerder op tegen de heidense "heiligdommen", waar de monstergoden van Dagon en Bel en Nimoerta en Astarte en hoe ze verder heten mogen, grijnzen, en de schandjongens en meisjes hun verfoeilijk werk doen?

Dit raadsel is niet moeilijk op te lossen.

De reden ligt in de deugd van Gods *liefde*.

We behoeven ons er geen ogenblik om te bekommeren: als het groene hout van Gods heiligdom niet wordt gespaard, dan gaat zeker het dorre hout der afgodstempels knetterend in de vlammen op.

De wereld met haar zonde-paleizen en theaters komt om in het vuur van Gods *rechtvaardigheid*.

Maar Gods eigen huis verbrandt in het vuur van Zijn *liefde*.

Niet de kerk als zodanig — deze kan nooit sterven.

Alle getekenden door het kruis blijven gespaard.

Maar wèl keert Hij Zich tegen elke tempel, en elke kerk, waar uiterlijk de gedaante der vroomheid bleef, maar innerlijk de wereld binnendrong.

Dit kan Gods *liefde* niet verdragen.

Daarvoor is God te *jaloers* op zijn eigen eer.

De liefdevlam, die anders zo zegenend koesteren kan, wordt dan een zegend vuur.

De kerk, die voor de "heidense gruwelen" deuren en harten open zette, is èrger dan de wereld — zij dekt haar valse lading met de kruisvlag — en daarom begint God met het heiligdom.

Die *in* het heiligdom zijn, vallen dan ook het eerst. Al bevinden zij zich in Gods voorhoven, en al zingen zij "bij Uw altaren" en al verwacht hun ziel een heilrijk lot — deze verwachting is ongegrond.

"Juist het altaar is de gevaarlijkste plaats, daar is het brandpunt van het oordeelsvuur." Het ambt, de vooraanzittingen in de synagoge en de gereformeerde naam maken het oordeel te zwaarder!

O, als Gods *handen* slaan!

Maar nu Gods ogen!

Gedurig wordt in de Schrift de lof bezongen van Gods ogen. Het gelovig kind Gods wist, dat Hij vriendelijke ogen had.

Zijn hart sprong op van vreugde, als God beloofde: Mijn oog zal op u zijn. Hij legde het diepste heimwee van zijn ziel in de bede: Laten Uw ogen open zijn dag en nacht over dit huis.

Deze gebeden waren ook menigmaal verhoord.

God had wel veel verkeerd gezien, maar in onbegrijpelijke goedheid had Hij Zijn volk altijd weer vriendelijk aangekeken, en zelfs Jeremia had nog beloofd namens God: "Ik zal Mijn oog op hen stellen ten goede".

Maar nu is Gods geduld uitgeput.

Hij kan dit volk niet meer vriendelijk aanzien... . Mijn oog zal *niet* verschonen.

Het ontzettende van dit oordeel is, dat het oog is de *spiegel der ziel*.

Als Gods oog toornig is, dan betekent dit, dat Zijn *hart* is vergramd. Dat Zijn *ziel* walgt. Dat de oneindige liefde van Gods hart plaats gemaakt heeft voor toorn. En wat blijft er van de mens over, als God hem niet meer *liefheeft*? Al onze zaligheid is juist gelegen in Gods liefdevolle hart. Gods *handen* kunnen ons "zegenen". Dit menen we tenminste, als we "voorspoed" hebben in 't leven. We verwarren dan succes met zegen. Spréken dan ook nog vroom van de "zegen des Heren", hoewel al die voorspoed vaak vloek betekent. Maar goed! Laten Gods handen ons dan niet slaan! Is het dan goed? Kunnen we 't dan uithouden zonder Gods liefde en gemeenschap? Bekommeren we ons om Gods *ogen* niet? Kunnen we rustig voortleven zolang Gods hart voor ons toegesloten is, ook al kan het dan gebeuren, dat Gods handen onze handen vullen met zilver en goud, en onze mond, die Hem niet prijst, volstopt met brood?

Waarom lètten we toch niet meer op Gods ogen?

Waarom leven we maar oppervlakkig door, en gunnen ons de moeite niet om in het eenzaam bidden, als we oog aan oog voor God staan, Hem aan te zien?

Is dat misschien de oorzaak, waarom ons gebedsleven vervlakt, en ontaardt in een zeggen van vele woorden: dat we God niet meer aan durven zien? Omdat we *weten*, dat Zijn ogen niet goed staan?

Er was alle reden voor, dat God Zijn oog en dús Zijn hart voor Israël in Ezechiëls dagen toesloot.

Immers, men had in de tempel afgodische altaren geplaatst, en het altaar Gods opgeruimd.

Nu was het altaar in de tempel het *brandpunt van Gods liefde*.

Het bloed dat van het altaar neerdrupte, was de heenwijzing naar het bloed van Gods Zoon. Het altaar in de tempel was de plaats van Gods uitgeputte liefde. Verder kon die liefde niet gaan. God legde op dat altaar Zijn *hart*, zoals straks het hart van Gods Zoon zou breken op het altaar van het kruis.

Dat altaar heeft Israël verontreinigd.

Het heeft God op het hart getrapt — dit wrede kind.

Het heeft de hoogste openbaring van Gods liefde vertreden, en de schatten van heil en verzoening, die Hij met tere handen op het altaar legde, met plumpe voeten vertreden.

Is het dan te verwonderen. . . "Mijn oog zal niet verschonen"!

Er zijn tal van verschijnselen die er op wijzen, dat velen ook tegenwoordig bezig zijn, het wezenlijke, het "hart" der religie, weg te snijden, om slechts de vorm over te houden.

Over die verschijnselen hopen we in een volgend hoofdstuk te handelen.

Waar we thans de aandacht op willen vestigen is, dat het hoog tijd wordt, dat we het eigenlijke van God weer zoeken, dat is. . . . Zijn oog!

We "zoeken" heel veel dingen tegenwoordig.

We zoeken geluk en we zoeken een huis en een baan. Als we wat religieuzer aangelegd zijn, zoeken we Gods "zegen". Zijn we heel geestelijk, dan zeggen we Gods eer te zoeken op alle terrein des levens.

Wat we echter vóór alles nodig hebben te zoeken, is *God Zelf*. God, zoals Hij heel Zijn hart en ziel blootlegt in Zijn oog. Iets, wat de Bijbel noemt: het zoeken van Gods *aangezicht*. Dit behoort onder het zoeken van de dingen die boven zijn. Als ons oog Zijn oog zoekt, is er contact. Dit is de *mystiek*, die niet mag verwaarloosd ten behoeve van organisatie en rechtzinnigheid.

Als we niet met hoge ogen God zoeken, maar zeggen:

Doch op U zien mijn *schreiende* ogen,

schreiend, omdat we nu al zolang God voorbijgelopen zijn en genegeerd hebben, dan zal blijken dat Zijn ogen wèl verschonen.

God kan geen tranen van Zijn kinderen zien.

Daar kan Zijn liefde niet tegen.

Hij troost het hart, dat schreiend tot Hem vlucht.

God zal alle tranen van de ogen afwissen.

Het oog van de Here Jezus heeft Petrus aangezien, en hem ook gezien toen hij bitter weende. Toen heeft de Heiland Zijn leven gegeven. Daarom, maar ook daarom alleen, verschoont Gods oog ieder die schreiend staat bij het kruis.

HET VERLATEN HUIS

Deze nam het en ging heen.....

Toen ging de heerlijkheid des Heren weg van de dorpel van de tempel.....

Ezechiël 10:7b, 18a.

Er is in het tiende hoofdstuk van Ezechiël veel, wat bij het eerste lezen vreemd en onbegrijpelijk aandoet.

Bij nadere overweging springen echter uit de vele zonderlinge details twee feiten naar voren, waarop in *hoofdzaak* de aandacht moet vallen.

Ze worden genoemd in de beide hierboven neergeschreven teksten.

Het eerste is het weggaan van "de man in linnen gekleed", en het andere het weggaan van de "heerlijkheid des Heren" uit de tempel.

Beide gebeurtenissen zijn even verschrikkelijk, en we willen er een ogenblik aandacht aan geven.

We herinneren ons van vroeger de "man in linnen gekleed", de Christus-voor-de-vleeswording (hfst. 9).

Dat Zijn komst niet alleen "vrede" betekent, maar dat Hij ook "vuur op de aarde" werpt, komt hier reeds uit.

Immers, "de man met linnen gekleed" krijgt thans het bevel van God: "Ga tussen de wielen onder de cherub en vul uw manden met vurige kolen van tussen de cherubs, en strooi ze uit over de stad" (vs 2).

Van die wielen of raderen en die cherubs hebben we óók al eerder gehoord (hfdst. 1).

Dezelfde "troonwagen" die de profeet "aan de rivier" in het land der ballingschap gezien had, ontwaart hij hier in Jeruzalem, weer. Het was een "uitspansel" of troon, gedragen door machtige cherubijnenvleugelen, en onder die cherubs bevonden zich weer "raderen", zodat de troonwagen Gods zich niet alleen door de lucht, maar ook over de aarde naar alle kanten voortbeweegen kon — symbool van de alomtegenwoordigheid Gods.

Op de wielen is nu vooral Ezechiëls oog gericht.

Ze werden voor zijn oren genoemd "Galgal" (vs 13, st. v.), in de N.V. "Werveling".

Binnen in dit geweldige raderwerk blijkt zich nu een vuurhaard te bevinden, waaruit de "man in linnen gekleed" de vurige kolen moet halen, terwijl even later (vs 7) blijkt, dat een der cherubs of levende wezens hem bij het volvoeren van zijn opdracht behulpzaam is, door de kolen uit de haard te nemen en de handen van de "man in linnen gekleed" ermee te vullen.

Het enige wat Ezechiël hiervan nu nog meedeelt is, dat hij er mee wegging. Van de uitwerking vernemen we niets.

Het is, of de profeet z'n hoofd nu maar omdraait, om het niet te zien.

Geen wonder! Z'n hart schreit. Hij wéét, wat er gebeuren zal. Het vuur 'zal Jeruzalem verteren, zoals eens de steden in de vlakke verbrandden door het vuur uit de hemel. De stad, de *heilige* stad, is ten vure gedoemd. Wie kan de uitwerking met droge ogen zien van Gods

bombardement op Zijn stad?

"Deze nam het en ging heen". . . !

Verschrikkelijk!

Maar veel erger is, wat hierná nog gebeurt.

Het wordt uitgedrukt door een ander "weggaan", een tweede "exodus", maar nu van de "heerlijkheid Gods".

"Toen ging de heerlijkheid des Heren weg van de dorpel van de tempel". . . ! (vs 18)

De Here gaat dus Zijn tempel. . . verlaten!

God wil niet meer wonen in het "huis", dat Hij eeuw in eeuw uit tot Zijn woning, de plaats van Zijn rust, verkoren had.

We moeten ons nu de situatie aldus voorstellen, dat de "troonwagen" al een hele tijd voor de tempel heeft staan wachten op het moment, dat de "heerlijkheid des Heren", die zich nog steeds in zijn huis bevindt, zich van de wagen bedienen zal, om heen te gaan.

Treffend is nu in de brede beschrijving van het weggrijpen Gods uit Zijn woning de. . . aarzelend!

Alles gaat niet vliegensvlug in z'n werk.

Het schijnt of de "zekere God", Wiens gangen altijd zo vast zijn, nu onzeker wordt, wat te doen.

Reeds ruisen en slaan de cherubs met hun vleugels (vs 16) als willen ze zich in heilig ongeduld in het luchtruim verheffen, om Gods heerlijkheid weg te dragen, ver weg van deze gruwelen, maar nog steeds moeten ze wachten.

De "heerlijkheid des Heren" verheft zich wel even, maar staat dan weer aarzelend stil (vs 18, 19).

Hoe trouw is toch God! Ontroerend trouw!

"Zelfs na zovele eeuwen van trouweloosheid van Israëls zijde valt het "de God des eeds en des Verbonds" niet gemakkelijk het door Hem verkoren Sion te verlaten."

Toch. . . het móet er van komen!

"Zij gingen, ieder recht voor zich uit" (vs 22) . . . zonder zich te wenden gaat het nu in gestrekte draf van Jeruzalem weg. . . waarheen?

Ik noemde dit weggaan van God uit Zijn huis erger dan dat eerste — van die vurige kolen namelijk!

Dit lijkt niet zo!

Nietwaar, die *vurige kolen* doen zo zeer. Wie kan de ellende zien en het gejammer horen en de pijn dragen, als de vlammen inslaan in het levenshuis? Verschrikkelijk, ontzettend! Ezechiël wendde *ook* het hoofd af!

Maar die prachtige optocht vol luister, als de "heerlijkheid des Heren" op haar statie-wagen klimt, en de cherubs van ongeduld trappelen en de vleugels ruisen, en straks de stoet in gala weggrijdt, is daar niet naar te kijken? Is vleugelgeruis niet aangenamer dan vuurgeknal? We kijken óók met veel belangstelling naar een begrafenisstoet! Wij... de toeschouwers! Alleen de weduwe, de *verlatene*, wéét hoe zeer het doet. . . die ledige plaats, dat verlaten!

Zolang we zelf geen betrokkenen en getroffen zijn bij de "laatste uittocht" van de "heerlijkheid des Heren" uit zijn kerk, voelen we er de pijn óók niet van. Zolang zijn we belangstellende toeschouwers. Lezen interessante artikelen over de inzinking der kerk en toenemende onkerkelijkheid, en horen lezingen aan over de grote afval. Zonder tranen! Zonder weduwenpijn over die "verlating". Tranen zijn er wel, maar dat is vanwege de vurige kolen! De brand, die ons fortuin verteerde! De angst voor een komende oorlog! De slagen, die onze lichamen pijn doen, het kruis dat onze schouders schaaft!

O, die vurige kolen!

Maar wie jammert over het wegwijken van de "heerlijkheid des Heren" van zijn kerk, en het tanen van de glans der genade!

We zingen heel dapper:

Gelijk een duif door 't zilverwit
En 't goud, dat op haar veed'ren zit,
Bij 't licht der zonnestralen
Ver boven and're voog'len pronkt,
Zult gij, door 't godd'lijk oog belonkt,
Weer met uw schoonheid pralen.

Maar wie wil er niet liever pronken en pralen boven z'n medevogels met goud en zilver, dan met de glans van het goddelijk oog?

De vurige kolen doen zeer, maar de eivolle kerk (die zo jammerlijk leeg kan zijn, omdat de "heerlijkheid des Heren" weggereden is) doet niet schreien, maar pochen.

En zelfs in de lijdensweken vergeten we, dat onze Here Jezus Christus (Wiens beeld wij vertonen moeten) niet klaagde over het kruis, en over de vurige kolen, maar over het gemis van de gemeenschap met Zijn Vader..... "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"

Dat is ook het ergste!

Al bestrooit gij mij, mijn God, met vurige kolen, en al stoot Gij mij in een mortier, ik zal het kunnen dragen, maar dat Uw "heerlijkheid" van mij en van de burgers van Sion zal wijken, dat kan ik niet dragen, want nevens U lust mij ook niets op de aarde, en *Gij* zijt voor mijn gemoed mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed.

Zijn er niet enige verschijnselen, dat de "heerlijkheid des Heren" weg-wijkt?

De eerste christelijke levenseisen worden onder de voet gelopen. Dat de een de ander uitnemender acht dan zichzelf, en dat men geen ding doet door twisting of ijdele eer, zijn uitspraken, die schijnbaar anders moeten worden uitgelegd, schijnen in elk geval niet meer normatief voor het kerkelijk en het persoonlijk leven. We twisten er over wanneer iemand censurabel wordt, maar vergeten de censuur van Gods Geest te laten gaan over ons eigen leven. We kunnen elkaar ongemakkelijk de oren wassen, maar verzuimen elkanders voeten te wassen. De kerk wordt meer een vergadering van grotere en kleinere theoloogjes dan een vergadering van *gelovigen* en heilbegerigen. De Bijbel meer een studieboek of handleiding voor polemieken dan brood des levens. De preek meer een interessant of vervelend betoog, waarop men z'n critiek kan botvieren, dan fontein des heils. We kunnen op het kerkpad over de meest nietswaardige dingen babbelen inplaats dat het woord der apostelen voor ons geldt: "zij kenden hen, dat zij met Jezus geweest waren". Wij veroordelen secten en bewegingen, maar de kilte en leegte in eigen hart en kerk zijn soms zo angstwekkend, dat de zielen van onvaste formatie daar heen *gedreven* worden!

"Toen ging de heerlijkheid des Heren weg van de dorpel van de tempel". Het verlaten huis!

Neen, volstrekt verlaten kan God Zijn kerk nooit; dat zal Hij niet doen.

Zelfs de wereld niet.

In het huis der wereld dekt God nog steeds de tafel der gemene gratie.

Geen ongelovige en geen gelovige kan ooit klagen dat God hem verlaten heeft. Wel omgekeerd!

God kan en moet wel klagen, dat wij Hem verlieten, maar juist *in* die klacht bewijst God, dat Hij *ons* niet verliet, maar juist terug wil hebben.

Er is maar één huis geweest, dat God volstrekt verlaten heeft.

Het was die tempel, waarvan Jezus zeide: breek deze tempel af. . . de tempel van Zijn eigen leven.

Die tempel werd door God verlaten met groot gedruis, toen alle vurige kolen uit de hemel op "de man in linnen gekleed" — neen niet eens meer met een kleed gedekt — werden uitgestrooid. . . "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?"

Wij zullen aan deze God-verlatenheid van de Heiland, Zijn "nederdaling ter helle", niets hebben, zolang de vurige kolen ons meer pijn doen dan het wegwijken van de heerlijkheid des Heren uit ons leven.

Zelfs blijft dan voor ons geen andere toekomst dan.. . vuur. En verlatenheid!

Maar zodra ons oog open gaat voor de leegte van ons leven en het gebrek aan glans der genade — en wij ook dat als zonde gaan belijden bij het kruis, dan heeft de kerk op het "waarom" van de Heiland een antwoord:

"Opdat wij *tot* God zouden genomen, en *nimmermeer* van Hem verlaten worden".

Nimmermeer — dit zegt de constante liefde Gods, die sterk is als de dood, vlammen des Heren, vurige kolen! En ook de ijzige wateren van onze verkillung kunnen die niet uitblussen. Doch dezelfde liefde doet ons ook zo ontwaken, dat wij het in de "geestelijke verlatingen" en het gemis van de heerlijkheid des Heren *niet kunnen uithouden*.

DE POT EN HET VLEES

Dit is de pot en wij zijn het vlees.

Ezechiël 11:3.

Dit is wel het toppunt van zelfoverschatting!

"Dit is de pot en wij zijn het vlees" — dit is een nieuwe variant op een oud lied. Een oud lied, dat men in Israël zo graag aanhief. Soms zong men het zó — "des Heren tempel, des Heren tempel, des Heren tempel zijn deze". Een andere keer: "wij zijn kinderen van Abraham, en hebben nooit iemand gediend". Nu: "dit is de pot en wij zijn het vlees". Telkens andere woorden, maar altijd dezelfde wijs. En hetzelfde motief. De ijdele roemtaal: wij zijn het volk, en wie doet ons wat?

Laat ons horen, wie het nú zingen, en wat ze er mee bedoelen. Ook, hoe ze zich vergissen.

Nog altijd is Ezechiël in de geest in Jeruzalem.

Veel verschrikkelijke dingen heeft hij al gezien: het strafgericht over de inwoners van de stad, het weggaan van de "heerlijkheid des Heren"; maar nu heft de Geest hem op, en brengt hem naar de Oostpoort van het huis des Heren, waar de profeet een vijftigtieltal mannen ontdekt, die nog niet door het verschrikkelijk wapen van de verderfengel en omgekomen zijn, hoewel nu blijken zal, dat *zij* eigenlijk de hoofdschuldigen zijn (vs 1).

Deze vijftigtieltal zijn *niet* dezelfde als de zoonaanbidders, waarvan vroeger sprake was (8:16).

Evenmin is Jaāzanja, die Ezechiël onder hen aanstonds herkent, dezelfde als die in de tempel was opgemerkt (8:11), want *die* was de "zoon van Safan" en *déze* Jaāzanja is een zoon van Azzur. *Wij* kennen hem overigens niet, evenmin als Pelatja, die ook genoemd wordt.

In elk geval komen we hier in een gezelschap van hoge heren, "vorsten van het volk". Men zou kunnen zeggen: de gemeenteraad van Jeruzalem, óf, zo men Jeruzalem niet als staatkundige maar als "kerkelijke" gemeenschap ziet: de "kerkeraad" van Sion.

In deze kerkeraadsvergadering is Ezechiël 'n ogenblik de stille toehoorder. Er wordt gewichtig gediscussieerd. Alle leden hebben wat te zeggen, maar hierin sluit elke woordvoerder zich bij de vorige spreker aan, dat hij als z'n mening te kennen geeft: "dit is de pot en wij zijn het vlees".

Wat bedoelen deze lieden daar toch mee?

Wèl, het is nogal eenvoudig. De "stad hunner inwoning" vergelijken ze met een pot. Zet zo'n pot op het vuur, laten de vlammen er aan alle kanten omheen slaan, zij kunnen de pot niet deren, noch de inhoud daarvan.

Integendeel, het *vlees* in de pot wordt er al smakelijker van. Nu, zo zeggen zij, Jeruzalem is de veilige pot, en wij zijn het smakelijke vlees, een lieflijke geur voor Jahvè Sebaoth. De *historie*, zo beweren zij verder, heeft ons in die overtuiging gesterkt. Wat hebben de oorlogsvlammen hoog opgelaaide om Jeruzalem. En zeker, er zijn in het beruchte jaar 597, bij het beleg van Jeruzalem, wel veel ballingen weggevoerd (waaronder Ezechiël), maar daarmee was dan ook klaarlijk bewezen, dat die ballingen, die weggevoerden, *niet het vlees* waren, maar de benen. Een soort afkooksel, dat God weggooid. Ze waren waardeloos voor God. Maar *wij* zijn in Jeruzalem gelaten. *Wij* zijn het vlees. Het echte vlees! Zonen van Abraham!

Jahvè's lievelingen! Waren we 'n waardeloos stuk papier, we zouden in de vlammen zijn omgekomen door Gods gerichten. Maar het feit dat we hier nog in Jeruzalem zijn, bewijst, dat wij het vlees zijn, en dat er een goede en lieflijke reuke van ons uitgaat naar God. Laten nu ook in de toekomst de vlammen maar laaien, en laten de vijanden maar opkomen en de profeten dreigen. . . Jeruzalem is de pot en *wij* zijn het vlees. Waar *dient* een pot anders voor, clan op het vuur te staan, en wie werpt het lekkere, smakelijke vlees weg?

Zo pochte de kerkeraad in Jeruzalem!

Bovendien moest men ook niet voorbijzien — zo merkte een van de broeders van de kerkeraad op — wat er sinds de laatste aanval op Jeruzalem weer tot stand was gekomen. Het zou van schandelijke ondankbaarheid getuigen, daar niet op te letten. Waren er onder hun energieke leiding geen huizen weer opgebouwd? ¹ Begon Jeruzalem zich niet van de slagen te herstellen? Kwam in deze wederopbouw het kerkherstel niet prachtig uit? Ondanks de scheuring van 597 was er een krachtige ervaring te bespeuren, en men kwam de geslagen wonden weer helemaal te boven. Er werd veel gedaan, en dit was een kennelijk bewijs dat *God* Zijn kerk niet verlaten had, ook al hadden de "ballingen" dit wel gedaan. Dat was dan weer een zijdelings bewijs van de waarheid van de spreuk: "dit is de pot en wij zijn het vlees"!

Men zou haast vermoeden, dat Ezechiël, inplaats van dat hij in Jeruzalems kerkeraad vertoefd had, een wandeling had gemaakt door onze kerkelijke pers, waarin ieder voor zich pretendeert dè pot en hèt vlees te zijn. En met deze pretentie drukken zij op de andere groepen het stempel van "afkooksel", de beenderen en het afval.

Sommigen merken op, dat het Jeruzalem der "vaderlandse kerk" toch eigenlijk dè pot is. Ook de deuken van '34 en '86 hadden die pot niet kunnen vernielen, noch had dat vuur haar kunnen verteren. Integendeel blijkt uit de ervaring (zijn er geen huizen gebouwd?) en de rechtzinnige prediking, dat God niet van Zijn kerk geweken is — dit is de pot en wij zijn het vlees.

Anderen beweren, dat hùn kerken "de meest zuivere openbaring" zijn. Daarom staan zij ook altijd als een pot op het vuur, en in de hoek waar de slagen vallen. Hebben die kerken ondanks de vervolgingen en berovingen van goederen niet veel gepresteerd? Herstelden ze zich niet glansrijk van de slagen? Zijn er geen huizen gebouwd? Kerkgebouwen en pastorieën? Is het Zendingswerk niet opgebloeid, en allerlei christelijke actie? Ergo: *dit* is de pot en *wij* zijn het vlees.

Maar een derde merkt op, dat die "gezuiverde kerken" een verfoeilijke verbondsleer aanhangen, en dat die onderstelde wedergeboorte en de gezangen e.d., die kerken gedeformeerd hebben. Er zijn nog maar enkele palstaanders en getrouwen. En dat zijn wij — *dit* is de pot en *wij* zijn het vlees.

Wat is over dit alles *Gods* oordeel?

Laat ons dit horen.

Gods woord verbiedt niet natuurlijk de reformatie der kerk, en even min de activiteit van de bouw der huizen. Gébiedt dit alles juist. En we mogen daarover ook wel roemen in de Here!

Maar God verklaart als *ijdele roem* alle stoffen op zijn Jeruzalem en huizenbouw, zodra de vlag de lading niet meer dekt, het leven vloekt met de leer, en het innerlijk niet met het

¹ De Staten-Vertaling: "men moet geen huizen nabij bouwen", geeft in dit verband geen goede zin. Evenmin de N. Vert.: "het komt nooit aan de orde, huizen te herbouwen". Wij volgen daarom de opvatting van prof. Noordzij, die vertaalt: "zijn niet onlangs huizen gebouwd?"

uiterlijk overeenstemt. Dan is al dit roemen: "dit is de pot en wij zijn het vlees", grenzeloze zelfoverschatting, en verklaart de Here: "Deze stad zal u niet tot een pot zijn, zodat gij in haar het vlees zoudt zijn; in het gebied van Israël zal Ik over u gericht houden" (vs 11).

Dit oordeel Gods was gebaseerd op Zijn bekendheid met hun innerlijkste *gedachte*: . . . "wat in uw geest opkomt, is Mij bekend" (vs 5).

Tegenover hun prestaties die zij *gedaan* hebben, wijst de Here hen op hun innerlijk zondig gedachtenleven.

Trouwens, het was niet bij kwade gedachten gebléven!

"Gij hebt in deze stad velen gedood!" (vs 6) — dat waren de slachtoffers van hun geweld, de kleine man die geen recht kon krijgen en deswege beroofd en uitgebuit werd (7:23).

En heel hun zondig bestaan wordt samengevat in dit oordeel: "Maar naar de zeden der volken rondom u hebt gij gehandeld" (vs 12)

niet Gods wet, maar de rechtsregelen der "heidenen" waren normatief geworden. Er was geen onderscheid in doen en laten tussen Gòds volk en de volkeren; de grenslijn tussen kerk en wereld was uitgewist; Israël woonde niet meer "alleen".

Laat ons onder dit requisitoir Gods stil worden!

Wie zijn broeder haat — zegt de Schrift — *is* een doodslager. Nu, als elke hatelijke gedachte, elk fel woord ook z'n uitwerking had gehad (en ze hebben die voor God), wat een "verslagenen" liggen er dan om ons heen! Wat een bloed aan onze handen!

En voorts — zijn we in ons doen en laten, in ons handel drijven en spreken, in heel onze levensopenbaring *anders* dan de wereld? Is het niet zó geworden, dat we de "wet" alleen aanhoren (of niet aanhoren) in de kerk, en het "geestelijk leven" reserveren voor de Zondag, maar voor de rest precies zo leven als de wereld, en de eisen van zelfverloochening en vergeving en vijandsliefde voor gebazel houden — op z'n minst sentimenteel vinden?

En als dat nu het leven der kerk geworden is, och, tot welke kerk u dan ook behoort, houdt dan alstublieft op met uw ijdel pochen: "dit is de pot en wij zijn het vlees".

De kracht van elke leugen is de waarheid.

Er is schier geen dwaling, of er is nog wel een waarheidselement in te ontdekken, en zo gaat het óók met de leus: dit is de pot en wij zijn het vlees.

Deze waarheid is, dat God inderdaad in het laaiende vuur der vervolging Zijn kerk bewaart, en door al de benauwenissen en zorgen van het leven Zijn kinderen heiligt.

Zij worden er niet minder, maar beter van.

Evenals het vlees in de pot smakelijker wordt.

Daarom hebben Gods kinderen nooit het vuur of het kruis of de stormen gevreesd, maar integendeel juist gezongen:

Laat vrij het schuimend zeenat bruisen; D' ontroerde waat'ren hevig ruisen.

Alleen maar — God loutert in dit lijden Zijn kinderen; niet de *vleselijke*, maar de *geestelijke* kinderen van Abraham. Die niet ijdel roemen in uitwendige voorrechten, maar die roemen in de Here. Het zijn zij, die met het kruisteken van de man in linnen gekleed, gemerkt zijn.

Al schijnt het soms dat zij omkomen zullen, de uitkomst zal bewijzen: dit is de pot en dat is het vlees.

PELATJA'S DOOD

Terwijl ik profeteerde, stierf Pelatja, de zoon van Benaja.

Ezechiël 11:13a.

Op de kerkeraadsvergadering in Jeruzalem, waar men zo pochte en snoefde: deze stad is de veilige pot, en wij, kinderen van Abraham, zijn het Gode welgevallige vlees, heeft Ezechiël ook het woord genomen.

Of eigenlijk, het woord genómen niet, maar hem is het woord gegeven. Niet door de praeses van de vergadering, maar door de Geest Zelf, die door de opdracht: "profeteer tégen hen, profeteer mensenkind" (vs 4) hem onwederstandelijk tot spreken drong.

Met woorden, die voor geen tweeërlei uitleg vatbaar waren, heeft de profeet deze zelfvoldane, eigengerechte leidslieden van het volk het oordeel aangezegd. Hij heeft hun gezegd, dat het in Gods oog juist andersom was; dat namelijk hun slachtoffers, die uitgebuite "Naboths", het vlees waren, en dat het bloed dezer martelaren van de aardbodem riep tot God, maar dat zij, de aanzienlijke verdrukkers, als waardeloos afgietsel zouden worden weggeworpen (vs 7).

Bovendien stelt hij hen in al hun verachtelijkheid ten toon, door hun in het gezicht te zeggen, dat heel die zelfoverschatting en bravour voor een niet gering deel te verklaren is uit. . . angst! Zoals een jongen, die uit vrees voor het donker hard begint te zingen. Door hun "wij zijn het vlees" hebben zij getracht aan hun *angst* het zwijgen op te leggen en zich zelf de zekerheid op te dringen, dat zij achter de dikke muren van Jeruzalem veilig waren (vs 8a).

Maar waar ze bang voor zijn, zal nu juist komen (vs 8b).

Het zwaard, dat ze weggesuggereerd hebben, zal hen juist treffen!

"Gij zult door het zwaard vallen; in het gebied van Israël¹ zal Ik gericht over u houden, en gij zult weten, dat Ik de Here ben." (vs 10)

Deze woorden hebben een ontzettende uitwerking gehad.

Nòg is Ezechiël bezig te spreken, of hij ziet tot z'n ontzetting dat een van de leden van de raad, Pelatja, de zoon van Benaja, ineenzakt en op slag dood is!

Des Heren woorden zijn gewis!

Gods woord is een daad. De Here onderstreept en verzegelt de dreigingen van de profeet. Dit plotselinge en ontroerende sterfgeval is voor-afschaduwning van het strafgericht, dat straks al deze vrome boosdoeners treffen zal. Dit plotseling ingrijpen Gods is een ontzaglijke roepstem in deze eerwaarde vergadering. Gods woorden zijn niet ijdel. Ze zijn geen slag in de lucht. Er wordt niet bijgezegd of zij die roepstem verstaan hebben, deze "broeders"; waarschijnlijk niet! God had meer zo gesproken. Was niet de valse profeet Hananja op dezelfde wijze als door de adem des Almachtigen geveld? (Jerem. 28:17)

Men raakt aan zulke dingen gewoon!

Ezechiël zelf is wel diep onder de indruk gekomen!

¹ St. Vert.: "in de landpale Israëls".

Er vaart een siddering door hem heen, nu Gods brandende toorn zo ineens een einde maakt aan dit pas nog zo krachtige leven. Hij valt op z'n aangezicht en schreeuwt het uit: „ach Here Here, wilt Gij een einde maken aan het overblijfsel van Israël?"

De omstandigheid dat al deze dingen "in de geest" plaats hadden, doet aan de ontzettende ernst van dit verhaal niets af.

Immers, we vergeten geen ogenblik, dat Ezechiël niet werkelijk, maar visionnair in Jeruzalem aanwezig was.

Lichamelijk was hij nog altijd "temidden der ballingen". Heel deze geschilderde raadsvergadering der vijftentwintig mannen, en wat daar gesproken werd, en hoe Ezechiël daar het woord voerde, en dat sterven van Pelatja, geschiedde "in de geest".

Als nu maar niemand gaat denken: och, dit was maar een akelige droom, en dromen zijn bedrog, en gelukkig als we bemerken dat 't niet "echt" was. Zo heeft al menigeen z'n leven verdroomd. We kunnen ons veilig aansluiten trouwens bij de kanttekenaars, die ons de illusie van dat "niet echte" ontnemen, als ze opmerken: "Het schijnt, dat dit profeteren van Ezechiël en het sterven van Pelatja eerst in het gezicht geschied is, en daarna inderdaad, also dat Ezechiël de Israëlieten, die in Chaldea waren, dadelijk verkondigd heeft wat hij gezien en in de geest gedaan had, en dat de dood van Pelatja dan ook dadelijk geschied is, tot de bevestiging dezer voorzegging".

Ezechiël zou, wanneer hij bij de begrafenis van Pelatja, de zoon van Benaja, de "voorgang" had gehad, en een grafrede had moeten houden, voor deze man nog wel veel goede woorden hebben gehad.

Niet, dat hij zich met vleierijen ophield.

Daar zijn profeten de mensen niet naar.

Zij praten niet iemand in de hemel, voor wie er niet de minste hoop of verwachting is. Hoezeer de nagelaten betrekkingen ook op zulke zoete woorden wachten. Want het is op een begrafenis soms een eigenaardige geschiedenis. Getuigenissen van godsvrucht worden soms gegeven, waarvan de dode zelf zou geschrokken zijn, als hij ze hoorde. Teken van vroomheid worden aangewezen, die niemand met de beste wil heeft kunnen ontdekken. Nooit vermoede eigenschappen komen aan het licht, waarvan men zich afvraagt, waarom ze tijdens het leven toch niet meer productief gemaakt zijn. Tot eer van God, en tot heil van de naaste. Het kan gebeuren, dat 'n familielid op de begrafenis "geen ogenblik twijfelt of hij is in de hemel", hetgeen hij vóór de begrafenis geen ogenblik heeft durven verklaren. In kerkeradskamers (bij het onderzoek naar de belijdenis) en in sterfhuizen worden gemeenlijk de kloekste en klaarste getuigenissen gehoord. Voor de rest doet men andere ervaringen op.

Zoals gezegd — aan zulk een "in de hemel praten" deed de profeet niet mee.

Niettemin zou hij voor Pelatja goede woorden hebben gehad.

Ezechiël was ook niet meer dan een mensenkind.

Als zodanig was z'n blik zeer beperkt, en zag hij aanvankelijk ook veel dingen verkeerd. Later ja, zijn z'n ogen opengegaan voor dingen, waar hij eerst volslagen blind voor was. Ezechiël heeft nog veel moeten *leren*.

Het duidelijkst bewijs daarvoor is zijn jammerklacht bij Pelatja's dood. . . "Ach Here, Here, wilt Gij een einde maken aan het *overblijfsel* van Israël?"

Nòg verkeert de profeet in de waan, dat het "*overblijfsel*", dat overblijfsel naar de verkiezing der genade, zich in *Jeruzalem* bevindt. Dat de achtergeblevenen in de stad Gods hèt vrome

volk zijn. Dat was ook de publieke opinie. Het is uitermate moeilijk, zich daarvan los te maken, zelfs voor profeten! De algemene gedachte was, dat de "ballingen" de verworpenen, en de bewoners van Jeruzalem de uitverkorenen waren. Ze riepen dat ook zó hard in Jeruzalem, dat men het wel haast moest geloven. Straks zal God hem leren, dat het juist andersom is, maar voorlopig zit hij ook nog gevangen in de idee: het vrome volk, het overblijfsel zetelt in de stad des Allerhoogsten, in Jeruzalem.

Daarom heft hij in z'n weeklage op over Pelatja — ach Here, zult Gij ook het "overblijfsel" vernietigen?

Het oordeel des Heren over Pelatja is anders!

Pelatja, Pelatja. . . hoe schoon is de naam, die ge draagt: Jahvè doet ontkomen! Maar omdat uw levensopenbaring vloekte met uw naam, deed Jahvè u niet ontkomen, maar omkomen. Als een andere Ananias trof u Gods gericht in de heilige vergadering! Ge waart ambtsdrager, Pelatja, een van de vorsten Israëls, en ieder zag hoog tegen u op, zelfs Gods profeten, maar ook ambtsdragers, Pelatja, kunnen het licht op de rug dragen, zodat zij wel anderen beschijnen, maar zelf in duisternis wandelen. O, leidsman Israëls, hoe vreselijk is toch het roemen met de mond: dit is de pot en wij zijn het vlees, het vuur zal ons niets doen, terwijl op het zelfde ogenblik die roemende mond voor altijd gesloten moet worden,

om zich weer open te doen om te klagen en te vragen om een druppel water, waar de smart zo groot is in het vuur — het vuur dat het vlees niet verteren zou, zoals gij meendet, Pelatja!

Het is aan niemand geoorloofd te beweren, dat een plotselinge dood op de manier van Pelatja *steeds* een oordeel Gods is. Het kan een *gunst* Gods zijn. Wij moeten niet in Gods rechterstoel gaan zitten. Velen zijn met hun conclusies zo wanhopig gauw klaar. Men combineert en filosofeert er maar op los. Men weet precies waarom dit en waarom dat gebeurt, en waarom het zo en niet anders gebeurt. Explicateurs van Gods verborgen Raad. Verschrikkelijke mensen, die zo precies weten, hoe 't er in Gods Raad-kamer uitziet. 't Is trouwens nooit anders geweest. Wie heeft er gezondigd, deze of zijn ouders. Dat het bij een van beide het geval was, stond bij de godgeleerde wiskunstenaars absoluut vast. Godsdienst was immers een formule. Tweemaal twee is vier. En de vrienden van Job wisten 't ook al precies uit de doekjes te doen.

De Here Jezus leert ons anders.

Die achttien, op wie de toren van Siloam viel, en die zo "noodlottig" om het leven kwamen, waren geen zondaars boven anderen. Alleen dit: indien gij u niet *bekeert*, zo zult gij desgelijks vergaan.

Het geval van Pelatja legt ons dus alleen maar déze ernstige vraag voor de consciëntie: of wij *bekeerd* zijn.

Een bekeerd mens leeft zó, dat hij elke dag sterven kan, zonder zich al te zeer verontrusten over de mogelijkheid van een plotselinge dood.

Dit wil *niet* zeggen, dat ik mij elke dag de vraag voorleg: kan ik vandaag sterven? Dit is dwaasheid. Het is ook praematuur. Elke dag dat God mij het leven geeft, heb ik te vragen: kan ik *leven* vandaag? Dat is niet: heb ik brood genoeg of geld genoeg, want al deze dingen zoeken de heidenen. Maar kan ik leven, en wil ik leven zoals God wil dat ik leef. Dat is: leeft *Christus* in mij? Wil ik vandaag weer de minste wezen? En laat ik de zon niet ondergaan over mijn toornigheid? En heb ik mij voor mijn Heiland niet geschaamd? En heb ik mij niet opgehouden met geniepigheden en lasterpraatjes? Ook geen anonyme brief geschreven met allerlei vuil. Ook geen aanleiding gegeven dat men zei: die vrome mensen moet je in de gaten houden?

Zie, als ik al deze en talloos veel andere dingen overdenk, dan heb ik eenvoudig geen *tijd* om te vragen: heb ik vandaag *stervensgenade*! Dan moet ik al m'n energie en m'n laatste adem gebruiken, om van God *levensgenade* te begeren.

Dan wordt het leven mij Christus.

En het sterven vanzelf. . . gewin.

Voor een huichelende Pelatja moet het plotseling verschijnen voor Gods rechterstoel wel een vreselijke ontnuchtering geweest zijn.

Niettemin zal ieder, die de Pelatja-gestalte in 't diepst van z'n ziel verfoeit, zich wel eens verontrusten, dat Christus zo *weinig* gestalte in hem kreeg, en dat zo veel onvolkomen en onvoltooid bleef.

Hier is Jezus Christus de enige troost.

Hij is óók plotseling gestorven, gewelddadig "weggerukt" (Openb. 12) voor God en Zijn troon.

Toch verraste Hem dit niet, want op de goede Vrijdag kon Hij met een vrije en goede conscientie zeggen: "Het is volbracht".

Ik ben elke dag buiten de orde, maar Jezus heeft dat allemaal in orde gemaakt.

Het is volbracht — aan dat massieve woord, dat daar staat als een rotsblok van vertrouwen, mag ik niet wrikken, en ik kan het ook niet eens. Geloofd zij Jezus Christus!

VORM EN WEZEN

en (Ik zal) hun een hart van vlees geven, opdat zij naar Mijn inzettingen zullen wandelen.

Ezechiël 11:19b, 20a.

Het is goed, dat de dingen eens recht gezet worden, en dat men weet dat de opinie van de hemel een andere is dan de publieke opinie.

De algemene gedachte in Ezechiëls tijd was, dat de "achtergeblevenen" in Jeruzalem, Zedekia dus en de zijnen, de "broeders" waren, de incarnatie van de kerk des Heren. Zelfs een profeet als Ezechiël was nog der-

mate verstrikt in die gedachte dat het voortbestaan van Gods volk feitelijk afhankelijk was van het voortbestaan van Jeruzalem, dat hij bij Pelatja's graf meende dat de Here nu volledig een einde maakte aan het "overblijfsel" Israëls¹.

Deze gedachte was niet gebaseerd op godsdienstige, maar op geografische overwegingen.

Die ver van Jeruzalem afwoonden, en dus ver van de woonplaats des Heren, de tempel, dat waren de verworpenen der aarde niet alleen, maar de verworpenen des Heren — "ver zijn ze van de Here", zo luidde in Jeruzalem het oordeel over de ballingen met Ezechiël inclus².

Maar de Jeruzalemmers zelf — "dit land is ons in bezit gegeven," zo roemden zij³. Wij zijn het erfvolk, en genieten kennelijk de zegen des Heren, doordat de Here ons nog laat in het oude heiligdom der vaderen. Maar die ballingen, die onder Jojachin weggevoerd zijn, mogen in die afscheiding wel de straf Gods zien.

Arme Sionieten!

Ze leefden in alle opzichten, vooral geestelijk, heel ver van de Here af, maar ze zijn zo verblind, dat ze het etiket: "ver van de Here", drukken op allen die niet als zij veilig en warm bij het aloude heiligdom wonen! In de grond der zaak was dit eigenlijk een *heidense* gedachte.

De heidenen hadden óók hun landsgoden, wier macht niet verder reikte dan de landsgrenzen. Te beklagen was hij die ver weg was, want hij kon de hulp en bescherming van zijn god niet inroepen.

Deze heidense gedachte was dus in Israël binnengedrongen.

Ze is ook binnengedrongen in het brein van vele kerkmensen in onze tijd. Nietwaar, wij hebben onze eigen kerk. Voor die kerk is God geannexeerd. Binnen die muren werkt Hij met Zijn heil. Jammerlijke wezens, die daarbuiten omdolen en omhokken. Ellendige verdoelden! Men kan overigens een hart van steen hebben en, volkomen onaandoenlijk voor de geestelijke dingen, met 'n effen gezicht zingen: "o heerlijk erf, gij kunt mijn ziel vervoeren", zonder ooit in vervoering te komen, en toch van de zwervers en tobbers van min-vaste formatie zeggen: ver zijn ze van de Here en aan ons is gegeven het land tot een erfelijke bezitting. Als we maar kerkvast zijn.

¹ Zie het hoofdstuk: "Pelatja's dood".

² Zó is vs 15 te lezen, en niet gelijk de St. Vert. geeft: "maakt u verre af van de Here", of met de N. Vert.: "blijft verre van de Here".

³ Zie vs 15.

Men noemt die idee van een alleen-zaligmakende kerk tegenwoordig *Rooms*.

We leren hier, dat ze in wezen *heidens* is.

Intussen neemt God het voor die dolende broeders op.

Voor die ballingen namelijk, die van de vaderlandse erve waren weggeworpen.

Men mag deze broeders dan noemen hoe men wil, kerk-lozen of zielen van min-vaste formatie of gescheidenen, in elk geval hadden ze in jaar en dag geen kerkmuren gezien, en de Here zegt Zelf, dat Hij hun in die ballingschap weinig tot een heiligdom geweest is⁴.

Met grote nadruk bindt de Here Ezechiël op de ziel, dat hij in die op 't moment nog kerk-loze zwervers de "broeders" moet zien, de Una Sancta. . . "Mensenkind, het zijn uw broeders, uw broeders", de mannen met wie gij in ballingschap gevoerd zijt. . . "zo zegt de Here Here: Samenbrengen wil Ik u uit de natiën... en geven wil Ik u het land Israël... en zij zullen Mij tot een volk zijn en Ik zal hun tot een God zijn"⁵.

Waarom deze voorkeur?

Omdat de harde verbanning bij hèn zou teweegbrengen wat de vriendelijke woorden des Heren vroeger tevergeefs hadden pógén te doen: ze zouden zich *bekeren*.

Niet een uitwendige levensverbetering.

Maar een innerlijke zielsverandering. . . "Ik zal hun een ander hart geven en een nieuwe geest in hun binnenste, en verwijderen zal Ik het stenen hart uit hun lichaam en geven zal Ik hun een hart van vlees" (vs 19).

Deze mensen hebben dus een ander *hart*, en. . . de Here ziet het hart aan. De vòrm mag dan overigens in de puntjes in orde wezen dichtbij het veilig Jeruzalem, maar een vorm zonder inhoud is een lichaam zonder ziel, dat is een lijk.

Vandaar, dat de Here het nú opneemt voor de kerkloze ballingen.

"Het zijn uw bróéders, mensenkind, uw bróéders!"

Men zou hieruit kunnen afleiden, dat de "kerk" er toch eigenlijk weinig toe doet, en het zou mij niet verwonderen, als deze of gene zei: ziet ge wel, ik heb het altijd wel gedacht: als men de Here maar liefheeft, en het daarbinnen maar in orde is, dan zijn kerkformaties kwesties van de zoveelste rang.

Iemand die een gruwelijke hekel aan kerkmuren heeft, zou hier kunnen glorieëren, maar hij zou het toch wat te vroeg doen.

Het zou wel mooi zijn, als men Ezechiël kon annexeren voor kerk-willekeur en eigenwillige godsdienst, maar jammer, het gaat niet; ik moet de broeders deze illusie ontnemen.

De profeet legt wel grote nadruk op het innerlijke, het wezen, maar hij verwaarloost toch het uiterlijke, de vorm niet.

Integendeel!

Hij wijst juist met een "opdat" het *doel* aan, dat de verandering des harten hebben moet: "opdat zij wandelen in Mijn inzettingen en Mijn rechten bewaren en die doen".

En hij opent dit uitzicht, als de innerlijk vernieuwde ballingen weer naar huis en haard terugkeren: "En zij zullen daarheen komen en daaruit verwijderen al zijn afschuwelijkheden

⁴ Vs 16.

⁵ Vs 15, 17, 20.

en al zijn gruwelen" (vs 18).

Ook de profeet Ezechiël is dus niet van oordeel, dat godsdienstige vrijbuitery geoorloofd is.

Ook hier zegt Gods Woord met grote nadruk: vrijheid is geen willekeur, maar gebondenheid, gebondenheid aan de inzettingen en de rechten des Heren.

Men mag dus niet het wezen tegen de vorm uitspelen.

Wie dat doen wil met de "vrome" betuiging, dat het toch maar op het hart aankomt, en de rest bijzaak is, vindt althans de profeet Ezechiël niet aan zijn zijde.

Ook Ezechiël betuigt op het hoogst: uit het hart zijn de uitgangen des levens — óók des kerkelijken levens!

Alle "broeders des inwendigen levens" zullen overigens goed doen te onthouden, dat, als Ezechiël "hart" zegt, dat heel wat anders is, dan wanneer ik "hart" zeg.

"Israël ziet het zó. De mens *is* een *ziel*. Deze heeft een zichtbare zijde; wij noemen deze "lichaam". Ook een onzichtbare zijde; wij noemen deze "ziel". "Ziel" in de zin van het O.T. is dus heel wat meer dan bij ons. Wanneer Israël nu die "ziel" als werkend vermogen wil tekenen, *als drang tot actie*, dan spreekt het van "hart". De ziel werkt dus door het "hart". Wanneer hier derhalve aan Israël een "ander hart" gegeven wordt, wordt een heel ander complex van wilsbepalingen in uitzicht gesteld, zich uitend in een reeks van *dadens*. *Israëls levensopenbaring zal dan anders worden.*"⁶

Hier is dus weer het woord een tweesnijdend scherp zwaard. Hij doet z'n werking naar twee kanten tegelijk.

Het zegt in de eerste plaats tot de mensen-van-de-vorm, tot de lieden der "meest-zuivere-openbaring", dat men met een vorm alleen niet kan volstaan. Een kerk, waarin het hart niet klopt, het leven niet trilt, is verfoeilijk.

Stenen harten. Onaandoenlijke zielen. Koud, alles even koud! We moeten dit niet kalm naast ons neerleggen. Een der ernstigste verwijten tegen de "officiële kerk" is tegenwoordig, dat het er te koud is. Ook een der oorzaken dat anderen wegblijven. We wekken niet tot jaloersheid. We maken het er niet naar, dat men graag bij ons komt. Het is te verstaan, dat op de roep: "kom, ga met ons en doe als wij", deze of gene zegt: vooralsnog liever niet! We kunnen dit verwijt hooghartig negeren. We kunnen ons ook bekeren. Dit laatste is beter.

In de tweede plaats zegt dit woord tot de minnaars-van-de-warmte, de voorstanders van de individuele vroomheid, dat gehoorzaamheid beter is dan offerande.

De vroomheid der ziel roept ook om reformatie der kerk!

Het vraagstuk van de kerk is eenvoudig een stuk vroomheid. Men kan deze twee nu eenmaal niet van elkaar scheiden.

"Ik zal hun een hart van vlees geven. . . *opdat* zij wandelen in Mijn inzettingen."

Inzettingen voor het gewone omgangsleven!

Wie een hart van vlees heeft, *moet* wel de afschuwelijkheden wegdoen a la Zacheüs, en voor hem is het niet mogelijk zijn hart voor zijn broeders toe te sluiten.

Inzettingen echter ook voor het kerkelijk leven!

Niemand vleie zich met de gedachte, dat men een vroom en stil en gerust leven naar de inwendige mens kan leven in een kring van eigen-willige godsdienst, of in een kerk waar men

⁶ Noordt zij, a.w., blz. 128. De cursiveringen zijn ten dele van mij.

de mensen meer gehoorzaam moet zijn dan Gode.

God vraagt gehoorzaamheid over heel de linie.

Volledige regeneratie.

Volledige reformatie.

"Opdat zij wandelen in Mijn inzettingen" blijft het grote levensdoel dat God aan een ieder stelt, en naar welks vervulling de Geest met groot verlangen uitzielt.

WOORDEN ZIEN

Ik bracht aan de ballingen al de woorden des Heren, die Hij mij had doen zien, over.

Ezechiël 11:25.

Het slot van dit elfde hoofdstuk is tegelijk de finale van wat Ezechiël in de geest te Jeruzalem heeft gezien. Hij heeft er heel wat gezien! Meer dan hem lief was! De hoofdstukken 8-11 zijn er vol van. Eerst al die gruwelen, toen hij in de tempelwand groef. Daarna de opmars van Gods soldaten, de engelen, elk met een verschrikkelijk wapen in de hand, om oud en jong — tot de zuigelingen toe — in Jeruzalem te doden (met uitzondering van de gemerkten met het kruisteken). Toen, dat de stad zelf in vlammen opging door het vuur van Gods altaren. En het ontroerend sterven van Pelatja. 't Was alles even verschrikkelijk. Maar nu komt het ergste.... "Toen verhieven de cherubs hun vleugels.... En de heerlijkheid des Heren rees op uit het midden der stad en plaatste zich op de berg die ten Oosten van de stad ligt". (vs 22a, 23)

Reeds eerder (10:9) had de profeet bemerkt, dat de "heerlijkheid des Heren" — dat is God Zelf — Zich tot vertrek gereed maakte.

Nu zal het er dan toch werkelijk van komen.

De heilige God kan en wil met de onheilige stad niet langer in gemeenschap staan.

Het kwaad is ten volle besloten!

De cherubijnen slaan de vleugels uit, en dragen op de troonwagen de heerlijkheid des Heren weg.

Op deze lichte cherubijnenwagen is de Here van Jeruzalem gedragen. God vaart nu voor het oog *niet* met gejuich omhoog. Dit is het ergste, zeiden we. Want laat alles een mensankind overkomen, maar laat God hem niet verlaten. Beroof mij, o God, van geld en goed, van kinderen en geluk, van gezondheid en eer, maar blijft Gij met mij. Laat mij Uw handdruk voelen. Alleen kan ik niet verder, geen enkele schreë. Laat mij niet alléén door 't leven gaan, die last is mij te zwaar. Laat er geen rund in de stalling overblijven, en laat het werk van de vijgeboom liegen, als ik maar van vreugde kan opspringen in U, mijn Here en mijn God!

Wie dit weet, die voelt hoe ontzettend het visioen van Ezechiël nu eindigt. . . God gaat óók weg.

Waarheen?

Naar de berg, die ten Oosten van de stad ligt.

Dat was de berg der Olijven.

En onwillekeurig herinneren we ons, hoe van deze zelfde Olijfberg eens Hij, in Wien de "heerlijkheid des Heren" samengetrokken was, Jezus Christus, de ondergang van Jeruzalem heeft aangezegd, en hoe geen steen op de andere blijven zou. En hoe, ook al weer van de Olijfberg, de heerlijkheid des Heren opvoer — op een lichte wolkenwagen is de Heer van d' aard gedragen.

Gelukkig niet, om de aarde nu aan zichzelf over te laten.

Vanaf Zijn hoge troon in de hemel zendt Hij Zijn Geest uit, en daardoor worden op één dag drieduizend harten van steen veranderd in harten van vlees, om te wandelen in Zijn

inzettingen!

Zó was het eigenlijk ook in Ezechiëls dagen.

Het afscheid van Jeruzalems eigengerechte boosdoeners was wel finaal, maar voor het "overblijfsel", de ballingen aan de Chebar, was toch nog een toekomst weggelegd (vs 14-21). Zo straalt door de oude profetieën van Ezechiël reeds iets van Hemelvaart en Pinksteren door. Het feest komt, ook al geeft Jeruzalem de geest. God verlaat het ene Jeruzalem om het andere te bouwen. Hij snoeit de takken, om de stam in het leven te behouden. God verlaat Zijn werk en Zijn kerk toch nooit.

Toen de profeet Ezechiël dit alles gezien had, bracht de Geest hem weer terug naar de ballingen.

Natuurlijk was hij lichamelijk geen ogenblik weg geweest. Hij was naar de geest afwezig geweest.

Hoe lang, dat wist hij zelf wellicht niet eens. De oudsten, die bij hem zaten, hebben van zijn "afwezigheid" misschien niet eens wat gemerkt. Of ze hebben vermoed, dat hij maar wat in gedachten en gepeinzen verzonken was.

Hoe dit zij — Ezechiël komt nu weer "bij".

En alles, wat hij visionnair gezien en gehoord heeft, is niet als een vage verre droom, die hij zich bij het ontwaken ternauwernood meer herinneren kan, maar de dingen zijn zó onuitwisbaar in zijn bewustzijn gegrift, dat hij woordelijk en letterlijk zijn ervaringen kan mededelen aan zijn mede-ballingen, zoals hij zelf zegt: "ik bracht aan de ballingen al de woorden des Heren, die Hij mij had doen zien, over".

Deze woorden mogen wel goed ter harte genomen worden door ieder die geroepen is, het Woord Gods te brengen. De hele homiletiek ligt hierin opgesloten. Wie zo preekt en spreekt, spreekt als machthebbende, en niet als de schriftgeleerden.

Daar is allereerst dit, dat hij spreekt de woorden, die de Here hem had doen *zien*.

Ezechiël heeft dus *gezien* wat hij sprak.

Zo werd het een preek uit de eerste hand.

Iedereen weet, hoe groot het onderscheid is als men iets vertelt wat men zelf gezien heeft, of dat men een verhaal doorgeeft uit de tweede hand. Het is een verschil als tussen dood en leven. Hoort gij de ooggetuige vertellen, dan is het al fleur en kleur, en de woorden sprankelen en tintelen als een klaterende fontein. Zó is de Woord-bediening. Geen ambtelijk politie-rapport. Geen voorlezen van een notariële acte. Maar een ooggetuige verslag. De prediker is insider — wee hem, als hij het niet is! Prediker, hebt gij *gezien* de majesteit Gods en hebt gij *gezien* de heerlijkheid van Christus? En hebt gij *gezien* al de gruwelen binnen Jeruzalem? Hebt gij uw tekst niet alleen bestudeerd, geëxegeseerd, naar de regels der homiletiek verdeeld in thema en punten, maar *gezien*? Mensenkind, ga dan heen, en spreek tot de ballingen al de *woorden* des Heren, die gij *gezien* hebt.

Al de woorden!

Ezechiël is een getrouwe getuige geweest.

Hij heeft geen woord achtergehouden van wat de Here hem had doen zien.

Dit was zeker niet gemakkelijk, want door de profetie van Jeruzalems ondergang werden aan hun nationale trots gevoelige slagen toegebracht. Hij moest de mensen in Jeruzalem zo maar in hun gezicht zeggen, dat ze leden aan geweldige zelfoverschatting en zelfverheffing. Hij

moest de waan breken dat Israël Gods volk was *omdat* het Israël heette. Aan de Jeruzalemmers moest voorgehouden, dat ze bóven, en aan de ballingen dat ze beneden hun stand leefden. Dat was dus "onderscheidenlijk" preken.

Al de woorden — we weten daar nu zo langzamerhand de inhoud van. Gericht èn genade. Gericht over de heimelijke booswichten. Ook al behoorden ze tot de "vorsten", en al waren ze lid van Jeruzalems kerkeraad. Genade daarentegen voor allen die gemerkt waren met het kruisteken en ach en wee riepen over al de gruwelen.

Al de woorden — daarin lag ook opgesloten de noodzakelijkheid van bekering. Innerlijk en uiterlijk. Een nieuw *hart* — opdat zij in Mijn inzettingen *wandelen*. De bekering van het hoofd en van het hart en van de voeten.... al de woorden.

Het wordt op deze manier al moeilijker om te preken. Want een mens, ook een prediker, is zo *eenzijdig*, en hoe komt hij dan klaar met dat veelzijdige Woord en het veelkleurige mensenleven? Bij een afscheid zegt een dominee wel eens dat hij "de volle raad Gods" verkondigd heeft, maar dit is een van de vele vormen van zelfoverschatting. Want nu eens meende hij Christus te prediken, maar hij heeft Christus verdonkerd en de mens gebracht. Dat was de preek, die zo insloeg — naar de mond van Jeruzalem. En dan weer verzuimde hij het Woord neer te leggen voor de consciëntie. En hoe dikwijls vergat hij de *kinderen* niet. Hij was diep gegrepen door de verbondsgedachte, maar negen van de tien maal verloochende hij het verbond in de praktijk, door net te doen, alsof er geen kinderen in de kerk waren. O, de kindergezichten in de kerk! Levende aanklachten! Die luide roepen om "al de woorden", ook voor de kinderziel. Elke prediking, die niet met de kinderen rekt, is mislukt. Ezechiël, hebt *gij* ook niet trouw gesproken van de jongens en de meisjes en de kleine kinderen? (9:6). Werkelijk, het valt niet mee, om bij z'n emeritaat met vrije en goede consciëntie te zeggen: "Ik bracht aan de ballingen al de woorden des Heren, die Hij mij had doen zien, over".

De vraag, hoe wij preken, is dus niet van gewicht ontbloot, maar niet minder belangrijk is de vraag, hoe wij *horen*.

Ezechiël geeft hiervoor de enig-juiste regel, dat men de woorden des Heren moet *zien*. Die woorden *zijn* te zien, want Gods woorden zijn geen klanken of vage geruchten, maar feiten, *werkelijkheden*. Zoals ook eigenlijk in de oorspronkelijke tekst staat: *woorddingen*. Op deze manier worden de hoorders visionnair. Zij horen maar niet verre klanken, maar zij zien realiteiten. De vreselijke realiteit van zonde en schuld. De ontzettende realiteit van Gods gerichten. Ook de heerlijke realiteit van Christus' heerlijkheid en de vastheid van het verbond, dat van geen wankelen weet. Wie goed gehoord heeft, heeft veel gezien. Niet de schande van z'n buurman op de bank, maar z'n eigen schande. Hij heeft ook God ontmoet, en Hem in de ogen gezien; en ontdekt, dat God vriendelijke ogen heeft. Dit geeft ook *ontroering*. Geen opgewondenheid of valse "stichting", die spoedig verglijdt. Geen rimpeling van de oppervlakte der zielewateren, die straks weer gekalmeerd wordt. Maar echte, diepe ontmoering. Ezechiël is ook ontroerd geworden, en hij schaamde er zich niet voor. Hij is een paar maal op z'n aangezicht ter aarde gevallen, en de "woorden" die hij zag, hebben hem het gebed uit de ziel geperst: Ach Here Here!

Dat is horen, zou ik menen. Ach, er is zoveel horen zonder zien. Zoveel kerkgang zonder ontmoering en ontmoeting. Onze zeelui zijn zo aan zwaar weer gewend, dat ze ook bij de hevigste stormen en de geweldigste slingeren niet van de benen geslagen worden. Zeebenen noemt men dat. Men zou ook van preekbenen kunnen spreken. We zijn zo preekvast geworden. Met grote gelatenheid horen we de dingen aan. Uit de kerk gekomen, drinken we koffie. Dominee was lang van stof vanmorgen. En alwéér dopen. Hé, ik heb die en die niet in de kerk gezien. Zeker niet al te lekker. Voor de rest is er niets van z'n plaats

gezet.

"Verder kwam des Heren woord tot mij: Mensenkind, gij woont te midden van een weerspanning geslacht; van hen die ogen hebben om te zien, maar niet zien; die oren hebben om te horen, maar niet horen. Want ze zijn een weerspanning geslacht".

GEREED VOOR DE REIS

En gij, mensenkind, breng in gereedheid wat gij voor een ballingschap nodig hebt.

Ezechiël 12:3a.

Wat heeft God toch ontzettend veel geduld!

Zijn volk *wilde* maar niet horen.

Ondanks het feit, dat een belangrijk deel reeds gedeporteerd wàs, hetgeen, gezien de onbekeerlijkheid van Jeruzalems "achtergeblevenen", wel op een algehele debacle *moest* uitlopen, wilden ook zelfs de ballingen van een nabije ondergang van Jeruzalem niets horen. Ze dachten, dat dit wel heel wat mee zou vallen. Alles wees, volgens hèn dan, veeleer op een spoedig herstel. Wat de profeet aan sombere taferelen ophing, was fantasie. De man was nu eenmaal geboren pessimist!

Zo ging het leventje vrolijk door, en. . . onomwonden spreekt de Here het uit: zij zijn een weerspanning geslacht.

Niettemin laat God hen *nóg* niet los.

Hij zegt ook *nú* nog niet: wie niet horen wil, moet voelen, maar laat er dit andere nog aan voorafgaan: wie niet horen wil moet *zien*.

Evenals vroeger door die eigenaardige plattegrond-tekening van Jeruzalem (4) *aanschouwelijk* onderwijs was gegeven, zo moet nu Ezechiël, naar wiens *woord* niet geluisterd werd, *wéér* een *daad* doen, een hoogst onbegrijpelijke en opzienbarende daad.

Voor hun *ogen* — gelijk er in dit hoofdstuk voortdurend en met nadruk staat — moet hij iets doen, omdat voor hun oren de profetieën allang nietszeggende klanken geworden waren.

Wat Ezechiël doen gaat, zal door het vreemde zozeer de aandacht *moeten* trekken, dat uit de stomme zielen als vanzelf de vraag wordt geperst: wat wil toch dit zijn; wat *doet* die man toch? Het moge dan nog niet de verslagenheid zijn van de Pinksterkerk — het kan er toch toe komen. Als er maar *beweging* komt in de trage volksziel. Als er maar onrust gewekt wordt! Dit zijn althans de eerste roerselen. O, als alles zo onbewogen en vlak en rustig blijft! Dat lopen in het kerkelijk gareel, en aanhoren van preken zonder dat één snaar wordt geraakt. Mensen, mensen, wil God zeggen, ontwaak toch eens uit de dommel, en droom niet langer, want dromen zijn bedrog. Let nu op. Ik zal jullie eens wat laten *zien*!

Wat de profeet doen moet is feitelijk heel gewoon en alledaags — hij moet z'n koffers pakken; dat is de nuchtere zin van het: "mensenkind, breng in gereedheid wat gij voor vertrek nodig hebt."

Er zijn echter allerlei bijzonderheden, die aan deze bezigheid iets opzienbarends verlenen.

Zo moet hij al dadelijk z'n reisbenodigdheden klaar zetten bij *dag*, of gelijk er eigenlijk staat: bij klaarlichte dag.

Dit deed niemand.

Men was gewoon tegen het vallen van de avond, als de grootste hitte voorbij was, zich reisvaardig te maken, maar nu moet Ezechiël reeds bij klaarlichte dag z'n spullen bij elkaar zoeken niet alleen, z'n kleren, sandalen, levensmiddelen, waterzakken, maar die ook, zoals er

in het volgende vers staat, "naar buiten brengen", zodat heel de dag de reisnecessaires voor zijn huis liggen opgestapeld. Dit *moet* wel de aandacht trekken, en ieder die voorbijgaat moet wel even stilstaan en vragen: wat zal er hier gebeuren? Gaat de profeet verhuizen? Gaat hij het land verlaten? Wat *is* dit?

Nog wonderlijker wordt het geval, als de saamgegroepte menigte tegen de avond de reiziger zelf tevoorschijn ziet komen op een wijze die niet de meest gebruikelijke is. Hij verlaat z'n huis niet door de *deur*, maar zoals God hem bevolen had, door een gat te graven in de wand van z'n huis, om zo langs die ongewone weg als 't ware naar buiten te sluipen (vs 7).

Dan laadt hij alles op z'n schouders, en staat daar bepakt en gezakt, als een die voorgoed afscheid gaat nemen van z'n vaderland.

Pelgrim, waarheen is uw tocht?

Ezechiël wéét het zelf niet. Hij blijft staan en wacht. Het wordt pikdonker, en nòg gaat hij niet. Met omhuld gelaat, zodat hij zelfs de grond niet kan zien, waarop zijn voet treden zal, *zo* staat hij en wacht. En al bestormt men hem met nieuwsgierige vragen, hij zwijgt. Totdat eerst de volgende morgen¹ — als aller aandacht op het hoogst gespannen is — het verklarende woord des Heren over dit vreemde gebeuren tot hem komt.

Wat is dan de verklaring?

"Zo zegt de Here Here: op de vorst in Jeruzalem slaat deze Godsspraak en zijn gehele huis Israëls, dat aldaar woont." (vs 10) Ach, hoe worden nú de illusies verstoord!

Zó zong verwachtend het volk dat wrede hand in ballingschap ellendig om deed zwerven, en. . . en. . . het gaat juist andersom! Zij, die nog *in* Jeruzalem zijn, treden haar poorten *uit*. Ach, was het nog maar zo. Neen, als vluchtelingen zullen zij overhaast de stad door de bressen der muren verlaten. En Zedekia?

De zoon van David, tegen wie iedereen zo hoog opzag?

Hoort, wat de Here zegt.

In al z'n kleinheid, beducht op eigen lijfsbehoud, wordt deze vorst nú getekend. Heimelijk verlaat hij de stervende stad, langs even ongewone weg als Ezechiël z'n huis verliet. In het donker. "Niets zien, en zelf niet gezien te worden, is het enige begeren zijner ontcrachte ziel."

"En de vorst onder hen zal bij dikke duisternis zijn pak op zijn schouder laden en naar buiten trekken; in de muur zal men een gat maken om hem daar doorheen te laten; zijn gezicht zal hij bedekken, omdat hij met zijn oog deze grond niet zal weerzien." (vs 12)

Zó profeteerde Ezechiël.

Aldus is letterlijk geschied.

Gods woorden zijn niet ledig noch ijdel.

"Op de negende van de vierde maand, toen de hongersnood zwaar geworden was, en er geen brood meer was voor het volk des lands, werd een bres in de stadsmuur geslagen; en al de krijgslieden vluchtten des nachts door de poort tussen de beide muren bij de koninklijke tuin — de Chaldeeën nu lagen rondom tegen de stad —, en sloegen de weg in naar de vlakte." (2 Kon. 25:3, 4)

Maar het leger der Chaldeeën zette de koning na en achterhaalde hem in de vlakten van

¹ Zie vs 8.

Jericho; zijn gehele leger werd van hem gescheiden en verstrooid. Zij grepen de koning, brachten hem naar de koning van Babel te Ribla, en men velde vonnis over hem." (2 Kon. 25:5, 6) . . . dit is de vervulling dier andere profetie: "Ik zal Mijn net over hem uitspreiden en hij zal in Mijn strik gevangen worden; Ik zal hem naar Babel, het land der Chaldeeën, brengen" (vs 12).

Ezechiël gereed voor de reis dus!

Zijn *wij* gereed voor de reis?

Reisvaardig, om die vreemde, laatste tocht te ondernemen, waarbij we voorgoed afscheid nemen van huisgenoten en bezittingen?

Waarbij we ons huis verlaten op die zeer ongewone wijze. . . we *gaan* de deur niet uit, maar worden er uit gedragen door de mannen in het zwart, gevolgd door een stoet die weent met omhuld gelaat. Die vreemde, beangstigende reis in het pikdonker, die gang door het land der schaduwen des doods, welke weg wij niet gegaan zijn gisteren noch eergisteren. . . zijn we voor die reis gereed?

We *hoorden* vele malen uit de Schrift, dat het de mens gezet is eenmaal te sterven, en daarna het oordeel!

Maar de oren wennen aan alles, en.. . we gaan rustig door, zonder gereed te zijn voor de tocht?

Dan. . . behalve dat we het horen, zijn we in staat het elke dag te *zien*.

Hoe ongewoon die reis voor òns ook is, er is toch feitelijk niets meer alledaags dan een begrafenisstoet. Het klokgebrom gaat rommelend om elke dag, en vraagt: zijt gij gereed voor de reis? De rijtuigen en de hoge hoeden, en de vreemd-neergelaten gordijnen zeggen in duidelijke taal heel de dag. . . hier is er een verhuisd, emigravit, voor goed — zijt gij gereed voor de reis? *Aanschouwelijk* onderwijs genoeg! Wie niet horen wil, kan *zien*. Het dodenkleeft — het lugubere reisgereedschap voor de laatste tocht — ligt vandaag voor deze en morgen voor die, en overmorgen voor *mijn* deur. Mensen, droom nu niet langer, maar bereid uw huis!

Wij moeten in dit leven soms veel idealen verliezen, maar het ergste is, als men een illusie armer wordt op het moment, dat men z'n ogen voor 't laatst sluit, en. . . weer open doet. . . waar ben ik?

Is Zedekia, de zoon van David, niet een illusie armer geworden? De man, tegen wie iedereen zo hoog opzag?

En die rijke man, die zoon van Abraham, die prat ging op zijn uitwendige voorrechten en Farizeese deugden, en zijn ogen opsloeg, waar ook weer? En de velen, die zongen: „Jeruzalem, dat ik bemin, wij treden uwe poorten in", en.. . "men bracht hen naar de koning, en hij velde vonnis over hen"?

Dan is de dood een betaling voor de zonde, een gang in het pikdonker, de buitenste duisternis. . . van een weerspannig geslacht!

Het kan ook anders.

Onze dood, zegt de Catechismus zo schoon, is geen betaling voor de zonde, maar een afsterven van de zonde, en een doorgang tot het eeuwige leven. Triomftocht! De rouwenden kleden zich in het zwart, maar ze moesten gaan in het wit. *Onze* dood, dat is die van hen van wie Ezechiël profeteerde: ik zal hun een nieuw hart geven, opdat zij naar Mijn inzettingen zullen wandelen. Voor die ballingen, moede zwervers, was een nieuw Jeruzalem in

voorbereiding. Straks! "Jeruzalem, dat ik bemin, wij treden uwe poorten in", zo zongen de ballingen, in wie de weerspanningheid eindelijk gebroken was onder de roede Gods. Zo zingen alle zondaren en zondaressen, die nog wel vaak weerspanning zijn, en zeggen: het kwaad, dat ik niet wil, dat doe ik, maar zó heeft Gods Geest hen dan toch gegrepen, dat zij het kwade niet meer *willen*.

De wil werd omgebogen.

De genegenheid vernieuwd.

De voet gezet in het spoor van Gods geboden.

Bekering!

Onze dood een doorgang tot het eeuwige leven, dat belijdt een ieder, die deze "wonderspreuk in Israël" verstaat: wie sterft *eer* hij sterft, zal niet sterven *als* hij sterft!

Reisbenodigdheden, Ezechiël? Geen andere heb ik nodig voor die verre tocht, dan. . . genade! Jezus, Uw verzoenend sterven, Uw gans ongewone tocht, blijft het rustpunt van mijn hart. Al ging ik ook door het dal der schaduwen des doods, ik zal geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij. Voor de rest heb ik niets nodig. Ik ben gereed, Heer, voor de reis!

ONGEMOTIVEERDE AFWIJZING

Mensenkind, zie, het huis Israël zegt: het gezicht dat hij schouwt, heeft betrekking op een verwijderde toekomst, en hij profeteert aangaande verre tijden.

Ezechiël 12:27.

Het menselijk hart is nog precies even arglistig als in de eeuw, waarin Ezechiël leefde. Derhalve probeert ook nu nog menig een aan de klem van Gods Woord te ontkomen. De methode, die de balingen aan de Chebar daartoe aanwendden, was deze, dat men zeide: "Het gezicht, dat hij schouwt, heeft betrekking op een verwijderde toekomst, en hij profeteert aangaande verre tijden". Er zijn *vele* vormen van onbekeerlijkheid, en rijk gevarieerd is het program der verontschuldigen om *niet* te komen tot Gods maaltijd. De excuses klinken in velerlei toonaard: de een heeft een vrouw getrouwd, en een tweede een akker gekocht. Maar de afwijzingsvorm, die Ezechiëls tijdgenoten hanteerden, is tot op de huidige dag de meest probate gebleken. . . dat méénde men althans. Het is daarom goed, dat we *dit* argument, om de profetische boodschap kalm naast zich neer te leggen, nader onder ogen zien. Het zal ons blijken, dat de afwijzing geheel ongemotiveerd is. Althans, dat de motieven zeer onvoldoende zijn.

Wat was dan het geval?

Men herinnert zich, dat de profeet de komende ondergang van Jeruzalem niet alleen heeft *aangekondigd*, maar ook *aanschouwelijk* heeft voorgesteld. Eerst door dat naar buiten brengen van de reisbenodigdheden en het nachtelijk vertrek als van een die voor altijd huis en haard verlaten gaat, waarin de vlucht van koning en vorst uit Jeruzalem gesymboliseerd werd; daarna door het ostentatieve voor ieders oog zichtbare eten van z'n brood met bevende handen en het drinken van zijn water vol angst. Men kan dat in de vs 18-20 van dit hoofdstuk nalezen. Ezechiëls medebalingen moesten ook met eigen ogen iets zien van de ellende *gedurende* het beleg van Jeruzalem, en dit wordt hun door de zonderlinge manier waarop de profeet brood eet en water drinkt, en de angst, die uit heel z'n houding spreekt, concreet en realistisch voor ogen gesteld. . . zó zullen de belegerden in Jeruzalem brood eten en water drinken — brood en water, meer dan deze allernoodzakelijkste en onmisbaarste levensbehoeften zal er achter de muren niet meer zijn, en men zal het nog al bevende nuttigen, omdat de krachten door de honger en het langdurig beleg vergaan zijn, en ook de moedigste strijders uitgeput.

Zo heeft Ezechiël gesproken.

Zo heeft hij ook door symbolische daden de schrikkelijke toekomst voor het bewustzijn zijner hoorders geplaatst.

En — gevoelig en vatbaar als de Oosterling *is* voor de symbolische handeling —, déze vorm van prediking heeft niet nagelaten diepe indruk te maken.

Dan. . . een aandoening van het gevoel, een indruk op het gemoed is nog geen bekering.

Als alleen de oppervlakte van de wateren der ziel even is gaan rimpelen, wordt het spoedig weer stil. De oude rust keert terug; men schaamt er zich over, zich zó blootgegeven te hebben!

Zo hebben Ezechiëls hoorders zich ook over de eerste indruk heen-gewerkt.

Zij schudden alles haastig weer van zich af, want.... een weerspanning geslacht is het.

Toen na de indrukwekkende prediking van Ezechiël het bericht van Jeruzalems val na enige dagen nòg niet binnengekomen was aan de oevers van de Chebar, sloeg hun aanvankelijke angst om in het tegendeel. Een heel gewoon verschijnsel. Ze werden luidruchtig. Ze begonnen te spotten en Ezechiël uit te lachen. Ze zeiden: "De tijd verstrijkt, maar geen enkel gezicht komt uit" (vs 22).

Ondanks de betuiging van de profeet, dat de Here (door de taal der feiten!) aan dit gezegde een eind zal maken, en dat men veeleer moet zeggen: "de tijd is *nabij* en *ieder* gezicht komt uit!" (vs 23), wordt het spotten nog erger. "Ze kleden hun spot in nog verachtender vorm. Ze wijzen hem met de vingers aan, maar vinden hem zo minderwaardig, dat ze het beneden hun waardigheid achten Ezechiëls naam ook maar uit te spreken. Er staat eigenlijk: Het gezicht, dat die daar schouwt".

Het gezicht dat hij schouwt, heeft betrekking op een verwijderde toekomst. Hij profeteert aangaande verre tijden.

Het moge *misschien* waar zijn, maar het ligt in elk geval zó ver in de toekomst, dat *zij* er zich niets van aan te trekken hebben. De lankmoedigheid Gods, die nòg uitstelt, leidt in dit geval niet tot bekering, maar tot verharding. Zij trekken er de meest comfortabele conclusie uit, dat de profeten-woorden hèn niet aangaan. Het wordt op de lange baan geschoven. Après nous la deluge — na ons de zondvloed! Zo slijpt de, naar hùn mening, lange afstand de scherpste van Gods woord af, en zij gebruiken het door God gegeven uitstel niet om zich te schikken voor Gods ontmoeting, maar als een prop in de oren, om de donder van het komende oordeel niet te horen.

Ik heb gezegd, dat déze methode tot op de huidige dag gebruikelijk is.

Is het niet zo?

De kracht der dwaling is altijd de waarheid.

De waarheid, in dit leugenachtige excuus is in elk geval, dat inderdaad Gods Woord profeteert "aangaande verre tijden". Het werpt z'n licht vooruit in de toekomst. Het *sprekt* van het leven na de dood, van hemel en hel, van een Jeruzalem dat uit de hemel daalt en banden der eeuwige duisternis, van de val van de Antichrist en de glorieuze verschijning van Christus, de Koning der eeuwen.. . het zijn allemaal toekomstbeelden, dingen die *verre* zijn.

Dit is de glorie van de Bijbel, dat hij het zwaarst laat wegen wat het zwaarst is, en dat is niet dit aardse tijdelijke en vergankelijke leven, maar de onverderfelijke, onbevleekelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is. . . dingen die verre zijn.

Maar bovenal is het de onvergankelijke waarde van het Woord des Heren, dat het ons niet alleen in *kennis* stelt met de toekomstige dingen, maar ook de *zekerheid* daarvan waarborgt. De Bijbel haalt ze uit de onrustige sfeer van misschien en mogelijkheden, van hoop en vrees, en stelt ze in het volle zonlicht der gewisheid. Wat er over "vele dagen" zal zijn, het is niet gehuld in nevelen (hoewel vele bijzonderheden nog een verrassing zullen zijn), maar het is even solied en zeker als vandaag de zon aan de hemel staat. Daarom danken wij Gods profeten, dat zij ons gezichten deden zien, die betrekking hebben op een verwijderde toekomst, aangaande verre dingen!

Doch al is het volkomen waar, dat het zwaartepunt niet ligt in de tijd, maar in de eeuwigheid, niet aan deze, maar aan gene zijde van het graf, niemand wane, dat het Woord Gods daarom voor het *heden* niets te zeggen heeft. Dit is een veel voorkomende dwaling!

Ze komt uit in het telkens weer aan de orde stellen van de vraag: *word ik zalig?*, terwijl toch de Bijbel *die* vraag niet overplant naar de toekomst, maar zet in het *heden*. Gods Woord spreekt veel meer van het zalig-*zijn*, nu, heden, vandaag, dan van het zalig-*worden* der kinderen Gods. Hoe zalig *is* het volk, dat naar Uw klanken hoort! Welgelukzalig *is* de man. Zalig *zijn* de reinen van hart. Waarom wordt de Zone Gods Jezus, dat is Zaligmaker genoemd? Omdat Hij ons zalig maken *zal*? Nee, nee! Omdat Hij ons zalig maakt, vandaag al!

Die dwaling komt voorts uit in een reikhalzend uitzien naar toekomstige rijkdommen in de hemel, terwijl toch de verhoogde Heiland tot de straatarme christenen van Smyrna zegt: ge *zijt* rijk. Vandaag al! En dat zijn niet slechts geestelijke rijkdommen, spirituele schatten. Het is niet alleen omdat ge met uw ziel, maar ook naar uw *lichaam* het eigendom van Jezus Christus zijt. Niet slechts voor het sterven, maar ook voor het *leven* geborgen. Zodat ge roemen kunt, al becijfert ge uw vermogen in centen. Veilig bij Hem!

En deze dwaling wordt zeker niet het minst gevoed, als dominee wel veel over hemel en hel preekt, maar niet over de aarde, die des Heren is, mitsgaders haar volheid!

Is het wonder, dat met deze miskenning van Gods Woord de wereld smaalt van "een wissel op de eeuwigheid"?

O, als wij het nu eens niet langer alleen *zongen*, maar het echt wisten: hoe zalig het volk *is* dat naar Zijn klanken hoort, dan zouden de duizenden niet meer gelokt worden tot het evangelie dat de aarde veroveren wil en God de hemel wil laten houden; *dit* zou de overwinning zijn, die de *wereld* overwint, namelijk ons *geloof*.

Deze bekrompen en verengde opvatting, die de waarde van Gods beloften uitsluitend op de toekomst betreft, kan u veel echte *vreugde* ontroven, maar behoeft aan *waarachtigheid* van uw geloof nog niet tekort doen. Het feit dat Gods Woord voor u alleen profeteert aangaande verre tijden, doet u leven in vrijwillige armoede, maar brengt u niet tot afwijzing.

Bepaald bedenkelijk wordt het echter, als dit laatste plaats grijpt.

Het verraadt een armoede, véél droeviger dan de pas genoemde "vrijwillige" armoede, als men zó door de tijdelijke dingen in beslag genomen wordt, dat de eeuwige dingen worden verwaarloosd met een beroep op de lange termijn.

Het zijn vooral onze jonge mensen, die voor dit gevaar open staan.

Zij staan in hun jonge frisse kracht, en reeds dit leven lijkt hun zo eindeloos lang, dat zij o zo licht de boodschap: "maar weet, dat God u voor al deze dingen zal doen komen in het gericht", afwijzen met een: "nu ja, het heeft de tijd nog wel — gij profeteert aangaande verre tijden".

De débâcle was voor Ezechiëls tijdgenoten dichterbij dan zij vermoedden, en wie zal zeggen op welke kromming van de weg de dood op u wacht? Het is dwaas en onverantwoordelijk, naar een verre toekomst te verschuiven, wat misschien vlak voor uw deur staat. Bovendien slaat het uur der genade niet op onze tijd, maar op Gods tijd. En die tijd van God is nooit over vele dagen, maar. . . heden.

Wat wij in de toekomst zullen zijn, wordt beslist in het heden. Ook van die zijde bezien hadden Ezechiëls tijdgenoten ongelijk, toen zij een *scheiding* maakten tussen het heden en de toekomst; deze twee zijn integendeel onlosmakelijk aan elkaar verbonden: de tijd is de vader der eeuwigheid, en wat wij *zijn* *zullen* is niet te scheiden van wat we nu zijn. Nademaal ik *in dit leven* het *beginsel* der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, zal ik *na dit leven* een zaligheid bezitten, die geen oog gezien en geen oor gehoord heeft. De eeuwigheid is geen bevestiging van staat, maar verheerlijking daarvan. Of het tegendeel. Daarom zal elke

prediker, die profeteert van dagen die verre zijn, steeds bezig zijn met het profeteren van dingen die vlak bij zijn.

VOSSEN IN DE BOUWVALLEN

Uw profeten, o Israël, zijn als vossen in de bouwvallen.

Ezechiël 13:4.

Dat men naar Ezechiël niet wilde luisteren, de dingen eenvoudig op de lange baan schoof, en zelfs spotte dat geen der gezichten die hij zag, uitkwam, vond natuurlijk allereerst z'n oorzaak in de *weerspanning der harten*. De profeet heeft dat onomwonden gezegd ook!

Dit was de *innerlijke* tegenstand.

Maar behalve dat, werkten er ook factoren, die *van buitenaf* de publieke opinie niet weinig beïnvloedden.

Het droevige feit, dat zo ongeveer niemand de woorden van Gods profeten ernstig nam, moet zeker mede verklaard worden door het optreden der *valse profeten*.

Te allen tijde is de caricatuur der ware profetie verschenen, niet alleen in de heidenwereld, maar ook in Israël, want overal waar God Zijn altaren heeft, bouwt Satan zijn kapel.

In de decadente decennien van Ezechiël was het getal dezer valse profeten zeer groot. Zij vormden een zó overweldigende meerderheid, dat mannen als Ezechiël en Jeremia eenvoudig in de massa verdwenen. In hun rumoerige stemmen gingen die van Gods knechten teloor, zoals men zich onder het geschetter van radio- en gramfoonmuziek nauwelijks verstaanbaar kan maken. Bovendien waren de valse profeten *in ere*. Snijdend scherp noemt de Here hen "profeten Israëls" (vs 2). Niet: profeten des Heren, maar: profeten van Israël! Mannen, die preekten naar de smaak van Israël, en naar de mond van Jeruzalem! *Zij* hadden de loop, en de eenzame profeten des Heren spraken voor stoelen en banken. *Zij* werden bewonderd en vereerd, Ezechiël verguisd en bespot.

Te verwonderen was dit niet!

Immers, het kenmerkende der valse profeten was en is altijd, dat zij van vrede spreken, en gouden bergen beloven. Zulke mensen kunnen altijd van te voren rekenen op de toejuiching der schare. Men kan dat in onze dagen ook in het publieke leven zien. Het is een klein kunstje een nieuwe partij te stichten, en een grote aanhang te verwerven. Het recept is doodeenvoudig: belooft veel, scheld op de regering en de kapitalisten en de verdorven maatschappij, en speculeer op de meest primitieve hartstochten. Het succes is verzekerd.

Bovendien is er nooit één valse profeet geweest, die heeft aangedrongen op bekering. En ook dat wil er wel in, want bekering is een moeilijk ding. Het is zichzelf *ongelijk* geven, en wie ter wereld geeft zichzelf graag ongelijk?

Het is zichzelf *failliet* verklaren, en wie droomt er niet liever van een *kapitaal*? Het is gaan liggen op het *altaar*, en wie zit er niet liever in de zachte kussens van de *troon*?

Derhalve was het veel vrolijker, om naar deze profeten te gaan luisteren, dan altijd weer die sombere monotone geluiden te horen van boetprofeten, die spraken van gericht en van bekering.

Daarom — wijl Ezechiël ziet hoezeer de volksgeest vergiftigd is door deze "profeten Israëls", en hoe zijn arme volk het slachtoffer geworden is van hen die "uit hun eigen hart" spreken, wendt hij nu de punt van het scherpgewette zwaard zijns Woords tegen de valse profeten en

de valse profetessen.

Het dertiende hoofdstuk van Ezechiëls profetieën is daar geheel aan gewijd.

Eerst worden de valse *profeten* onder handen genomen, en daarna de valse *profetessen*, als in het zeventiende vers een wending komt en de Here hem gebiedt: "en gij, mensenkind, richt u tegen de *dochters* van uw volk, die naar eigen inzicht profeteren".

De valse profeten!

Het meest krasse oordeel, dat over hen kan worden uitgesproken is, dat ze "naar eigen inzicht" profeteren (vs 2).

Want de door God gezonden profeet spreekt nooit oftenimmer naar eigen inzicht.

Wat hij spreekt, gaat niet buiten zijn hart om; hij spreekt wel *met* zijn hart (en niet alleen met zijn mond!), maar nooit *uit* zijn hart. Zelfs het hart van de allerbegenadigste is een *troebele* bron. Daar kan nooit veel goeds uit te voorschijn komen.

Daarom spraken Gods dienstknechten altijd "*uit het Woord*".

Hun enige taak is, de lastbrief des Heren te tonen, en te spreken, niet wat hun hart, maar wat Gods Woord hen ingeeft te spreken. Ook al gaat de last des Heren lijnrecht tegen hun eigen zielsbegeren in!

Alzo zijn de *valse* profeten niet.

Zij spreken wat hun eigen hart hen ingeeft.

Zij dragen hun *eigen inzichten* voor.

Zij doen dit vaak met klem, met overtuiging, met enthousiasme zelfs. Zij geloven meestentijds zelfs, dat dit eigen inzicht *de* waarheid is, en zijn niet voor bewuste verleiders en bedriegers te houden. Maar met dit al blijven het eigen inzichten. Zij trachten daarbij gaarne hun eigen gedachten in overeenstemming te doen schijnen met Gods woorden, en gebruiken zo lang mogelijk bijbelse termen, waaraan ze een andere *inhoud* geven. Zij hebben hun eigen systeem, en trachten naar dat systeem de bijbel te verbuigen. Zij schikken zich niet in het schema van de Bijbel, maar leggen aan de Bijbel hun schema op. Zij geven hun gedachten niet gevangen aan de Heilige Schrift, maar vangen de Heilige Schrift in hun gedachten. Omdat voor de eenvoudigen een en ander moeilijk te onderscheiden is, zijn hun leringen zeer gevaarlijk, want zij geven zich het liefst uit voor kampioenen der waarheid.

Dit zijn dan de valse profeten!

Het sta dus goed vast, dat profeet-zijn en "naar eigen inzicht" spreken nooit samen kan gaan.

Het zijn juist absolute tegenstellingen.

Wie z'n eigen inzicht tot *de* waarheid promoveert, is geen profeet.

Wie profeet is, legt aan z'n "eigen inzicht" het stilzwijgen op.

Wie deze maatstaf aanneemt, is in staat de leugen en de waarheid, die vaak op één bankje zitten, uit elkaar te houden; en die zal er zich ook voor wachten een woordje "uit het hart" te willen horen, want dit klinkt wel heel dierbaar, doch door zulke dierbaarheden mitsgaders menselijke systemen wordt de kerk des Heren verwoest.. .. valse profetie !

Ezechiël spreekt het *wee* uit over deze "dwaze profeten" (vs 3), waarbij de scherpe angel van Ezechiëls bestraffing zit in de woordspeling, die helaas in de vertaling teloor moet gaan: geen *profeten* (nebi'im) maar *dwazen* (nebalim) zijn ze.

Nòg is het scherpe requisitoir niet ten einde.

Profeten-uit-eigen-hart — dwazen; en nu: als *vossen* in de bouwvallen zijn uw profeten, o Israël!

Door hen als "vossen" aan de kaak te stellen, doelt Ezechiël *hier* niet op hun *listige aard*. Zeker, listig zijn ze ook, spreekt ook het N.T. niet van wolven in schaapsklederen?

Evenmin is het de bedoeling, hier iets te zeggen van hun *vreesachtige natuur*. Ook dat is waar. Een vals profeet is precies even bang als een vos, die in z'n hol kruipt als het gevaar nadert. Sprak Jezus ook niet van de huurlingen die vloden als het gevaar kwam? Ezechiël zal daar wel uit ervaring van geweten hebben. Toen in 597 Jeruzalem belegerd werd, en velen in ballingschap gevoerd, waaronder ook Ezechiël, zal er allicht op velden en wegen geen "profeet" meer te zien geweest zijn; ze hielden zich schuil, die bange vossen, die lafaards die van "vrede" geprofeteerd hadden.

Waar Ezechiël nu voornamelijk aan denkt, is de *verwoesting* die vossen plegen aan te richten. Zij graven hun holen en ondergraven alles wat staat. De boel ruïneren en puinhopen maken is hun lieve lust. Afbraak is het enige punt op hun program. En dit is het heftig verwijt, dat de profeet deze "voorgangers des volks" in het gezicht slingert. Zij, die heil beloofden, hebben onheil gesticht. Ze hebben in slaap gewiegd in plaats van tot waakzaamheid aangespoord. Ze hebben de fundamenteën zolang ondergraven, totdat de ineensstorting kwam. Ten dele is de débâcle al gekomen. De volledige ruïnering van Jeruzalem staat voor de deur. Uw schuld, o "profeten"!....

"Uw profeten, o Israël, zijn als vossen in de bouwvallen." En dat Ezechiël dit verwoestende ondergravingswerk op het oog heeft, blijkt wel duidelijk uit het volgende vers, waar deze *brekers* wordt verweten, dat ze nagelaten hebben te *bouwen*. "Gij zijt niet op de bressen gaan staan en gij hebt geen muur opgetrokken om het huis Israëls, opdat het op de dag des Heren zou kunnen standhouden in de strijd" (vs 5). Dat was hun roeping geweest! Dat is mannenwerk; ook profetenwerk! Om op de bres te staan, door *biddende handen op te heffen tot God*. Om de muren van Sion te bouwen! Maar dat konden ze niet.. .. als vossen zijn uw profeten, o Israël.

De valse profetie is een verschijnsel, dat zich bij voorkeur naar voren dringt in tijden van laagconjunctuur van het geestelijk en kerkelijk leven. Zoals de vossen zich op hun gemak voelen niet in de bewoonde plaatsen, doch in de ruïnes, en daar hun luguber werk doen, of zoals Ezechiël zegt, niet in de bewoonde huizen, maar in *bouwvallen* toeven, zo hebben de "valse profeten" hun kans als de kerk bouwvallig wordt. In een tijd van bloeiend geestelijk leven kunnen ze niet veel beginnen. Hun woord wordt aanstonds als leugen onderkend. Ze vinden hoogstens gehoor bij een enkeling, niet bij de massa. Dit wordt geheel anders in de tijd der epigonen. De "hang" naar het nieuwe en het originele, die zulke tijden van geestelijke depressie kenmerkt, verschaft aan vele "profeten" de gelegenheid het licht van hun "inzicht" te laten schijnen. De tragiek van zo'n kerkelijk bouwvallige tijd is, dat ieder z'n eigen inzicht voor *de* waarheid houdt, en dat allen tot de nebi'im (profeten) en niemand bij de nebalim (dwazen) gerekend wil worden. Integendeel, iedereen zegt: ik ben nabi (profeet) en gij nabal (dwaas). En aangezien de geestelijke weerstanden en inzichten dermate verzwakt zijn, dat men profeten en dwazen moeilijk meer uit elkaar kan houden, worden de dwazen op het schild der profeten verheven, en de profeten tot dwazen gedegradeerd. Op deze wijze wordt alle vastigheid weggenomen, en worden de fundamenteën ondergraven.. .. "uw profeten, o Israël, zijn als vossen in de bouwvallen".

Naast de "woordprofeten", die hun inzichten ten beste geven, treden dan ook de "daadprofeten" op. Zij ondergraven en ondermijnen het kerkelijk Jeruzalem *metterdaad*. Door

nuanceringen tot tegenstellingen te verheffen, drijven zij een wig in de slagorden des Heren. De heldhaftige reformatorische strijd om de beginselen ontaardt in de tijd van reformatieherdenkingen in kleinburgerlijke ruzies. De "strijd des Heren" daalt tot het plan van burenruzies, soms van huiselijke twisten. En ook op deze wijze wordt graaf- en sloperswerk verricht.... "Uw profeten, o Israël, zijn als vossen in de bouwvallen."

Het was wel diep tragisch, dat juist de geestelijke *elite* in Israël dit sloperswerk verrichtte, die geroepen was, om op de bressen te staan, en de muren te bouwen! Laten wij — want nú zijn al het volk des Heren profeten — met onze gebeden in deze angstige tijden op de bres staan, opdat wij geen nebalim, doch nebi'im bevonden worden. Geen brekers, maar bouwers; geen huurlingen, maar herders; geen vossen, maar. . . schapen Zijner weide.

VAN WINDSELS EN SLUIERS

Wee haar, die touwbanden binden om alle polsen, en die sluiers winden om de hoofden van groot en klein, om zielen te vangen!

Ezechiël 13:18m.

We krijgen een merkwaardige kijk op het diep bederf van het Israëlietisch volksleven, wanneer we nu Ezechiëls Godswoord horen tegen de *valse profetessen*. Eerst heeft hij de *valse profeten* onder handen genomen, en hen vergeleken bij vossen in de bouwvallen. Nu krijgen de vrouwen een beurt. . . . "richt u tegen de *dochters* uws volks, die naar eigen inzicht profeteren".

Het is bekend genoeg, dat in de geschiedenis van Israëls profetie ook de vrouwen dikwijls een rol gespeeld hebben. Zowel in goede, als in kwade zin. We denken als vanzelf aan namen als Mirjam, Debora en Hulda. Dat waren *goede* profetessen, maar goede tijden waren het niet. Als de vrouw in het publieke leven de plaats van de man moet gaan innemen, is er iets verrot. Nog erger werd het natuurlijk, als die vrouwen *valse* profetessen werden, en dames als Noadja en de waarzegster van Endor in de gelegenheid gesteld werden, het land te beroeren.

Iets dergelijks treffen we hier.

Als Ezechiël nu zijn woord richt tot de valse profetessen, dan openbaart zich ook hier weer het gewone verschijnsel, dat de vrouw in de zonde altijd enige stappen verder gaat dan de man. De mannen hadden althans nog de schijn aangenomen van profeten des Heren te zijn. Ze bleven, naar hun oordeel althans, nog binnen de grenzen der *profetie*. Maar de vrouwen stappen openlijk en welbewust *over* de grens, en komen terecht op het gebied, dat de caricatuur is van de profetie: de heidense waarzeggerij en toverij.

Daarom spreekt Ezechiël zijn "wee" uit over haar, die banden binden om alle polsen en sluiers maken voor de hoofden van groot en klein. De Statenvertaling leest: "die kussens naaien voor alle oksels der armen en maken hoofddeksels voor het hoofd van alle statuur".

Naaisters, modisten, en alle lieden die banden, hoofddeksels en sluiers fabriceren, moeten bij dit "wee" maar niet al te veel schrikken. *Zij* zullen bij haar eerzaam bedrijf wel niet de bedoeling hebben, die Ezechiël déze vrouwen verwijt:.... om zielen te vangen. Het moge waar zijn, dat vele dames haar ziel in de hoedjes en sluiers verloren hebben, maar dit blijft voor rekening van de draagsters, niet van de maaksters. De boze intentie: om zielen te vangen, geeft voldoende te kennen, dat er hier iets niet in de haak is bij de vervaardigsters zelf.

Wat is er dan met die windsels en sluiers?

De Statenvertaling, die van kussens onder de oksels spreekt, heeft aanleiding gegeven tot allerlei fantasie en vergeestelijking. De kanttekenaren hebben dat ook wel wat in de hand gewerkt, als zij dit verklaren als een insluimeren op de valse profetie, zoals de armen gemakkelijk rusten op de kussens onder de oksels. Op dit stramien verder bordurend, heeft meer dan een dierbaar gepreekt over zondekussens, en kussens voor 't geweten, waarop men rustig insliep. Met de tekst heeft dit alles niets te maken. Wat Ezechiël wel bedoelt, is duidelijk geworden door de Assyrische parallellen en de opgravingen in het tweestromenland. Daaruit is gebleken, dat banden en windsels (geen kussens!) de onmisbare ingrediënten waren voor tovenaars en waarzeggers, die vee en mensen zegenen, en die aan zulke zegeningen geloof hechten. Die banden werden dan gewikkeld om de armen hetzij van de

waarzegger zelf, hetzij om die van de cliënten, die de "toekomst" kwamen vragen. Misschien bedoelde men daarmee symbolisch uit te drukken, dat zó ook de boze geesten werden gebonden of ook ontbonden, al naarmate de toekomst gunstig of ongunstig was. We denken daarbij onwillekeurig aan de macht van binden en ontbinden die Jezus aan de apostelen geeft. Dat van deze waarzegsters was natuurlijk slechts nabootsing en caricatuur. Sommigen willen ook vertalen: "die banden naaien om *Mijn* armgewrichten", waarmee dan bedoeld zou zijn Gods handen te binden, en Hem te belemmeren Zijn straffend werk te doen. In elk geval was het met die windsels die om de armen gewikkeld werden, een heel "ingewikkelde" zaak, vooral wanneer allerlei formules en bezweringen het effect nog kwam verhogen. Het ging er natuurlijk om, de geesten te bezweren en de duivelen te vriend te houden, en we staan hier dus met beide voeten op het verboden terrein der toverij.

Hetzelfde is het geval met die hoofddeksels of sluiers.

Gaven de windsels een indruk van het *ingewikkelde* van de toverkunsten, de sluiers verleenden er een waas van *geheimzinnigheid* aan. Is het niet mysterieus, als men bij een waarzegger komt, en men krijgt een sluier om het hoofd geworpen? Natuurlijk mochten de cliënten niet alles *zien*, wat de tovenaars uithaalden!

Bij de uitdrukking: hoofddeksels voor alle statuur, of: sluiers voor klein en groot, tekent Calvijn aan: "dat de vrouwen niet vroegen, wat voor mensen er kwamen, als zij maar geld ontvingen, en zo stond de deur voor ieder open, zoals de weekmarkt. Want een winkel staat voor iedereen open, omdat van allen winst wordt verwacht".

Van die "winst" spreekt Ezechiël ook, als hij in vs 19 gewaagt van "handenvol gerst en brokken brood", waarvoor zij de zielen doden.

Zo is er over heel de linie de volmaakte tegenstelling met de ware profetie.

De valse profetessen hebben sluiers nodig, omdat er iets te verbergen valt — de ware profeten zeggen de waarheid ongesluiert.

De valse profetessen werken voor "brokken brood", Gods profeten brengen de boodschap om niet.

Waar dan nog in de derde plaats bijkomt, wat Ezechiël in vs 19 verwijt, dat zij "doden de zielen die niet sterven moesten, en de zielen in het leven houden, die niet moesten blijven", terwijl Gods profeten juist omgekeerd het behoud der vromen en de ondergang der goddelozen profeteren.

Zo is de valsheid der profetessen wel klaar aan de dag gebracht.

Afgezien van de merkwaardige overeenkomst tussen die "heidense" windsels en de Joodse "gebedsriemen"¹ de sluiers en de Joodse tallith², wilden de waarzegsters aan haar spreken nog een schijn van eerbiedwaardigheid en geloofwaardigheid geven, door *de naam des Heren* bij de toverformules uit te spreken.

Daardoor ontheiligden zij de Here.

Maar ook ontheiligen zij Hem — zegt God — door haar kunsten uit te oefenen voor een paar handen gerst en een paar brokken brood (vs 19).

Zij "brengen door haar pretentie, dat zij dit werk doen in de dienst van de Here der heirscharen, deze orakelzoekers er als vanzelf toe, minachtend te denken van Hem, die Zijn

¹ Riemen met beschreven stroken perkament, bij het bidden om de linkerhand en het voorhoofd gewikkeld.

² Een lange doek, bij het uitspreken van het morgengebed in de synagoge om het hoofd geworpen.

dienaren vergunt voor zó gering loon in Zijn Naam te spreken"³.

Calvijn verduidelijkt dit met het voorbeeld van een meisje, dat eerst nog geschenken weigert, om haar eer te verkopen, maar later voor een groot loon zwicht. Bij haar is nog, zegt hij, de strijd tussen deugd en ondeugd. "Maar als zij zich om een stuk brood te schande laat maken, dan blijkt een verachtelijke veilheid."

Zo wordt *God* van Zijn *eer* beroofd.

Maar ook de *zielen* worden van *rust* beroofd.

Ezechiël zegt immers, dat de zielen worden gevangen, of opgejaagd. En dan bedoelt hij misschien ook de zielen der afgestorvenen, die worden opgeroepen en van hun rust beroofd (zoals die van Samuël door de profetes van Endor), maar vooral dat degenen die de toekomst komen vragen bij de waarzegsters, de gezochte rust bij hen niet vinden. De zielsrust die ze voordien nog hadden, wordt ze nu ook afgenomen. Het wordt dus een jammerlijke jacht, waarbij de ziel als een vogeltje wordt gedacht (gelijk de Semiet gaarne doet), waarvan Ezechiël even later (vs 20) ook metterdaad het verwijt doet, dat ze de zielen jagen en vangen *als vogels*. De Statenvertaling leest daarvan: "Waarmee gij de zielen jaagt naar de bloemhoven", maar met die bloemhoven weten de kanttekenaren ook eigenlijk geen weg, en ze tekenen daarbij aan: *opdat zij wegvliegen*. En die vertaling komt al dichtbij die welke wij weergaven: "dat gij de zielen vangt als vogels".

Over deze waarzegsters spreekt nu Ezechiël z'n wee uit. Zij, die de zielen van Gods volk jagen, moeten niet menen voor hen zelf de ziel in het leven te behouden (vs 18b). Zelfs zal God in de toekomst alle gelegenheid ontnemen om met banden en sluiers te werken. Als Jeruzalem in brand staat, zal niemand meer naar dit bedrijf talen (vs 20-23).

Wanneer magnetiseurs en dat slag lieden zich niet ontzien om bij hun "geneeskunst" de formule van Vader, Zoon en Heilige Geest te misbruiken, is er alle reden om ons volk ernstig te waarschuwen, aan dit bedrijf *niet* mee te doen. Zo wordt Gods naam ontheiligd voor een bete broods, en de misschien elders vergeefs gezochte gezondheid mag de prijs van deze ontheiliging van Gods naam *niet* waard zijn. Men zie hier wel toe. Ons Avondmaalsformulier wordt weer actueel, door de dis te ontzeggen aan hen, "die aan zulke zegening geloof hechten".

Meer verbreid is echter het hier gesignaleerde kwaad van de banden, de sluiers in déze vorm, dat van de ware godsdienst een caricatuur wordt gemaakt. Deze *caricatuur* is er altijd, als de godsdienst optreedt in de gedaante van *eigenwillige godsdienst*. De sprong van de sluiers voor elke statuur en de godsdienst van het "elk wat wils", is waarlijk niet te groot. Heeft Samuël niet reeds tegen Saul gezegd, dat *weerspanningheid* was een zonde van toverij?⁴ We moeten dus de toverij dezer dames niet al te ver uit onze gezichtskring bannen. Dezelfde toverij waart angstwekkend rond in elke weerspanningheid, vooral die welke God wil dienen op zijn manier. Deze eigenwillige caricatuur-godsdienst is tegenwoordig hoog in de mode.

Hij is omweven met geheimzinnigheden — en het vreemde, het bijzondere trekt.

Is het bijvoorbeeld niet interessant, om in stille tijd te wachten op de inspraak van de Geest? Van God Zelf de stem te horen, om in een moeilijk geval een beslissing te kunnen nemen?

Door deze eigenwillige godsdienst worden heel wat argeloze vogeltjes gevangen, of om met de minder juiste Statenvertaling te spreken: gejaagd naar de *bloemhoven*. Inderdaad, bloemen genoeg naar ieders smaak, maar.. . geen voedsel!

³ Noordt zij, a.w., blz. 149, 150.

⁴ 1 Sam. 15:23.

De zoekende zielen, die er naar men zegt in onze tijd vele zijn, krijgen hier geen rust.

Die rust is er alleen bij het ongesluisde Woord van God, dat geen geheimleer geeft van "ingewikkelde" dingen, maar de eenvoudige wijsheid leert.

Dit Woord zegt de klare, naakte waarheid.

Ten aanzien van alle toverij en mantiek is het o.a. deze waarheid: gehoorzamen is beter dan offerande, en opmerken dan het vette der rammen.

HULP IN NOOD OF NOODHULP?

Word Ik dan ernstiglijk van hen gevraagd?

(Stat. Vert.)

Zou Ik mij dan door hen nog laten ondervragen? (Vert. prof. Noordtzij)

Ezechiël 14:3b.

Op zekere dag komt er een eerbiedwaardig gezelschap tot Ezechiël (vs 1).

Het zijn waarlijk niet de eerste de besten. Mannen uit de oudsten; Israëls kerkeraadsleden, om zo te zeggen.

Het feit, dat ze zich aan Ezechiëls voeten neerzetten, bewijst niet alleen dat zij als minderen in hem de meerdere, de meester, erkennen, maar ook dat ze niet komen om te *debatte*ren, maar om iets te *vragen*.

Niet aan de profeet als particulier persoon, maar als tolk des Heren.

Zij komen, om "met de godsspraak raad te plegen".

Wat er precies aan de hand is, over welk duister geval ze licht willen hebben, wordt met geen enkel woord gezegd. Maar dat de nood heel hoog geklommen moet zijn, is duidelijk genoeg. Anders hadden ze deze gang nooit ondernomen. 't Moet hun heel wat zelfoverwinning gekost hebben. Ezechiël was voor hun besef een idioot; hoogstens een dromer; in elk geval *geen* profeet des Heren. Veel liever legden ze hun oor te luisteren naar de valse profeten. . . dat waren mensen, waar mee te praten viel! Of die valse profeten hen in *dit* geval ook in 't moeras hebben laten zitten, wordt alweer niet gezegd. In elk geval — ze komen! Ze komen heel deemoedig. Ze komen tot de profeet des Heren, en door hem tot God Zelf. Ze komen bidden. Dit moet voor hen een kolossale stap, maar voor Ezechiël een grote vreugde geweest zijn. Zijn philippica tegen de valse profeten en profetessen heeft dan toch vruchten gedragen! Het gestrooide zaad begint te ontkiemen! Zij komen aan — door goddelijk licht geleid?

Vreemd!

Ezechiël, blij dat hij nu eindelijk resultaten ziet, krijgt van de Here bevel, dat hij deze mensen zelfs geen zin mag laten zeggen, nog minder naar hen luisteren, laat staan hen van antwoord dienen. God wil van *deze* mannen niet ondervraagd, d.i. niet gebeden worden. Nog vóór zij het doel van hun komst hebben kunnen uiteenzetten, "geschiedde des Heren woord tot Mij zeggende: Word Ik dan ernstiglijk van hen gevraagd?" (vs 2, 3b). Of, zoals prof. Noordtzij vertaalt: "Zou Ik Mij dan door hen nog laten ondervragen?"

De profeet mag hen dus niet aan het woord laten, en hun niet van antwoord dienen.

De Here Zelf zal hun wel een passend antwoord geven, zegt God niet zonder ironie, "....Ik, de Here, zal hem bij zijn komst van antwoord dienen" (vs 4b).

Dit antwoord zal niet mals wezen!

Wat het inhoudt, wordt in het vervolg van deze pericoop duidelijk genoeg gezegd: "Ik zal Mijn aangezicht tegen dien man richten, hem tot een teken en een spreekwoord maken" (vs 8a), dat is "...zijn rampzalig lot en levenseinde zullen zo in het bewustzijn zijner volksgenoten worden ingegrift, dat het bij de opvolgende geslachten in al zijn ontroerende ernst zal blijven voortleven en korte spreken de herinnering zullen levendig houden van wat des Heren toorn

hier wrocht, evenals dat met de levens-jammer van Dathan en Abiram het geval was"¹.

Tot een spreekwoord — dit is een duidelijk antwoord.

En als dit nog niet duidelijk genoeg is, dan volgt het hier in klare naaktheid: "en zal hem uitroeien uit het midden van Mijn volk, en gij zult weten, dat Ik de Here ben" (vs 8b).

Met dit al blijft het een wonderlijk geval met die "biddende" oudsten.

De Here schijnt voor hen wel bijzonder wreed en kortaf te zijn!

Heel Ezechiëls prediking was er op ingesteld, dat Israël tot God zal terugkeren, en nu keren ze terug, en God wil ze zelfs niet aanhoren. Ze moesten niet de valse profeten, maar de gezant des Heren "ondervragen", en nu doen ze dit, na heel wat zelfoverwinning, en ze mogen hun gebed niet *beginnen* zelfs, laat staan *voltooien*.

De oudsten zijn tot ander inzicht gekomen, ze zijn veranderd, maar. . . is God nu opeens veranderd?

Hoe zit dat?

Het antwoord moet luiden, dat noch God, noch "Zijn volk" veranderd zijn.

Waren die oudsten maar werkelijk veranderd, en had hun komst naar Ezechiël maar het stempel van berouw gedragen, ze zouden met open armen ontvangen zijn, en God had geen dreigende maar vriendelijke woorden gesproken door de mond van Zijn knecht Ezechiël. Want God verandert nooit, en het blijft eeuw in eeuw uit heerlijk waar:

Wie Hem aanroept in de nood
Vindt Zijn gunst oneindig groot.

Met die waarheid komt de afwijzing dezer "bidders" dan ook geen ogenblik in strijd.

Ezechiël toch ziet aan, wat voor ogen is, maar de Here ziet het *hart* aan.

De profeet ziet deze mensen heel deemoedig neerknielen en biddende handen opheffen, en verblijdt zich bij voorbaat. Maar de hartenkenner en nierenproever licht Zijn "mensankind" beter in. Hij openbaart Zijn knecht, wat zij verborgen willen houden. Hij legt de *innerlijke* gesteldheid dezer "bidders" aldus bloot: "Mensankind, deze mannen dragen hun afgoden in hun hart" (vs 3a).

Vreselijke ontmaskering!

Er staat eigenlijk: "zij hebben hun schandgoden hun hart laten beklimmen". Zoals de heidenen in hun tempel een offertroon hadden, waarop nu eens dit dan dat godenbeeld prijkte (wie het meest in de gunst stond, bleef er 't langste staan!), zo is het hart van deze oudsten ook zo'n pantheon. En gelijk in de latere syncretistische tijden alle goden van alle volken broederlijk naast elkaar stonden in de tempel, en men desnoods Jezus nog wel een plaatsje gunde *naast* Jupiter en Venus, zó was het óók met deze ouderlingen gesteld. Allicht hebben zij in de moeilijke positie, waarin ze thans verkeren, al hun schandgoden op de rij af geraadpleegd en hun wierook gebrand. Ze zijn echter geen stap verder gekomen. Welnu, dan is er nog een laatste redmiddel: de Here! Op de offertroon van de tempel hunner harten kunnen ze nog nèt een plaatsje reserveren voor de God van Israëls! Als niets helpt, kan Hij helpen!

Ziedaar de harten dezer bidders blootgelegd!

Is het nu te verwonderen, dat de Here tegen dit geknoei in verzet komt? Is het geen belediging, dat Hij één, en dan de laatste, onder de velen mag zijn? Hoor Israël, hoor, de

¹ Noordt zij, a.w., blz. 155.

Here, uw God, is een enig Here!

Jahvè wil wèl een Helper in de nood, maar geen noodhulp zijn.

Een Helper in de nood, ja dat is Hij, en daarvan was heel Israëls historie een doorlopend bewijs.

Naar *waarheid* kon Israël zingen:

"Er waren er, die in donkerheid en diepe duisternis zaten,
gebonden in ellende en ijzer.
Omdat zij de woorden Gods hadden weerstreefd,
en de raad des Allerhoogsten versmaad,
had Hij hun hart door moeite vernederd;
zij struikelden, en er was geen helper.
Toen riepen zij tot de Here in hun benauwdheid,
en Hij verlostte hen uit hun angsten" (Ps. 107:10-13).

Het is wel niet tot *onze* eer, dat we altijd naar God toegeranseld en door de nood naar Hem heen *gedreven* moeten worden, maar het blijft wel de onvergankelijke eer en luister van onze God, dat

Hij, die door de nood gedreven,
Zich tot Hem om troost begeeft

ook altijd Jacobs God ter hulpe hééft!

Maar God weigert standvastig, om als noodhulp te fungeren; wie de gebeden even haastig weer laat verdwijnen als de nood verdwenen is, en z'n goden, als daar zijn mammon, eigen kracht, cultuur, enz., hulde brengt mèt dat hij de handen vouwt in de gebeden, die *beledigt* God, en moet zich niet verwonderen dat de Here vraagt: "Zou ik Mij dan door hen nog laten ondervragen?" De Statenvertalers mogen *taalkundig* iets minder juist zijn, maar de *geestelijke* zin hebben zij goed begrepen, als ze schrijven: "Word Ik dan *ernstiglijk* van hen gevraagd?" Nee, dit is geen ernstig werk! En al wie niet ernstig bidt, en niet van harte bidt, en de godengalerijen in z'n hart en leven niet radicaal afbreekt, vindt een hemel van koper. Bleef het daar nog maar bij. God Zelf zal van antwoord dienen. Hij roeit hen uit, die afhoereren!

Als ik deze dingen overdenk, komen mij de psalmregels in de gedachten:

Uw woord is mij een lamp voor mijnen voet,
Mijn pad ten licht, om 't donker op te klaren.

Inderdaad gaat hier over heel wat dingen een licht op. Niet hèt volle licht, want wij zien nu door een spiegel in raadselen. Maar toch licht. In de eerste plaats over veel "onverhoorde gebeden". Dit is een probleem, maar het probleem wordt minder groot, als we de klemtoon niet leggen op het "onverhoord", doch op de "gebeden". En het probleem *is* in vele gevallen in 't geheel geen probleem meer, als ik God tot mij hoor zeggen: deze man draagt zijn afgoden in zijn hart; wordt Ik dan ernstiglijk van hem gevraagd?

Er staat midden in dit Schriftgedeelte, dat van *heilige afkeer* van onheilige bidders spreekt, ook een woord dat Gods ontroerende *toekeer* tot zondaren vertolkt:

"Opdat Ik het huis Israëls in hun hart grijpe" (vs 5a).

Gods einddoel is altijd een greep naar ons *hart*. Hij wil niet onze centen, maar onze harten stelen.

Welgelukzalig is de man, die behalve in z'n beurs ook in z'n hart gegrepen is.

PERSOONLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

En Noach, Daniël en Job waren daar — zo waar Ik leef, luidt het woord van de Here Here, zij zouden zoon noch dochter redden. Zij zouden door hun gerechtigheid alleen zichzelf redden.

Ezechiël 14:20.

De oudsten hebben dus de kans niet gekregen, hun vragen onder woorden te brengen.

Zonder omwegen heeft de Here hun bij monde van de profeet laten zeggen, dat Hij van dubbelhartigheid niet gediend is en Zich niet laat ondervragen door mensen, die tegelijk andere goden in hun hart ten troon verheffen.

We blijven dus in het duister rondtasten omtrent de vraag, wat deze oudsten eigenlijk hadden willen vragen.

Het vervolg echter van Ezechiëls woorden, ingeleid met een "verder geschiedde des Heren woord tot mij, zeggende" (vs 12), stelt ons in staat over de inlichtingen die de oudsten wilden inwinnen, een gegrond vermoeden uit te spreken.

Het ging natuurlijk over het lot van Jeruzalem, waarvan Ezechiël zulke sombere dingen had voorspeld.

Allicht zijn de ballingen zover gekomen, dat zij de verdorvenheid van die stad, en de rechtmatigheid van het oordeel over haar, hebben moeten toegeven.

Maar ook dan ligt er in het mensenhart (dat hart was toen precies zo als nu) de begeerte, om bevrijding niet te zoeken bij God maar bij het schepsel.

Onze Catechismus, die zo fijn psychologisch is, geeft daar in Zondag 5 een treffend voorbeeld van.

Ook daar wordt eerst de *aarde* in haar lengte en breedte afgezocht, en de vragen stapelen zich op, of niet ergens een bloot schepsel gevonden kan worden, dat voor ons betale. . . het kost een hoogmoedig mens heel wat moeite, om bij de *Middelaar* uit te komen. Gelukkig, als hij tenslotte uitgevraagd en uitgeput nog op Golgotha aankomt!

Iets soortgelijks was er bij deze "oudsten" ook . . . het geestelijk verstand komt ook al niet met de jaren!

Zij hebben zichzelf afgevraagd, of er dan niet enkele godvruchtigen in Jeruzalem overgebleven waren, en ze hebben vermoedelijk de vraag willen stellen, of terwille van die vromen de stad niet gespaard zou worden.

Ze hebben zich daarvoor in zekere zin op de *historie* kunnen beroepen.

Had God niet tot Abraham gezegd, dat Hij Sodom om tien rechtvaardigen niet zou verdelgen, en Jeruzalem stond naar hun schatting toch nog heel wat hoger dan Sodom. Ze hadden er natuurlijk ook nooit van gehoord, dat de "stad Gods", waar onze Here gekruisigd is, zó diep kan zinken, dat ze geestelijk genoemd wordt Sodom en Egypte (Openb. 11:8).

Daar waren voorts ook *Noach* en *Job*, hier door God Zelf genoemd.

Had de Here om de gerechtigheid van Noach Zijn barmhartigheid niet tot heel Noachs gezin uitgebreid, en had Job door zijn priesterlijke voorbede niet het leven van zijn "vrienden" gered? (Job 42:8)

Is dat nu ook nog niet een mogelijkheid voor Jeruzalem?

Met deze en dergelijke vragen hebben de oudsten allicht "gezetten".

Ze wilden daar wel eens een antwoord op hebben van de profeet!

Men krijgt hier haast het gevoel, dat die vragen, die ze stellen wilden, strikvragen waren. Deze ouderlingen tonen al een merkwaardige overeenkomst met hun geestelijke nazaten in Jezus' dagen — de ouderlingen en schriftgeleerden, die Jezus met hun rede verwarren wilden. Gij praat nu wel, Ezechiël, van Jeruzalems ondergang, maar zeg nu eens, hoe zat dat met Noach en Job en Sodom?

God, die niet gevraagd wil zijn door deze verborgen afgodendienaars — vooral niet als hun vragen nog strikvragen zijn, geeft nu toch we! een antwoord. Maar een antwoord, dat beschamend is, en doet zien hoe God hun huichelachtige hart tot op de bodem doorschouwt.

Want dat de vragen zich in die richting bewogen, blijkt met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uit dit: "en Noach, Daniël en Job waren daar — zo waar Ik leef, luidt het woord van de Here Here, zij zouden zoon noch dochter redden. Zij zouden door hun gerechtigheid alleen zichzelf redden".

Nergens duidelijker dan hier, wordt in de Schrift uitgesproken het grote beginsel der *persoonlijke verantwoordelijkheid!*

Er worden twee veronderstellingen gedaan.

De eerste is, dat de Here in "een land" zijn vier gerichten zendt van hongersnood, wilde dieren, pest en oorlog.

We behoeven niet lang in het onzekere te verkeren over de vraag welk land hier bedoeld is. Het is natuurlijk Juda met Jeruzalem als hoofdstad.

Want het wordt nader aangeduid als het land dat heeft "gezonddigd door ontrouw" (vs 13). De oorspronkelijke tekst heeft: trouwbreuk, eigenlijk: heimelijk trouwbreuk, heeft het begaan. Bat kan alleen van het volk des Heren gezegd worden, het volk, dat Hij Zich ondertrouwd heeft. Heidenen kunnen geen trouwbreuk plegen. Dat is alleen het schrikkelijk privilege van het "bondsvolk". En als dit *heimelijk* gebeurt, is 't nog erger. Men schijnt Hem dan te dienen, maar het hart is verre van Hem. De wereld neemt althans geen vrome schijn aan. Het toppunt van zonde is schijnvroomheid.

Daarom is de mogelijkheid van bevrijding voor Jeruzalem verder weg dan voor Sodom bijvoorbeeld. . . al waren Noach, Daniël en Job daar!

Dat is dan de *tweede* veronderstelling.

Het geval wordt gesteld, dat niet maar drie willekeurige vromen, maar drie alom bekende figuren, wier vroomheid spreekwoordelijk was, gelijktijdig nu in Jeruzalem zouden leven.

Dit is dus wel zo sterk als 't maar mogelijk is.

Niettemin zouden zij door hun gerechtigheid niet in staat zijn, Jeruzalem op de been te houden; ze zouden het dreigend oordeel niet kunnen afwenden. Zelfs hun eigen *kinderen* zouden ze niet kunnen bevrijden. Alleen hun eigen *ziel* zou als een brandhout uit het vuur gerukt worden. . . . persoonlijke verantwoordelijkheid!

Noach, Daniël, Job! Deze drie namen zó naast elkaar gesteld brengen ons in niet geringe

verlegenheid.

Het doet wat vreemd aan, dat Daniël hier een ereplaats krijgt tussen twee grote figuren van de oudheid in. Want wanneer Noach leefde, weten we. Omtrent Job is de zekerheid geringer, maar gewoonlijk wordt hij gesteld in de tijd der *patriarchen*. Maar Daniël was tijdgenoot van Ezechiël. Zijn "roem" was toen nog niet van die aard, dat deze de plaats tussen Noach en Job wettigt. De volgorde: Noach—Job—Daniël, zou dan nog meer voor de hand liggen.

Het is om deze reden, dat verschillende exegeten aan een *andere* Daniël hebben gedacht, die ook in de grijze oudheid leefde. Een Daniël, die Ezechiëls tijdgenoten wèl kenden, maar wij niet. Dit is natuurlijk best mogelijk. We weten lang niet alles. Er is meer gebeurd, dan ons geopenbaard is. Johannes zegt, dat de gehele wereld de geschreven boeken niet zou kunnen bevatten, als alles opgetekend was. Merkwaardig genoeg, is bij de belangrijke opgravingen van Ras Sjamra (waar ook de naam van Abrahams vader genoemd wordt) een figuur aan het licht getreden, wiens naam heel veel op Daniël lijkt. Dit heeft de genoemde exegeten natuurlijk versterkt in de gedachte, dat we hier met een Daniël uit de oertijd te doen hebben.

Voor deze opvatting pleit ook nog iets anders.

Welke kan de bedoeling Gods geweest zijn, om deze drie namen in één adem te noemen?

Gewoonlijk wordt hierop geantwoord: omdat deze mannen door hun voorbede ook anderen gered hebben, en zij de "kurken" waren, waar anderen op dreven. Maar afgezien van de kwestie, dat zo'n voorbede van Noach niet bekend is, en dus beter Abraham genoemd had kunnen worden, kan dit toch moeilijk de bedoeling wezen.

De ballingen beriepen zich juist op die "voorbede".

Zij meenden dat Jeruzalem door de gerechtigheid van enkelen nog gered kon worden.

Allicht hadden zij de namen van Noach en Job in hun gedachten, maar nu komt God hen juist zeggen, dat ze iets *vergeten*. Willen zij de voorbeelden dezer vromen aanhalen, goed! De Here komt op hun eigen terrein over, en bestrijdt ze met hun eigen wapens. Want ze moeten niet vergeten, dat juist in het leven van deze drie mannen *de wet van de persoonlijke verantwoordelijkheid heeft doorgewerkt*.

Heeft Noach zijn eigen kind Cham kunnen redden? Heeft zijn vroomheid die jongen voor de vloek kunnen bewaren? En heeft Job z'n *eigen kinderen* kunnen bewaren? Dit is de duidelijke overeenkomst tussen Noach en Job. Van de ons bekende Daniël weten we zo iets niet. Daarom denken we liever aan een andere naamgenoot, in wiens leven ook gezien zal zijn, dat "*de wig der persoonlijke verantwoordelijkheid door de enge kring van het gezin gedreven werd*".

Dit is een waarheid, die ons ook nu weer op de ziel gebonden moet worden. In elk verbond zijn *twee delen* begrepen, en het loslaten van een dezer beide delen drijft òf op het doolpad van het *individualisme*, òf op dat der *verbonds-veruitwendiging*.

Zij, die menen, dat verkiezing en kindschap Gods zoveel zijn als een lot uit de loterij, slaan zeker de plank mis.

Dit zijn de individualisten, die menen dat God in het uitdelen van Zijn genade willekeurig te werk gaat.

Ten onrechte. Geloof en bekering zijn *verbondsweldaden*. God geeft ze niet aan enkele losstaande individuen, maar *stuwt de stromen des heils door de bedding van het verbond der genade*.

Maar evenzeer raakt op een doolpad wie meent, dat we er met het verbond zijn. Zeker, we

zijn er met het verbond, maar alleen met het volle verbond in zijn twee delen van verbondsweldaden en verbondsverplichtingen.

Het verbond sluit de persoonlijke verantwoordelijkheid niet *uit*, maar *in*. Bondeling zijn en kind Gods zijn is nog niet hetzelfde, helaas!

Bondelingschap en vroomheid zijn geen synoniemen.

Wel heeft elke bondeling de *plicht* om kind van God en vroom te wezen.

Zolang hij dit *persoonlijk* niet is, kan het verbond hem niet redden, en een vrome vader en moeder ook niet, en het feit dat hij gedoopt is, evenmin. Zolang de God des Verbonds niet *mijn* God en *mijn* Vader is, is er geen rust voor de ziel, en geen vrede voor het hart.

Laten wij met grote ontroering bedenken, dat Noach, Daniël en Job, de twee grote bekenden en de grote onbekende, wier invloed toch waarlijk niet gering is geweest, met hun persoonlijke vroomheid hun eigen kinderen niet hebben kunnen dekken.

Laat ons naast het roemen in de trouw van Gods verbond, niet vergeten, dat Jezus ook gesproken heeft van twee op één bed, en twee op één akker, waarvan de een aangenomen, en de ander verworpen werd.

Laat ons bedenken, dat de grote scheidingslijn dóór de gezinnen heen kan lopen, en in de ark een onheilige Cham mee kan varen.

We reizen tenslotte op eigen paspoort naar de hemel.

In de grote dag, als alle gerichten Gods over de aarde gaan, worden we allen met naam en toenaam afgelezen, en kunnen zelfs Noach, Daniël en Job hun eigen ziel redden, en geen zonen en dochteren.

Of we in onze kerkelijke kring al bekenden waren als Noach en Job, of onbekenden als deze Daniël, doet er niet toe, als Hij maar niet zegt: *Ik heb u nooit gekend*.

Alleen wie zo de waarheid der persoonlijke verantwoordelijkheid handhaaft, kan in de vastheid van het verbond rusten. Een halve waarheid is een hele leugen, maar de volle waarheid is de veilige weg.

GODS BEWIJSSTUKKEN

Maar zó zegt de Here Here: al zond Ik Mijn vier ergste strafgerichten: zwaard, honger, wilde dieren en pest tegen Jeruzalem, om daarin mens en vee te verdelgen — zie, tóch blijven er ontkomenen in over, die zonen en dochteren eruit brengen.

Ezechiël 14:21, 22a. (Vertaling prof. Noordt zij)

De stormklok is over Jeruzalem geluid.

Het kwaad is ten volle besloten over deze diep-bedorven stad.

Wel is gedurig onderstellenderwijs gesproken: *als* een land tegen Mij gezondigd zal hebben; *als* Ik Mijn zwaard breng over dat land. Maar een goed verstaander heeft maar een half woord nodig, en iedereen heeft heel goed begrepen, dat het maar geen hypothesen waren, of losse geruchten; nog minder 'n soort weervoorspellingen, die evengoed níet als wèl kunnen uitkomen... zó zegt de Here Here!

Oók heeft men heel goed begrepen, dat een eventuele voorbede van enkele vrome mensen niet meer zal helpen.

Zelfs niet al herrezen Noach, Daniël en Job uit hun graven!

En déze lieden zouden dan in het komende gericht ook nog maar hun eigen ziel kunnen redden, doch hun vroomheid zou hun gezinnen niet ten goede komen.. . zoon noch dochter zouden ze kunnen redden!

Tot zover loopt alles duidelijk en klaar.

Het zou mij echter niet verwonderen, als de Bijbellezer, toegekomen in dit hoofdstuk aan het vers dat hierboven staat, verbaasde ogen opzet, en een groot vraagteken plaatst.

Het begint met een "maar", en leidt dus een *tegenstelling* in. Een tegenstelling, die echter voor ons besef de gedaante van een *tegenstrijdigheid* aanneemt, zodra we kennis nemen van de *inhoud*. Wat zegt nu de Here Here? Dat ten dage van het losbreken der "vier ergste strafgerichten" er, zie, *toch* ontkomenen zullen zijn. Niet enkele losse individuen, maar hele *gezinnen*. Wat van de drie eminente mannen, Noach, Daniël en Job, gezegd was een onmogelijkheid te zijn, zullen déze "ontkomenen" presteren. . . *zij* zullen zonen en dochteren uitbrengen!

We staan hier voor een van die vele benauwende "tegenstrijdigheden" in de Schrift, die voor tal van gelovige zielen een strik kunnen worden en waarmee Satan heel wat kwaad kan brouwen. Zie, zegt hij, God trekt even haastig weer in, wat Hij zopas had bedreigd! Wat eerst onmogelijk heette, blijkt nu toch mogelijk te zijn. Zo tracht de duivel aan de vastheid van Gods Woord te morrelen, en de bodem onder de voeten weg te trekken. Gij moet het met die dreigingen niet al te nauw nemen! De smalle weg is breder dan ge vermoedt. Er zijn wijde mogelijkheden, benauwde ziel! De Bijbel zegt het hier immers zelf, en God zegt niet ja of nee, maar ja en nee tegelijk! Zó twijfel te wekken aan de ernst, de absoluteitheid en de betrouwbaarheid van Gods Woord, is een van de oudste en meest beproefde methoden van Satan, om de mens te bewegen 't op een accoord te gooien. . . is hel ook dat God gezegd heeft?

Daarom moeten wij ons op dit Schriftdeel ook wel bezinnen, om ook hier weer tot de overtuiging te komen, dat God Zichzelf in geen enkel opzicht tegenspreekt, en dat de "tegenstrijdigheid" slechts *denkbeeldig* is.

Vóór we dit pogen aan te tonen, willen we eerst nog op iets anders letten.

Het ontga onze aandacht niet, dat de Here spreekt van zwaard, honger, wilde dieren en pest als van "*Mijn*" vier strafgerichten.

Hetzelfde geluid klinkt in heel dit hoofdstuk door.

Zo *Ik* de staf des broods zal breken (vs 13).

Zo *Ik* wilde dieren in het land doe omzwerven (vs 15).

Zo *Ik* het zwaard breng over dat land (vs 17).

Of als *Ik* de pest zend in dat land (vs 19).

We zijn dit spraakgebruik voor een goed deel ontwend en eraan ontgroeid!

Als de staf des broods gebroken wordt, dat is als de inkomsten en het brood waarop we *steunden* als op een staf, ons ontvielen, dan wijten we dat aan de regering, aan maatschappelijke misstanden of internationale wanverhoudingen.

Als er wilde dieren zijn — het behoeven dan geen leeuwen te zijn, ook rupsen en vliegen vallen er onder —, dan spreken we van een plaag, en we zetten de wetenschappelijke mensen aan 't werk, om de oorzaken er van op te sporen. Als er oorlog uitbreekt, komt het bijna niemand in de zin, dat de Here het zwaard brengt, en bij de epidemie van besmettelijke ziekten hebben de rapporten der geneesheren over de oorzaken en de bestrijding meer belangstelling dan de Bijbel.

Geloven we dan niet meer, dat God dit alles bestuurt? Jawel! Althans we hebben het in onze belijdenis staan. We hebben zelfs nog veel *meer* in onze belijdenis staan. Niet alleen deze ongewone dingen, maar de meest *gewone* schrijven we aan Gods hand toe. Dingen, waar onze dagelijkse gesprekken over gaan: regen en droogte, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede! Niemand die er aan twijfelt. We zeggen het vlot op. We zijn dogmatisch ten volle verzekerd. Niettemin heeft de vraag reden van bestaan, of we 't ook *geloven*. Gelet op de schaarse *geloofsvruchten*: in tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar, zou iemand geneigd kunnen zijn het gehalte van dit geloof niet te hoog aan te slaan!

We moeten weer naar de Bijbel terug, zegt men. In zoverre daarmee bedoeld wordt een terugkeer naar de *bijzondere* Geestesgaven, en genezingswonderen, wijs ik deze leus af, omdat ze de Openbaring miskent, en de Heilige Geest, die nooit repressieert, smaadheid aandoet. Ik aanvaard de leus, als ze bedoelt ons oog weer te richten op de oorsprong van alle dingen: . . . *Mijn* vier gerichten.

We keren na dit intermezzo tot de schijnbare tegenstrijdigheid van zoeven terug.

Er zullen inderdaad "ontkomenen" zijn, als Gods volle gericht over Jeruzalem losbreekt.

Als Zedekia, de laatste telg van David, z'n scepter moet overgeven aan de wereldmonarch, zullen er inwoners van Jeruzalem met hun zonen en dochters gespaard blijven.

De ballingen, die nu reeds met Ezechiël aan de Chebar vertoeven, zullen de droeve stoet van deze gezinnen tot zich zien komen; zij zullen de ellende der ballingschap met hen delen.

Reeds hieruit blijkt, dat dit "ontkomen" met een korreltje zout moet genomen worden.. . zij ontkomen, om in de gevangenis te gaan!

Er is echter meer.

De gezinnen, waarvan hier sprake is, zijn geen voorwerpen (om die gesmade term toch maar te gebruiken) van Gods *bijzondere*, maar van Gods *algemene genade*.

Waren ze dragers geweest van Gods bijzondere genade, dan zou deze straffende hand Gods hen tot *bekering* hebben geleid.

Dit is echter geenszins het geval, zoals aanstonds blijken zal.

Nú moeten zij uitsluitend dienen, om *Ezechiëls mede-ballingen tol bekering te brengen*.

Deze moeten namelijk " vertroost worden over het onheil dat Ik over Jeruzalem heb doen komen" (vs 22) en tot de berouwvolle erkenning komen, dat de Here recht was in al Zijn weg en werk, "dat Ik *niet zonder oorzaak* gedaan heb, alwat Ik daar (in Jeruzalem) gedaan heb, luidt het woord van de Here Here".

De "ontkomenen" zijn dus dragers, overbrengers van een "genade" waar ze zelf part noch deel aan hebben. Ze staan er zelf volkomen buiten. Zij dragen de lantaarn op de rug. Dat God hen met zonen en dochteren spaarde, had *niet* ten doel Zijn pas-gestelde regel, dat *niemand* zonen en dochteren zou redden, te breken!

Integendeel.

God heeft ze alleen maar nodig als bewijsstukken.

Hij wil de ballingen aan de Chebar met de stukken aantonen, dat het oordeel over Jeruzalem volkomen verdiend was, en dat Hij "niet zonder oorzaak" aldus had gehandeld.

Hier is dus een geval dat God wèl rekenschap geeft van Zijn doen.

En dat nog wel aan mensen, die zelf ook andere goden in hun hart ten troon verhieven!

Hoe barmhartig is Hij!

Wat was namelijk het geval?

Onder de ballingen leefde de mening, dat er voor de aangekondigde ondergang van Jeruzalem geen voldoende grond aanwezig was. God was wreed! De mensen in Jeruzalem waren zo slecht nog niet. Nu, het tegendeel daarvan wil de Here nu dan wel bewijzen. Hij had vroeger aan Ezechiël zelf ook al eens het bewijs gegeven, door hem in een visioen bij de haren naar Jeruzalem te slepen, en al de gruwelen daar te tonen (hoofdstuk 8).

Dit was "maar" een visioen, hebben de ballingen kunnen antwoorden.

Welnu dan, de Here zal enkele gezinnen uit Jeruzalem zelf naar hen toebrengen.

"Gij zult hun handel en wandel zien" (vs 22), *van nabij* zult gij hen kunnen gadeslaan. Het aureool van heiligheid, dat ge in gedachten om het hoofd der Jeruzalemmers gezien hebt, zal verdwijnen. Zij hebben niets geleerd. Hun paden zijn paden des doods. Slangenvenijn is onder hun lippen. Hun handelingen zijn te gruwelijk om zelfs te noemen!

"En gij zult *vertroost worden over het onheil, dat Ik over Jeruzalem heb doen komen*". Dat is: gij zult in Mijn doen berusten. Gij zult niet meer zeggen: God is te streng. Ge zult u integendeel verwonderen, dat de Here nog zo onbegrijpelijk geduldig geweest is.

Er is sinds de dagen van Ezechiël nog niet zo heel veel veranderd. Er zijn nu ook velen, die zeggen niet in God te kunnen geloven, omdat ze Zijn *liefde* niet zien. God is te wreed. Op hùn standpunt zou het echter redelijker zijn, God af te zweren, omdat ze Zijn *rechtvaardigheid* niet zien. Het is onbegrijpelijk inderdaad, dat God zoveel belediging verdraagt. Dat vele vuisten, gevuld *met* Gods schatten, zich tegen de hemel ballen, en vele

monden, gevuld met Gods brood, Hem lasteren, het zijn allemaal levende bewijzen van Gods grote lankmoedigheid. Maar ze zijn ook Gods bewijsstukken, dat de gerichten, die Hij nú over de aarde zendt, niet zonder grond zijn. God de Here laat ons in de "handel en wandel" van talloos vele aan Zijn dienst ontzonken gezinnen en volken duidelijk zien, "dat Ik niet zonder oorzaak gedaan heb alwat Ik daar gedaan heb!"

Is de wereld het levend bewijs van Gods geduld en van Gods recht, de *kerk* des Heren moet integendeel het *bewijs* zijn van 's Heren verlossende macht, en de vernieuwende werking van de Heilige Geest.

Wat de Here aan Zijn kerk gedaan heeft is, dat Hij Zijn Geest in haar heeft uitgestort.

Kan Hij ons nu gerust de wereld insturen, en zeggen tot de wereld: "gij zult hun handel en wandel zien"?

Kan God de wereld aldus interpellieren: "gij zult weten, dat Ik niet zonder oorzaak gedaan heb, alwat Ik daar gedaan heb"?

Is de oogst van de Geestesvruchten zó overvloedig, dat de kerk met vrije en goede consciëntie kan zingen:

Toen hieven zelfs de heid'nen aan:
De Heer heeft hun wat *groots* gedaan!

DE ZONDE VAN ONVRUCHTBAARHEID

Mensenkind, wat heeft het hout van de wijnstok
vóór boven alle andere hout?

Ezechiël 15:2a. (Vertaling prof. Noordtzi)

Er sluipt een groot kwaad rond in het leven der tegenwoordige christenheid.

Een kwaad, dat te weinig als zonde wordt erkend en beleden, waarover we ons dús ook niet al te zeer bedroeven.

Niettemin is het de grootste zonde, die zich denken laat, en wordt ze door God met eeuwige straffen bedreigd, tenzij we er ons van bekeren.

Ik bedoel de zonde van onvruchtbaarheid.

Men zou haar ook een zonde van nalatigheid kunnen noemen.

Bedoeld is, wat in een onzer formuliergebeden aldus wordt gezegd: dat we niet alleen hebben gedaan wat God ons verboden had, maar ook *nagelaten* wat God ons had *geboden*.

De reden, waarom we deze zonde in de regel niet zo hoog aanslaan, zal wel hierin gelegen zijn, dat ze *negatief* van aard is. Zolang iemand geen bepaald-verkeerde dingen *doet*, verwekt hij geen opspraak. Hij is niet *positief* in overtreding. Van grove smetten bleef hij vrij. Er is integendeel niet dat op hem aan te merken. Dús kan het oordeel over hem gunstig zijn, ook al bleef de akker van zijn leven zo schraal en dor als een woestijn, en al ziet men aan de boom van zijn leven enkel takken en bladeren, maar geen enkele *vrucht* van bekering.

Ten aanzien van de positieve zonden van bedrijf zijn we niet zó mild in ons oordeel.

Brengt iemand *giftige* vruchten voort, dan wijzen we hem met de vinger na.

Een dief, een dronkaard, een overspeler, foei, we kunnen er van rillen.

Maar brengt iemand in 't geheel *geen* vruchten voort, dan zijn er geen termen aanwezig, om zijn gezelschap te mijden, noch hem (of onszelf) deswege te vermanen. Integendeel is het mogelijk dat zulke geestelijke eunuchen het gestoelte der ere bekleden in "kerk, staat en maatschappij".

Oordeelt God de Here hier evenzo over?

Brandt Zijn toorn alleen tegen de uitgieting der ongerechtigheid?

Zijn het enkel de oplichters, slechte mannen en vrouwen, hoeren en tollenaars, die een smaad zijn voor Zijn naam?

Geen sprake van!

Jezus toont juist veel meer tegen de preciese doch onvruchtbare Farizeeën, die het zwaarste der wet, nl. de *liefde, nalaten*, dan tegen de "zondaren", die de wet zwaar overtreden.

Niet alleen om het kwaad dat we *deden*, maar om het goede, dat we *nalieten*, stelt de Allerhoogste Rechter ons in staat van beschuldiging.

We hebben misschien in een jaar twee en vijftig maal twee preken gelaten aangehoord, maar als desondanks de oude mens even oud en stug bleef, zijn we Zijn gramschap dubbel waardig.

In het laatste gericht worden naar het onuitblusselijk vuur verwezen, ja, *wie* eigenlijk? Wij denken dadelijk aan doodslagers en dergelijk gespuis! Jezus zegt: Ik was naakt, en gij hebt Mij *niet* gekleed, Ik was hongerig, en gij hebt Mij *niet* gevoed; in de gevangenis, en gij hebt Mij *niet* bezocht! Kleinigheden. Nalatigheden. Onvruchtbaarheid!

Deze dingen zijn niet aangenaam voor ons vlees.

Het trekt zo ontzaglijk diep door!

Het stelt zulke hoge eisen aan ons leven!

We willen er ook maar liever niet aan!

En toch kan zelfs een kind op de catechisatie al weten, dat een dief niet alleen is de oneerlijke procuratiehouder, maar ook de *gierigaard*, die voor Gods koninkrijk niets over heeft. Dat moordenaars niet alleen in de gevangenis zitten, maar ook in de kerk, zolang we namelijk *nalieten* onze naasten, zelfs onze vijanden, lief te hebben! Dat de eigen werken des duivels bedrijft niet alleen de lasteraar, maar ook wie *naliет* zijns naasten eer en goed gerucht naar zijn vermogen te bevorderen!

Wee de nalatigen!

Wee de zonde der onvruchtbaarheid!

Deze dingen wil de Heilige Schrift ons op het hart binden door de Oud-Testamentische gelijkenis van de onnutte wijnstok, een tegenhanger van de Nieuw-Testamentische gelijkenis van de onvruchtbare vijgeboom (Lukas 13:6-9).

De Here stelt namelijk aan Ezechiël de vraag, wat het hout van een wijnstok vóór heeft boven alle andere hout.

De vraag is scherp, en niet zonder ironie.

Het antwoord moet immers luiden, dat het hout van de wijnstok bij het hout van schier alle andere bomen *ten achter* staat.

Van eiken en beuken kan men tenminste nog van alles maken, huisraad en gereedschap, nuttige dingen en fraaie dingen; geheel afgezien van de vruchten, hebben zulke bomen waarde om hun *hout*.

Met de wijnstok is dit niet het geval.

De wijnstok is een edele plant, maar als hij geen *vruchten* draagt, is hij totaal waardeloos. Erger nog: beslaat hij *onnut* de aarde. Hij onttrekt maar sappen aan de bodem, en belemmert de groei van andere planten. De *onvruchtbare* wijnstok heeft geen zin, en geen nut. Het berderf van het beste wordt het slechtste. Draagt een wijnstok geen vrucht, dan is zijn bestaan doelloos en zinloos. Men kan van wijnstok-hout *niets* maken, zelfs geen simpele pin om er iets aan te hangen. Het is bij de wijnstok niet om het hout, maar om de *vrucht* te doen. Blijven de vruchten uit, dan doet men het beste, de ranken te verbranden.

Diep beschamend is het dan ook, als de Here zegt:

"Neemt men daarvan hout om dat tot iets te verwerken of maakt men daarvan een pin om er van alles aan op te hangen?" (vs 3). En onheilspellend luidt het: "Zie, het wordt tot voedsel aan het vuur gegeven" (vs 4a).

Dat met deze onnutte wijnstok *Jeruzalem* bedoeld is, wordt onomwonden gezegd:

"Daarom, zo zegt de Here Here: zoals Ik onder het geboomte van het woud het hout van de wijnstok tot voedsel aan het vuur gegeven heb, zó zal Ik de inwoners van Jeruzalem

overgeven" (vs 6).

Het zou ook zónder deze nadere verklaring duidelijk geweest zijn voor wie oren had om te horen. Had niet reeds Jesaja het lied van de wijngaard gezongen, en Israël vergeleken met een wijnstok, waaraan God schier alles ten koste gelegd had? (Jes. 5 :1 v.v.)

En nòg duidelijker wordt het, als Ezechiël van het Jeruzalem van *zijn* dagen verklaart, dat het niet alleen gelijk op het waardeloze hout van een wijnstok, maar dat zelfs de beide uiteinden reeds verteerd zijn, en het middenstuk verzengd.

Immers we lezen: "het vuur verteert beide uiteinden; het middenstuk brandt" (vs 4b).

Dit is niet te verstaan als een toekomstig oordeel, maar als een qualificatie van de huidige situatie.

Prof. Noordt zij vertaalt: "zijn beide uiteinden heeft het vuur al verteerd en zijn middenstuk is verzengd".

Met deze woorden is de positie van Israël tijdens Ezechiël treffend weergegeven!

Die beide uiteinden zijn namelijk het noordelijk rijk der tien stammen, en het zuidelijke tweestammenrijk.

Deze uiteinden zijn al verteerd.

Het noordelijk rijk ging in 722 reeds onder.

Het zuidelijk rijk werd "verbrand" toen in 597 Jeruzalem viel, en velen, onder wie Ezechiël, in ballingschap werden gevoerd.

Slechts een klein deel bleef in Jeruzalem achter.

Dat is het middenstuk.

Maar ook dat is reeds verzengd want Zedekia is slechts vazalkoning en regeert bij de gratie van Nebukadnezar. Zijn rijkje is feitelijk reeds ten ondergang gedoemd.

Zo zijn dus de beide uiteinden van deze wijnstok verteerd en het middenstuk verzengd.

Dit is het toppunt van nutteloosheid.

"Zelfs toen het nog gaaf was, werd het niet tot iets verwerkt; hoeveel te minder, als het vuur het verteerd heeft en het verband is; zal het dan nog tot iets worden verwerkt?" (vs 5)

Er blijft maar één redelijke mogelijkheid: "roeit hem uit, waartoe beslaat hij nog onnut de aarde?"

We mogen bij Jeruzalem niet blijven staan.

We behoeven de lijn maar even door te trekken tot ons eigen onvruchtbare leven, waarin zo hopeloos weinig rijpt tot verheerlijking Gods, om diep beschaamd en zeer beangst te worden!

Beangstigt ons inderdaad die onvruchtbaarheid?

Zijn we inderdaad diep genoeg overtuigd van de schrikkelijke grootte van dit kwaad?

Laten we het ons eens helder voor ogen stellen!

De zonde van een ledig en onvruchtbaar leven is in de eerste plaats zo ernstig, omdat het een *mislukt* leven is.

Naar aardse maatstaf gemeten, kan een leven geslaagd heten, terwijl het naar de hemelse maatstaf totaal mislukt is. De maatstaf die God aanlegt, is of we *Hem dienen en gehoorzamen*. Soli Deo Gloria. Een andere reden voor ons bestaan is niet denkbaar. Het is

niet de vraag of wij leven en leven kunnen, maar of we *voor God* leven. Best mogelijk, dat we een welbesteed leven achter de rug hebben, en dat we onze kinderen een behoorlijke positie in de maatschappij bezorgd hebben, waarvoor ze ons dankbaar zullen blijven. Maar als er niets voor God in was, dan ware het zulk een mens beter dat hij nooit geboren ware geweest. Het is een mislukt leven!

De zonde van een onvruchtbaar leven is in de tweede plaats zo ernstig, omdat we *anderen* in de weg staan. Zoals de wijnstok die alleen hout is en geen vrucht geeft, de sappen van de bodem voor zichzelf gebruikt, niets wil geven en de groei van andere planten belemmert. Er zijn in de "christenheid" ook nog egoïsten genoeg. Geld en goed dat God hun gaf, besteden ze enkel voor zichzelf. Ze begrijpen niet, dat God het hun gaf om er vruchtbaar mee te zijn.

Een wijnstok is er om z'n vruchten te laten plukken.

En wanneer wij er op uit zijn, om alleen anderen te "plukken", dan zeggen die "anderen": als dat dan gereformeerde christenen zijn, dan willen *wij* er liever niet bij horen. Hetgeen wèl voor rekening van die anderen blijft, maar waarvoor die egoïsten van zopas een zware verantwoordelijkheid dragen.

Ze rijpen niet alleen zèlf voor het oordeel, maar verhinderen ook anderen, om binnen te gaan.

Hoe staat het in ons leven met de *vruchten*?

Zijn wij nog diezelfde hoogmoedige, egoïstische, narrige, kwaadsprekende mensen van vroeger?

Of zijn er vruchten van bekering?

De Landman komt straks niet om hout of blad, maar. . . om de vruchten!

SCHOONHEIDSKONINGIN OF BOKSKAMPIOEN?

Zo ging er een roep van u uit onder de volken
vanwege uw schoonheid.

Ezechiël 16:14a.

Er zijn tegenwoordig schoonheidskoninginnen in menigte. In allerlei rangorde. Daar is miss Holland en ook miss Europa; voorts miss World — het mooiste meisje van de hele wereld, althans onder diegenen die meedoen aan het miserabel spel, om het schepsel boven de Schepper te verheerlijken. De maatstaf, die hier wordt aangelegd, is natuurlijk alleen de *uiterlijke* schoonheid. Dat een beeldschoon meisje een heel lelijke ziel kan hebben, dáárover bekommert men zich weinig. De *innerlijke* schoonheid is in de wereld weinig in tel, en dat "des konings dochter *inwendig* geheel verheerlijkt is", is een begrip dat zij niet verstaat. Dit zedelijk schoon vertegenwoordigt de *ware* schoonheid, en *ware* schoonheid is *altijd* verborgen. Zij paradeert niet op de modeshows. Zij zoekt geen bewondering. Zij bloeit in de stilte. In onherbergzame bergstreken, door geen mensenvoet betreden, groeien de schoonste bloemen. De edelste metalen schuilen diep weg in de grond.

Het is deze geestelijk-zedelijke schoonheid, die Ezechiël hier bedoelt, en waarmee het volk des Heren in hoge mate begiftigd was. Israël bracht geen cultuurschatten voort. Schone kunsten werden niet beoefend. In de volkenbond van die dagen speelde het geen rol, mòcht het geen rol spelen. Maar het stond onder de glans van de heerlijkheid des Heren. Het werd door het goddelijk oog belonkt en kon deswege met schoonheid pralen, maar dan van geheel andere aard. Israël was het volk der *religie*. Godsdienstig stond het aan de spits der natiën. Tot zijn monotheïsme werden later velen die bij het veelgodendom geen bevrediging konden vinden, aangetrokken. De wetten die God aan Israël gegeven had, waren van superieur gehalte. Zó wou Hij met geen volken handelen. Die moesten Zijn getuigenissen en Zijn verbondsgeheimen missen.

Wat alles afdoet, Israël had een *verbond* met God, die in macht ver uitging boven Kamos en Malkom, en Sin en Rea en hoe al die goden en godinnen maar heten mogen. Dús was Israël ook onoverwinnelijk.

Om al deze redenen ging reeds van de oudste tijden af een roep van Israël uit onder de volken om zijn schoonheid, "want die was volmaakt, dank zij de sieraden waarmee Ik u getooid had, luidt het woord van de Here Here" (vs 14b).

In geestelijk opzicht kan Israël dus de "miss World" der oudheid genoemd worden.

Het had die schoonheid te danken niet aan eigen voortreffelijkheid of schoonheidscultuur, maar uitsluitend aan de gunst des Heren.

Dit krachtig op de consciënties te binden, is de bedoeling van de eerste pericoop¹ van hoofdstuk 16.

Men moet zich niets verbeelden daar in Israël. Alles wat ze hebben en zijn, hebben ze alleen

¹ Het gehele hoofdstuk is in 4 pericopen verdeeld. De eerste (vs 1-14) schetst 's Heren weldaden. De tweede (vs 15-34) Israëls *ondank*; de derde (vs 35-58) *de straf*; en de vierde (vs 59-63) 's Heren *ontferming*. Aan het geheel ligt ten grondslag het geliefde beeld (Hosea) van de huwelijksverhouding. De detailtekening is voor onze Westerse oren nogal "realistisch". De Schriftgeleerden willen dit hoofdstuk in de synagogen niet laten voorlezen.

aan God te danken. Als niet komt tot iet, dan kent iet zichzelf niet! Ze moeten daarom maar eens beginnen zich hun afkomst en geboorte te herinneren.

Het is diep beschamend voor deze broeders die prat gaan op hun afstamming van Abraham, en laag neerzien op de heidenen, dat de Here herinnert: "gij zijt naar afkomst en geboorte uit het land van de Kanaänieten: uw vader was een Amoriet en uw moeder een Hethietische" (vs 3).

Het milieu, zo wil Ezechiël zeggen, waaruit Israël voortgekomen is, was puur heidens. Dienden Abrahams vaders ook niet de afgoden aan de overzijde der rivier?

Deze geestelijke ouders, de Amoriet en de Hethiet, hebben zich om dit kind niet veel bekommerd.

Ze hebben ermee gehandeld zoals men met een *meisje* handelt, als het ter wereld komt. Werd niet de geboorte van een meisje als een ongeluk beschouwd? Werden ze niet terstond na de geboorte verstoten of soms levend begraven? Was niet een vader die vier zonen en twee dochters had, gewoon te zeggen, dat hij in 't geheel vier kinderen had?

Zo werd met "Israël" gehandeld door z'n eigen ouders: de navelstreng wordt niet afgesneden, want het kind is het leven niet waard. Het wordt met water niet afgewassen, en met zout wordt het niet ingewreven om het door dit "zoutverbond" aan de godheid te wijden en voor daemonische invloeden te vrijwaren.. . het is tòch ten dode opgeschreven (vs 4).

Zó, door de ouders verworpen, nog trappend in z'n bloed, is deze vondeling door God, die "voorbijkwam", opgeraapt.

In tegenstelling met de ouders, die van het kind zeiden: sterf! zeide de Here: leef! (vs 6)

Zo heeft de Here Israël als kind aangenomen, en aan het jeugdige kind bijzondere zorg besteed. Het kind werd maagd, en groeide en bloeide op als het veldgewas (vs 7, 9)².

Huwbaar geworden (het beeld van Israël als 'n meisje wordt streng volgehouden), is de Here haar voor de tweede maal ontmoet, en heeft toen Zijn "vleugelen over haar uitgebreid" (vs 8).

Er staat eigenlijk: "Ik spreidde Mijn gewaad over u uit", een daad, die elke jonge man bij de huwelijksluiting verrichtte als symboliek van de huwelijksseenheid.

Zo zwoer de Here haar voor eeuwig trouw.

En de versierselen, die de goddelijke Bruidegom aan Zijn bruid gaf³, waren zó kostbaar, de bruid zag er zó schitterend uit, toen zij de echtelijke woning binnentrad (vs 11-13), dat iedereen er van sprak.. . vanwege uw schoonheid ging er een roep van u uit onder de volken, want die was volmaakt, dank zij de sieraden, waarmee Ik u getooid had, luidt het woord van de Here Here.

Israël — schoonheidskoningin!

Dat Israël deze heerlijkheid uitsluitend aan Gød te danken heeft, wordt door Ezechiël zo kras mogelijk gezegd.

Als vondeling aangenomen, als kind teer verzorgd, als bruid ondertrouwd straks, met kostelijke sieraden omhangen, kortom, over de hele linie treedt niet Israël, maar de Here handelend en zegenend op.

Alles wat het heeft, heeft het aan Hem te danken.

² Na de geboorte en het opgroeien wordt de huwelijksluiting genoemd in vs 8. Blijkbaar is dus vs 9 verdwaald en zal dit na vs 6 gelezen moeten worden.

³ Gewoonlijk geschiedde dat door de ouders der bruid, maar deze bruid is immers te vondeling gelegd.

Alle roem is uitgesloten,
Onverdiende zaligheên
Heb ik van mijn God genoten,
'k Roem in vrije gunst alleen!
Ja, eer ik nog was geboren,
Eer Uw hand, die alles schiep,
Iets uit niet tot aanzien riep,
Heeft Uw liefde mij verkoren.

Zó kon Israël zingen.

En het enige wat dit volk te doen had was, met zijn schoonheid te *pralen*.

Wat vraagt de bloem
Wanneer haar blaren welken
En honing is gedronken uit haar kelken?
Zij heeft gebloeid. . . dat is haar roem!

Dit is ook de taak der Nieuw-Testamentische kerk.

Deze kerk is de schoonheidskoningin der aarde, ook al doet geen harer leden aan schoonheidswedstrijden mee, al bestaat zij uit niet vele rijken en edelen, al wordt zij gerecruteerd uit zwervers en zwoegers, uit eenvoudigen en ongeleerden, uit kreupelen, blinden en lammen.

In zichzelf bezit ze dus niet de minste schoonheid.

Er is niets om mee te pralen!

We pogen dit helaas al te veel te doen!

We pralen met de zuiverheid onzer kerkelijke organisatie, met onze *actie* op alle "terrein des levens", met de beginselvaste lijnen, die we plegen te trekken. We zeggen wel, dat daar niets van óns bij is, maar we menen er een bedroefd beetje van. We bewéren wel, dat we het niet zoeken in manifestaties en het getal, maar zijn toch niet weinig trots op de getallen. Meetings en betogingen. Zoveel duizend bezoekers. Vette koppen in de kranten!

Dit alles kan ijdele pralerij worden.

Het is althans niet dat pralen met onze schoonheid, dat de Schrift bedoelt.

Dáármee is bedoeld dat stil staan geuren als een bloem, zonder dat die bloem er zich van bewust is dat ze geurt, of dat ze schoon is. Dit gebeurt zonder fanfares of opschik. Wie poedert de leliën des velds of komt met rouge aandragen voor de rozen?

Wij mogen er wel aan denken, dat de kerk noch haar individuele leden geroepen zijn om *wereld-bokskampioenen* te worden. Het gaat daar een beetje op lijken. Er wordt wellustig gehuiverd als er weer een "knock out" wordt geslagen in de arena van ons kerkelijk leven. Er komt een competitie-wedsirijd-stemming, 1—0 voor A of 2—0 voor K....

Zult gij, door 't godd'lijk oog belonkt,
Weer met uw schoonheid pralen,

zingen we dan weer 's Zondags in de kerk, nog een beetje schor van het roepen langs de lijnen.

Ach ja, schoonheidskoningin zou de kerk zijn! Zij zou vertonen in een duistere wereld de lichtglansen der genade, die God in haar heeft gelegd. Dat een iegelijk de ander uitnemender acht dan zichzelf. Dat die gezindheid bij ons is, welke ook in Christus Jezus was. Dat de

liefde in beoefening zou worden gebracht, die "niet praat", en alle dingen bedekt. Of moeten Philippenzen 2 en 1 Cor. 13 óók al anders gelezen worden? Men kan nooit weten. We leven in een reformatorische tijd. Moet er van de moderne Wartburg een Bijbelvertaling worden verwacht in de zin van: de liefde publiceert alle dingen; de liefde critiseert alle dingen?

Haar onderling lief deleven!

Haar bloeiend geloofsleven!

Haar intensieve verwachting!

Ach, waar zijn ze gebleven?

"Zo ging er een roep van u uit onder de volken vanwege uw schoonheid" — het is een tekst die ons aangrijnst, die ons in 't gezicht vliegt, die ons beschaamd make, en zeer bedroefd.

MIJN GOUD EN MIJN ZILVER

Ook hebt gij uw sieraden van goud en zilver, die ik gegeven had, genomen.. .

Ezechiël 16:17a.

Nadat de profeet Ezechiël in de eerste pericoop van dit hoofdstuk 's Heren liefde heeft geschetst, die Israël als vondeling heeft opgeraapt, liefdevol heeft verzorgd, straks als bruid heeft ondertrouwd, en met Zijn schatten overladen, wordt nu *Israëls ondank* in felle kleuren getekend.

De donkere zonde steekt wel zeer schril af tegen het licht van Gods genade.

Van niets minder dan *overspel* wordt de bruid des Heren beschuldigd. . . . "gij hebt aan iedere voorbijganger uw ontucht opgedrongen" (vs 15).

Men kan dit in letterlijke zin verstaan, in zoverre de Baal- en Astarte-dienst, waaraan men zich overgaf, met allerlei ontucht gepaard ging. In de stille schemering der bossen werden bij wijn en muziek de zinnen geprikkeld en hulde zich de wellust in het reine gewaad der religie.

Ook afgezien van deze wilde orgieën onder elke groene boom en op elke hoge heuvel, kon echter de afgoderij zelf reeds overspel en trouwbreuk genoemd worden. Zelfs al ging het er bij de altaren der afgoden netjes toe. Want Israël was niet "vrij". God was Israël's man. Israël was de bruid. Dies was alle nalopen van andere goden hoererij, gelijk het overspel is wanneer een vrouw andere mannen naloopt.

De bruid van God was in dit opzicht wel zeer ver gegaan!

Zeer realistisch drukt Ezechiël zich uit, als hij God laat klagen over Zijn gemalin, dat zij te koop is voor iedere voorbijganger (vs 15). Zij is aan de weg gaan zitten om elke voorbijganger te lokken en toe te lonken. Daar was alle gelegenheid voor.

Kanaän was immers de grote heirweg der volken, de brug die de beide cultuurcentra, Egypte enerzijds, de Eufraat- en Tigrislanden anderzijds, verbond. Van die gelegenheid heeft Israël gretig gebruik gemaakt. Er kon geen volks langs die heirbaan trekken, of men stond gereed hun goden te vereren. Met bijtende spot voegt de profeet dit volk dan ook toe: "Wat is uw hart toch smachtend, spreekt de Here Here, dat gij dit alles gedaan hebt, het werk van een aartshoer"¹. Elke nieuwe godsdienst werd met gejuich begroet, precies op dezelfde wijze als tegenwoordig veel "godsdienstige" mensen op iedere nieuwe beweging of secte verliefd worden en die met hartstocht omhelzen, met volledige verachting van wat de Here hun in de kerk geschonken heeft. Nu eens waren de Egyptische, dan weer de Assyrische en de Chaldese goden en vogue².

Het liep zelfs zó de spuigaten uit, dat Ezechiël verklaart, dat een heidens volk als de Filistijnen zich over deze ontrouw en schandelijke wandel schaamden (vs 27). Dit is bijtend scherp. De "onbesneden Filistijnen" waren bij Israël niet erg in tel. Maar de profeet aarzelt niet de "dochters der Filistijnen" verre boven de dochters van Sion te verheffen. Zij, die heidenen, bleven tenminste nog hun goden *trouw*, al waren het dan afgoden. Israël's gedrag is zo door en door laag, dat heidenen er zich voor schamen moeten.

¹ Vs 30, volgens de vertaling van Prof. Noordtzijs.

² Zie vs 26, 28, 29.

Eén ding is er in heel dit schandelijk bedrijf, waarover de Here Zich bij monde van Ezechiël bijzonder beklaagt.

Het keert in heel deze pericoop met nadruk terug.

Het is déze ontroerende klacht: "gij hebt *Mijn* olie en *Mijn* reukwerk hun voorgezet; *Mijn* brood dat Ik u gaf, hebt gij hun voorgezet tot een offer; *Mijn* kinderen hebt gij geslacht en door het vuur doen gaan"³.

In dezelfde lijn ligt ook de klacht in het woord dat hierboven staat: "gij naamt de sieraden van goud en zilver die *Ik* u gegeven had". Men weet uit de geschiedenis van het gouden kalf, dat "gesneden beelden" dikwijls van sieraden gemaakt werden, en met deze "sieraden" zijn dus de beelden bedoeld.

Dit is dus wel het toppunt van ongerechtigheid.

Olie en reukwerk, spijs en drank, goud en zilver, allemaal liefdegaven die de Here aan Zijn volk gegeven had, die van Hem waren, en aan Hem toekwamen en in dankbare liefde Hem ten offer moesten worden gewijd, die gaat nu Israël in onbeschaamde brutaliteit aan zijn afgoden voorzetten. Israël zondigt met het van God verkregen goed.

Een vrouw, die in het huis van haar eigen man van zijn zuurverdiende geld een feestmaal aanricht voor haar "vrienden", en mèt hen zwelgt in luidruchtige brooddronkenheid, kon niet schandelijker handelen dan Israël deed, deze bruid van God.

Behalve aan overspel, maakt zij zich ook aan *diefstal* schuldig.

Ge naamt de sieraden van goud en zilver, die Ik u gegeven had.

O, God, hoe wordt Gij beledigd, vertrapt door Uw eigen volk!

Wat doet het U een pijn!

Dan. . . zijn dit verre, vreemde dingen, waarvoor wij terughuiveren, en zeggen: hoe is 't in de wereld mogelijk?

Of zou het ook kunnen zijn, dat deze klacht over Israël een klacht is over mij en over mijn arme volk?

Laat ons dit zien!

De gedachte dat alles van God is, staat in de Bijbel met duidelijke letters geschreven.

Dit betreft niet alleen de grote dingen: het diepst van 's aardrijks ingewand, en het hoogst gebergt', dat in Zijn hand is, maar ook van de kleinste dingen, die hier genoemd worden: de dagelijkse gebruiksvoorwerpen, olie en reukwerk en brood, het goud en zilver dat dagelijks door talloze mensenhanden gaat — van dit alles is God de enige en absolute Eigenaar.

Het zou te wensen zijn, dat deze gedachte even klaar in onze harten en consciëntiën gegrift was.

Op dit punt gaapt er ook al weer een wijde kloof tussen belijdenis en leven.

Wij plegen met het goud en zilver, waarop God de hand legt en waarvan Hij zegt "Mijn" goud en "Mijn" zilver, te handelen, alsof *wij* de soevereine eigenaars waren. We menen, dat we er willekeurig over kunnen beschikken. Dat *wij* zullen uitmaken hoeveel sieraden we zullen maken van ons goud en zilver — pardon, van Gods goud en zilver — en welk armzalig restje er zal overblijven voor het koninkrijk Gods.

³ Zie vs 18, 19, 21.

Wij hebben de gewoonte, in de kerk te collecteren onder het zingen, of te zingen onder het collecteren, zoals men het maar nemen wil. Daar zijn veel praktische bezwaren tegen aangevoerd. Er zijn ook *geestelijke* gevaren aan verbonden, nl. dat de blijde zangers vloekers kunnen worden.

Immers, het is nu mogelijk, dat iemand mèt dat hij zingt:

Al d' aard en alles wat zij heeft,
Met al wat zich beweegt en leeft,
zijn 't wettig eigendom des Heren,

dat wettig eigendom des Heren in z'n portemonnaie houdt, en de Here 'n fooi geeft. De Eigenaar, die het Zijne komt vragen, aldus tot bedelaar degraderende, en zichzelf van rentmeester tot eigenaar promoverende. Deze vrome vloekers en dieven in de kerk matigen zich soms ook nog het recht aan, critiek te oefenen op de preek, en indien ze zéér slecht zijn, verklaren ze dat ze "genoten" hebben.

Mijn goud en *Mijn* zilver, zegt God — ik durf vrijmoedig te verklaren, dat als wij daar allen diep van doordrongen waren, er van tekorten op welk terrein van Gods koninkrijk dan ook, geen sprake meer zou zijn.

De mening dat het goud en zilver dat we bezitten, van òns is, en *wij* kunnen bepalen wat we er mee doen zullen, is niet alleen een grote vergissing, maar ook een grote zonde.

Eigenlijk een dubbele zonde.

Het is diefstal en overspel tegelijk.

Diefstal, omdat God als de Schepper van hemel en aarde de enige Eigenaar en Beschikker is van alle schatten der schepping. De hovelingen, die het paleis mogen betreden, mogen zich niet het recht aanmatigen, zich de paleisschatten toe te eigenen. God zette ons in het paleis Zijner schepping als dienaars. Meer niet. We zijn Gods compagnons niet. Evenmin naamloze vennoten. Maar het goud en zilver, de olie en wijn, ze zijn er, opdat wij er onze God en Koning mee zouden kunnen dienen — ieder die ook maar één stap verder gaat, pleegt diefstal.

Maar de eigenmachtige beschikking over ons goud en zilver draagt ook het droeve stempel van *overspel*.

De schatten der schepping, die wij door de zonde verloren hebben, worden ons uit genade *teruggegeven*. Krachtens het *verbond der genade*; de huwelijksluiting tussen Christus en de gemeente. Goud en zilver en brood en water, ze zijn allemaal huwelijks giften, bruidsschatten. Het is alleen krachtens deze innige band, dat God ons van alle goed verzorgt. Tot de verbondsweldaden behoren waarlijk niet alleen de *geestelijke* gaven van geloof en wedergeboorte, rechtvaardigmaking en heiligmaking. Ook goud en zilver horen er bij. Ook het brood. Voor elke bete broods, voor elke dronk water, voor elke gulden die u verdient, *heeft Christus geleden*.

Derhalve aanvaardt de gemeente des Heren ook haar aardse welvaart als een bruidsgift van haar Heiland.

Maar is het dan niet meer dan goddeloos, om dit goud en zilver, dat gemerkt is met het bloed van onze Bruidegom, dat niet door mensenkrachten uit de diepte der aarde werd gedolven maar waarvoor Jezus Christus ter helle voer, te misbruiken voor onszelf?

Is het geen overspel, met deze bruidsgeschenken de goden dezer eeuw te begiftigen?

Krimpen we nu niet ineen van pijn als God ook over ons klaagt: gij naamt uw sieraden van

Mijn goud en Mijn zilver?

Op geregelde tijden horen wij het Avondmaalsformulier aan.

Daarin worden ook overspelers, hoereerders en dieven vermaand van de tafel des lieren zich te onthouden, *zolang zij in zulke zonden blijven*, opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde.

Tot dusver hebben we bij die overspelers en dieven misschien aan heel andere mensen en dingen gedacht.

Het is ons nu duidelijk geworden, hoe dicht deze zonden liggen bij onze deur!

Zolang zij in zulke zonden blijven!

Laat het niet te lang meer duren!

Hier klinkt de luide roep: bekeert u, bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.

UW ZUSTER SODOM

Evenals de naam van uw zuster Sodom nooit over uw lippen kwam ten dage van uw trots.

Ezechiël 16:56.

In zijn strafpredicatie tegen het overspelige Israël trekt Ezechiël een vergelijking tussen *Jeruzalem* en *Sodom*.

Ze lijken zó sprekend op elkaar, dat de profeet kan gewagen van: uw *zuster* Sodom.

Dit is trouwens niet de enige maal, dat de combinatie Jeruzalem— Sodom in de Schrift voorkomt.

De balling van Patmos (wiens boek in velerlei opzicht aan de profetieën van Ezechiël herinnert) weet er even goed van als de balling van de Chebar.

Hij vergelijkt ergens¹ Jeruzalem zowel met Sodom als met Egypte.

Ogenschijnlijk was daar groot onderscheid tussen deze drie. Elk rechtgeaard inwoner van Jeruzalem had een diepe afkeer van Sodom, en als de Jood aan Egypte dacht en aan de wrede slavernij bij de tichelovens, dan siste hij tussen z'n tanden: vervloekt zij Egypte!

Toch is er een schrikkelijke parallel.

Sodom heeft z'n schennende handen uitgestoken naar de "Engel des Heren", de Christus vóór de vleeswording.

Egypte heeft, toen de farao bevel gaf alle Joodse jongetjes in de Nijl te werpen, niet maar het *volk* Israël in z'n bestaan bedreigd, maar de komst van *Christus* pogen te verhinderen. Israël droeg de Messias in z'n lendenen.

Egypte doet dus eveneens een aanslag op de Christus.

Maar Jeruzalem, de heilige stad, de stad des grote Konings, is in boosheid Sodom en Egypte nog de baas.

Jeruzalem is de stad "waar ook onze Here gekruisigd is". Jeruzalem vergrijpt zich niet maar aan Christus in Zijn tijdelijke verschijningsvorm, als Sodom, evenmin aan Christus in de moederschoot, zoals Egypte, maar aan de vleesgeworden Christus, aan de Messias in levende lijve, Wiens heerlijkheid het gezien had, de heerlijkheid als van de Eengeborene des Vaders, vol van genade en waarheid.

Zo boos was Jeruzalem ook al in Ezechiëls dagen.

Een simpele vergelijking met Sodom als tweelingzuster zou Jeruzalem nog in tè gunstig daglicht plaatsen.

Ezechiël spreekt dan ook terecht van Sodom als de *kleine zuster* van Jeruzalem (vs 46).

Hij voegt er verklarend aan toe: "niet in haar wegen hebt gij gewandeld noch naar haar gruwelen gedaan, maar het duurde niet lang of gij waart erger dan zij in heel uw gedrag" (vs 47).

¹ Openb. 11:8: "En hun lijk zal liggen op de straat der grote stad, die geestelijk genoemd wordt Sodom en Egypte, waar ook hun Here gekruisigd werd".

Sodom was, vergeleken met Jeruzalem, nog maar een kind in de boosheid. . . 'n kleinere zuster!

Want Sodom bedreef *vleselijke* ontucht, maar Jeruzalem maakte zich, behalve dat, óók nog aan *geestelijke* ontucht schuldig. Israël verliet de Here, die Zich haar ondertrouwd had. Zij liet God in de steek. En nu moge naar het oordeel der mensen een overspeler groter booswicht lijken dan iemand die God de rug toekent (en overigens "fatsoenlijk" leeft), het waarderingsoordeel Gods is anders.. . gij, Jeruzalem, hebt het nog erger gemaakt dan Sodom!

Desniettemin keken de "zonen van Abraham" in Jeruzalem uit de hoogte neer op de "dochters van Sodom". Ze vonden dat verschrikkelijk slechte mensen. Ezechiël zegt, in de tekst die hierboven staat: "de naam van uw zuster Sodom kwam nooit over uw lippen ten dage van uw trots".

Móést men al over Sodom spreken, dan sprak men alleen kwaad van Sodom, en zei "ik dank u, o God, dat ik niet ben zoals deze".

Het is dus wel een heftige aanval op heel deze eigengerechtigheid en eigengereidheid, een woord vol bittere ironie en felle spot, als Ezechiël hier gewaagt van. . . uw zuster Sodom!

Ironie en spot zijn trouwens wel de beide vlijmscherpe wapenen, die Ezechiël in heel deze pericoop hanteert.

We herinneren ons, dat de profeet in dit hoofdstuk, waarin hij de verhouding van God en Zijn volk tekent als die van man en vrouw, eerst gewezen heeft op 's Heren weldaad, dat Hij Zich Israël als bruid heeft geworven (vs 1-14), daarna gesproken heeft van Israëls ondank en ontrouw, dat deze "bruid" andere goden is nagelopen (vs 15-34).

Nu komt dan de straf (vs 35-58).

In deze strafaankondiging laat Ezechiël aan zijn ironie en spot de vrije teugel.

"Ik ga al de minnaars, naar wie gij verlangd hebt en die gij allen hebt liefgehad. . . verzamelen. . . en Ik zal uw schaamte voor hen ontbloten." (vs 37).

Israël heeft dan zo naar hen verlangd, en om hun gunst gebedeld, welnu ... ze zullen komen. Maar anders dan Israël verwacht heeft. Ze zullen komen als voltrekkers van 's Heren oordelen!

Deze oordelen zijn niet willekeurig.

Ze houden ten nauwste verband met de gepleegde zonden.

Er zal — gelijk zo menigmaal te zien is in het leven — een duidelijk aanwijsbaar verband zijn tussen zonde en straf, en "Ik ga u richten naar de rechtsregels der echtbreksters," zegt de Here (vs 38).

Deze rechtsregel was, dat de echtbreksters eerst naakt aan een schandpaal werden gebonden, overgeleverd aan de smaad der omstanders, en vervolgens werden gestenigd.

Ditzelfde lot zal ook Jeruzalem treffen.

Eerst zullen de vijanden, de vroegere liefhebbers, komen om de stad Jeruzalem in te nemen, "en zij zullen uw verhoging neerhalen, u uw klederen uittrekken, en uw sierlijke juwelen nemen, en u naakt en bloot laten staan" (vs 39).

Dit is het naakt staan aan de schandpaal.

Daarna zullen Jeruzalems muren omgetrokken worden, zodat de inwoners om zo te zeggen onder de stenen van hun eigen muren begraven worden, "daarna zullen zij tegen u een

menigte doen optrekken, en zullen u stenigen en u met hun zwaarden doorsteken" (vs 40).

Dit is het tweede deel van de straf aan de echtbreeksters: de steniging.

Die scherpe *stenen* zullen ontzaglijk zeer doen.

Maar de *woorden*, waarmee Ezechiël nu het overspelig Jeruzalem striemt, doen niet minder zeer.

Om de schandelijkheid van Jeruzalem in 't volle licht te plaatsen, vergelijkt hij deze stad met twee andere steden, Samaria en Sodom.

Over de parallel Jeruzalem—Sodom, de kleine zuster, spraken we reeds.

Samaria noemt Ezechiël Jeruzalems *grote* zuster (vs 46). Samaria was immers de hoofdstad van het tienstammenrijk, en dit rijk was inderdaad groter dan Juda.

Zowel de grote zuster Samaria, als de kleine zuster Sodom heeft Jeruzalem nu in slechtheid overtroffen.

Scherper kon Ezechiël de Jeruzalemmers niet treffen, omdat zij zich juist boven *die* twee steden ver verheven waanden.

Boven Samaria, want Samaria had niet eens een tempel, en die had Jeruzalem wel; en *in* die tempel dienden de zonen van Aäron, terwijl de priesters in het tienstammenrijk zo maar een samengeraapt stelletje vormden.

Stond dūs Jeruzalem met z'n officieel heiligdom niet vèr boven Samaria? Om dan van Sodom maar helemaal te zwijgen. Foei, Ezechiël, om zo maar Samaria en Sodom *zusters* van Jeruzalem te noemen! Wat samenstemming is er tussen het *hoog-kerkelijk Jeruzalem*, het *sectarische tienstammenrijk* en het *heidense Sodom*?

Heel veel, zegt Ezechiël — ze zijn alle drie zusters in slechtheid, en als 't er op aankomt, valt de vergelijking voor het kerkelijk Jeruzalem nog 't meest in haar *nadeel* uit (vs 52). Tóch sprak Jeruzalem van "zuster Sodom" alleen maar kwaad!

Als ik Samaria, vanwege de scheuring en eigenwillige godsdienst, "secte" noem, en het heidense Sodom: wereld, en vervolgens Jeruzalem: kerk, dan staan we opeens met beide voeten in *onze tijd*. En dan heeft de oude Ezechiël ons hier weer veel te zeggen, en veel te verwijten.

Jeruzalem — Samaria — Sodom!

Kerk — secte — wereld!

Over de secte zullen we nu maar zwijgen. Ieder hoog-kerkelijk Sionist voelt zich daar ver boven verheven. Blijft de wereld over. Een vergelijking daarmee is toch eigenlijk wel ongepast, vinden we. *Wil* men vergelijken, dan voelen we ons erg best. Nu ja, we belijden wel: dat ik tegen alle geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben — maar dat is Zondagse taal. Voor de gelegenheid. In de praktijk zijn we stukken beter! Kijk nu toch eens naar de wereld! Ze gaan 's Zondags naar 't voetbalveld of zoeken elders hun vermaak! Ze gaan dansen en naar de bioscoop! Dat is Sodom. Dat zijn de goddelozen! Kwam er eens zo'n Sodomiet, een die te slechter naam en faam bekend stond, in de kerk, we keken ons de ogen uit 't hoofd! Wat doet die hier? Zuster Sodom past niet tussen de "broeders en zusters", en God is het immers die niet de goddelozen, maar de gereformeerden rechtvaardigt? *Wij* zijn veel te gereformeerd om goddeloos te zijn! Aldus is zuster Sodom tot een kwaad gerucht in onze mond! (St. V.).

Is er réden voor dit kwaad gerucht?

Kunnen we wel zo hoog van de toren blazen?

Is het leven in het hedendaags kerkelijk Jeruzalem zo goed en zo liefelijk? Hebben we nog de *moed*, om over zuster Sodom vonnis te vellen? Staan de kerkelijke bladen op hoger peil dan de neutrale? Is het dolzinnig getwist tussen al of niet theologen minder erg dan burenruzies? Is het bekladden en belasteren van elkaar, de eigen werken des duivels, minder grote zonde dan hoererij? Mag *ik* wel nijd en haat koesteren (de wortel van doodslag), en mag ik dan tegelijk met afschuw neerzien op een kind van Sodom, dat wegens moord in de gevangenis kwam?

Uw zuster Sodom!

Och, kijk haar in de van hartstocht flikkerende ogen, die hoer, die ge verafschuwt, en geef haar de hand, en zeg: ik ben even slecht als jij bent. Klop hèm op de schouder: de oplichter, en de wereldling, die ge beklaagt, en belijd: kerel, ik ben je broer! Wellicht nog tienmaal slechter dan jij bent!

En bekeert u!

Want weet, dat de zonden van Jeruzalem dubbel tellen, en dat het Sodom verdraaglijker zal zijn in de dag des oordeels dan ulieden!

Uw zuster Sodom!

O, mijn God, achtervolg mij met deze diep-vernederende vergelijking, striem mij met dit woord, ransel mij er zólang mee, dat ik mag inzien, dat gij geen calvinisten en geen kerkelijke mensen, maar *goddelozen* rechtvaardigt.

Uw zuster Sodom!

Leer mij ook, mijn God, die goddeloze zuster niet langer voorbij te lopen, of met de nek aan te zien, maar haar òp te zoeken, en tot haar te spreken: mijn zuster, gij hebt óók een ziel te verliezen, en gij zijt ook voor de eeuwigheid geschapen, kom met mij mee naar de Heiland, en leer bij het kruis, dat God de goddelozen rechtvaardigt, gratis, om niet!

HET RAADSEL VAN DE TWEE ADELAARS

Mensenkind, geef een raadsel op, leg een
gelijkenis voor aan het huis Israëls.

Ezechiël 17:2.

Nu moet Ezechiël aan het huis *Israëls* een raadsel opgeven.

We weten o.a. uit de geschiedenis van Simson, welk een grote bekoring er van zulke raadsels uitging op de geest van de oosterling. De aandacht werd er ongemeen door gespannen. En daar was het de Here om te doen. Aandacht! Luisteren moeten de mensen! Het is een grote kunst, om te luisteren, en te leren luisteren naar God. We klagen zo dikwijls, dat God *zwijgt*, maar we laten Hem nauwelijks aan het woord komen. God spréékt vele malen en op velerlei wijze. Het is verwonderlijk hoeveel manieren God al niet uitdenkt, om tot Zijn volk te spreken hier bij Ezechiël. Nu eens door symbolische handelingen, dan weer door rechtstreekse toespraak, nú door een raadsel. ... als ze nu maar luisteren willen!

De bedoeling van dit raadsel is duidelijk te maken, dat behalve het gehele volk óók de theocratische vorst — de laatste Davidstegel, Zedekia — zich schuldig gemaakt had aan de ernstige zonde van *trouwbreuk*. Deze zonde heeft Gods toorn zozeer wakker geroepen, dat het kwaad over Jeruzalem ten volle besloten is.

Een en ander wordt voorgesteld in het raadsel der adelaars.

Er was eens een adelaar, "breed van vlucht, rijk aan slagpennen, en veelkleurig".

Deze vloog naar de Libanon, en plukte van de machtige ceder enige jonge takjes af. Hij gooit ze dan evenwel niet weg. tevreden, z'n vernielzucht te hebben botgevierd, maar brengt ze naar een land van koophandel, en legt ze neer in een stad van kooplieden (vs 3, 4).

Daarna keert de adelaar nog eens terug, en neemt nu "één der spruiten van het land" (vs 5), wat later (vs 6) blijkt een stekje van een wijnstok te zijn.

Daarmee handelt de adelaar geheel anders.

Hij brengt het niet naar het verre land van kooplieden, maar verplant het alleen in een "zaaiveld", een goed-toebereide bodem, en verzorgt het daar in eigen land met grote voorzichtigheid. Het doel van de adelaar is, dat dit stekje tot een wijnstok zal worden, en dat hij straks van zijn vruchten zal kunnen genieten.

Dit plan schijnt wonderwel te zullen slagen, want het sproot uit en werd tot een breedvertakte wijnstok, "laag groeiend, opdat naar hem zijn ranken gekeerd zouden zijn, en zijn wortels onder hem zouden blijven; zo werd hij tot een wijnstok, maakte takken en schoot twijgen".

Plotseling verschijnt evenwel een tweede adelaar ten tonele.

Hij is lang zo schitterend niet als de eerste. Wel "met machtige vleugels", maar niet "breed van vlucht". Wel met "veel slagpennen" maar niet "veelkleurig"¹ (vs 7).

Van déze adelaar schijnt de wijnstok meer te verwachten dan van die hem geplant had, want "zie, deze wijnstok strekte zijn wortels naar hem uit en deed zijn ranken naar hem toegroeien, opdat deze hem zou drenken en niet het bed, waarop hij geplant was" (vs 7b).

¹ Prof. Noordt zij a.w., blz. 192.

Vreemde wijnstok!

Immers: "hij was geplant in een goed veld, waar rijkelijk water was, om ranken te schieten en vrucht te dragen en een wijnstok te worden" (vs 8).

Tot zover het raadsel.

Zal het gelukken?

Met deze vraag (vs 9), die de aandacht van de adelaars afwendt en ten volle doet spannen op het doen van de dwaze wijnstok, stelt nu Ezechiël zijn hoorders voor de oplossing van dit raadsel. Alzo zegt de Here Here: zal het gelukken?

De oplossing van dit raadsel is noch aan de scherpzinnigheid der hoorders van Ezechiël, noch aan die van ons overgelaten.

Ezechiël zelf geeft in het vervolg (vs 11-15) de oplossing op zó duidelijke wijze, dat er geen tweërllei uitleg mogelijk is.

"Zeg toch tot het weerspannige geslacht: weet gij niet, wat dit betekent? Zeg dan: zie de koning van Babel kwam te Jeruzalem, nam er de koning en de vorsten weg en voerde ze naar Babel" (vs 12).

De eerste adelaar blijkt dus de koning van Babel te zijn. Hij is heerser over een machtig rijk, "breed van vlucht en rijk aan slagpennen", en zijn heerschappij strekt zich over onderscheidene volken uit: "hij is vol veelkleurig gevederte" (St. V.).

Deze veroveraar is nu ook op Palestina afgekomen en heeft Jojachin met de adel naar Babel gedeporteerd.

Dit is de duidelijke zin van de adelaar die de jonge takken van de Libanonceder afrukt en brengt naar de stad der kooplieden. . . het grote Babylon.

Dit was in het jaar 597 geschied.

De ballingen, tot wie Ezechiël spreekt, weten daar alles van.

De kroniekschrijver meldt: "Hij voerde Jojachin in ballingschap naar Babel; ook de koninginmoeder, de vrouwen des konings, zijn hovelingen en de machtigen des lands deed hij in ballingschap gaan van Jeruzalem naar Babel" (2 Kon. 24:15).

Nu komt de tweede phase van het raadsel.

De machtige adelaar Nebukadnezar keert terug, neemt een stekje van het land en plant dit in Palestina, opdat het worden zou tot een machtige wijnstok.

De bedoeling van Nebukadnezars politiek is alweer duidelijk.

Het was zijn doel niet, heel Palestina in te lijven bij zijn machtig rijk, maar van Juda een soort bufferstaat te maken tegen de grote concurrent Egypte. Daartoe nam hij een van "het zaad des lands", Mattanja, alias Zedekia, en zette hem als vazalkoning op Davids glorieuze troon. Hij verzorgt dat stekje, doch enkel en alleen om zelf de vruchten daarvan te plukken, en Juda met zijn vorst dienstbaar te maken aan zijn vèr-strekkende plannen.

Zedekia, in schijn koning op Davids troon, is *feitelijk* niet meer dan onderdanige dienaar van Babels monarch.

Geheel van Nebukadnezar afhankelijk.

Trouwens, dit gebeurde geheel met Zedekia's toestemming, want op plechtige wijze heeft hij, onder aanroeping van Gods naam, Babels koning als souverain erkend, en aldus zich onder

ede verplicht tot gehoorzaamheid en trouw.

Dit alles brengt Ezechiël in de uitlegging van het raadsel aldus in herinnering:

"Vervolgens nam hij een lid van het koninklijke geslacht, sloot een verbond met hem en deed hem een eed zweren; ook nam hij de machtigen des lands weg. Zo zou het een onbeduidend koninkrijk zijn en het hoofd niet kunnen opsteken, maar het verbond moeten houden om te blijven bestaan" (vs 13, 14).

Thans komt de derde phase van het raadsel.

Een tweede adelaar verschijnt, die minder majestueus is. Het is Egypte, bij Nebukadnezar vergeleken een mogendheid van de tweede rang.

Naar de heerser van het Nijldal buigt nu de wijnstok zijn takken. Van farao Hofra verwacht hij hulp, om aan de knellende banden van Babel te ontkomen.

"Ook kwam hij in opstand tegen koning Nebukadnezar, die hem bij God een eed had doen afleggen". (2 Kron. 36:13)

"Maar hij kwam in opstand tegen hem door boden naar Egypte te zenden". (Ezech. 17:15a)

Hiermee is de grote zonde van Zedekia aangewezen, en is de profeet op het beslissende punt aangekomen — trouwbreuk tegen Babel!

Dit lijkt vreemd!

Men zou kunnen beredeneren, dat de zonde van het *volk*, dat het verbond met *God* verbrak, toch veel groter was dan de zonde van de *vorst*, die het verbond met Babels heerser verbrak! Bovendien was Nebukadnezar toch de indringer, de geweldenaar, die wederrechtelijk over Gods volk heersen ging. Zedekia bedoelde toch de bevrijding van zijn land en volk van vreemde dwingelandij! Was dit geen mooie zaak? Ging het niet om ideële goederen? Mocht dit nu niet?

Nee, dit mocht niet!

Het was hier geen heilige oorlog, maar een zeer onheilige daad!

Want vergeet het geen ogenblik: Zedekia had Nebukadnezar trouw gezworen onder aanroeping van de naam van Israëls God! Zedekia had beloofd de bepalingen van het verdrag te zullen houden onder inroeping van al Gods vloeken, indien hij ze verbrak. Aldus was dit verbond heilig en onbreekbaar geworden. God was tot beschermheer van dit verdrag uitgeroepen. Wat moest dan toch de *heiden* Nebukadnezar van *Israëls* God denken, als Hij bij Zedekia's bondsbreuk rustig toeschouwer bleef? Nee, Nebukadnezar moge dan "maar" een heiden zijn, God is aan Zijn eigen naam en eer verplicht, nu in te grijpen! Met een verbond, in Gods naam aangegaan, mag niet naar willekeur gehandeld! Zelfs treedt de Here in Nebukadnezars plaats. Zedekia heeft niet maar Nebukadnezars maar Gods eed veracht! "Zo waar Ik leef, zo Ik *Mijn* eed die hij veracht heeft, niet op zijn hoofd doe neerkomen". (vs 19)

Hiermede heeft de vraag: "zal het gelukken?" een antwoord gekregen!

"Zal hij ontkomen, die zo iets doet? Zou hij het verbond breken en ontkomen?" (vs 15b)

De les van het raadsel der twee adelaars is een zeer eenvoudige en een hoogst ernstige.

De vraag klinkt er ons uit tegen, of wij ons woord houden, of men op ons aan kan, of we all-round betrouwbaar zijn.

In het zakenleven en het gewone omgangsleven komt deze kwestie herhaaldelijk aan de orde. De samenleving rust voor een heel groot deel op vertrouwen. Is de christen onbetrouwbaar,

kan men op z'n woord niet aan, chicaneert hij in z'n zaken, dan is het kwaad dubbel erg, omdat hier direct *Gods eer* mee gemoeid is. De naam des Heren wordt gelasterd, en de wereld zegt: voor de fijnen moet je oppassen! Dit is 'n verschrikkelijk ding. En omdat het zo verschrikkelijk is, laat God deze dingen niet even gemakkelijk passeren als *wij* dit plegen te doen. Zal hij gedijen, die zulke dingen doet? Volstrekt niet. God kiest zonder aarzelen voor de bedrogene partij, ook al zijn die "van de wereld". Contractbreuk en woordbreuk tegenover mensen, heidenen en tollenaars — ook al heeft men gezworen tot z'n schade, is breken van Gods *verbond*. Ook al weten we er mooie namen en mooie verontschuldigen voor te vinden! Als het ons niet goed gaat in 't leven, spreken we al gauw van "raadselen". Er zouden minder van die raadselen zijn, als we meer dachten aan het raadsel der adelaars! De oplossing is dan gauw gevonden: zal hij ontkomen die zo iets doet? Wie zo iets doet, en *blijft* doen, is vreemd aan het leven der genade. Hij is *dood*. En waar de dode lichamen zijn, zullen de arenden vergaderd worden, de arenden des gericht — dat is het laatste, vreselijke raadsel der adelaars!

SOLIDARITEIT EN VERANTWOORDELIJKHEID

Hoe komt gijlieden er toch bij, dat gij dit spreekwoord gebruikt over het land Israëls, zeggende: de vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en de tanden der kinderen zijn stroef geworden?

Ezechiël 18:2. (Vertaling prof. Noordt zij)

Het probleem, dat in dit hoofdstuk door Ezechiël aan de orde wordt gesteld, is van ontzaglijke zwaarte. We kunnen nu, na zoveel eeuwen, nòg niet zeggen, dat we er klaar mee zijn. Hier blijft een "non liquet" voor het *denken*. Alleen het geloof kan rusten in Gods soevereine wil. Het is waarlijk niet te *verwonderen*, dat Ezechiëls tijdgenoten de kluts kwijt raakten. Waarmee niet gezegd wil zijn, dat zij te verontschuldigen zouden zijn.

Dit probleem *is* dan, dat er enerzijds waarneembaar is de *solidariteit der geslachten*, terwijl anderzijds de *enkeling* onder alle omstandigheden persoonlijk *verantwoordelijk* blijft voor zijn daden.

Aan de ene zijde leert het leven met ontroerende ernst, dat de zoon lijdt onder de gevolgen van de zonden van zijn vader, en anderzijds is geen enkele zoon gerechtigd zijn vader de schuld te geven van het verkeerde, dat *hij* deed. Er is 'n *erfelijke belasting*, maar deze leidt niet tot *ontoerekenbaarheid* voor God.

Het probleem wordt er nog niet gemakkelijker op, als we in de Schrift hierover twee *schijnbaar* geheel tegenstrijdige uitspraken lezen.

In de *wet des Heren* heet het, dat God de zonden der vaders bezoekt aan de kinderen, in het derde en in het vierde geslacht dergenen die Hem haten... de solidariteit der geslachten.

Terwijl door de *profeten* — en met name door de profeet Ezechiël — met klem betuigd wordt: hoe komt gij er toch bij, dit spreekwoord te gebruiken: de *vaders* hebben onrijpe druiven gegeten, en daardoor zijn de tanden der kinderen stroef geworden? Het is juist andersom: "De ziel die zondigt, die zal sterven: een *zoon zal niet* mede de ongerechtigheid van de vader dragen" (vs 20) ... de persoonlijke verantwoordelijkheid.

De tegenstrijdigheid is echter slechts *schijnbaar*.

Hier zijn niet twee elkaar *snijdende* lijnen, die een onoplosbaar kruis vormen.

Maar het zijn twee *evenwijdige* lijnen, die geen van beide kunnen worden gemist.

Denk aan de twee rails van een spoorweg. Breek er een van op, en het loopt uit op een deraillement van de trein. Of denk ook aan het touw, dat over een katrol loopt en met twee einden naar beneden hangt. Grijp er een van vast, en ge zinkt naar de diepte. Houd ze *beide* vast, en ge blijft in evenwicht.

Zo vormen ook de solidariteit en de persoonlijke verantwoordelijkheid twee evenwijdige lijnen. Tracht ze niet te verbinden; poog ook niet, er een van weg te nemen. Laat ze beide naast elkaar lopen, en ge blijft in evenwicht. Beide hebben hun waarde. Men kan het een niet ten koste van het andere verwaarlozen, zonder in een moeras te komen. De onevenwichtigheid van Ezechiëls tijdgenoten vond haar oorzaak in het feit, dat men terwille van de solidariteit der geslachten, de persoonlijke verantwoordelijkheid vergat. Men legde alle

nadruk op de zonde der vaderen, en wierp de verantwoordelijkheid op de voorgeslachten. De *vaderen* hadden onrijpe druiven gegeten, en zodoende waren de tanden der kinderen stroef geworden. Zij, die kinderen, waren eigenlijk de onschuldige en beklagenswaardige slachtoffers. Zodoende ontbrak alle schuldbesef en persoonlijk berouw. De trein derailleerde, omdat een van de rails werd opgebroken. Daartegen gaat Ezechiëls vlammend protest.

Spreekwoorden zijn lang niet altijd waar. Maar ze bevatten toch meestal wel een *kern* van waarheid. En in dit opzicht hadden de ballingen gelijk, dat het menigmaal voorkomt, dat der kinderen tanden stroef worden vanwege het eten van onrijpe druiven door de ouders. Dit wil dan zonder beeldspraak zeggen, dat de nakomelingen vaak op pijnlijke wijze de gevolgen van de zonde der ouders ondervinden.

Niemand zondigt voor zichzelf alleen.

Niemand kan zich isoleren van zijn nageslacht.

Daarvoor zijn de banden van het bloed te nauw.

God bezoekt de zonden der vaderen aan de kinderen, en wie heeft dat nooit in z'n leven ondervonden, of anders in z'n naaste omgeving opgemerkt?

We zien onze eigen zonden en karaktergebreken vaak vergroot in onze kinderen terug. Het nageslacht van de dronkaard is niet zelden lichamelijk en geestelijk gedegenereerd. Wat in vele gestichten van krankzinnigen en idioten geleden wordt, is lang niet altijd, maar soms toch óók een stil verwijt tegen de zonden der ouders. De vraag der Farizeeërs: heeft deze gezondigd of zijn ouders, was fout inzoverre ze uitging van de onderstelling dat elke ziekte een bepaalde zonde tot oorzaak had, maar bevatte deze ontroerende waarheid, dat de zonden der ouders vaak in de kinderen aanwijsbaar zijn. Zijn vader en moeder slap in het kerkgaan, de kinderen gaan straks helemaal niet meer, want het nakroost stapt niet slechts in hetzelfde pad der ouders voort, maar gaat gewoonlijk enige schreden verder. Eén uur van onbedachtzaamheid maakt niet alleen dat de zondaar zelf jaren schreit, maar dat ook zijn kinderen tot in het derde en vierde geslacht hun verdriet uitsnikken.

In de klacht van David over Absalom was niet alleen het verdriet over een dode zoon, maar óók een groot stuk zelfverwijt dat *hij* door zijn slappe opvoeding z'n kind in de dood gejaagd had. Vele klachten over afvallige zonen moesten nòg zelfaanklachten zijn.

De zonde is zo ontzettend besmettelijk.

Ze kruipt door het bloed tot in verre geslachten.

Vele vaders en moeders zijn de moordenaars van hun eigen lieve kinderen, en o, vooral onze grotere jongens en meisjes kunnen niet nauwgezet genoeg leven, om hun lichamen als tempelen des Heilige Geestes zuiver te bewaren.

Er is een ontzettende erfvloek.

De zonden der vaderen bezocht aan de kinderen.

Er lopen talloos vele kinderen met stroeve tanden rond, waarover de ouders nú in stilte wenen: hadden *wij* maar niet de onrijpe druiven gegeten!

Het spreekwoord van de ballingen aan de Chebar mocht dus al een element van waarheid bevatten, deze zegswijze werd een *halve* waarheid en dús een *hele leugen*, voorzover zij meenden, de persoonlijke verantwoordelijkheid van zich af te kunnen schuiven.

Zo braken ze de ene rails op, en derailleerden hopeloos.

Ze legden zozeer de nadruk op de zonden der vaderen, dat ze pertinent ontkenden dat zijzelf

mede verantwoordelijk waren voor de rampen, die nu over Jeruzalem kwamen.

Ze redeneerden aldus: de ellenden, waarmee *wij* nu te worstelen hebben, zijn niet de vruchten van *onze* zonden, maar van het onverantwoordelijk gedrag van onze voorgelachten.

Ze wierpen dus alle schuld van zich af.

Schuldbesef over eigen bedreven kwaad hadden ze niet.

De *doden* werden volledig verantwoordelijk gesteld voor de rampen, die de thans *levenden* troffen. . . de vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en de tanden der kinderen zijn stroef geworden.

Feitelijk waren zij dus de onschuldige slachtoffers, de vermoorde onnozelheid.

Het was eigenlijk ten enenmale onbillijk, dat *zij* moesten boeten voor de zonden, door de voorouders bedreven!

Zo *dacht* men niet alleen.

Maar zo werd het ook luide uitgesproken. Immers: "Maar gij zegt: "De weg des Heren is niet recht" (vs 25a).

En tegenover dat elimineren van eigen schuld, en dit wegschuilen achter de vaders, legt nu de Here de volle verantwoordelijkheid op het thans levend geslacht: "Hoort toch, huis Israëls, is Mijn weg niet recht? Zijn niet veeleer *uw* wegen niet recht?" (vs 25b)

En *nóg* sterker wordt de persoonlijke verantwoordelijkheid van elk individu gehandhaafd in dit: "De ziel die zondigt, die zal sterven: een zoon zal niet mede de ongerechtigheid van de vader dragen" (vs 20a).

De grondwet van het koninkrijk Gods, dat ieder mens door God behandeld wordt naar zijn persoonlijke verhouding tegenover Hem, kan nergens duidelijker worden uitgesproken dan hier door Ezechiël.

De erfzonde wist de persoonlijke verantwoordelijkheid nooit en nergens uit.

Hoe nauw wij ook in velerlei opzicht aan elkander verbonden zijn, iedereen staat tenslotte voor zich zelf. Ieder moet op eigen gelegenheid door de doods Jordaan, en ieder reist op eigen paspoort naar de hemel. Het moge waar zijn, dat in de moderne rechtspraak de persoonlijke schuld al meer weggewerkt wordt, en erfelijke belasting voldoende is om iemand "ontoerekenbaar" te verklaren, voor Gods gericht is niemand ontoerekenbaar ... de ziel die gezondigd heeft, die zal sterven!

Dit wil niet zeggen, dat deze factoren in 't geheel niet in aanmerking komen.

Er is ook bij de allerhoogste rechtbank een strafmaat, die niet voor allen even zwaar is. Het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan Chorazin en Bethsaïda, de steden waarin Zijn krachten het allermeeft geschied zijn. Het zal de gedegenereerde dochter verdraaglijker zijn, dan de lichtzinnige moeder!

Het feit, dat het gericht is gesteld in handen van de "Zoon des mensen", die al de gangen van het menselijk leven kent, is waarborg, dat alles nauwkeurig gewikt en gewogen wordt. Hij weet, of gij in een zuivere of in een vergiftigde dampkring grootgebracht zijt. Hij weet, uit welk bloed gij gesproten zijt. Hij weet, of uw moeder met u gebeden, of in uw tegenwoordigheid gevloekt heeft.

Dit alles bepaalt de maat van de straf, maar neemt de persoonlijke verantwoordelijkheid niet weg.. .. de ziel die gezondigd heeft, die zal sterven.

Voor deze grondwet der *persoonlijke verantwoordelijkheid* mogen we wel zeer dankbaar zijn.

Het is nu mogelijk (Ezechiël wijst er op), dat een goddeloze vader een vrome zoon heeft, en dat de zoon *niet* zal dragen de ongerechtigheid van zijn vader.

De vloek is geen erfgoed!

Maar evenmin is de genade erfgoed!

Het is dus evenzeer mogelijk, dat een vrome vader een goddeloze zoon heeft... de vader zal niet dragen de ongerechtigheid van de zoon.

Wel is de Here een God des Verbonds, en stuwt Hij de stroom van Zijn verkiezende genade door de bedding van de geslachten. Dat een vrome vader een goddeloze zoon heeft is, dank zij het verbond, geen *regel*, maar uitzondering.

Daarom zijn wij evenzeer dankbaar voor de *grondwet van de solidariteit der geslachten!*

Mits we dit maar niet eenzijdig zover drijven, dat elke bondeling vanzelfsprekend een kind Gods is!

Dan wordt het *persoonlijke* element uit de religie uitgeschakeld.

Dan vallen we in de fout van Ezechiëls tijdgenoten.

Dan loopt de bonds-trein uit de rails en gebeuren er vreselijke ongelukken!

De ziel die gezondigd heeft, die zal sterven.

Met die wetenschap moeten wij allen persoonlijk voor de rechterstoel van Christus verschijnen. We hebben niets tot onze verontschuldiging in te brengen. Alleen dit: dat het God behaagd heeft, de ziel die *niet* gezondigd heeft, de zuivere ziel van Jezus Christus, te doen sterven, opdat de zielen die gezondigd hebben, zouden leven. De Rechter van straks is de Redder van nu. Wie tot Christus' verzoeningsdood inging, zal niet sterven, ook al was hij de moordenaar van zijn kinderen. In het licht van het kruis kan Ezechiël dit hoofdstuk eindigen met déze blijde klanken: "Want Ik heb geen welgevallen aan de dood van wie sterven moet, luidt het woord van de Here Here; daarom bekeert u opdat gij leeft".

DE VREEMDE TROUBADOUR

En gij, hef een klaaglied aan over Israëls vorst,
en zeg: wat was uw moeder een leeuw!

Ezechiël 19:1, 2a. (Vertaling prof. Noordt zij)

In de middeleeuwen zongen de troubadours hun liederen aan de hoven der vorsten. Zij vertelden de lof der voorgeslachten, en prezen de koning gelukkig vanwege de roem zijner vaderen.

Als zulk een troubadour treedt nu ook Ezechiël op. Bij de gratie Gods. En ook hij zet z'n zang in met een lofspraak op Zedekia's moeder! Van deze koningin-moeder, Hamoetal, de dochter van Jeremia, uit Libna, verhaalt de zanger treffelijke dingen. Hoe koninklijk was haar gestalte! Welk een krachtige, fiere persoonlijkheid.. . uw moeder, wat was zij een leeuw in temidden van haar welpen!

Dan — wat een *vreemde* troubadour is toch deze Ezechiël!

Niet de koning, die thans voor hem op de troon zit. te prijzen en te vleien over de deugden zijner moeder is Ezechiëls doel. Alle vleierij en hovelingen-tactiek is verre van deze profeet Gods. Het moet geen *lofdicht* worden, maar een *klaaglied*, een weeklacht over Israëls vorst¹. Over Zedekia, Juda's laatste vorst. Wel doet het even eigenaardig aan, dat deze "*Israëls vorst*" genoemd wordt, waar Zedekia toch over *Juda* regeerde, maar sedert Samaria's val *bestond* Israël feitelijk niet meer. Juda was alleen overgebleven van de twaalf stammen. En ook de laatste vorst van de laatste stam zal weggevoerd worden! Voor een *klaaglied* is waarlijk wel reden.

Het vreemde in deze troubadour is niet alleen, dat hij (in afwijking van de gewone regel) niet de *luister*, maar de *val* van de vorst bezingt, maar niet minder, dat niet de koning, maar de koningsmoeder thema en inhoud is van zijn zang. Zelfs schijnt de *inhoud* van het lied in 't geheel niet te beantwoorden aan het *opschrift*.

Het opschrift was: een klaaglied over Israëls vorst!

Daar zou hij 't over hebben.

Dat was ook Ezechiëls *opdracht*.

Want het klaaglied is hem zèlf niet uit het hart geweld, maar hij heeft er 'n opdracht voor gekregen. Van God: " .. en gij, hèf een klaaglied aan over Israëls vorst". De profeet Ezechiël moet gelegenheidsdichter worden, die opdrachten uitvoert die hemzelf pijn deden. Wie zegt z'n koning graag de ondergang aan? Zowel het een als het ander moet de profeet ontzaglijk zwaar gevallen zijn. Het is weer in zo'n simpel zinnetje de profeet-in-gehoorzaamheid!

Dan, zowel met opschrift als opdracht schijnt de inhoud in strijd.

Want *in* het klaaglied zelf gaat het van begin tot het eind over de koningsmoeder ... de *naam* van Zedekia wordt niet eenmaal genoemd!

Toch zou wie hier tegenstrijdigheid meent op te merken, zeer oppervlakkig oordelen.

¹ In de Hebr. tekst staat, evenals in de Statenvertaling en de N. V. het meervoud: "vorsten", maar blijkens het enkelvoudige: "uw moeder", berust dit op een vergissing. Bedoeld is dus een klaagzang over de thans regerende vorst Zedekia.

Dit "moeder-thema" is juist een meesterlijke greep naar het hart van de afvallige zoon. Ezechiël raakt hier de teerste snaar aan. Waar is het oog van de verloren zoon, dat niet eens meer vochtig wordt, als hij de naam "moeder" hoort? Lijdt niet het hart van elke moeder met en om haar kind? Nu dan Zedekia! Uw moeder, die zóveel vóór u gedaan, en zoveel áán u ten koste heeft gelegd, zult *gij* door uw zonde nameloos veel leed doen. Zij zal straks met u mee verbannen worden. In de kronieken zal haar naam straks apart onder de ballingen vermeld worden, dat ook "des konings moeder" gevankelijk naar Babel gevoerd wordt (2 Kon. 24:15). Haar droeve lot zal uw schuld zijn! Zedekia, Zedekia! De tranen van uw God, die u bidt om u met Hem te laten verzoenen, kennen uw hart niet vermurven. Zullen de tranen ener *moeder* in staat zijn het te doen? Kan moederleed u bewegen tot bekering? Jongen, hebt ge dan geen hart meer?

Zó ongeveer dringt Ezechiël aan.

Zó doet hij een appèl op des konings gemoed!

Hij is wel 'n echte troubadour toch, een zanger bij de gratie Gods, al is z'n lied een treurzang en geen lofuiting. Met volle handen grijpt hij in de snaren en bespeelt meesterlijk het klavier van de mensenziel. Geen snaar laat hij onaangeroerd. Al moet dan het eerste bekeringsmotief zijn: God wil het, de Schrift is toch weer "menselijk" genoeg om op het gemoed te appelleren, wijl een moeder in stilte haar leed uitsniakt om het kwaad dat haar jongen bedreef, haar jongen toch!

Het klaaglied over Juda's laatste vorst, ons in het negentiende hoofdstuk van Ezechiël bewaard, bevat eigenlijk twee delen.

Geheel in overeenstemming met de beeldenrijkdom van de oosterling wordt Hamoetal, de moeder van Zedekia, onder tweeërlei beeld ten tonele gevoerd.

Eerst heet zij een leeuwin, onder de welpen nederliggende, en dat beeld wordt in het gehele eerste deel volgehouden (vs 2-9).

Daarna, plotseling overspringend op een heel andere beeld, heet het: "uw moeder was als een wijnstok uit een wijnberg", en deze beeldspraak wordt in het tweede deel van het klaaglied vastgehouden (vs 10-14).

Aangezien de strekking van het tweede deel dezelfde is als die van het eerste, en onder ander beeld dezelfde dingen worden gezegd, kunnen we hier het beeld van de wijnstok laten rusten, om ons bezig te houden met dat der leeuwin.

Een beeld des te treffender, omdat het hier Juda betreft, de leeuwen-stam.

We denken hier als vanzelf aan *de* Leeuw uit Juda's stam.

Het eerste deel van het klaaglied, dat ons dus nu bezighoudt, bevat een *historie* en een *profetie*.

Het historisch gedeelte, dat dus reeds in het verleden lag, toen Ezechiël het lied neerschreef, luidt aldus:

"Wat was uw moeder een leeuwin tussen leeuwen.
Onder jonge leeuwen legerde zij zich, bracht zij haar welpen groot.
Een harer welpen groeide op, en leerde buit te behalen.
Werd tot een jonge leeuw. Mensen verslond hij.
Toen riep men volkeren tegen hem op, in hun kuil werd hij gevangen.

En met haken bracht men hem naar Egypteland" ² (vs 2-4).

De betekenis hiervan was voor iedere hoorder wel duidelijk. Hamoetal, Josia's vrouw, na zijn dood koningin-moeder, nam aan het hof zulk een invloedrijke plaats in, dat zij genoemd kan worden een leeuw, die zich onder de jonge leeuwen legert. Het zal aan haar krachtige persoonlijkheid te danken geweest zijn, dat na Josia's dood *háár* kind, Sallum, d.i. Joahaz, Davids troon beklom, hoewel deze toch jonger was dan Josia's oudste zoon Jojakim.

Over haar welpen waakt zij met de uiterste zorg.

Helaas gedroeg Joahaz zich niet koninklijk. Als *theocratisch* vorst regeerde hij niet. Van gruwelen bleef hij niet vreemd, want van hem klaagt Ezechiël: "mensen verslond hij". Hij deed wat kwaad was in de ogen des Heren" (2 Kon. 23:32).

Daarom organiseren (op Gods bevel!) de volken een drijfjacht tegen deze leeuw, en hij geraakt in een valkuil.

Hij wordt door de farao Necho gevangen genomen en naar Egypte gevoerd.... met haken bracht men hem naar Egypte — dit is het droevig einde geweest van deze leeuw uit de stam van Juda.

Nu volgt het profetisch deel.

Het is nog geen historie, maar zal het spoedig worden, helaas!

Het betreft Zedekia zelf, de man die nu nog op de troon zit, en waar de ballingen nog zoveel verwachting van hebben.

Het luidt aldus:

"Toen zij zag, dat hij weggevoerd was en haar hoop was vergaan,
Nam zij een ander van haar welpen, maakte hem tot een jonge leeuw.
Deze liep rond onder de leeuwen, en leerde buit behalen.
Werd tot een jonge leeuw. Mensen verslond hij.
Hij bekende hun weduwen en hun steden verwoestte hij,
Zodat het land en zijn inwoners zich ontzetten over zijn brullende stem.
Toen legerden zich tegen hem volkeren rondom uit de landen,
En spreidden hun net over hem uit, in hun kuil werd hij gevangen,
Met haken deden ze hem in de kooi en brachten hem in burchten,
Opdat zijn stem niet meer zou worden gehoord op Israëls bergen".

Weér heeft de krachtige vrouw al haar invloed weten te gebruiken, om uit de vele prinsen juist *haar* zoon, Zedekia, op de troon te krijgen ... ze nam een andere van haar welpen, en maakte hem tot een jonge leeuw.

Maar zijn zondenregister is nog groter dan dat van zijn voorganger: hij verslond niet alleen mensen, maar — en hier wordt het beeld 'n ogenblik verlaten, om de ruwe werkelijkheid te laten zien — hij bekende hun weduwen, en het hele land werd met ontzetting vervuld over zijn afschuwelijk bedrijf. Hoor daarom, Zedekia, uw oordeel: een net zal over u gespreid worden (profetie van Jeruzalems beleg, dat hem in z'n bewegingsvrijheid belemmeren zal) ; ook gij zult worden weggevoerd, en uw stem zal niet meer gehoord worden op Israëls bergen! Dit is dan het droeve resultaat van al de zorgen van uw moeder! Zedekia, zeg het u niets, dat gij het levenswerk van uw moeder moedwillig kapot maakt, haar meesleept in uw verderf — uw moeder zó ruw op het hart trapt?

Deze dodenzang eindigt met de veelzeggende woorden: "Dit is een klaaglied, en het is tot een

² In het Hebreeuws is dit een gedicht, waarvan het metrum in de Nederlandse vertaling natuurlijk verloren gaat.

klaaglied geworden" (vs 14). Het wil zeggen, dat de profetie ook in vervulling is gegaan. De ballingen, die nú wellicht nog om deze dingen lachen, omdat ze alle hoop op Zedekia gevestigd hebben, zullen straks dit klaaglied tot het hunne maken .. . het is tot een klaaglied geworden .. . helaas!

De latere rabbijnen schreven voor, dat het boek Ezechiël niet gelezen mocht worden door jonge mensen beneden dertig jaar. Zeer ten onrechte! Want vooral hier zijn ernstige woorden neergeschreven vooral voor jongens en meisjes *onder* de dertig. Jonge mensen, die het pad der zonde zo bekoorlijk vindt, ik ken troubadours, die de minnezang van Gods liefde hebben gezongen. Naast Ezechiël, de zanger van Gods wraak, staat Jesaja, die de *moederliefde des Heren* bezingt, die gewaagt van een God die u minder vergeten kan dan een vrouw haar zuigeling. Ik denk ook aan Lukas, die van de *vaderliefde Gods* verhaalt, God, die als een vader uitziет, òf z'n jongen nog niet terugkeert uit het verre land. Maar als gij dan de moederliefde Gods belacht, en Zijn vaderliefde veracht, zeg, wilt ge dan niet eens denken aan uw vrome moeder, die zoveel gedaan heeft om u te maken "tot een jonge leeuw", tot een koningstelg; uw moeder, die zó vaak geknield heeft in het gebed om u, dat haar knieën vereelt zijn, en zolang gebeden heeft voor u, dat haar keel verdroogd is — uw lieve, vrome moeder, zègt het u niets, dat zij wegwijnt van verdriet dat gij haar doet, doende wat kwaad is in de ogen des Heren? Hoort gij niet de snik, waarin haar klaaglied tot God zich oplost?

Dit is een klaaglied over verloren zonen en dochteren!

Laat het niet tot een klaaglied *worden*!

Laat het niet worden tot één eindeloze snik in de eeuwige nacht, als aan de stomme macht der feiten niets meer te veranderen valt. Wenig en knersing der tanden!

Hoort de troubadour van Gods oneindige liefde, Paulus: Wij bidden u van Christuswege, alsof God door ons bade: laat u met God verzoenen!

WAAROM NIET VERDELGD?

Toen overwoog Ik Mijn gramschap over hen uit te storten. Mijn toorn aan hen te laten uitwoeden in de woestijn. Maar Ik trok Mijn hand terug en handelde om Mijns naams wil, ten einde deze niet te ontwijden ten aanschouwe der volkeren, voor wier ogen Ik hen had uitgeleid.

Ezechiël 20:21b, 22.

Het is alweer bijna een jaar geleden, dat Ezechiël in de geest naar Jeruzalem gevoerd is, waar hij de onzichtbare getuige is geweest van de vele gruwelen, die Juda voor het oordeel rijp maakten (h. 8).

Dit oordeel nadert nu dan ook met rasse schreden.

De grenzen van Zedekia's wegstervend rijkje strekken zich nauwelijks verder uit dan tot de muren van de hoofdstad Jeruzalem. Nog enkele jaren, en ook die muren zullen vallen, en dan zal de bange worsteling tussen het wereldrijk Babel en het kleine Juda ten gunste van het eerste zijn beslist.

Zolang er leven is, is er hoop, denken evenwel Israëls oudsten, die reeds met Ezechiël in ballingschap zuchten. Onuitroeibaar leeft in hen de hoop, dat Jeruzalem het uithouden zal, en ze vleien zich met de stellige verwachting van spoedige terugkeer en hereniging met Zedekia en de zijnen.

Daarom komen ze nog eens de profeet des Heren raadplegen (vs 1).

Ze rekenen erop, dat de ontsluiting van de toekomst door het profetisch woord hun hoop tot zekerheid zal doen groeien.

Zo begint dit hoofdstuk met een vraag.

Het *eindigt* met een antwoord!

Een antwoord, waarop ze allerm minst gerekend hebben, want zo waar Ik leef, spreekt de Here Here: "Zoals Ik met uw vaders in het gericht getreden ben in de woestijn van het land Egypte, zo zal Ik ook met u in het gericht treden" (vs 36).

Vreselijke strafgerichten zijn dus op til, die culminer in dit ontzettende: "Ik zal u brengen naar de *woestijn* der volkeren" (vs 35). Dit is de ironie van de straf: de mens krijgt, wat hij zoekt. Ze hebben, de Israëlieten, ondanks het gebod van isolement, altijd de aanraking met de volkeren gezocht, hun gezelschap bemind, met hun goden gecoquetteerd: welnu, de Here zal hen naar die volkeren toebrengen — in ballingschap; en ze zullen ervaren, dat het gedroomde paradijs. . . een woestijn is: de woestijn der volkeren; een land van beproeving en ellende. Het latere Jodendom, vervolgd en verafschuld door de volkeren, heeft er de waarheid op ontroerende wijze van ondervonden!

Toch, hoe teleurstellend dit antwoord ook is, hopeloos is het nog niet.

Wel wordt van ontzettende gerichtsoefening gewaagd, maar niet van totale uitroeiing.

De Here zal namelijk Zijn volk onder de herdersstaf doen doorgaan (vs 37). Zoals een herder die 's avonds met de kudde naar de schaapskooi terugkeert, zijn dieren een voor een onder

zijn herdersstaf doet doorgaan, om z'n eigen schapen te tellen en binnen te laten, maar de *vreemde* buiten te sluiten. Dit is dus een *schijting*, een *uitzondering*, *geen vernietiging*. Het ondeugdelijke zal worden weggedaan, de dode takken zullen worden weggesnoeid, en wat verdelgd wordt zal misschien quantitatief meer zijn dan wat behouden wordt. Doch het gaat niet om de quantiteit, maar om de kwaliteit. Het is de tuinman om de boom te doen, ook al moeten er heel wat takken af. De kern blijft behouden. Zó gezien, wordt het paradoxale woord verstaanbaar: "want op Mijn heilige berg, op de hoge berg Israëls, luidt het woord van de Here Here, daar zal het ganse huis Israëls *in zijn geheel* Mij in het land dienen" (vs 40). Het armzalige restje van het gekneusde, geknakte, geblakerde volk, waarvan niets anders gezegd kan worden, dan dat het na al de ellende "van zichzelf walgt" (vs 43) — dat is de natie in haar geheel; heel de kerk en heel het volk!

Zo is er dan wèl gericht, maar geen verdelging.

God oordeelt Zijn kerk, decimeert haar desnoods, maar vernietigt haar nooit. Niet alleen omdat God dit niet *wil* doen, maar omdat Hij het niet kan doen. De totale ondergang der kerk is een absolute onmogelijkheid. Niet vanwege de waarde en de betekenis der kerk, maar om de *ere van Gods* naam, die er regelrecht mee gemoeid is. Wel "overwoog Ik" zegt de Here, "Mijn grimmigheid over hen uit te storten, Mijn toorn over hen te laten komen in de woestijn. Maar Ik trok Mijn hand terug, en handelde terwille van Mijn naam, om die niet te ontheiligen ten aanschouwe van de volken voor wier ogen Ik hen had uitgeleid".

Deze laatste woorden staan geschreven in het historisch gedeelte van dit hoofdstuk.

Tussen de *vraag* aan het begin, en het *antwoord*, aan het slot ligt namelijk een vrij brede beschrijving van Israëls geschiedenis. Vanaf zijn geboorte *als volk* in Egypte tot op de huidige dag (vs 5-31).

Als God geschiedenis schrijft, God, die de feiten der historie niet zet in het subjectieve licht der menselijke bewondering, maar in het objectieve licht der klare waarheid, dan kan Hij niet verhalen van een glorieus, maar van een diep-zondig verleden. Zo krijgt deze geschied-beschrijving het karakter van een *requisitoir*. Het wordt een lange acte van beschuldiging. Dat is ook de bedoeling. Het antwoord, dat van ge-richten spreekt, moet gemotiveerd worden. Deze motivering ligt in de historie. "In de spiegel van der vaderen goddeloos bedrijf zullen zij eigen levensrichting moeten zien, en in de tekening van der vaderen lot eigen levenslot moeten horen"¹.

Dit betekent dan gericht èn. . . genade!

Er valt in de historie van het volk Israël één vaste lijn te ontdekken... de lijn der zonde namelijk. Dat ging zo van vader op zoon. Het begon al in Egypte; het zette zich voort in de woestijn; het bereikte een hoogtepunt in het beloofde land, het land nog wel, waarvan de Here zo ontroerend zegt: "een land, dat Ik voor hen uitgezocht had, een sieraad onder alle landen"! (vs 6). Ook de nauwgezette zorg waarmee God een woonplaats voor Zijn volk uitzoekt, en de overvloeiende weldaden, niet het minst in de zeer bijzondere wetgeving (vs 11 v.), kunnen dit uitverkoren volk niet bewegen, z'n "gruwelen weg te doen" (vs 8). Het wordt, om zo te zeggen, een tarten van God. Ze dagen de Allerhoogste uit. Ze maken het geregeld zó bar, dat de Here er over denkt, er maar een eind aan te maken. Met zulke mensen is geen land meer te bezeilen, er is geen eer aan te behalen.

De tekst, die hierboven staat, verplaatst ons in zulk een critiek moment in Israëls historie.

Het is tijdens de woestijnreis.

¹ Noordt zij a.w., blz. 220.

Ze hebben er zelf wellicht niet eens weet van gehad, hoe hun levens-bestaan als volk aan een zijden draad heeft gehangen, deze *kinderen* Israëls.... het waren ook nog echt *kinderen*, behalve in de boosheid. Zoals het ons, Nederlanders, pas jaren later duidelijk is geworden, hoe critiek het er met ons landje heeft voorgestaan tijdens de eerste wereldoorlog, zo laat God nu, eeuwen later, door de profetie van Ezechiël, zien hoe meer dan eens het Damocleszwaard hun boven het hoofd gehangen heeft.

Het was dat toen voor de zoveelste maal weer eens het "volk des Heren" zichzelf uitleefde, en schier op geen enkel punt er ook maar aan dacht, om des Heren wil te doen, dat God "overwoog", Zijn toorn aan hen te laten uitwoeden in de woestijn.

Aan het incident van de zonde met het gouden kalf, toen God er met Mozes over sprak, het volk te verdelgen, waarna Mozes met zijn voorbede tussenbeide trad, is hier niet te denken.

De ontroerend menselijke uitdrukking, dat God "overwoog", bedoelt niet "een spreken tot mensen", b.v. tot Mozes, maar een te rade gaan met Zichzelf, een "spreken in het hart", een nog overleggende wilsbepaling².

Zo wordt de toestand nòg critieker.

Zelfs Mozes, de leidende figuur en hoogste diplomaat, is onkundig van het dreigend gevaar. Meestentijds weet het *volk* in brede lagen niets van de dreigende gevaren, maar de regering is waakzaam, zij kan haar maatregelen nemen. Dit is hier uitgesloten. Mozes weet er ook niets van. Hij kan niet eens bidden!

Met brede wiekslag komt de catastrofe aanzweven: Ik overwoog, Mijn toorn te laten uitwoeden. Doch in *deze* dreiging ligt het *begin* der genade.

God overwoog!

Hij ging met Zichzelf te rade.

Hij handelde niet in blinde drift; Hij liet Zich niet onbeheerst gaan. . . Hij overlégde. Ook in Zijn toorn is God wijs en doet geen ding willekeurig, noch in een opwelling, nog veel minder overijld.

Zonder dit spreken van God met en tot Zichzelf, was het volk des Heren reeds lang vergaan!

Wat was het toch, dat de Here van Zijn voornemen terughield?

Waarom ontdeed Hij Zich nu niet van dit ondankbare volk, dat Hem al zóveel verdriet had gedaan?

Waarom stelde Hij Zich tevreden met strafoefening, en liet Hij Zijn toorn niet uitwoeden? Want als Gods toorn uitwoedt, dan blijft er niets staan! Tegen Sodom en Gomorra woedt zijn toorn uit. Insgelijks in de hel. Maar tegen Zijn volk nooit, al krimpt het van pijn!

Waarom toch?

Welke factor doet alles plotseling een heel andere wending nemen?

De voorbede van Mozes is het niet geweest — daar is hier geen sprake van. Nog veel minder is er sprake van een volksbekering, waardoor God "berouw" krijgt over het kwaad dat Hij gesproken heeft. Och nee, laten we maar ophouden te zoeken naar *menselijke* factoren. De oorzaak ligt in *God Zelf*. Onze ouden plachten te zeggen, dat God "redenen uit Zichzelf neemt". Hij doet alle dingen om Zijns Zelfs wil.

Bij Zijn zelfoverleg heeft de Here aan Zijn heilige *naam* gedacht.

² Noordt zij a.w., blz. 222.

Vernietigde Hij nu Zijn volk, dan zou deze daad in strijd komen met Zijn vroegere daden!

Eerst had Hij Zich dit volk geformeerd, daarna uitgeleid uit Egypte; beloofd het tot een groot volk te zullen maken in het beloofde land. Dit moet dus gebeuren óók. De Here is dit niet aan Zijn volk, maar aan Zichzelf verplicht. Gebeurt het niet, dan wordt Zijn naam "*ontwijd*", d.w.z. neergehaald tot het niveau van de namen dier andere goden, die voor hun aanbidders steeds grote *vraagtekens* waren, sfinxen!

De heidenen waren van het doen hunner goden geen ogenblik zeker. Ze handelden zuiver willekeurig. Het was altijd afwachten, hoe ze gezind waren. Nu eens wilden ze zus dan weer zo, al naar 't uitviel. Bij verdelging van Zijn volk in de woestijn, zou Jahvè ook onder dit odium vallen: de heidenen zouden zeggen: precies als bij ons — aan de godheid weet je nooit precies wat je er aan hebt.

Dit overwegende, trok de Here Zijn hand terug, en handelde. . . . om Zijns naam wil.

Het was dus alleen de naam des Heren, die het volk voor de ondergang behoedde.

Die naam was het dekkende schild.

Met Zijn naam beveiligde de Here Zijn volk tegen de bliksem van Zijn eigen grimmigheid.

Dit alles vindt z'n oplossing en vervulling in Jezus Christus.

De vernietiging van Israël in de woestijn zou direct tengevolge gehad hebben de vernietiging van de "Hope Israëls", de Messias, d.i. de vernietiging van het Godsrijk en van Zijn eeuwig welbehagen. Dit kon niet. Aan de Christus hing heel Gods wezen, en heel Gods hart. Daarom breekt God niet af. Daarom volgt Hij de vaste lijn. De constante lijn der zonde wordt permanent doorbroken door de vaste lijn van Gods eeuwig voornemen. Dit is het hoogtepunt en het dieptepunt tegelijk. Dit is de grote vastheid van ons leven, het fundament van ons geloof, het anker van onze hoop. Dit voornemen ligt vast in de naam van Jezus.

Geloofd zij Zijn naam!

Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen.

De naam des Heren is een sterke toren.

De grond onzer zaligheid is niet gelegen in ons geloof, noch in de tranen van ons berouw, veel minder in onze goede werken, maar alleen en uitsluitend in de naam van onze Here.

Als alle gronden ons ontvallen, pleiten wij: doe het, Here, om Uws naams wil. We zèggen dit dikwijls in onze gebeden. Het is een staande uitdrukking geworden. Maar als het gedachteloos wordt gezegd, is het een vloek: we kunnen vloeken, terwijl we bidden; gij zult de naam des Heren uws Gods niet ijdellijk, noch gedachteloos gebruiken.

Laat de naam des Heren onder ons nooit z'n gouden klank verliezen.

Laat de rijke inhoud ervan ons steeds voor ogen staan.

Laat ons eerste en ons laatste altijd wezen: Niet ons, o Here, niet ons, maar Uwe naam zij eer.

DE TWEE WEGEN

En gij, mensenkind, teken u twee wegen, waarlangs het zwaard van de koning van Babel komen kan. Uit één land moeten zij beide uitgaan. En zet aan het begin van iedere weg een handwijzer naar een stad, zodat het zwaard komen kan naar Rabbat van de kinderen Ammons en naar Juda met Jeruzalem in het midden. Want de koning van Babel staat op de kruisweg aan het begin van de beide wegen om waarzeggerij te plegen: hij schudt de pijlen, ondervraagt de terafim, bezieet de lever. In zijn rechterhand is het lot "Jeruzalem" dat hij de mond opene tot krijgsgeschreeuw, de stem verheffe met bazuingeschal, stormrammen oprichte tegen de poorten, een belegeringswal opwerpe, versterkingen bouwe. In hunne ogen is dat als een ongegrond orakel. Heilige eden hebben zij gezworen! Maar hij brengt hun ongerechtigheid in herinnering, opdat zij gegrepen worden.

Ezechiël 21:19-23. (Vertaling prof. Noordt zij)

Deze merkwaardige woorden geven een nadere explicatie van het "zwaard des Heren", waarvan in het begin van dit hoofdstuk sprake is. In naam des Heren toch had Ezechiël moeten zeggen tot het land van Israël: "Zie Ik zal Mijn zwaard uit zijn schede trekken" (vs 3) ; en in hartstochtelijke poëzië heeft hij in zijn "zwaardlied" vertolkt de schrikkelijke uitwerking van dat zwaard des Heren tegen het afvallige Jeruzalem (vs 9-17).

Nu gaat de profeet er toe over, onomwonden en zonder beeldspraak te zeggen, dat dit zwaard van God komen zal in de gestalte van. . . Babels koning: hem zal de Here gebruiken als de roede om Jeruzalem te tuchtigen! En zoals we dat Ezechiël al zo dikwijls zagen doen¹, maakt hij ook nú weer gebruik van het *aanschouwelijk onderwijs*. Men moet van het dreigend gevaar niet alleen horen, maar het vooral *zien*. De profeet gaat weer aan het tekenen. En wat er op die tekening te zien was, staat in de tekst, die hierboven is uitgeschreven. Laat ons die schetstekening ook eens aandachtig bekijken!

Twee wegen tekent Ezechiël (wellicht met een stokje in het zand). De twee wegen komen beide uit één land, namelijk Babel, maar splitsen zich dan onmiddellijk. Ze lopen beide in verschillende richting, aangegeven op een handwijzer, die op het kruispunt staat.

Op de ene arm van de handwijzer staat: naar Jeruzalem.

Op de andere: naar Rabbat Ammon.

En daar op die tweesprong, bij de handwijzer, staat nu de koning van Babel met z'n leger, nog onzeker welke weg hij kiezen zal. Zal hij de weg naar Jeruzalem inslaan, of die naar Rabbat, de hoofdstad der Ammonieten.

Welke beslissing de koning nu neemt, heeft Ezechiël op de tekening natuurlijk niet duidelijk

¹ Zie b.v. 4:1 v.

kunnen maken. Dat heeft hij er verklarend bijgezegd. We zullen ook dat vernemen, nadat we eerst gehoord hebben, waarom toch Nebukadnezar voor deze moeilijke beslissing stond. Voor Ezechiëls tijdgenoten zal dat allicht terstond duidelijk geweest zijn. Voor ons behoeft het enige nadere opheldering. Het is overigens eenvoudig genoeg. Zowel Rabbat, de hoofdstad der Ammonieten, als Jeruzalem, de hoofdstad van Juda, waren haarden van opstand tegen Babels heerschappij. Vooral de Ammonieten waren roerig; nog kort geleden hadden ze gepoogd Zedekia te bewegen tot afval van Babel, in bond met enkele andere Palestijnse rijkjes, die alle de meerderheid van Babel hadden moeten erkennen².

Maar ook Jeruzalem was niet te vertrouwen. Er waren wel plechtige beloften van onderwerping gedaan³, maar er werd voortdurend in 't geheim geïntrigeerd, nu eens met Egypte, dan weer met Palestijnse vorsten, om aan Babels greep te ontkomen⁴.

Zo zijn Rabbat en Jeruzalem de twee centra van verzet.

Waarheen zal Nebukadnezar een strafexpeditie zenden? Welke stad zal hij 't eerst laten voelen, dat men niet straffeloos rukt aan de teugels der grote mogendheden? Nebukadnezar staat op de tweesprong; wat zal hij doen?

Hij is een heiden, en kan daarom niet de mond des Heren vragen.

Daarom grijpt hij, om de wil zijner goden te kennen, naar de middelen die hem ten dienste staan: waarzeggerij en mantiek! Ook deze heiden wil niet alleen gaan. Hij begeert te gaan onder het beschermende schild der godheid. Het is, met al die toverkunsten, toch nog beschamend voor vele christenen, die biddeloos hun beslissingen nemen, en eigen weg kiezen!

Op drie verschillende manieren poogt de koning van Babel de wil der goden te kennen: hij schudt de pijlen, ondervraagt de terafim, beziet de lever.

De "terafim" was een orakel "waarbij de daarbij fungerende priester een bepaald godenmasker opzet niet alleen om daarmee te kennen te geven, dat hij in diens dienst staat, maar ook om door het nauwe contact tussen eigen hoofd en dat van de god diens voorkennis in zich op te nemen, en zo te kunnen zeggen, wat de orakelvragers doen moet"⁵.

Bij het "leverorakel" werd "de lever van een pas geslacht dier (de lever als zetel van het gevoel) (Spr. 17:23; Klaagl. 2:11) aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen, waarbij aan de bepaalde structuur van de lever tal van aanwijzingen ontleend werden voor hetgeen geschieden moest"⁶.

Klaarblijkelijk heeft echter het "pijlorakel" hier voor Nebukadnezar de doorslag gegeven.

Twee pijlen werden in een pijlkoker gedaan, en dooreen geschud; op de ene pijl stond: Jeruzalem, en op de andere: Rabbat. De pijl, die Nebukadnezar met z'n rechterhand trok, zou het pleit beslissen. Hij schudt de pijlen, en zie "in zijn rechterhand is het lot "Jeruzalem"." Daarheen zal dus de tocht gaan; niet bij Rabbats, maar bij Jeruzalems muren zal het krijgsgeschreeuw klinken!

Dit alles móest nog geschieden.

De orakels moesten nog geraadpleegd.

² Zie Jeremia 27:1 v.

³ Zie vs 23.

⁴ Zie Jeremia 37:5 v.; 46:17.

⁵ Noordtjiz a.w., blz. 235.

⁶ Noordtjiz a.w., blz. 235.

Maar lang van te voren meldt Ezechiël reeds de uitslag.

Ook de heidense orakels staan onder Gods hoog bestuur. . . het lot wordt in de schoot geworpen, maar het ganse beleid daarvan is van de Here. Niet zoals lever, terafim en pijlen, maar zoals God het beslist, zal het gebeuren: Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen.

"In hùn ogen", zo voegt Ezechiël hieraan toe, "is dit als een ongegrond orakel". De Jeruzalemmers zijn van oordeel, dat het orakel zich vergist moet hebben, en dat de expeditie tegen Jeruzalem geheel ongemotiveerd is

Immers: "dure eden hebben ze gezworen". Jawel, daar waren ze in Jeruzalem knap in. .. bij elke gelegenheid verzekerde men Babels koning van Juda's onwankelbare trouw. We kennen de waarde van zulke plechtige betuigingen uit de internationale politiek. Vooral die het zo vaak en zo hard zeggen, moet men in de gaten houden. Nebukadnezar kende z'n Pappenheimers! Hij liet zich door die "dure eden" niet verblinden, en was heel goed op de hoogte met de geheime complotten, die gesmeed werden . . . "maar hij brengt hun ongerechtigheid in herinnering, opdat zij gegrepen worden!"

De twee wegen van Ezechiël zijn nog altijd actueel.

Elke getrouwe prediker zal ze moeten tekenen.

De rechtvaardigen moet openlijk betuigd, dat het hùn wel zal gaan, daarentegen de ongelovigen en goddelozen, dat het hùn kwalijk zal gaan. En.. ..deze goddelozen wonen waarlijk niet alleen in Rabbat der kinderen Ammons, of weet ik welke goddeloze wereldstad méér. Het is een grote vergissing, te menen dat het oordeel Gods maar één weg bewandelt, en slechts één richting kiest, "natuurlijk" de richting van de "wereld". Even grote vergissing, te wanen dat we achter Jeruzalems wallen, oftewel muren der kerk, veilig verschanst zitten. Het kan evengoed gebeuren, dat het oordeel met dreunende voetstap zijn weg naar Jeruzalem kiest, om de ongerechtigheid der kerkmensen in herinnering te brengen. Voor hen, die het treft, geheel onvermoed en ongegrond: Here, Gij hebt toch in onze straten geleerd!

De weg, die het oordeel volgt, wordt niet bepaald door noodlot of toeval, niet door orakels of een gril der goden, maar door de wil des Heren, het eeuwig voornemen onzes Gods.

Hij verwerpt die hij wil, en verkiest die Hij wil.

Jacob heeft Hij lief, doch Ezau haat hij, maar. . . beide waren mensen van de "kerk", van "Jeruzalem"!

Toch is er in deze verkiezing, noch in de verwerping iets willekeurigs.

God volgt er de vaste lijn der gedachten in, en "stuwt de stroom der verkiezing door de bedding van het verbond".

Dit verbond is omringd van "dure eden".

De heilige God heeft met een dure eed gezworen, dat Hij allen, die in dat verbond begrepen zijn, van het eeuwig oordeel heeft bevrijd. Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar niet het verbond Mijns vredes, zegt de Here, uw ontfermer. De duivel moge in eigen persoon dan met het lot "Jeruzalem" in zijn rechterhand tegen de poorten van Sion oprukken, stormrammen oprichten, zijn krijgsgeschreeuw doen horen.. . het zal niet gelukken, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen!

Dan. ... in elk verbond zijn twee delen begrepen.

Op de dure eden Gods moeten die van Zijn bondsvolk resonneren!

Zij verplichten zich op hùn beurt onder ede, die God, Vader, Zoon en Heilige Geest, aan te hangen, te gehoorzamen en lief te hebben van ganser harte, van gansen gemoede en met alle krachten, de wereld te verzaken, hun oude natuur te doden, en in een godzalig leven te wandelen.

Zij kunnen in de zonde wèl vallen, en zullen dan aan Gods genade, op grond van Zijn eden, niet twijfelen.

Maar zij kunnen in de zonde niet léven.

Doen ze dit wèl; heulen ze heimelijk met de wereld en met de zonde, is hun hart niet volkomen met de Here, hun God, ja dan kunnen zij belijdenis doen, en trouw ter kerk gaan, en hun kinderen laten dopen, en hun "dure eden" vermenigvuldigen, en de oordeelsprediking moge in hùn oren klinken als een "ongegrond orakel" Hij brengt hun ongerechtigheid in herinnering en stelt hun verborgenste zonden in het licht Zijns aanschijns.

Opdat zij gegrepen worden!

Werpt ze in de buitenste duisternis allen die "bedriegelijk zweren" en zich "geveinsdelijk onderwierpen".

Maar komt in de vreugde des Heren allen die Zijn verbond en woorden als hun schatten gadeslaan.

De twee wegen!

AF DIE KROON!

Tot een puinhoop, een puinhoop, een puinhoop
maak Ik het, totdat hij komt, die er recht op
heeft, en Ik het hem geef. Men zal aan u niet
meer denken.

Ezechiël 21:27, 32m. (Vertaling prof. Noordzij)

De eerste bedreiging die hier boven staat, is tegen Zedekia gericht, en de tweede tegen de vorst der Ammonieten.

Van Zedekia's wegstervend rijkje Juda wordt tot driemaal toe met grote nadruk gezegd, dat het tot een puinhoop zal worden, wat dus op totale vernietiging wijst. Alles gaat ondersteboven. Weg met de tiara, roept Ezechiël uit, en zet af die kroon (vs 26). Die tiara of, zoals de Statenvertalers zeggen, die hoed, is de *hogepriesterlijke* tulband, waarop de woorden: "de heiligheid des Heren", te lezen stonden. En die kroon is natuurlijk het *vorstelijk* diadeem. De profeet bedoelt dus eenvoudig met zijn pathetische uitroep: weg die tiara, zet af die kroon, dat tiara en kroon, troon en altaar, priesterschap en koningschap, *de beide zuilen der theocratie* op het punt staan te verdwijnen. Het duurt niet lang meer of het is met de luister van het oude Davidsrijk gedaan. Het einde komt als een catastrofe. Zedekia, de laatste telg van Davids huis, zal in ballingschap worden weggevoerd. Het licht van z'n beide ogen zal worden geblust. Jeruzalem zal een rokende ruïne zijn — tot een puinhoop, een puinhoop, een puinhoop, maak Ik het.

Maar. . . hoe zou het gaan met Rabbat der kinderen Ammons?

We herinneren ons hoe de koning van Babel stond op het kruispunt der wegen voor de keuze: waarheen? Naar Jeruzalem of naar Rabbat? En hoe God hem door het heidens pijlorakel heen naar Jeruzalem stuurde, om als een roede Gods vorst en volk te straffen.

Zal Ammon dan ongestraft blijven?

Nee, zegt de Here.

Het oordeel begint wel bij Jeruzalem, maar dit begin heeft een vervolg. We behoeven ons waarlijk niet bezorgd te maken dat God iets vergeten zal. Als God de kerk bedreigt, zal Hij de wereld niet sparen. Als Jeruzalems muren tot puinhopen worden, dan blijven die van Rabbat niet rechtop staan. Geen sprake van. Als we maar niet gaan menen dat de bliksem uitsluitend in theaters en wereldsteden inslaat.

Ammon krijgt dus óók een beurt.

Het hoont God niet straffeloos. . . "zo zegt de Here Here van de Ammonieten en van hun gesmaal: zwaard, zwaard, ontbloot om te slachten.. ." (vs 28).

Zelfs is Ammon er nog slechter aan toe dan Jeruzalem.

"Uw bloed zal midden in het land stromen, en men zal aan u niet meer denken", dreigt de profeet, en dat is wel het allerergste wat zich denken laat. Bleef het bloed van Abel op de aarde liggen, om tot de Here te roepen om wraak, en bad daarom Job: O aarde, bedèk mijn bloed niet — de aarde zal het bloed der gedode Ammonieten wel indrinken en bedekken. Dit bloed zal niet meer roepen. Zij zullen te enenmale aan de vergetelheid worden prijsgegeven. Men zal aan u niet meer denken.

Ammons toekomstig lot is dus. . . de eeuwige nacht!

Maar voor Jeruzalem gloort nog licht!

Wel is er de drievoudige dreiging van de puinhoop, maar die puinhoop is toch niet het allerlaatste woord van God over Jeruzalem. Jeruzalem heeft nog een "prae" boven Rabbat. Tot een puinhoop maak Ik het. . ., "totdat hij komt die er recht op heeft, en Ik het hem geef".

"Op de ondergang volgt het komen van een rechthebbende. Wie dat is, wordt niet gezegd, wat zich alleen laat verklaren, indien deze voor ons zo duistere zegswijze volkomen duidelijk is geweest voor Ezechiëls hoorders. Zeer terecht is er dan ook op gewezen, dat deze aanduiding sterk herinnert aan die "rechthebbende" (Sjilo, juister Sjello) van Genesis 49:10. Ongetwijfeld wordt hier dan ook heengewezen naar de tijd der Messiaanse heerlijkheid, wanneer de "rechthebbende" komen zal en deze uit de hand van Israëls God "het" ontvangen zal, hetzelfde "het", dat nu door Hem tot een puinhoop is gemaakt: het vernietigde Davidsrijk met de vernietigde Davidsstad. Door deze "rechthebbende" zal alle ding wederom nieuw worden gemaakt (Openb. 21:5)."¹

Op Jeruzalems gerammeide wallen wordt het licht van Bethlehem ontstoken.

In de donkere nacht gloort het licht van Jezus.

Totdat hij komt. . .!

God bouwt op de puinhopen.

Het Rijk van Zijn Zoon Jezus Christus ligt niet in het verlengde van dat van Zedekia, maar is een nieuw begin. Jezus Christus is niet de opvolger van deze zoon van David, maar de stichter van het koninkrijk der hemelen. Hij zet niet voort, maar is het begin, de alfa en de omega.

Daarom moet Zedekia's rijk verdwijnen, tot de grond worden afgebroken !

Het kon niet anders.

Was hij niet een "door goddeloosheid ontwijde"?

In *religieu*s opzicht heeft hij de afgoderij in Israël bevorderd.

Zijn *sociale* ongerechtigheid is, dat de vrijlating der Joodse lijfeigenen weer werd geannuleerd, zodra de hoogste nood voorbij was.

In *politicis* zondigt hij door trouw te zweren aan Babels koning, maar in 't geheim te heulen met Egypte.

De profeet Jeremia, die hem te lastig wordt, laat hij in de gevangenis opsluiten, maar als deze stem zwijgt, klinkt van de oevers van de Chebar het oordeel: gij door goddeloosheid ontwijde vorst Israëls — tot een puinhoop maak Ik het!

Meer dan ooit moet door deze anti-theocratische vorst wel het heimwee geboren zijn in de ziel van Israëls vromen naar die Koning en Messias, die de ellendigen recht doen zou op hun klacht. En hun hart is sneller gaan kloppen, toen Ezechiël bij de puinhoop niet treuren bleef, maar profeteerde: "totdat hij komt, die er recht op heeft, en Ik het hem geef".

God bouwt op de puinhopen!

Ook in òns leven.

Jezus Christus zet niet voort, wat wij begonnen zijn, maar breekt heel ons knutselwerk af, en

¹ Aldus prof. Noordt zij a.w., blz. 236.

maakt een nieuw begin.

Toen Jezus in mijn leven gekomen is, toen is alles *nieuw*, en alles anders geworden.

Hij roept u en mij toe: weg met die tiara, zet af die kroon!

Ach ja, die kroon, die kroon, die *wij* zo graag dragen, die moet, om met de Statenvertalers te spreken, omgekeerd, omgekeerd, omgekeerd, om en om buitelen in het slijk, totdat alle heerlijkheid ervan is vergaan! Zolang *ik* een kroon draag, kan Jezus geen heerschappij voeren in mijn leven, en zodra Jezus regeert in mijn hart, in mijn denken, in mijn genegenheden, in mijn gezin, in mijn zaak, gaat mijn kroon eraan — onherroepelijk! zet af die kroon!

Het "ik", dat zo graag een kroon dragen en koning kraaien wil, is precies even goddeloos als koning Zedekia.

Het is anti-goddelijk.

Het is anti-christelijk.

Het is zelfzuchtig, wreed, dierlijk, egoïstisch, kortom het draagt de kiemen, en vaak ook de vruchten, van alle zonden en goddeloosheden in zich. Het wil vertrappen, met de ellebogen werken, en eist alles voor zich op.

Met dit "ik" kan Christus nooit een compromis sluiten.

Het is altijd een entweder-oder; òf Hij koning òf ik, maar niet samen.

Daarom rust Christus niet voordat ons gekroonde "ik" onttroond is, en wij van koningen onderdanige dienaren geworden zijn. Dat. om met Ezechiël te spreken, de kroon ons driemaal is afgetrokken, en ons eigen gestichte koninkrijkje tot een puinhoop geworden is. Er blijft dus *niets* van over. De oude mens wordt, om nu met de Catechismus te spreken, niet maar gekruisigd, maar ook gedood en dan zelfs begraven. Volledige executie. Zonder pardon. De ogen die ergeren, worden uitgetrokken, net als bij Zedekia, wiens ogen uitgegraven werden, en de hand en de voet die ergeren, worden afgehouden. Het is in het koninkrijk Gods een volledige onttakeling en aftakeling van de mens.

Niets is pijnlijker dan "slaaf" van Jezus te zijn, zoals Paulus het uitdrukt. Niets is ook heerlijker.

De Here Jezus toch wordt hier getekend als degene, "die er recht op heeft"; die recht heeft op ons leven, op ons hebben en houden, op ons geld en onze kinderen, op alles.

Dit mogen we niet vergeten.

Het is de keerzijde en de eigenlijke vervulling van de onttrooning.

We zeggen dan: Hij *moet* als koning heersen, ook in mijn leven, Zijn wil is mijn wil, en waar mijn Heer de koning zijn zal, hetzij ten leven hetzij ten dode, daar zal voorzeker Uw knecht ook zijn.

Dit is geen gedwongen dienst, maar een liefdedienst. Dit is de paradox van het christelijk leven. Heerschappij schijnt altijd dwang in zich te sluiten, maar van Jezus' koningschap zingen wij:

Onder Uwe heerschappij
Zijn wij zalig, zijn wij vrij.

Totdat hij komt, die er recht op heeft.

Het schijnt dat in veler leven dit "totdat" nog niet gekomen is. Heel de ellende en narigheid van ons persoonlijk leven en gezinsleven en kerkelijk leven komt daarvandaan, dat we de

Here Jezus stilletjes laten wachten en kloppen, en we het uur van het "totdat" nog niet geslagen achten.

Vooral ook in het kerkelijk leven.

Waar er geen koning is in Israël, wil *ieder* koning wezen, en de lakens uitdelen, en gelijk hebben. We preken heel stichtelijk over zelfverloochening, en over de voetwassing, en zeggen dat het ambt diéén moet, en roepen heel hard het koningschap van Jezus uit over "alle terrein des levens". We denken er stilletjes bij: behalve dat terreintje, dat ik afgepaald heb voor *mijn* domein. Vooral als we zo hard pro Rege roepen, is oppassen de boodschap.

Totdat hij komt, die er recht op heeft.

Ach, hoelang zal het nog duren, dat we ernst maken met het koningschap van Jezus, dat ons *dienen*, ons volledig *dienen*, *ons* dienen zonder insluit?

Hoe lang zal het nog duren, dat we gaan inzien dat Hij daar *recht* op heeft.

Niemand van u kan twee heren dienen, Jezus en. . . zichzelf!

Weg met die tiara!

Zet af die kroon!

RIJK AAN LAWAAI

Gij rijke aan lawaai.

Ezechiël 22:5b. (Vertaling prof. Noordtzi)

"Lawaai" is geen kanselterm; 'n dominee die het gebruikte zou men allicht wat plat vinden. De deftige Statenvertalers durfden er ook niet goed aan, en lazen: "vol van onrust". Toch hebben de profeten niet altijd zo deftig gesproken, als de Statenbijbel ons doet vermoeden. Ezechiël althans schroomt niet, om Jeruzalem een stad te noemen, die rijk is aan lawaai. En dat, terwijl toch geen wagens raasden door de wijken, geen motoren ronkten en geen claxons hun exotische geluiden uitbraakten. Toch lawaai! Dit is veel erger en hinderlijker dan het lawaai van de moderne wereldstad. Tegen het laatste kan de politie optreden, *hier* zijn profeten voor nodig. De profeet Ezechiël *ziet* dan ook z'n taak. In Jeruzalem moet het *stil* zijn, zegt hij. Lawaai past in de wereldstad, maar in de stad Gods behoort het rustig te wezen. Er mag gezongen worden, en gejubeld ook, maar geen lawaai! Niet zo schreeuwerig en hinderlijk. Stille!

Ezechiël zet z'n anti-lawaaicampagne in Jeruzalem in met het scherp-ironische: gij *rijke* aan lawaai. Rijkdom is 'n kostelijk ding, maar als de enige rijkdom die men heeft, bestaat in lawaai maken, is deze rijkdom niet benijdenswaardig. Zo is het nu met Jeruzalem. Vroeger had deze stad een *naam*, en was de rijkdom van het rijk Juda spreekwoordelijk! Glorieuze dagen van David en Salomo! Maar ach: "die nabij en verre van u zijn, zullen u bespotten, gij onreine van naam, gij rijke aan lawaai". Als een onreine zult gij veracht worden, en de enige rijkdom die ge overhield is. . . lawaai!

En met deze schampere woorden heeft de profeet fel belicht zijn tijd. . . de tijd der epigonen!

Jeruzalem leed in de dagen van Ezechiël aan het ernstige euvel van epigonisme!

Een epigoon betekent letterlijk iemand die later geboren is. Daar zit op zichzelf dus niets bedenkelijks in. Het kan niemand kwalijk genomen worden, dat hij later geboren is dan 'n ander. Dit is z'n lot. Evenmin kan men het iemand euvel duiden, dat hij geen *genie* is. Genieën worden slechts éénmaal in een eeuw geboren, zegt men. Het is dan ook helemaal niet erg, wanneer er in de historie van een volk een periode aanbreekt, dat er geen geestelijke reuzen onder hen zijn op de aarde, en dat er niemand van z'n schouderen en opwaarts uitsteekt boven het ganse volk. Zo'n tijd kan zeer vruchtbaar zijn, als het nageslacht, de epigonen, dankbaar gebruik willen maken van en voort willen bouwen op het werk dat vóór hen door die groten is gepresteerd. De tijd van middelmatige epigonen kan een gezegende tijd wezen.

Maar het kwaad begint, als het ontaardt in *epigonisme*.

Dit wil zeggen, dat iedere middelmatige waant een genie te zijn, en elke dwerg zich opblaast tot een reus. Populair gezegd: dat ieder z'n eigen melange gaat uitgeven voor onvervalste natuurboter, of meer poëtisch: dat de lagere goden willen opklimmen naar de top van de Olympus. Op deze top van eer gevoelen ze zich dan wel erg duizelig en onwennig, maar ze trachten deze gevoelens te overwinnen door hard te schreeuwen. Vandaar dat zulk 'n tijd van epigonisme altijd een tijd is "rijk aan lawaai". Zolang er een koning van de geest in Israël is, luistert iedereen eerbiedig naar hem, maar niet zodra is deze gestorven, of de een betwist de ander de kroon, en ieder wil de lakens uitdelen. Van alle kanten wordt er gedongen en gedrongen naar de eerste plaats, en dit gedrang gaat, zoals vanzelf spreekt, met veel "lawaaai"

gepaard. Veel geschreeuw en weinig wol. De epigonentijd is de tijd der lawaaierigheid en schutterigheid bij uitnemendheid. Nooit wordt de lawaaisaus overvloediger opgediend. Het is de periode der allures. Alle Lilliputters nemen eendrachtelijk Gullivers allures aan, en alle calvinisten brengen het verder dan Calvijn. Het voorgeslacht heeft van theologische en andere problemen weinig of niets begrepen, maar zij zullen het nu eens zeggen! De ene "reformator" struikelt over de ander, en al deze lieden, die hun meesters in beleid en de Egyptische kikvorsen in getal overtreffen, zijn het op alle punten met elkaar oneens, zodat al dit gekwaak ook al weer veel "lawai" geeft.

Dit is dan epigonisme!

Ook in Jeruzalem was er zoiets, toen Ezechiël deze woorden neerschreef.

Josia, de koning-reformator, was gestorven, en na hem is niemand van zijn statuut meer opgestaan. Zijn opvolgers, Jojachin, Jojakim, Zedekia, waren zwakkelingen. Ze waren vazal-koningen en regeerden bij de gratie der grote mogendheden. Neemt men daarbij in aanmerking dat bij de eerste wegvoering in 597 het beste deel der Jeruzalemmers was gedeporteerd, de "upper-ten", de prinsen en de edelen, en dat de overgebleven derde- en vierderangsmensen op eenmaal op de voorgrond kwamen te staan, dan gevoelt ieder, hoe we hier staan midden tussen de epigonen. Deze "lagere adel", die nooit iets te zeggen had gehad, wilde nu ineens alles te zeggen hebben, en zo werd het een gedrang, een gekonkel en geïntreger van belang, waartegen de zwakke vorsten al heel weinig konden doen. Als Ezechiël Jeruzalem als een lawai-stad karakteriseert, denkt hij ongetwijfeld allereerst aan deze ruzies en partijschappen. Niet alleen dat ieders haan koning wilde kraaien, maar er werden ook verschillende *partijen* gevormd. Zo was er een partij die er politiek heil in zag, nauwe aansluiting te zoeken bij Egypte, terwijl anderen, de meer Babylonisch-gezinden, een coalitie met Babel bepleitten. Weer anderen voelden iets voor een verbond met verschillende kleinere Filistijnse vorsten als Moab en Ammon. Tengevolge van al deze twisten werd Juda feitelijk een twistappel der mogendheden, en kon niet meer dan een *schijn* van zelfstandigheid worden gehandhaafd.

Het lawai van onderling krakeel bouwt nooit op, maar breekt af.

Er was nog 'n ander lawai, waar Ezechiël ook aan heeft kunnen denken.

Dit werd gehoord, nu niet zozeer op het politieke erf van zopas, maar op het terrein der *religie*.

We hebben zoëven Josia een koning-reformator genoemd, en dat was hij.

Maar zoals na zijn dood het koningschap in verval kwam, heeft eveneens zijn reformatie het veld moeten ruimen voor steeds toenemende *deformatie*.

Het hoofdstuk, waaruit de woorden die hierboven staan, genomen zijn, geeft daarvan een ontroerend beeld.

Het bederf, met name: geweldpleging op de sociaal-zwakken, ontucht en afgoderij, was tot in alle naden van het volksbestaan doorgedrongen. In alle standen was het voortgewoekerd.

De verwoesting was compleet.

Men leze het in 't ontzaglijk requisitoir van de profeet (vs 6-16) na hoe bijna ieder gebod van de decaloog met voeten getreden werd, en het kan dan ook niet verwonderen, dat dit goddeloze Jeruzalem straks één kolossale smeltoven zal worden, waarin alles ondergaat (vs 17-22).

De vorsten zijn in dit goddeloos bedrijf voorgegaan (vs 6, 27), en dan volgt de brede massa,

het "volk des lands" (vs 29), natuurlijk maar al te graag. Zelfs de priesters (vs 26) gingen met de stroom mee, en de profeten. . . ze pleisteren met loze kalk (vs 28). In plaats van het volk te zeggen, dat de muren waarachter zij zich veilig wanen, door hun goddeloosheden zijn ondergraven, en straks zullen instorten, strijken zij er nog wat kalk over heen, en spreken van vrede en geen gevaar!

Zó was de toestand!

En. . . dit stond ook alweer in nauw verband met het epigonisme, waarvan we boven spraken.

Is het niet vaak gezien, dat als knechten te paard kunnen rijden, zij hun vroegere meesters in wreedheid overtreffen, en dat als proletariërs rijk worden, zij de juiste maat niet weten?

Toen dan ook "de kleine man" na de wegvoering van de edelen in 597 aan het bewind kwam, de hoogste ambten voor de proletariërs van gisteren openvielen, toen wisten ze met die weelde geen raad. Een mateloze tyrannie jegens vreemdelingen, weduwen en wezen, een zich uitleven in allerlei uitspatting, dat was de levensgang van deze epigonen, voor wie rijkdom en macht een ongekende weelde was.

Wat dit alles nu met "lawaaï" te maken heeft?

Wel, mèt dit al durfden deze lieden nog roepen: des Heren tempel, des Heren tempel, des Heren tempel zijn deze!

Wij Jahvè's lievelingen! Wij zouden tegenwoordig zeggen: de meest-zuivere openbaring van het lichaam van Christus.

Voor deze mensen nu, die van het voorgeslacht alleen nog maar de naam over hebben, maar die de God hunner vaders hadden vergeten, die in hun leven goddeloos, maar met de mond vroom waren, heeft Ezechiël slechts één woord over: gij rijke aan lawaaï!

Zo was dus het epigonistisch Jeruzalem ten tijde van Ezechiël "rijk aan lawaaï" in dubbele zin.

Enerzijds vervulde het gekrakeel der twistende partijen de lucht, hetgeen uitliep op de ondergang van de toch al zwakke Judese staat.

Anderzijds riep men lawaaierig uit hèt uitverkoren volk Gods te zijn, terwijl men door z'n goddeloos leven Gods gerichten in de armen liep.

Gij rijke aan lawaaï... is dat nu alleen tot Jeruzalem gezegd, of ook tot het kerkelijk Jeruzalem van nu?

Gods woord is een woord voor alle tijden.

Het richt zich over de hoofden der Jeruzalemmers heen tot ons.

Als we de Bijbel zó niet willen lezen, lezen we hem niet goed.

De Bijbel is geen studieboek, ook geen geschiedenisboek van en over de geschiedenis der heilsopenbaring waarover heel gewichtige dingen gezegd kunnen worden, noch een bron van "beginselen", waarbij voorts iedere ziel onbewogen kan blijven, maar de Bijbel is een woord van God uit de hemel, rechtstreeks en persoonlijk aan mij gericht.

Als ik Ezechiël hoor verwijten: gij rijke aan lawaaï, dan voel ik het: o man Gods, gij bedoelt mij, en ge bedoelt mijn kerk!

En ik ga mij met dit ernstige, ontdekkende, verwijtende woord uit het rumoer en het lawaaï van de mensen terugtrekken, en ik vraag: zijn er symptomen, die dit verwijt van God rechtvaardigen?

Ja, ze zijn er!

Ze zijn er, in mijn *persoonlijk* leven!

Er is naar buiten wel heel wat ostentatie. Ik spreek vurig over beginselen, en ik bid hardop aan tafel en soms in vergaderingen, en ik schaar mij onder de belijders van de naam des Heren, en nog heel wat meer. Maar als ik mij afvraag, of Christus nu een gestalte in mij kreeg, en dit gevoel in mij is, hetwelk ook in Christus Jezus was, en hoe het nu eigenlijk staat met mijn verborgen omgang met God, dan krijg ik zo'n gevoel van "lawaai-christendom" en dan is het of de verwijtende ogen van de profeet op mij gevestigd zijn. . . gij rijke aan lawaai! Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van lawaai-geloof?

Die symptomen zijn er ook in ons *kerkelijk* leven!

Wij leven in de tijd der epigonen, en derhalve in de tijd van polemiek, hetgeen nogal zachtvaardig klinkt, maar letterlijk zoveel als de kunst van oorlogvoeren betekent. Welke oorlog wordt gevoerd zonder lawaai? Kan iemand zeggen, dat Jeruzalem tegenwoordig arm aan lawaai is? De stilte van het graf is ook niet alles. Doch de keus gaat niet tussen de stilte van het graf en het lawaai van het slagveld. Het laatste leidt bovendien tot het eerste. Als de slag geleverd is, worden de graven gedolven. De stilte van het *heiligdom* hebben we nodig. Werkzame stilte en stille werkzaamheid door de presente God.

We leven in de tijd der epigonen — niet alleen, dat de laatste koning, maar ook dat de laatste reformator gestorven is.

De jongste reformatie ligt bijna zeventig jaar achter ons.

Na zo'n periode dreigt menigmaal de deformatie.

Deformatie niet het minst in het leven, terwijl de oude roem van de *naam* nog nabloeit.

Dan vullen klanken als: wij calvinisten, wij gereformeerden, nog wel de lucht, maar God wijst ons dan verwijtend op ons verwereldlijkt en gedemoraliseerde leven, en zegt: gij rijke aan lawaai!

Wie zal ons verlossen van het lawaai?

Doe Gij ons, o God, groeien in Uw stilte!

SCHIJNBEKERING

Toen zij door hen onteerd was, keerde zij zich van hen af.

Ezechiël 23:17b.

Om de verhouding tussen God en Zijn volk te tekenen, grijpt Ezechiël meermalen naar het beeld van het *huwelijk*.

Dit thema, door Hosea voor 't eerst gegeven, werkt hij nader uit. Israël is des Heren bruid. Tot haar boog Hij Zich in liefde neer, hoewel ze in 't geheel niet mooi was. Hij kleedde haar met schone gewaden, en omhing haar met kostelijke versierselen. Hij sprak tot haar: al het Mijne is het uwe.

Maar telkens weer liet Israël zich met de afgoden der naburige volken in. Het volk verwachtte van hen meer hulp en meer rijkdom dan van de Here. Het zijn deze zonden van afgoderij, en het aangaan van coalities met de "grote mogendheden" en het coquetteren met hun cultuur, die zodoende komen te staan in het felle en schrille licht van *echtbreuk*.

Hierover gaat het ook in dit diep-ontroerende en fel-realistisch beschreven hoofdstuk, dat tot opschrift dragen kan: Ohola en Oholiba, de twee ontuchtige zusters.

Het bijzondere, en haast onbegrijpelijke is hierbij, dat Ezechiël het zo voorstelt, dat de Here deze beide zusters gelijktijdig tot vrouw genomen heeft. Immers, na de namen van dit zusterpaar genoemd te hebben, zegt de profeet: "en zij werden de Mijne en baarden zonen en dochteren" (vs 4).

Na de mededeling in ditzelfde vers dat Samaria is Ohola en Jeruzalem Oholiba, is deze voorstelling *historisch* wel verklaarbaar.

Samaria immers was de hoofdstad van het tienstammenrijk en Jeruzalem van het tweestammenrijk, en zowel Israël als Juda had de Here gelijk als Zijn vrouw verkozen. Zij vormden samen het éne volk Gods, ook al gingen ze in twee staten uiteen, en zo laat het zich verstaan, dat zowel Ohola als Oholiba 's Heren vrouwen genoemd worden.

Toch — hoezeer een en ander historisch verklaarbaar is, ligt in deze voorstellingswijze iets wat tegen de borst stuit, temeer waar dit beeld van één man met twee vrouwen op de heilige God wordt toegepast. Dat Ezechiël zich er niettemin van bedienen *moet*, is een nieuw bewijs, dat de Here geen middel ongebruikt laat, om Zijn dwalend volk van de paden der zonde af te manen. Aan zulk een huwelijk, als hier genoemd, nam in Ezechiël gedegenereerde tijd niemand meer aanstoot, en nu buigt de heilige God Zich zó diep neer, dat Hij uit het verworpen gemeenschapsleven van die tijd een beeld grijpt, dat op Zichzelf toepast, en zodoende door deze beeldspraak liever Zichzelf pijn doet, dan Zijn volk in de zonde wil zien omkomen.

De namen der gezusters zijn veelzeggend.

Ze zijn beide afgeleid van het grondwoord: ohèl, dat tent betekent. Ohola beduidt dan: Haar eigen tent, terwijl Oholiba wil zeggen: Mijn tent is in haar.

Door deze namen zijn Samaria—Ohola, en Jeruzalem—Oholiba juist gekarakteriseerd.

Samaria, de hoofdstad van het tienstammenrijk, heeft van meetaf *eigenwillige godsdienst* gepleegd. Zij richtte haar eigen altaren op in haar eigen tent. . . Ohola!

Maar in Jeruzalem stond Gods tempel. Daar woonde Hijzelf en werd Zijn heil verkregen. Jeruzalem draagt een naam, die 's Heren verkiezende genade luide uitroept. Mijn tent is in haar. . . Oholiba!

Men zou zo denken, dat deswege Oholiba de Here méér lief zou hebben dan Ohola, maar het tegendeel is het geval.

Zelfs heeft de straf des Heren over Ohola: de ondergang van Samaria en de wegvoering der tien stammen, Oholiba niet tot bezinning kunnen brengen. . . . "hoewel haar zuster Oholiba dit zag, ontbrandde zij toch in nog feller hartstocht dan haar zuster en pleegde nog erger ontucht dan zij" (vs 11).

De wijze, waarop zij van de Here "afhoereerde", is nog stuitender dan die van Ohola.

De profeet doet althans de opzienbarende mededeling, dat Oholiba in liefde ontbrandde voor mannen, alleen op het zien van hun afbeelding, zonder ze ooit persoonlijk ontmoet te hebben. Die "mannen" blijken de Chaldeeën te zijn.

We lezen: "immers, zij zag mannen op de muur getekend, afbeeldingen van Chaldeeën, met menie getekend, aan de heupen met een gordel omgord, met een overhangende tulband op het hoofd; allen er uitzien als ridders, gelijkend op mensen uit Babel der Chaldeeën, hun geboorteland. Zodra zij hen zag, hunkerde zij naar hen, en zond boden tot hen naar Chaldea" (vs 14b-16).

Ezechiël blijft, zoals men ziet, geheel in het beeld van huwelijk en echtbreuk.

Het verwijt, dat hij Oholiba doet, stelt haar in al haar veiligheid en ontrouw aan de kaak.

De werkelijkheid was niet minder grof.

De bedoeling van deze beeldspraak zal wel ongeveer de volgende zijn: toen Juda in vroeger dagen gevaar dachtte van de zijde der Assyriërs, heeft het niet de ogen gewend naar de Bewaarder Israëls, die nooit sluimert of slaapt, maar, zoals gewoonlijk, gedongen om de gunst van vreemden¹. De Chaldeeën waren toen in de gunst. Ze waren met hen wel nooit in persoonlijk contact geweest, maar over hun macht en grootheid werden wonderen verteld, de heerlijkheid van deze bondgenoten werden de Judeeërs om zo te zeggen voor ogen geschilderd.... zij zag de mannen op de muur getekend, afbeeldingen van Chaldeeën. . . !

Met name Meródoch Baladan was de gewenste man.

Tegen deze veldheer moest de Here der heirscharen het afleggen!

Op hem werd Oholiba verliefd, en de Here, haar eigen man, werd naar de achtergrond gedrongen.

Zo veroverde Meródach Baladan stormenderhand Jeruzalems hart.

Met hem "kwamen Babyloniërs tot haar om liefdesgemeenschap met haar te hebben; zij onteerden haar met hun ontucht" (vs 17).

Zoals het gewoonlijk gaat, werd tengevolge van dit nauwe contact met de Chaldeeën ook aan hun *goden* overvloedige eer bewezen, en "met ware Oosterse hartstocht wordt nu ook aan Babels goden eer bewezen"².

Dan. . . aan de hooggespannen verwachtingen van Oholiba heeft deze Meródach blijkbaar niet voldaan.

¹ Ezechiël denkt hier waarschijnlijk aan het gezantschap der Chaldeeën in Jeruzalem (2 Kon. 20:12 v.v.) en Hiskia's aansluiting bij de anti-Assyrische coalitie.

² Noordt zij a.w., blz. 253.

Aanvankelijk verliefd geworden op zijn portret, en daarna geheel ingepalmd door zijn mooie woorden en de gouden bergen die hij beloofde, is er toch al spoedig een zekere verkoeling ingetreden.

Althans, Ezechiël deelt mee: "daarna keerde zij zich van hen af". Of, zoals men ook lezen kan: "toen kreeg zij aan hen een walg"³.

Wat de oorzaak geweest is, dat de liefde zo spoedig omsloeg in afkeer; hoe het kwam, dat het vuur even spoedig weer uitdoofde als het opgelaaid was — dat wordt niet gezegd.

Het ligt voor de hand te vermoeden, dat deze "minnaars" aan de gewekte verwachtingen niet hebben beantwoord.

De hulp die Jeruzalem van de Chaldeeën verwachtte, bleef blijkbaar uit.

Hoe het ook zij — zoveel is wel duidelijk, dat die walging geen echt berouw geweest is. De afkeer van de Chaldeeën was geen afkeer van eigen zonde.

Oholiba dacht er niet aan, hoe dwaas en zondig ze gedaan had door te gaan flirten met deze vreemden. Ze kwam niet tot het inzicht, dat de "minnaar harer ziel", Jahvè, haar *nooit* teleurgesteld had, en ze kwam *niet* tot het besluit: ik zal terugkeren tot mijn vorige man, want toen was het mij beter dan nu!

Niets van dit alles!

Het enige wat Oholiba deed, toen zij een walg kreeg van Meródach, was: een liefdesbetrekking aanknopen met een andere "vriend".

Deze woonde ditmaal niet in Babel, maar in *Egypte*.

Ezechiël vermeldt in het vervolg, dat Oholiba "nog meer ontucht pleegde" in het land Egypte.

En uit de historie van Juda weten we hoe, toen Babels hulp faalde, de opvolgers van Hiskia, zowel Jojakim als Zedekia, beproefd hebben, zich van Egypte's hulp te verzekeren.

Aan de Here dacht men niet.

O, Oholiba, ontrouwe vrouw!

Het is geen wonder, dat de Here zegt van u te walgen, meer nog dan gij gewalgd hebt van uw minnaars! (vs 18)

Het *schijnt* een belangrijke vooruitgang te zijn, wanneer van een zondaar gezegd wordt, dat hij van de zonde een afkeer krijgt.

De mededeling van Ezechiël, dat Oholiba's ziel "walgde" van hen, en zij zich van hen afkeerde, schijnt dan ook alleszins hoopvol te luiden.

Met deze afkeer van de zonde wordt immers elke bekering ingeluid.

Wat is het een verblijdend verschijnsel, als iemand, die eerst tòt de zonde aangetrokken wordt, zich daarna van haar afkeert.

Houdt, engelen, uw blijdschap evenwel nog wat in.

Juicht niet te vroeg: de verloren zoon keert weer!

Deze bekering is niet meer dan een schijnbekering — helaas!

Had Oholiba een *walg aan zichzelf* gekregen, dan was er hoop voor haar geweest. Hóóp, zeg ik, want er zijn ook nog wereldkinderen genoeg, die van zichzelf wel kunnen walgen. De

³ Vertaling prof. Noordt zij.

wereld bestaat niet enkel uit luchthartige dansers. Er is pessimisme genoeg. Doch wanneer dit "zelfmishagen" zich doorzet in verootmoediging voor God, gelijk ook het Doopsformulier deze twee onlosmakelijk aan elkander schakelt: onszelven mishagen, ons voor God verootmoedigen — dan is dat de ware bekering. Het is er niet een voorportaal van, maar het is een stuk der bekering zelf. Bekering *is* een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonde vertoornd hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden.

Inkeer, afkeer en toekeer.

Inkeer in ons zelf.

Afkeer van de zonde.

Toekeer tot God.

Maar hier, bij Oholiba, is het louter afkeer, en dan nog niet eens van zichzelf, maar van haar "vrienden". De zonde heeft haar niet gebracht, wat ze ervan verwachtte. Dùs was er droefheid in haar hart, maar het is een droefheid der wereld. Een droefheid, niet over de zonde, maar over de gevolgen. Of liever: over het uitblijven van de gewenste gevolgen. De afkeer *wortelt* niet in inkeer en *leidt* niet tot toekeer. Wèl tot een toekeer tot andere "mannen". Zij wordt afgetrokken van de een, om nu tot de ander te worden aangetrokken. Zij keert van het ene zondepad terug, om het andere in te slaan. Derhalve blijft ze even zondig, en is haar bekering niet meer dan schijn.

Wat zijn er toch nog velen, die zich met zo'n schijnbekering tevreden stellen.

Ik hoor wel eens oude mensen verklaren, dat de wereld hen niet meer bekoort. Waarom niet? Omdat zij God zo liefhebben, of omdat hun versleten krachten niet meer in staat zijn behoorlijk van die versmadede wereld te genieten? Ik hoor jonge mensen zeggen, dat de dienst der zonde hen niet bekoort. Waarom niet? Omdat zij overtuigd zijn dat de Here altijd de "eerstelingen" vraagt, ook de eerstelingen hunner kracht, of omdat de zonde hun niet gebracht heeft, wat ze er van verwachtten? Zouden zij de wereld misschien wèl dienen, als de resultaten wat meer bevredigend waren? Waarom hebben wij een walg aan hen? Om Godswil of om onszelfswil? Het luistert zo nauw! Berouw en spijt worden meer met elkaar verwisseld dan voor menigeen nuttig is. Evenzo schijn en wezen.

Kaïn zegt ook dat hij gezondigd heeft, en Saul ook al, en Judas niet minder. En de ontuchtige Oholiba walgt zowaar van haar minnaars.

Maar tot berouw komen zij niet!

Onderricht mij, mijn God, door uw Heilige Geest in het stuk van de *waarachtige* bekering des mensen, opdat ik weet wat het zeggen wil: een hartelijk leedwezen te hebben, dat ik U door mijn zonde vertoornd heb, en dat ik die zonde hoe langer hoe meer *hate* en *vliede*.

Ook die zonden van Ohola en Oholiba.

In haar zie ik maar al te duidelijk mijn beeld.

Wees Gij dan, o God, mij zondaar genadig!

ROESTVLEKKEN

Zijn roest is er niet afgegaan.

Ezechiël 24:6m. (Vertaling prof. Noordtzij)

Nu ziet de profeet Ezechiël de stad Jeruzalem als een pot, die eerst met water gevuld is, en daarna op het vuur gezet.

Vervolgens worden er stukken vlees in gedaan. Niet zo maar, willekeurig, maar met grote zorg uitgekozen. Bèste stukken vlees. Er wordt gewaagd van "lenden- en schouderstukken", en de keur der beenderen. Een en ander is genomen uit de keur van het kleinvee (vs 4, 5). 't Is alles het beste van het beste. Onder deze vleespot wordt nu een groot vuur gemaakt, en weldra begint alles te koken en te borrelen. Het wordt één ziedende massa.

De bedoeling van deze "gelijkenis" (vs 3) is duidelijk genoeg.

Jeruzalem is de pot, en de inwoners zijn "de stukken vlees". Dat hadden de Jeruzalemmers zèlf ook al vaak genoeg gezegd, men herinnert het zich wel (11:3). Dal bééld was hun uit het hart gegrepen. Maar zij bedoelden er heel wat anders mee, dan Ezechiël nú. *Zij* namen die beeldspraak op de lippen om er mee te snoeven en te geuren. Ze zeiden: de vlammen mogen om de pot heenslaan, het *vlees* in de pot behoeft die vlammen niet te vrezen — het komt zo juist meer in z'n waarde uit. . een liefelijke reuk den Here. Wij zijn het echte "vlees", zonen van Abraham, en laat daarom het oorlogsvuur maar laaien rondom de pot Jeruzalem — dit Jeruzalem met Jahvès lievelingen daarbinnen, gaat nooit verloren.

Zo gebruikte men dit beeld van de pot en het vlees tot ijdele roem.

Als nu echter Ezechiël dit beeld overneemt, dan geeft hij er een tegenovergestelde betekenis aan, en hij torpedeert alle ijdel zelfvertrouwen en zelfoverschatting. Gelijk in de pot op het vuur alles borrelt en kookt, zo zal het Jeruzalem vergaan.

Honger, zwaard en pest zullen samenwerken ter vernietiging. Met name de toonaangevende kringen zullen het in deze brand moeten ontgelden. . . . het is waarlijk niet zonder reden dat van "lenden en schouderstukken" en de "keur der beenderen" melding wordt gemaakt. Dat is de elite. De grote heren, die zich ten koste der armen verrijkt hebben. Ze krijgen nu hun uitbuiting thuis.

Deze oordeelsvoorzegging, hoe schrikkelijk ook op zichzelf, is echter niet het voornaamste punt op het agendum van Ezechiël vandaag.

Het zwaartepunt van wat hij nú wil zeggen, ligt elders.

Niet voor het vlees en niet voor het vuur vraagt hij nu aller aandacht, maar voor het feit, dat de pot vol roestvlekken zit.

Schijnbaar is dat een bijkomstige trek in dit beeld, die men zou kunnen verwaarlozen, maar uit het vervolg blijkt duidelijk, dat daar alles om draait.

Want niet zodra heeft Ezechiël deze "gelijkenis" gezegd, of hij laat er déze toepassing op volgen: "Daarom, zo zegt de Here Here: Wee de bloedstad, de pot waarin roest zit, en zijn roest is er niet afgegaan"¹.

¹ In de St. Vertaling is sprake van "schuim" inplaats van roest, hetgeen in dit verband minder juist en ook minder duidelijk is.

De inwoners van Jeruzalem hadden vele "bloedschulden" bedreven. Daarbij zal wel vooral te denken zijn aan gerechtelijke moorden, aan het uitzuigen van de armen en het uitbuiten der weduwen. En zoals het bloed roestvlekken achterlaat op een pot, die bijna niet meer te verwijderen zijn, hadden deze zonden de stad bevlekt. Zó bevlekt, dat Jeruzalem een "bloedstad" kan worden genoemd. De pot zit vol roest, en zijn roest is er niet afgegaan!

Die laatste woorden: en zijn roest is er niet afgegaan, bevatten niets minder dan een klacht des Heren. God klaagt er over, dat de roest er niet afgegaan is. Hoewel dit toch herhaaldelijk is *beproefd*. En. . . welk een heerlijk licht werpt dit op al de rampen en beproevingen die er de laatste jaren over Jeruzalem zijn gegaan! Daarin was niets willekeurigs. Het waren allemaal bemoeiingen Gods om.... de roest van de pot te verwijderen! Gemakkelijk gaat het niet. Roestvlekken verdwijnen niet zo gauw. Daarom moest de Here Jeruzalem hard aanpakken. Plaagzucht was dit niet, maar liefde. Is iemand, die het metaal wrijft en schuurt en al z'n kracht er op tewerk stelt, bezig dat metaal te vernielen? Hij denkt er niet aan! Hij wil het laten blinken! Dat wil God ook met Zijn volk. Hij wil niets liever dan dat het "door 't godd'lijk oog belonkt, weer met zijn schoonheid pralen" zal. Dat het een sieraad zal zijn voor alle volken. Roestvlekken passen er niet op; ze mogen er in geen geval op blijven. Daarom grijpt de Here in. Hard, maar toch liefdevol.

Een van de middelen, die beproefd zijn, om de roestvlekken te verwijderen, wordt hier door Ezechiël met name genoemd.

Op de klacht des Heren over Zijn vergeefse pogingen, volgt immers terstond: "stuk voor stuk heeft men er uitgenomen, waarover het lot niet geworpen is"².

Met deze woorden wordt duidelijk gezinspeeld op de gebeurtenissen van 597, het rampjaar voor Jeruzalem, toen onder Jojachin Jeruzalem werd ingenomen door Nebukadnezar, en een groot deel in ballingschap werd gevoerd, waaronder ook Ezechiël en zijn kring.

Toen is inderdaad (er wordt weer aan de pot met vlees gedacht) "stuk voor stuk" er uit genomen. Er werd niet een willekeurig aantal mensen de stad uit gesleept en naar Babel gevoerd, maar met grote zorg werden de edelsten en voornaamsten "stuk voor stuk" uitgekozen en weggebracht. Dit was dus een geduchte aderlating. Evenals wanneer een leger van z'n officieren, of een land van z'n beste belastingbetalers wordt beroofd.

De woorden "waarover het lot niet geworpen is" vallen een beetje uit de toon of liever uit het beeld. Gedacht wordt nu aan stukken land, waarover het lot niet geworpen is, d.w.z. die geen wettige eigenaar hebben, en dus voor het grijpen liggen.

Zo was het in 597.

Jeruzalem was weerloos, en de edelsten lagen maar voor het grijpen voor de machtige overheerser.

In dit alles was Gods hand.

Gods hand, die bezig was door deze ontzettende beproeving de roestvlekken van Zijn stad af te schuren.

Het heeft *niet* mogen baten.

Hoort, hoe de Here Here klaagt: zijn roest is er *niet* afgegaan!

Na dit gezegd te hebben, laat de profeet een ogenblik het beeld van de pot met de roestvlekken los.

² Naar de vertaling van prof. Noordt zij.

Hij vraagt nú alle aandacht voor het bloed, dat de roestvlekken *veroorzaakt* heeft, en roept uit: "Want het vergoten bloed blijft in haar" (vs 7). En hij voegt er deze verschrikkelijke mededeling aan toe: "op een kale rots heeft zij het gestort; niet op de aarde heeft zij het uitgegoten om het door het stof te doen bedekken" (vs 7b).

Volgens de Oud-Testamentische voorstelling bleef het bloed van de vermoorde ten hemel schreien en om wraak roepen, zolang het niet "bedekt" was met aarde; m.a.w. zolang de schuld niet verzoend was.

Daarom vraagt ook Job: o aarde, bedek mijn bloed niet. Zijn onschuld moet eerst aan de dag treden; zijn bloed gewroken.

Zo blijven ook Jeruzalems bloedschulden roepen naar de hemel om Gods wraak. Op een kale rots ligt het. Het stof der aarde kan het niet bedekken. De voorstelling is trouwens ook evenzeer Nieuw-Testamentisch. Elke schuld, die niet is "bedekt", verzoend door Jezus Christus, blijft open staan. Wiens schuld niet geboet is, moet er zèlf voor boeten.

Dit zegt ook Ezechiël als hij — nu weer terugkomende op het beeld van de pot op het vuur — voorzegt dat straks de pot leeg op het vuur zal worden gezet, zodat de pot roodgloeiend zal worden, en alle roest wegbranden moet. Dit is, zonder beeldspraak, een schrikkelijke toekomst. Jeruzalem zal eerst leeg worden, van alle inwoners beroofd; daarna wordt de stad verbrand. Wat er overblijft is een rokende puinhoop. Einde! Voorspel van het laatste gericht! Vuur en sulfer en weeklacht!

Zo moet het wel, als alle pogingen falen om roestvlekken te verwijderen.

Elke weigering tot *bekering* heeft haar naspel in de eeuwige doch te late klacht: Waarom heb ik mij niet bekeerd?

Waarom *wilde* ik me niet laten reinigen? Dit is de altijd knagende worm die nooit sterft. Het knagen van de telaat ontwaakte consciëntie!

Het leven van velen vertoont bedenkelijke roestvlekken.

Zonden zijn geen slijkspatten op ons kleed, die er gemakkelijk afgeborsteld worden. Ze vreten veel dieper in. Ze bederven en verwoesten onze ziel, zoals roest het ijzer bederft. Hoe langer die zonden worden geliefkoosd, hoe dieper ze invreten, en hoe moeilijker ze te bestrijden en te verwijderen zijn. Bijna ieder heeft een boezemzonde die een roestvlek dreigt te worden als we te slordig zijn die te verwijderen. Een vete, die het leven verkankert; een zinnelijke trek, die de ziel voor het heilige onvatbaar maakt; gierigheid, die het hart voor de broeder en voor de kerk des Heren toesluit.

Ik zou in het oneindige kunnen doorgaan.

De zonde is zeer veelzijdig.

De kerkelijke samenleving maakt af en toe de indruk, dat er veel roestige christenen onder schuilen. Het blinkt en schittert niet als van glimmend metaal. Oud roest! Het knarst als een roestig slot! Het giert als een deur met verroeste scharnieren! Men kan moeilijk zeggen, dat het alles liefelijk is en welluidt, de geluiden die men hoort. Vele verhoudingen deugen niet. Het loopt niet glad en gesmeerd. De olie des Geestes ontbreekt. Roest!

Rust roest.

Ook in het geestelijke leven.

De oorzaak van de roest is natuurlijk te zoeken in de rust.

Het is veel gemakkelijker onze zondige neigingen te laten voortwoekeren, dan die te

bestrijden. Dit laatste is moeizaam werk. Roestvlekken laten zich niet gemakkelijk verwijderen. Dûs staken we de arbeid, en laten de roestplekken zitten. Totdat we onbruikbaar worden, en nergens meer toe deugen dan om als oud roest te worden weggeworpen.

De rust is ook de oorzaak van de roest in het kerkelijk leven.

We hebben het zo rustig gehad, en daarom is alles zo roestig geworden. We zitten aan alle kanten vast. Vastgeroest!

Men kan aan allerlei denken. Ik denk vooral aan de hopeloze kerkelijke versplintering. Daarmee zitten we vastgeroest in kerkelijke vooroordelen, en vastgeroest in historisch geworden of verworpen toestanden. Er is geen beweging in te krijgen. Totdat natuurlijk God Zelf ons uit de rustige rust moet opschrikken, en de pot op het vuur zet, en door de gloeiende hitte van ik weet niet welke dictatuur alle roest eenvoudig wegbràndt.

Wij danken daarom onze God, dat *Hij* niet rust.

Hij kan de roestplekken in Zijn volk niet dulden.

Gedurig is Hij bezig om deze weg te werken.

Zowel in ons persoonlijk als in ons kerkelijk leven gebruikt Hij daarvoor tal van middelen, en meestal *harde* middelen.

We moeten dat leren zien als Gods liefdesbemoeiingen. Dat we maar blinken zullen. En we de glans van Zijn genade uitschitteren. We behoren er niet over te klagen, maar er voor te danken.

Met u en mij is de Here ook rusteloos bezig, om ons roestvrij te maken. Zal het hèlpen? Zal Hij ook over mij moeten klagen: "zijn roest is er niet afgegaan"? Moeten we dan straks bij de oude rommel liggen, inplaats van eeuwig te blinken in Gods woning, waar het alles blinkt van vertoning?

"In 597", zo merkt prof. Noordt zij op³, "was er nog plaats voor erbarmen; in 586 niet meer".

597 was het jaar der beproeving. . . de voorlopige wegvoering.

586 was het jaar van Jeruzalems totale ondergang.

Men kan dit aldus aanvullen: in 1956 is er nog plaats voor erbarmen. In het jaar negentienhonderd en zoveel, uw sterfjaar, niet meer, als alle pogingen om de roestvlekken te verwijderen, hebben gefaald.

Héden, zo gij Zijn stem hoort, zo verhardt uwe harten niet.

³ A.w., blz. 259.

DE ONBEWEENDE DODE

Mensenkind, zie, Ik neem de lust van uw ogen door een plotselinge slag van u weg, maar gij zult geen dodenklacht aanheffen, gij zult niet wenen noch tranen storten.

Ezechiël 24:16.

Ezechiël was getrouwd, en hij had zijn vrouw innig lief.

De zon van geluk, die in dit huwelijksleven was komen schijnen, wordt zo mooi hier gekarakteriseerd, dat *zij* was de lust van *zijn* ogen! Elke nieuwe dag bracht zij hem weer in verrukking, en elke nieuwe morgen was een glorieuze voortzetting van de eerste bruidsdag... ze hadden elkander zo lief!

Dit mooie geluk is plotseling kapot geslagen.

Zo ineens maar!

's Morgens was ze vrolijk en gezond geweest en had ze haar gewone werk nog gedaan, en die zelfde avond had de profeet in stomme smart neergezeten bij haar die nooit meer haar ogen opendoen zou. . . "de lust zijner ogen"!

Door een beroerte was ze getroffen¹.

't Was Ezechiël wel dezelfde morgen door God bekend gemaakt, dat dit vreselijke vandaag zou gebeuren², maar wat baten dan maatregelen? Wie zal de draad voortspinnen, die God met eigen hand doorknipt? Dan. . . ook zo voorbereid, komt het voor Ezechiël nog heel onverwacht. Wie zou gemeend hebben, dat de dood zó vlug lopen kon? 't Was verschrikkelijk!

Ware Ezechiël geen profeet des Heren geweest, dan zou dit vreselijke in zijn leven niet gebeurd zijn.

Dit klinkt heel vreemd, en toch is het zo!

God heeft Ezechiël nodig, en zijn vrouw ook, allebei. Ezechiël moet preken met z'n woorden, preken met z'n daden, preken met z'n dode vrouw. Die dode vrouw moet een levende prediking zijn voor het wederspannige huis van Israël. Even plotseling en onverwacht als *zij* stierf, zal Jeruzalem verwoest worden: Jeruzalem, dat ik bemin, Jeruzalem, "het prachtige voorwerp hunner vreugde, de lust hunner ogen, het verlangen hunner ziel"³. Dat kon God in gewone taal niet meer zeggen, of liever, dat kón wel, maar ze hóórden het niet meer. Derhalve gaat de Here luider spreken tot die dove mensen van het naderend onheil. Door de taal der *feiten*. Door aanschouwelijk onderwijs. Door de plotselinge dood van de domineesvrouw, die uit haar bloeiende jeugd zo in het graf wordt gezet. Voor de bekering van Zijn volk heeft de Here niet alleen Ezechiëls talenten nodig, zijn oratorische talenten, zijn preken. De Here heeft Ezechiëls *vrouw* er voor nodig. Die moet hij afstaan voor de "laus Deo, salus populo"! Zoals Hosea's huwelijksleven kapot gemaakt is door Gomer, de dochter van Diblaïm, de overspelige, die hij moet trouwen op Gods bevel, om aan Israël aanschouwelijk

¹ "Door een plague", zegt de St. Vert.; feitelijk: "door een slag", waarmee wel een beroerte zal zijn bedoeld.

² Zie vs 16, 18.

³ Vs 25 naar de vertaling van prof. Noordtzij.

in z'n eigen leven te laten zien en voelen al de pijn die zij God aandeden door hun "afhoereren", zó wordt Ezechiëls huwelijksleven kapot gemaakt, doordat opeens de "lust zijner ogen" van hem afgescheurd wordt. En de man heeft er niet eens over geklaagd! Hij heeft geen bittere verwijten geslingerd over de hoofden van zijn hoorders, dat dat nu nodig was om hun verharding! Hij heeft ze niet aangeklaagd, dat zij de moordenaars waren van zijn vrouw, zijn lieve vrouw! Hij heeft enkel maar gegeven, die Ezechiël, geofferd, toen 't moest, ook de lust zijner ogen, ten behoeve van het volk dat hij toch zo liefhad, en voor zijn God, die hij toch zo liefhad, liever nog, ja werkelijk, liever nog dan z'n eigen vrouw!

Hoe sterk zijn toch profeten!

Het is waarlijk geen sinecure, profeet des Heren te zijn.

Het is met lijf en ziel, met vrouw en kroost zich in dienst des Heren te stellen, en elk ogenblik met al z'n hebben en houden ter beschikking te staan. Zie, hier ben ik, Here; en hier is mijn vrouw ook als u haar nodig hebt. En mijn geld. Ook mijn positie. Alles.

Iemand zou in de mening kunnen verkeren, dat dit uitsluitend gold voor Oud-Testamentische profeten. Dan moet ik zeggen, dat dit een vergissing is. Het geldt ook voor de Nieuw-Testamentische. Dat zijn dominees, ouderlingen, plus gij die dit leest, hetzij ge chauffeur of dienstbode, zeventig of twintig jaar zijt. Het is heel gemakkelijk te beamen, dat al het volk des Heren profeten zijn. Maar wat is de consequentie? Openbare belijdenis doen? In 'n krant schrijven? Nieuwe denkbepelden lanceren? Is dat profeteren? Het is al de pijn lijden van het zich in dienst van de Koning gesteld te hebben, *met alles wat men heeft*. Al de pijn lijden, zei ik; ik bedoel: al de vreugde daarvan smaken.

Behalve dat Ezechiël zijn vrouw moest afstaan aan de Here, kreeg hij ook nog het wondere bevel, dat hij haar niet mocht bewenen. . . "maar gij zult geen dodenklacht aanheffen, gij zult niet wenen noch tranen storten".

Natuurlijk verbiedt God aan Ezechiël *niet*, bedroefd te zijn.

Immers, hij mag wel "stil voor zich heen zuchten"⁴.

De Here vraagt soms wel om en bekwaamt dan ook tot het bovennatuurlijke, maar Hij eist nimmer het tegennatuurlijke.

De profeet mag echter z'n droefheid niet demonstreren!

Hij mag geen uiting geven aan zijn innerlijke smart. De droefheid mag geen uitweg zoeken naar buiten, mag geen verlichting vragen bij anderen. Zijn lijden mag zich in het mede-lijden niet verkwikken.

Daarom... droge ogen, Ezechiël, pas op! Uw opgekropte hart ontlaste zich niet in jammerklachten, en uw kreten mogen de hemelen niet scheuren. Slik uw tranen door, en eet uw leed op, maar zwijg. Stilte!

Roep de burens en de klaagvrouwen niet samen om het "ach de zuster" aan te heffen.

Doe geen rouwgewaad aan, en strooi geen as op uw hoofd.

Ga niet blootshoofd en barrevoets en richt geen dodenmaal aan.

Deze dode krijgje geen eervolle begrafenis, en niemand worde genood, om haar "de laatste eer" te bewijzen. Pas op, Ezechiël, niets van dit alles. Zij blijve.. . een onbeweende dode!

Men moet niet zeggen, dat het voor Ezechiël vrij gemakkelijk geweest moet zijn, deze

⁴ Aldus vs 17 te lezen i.p.v. St. Vert.: "houd stil van kermen".

bevelen op te volgen, omdat het hier per slot van rekening maar gaat om "uiterlijke" dingen. Want vooreerst vergete men niet, dat de oosterling veel hartstochtelijker en meer ostentatief is dan de westerling. Het plegen van uitwendig rouwbetoon is voor hem schier onlosmakelijk aan z'n zielesmart verbonden. Daarenboven moest Ezechiël door dit breken met alle begrafenis-gewoonten wel de indruk wekken, dat hij "niets om z'n vrouw gaf", die toch de lust zijner ogen geweest was. En voorts — men moge over de "uiterlijke dingen", die onze begrafenis plegen te orneren, verschillend denken; men moge in de bezoeken van rouwbeklag, in de woorden in het sterfhuis en op het kerkhof, en in de lange volgstoet opgeschroefdheid en onwaarachtigheid ontdekken, maar ze bevatten een element, dat we niet missen kunnen. Dit namelijk, dat de smart een uitweg zoekt. Zoals het verlichten kan, als men zich eens uitschreit. We zijn nu eenmaal sociale wezens. Het verschoond willen blijven van rouwbeklag is egoïsme. We hebben die mensen op de begrafenis toch nodig. We zouden wel willen, dat ze niet zoveel woorden zeiden, ach die woorden altijd, en die redevoeringen! We zouden willen dat ze ons alleen maar de hand drukten, meer niet. En dat ze enkel zeiden: ik kom even, om met u bedroefd te zijn. Dat geeft verlichting. Dan heeft de droefheid een uitweg. Ja, we hebben die mensen en die uiterlijkheden toch wel nodig. Er is niets verschrikkelijker dan alles alleen te moeten verkroppen. Alles zelf te moeten inslikken. Dat de smart een stomme smart wordt, dat is erg. Daarom beveelt de Schrift ook, de weduwen te bezoeken. We hebben elkaar toch wel nodig in deze arme wereld!

Ezechiël heeft de nood moeten ondergaan, dat hij alleen en eenzaam bleef in de grote verlaten woestijn van z'n leed.

En hij heeft dit gehoorzaam aanvaard.

Nadat hij de ganse nacht heel alleen bij het lijk van zijn geliefde vrouw vertoefd had, is hij 's morgens er op uitgegaan, om het leed "aan te zeggen". "'s Morgens is hij zelf de aanspreker van zijn vrouw." Zonder een traan te laten. Zonder een spier te vertrekken. Zonder zich aan het gebruik te storen. Stom is z'n lip; gesloten z'n hart. En dan komen de tongen los. "Men" zegt dit, en "men" beweert dat. Maar de meesten, die al zoveel vreemde gedragingen van Ezechiël hebben meegemaakt, hebben een somber voor gevoel, dat die vreemde gedragingen wel weer een prediking en toepassing zullen bevatten op "henzelf". En ze hebben gelijk.

Want alzo zegt de Here: zoals deze profetenvrouw, aan wie Ezechiëls hart hing, plotseling werd weggenomen, zo zal de lust hunner ogen, Jeruzalem, vernield worden. Vaak voorzeggd al, maar tóch nog geheel onverwacht.

En als straks het bericht van Jeruzalems val tot de ballingen doordringen zal — dan zullen er ook droge ogen zijn, "dan zult gij niet rouwklagen, noch wenen" (vs 23).

Waarom niet?

Gaven ze niets om Jeruzalem meer?

Ja, dat wel, maar ze zouden alleen geen woorden hebben voor de droefheid. Zoals soms bij een overweldigende tijding men eenvoudig geen tranen heeft. Ze zouden zo Gods toorn zien branden, de ramp zou zo ontzettend wezen, de hemel zo donker, dat hun smart was een *stomme* smart. Alleen maar een zuchten voor zich heen. Zoals Dante zijn Purgatorio beschrijft. Het sprakeloos kauwen op de tong. Zoiets moet de hel wezen. Het knagen van de worm zonder rumoer. Het knetteren van het vuur zonder gerucht. Droefheid zonder tranen. Smart zonder uitweg. Ook zonder betoon van rouwbeklag. Want ieder heeft met zichzelf alles te doen. De hel is de concentratie van alle egoïsme. Hier is het lijden zo erg, omdat er geen medelijden is.

Zo ligt in deze voorzegging van de tranenloze droefheid over Jeruzalems val het voorspel van

het eeuwig wee.

En daarmee eindigt de profeet zijn boek⁵.

De lucht gekleurd van vlammen. De stad Gods vergaan. Jeruzalem een onbeweende dode. Troosteloos!

Maar het allerlaatste woord is dit niet⁶.

Meer dan Ezechiël is Jezus, die geheel alleen in de diepte van stomme smart verzonk, en geen mede-lijden vond.

Die dat niet "voorbeeldelijk", maar "borgtochtelijk" deed. Die niet iets van Zichzelf, maar Zijn eigen leven stelde voor ons, om in de nacht van tranenloos wee in hellediepten weg te zinken om onze schuld te boeten.

Die in Hem gelooft, die heeft het eeuwige leven.

Ook dan, wanneer de draad van het leven even plotseling wordt afgesneden als van de echtgenote van Ezechiël.

En *zij* zullen Jeruzalem zien, de "lust hunner ogen, en het verlangen hunner ziel".

⁵ Met hoofdstuk 25 begint namelijk een nieuw deel van Ezechiëls profetieën.

⁶ Ook niet van Ezechiël, die in het laatste deel van zijn profetieën gewaagt van Israëls herstel.

TOORNENDE LIEFDE

Omdat jij ha! geroepen hebt over Mijn heiligdom.. . verdelen zal Ik u. En jij zult weten, dat Ik de Here ben.

Ezechiël 25:3m, 7b.

Het vreselijke is gebeurd.

Wat reeds herhaaldelijk was voorzien door der profeten wijze mond; wat door de dwazen niet werd geloofd, noch door de ballingen die rondom Ezechiël aan de Chebar samengroepen, noch door het restje dat onder Zedekia standhield in Jeruzalem — dat onafwendbare is gebeurd!

Jeruzalem is verwoest.

Haar muren zijn platgetreden.

Het wereldrijk Babel heeft ook Juda opgeslorpt, en het eens zo glorieuze koninkrijk van David heeft geen naam en geen plaats meer op de aarde. De nacht is gekomen over het verkoren volk, dat nu door trotse voet wordt vertrapt, terwijl boze hand het in ballingschap ellendig om doet zwerven.

En dit lot is dubbel en dwars verdiend.

Juda heeft z'n God verlaten, en. . . wie God verlaat, heeft smart op smart te vrezen.

Mét dat deze catastrofe gekomen is, laat de bazuin van de profeet een heel ander geluid horen.

Niet langer de *nacht* van het oordeel, maar de komende *dageraad* kondigt hij aan.

Kon hij vroeger de afkerige kinderen niet anders dan de *ondergang* aanzeggen, nu fluistert hij de treurende dochter Sions, die in haar nood de Here achterna klaagt, iets in van de "*opgang* uit de hoogte".

Zolang Jeruzalems wallen nog stonden, dreigde de *duisternis* van het oordeel, doch nu het besloten kwaad ten volle is uitgevoerd, gloort het licht van de komende dag.

De dageraad komt!

Troosten zal nu Gods profeet, die schijnbaar niets anders dan *dreigen* kon.

Spreken zal hij van Israëls herstel, *positief* door de herbouw van stad en tempel¹, *negatief* door de vernietiging van alle vijanden, die gelachen hebben om Israëls val, en in de waan verkeerden, dat dit volk van God nu voorgoed van de aardbodem verdwenen was².

Ezechiël begint nu met dit laatste.

Zoals de bliksemen van de hemel vallen, schieten nu de oordelen uit naar de omliggende volken, die dit geplaagde volk des Heren van der jeugd aan benauwd hebben, en nu ha! roepen over Gods heiligdom: Ammon, Moab en Edom; de Filistijnen, Tyrus en Sidon, en eindelijk de oude erfvijand: Egypte.

¹ Dit gebeurt in het derde hoofddeel -van Ezechiëls profetieën: hfdst. 33-48.

² Dit is de inhoud van het tweede hoofddeel, omvattende de hfst. 25-32.

God heeft Zijn eigen volk niet gespaard..... Hij zal die heidenvolken nu evenmin sparen. Na Jeruzalem komen *zij* ook aan de beurt.

Wat is dit mooi!

Mooi, niet omdat u nu denken moogt: Zie zo, nu krijgt de "wereld" er ook van langs, want dit zou leedvermaak verraden, de zonde die juist aan deze "volken" verweten wordt.

Maar het is mooi, deze volgorde, omdat uit deze verschrikkelijke oordeelsvoorzeggingen tot de omwonende volken blijkt de ontzaglijk grote *liefde van God*.

Vraagt u, hoe?

Wel, u kunt in uw kerk veel gebreken zien, en als u uw kerk liefhebt, zult u ook niet nalaten uw broeders en zusters op hun zonden te wijzen. Maar als anderen, als de wereld nu gaat smalen en spotten, dan zult u alweer als u uw kerk liefhebt, niet meelachen, maar het voor haar opnemen, en tot die smaders zeggen: daar zult ge òfblijven, dat is *mijn* volk, mijn vlees en mijn bloed.

Nu, wat wij erg zwak doen, dat doet God in *volkomen liefde*.

Het was Zijn *liefde*, die schrikkelijk toornde tegen Israëls zonden; het was Zijn liefde, die zonder sparen de gebreken Zijner Oud-Testamentische kerk aanwees; het was Zijn liefde, die Zijn eigen volk wegsmeet in de ballingschap, en de puinhopen van Jeruzalem deed roken.

De roede was van het goud der liefde gemaakt.

Deze tucht was ultimum remedium, het laatste geneesmiddel.

Louter liefde!

Maar als Hij hoort, dat de vijanden van Israël er om lachen, en als Hij ziet, dat de "wereld" een vreugdedans uitvoert rond de geblakerde muren van Sion, en als Hij merkt, dat die heidenen nog een stap verder gaan dan God, en dit half-dode volk de genadeslag willen geven, dan springt Hij op als een getergde leeuw, die over haar jongen brult.

Wie Gods volk aanraakt, raakt Gods oogappel aan!

Het is de liefde Gods, die het wee uitroept over Ammon: omdat gij ha! hebt geroepen over Mijn heiligdom. . . verdelgen zal Ik u; en zo zult gij weten, dat Ik de Here ben!

Deze liefde is intussen niet uitsluitend en zelfs niet in de eerste plaats liefde *tot Zijn volk*.

De liefde, die hier aan het woord is, is Gods heilige zelfliefde, die Zijn volk liefheeft, omdat Hij Zichzelf zeer bemint.

Er wordt veel gedweept met de "liefde Gods", en men meent dan, dat die liefde alleen bestaanbaar is, in zoverre er mensen zijn, die van die liefde het *voorwerp* zijn: Gods liefde strekt zich uit tot de mens!

In deze gedachtengang ligt de conclusie dan ook spoedig voor de hand, dat er van eeuwige straffen geen sprake kan zijn.

Hoe ter wereld zou het vuur, dat niet uitgeblust wordt, te rijmen zijn met de ontroerende waarheid: God is liefde?

Is het niet Godslasterlijk — zo is opgemerkt — zich God te denken, die Zich verlustigen kan in de aanblik van spartelende mensen in de eeuwige oordeelsvlammen?

Deze gedachte loopt aan twee zijden mank.

In de eerste plaats getuigt ze van een zeer ondiepe opvatting van wat "liefde" is.

Een liefde, die niet toornen kan, is de naam van liefde niet waard.

Van een vader, die z'n zonen nooit zuur aanziet, kan moeilijk getuigd worden, dat hij z'n kinderen liefheeft.

Men kan zoiets toegeeflijkheid of weekheid noemen, maar liefde is het niet.

De liefde is nooit zwak.

Er zijn genoeg ouders, die hun kinderen alles toegeven, zeggende dat men ze met zachtheid moet behandelen. Wie deze houding als liefde betitelt, vergist zich.

In de tweede plaats is het een vergissing te menen, dat de liefde Gods alleen de mens tot voorwerp kan hebben.

Dan moest God "liefde" geworden zijn, toen Adam het wereldtoneel betrad.

Maar God wordt geen liefde; Hij *is* liefde.

Hij heeft eeuwig Zichzelf liefgehad.

Hij kan niets méér en inniger beminnen, dan Zichzelf en Zijn eigen deugden.

Indien er iets was, dat God nòg meer kon liefhebben, dan was er nog een hoger goed boven Hem.

Dan zou God geen God meer wezen.

Het is hierom, dat deze "liefde" Gods het oordeel over de afkerige mens niet uit- maar insluit.

Indien God de Here de mens, die zich tot het uiterste tegen Hem verzette, toch nog sparen zou, dan zou dit niet alleen zwakheid verraden, maar dan zou Hij daarmee bewijzen de zondige mens meer lief te hebben dan Zijn eigen deugden van waarheid, gerechtigheid en heiligheid, die door die mens zijn vertrapt.

Dan zou God Zichzelf verloochenen.

Zijn eeuwige zelfliefde eist de eeuwige haat tegen Zijn haters.

En deze haters van God worden verteerd door de vlammen van Gods *liefde*, die wel verteren *moeten*, omdat ze niet te koesteren vermochten.

De straf is het resultaat van "op zo grote zaligheid en liefde geen acht geven".

Het is deze heilige zelfliefde Gods, die in de oordeelsspreuken tegen de omwonende volken aan het woord is.

De Here neemt het voor Zijn volk op, omdat de heidenen in Israël Hemzelf aantastten.

"Omdat gij ha! geroepen hebt over *Mijn heiligdom*".

De gewone voorstelling onder de heidenen was deze, dat als een volk z'n land en z'n heiligdommen kwijtraakte, het ook z'n godheid kwijt geworden was. Wie van "land en luyt verdreven" was, deed maar het best "de goden des lands" te gaan dienen, waar hij nu woonde, want z'n "nationale god" had het onderspit moeten delven.

Dit paste men nu op Israël toe.

De ondergang van stad en tempel betekende de ondergang van Israëls God.

Daar waren ze heel blij om, want ze hadden van die God al heel wat ellende ondervonden.

Dus riepen ze ha! over Gods heiligdom.

Ze smaalden: waar is nu uw God?

Nú gaat het dus niet meer om het volk, maar om God Zelf.

Zijn eigen eer is thans in geding.

Daarom neemt Zijn zelfliefde thans het woord, en zegt tot alle spotters: gij zult weten, dat Ik de Here ben.

Zij zullen ervaren, dat zij op God niet mogen toepassen hun eigen godsidee, maar dat Israëls God geheel eigensoortig is, verheven boven alle goon.

Op tweeërlei manier zullen ze dat ervaren.

Gods zelfliefde heeft een dubbel resultaat.

De redding van Zijn volk.

De ondergang van Zijn vijanden.

De redding van Zijn volk allereerst.

Want als de Here eenmaal gezegd heeft tot David: uw troon zal eeuwig zijn, dan zal dat gebeuren ook. Dit eist Gods liefde tot Zijn eigen waarheid. De wereld zou lachen als de kerk onderging. Maar dat kan niet. God is heilig aan Zichzelf verplicht, Zijn verstrooide volk uit de as te doen verrijzen, en Zijn kerk eeuwig te bewaren.

De ondergang der kerk is een onmogelijk ding.

Wij hebben dit niet te danken aan het feit, dat wij God zo liefhebben.

Maar alleen aan het feit, dat Hij Zichzelf zo innig liefheeft.

Het tweede resultaat van Gods zelfliefde is de ondergang van al Gods vijanden. We hebben daar al genoeg van gezegd.

Nu deze vraag.

Vertonen wij daarin als kinderen de trekken van onze Vader, dat ook wij *liefhebben*?

Zó liefhebben, dat we *toornen* kunnen op de zonden der kerk, en zo liefhebben, dat we opvliegen kunnen als de wereld met haar bezoedelde vingers de kerk, *mijn* kerk, Gods heiligdom beduimelen wil?

ALS EEN ENGEL DES LICHTS

Omdat gij ha! geroepen hebt over Mijn heiligdom.. . verdelgen zal Ik u. En gij zult weten, dat Ik de Here ben.

Ezechiël 25:3m, 7b.

Profeten zijn altijd internationale figuren geweest.

Mannen als Ezechiël en Daniël, Jesaja en Amos, om niet meer te noemen, waren mensen met een ruime blik. Zij zagen meer en verder dan de grenzen van hun eigen land. Zij óverzagen het wereldtoneel. En voor heel de wereld spraken zij hun gezaghebbend woord.

We horen dit nu Ezechiël doen.

Na eerst tot *Jeruzalem* gezegd te hebben: "ik heb een woord Gods aan u", heft hij daarna zijn stem op met macht, en die stem klinkt door nu over Juda's heuvelen tot Tyrus en Sidon noordwaarts en tot in Egypte ver in het zuiden.

Ook aan de "vreemde mogendheden" brengt hij de last des Heren over en zegt hun Gods oordelen aan.

Want God de Heer regeert, beeft gij volken, gij Ammonieten en Moabieten, Tyriërs en Egyptenaren, Italianen en Russen en Duitsers, eert *Zijn* hoog bestel!

Met de profeet Amos heeft Ezechiël *gemeen*, dat hij ongeveer dezelfde volken in zijn gezichtskring betreft.

Ammon, Moab, Edom. Filistea en Tyrus zijn veel vroeger óók reeds door Amos genoemd en bedreigd. De oude vijanden van Gods volk keren als regel steeds weer terug. Zij verliezen soms wel hun haren, maar niet hun streken. In bijna elke nieuwe dwaling kan men de oude vijand herkennen, ook al draagt hij een andere naam en vaak een ander kleed.

Alleen Sidon en Egypte komen er nu in de Godsspraken van Ezechiël bij. Ook dit bevreemdt niet, nl. dat er bij komen, want het getal vijanden vermeerderd wel, maar vermindert nooit.

Het *onderscheid* tussen Ezechiël en Amos is, dat de laatste zijn oordelen over de vreemde volken aan die over Israël en Juda *vooraf* doet gaan, terwijl ze bij Ezechiël op de onheilsprofetie over Jeruzalem *volgen*.

Dit hing met de omstandigheden samen.

God spreekt altijd Zijn woord op z'n tijd en op z'n pas.

In Amos' dagen is Israël een *ongehoorzaam* kind. Als het zich niet bekeert, zal het straf krijgen, en hoe erg die straf zal zijn, kan het rondom zich zien: overal in het rond slaat de bliksem in. Straks zal het in Israëls eigen huis inslaan. Dáárom gaat het gedreun van Gods stem tegen de heidenen daar vooraf. Het ongehoorzame kind moet heilig bang worden, opdat het zich bekere.

In de tijd dat *Ezechiël* deze gerichten over de heidenen profeteert, is de situatie heel anders.

Jeruzalem *is* gevallen!

Het ongehoorzame kind *is* gestraft, en toen Gods hand strafte, deed het o zo zeer.

Israël is nu een schreiend kind.

De dochter Sions snikt nu in eenzame ballingschap haar leed uit. Zij is de wanhoop nabij. Zij denkt dat het nooit weer goed zal worden tussen God en haar. Uit haar woning — Gods woning tegelijk — verdreven, gelooft zij dat ze geen toekomst meer heeft.

Nú handelt God heel anders.

Hij is de grote paedagoog.

Met een schreiend kind gaat Hij heel anders om dan met een onwillig kind.

God is dan niet veranderd, zoals het ons wel eens toeschijnt dat er bij God wonderlijke willekeur is, maar Hij wijzigt Zijn woord en Zijn doen naar dat *wij* al of niet veranderd zijn.

Aan Zijn klagende en snikkende dochter belooft Hij nu, dat het alles weer goed zal worden. De vijanden zullen niet altijd ha! *blijven* roepen. Als die volken, die maar *knechten* zijn, om Gods straffen aan Israël uit te voeren, *meesters* willen worden, dan zullen *zij* op hun beurt ervaren, "dat Ik de Here ben". Als deze heidenen het toch al zo gevoelig door Gods hand gestrafte volk nog een trap achterna willen geven, en hun lusten willen botvieren, dan neemt de hemelse Vader het op voor Zijn kind dat Hij zopas uit Zijn huis heeft weggejaagd. Want het was en is Gods doel nooit Zijn volk te *vernielen*, maar het te kastijden en te bekeren. De *vernieling* der kerk is het doel der vijanden, maar dit zal niet gelukken. Dan gaat de Here in Zijn volle kracht vóór Zijn getuchtigd kind staan, en keert Zich tegen de belagers. Nú zal God met de vijanden afrekenen!

Vandaar, dat bij Ezechiël de spreuken tegen de heidenen *volgen*.

In dit alles handelt God wonderlijk, en tegelijk zo teer en tactvol.

Onder de volken, die Ezechiël met Gods straffen bedreigt, wordt *Babel* merkwaardig genoeg gemist, terwijl het toch juist Babels hand was, die Israël in ballingschap ellendig om deed zwerven.

Dit ontbreken van Babel kan wel daarmee samenhangen, dat naar Gods bestel Babel juist de bakermat moest worden waaruit het bekeerde, herboren Israël te voorschijn zou treden, en het dus moeilijk aanging, deze "moeder tegen wil en dank" te tuchtigen, maar zal ook wel verband houden met het feit, dat het *zevental* compleet moest zijn.

Er waren wel meer vijandige volken, maar Ezechiël noémt er zeven.

Ieder, die zich de plaats van het getal zeven in Israëls volksbestaan herinnert in de feestkring, de zevenarmige kandelaar, de zevendaagse onreinheid, de plaats van de zevende dag, om niet meer te noemen, zal gevoelen, dat het niet toevallig is, dat er juist *zeven* vijanden worden bedreigd.

Hier is heilige symboliek.

Het waren geen symbolische of denkbeeldige vijanden, nee, waarlijk niet, doch heuse vijanden van vlees en bloed, deze zeven.

Maar zoals het *zevental* gemeenten in Klein-Azië, aan wie de verhoogde Heiland Zijn brieven richtte, *vertegenwoordigden* heel de christelijke kerk, en men in haar spiegelbeeld kan zien de kerk aller eeuwen, zo zijn de zeven volkeren, waarvan Ezechiël hier gewaagt, *de vertegenwoordigers van de aan God en de kerk van Oud- en Nieuw-Testament vijandige wereldmacht*.

Wie iets wil weten van de ups en downs van de kerk, de gevaren die haar gedurig weer bedreigen, de toekomst die haar wacht, die moet de zeven brieven uit de Openbaring van Johannes lezen: het is de kerkgeschiedenis in miniatuur.

Maar wie de tactiek van de vijand der kerk bespionneren wil, of weten wil hoe het met de vijanden van God afloopt, die leze de zeven oordelen van Ezechiël. Zoals de vijand hier optreedt, treedt hij *altijd* op. Zijn wapentuig moge gemoderniseerd wezen, zijn aard blijft dezelfde.

Onder die zeven vijanden zijn er *drie*, die aan het bondsvolk nauw verwant zijn.

Ammon en Moab zijn de kinderen van *Lot*, en Edom is de broer van *Jacob*.

Zulk een bloedverwantschap ontbreekt bij de overige vier: Tyrus, Sidon, Filistea en Egypte.

Of het de bedoeling van de profeet geweest is, hierin de symboliek nog nader te specialiseren, is een vermoeden, dat we slechts schuchter durven uit te spreken. In elk geval is in de Schrift vaak *drie* het getal dat bij God en *vier* het getal dat bij de wereld behoort. Er zijn hier ook *drie* verwante volken, en *vier* absolute "wereldlingen". En zeker is, dat de kerk in alle tijden minstens zoveel last heeft gehad van de vijanden *binnen* als *buiten* de poort.

Het oordeel over Ammon gaat voorop!

Hij is dan ook de *gevaarlijkste* vijand, want hij spreekt goede en vriendelijke woorden. Ammon is *vals*, want hij *is* vijand, maar doet zich voor als vriend. Ammon is Satan in de gedaante van een engel des lichts.

Dat Ammon ondanks z'n vriendelijk gelaat Israël haatte met een volkomen haat, heeft heel de historie bewezen.

Reeds Amos heeft de Ammonieten verweten, dat zij Gileads zwangere vrouwen opensneden om hun landpalen uit te breiden. Door zuivere landhonger gedreven, deinsden zij er niet voor terug alle inwoners van Gilead, tot zelfs de weerloze vrouwen en de ongeboren vrucht toe, te vermoorden.

Deze vijandschap krijgt nog een bijzonder accent, als men bedenkt, dat Ammon door deze gruwelijke moordpartij zich in dienst van Satan stelde. Immers, het is de Satan er altijd om te doen geweest, om de *geboorte van de Messias, het Vrouwenzaad, te verhinderen*.

Aangezien Satan niet alwetend is, en dus niet kon weten of onder deze zwangeren van Gilead niet de "begenadigde onder de vrouwen" school, evenals vroeger in Egypte's Nijl en later in Bethlehems dreven, het zekere voor het onzekere genomen, en *alle* vrouwen en alle kinderen laten vermoorden. Wie zou zeggen of de Gevreesde er niet onder was?

De barbaarse wreedheid in het verafgelegen Gilead is een stormaanval op de Christus. Daar ontmoetten elkaar de soldaten der hemelse en der helse heirlegers. En de stormtroepen der hel waren *toen....* de Ammonieten !

Vijanden van Israël waren de Ammonieten dus wèl, al zullen zij zich van de zweep van Satan, die hen dreef, niet bewust geweest zijn!

In de dagen van Ezechiël heeft Ammon een vrienden-masker voorgedaan. Toen waren de Ammonieten voortdurend in de weer om Zedekia, die niet meer dan vazal van Nebukadnezar was, tot afval van Babel te bewegen. Dit zou mooi worden! Een heilige vrijheidsoorlog! Een bondgenootschap der geknechte Palestijnse volken tegen de wereldmonarch. De lachende vrijheid lokte. De schoonste beloften werden door Ammon gedaan, en de heerlijkste toekomst voorgespiegeld. Wel hief Jeremia daartegen z'n waarschuwend stem op, zeide dat zulk een bondgenootschap met Ammon zonde was, en onderwerping aan Babel op dit ogenblik geboden, maar dat was domineespraak, vond Ammon; men moest z'n gezond verstand laten spreken.

Inderdaad heeft Zedekia naar dit gestook van Ammon geluisterd, en geloof geslagen aan zijn

hese lokstem. Hij ging rukken aan zijn ketenen, en. . . het liep mis. Precies zoals Jeremia al gezegd had.

Wat deed Ammon toen?

Toen toonde hij weer z'n ware aard.

Hoewel de eigenlijke aanzetter tot Zedekia's opstand, liet hij z'n akelige, satanische schaterlach over Jeruzalems puinhopen horen. Hij voerde een duivelse dans uit over de ruïnes van Gods heiligdom. Hij vermaakte zich kostelijk om Juda's domheid. "Omdat gij ha! geroepen hebt over Mijn heiligdom", ziedaar het eindelijke leedvermaak van uw vijand die voorgaf uw vriend te zijn!

Nog altijd treedt Satan op als engel des lichts en stelt nog geregeld "Ammonieten" in zijn dienst.

Met de vriendelijkste buiging en onder de schoonste beloften weet hij u tot een voorzichtig verdrag met de hel, of tot een voordelig bondgenootschap met de zonde en de wereld over te halen. Ge moet niet altijd aan de leiband lopen. Man, er zit voordeel in! En al strookt dat nu ook niet met wat de dominee in de kerk zegt, och, die man heeft ook van zakelijkheid geen verstand!

Zaken zijn zaken, en elk is een dief in z'n nering. Met die "doodsvijanden" valt het bovendien wat mee. Is de wereld niet hoffelijk? Is de zonde niet lief? Is de duivel niet vroom?

En als de man, die zo van twee walletjes gegeten heeft, straks ervaart dat z'n levenspraktijk op levensruïne uitloopt, en z'n ogen opslaat in de pijn, dan is de eerste die hij ontwaart. . . . z'n "vriend", de duivel, die met satanische schaterlach zich verblijdt over deze verwoesting en in duivels leedvermaak ha! roept over z'n goedgegelovige prooi! Denk aan Ammon, uw vijand, die goede woorden spreekt!

Maar ook Ammon zal vergaan.

Het oordeel, dat Ezechiël de Ammoniet aankondigt, bestaat daarin, dat de hoofdstad Rabbat zal gemaakt worden tot een weide voor kamelen, en dat zal worden uitgeroeid onder de natiën. Elke zondaar vlecht met z'n eigen zonden de touwen van de roede, die hem kastijden zal. Ammon, dat er op uit was, zich een "naam" te maken, en z'n landpalen uit te breiden, zal uit de rij der volken worden weggeblazen, en z'n steden zullen worden tot een woestijn.

Ammon roept ha! en lacht, maar wie het laatst lacht, lacht het best: Die in de hemel woont zal lachen.

En de kerk des Heren, die, naar het woord van Paulus, mede in de hemel gezèt is, verstaat ook iets van dit laatste en heilige lachen. Zij weet, óók als de duivel verschrikkelijk huishoudt in de kerk, en ha! over haar verwereldlijking en machteloosheid roept, en over haar ruïnes huppelt van dolle vreugde, dat de heerlijkheid van zijn rijk ondergaat in buitenste duisternis. En dat Sion het laatste en daarom het best lachen zal, en haar tong zal worden vervuld met gejuich, als de Here de gevangenen Sions wederbrengt.

MOABS ZUIGKRACHT

Omdat Moab zegt: "Zie, het huis Juda is als al de volken", daarom zie, Ik leg Moabs heuvelland open, het berovend van steden.

Ezechiël 25:8b, 9a. (Vertaling prof. Noordt zij)

Nu, daar stak veel waars in hetgeen Moab beweerde.

Toen het zei: "Zie, het huis Juda is als al de volken", constateerde het slechts een niet te weerspreken feit.

De tijd, dat Juda aan de spits der volken stond, behoorde tot een glansrijk verleden! Vroéger, ja, toen voer er een vreemde schrik door alle natiën voor dit wondere volk met zijn wondere God. Vroéger, toen zeeën gespleten werden voor Israëls voeten en sterke burchten vielen door bazuingeklank, en de Here Israëls haters wijd en zijd verjaagd, verstrooid deed zuchten.

Maar aan die superioriteit is nu volledig een einde gekomen.

Juda's steden zijn verwoest, en het volk des Heren is weggevaagd uit de rij der natiën. Aan de wet van het "opgaan, blinken en verzinken" is ook dit volk niet ontkomen. . . zie, het huis Juda is als al de volken!

En deze gelijkheid met de volken betrof niet alleen de uitwendige lotgevallen, maar ook de geestelijke gesteldheid. Afgoderij, zedeloosheid, sociale ongerechtigheid en wat men verder aan gruwel bedenken kan, hadden binnen de kring van het bondsvolk evenveel burgerrecht verkregen als overal elders. Ook godsdienstig en zedelijk stak Juda niet meer boven de volken uit.

Noch innerlijk noch uiterlijk was er enig onderscheid te bespeuren tussen het "uitverkoren volk" en de heidenen van rondom. Zó dit verschil er al was, dan lag het daarin, dat het volk des Heren nog een paar stappen verder ging in de boosheid.

Daarom lijkt het ons bijna onredelijk, dat Moab om z'n simpel constateren: "zie, het huis Juda is als al de volken", zich zozeer Gods toorn op de hals haalt, dat "daarom zie, Ik leg Moabs heuvelland open, het berovend van steden. Zo voltrek Ik gericht en aan Moab en ervaren zij, dat Ik de Here ben".

Niettemin school er in Moabs schampere opmerking een lelijke trek, die dit oordeel volkomen rechtvaardigt.

Nooit hebben de Moabieten het kunnen verkroppen, dat dit wondere volk door Bileam werd *gezegend*, terwijl hùn koning Balak het vloeken wilde. Ze hebben het móeten verdragen, dat "het geklank des konings bij hem" was, maar met een vloek in het hart. Ze hebben de eeuwen door de meerderheid van Israël moeten erkennen, maar tegen wil en dank.

En nu dan eindelijk de kracht van Israël gebroken is, en het getuchtigd wordt om z'n zonden, nu Jeruzalems dochter wenend in ballingschap gaat en God wèl de "zonde aanschouwt in Jacob", nu plooit zich een gemene grijnslach om Moabs mond. Nu gaat Moab met stenen gooien en schelden. Z'n spot geldt niet zozeer Juda, dan wel Juda's God. Over het hoofd van Jeruzalems dochter heen, tracht hij God in de hemel te raken: waar blijven nu Uw mooie woorden, door de dienst van Bileam gesproken, dat dit volk *alleen* zou wonen, en onder de heidenen niet gerekend worden? Ha, dit volk dat alleen zou wonen, is verstrooid. Zo lacht

Moab *God* uit.

Terecht schrijven de kanttekenaars: "zij hebben zich ingebeeld, dat zij een bijzonder eigendom en volk Gods waren, en de voortocht bij hem hadden boven andere natiën, maar het blijkt nu wel anders, omdat zij niet meer van de Babyloniërs verschoond worden dan anderen; *spottende alzo met Gods verbond en Zijn kerk, ja met de God van Israël Zelf*".

Hun mond tast zelfs de hemel aan.

Zij, de Moabieten, zien natuurlijk de achtergrond der dingen niet.

Zij begrijpen niet, dat dit volk wel getuchtigd, maar niet gedood wordt, omdat God Zijn verbond niet *kan* teniet doen.

Het ontgaat hun te enemale, dat God *in deze weg van ballingschap juist bezig is Zijn zegen, door Bileam uitgesproken, uit te werken*.

Oppervlakkig concluderen zij uit Juda's tuchting tot Gods *onmacht en onwaarachtigheid*.

Hoor Moab spotten met God: "zie, het huis Juda is als al de volken".

Maar God *laat* zich niet bespotten: "daarom zie, Ik leg Moabs heuvelland open, het berovend van steden".

Intussen — en zo keren we tot ons uitgangspunt terug — er stak veel waars in wat Moab beweerde.

Niet in hetgeen het lasterde van Juda's *God*, maar wèl in wat het beweerde van Juda zelf.

Als Moab beweerde: God is Zichzelf niet gelijk gebleven, en is afgetuimeld van Zijn hemeltroon — dan was dat liederlijke hoon, waarvoor Moab z'n straf zal krijgen. Maar als het beweerde: Juda is z'n superioriteit kwijt en is afgegleden naar het vlak van alle volken, dan sprak het de *waarheid*.

Ware Juda niet innerlijk aan de heidenen gelijk *geworden*, God had het niet aan de volken gelijk *gemaakt*.

En zo ligt de ontzettende conclusie voor de hand: *Juda is zelf de oorzaak dat Moab Juda's God hoont*.

Dat de heiden schampert en spot en grolt met God, daartoe heeft Gods eigen volk alle aanleiding gegeven.

Dit is het ergste.

We keren hiermee tot onszelf in.

Wij doen het niets beter.

Nog altijd heeft de wereld gerede aanleiding om te spotten: het huis Juda is als al de volken! Wat verbeelden die kerkmensen zich wel? Gods volk? Het is daar alles precies als bij ons. Zo niet erger. Met die vromen moet je oppassen.

Deze aanklacht is vaak droevig waar!

We moeten ons daarover heus niet gaan opwinden en zeggen, dat de wereld maar naar zichzelf moet kijken. Er is geen reden om boos, maar om zeer *bedroefd* te worden. De discipelen werden ook niet boos, maar zeer bedroefd, toen de Here Jezus het zwart verraad in eigen kring signaleerde. Als een opstandig bondskind op huisbezoek z'n onwil motiveert met te zeggen, dat op de belijders zoveel is aan te merken, ja, dan kunnen we die jongen wel op z'n eigen consciëntie tikken, en zeggen dat anderer zonde z'n eigen schuld niet goedpraat,

maar innerlijk moeten we hem vaak gelijk geven. We komen tot de ontroerende ontdekking: daar verspert weer een schare van Farizeeërs de deur naar Jezus. De geraakte kan er niet in!

O, dat Juda, dat gelijk geworden is aan alle volken!

In Juda wordt net zo hard gelogen en bedrogen en geschraapt als overal elders. En men doet er even hartstochtelijk mee in de grote jacht om geld en eer. In Juda wordt ook met de ellebogen gewerkt, en het geweten op wachtgeld gezet, en braaf gescholden op de slechte tijden, en fijntjes gekletst over de broeders en zusters, en de huwelijksmoraal met voeten vertrapt.

Ik houd op!

De superioriteit der kerk boven de wereld, het gaat lijken op een belaching! De kerk het zout der aarde, een stad op een berg, een licht op de kandelaar. . . . zulke woorden loeren je aan, en ranselen je de brandende schaamte uit het gezicht. Waar viert de liefde haar triumpfen? En het geloof? Waar trapt niet het egoïsme de zelfverloochening kapot?

Het huis Juda is als al de volken!

Dat *ziet* de wereld wèl, want ze neemt ons nauwkeurig in observatie! Heimelijk verwacht ze van de kerk een geestelijke meerderheid. Onbedoeld zwicht ze daarmee voor de majesteit van het woord en de stille invloed van de vreze Gods.

Maar blijft die verwachte meerderheid uit, komt de wereld tot de ontdekking dat het is "tout comme chez nous", dan gaat ze spotten met God en godsdienst en kerk. Dan wordt om onzentwil Gods naam gelasterd inplaats van geëerd en geprezen.

En als God nu reeds Moab wegvaagt uit de rij der natiën alleen om de schampere opmerking over de kerk, hoe zal dan Zijn toorn niet branden tegen de kerk zèlf, die tot deze spoltaal aanleiding gaf? Het oordeel begint immers bij Jeruzalem?

We hebben in Moabs hoon een lelijke trek ontdekt, toen het "Juda" zei, maar "God" *bedoelde*.

Een ander lelijk trekje is, dat Moab die gelijkheid met andere volken, waarover het nú schatert, eerst zelf met inspanning van alle krachten heeft bevorderd.

We hebben zopas herinnerd aan Moabs koning Balak, en we herinneren ons ook hoe deze Moabiet alle pogingen heeft aangewend, om Israël van z'n hoge voetstuk af te slaan, en neer te halen op eigen niveau. Toen het met vloeken niet ging, toen heeft hij het op Bileams aanraden anders geprobeerd: door een vermenging van Israël en Moab. Door offerfeesten. Door de kinderen Israëls een aanstoot, een struikelblok voor te werpen, opdat zij zouden afgodenoffers eten en hoereren.

Deze methode is toen en later doeltreffend gebleken.

Maar hier komt dan ook alle gemeenheid en vijandschap van Moab om de hoek gluren.

Men doet eerst alles om het onderscheid tussen Israël en heidendom tot nul te reduceren, en zodra dit gelukt is, wordt Juda er om uitgelachen.

Het is nog niet anders.

De wereld hoont u vanwege de "antithese", en lacht u daarna uit vanwege de "synthese".

Ze tracht uw eer neer te halen tot het peil van de wereld, en zegt u dat ge niet zo steil en bekrompen moet zijn, en als u zich dan hebt aangepast, dan komt ze: de mensen van de kerk zijn ook al niets beter dan wij.

Het is dus *pure vijandschap*.

Wie dit goed heeft ingezien, dat hij het de wereld nooit naar de zin kan maken, noch door z'n antithetische, noch door z'n synthetische levenshouding, zal zich te beter wapenen tegen de *zuigkracht van Moab*, die er steeds op uit is, de levenstoon der kerk tot eigen niveau te doen dalen, om er daarna onbedaarlijk om te lachen.

Het gevaar, dat in Moab op de kerk van alle eeuw aansluit, is dat van: neergehaald te worden. De Moabiet, die nog leeft, zoekt z'n kracht niet in *geweld*. Van het wapengeweld der Moabietische legers heeft Israël nooit bijzonder veel te duchten gehad. Reeds Balak zag in, dat hij daar niet ver mee kwam. Hij zocht daarom het *geestelijk* zwaard op van het *woord*. Bileam moet *vloeken*. En straks zullen de vrolijke feesten en Moabs dochterenschaar de rest moeten doen. Moab is niet de bruid, die kerken in brand steekt en schavotten opricht. Hij is de *verleider*. Hij wil de grenzen uitwissen.

De dochteren van Moab, die onze zonen binnen halen, waarmee ze zich verloven en straks trouwen, *die* hebben aan de kerk meer kwaad gedaan dan alle brandstapels samen. Dit is het vervolg op het hoofdstuk van "de zonen der mensen, die de dochteren Gods aanzien". Dan zegt moeder: 't is toch zo'n goeie jongen overigens; het meisje: en helemaal niet vijandig! En als straks dat gezin ook al weer voor de kerk verloren is, grijnst Moab-Satan: zie, het huis van Juda is als al de volken. . . . helemaal niet vijandig!

Zo zuigt en slurpt Moab alles op, wat binnen zijn bereik valt.

Waarom moet hij het toch telkens weer winnen?

Waarom worden velen uit de kerk naar het plan der wereld neergezogen, en waarom trekt de kerk de wereldlingen niet uit hun modderpoel naar boven?

Talrijk zijn de slappelingen, die zich laten neerhalen.

Maar waar zijn de helden, die zeggen: Moab is mijn waspot, het wasbekken, waarin de held zijn voeten wast van het stof op zijn tocht om Edom te annexeren voor het koninkrijk Gods, om op Edom de *hand* te leggen, of zoals de oosterling zegt: op Edom zal ik mijn schoen werpen? (Ps. 66)

Velen worden weggezogen, helaas!

Maar God in de hemel is toch wakker over Zijn kerk.

God toornde eens op Moab, om het leed, dat hij een *heiden* aandeed: omdat hij de beenderen des konings van *Edom* tot kalk verbrand heeft (Amos 2:1). Hoeveel te meer zal Hij toornen over het leed dat Moab Zijn *kerk* aandeed, door haar het levensbloed af te zuigen, en dan te lachen om dat huis van Juda, dat aan de volken gelijk was geworden, die domme vogels!

Doch wee ook hem, die Moabs zuigkracht niet weerstond!

BROEDERTWIST

Omdat Edom wraakzuchtig gehandeld heeft tegen het huis van Juda, en het een zware schuld op zich geladen heeft....

Ezechiël 25:12m.

Men kan niet zeggen, dat *Ammon* en *Moab*, die door Ezechiëls Godsspraken het allereerst bedreigd zijn, tot de allernaaste familie van Juda behoorden. Wèl waren ze als kinderen van Lot aan Abrahams zaad verwant, maar toch heel in de verte. Achterneefjes waren het. Als déze mensen dus wel vriendelijke woorden spreken, maar heimelijk loeren op de erfenis, en blij zijn dat de erflater Juda doodgaat en Jeruzalem in puin ligt, dan is dat zo héél verwonderlijk niet.

Alzo plegen achterneven méér te doen.

Maar met *Edom*, dat mi aan de beurt komt, was het toch anders gesteld.

Edom of Ezau was de bloed-eigen broer, en nog wel tweelingbroer, van Jacob.

Men zou zo verwachten, dat Edom de stem van het bloed nog wel eens had laten spreken. Vooral toen andere volken zijn broer naar de keel vlogen, en als ploegers zijn rug ploegden. Maar in deze verwachting stelde hij droevig teleur. Het tegendeel is juist het geval geweest. Zózeer heeft hij de bloed-stem het zwijgen opgelegd, en alle "gevoel van verwantschap gesmoord", zoals de profeet *Amos* het uitdrukt, dat hij liefst nog z'n broer een schop achterna gaf als anderen hem al halfdood geranseld hadden.

Men weet, dat het tussen Ezau en Jacob zelf al niet boterde.

Een bittere wrok heeft zich in Ezau's hart vastgezet. Een wrok, die ook door de tranen van Ezau niet is weggespoeld en in de omhelzing van Jacob later niet is doodgedrukt. Dat léék wel heel lief en aardig, die omhelzing, en er werd ook nergens meer over gesproken, en heel veel mensen denken nòg, dat de zaak daarmee van de baan is. Maar daar school juist de fout. Er werd niet meer over gespróken. Er werd dús ook niets *vergeven*. En niets *vergeten*. *Er bleef wat zitten*.

Dit is later ook wel uitgekomen. Natúúrlijk is dat uitgekomen. De zonde der wraakzucht, die in een ontroerende omhelzing wel wordt bedwelmd, maar niet gedood, ontwaakt straks wel weer uit haar bewusteloosheid. Waar de haard der vijandschap blijft smeulen, laait later de hoge vlam op. De *sluimerende* nijd is niet dood, ook al prevelt men het zichzelf en anderen honderdmaal voor. De slaap is wel een broeder des doods, maar de dood zèlf niet. De zonde, vooral de zonde der wraakgierigheid, moet dood, morsdood, en we kunnen er geen genoeg mee nemen, haar zachtjes in slaap gezongen te hebben. Wiegeliedjes behoort de *strijdende* kerk niet te zingen. Evenmin mag de dood geconstateerd, als slechts bewusteloosheid intrad.

Zoals gezegd: het is bij Edom wel uitgekomen, dat er iets was blijven zitten. Het heeft in de historie tussen de nazaten van Ezau en Jacob altijd gebotst. Het was gedurig ruzie. De zonde van *Ezau* heeft een plooi gelegd in het karakter van *Edom*. De zondige *opwelling* wordt altijd, als ze niet met wortel en tak wordt uitgeroeid, een zondige *trek*. Een karakterzonde. Het vallen in de zonde wordt een léven in de zonde, en daarna een zich verlustigen in de zonde; een hellend vlak!

Welke profeet men later ook hoort spreken, hetzij *Amos* of *Obadja* of *Ezechiël*, zij wijzen

allen eensgezind de *onverzoenlijkheid* en *wraakgierigheid* als de doorgaande, grote levenszonde van Edom aan.

In Amos' tijd was het zo:

"Om drie euvel daden van Edom, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij zijn broeder met het zwaard heeft vervolgd en zijn gevoel van verwantschap heeft gesmoord, zodat zijn toorn eeuwig verscheurt en hij zijn gramschap immer blijft koesteren" (Amos 1:11 v.).

En jaren later, in Ezechiëls dagen, is het niet beter, maar veeleer erger geworden:

"Omdat Edom wraakzuchtig gehandeld heeft tegen het huis van Juda, en het een zware schuld op zich geladen heeft door zich op hen te wreken."

Deze zonde noemt Ezechiël uitdrukkelijk een "zware schuld", die zij op zich geladen hebben. Dit geeft ons even 'n schok. Wij zijn geneigd de zonden van toorn, nijdigheid, twistgierigheid, onverzoenlijkheid en bagatelle te behandelen.

Dit kwaad, dat ook zo welig tiert op de akker der gemeente, zeker, we bejammeren het wel, en 't moest eigenlijk zo niet zijn, maar. ... de zware schuld? Nee, dan zijn er wel andere dingen: dronkenschap, diefstal, hoererij, dat zijn lelijke dingen!

Hoort nu aan, wat Gød zegt!

De verbittering en de wrok tussen de bróeders, dat is zware schuld.

De onverzoenlijkheid in die kring, waar God het woord der verzoening heeft neergelegd!

Waarom zware schuld?

Omdat God de wortel van de doodslag als nijd, toorn en wraakgierigheid haat, en *zulks alles voor een doodslag houdt*.

Daarom zal het de Damasceen, die de mensenlichamen met dorswagens uiteenrijt, en de Filistijn, die de slavenruggen ploegt met z'n zweep, verdraaglijker zijn in de dag des oordeels, dan de *broeder*, die wraakgierig gehandeld en zo zware schuld op zich geladen heeft.

De straf is dan ook ontzettend.

"Daarom, zo zegt de Here Here: Ik strek Mijn hand uit tegen Edom en zal er mens en dier uitroeien; Ik zal het tot een puinhoop stellen van Teman af tot Dedan toe; door het zwaard zullen zij vallen" (vs 13).

Is dit niet Oud-Testamentisch?

Zingt de profeet ons hier niet de zang voor van de nationalistische wraak?

Kunnen wij ons nog wel vinden in die puinhopen van Teman, en is Jezus niet met betere gedachten tegenover de vijanden vervuld geweest?

Ach, hoor dan wat Jezus, de hoogste Liefde Zelf zegt.

Terwijl Ezechiël nog slechts gewaagt van een verdelging op aarde, spreekt Jezus van *eeuwige* verwoesting:

"Een ieder die in toorn leeft tegen zijn broeder, zal vervallen aan het gerecht. Maar wie zegt: Dwaas, zal vervallen aan het hellevuur" (Matth. 5:22).

Het *is* toch blijkbaar wel een "zware schuld".

Een groot kwaad ". . . en zulks alles voor een *doodslag* houdt"!

De wraakzucht is vruchtbaar en heeft vele kinderen.

Nijd, jaloezie, toorn, onverzoenlijkheid, twist, het zijn allemaal broertjes en zusjes, en loten van één zelfde stam.

Hoe groot het kwaad is, dat hierin steekt, kon ons reeds blijken uit het feit, dat Jezus het toornig zijn in rechtstreeks verband brengt met het hellevuur. Twistvuur is inderdaad hels vuur. Het komt uit de hel; het maakt ook klaar voor de hel. Het helse vuur is niets anders dan de nooit uit te blussen, immer uitslaande vlam van hetzelfde vuur, dat hier reeds in de harten te gloeien begon. De straf is de zuivere consequentie van de daad. Wie het twistvuur wellustig stookt, speelt met vuur, het vuur van de hel, waar het twistvuur in eeuwig egoïsme niet wordt gedoofd. Hij wordt er zelf door verteerd, in wiens hart het liefdevuur niet werd ontstoken door de zachte vlam van de Heilige Geest.

Maar het onzalige vuur van twistingen en vijandschappen en veten besmeurt en bewalmt en verteert ook *hier* reeds op aarde het huis der kerk.

Het vuur der verwoesting, dat waar ook ter wereld kerken in puinhopen verkeerde, kan niet zo radicaal en volledig de gemeente Gods verwoesten als het vuur der twisting, dat uit de harten der kerkmensen oplaait. De ergste en grofste kerkverwoesters zijn vaak de kerkleden zelf. Door deze vijandschappen wordt het persoonlijk-geestelijk leven verwoest, want nijd is verrotting der beenderen; wordt scheiding gemaakt tussen broeders van één zelfde huis en blijft menigmaal de plaats aan de Avondmaalstafel leeg; wordt de kerk des Heren in een onnoemelijk aantal kerken en kerkjes gesplitst; en zo wordt door dit onderling verbijten en vereten de kracht verteerd.

Als een loden last ligt de "zwarte schuld" der broedertwist op onze huidige kerkelijke wereld.

De kerk verheffe zich hier niet boven de wereld.

De zonde, die Ezau verteerde, liet Jacob niet onaangeroerd.

O zeker, wij zingen:

Ai ziet, hoe goed, hoe lieflijk is 't, dat zonen Van 't zelfde huis als broeders samenwonen,
Daar 't liefdevuur niet wordt verdoofd.

En deze stem is wel Jacobs stem, maar de handen, waarmee we de "broeders" de oren wassen in onenigheden en disputen — dit zijn Ezau's handen! Ach, als we de *werkelijkheid* willen zien in eigen hart en huis en kerk, dan is de wereld der vijandschappen zo ontstellend groot, en is hierin onze zonde ten voeten uit getekend: "omdat Edom wraakzuchtig gehandeld heeft tegen het huis van Juda".

Met dit al spelen wij de Antichrist in de kaart.

De Antichrist, die de tempel, waarin hij zelf als God zal zitten, slechts bouwen kan op de puinhopen van de zichzelf door twist en tweedracht verscheurende en verterende kerk.

Wat Edom dan met de Antichrist te maken heeft?

Alles!

Want Edom is naar het woord van Amos de man, die *immer* zijn gramschap bewaart.

Ezau, die z'n broeder Jacob naar het leven stond, en de Idumeeër of Edomiet *Herodes*, die moordplannen op Jacobs "heilig Kind Jezus" beraamde in de volheid des tijds, en de Antichrist, die in de volheid der tijden van Jezus' wederkomst zijn schennende handen aan het dan nog levende zaad Jacobs zal slaan, ze zijn allen zonen van hetzelfde huis.

Door al die valse haat-ogen loert de gluipende oude slang, de Satan!

Wie daarom niet welbewust in de anti-christelijke legers mee wil strijden, die legge alle

vijandschap af; hij zoekte de vrede en jage die na!

Uit onszelf zijn wij niets beter dan de vijandige wereld, en het hart van Jacob is even zondig als dat van Ezau.

Alleen is het Edom, die de gramschap *immer* bewaart, terwijl in het hart van alle Jacobskinderen de harde wrok smelt boven de vlam van de grote liefde Gods.

De liefde Gods!

Was *die* er niet, dan zongen wij ook eeuwig het Lamech-lied van de haat.

Daarom roemen wij niet in onze liefde, maar in de liefde van het eeuwige welbehagen, die souverain verklaart: Jacob heb Ik *liefgehad*, en Ezau heb Ik *gehaat*; waar toch evenmin in Jacob als in Ezau ook maar iets is, dat die liefde opwekt, dat het Hem luste.

ONZE DOODSVIJANDEN

Omdat de Filistijnen wraakzuchtig gehandeld hebben, door met bitter leedvermaak wraak te nemen en in eeuwigdurende vijandschap te verdelen.

Ezechiël 25:15m.

"Zij hebben mij ten zeerste benauwd van mijn jeugd aan. . . .

Ploegers hebben op mijn rug geploegd,

Zij trokken hun voren lang."

"Ware het niet de Here die met ons was, toen mensen tegen ons opstonden, dan hadden zij ons levend verslonden, toen hun toorn tegen

ons ontbrandde."

Zó heeft onder hartstochtelijk snikken de assepoester der natiën, de voetveeg der volken, de altijd geknauwde Jood zijn nood geklaagd aan God.

In de voorste rij der vertrappers heeft steeds de Filistijn gestaan.

Déze ploeger heeft z'n voren wel extra lang en bijzonder diep getrokken.

Er is bijna geen tijd te denken in Israëls historie, waarin de Filistijn, de onbesnedene, niet als een grimmig roofdier gereed lag tot de sprong. Onder *Izak* waren het de Filistijnen reeds die de putten van de aartsvader bedierven. Wat moeite *Simson* met hen gehad heeft, is bekend genoeg. Onder *Saul* en *David* was het de Filistijn Goliath, die de slagorden des Heren hoonde, en er is geen profeet bijna, van *Joël* af tot *Ezechiël* toe, die niet een brok in de keel krijgt, als hij denkt aan het leed, zijn volk door de Filistijnen berokkend.

Het was dus geen overdrijving, dat Israël klaagde: zij hebben mij ten zeerste benauwd van mijn *jeugd* aan.

Onder Izak was het nog niet eens geboren. Jacob-Israël was nog in de lendenen zijns vaders, toen het schoppen al begon. Met afschuw heeft men hem reeds ter wereld zien komen.

En die haat, die reeds bij Israëls vader Izak begon, heeft zich volkomen kunnen verzadigen, toen Juda uit de rij der volken werd weggevaagd en door de wereldmacht Babel opgeslokt.

Toen heeft met Moab, Ammon en Edom ook de Filistijn een wilde vreugdedans uitgevoerd op de puinhopen van Jeruzalem, en heeft ook zijn satanische schaterlach geklonken over de ruïnen van de stad Gods. . zij hebben wraak genomen "met bitter leedvermaak, om te verdelen in eeuwigdurende vijandschap".

Ten dele is deze vijandschap te verklaren uit *rasenhaat*.

Het volk Israël was van *Semietisch* ras, terwijl de Filistijnen van *Indo-germaanse* stam waren. Zij worden in dit verband ook *Kretiërs*, naar hun land van oorsprong: Kreta, genoemd. Zij waren de "Ariërs" van die tijd, en daarom was al wat Jood was in hun ogen een gruwel. Hierin beginen zij de domheid van een vogel, een pauw bijvoorbeeld, die vanwege de schoonheid van *zijn veren* zou kunnen wanen dat een mus *geen* soortgenoot was.

Bloed en bodem speelden dus een voorname rol.

Rassentegenstellingen en Joden-vervolgingen, het zijn geen verschijnselen van later tijd alleen, maar de telkens herhaalde explosies van de immer gloeiende vulkaan der zonde, die in haar wezen haat is tegen God en mensen.

Toch is met deze rassenhaat niet alles verklaard.

Integendeel — de diepste wortel van de haat is er niet mee blootgelegd.

Nòg dieper school de haat tegen dat *volk des Heren*, dat uitverkoren volk, dat zulk een uitzonderlijke positie innam tussen al de volken.

Was het alleen de Indogermaan, de Filistijn geweest, die Israël haatte, men zou nog geneigd zijn geen diepere achtergrond te zoeken. Maar mee in de rij der jagers en belagers van het volk des Heren stonden Ammon en Moab en Edom: Semieten als zij. Ook de Egyptenaren, en de Tyriërs en Syriërs. Het was één warkluwen van haat. Zodra het tegen Gods volk ging, waren ze 't steeds samen eens. Hoe verschillend de onderlinge belangen der volken steeds waren, men vond elkaar in gemeenschappelijke haat tegen Israël.

Wat Jezus zeide: "zij hebben *Mij* gehaat, zij zullen ook u haten", was niet alleen *profetie*, maar ook *historie*. Dat was niet iets nieuws. Ze hebben Jezus gehaat in Izak en in Simson en David, en in al de vromen van het Oude Testament. En ze hebben Jezus gehaat, toen Hij Zelf kwam. Op Hem brak alle haat los als een orkaan. En zij hebben Jezus gehaat in Stefanus en in Paulus en in Luther en Calvijn. En in de gehate dolerenden. Ook in Hendrick de Cock. Ook de Kuyper-haat is Jezus-haat. En de Colijn-hetze en het N.S.B.-venijn was een haten van Jezus. En zij zullen Jezus haten tot aan de jongste dag toe in Zijn kerk. Overal waar Jezus Christus opnieuw een *gestalte*, een verschijning verkrijgt, daar zal de haat als een bom losbarsten. Dat kan niet anders. Natuurlijk, waar Jezus *geen* gestalte verkrijgt, daar is ook geen haat. Waar alleen met de *mond* beleden wordt, is geen gevaar voor de burchten der hel. Die ongevaarlijke "christenen" acht de vijand geen aanval waard. Het *zijn* z'n vijanden ook niet, maar z'n vrienden. Hoe zou hij haten die zijner één

zijn?

De vijandschap der wereld is op zichzelf benauwend en gans niet begeerlijk. Maar het staat niet best, als die vijandschap uitblijft. Het wijst er op, dat Christus geen gestalte in ons kreeg, en dat men Jezus niet in ons opmerkte. Maar waar Jezus Christus heerschappij krijgt, en Hij door het geloof *macht* gaat uitoefenen, daar verzet zich de wereld intuïtief. De haat van de Filistijn tegen Juda is de tweespalt tussen kerk en wereld van alle tijden; nog dieper: tussen Christus en Antichrist.

Haat!

Wanneer de belijders met de vinger worden nagewezen, "en dat het toch ook niet zulke brave broeders zijn", en als men schaterlacht als er weer een van die "vromen" in zonde viel, o zeker, dan is dat diepbeschemend voor ons. Dan praten we daar niet over, en lachen we niet mee, maar dan worden we zeer bedroefd. En we schamen ons. Maar laten we niet vergeten, dat achter die lach der "wereld" toch altijd zich verbergt de grijns van de haat. En als *zij* hun onbekeerlijkheid willen verontschuldigen, en zich dekken achter de gebrekkige wandel der "kerk", dan zeggen we: vriend, ge vergist u, gij *haat Jezus!*

Wanneer hier door Ezechiël de Filistijn precies hetzelfde wordt verweten als Edom (25:12) en beider *wraakzucht* aan de kaak wordt gesteld, dan *is* het toch niet precies hetzelfde.

Als twee hetzelfde doen, is het trouwens bijna *nooit* hetzelfde.

De Filistijn gaat veel *verder* dan de Edomiet.

Dat Edom wrokt is hieruit te verklaren, dat de "meerdere de mindere moet dienen". Ezau kan het de geslachten door maar niet verkroppen dat hij onterfd is. *Zijn* haat draagt het karakter van nijd en jaloezie. Kon hij de slavenketenen maar afrukken, en zich opwerken tot de positie van *heerser*, hij zou tevreden zijn. Edom zal *voldaan* zijn, als de mindere, Jacob, hèm de meerdere, maar *dient*. Verder zal hij Israël geen strobreed in de weg leggen. Het "Vae victis", wee de overwonnenen, zal hij niet toepassen. Hij zal de overwonnenen op cijns stellen, maar *niet* doden.

Maar daarmee zijn de Filistijnen niet tevreden.

In het requisitoir tegen de Filistijnen voegt Ezechiël er één trek aan toe, die bij Edom ontbreekt, en die het verschil duidelijk te kennen geeft.

Wordt aan *Edom* verweten, dat zij wraakzuchtig gehandeld en grote schuld op zich geladen hebben, van de Filistijn heet het, dat hij wraakzuchtig is "met bitter leedvermaak, om te verdelgen".

Wil Edom het volk Gods nog wel laten *leven*, als het maar *dienen* wil, de *Filistijnen* kunnen zelfs het *bestaan* van dit volk niet gedogen.

Het moet van de aardbodem verdwijnen.

Het is niet behoorlijk dat zij *léven*. . . . kruist hen!

Volkomen *vernietiging* van de kerk is de innige begeerte van de Filistijn.

Deze bedoeling is uitgekomen, toen na de verwoesting van Jeruzalem de *Filistijnen* zich met wellust geworpen hebben op de weerloze vluchtelingen uit de brandende stad, om zodoende het laatste restje van Juda om hals te brengen.

Maar vroeger was dit ook al meermalen uitgekomen. Reeds *Amos* maakt melding van deze uitdelgingspogingen (Amos 1:6 v.). Wèl waren de invallen der Filistijnen op *Gods bevel* geschied, want in 2 Kron. 21:16 staat, dat *de Here* de strijd lust der Filistijnen opwekte tegen Joram, en wèl *lijkt* het vreemd, dat èn Amos èn Ezechiël nu op last des Heren tegen de Filistijnen toornen en met volkomen vernietiging dreigen, terwijl de Filistijnen toch uitvoerders waren van Gods eigen wil!

Maar dit vreemde wijkt terstond, als we bedenken, dat de Filistijnen bij de uitvoering van Gods straffen over Israël de *grens van hun bevoegdheid overschreden*.

De Filistijnen gingen niet alleen veel verder dan Edom, maar ook dan de Here het wilde.

Hij bedoelde slechts de *loutering* van Zijn volk, maar de Filistijnen de *vernietiging*.

Dan — staat de Here op tot de strijd.

Hij neemt het weer op voor Zijn geplaagde kinderen.

Zijn wraak keert zich tegen de wrekters.

Wat de Here reeds door Joël zeide (Joël 3:4-6), dat de vijanden dan met Hèm te doen kregen, als ze "*Mijn* zilver en *Mijn* goud wegnemen en *Mijn* volk verkopen", is de achtergrond van de verschrikkelijke dreiging tegen de Filistijn: "Ik zal geduchte wraak aan hen oefenen met grimmige straffen. En zij zullen weten, dat Ik de Here ben, wanneer Ik Mijn wraak over hen breng". (Ezechiël 25:17).

De Filistijn-redivivus zal de *Antichrist* wezen.

In zijn persoon de "vleesgeworden duivel", die als werelddictator zal optreden, zal de Satan al zijn haat botvieren aan de kerk, en hij zal er zich in verlustigen, dat de laatste kerkmuren

donderend ineensstorten. Vollediger nog dan door de Filistijnen, die dansten op Jeruzalems puin, zal *hij* zich verheugen, omdat de vernietiging der kerk onder *zijn* regiment nóg vollediger schijnt. Want niet alleen zal dan Sion in gruis liggen, maar zelfs liggen de lijken der laatste getuigen van Christus onbegraven in de straten van het grote Babylon (Openb. 11).

Maar evenals de Filistijn zal hij zich vergissen.

Hij weet niet, dat, zoals Juda uit de dood der ballingschap is opgestaan de kerk des Heren uit het vuur der antichristelijke vervolging zal herrijzen tot eeuwige glorie.

Hij houdt er ook geen rekening mee, dat "geduchte wraak" voltrokken wordt aan hem door grimmige straffen; dat zijn troon eindelijk wankelen zal, maar dat eeuwig bloeit de gloriekroon op 't hoofd van Davids grote Zoon.

Maar wij weten het wel, en verheugen ons. . . met beving!

Met *beving*.

Want al is het *mogelijk*, dat de Antichrist-Filistijn in onze dagen niet meer verschijnen zal, om als een andere Goliath de slagorden des Heren te honen en te doden — in de Boze, die rondgaat als een briesende leeuw, geholpen door zijn twee trouwe bondgenoten: de wereld en ons eigen vlees, staat nú de Filistijn in levende lijve voor ons.

En zij houden niet op ons aan te vechten.

Doodsvijanden heten zij.

Zij willen onze *vernietiging* naar *lichaam* en *ziel*.

Wij kunnen en mógen niet anders, dan deze vijanden bestrijden met hun eigen wapenen: de haat.

Tegenover de Boze en de zonde is geen mildere houding mogelijk.

Met de halfslachtige methode van Edom, die met dienstbaarheid tevreden was, kunnen we niet volstaan.

Niet de zonde terugdringen in de hoek der dienstbaarheid maar: kruisingen, doden en begraven.

Haat tegenover haat.

De waarachtige bekering is de zonde *haten* en vlieden.

Het gaat om leven of dood!

"Onze Vader, die in de hemelen zijt; dewijl wij van onszelf alzo zwak zijn, dat wij niet één ogenblik kunnen bestaan, en onze doodsvijanden de Satan, de wereld en ons eigen vlees niet ophouden ons aan te vechten, zo wil ons toch staande houden en sterken door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk te enenmale de overhand behouden."

BELANGEN-POLITIEK

Omdat Tyrus met betrekking tot Jeruzalem gezegd heeft: Ha, verbroken is de deur der natiën....

Ezechiël 26:2a. (Vertaling prof. Noordtzi)

Ook gij, Brutus?

Is Tyrus óók al onder degenen, die "ha" roepen over Jeruzalems val?

Tyrus, dat van oude tijden af vriendschappelijke betrekkingen met Jeruzalem onderhouden had? Tyrus, wiens koning Hiram een "broederbond" sloot met *Salomo* (Amos 1:9; 1 Kon. 9:13), dat met *Hiskia* zij aan zij streed tegen Sanherib, dat Juda o zo gaarne opgenomen zag als lid van de Palestijnse volkenbond *legen* de wereldveroveraar Nebukadnezar (Jer. 27:3 v.), schaart dat Tyrus zich nu óók al onder de vijanden, die met innig leedvermaak staan te kijken naar de rook, die uit Jeruzalems ruïnen opslaat?

Inderdaad!

Dan — al was het dieper liggend motief óók bij Tyrus *vijandschap tegen Gods volk*, er waren toch ook allerlei bij-motieven en nevenbedoelingen, die het zo goed verklaren, waarom ook Tyrus, *juist* Tyrus, het uit-giert van de pret.

Die bij-motieven waren weer heel anders getint dan bijvoorbeeld die van de Edomieten en de Filistijnen.

Bij Edom speelde *gekrenkte trots* een rol, omdat de meerdere zo lang de mindere had moeten dienen, en bij de Filistijnen zagen we iets van *rassenhaat* om de hoek gluren. Maar Tyrus staat onder de plak van *Mammon*. Het geld, het stomme geld, waarom oorlogen gevoerd zijn en zullen worden in 't groot en in 't klein, verklaart Tyrus' houding ten volle. Tyrus heeft *goudkoorts*. Die koorts brengt de mensen nú in Tyrus tot zulk een mate van opwindning, dat men host door de straten en al maar jubelt: "Ha, verbroken is de deur der natiën; naar mijn kant staat ze open; nu *zij* (nl. Jeruzalem) vernield is, krijg *Ik* volop".

Men is daar in Tyrus namelijk van mening, dat de laatste politieke gebeurtenis: de overgave van Jeruzalem aan Nebukadnezar — het wereldgebeuren wordt op de beurs in Tyrus met grote spanning gevolgd —, een zeer gunstige invloed zal hebben op de koersen. Er zal een ongekende opleving komen. Voor handel en industrie openen zich nieuwe perspectieven. En aangezien alleen het geld de ziel der kooplieden in Tyrus beweegt, en uitsluitend belangen-politiek wordt gevoerd, schreeuwt het trouweloze Tyrus van uitbundige vreugde: ha, verbroken is de deur der natiën!

Tyrus' blijdschap over Jeruzalems val, en de verwachtingen die het voor eigen welvaart koesterde als gevolg van die val, zijn in het licht van de toenmalige situatie volkomen begrijpelijk.

Tyrus was van zeer oude tijden af een handelsstad van betekenis. Door z'n gunstige ligging als havenstad, op een rotseiland aan de kust, had het niet alleen het oudere Sidon ver overvleugeld, maar beheerste het ook de "oude wereldzee". Enorme rijkdommen stapelden zich op in Tyrus. Geen enkele stad kon een ernstige mededinger van Tyrus genoemd worden — ook Jeruzalem niet: Tyrus' positie was onbetwist. Wat Delfzijl is, vergeleken bij Rotterdam, was Jeruzalem bij Tyrus. Daar trok Tyrus dus de schouders over op. Maar tóch

ging het Tyrus als Haman met Mordechai: als ik die Jood maar eerst de nek gebroken heb.

Want hoe gaat het, als het gèld iemand te pakken heeft. Dan is men niet tevreden met iets of veel, maar wil men *alles*.

Tyrus beheerst de zeeën, maar wil óók het achterland Palestina beheersen. Doch hier was Jeruzalem een sta-in-de-weg. Jeruzalem lag op een knooppunt van handelswegen, en de karavanen en kooplieden van het binnenland bleven daar meermalen steken. Jeruzalem was dus een belangrijke hinderpaal voor het handelsverkeer, ook vanwege de tol-heffing, van het achterland met Tyrus.

Jeruzalem was een *gesloten deur*.

Men weet in onze tijd genoegzaam wat zulke tolmuren en gesloten deuren voor de internationale handelsrelaties betekenen.

Is het nu niet begrijpelijk, dat de vrij handelaars in Tyrus bijna dol van vreugde worden, als déze "deur der natiën" wordt kapotgetrapt door de trotse voet van Nebukadnezar?

Verstaat ge nu dit "ha"? Ha, de deur der natiën is verbroken?

Nú zullen behalve de schepen uit de zee ook de karavanen uit de diepste binnenlanden hun rijkdommen binnen Tyrus' poorten brengen. Alle deuren staan nu open; de laatste slagboom: Jeruzalem, is gevallen. Ook déze concurrent is van de wereldmarkt verdreven. Het zal nu allemaal geld worden, daar in Tyrus. Ha!

Maar Tyrus heeft gerekend buiten de waard van het heeal: God!

Het zal blijken, dat de speculatie ter beurse niets anders dan een hete gokkerij geweest is, en dat er op 't verkeerde paard is gewed. Wel was bij de kansenberekening met alle factoren rekening gehouden, en het kón niet missen, dacht men, doch één factor was uitgeschakeld. . . God!

God zal een streep halen door alle koersen, en het zal een ware paniekstemming worden: "daarom, zo zegt de Here Here: zie Ik zal u, Tyrus!" (vs 3a)

God zal Tyrus straffen, *niet* omdat het handel dreef, want daar is niets tegen in te brengen, maar omdat het door het goud zó verblind was, dat het de *ondergang* van een concurrent met welbehagen zag. Dit is een gruwel in Gods oog, geachte dames en heren, handelaars en concurrenten en gros en detail! Staatslieden en kooplieden! God hoort ook de redevoeringen, waarin de staatslieden beweren de vrede te willen, maar *bedoelen*: geld, goud, petroleum, tin, benzine, land en koloniën¹.

God leest ook de beursberichten, en de faillissementslij sten, en Hij leest tussen de regels al dat geknoei en geduw dat er de achtergrond van is!

Zie, Ik zal u, Tyrus!

Gods toorn ontwaakt!

Voor al, als die blijdschap over de val van 'n concurrent een gemene bijsmaak krijgt, zoals hier bij Tyrus.. . die concurrenten waren dat *gehate volk Gods*!

Het oordeel over Tyrus is boordevol *goddelijke ironie*!

"Ik voer vele volken tegen u aan, zoals de zee hare golven opstuwt". (vs 3b)

"Tyrus verwacht nu dus een toevloed van volkeren. Ja, zegt de Here, komen zullen ze, maar met gans andere bedoelingen dan gij vermoedt. De Here, die als Israëls God over Tyrus'

¹ Zie "Gods kans" door pater H. de Greeve, libel no. 214, Bosch en Keuning, Baarn.

leedvermaak bloedige wraak nemen zal, is hun aanvoerder, en daarom zal de aandrang der volkeren even onwederstandelijk zijn als die der vloedgolven, welke Tyrus bij eigen ondervinding kent. De golven, *vroeger dragers van Tyrus' wassende rijkdom* zijn nu de *predikers van overstelpende ondergang*. Want wat de zee alle eeuwen door niet vermocht, zal nu onder des Heren leiding de "volkerenzee" vermogen: Tyrus' muren zullen vallen."²

De golven, dragers van Tyrus' wassende rijkdom, nu de predikers van overstelpende ondergang. . . ja, waar en wanneer heb ik dat toch meer gezien, dat de mens door z'n eigen afgoden verpletterd werd, en z'n hete passie het koord werd, waaraan hij zichzelf worgde?

O ja, ik weet het al:

"Er is een tijd geweest, dat men het "Onze Vader" radicaal vergeten was. Men vond 't volstrekt overbodig te bidden, laat staan, voor het dagelijks brood te bidden. Ze moesten minstens taart hebben. De petroleumbronnen werden aangeboord; de rubber druppelde uit de boomschors, de aandelen stegen en het belangrijkste instrument was de schaar, die de couponnetjes moest knippen. Alles ging van zelf. God werd vergeten.

En zie, — nú bidden miljoenen. Velen herinnerden zich het lang vergeten "Onze Vader" en ze bidden. Ze bidden niet om couponnetjes. Ze bidden om brood, om het doodgewone brood. Je hoort mensen, die vroeger patriciërshuizen hadden, zeggen: "Als ik maar vast een dak boven mijn hoofd heb, ben ik al blij".

Er is een tijd geweest, dat de "zegening van de arbeid" blijkbaar alleen waardering vond bij een of andere poëet, die er inspiratie uit putte voor zijn verzen; maar daarnaast was er arbeidsschuweheid gegroeid, die als leuze had genomen: "Meer geld, minder werk".

Wij zijn nu tien jaar verder. Die afgelopen tien jaar zijn één onafgebroken kreet geweest naar werk, een ononderbroken gebed om werk, één tragische hymne op de schoonheid van het werk"³.

Zie, dit zijn de golven, die Tyrus rijkdom brachten, en waarin Tyrus straks. . . verdrinkt!

Zie, Ik zal u, Tyrus!

De historie herhaalt zich.

"Tyrus is voor Ezechiël wat voor Johannes in de Openbaring Babylon was: de vertegenwoordigster van de grootheid der volkeren."⁴

Tyrus met z'n "kooplieden der aarde" vertegenwoordigen de *wereld* die niet God zoekt, maar goud.

Doch Jeruzalem, hoezeer ook vertreden om eigen zonden, vertegenwoordigt het *Rijk Gods*.

Enerzijds ziet de wereld op dit rijk Gods in hautaine minachting neer, zoals Tyrus op Jeruzalem. Wat heeft men met dit Godsrijk te maken. Als er goud in de bodem van het rijk Gods zat, zou men terwille van de beschaving het nog wel willen annexeren. Maar zolang er niets te verdienen valt, heeft men voor het rijk Gods niets anders over dan 'n glimlach.

Toch blijft — zoals Jeruzalem voor Tyrus — het rijk Gods voor de wereld de heimelijke sta-in-de-weg. Het evangelie is een ernstige belemmering voor de moderne mens. De kerk is z'n voortdurend kloppend geweten. Zolang er nóg de muur van Jeruzalem staat, kan men zich in

² Noordtjiz: Ezechiël, blz. 276.

³ De Greeve a.w., blz. 11, 12, 16. Het geciteerde boekje van De Greeve werd in 1936 geschreven. De dingen liggen nu wel even anders. De achtergrond: "God werd vergeten", is gelijk gebleven. Nee, nog een beetje donkerder geworden.

⁴ Noordtjiz a.w., blz. 273.

Tyrus niet uitleven. De wereld zal daarom blij zijn, als de deur der natiën, d.w.z. alle kerkdeuren radicaal zijn ingetrapt. Daarin zal zich de liberaal evenzeer verheugen als de communist. Daarom zal er een zucht van verlichting opgaan in het grote Babylon dezer wereld (zoals eens in Tyrus), als de laatste predikers van het evangelie onder de dictatuur van de Antichrist genuilkorfd of gedood zijn. Men is er compleet door opgelucht. Johannes beschrijft die blijdschap aldus:

"En zij, die op de aarde wonen, zijn blijde en verheugd over hen en zullen elkander geschenken zenden, omdat deze twee profeten hen die op aarde wonen, gepijnigd hadden" (Openb. 11:10).

Dat wordt de grote Sint-Nicolaasavond der wereld!

De vergissing zal even tragisch zijn als in Tyrus destijds.

In plaats van de verwachte opbloei zal de totale ondergang der "wereld" aanstaande zijn.

Die ondergang is nú reeds bezig zich te voltrekken, wat ook niet anders kan, als men een wereld wil opbouwen op de grondslag van cijfers, rapporten en humanistische beschouwingen in plaats van op die van de wijsheid der Schriften.

De ondergang van Tyrus—Babylon is bezig zich te voltrekken, ondanks alle optimistische verwachtingen, want elke menselijke speculatie en alle getimmerde systemen der wereld moeten falen.

Het liberalisme, dat "vleesgeworden egoïsme"⁵, dat de klasse-verachting predikte, heeft gefaald — dat hadden de liberale heren trouwens reeds van wijlen hun voorgangers: de Egyptische faraonen en de Assyrische monarchen, moeten leren.

Het *communisme*, dat beest, dat de *klassenstrijd* predikt, en z'n miljoenen knecht of vermoordt onder de leuze der vrijheid, is bezig te falen.

Het *nationaal-socialisme*, het andere einde van de knoet, waarmee de wereld in het communisme gegeseld werd, heeft eveneens gefaald.

In de dagen van Ezechiël, toen Sions dochter als door onweder werd voortgedreven en uitgedreven uit de -verwoeste stad Gods, en toen Tyrus z'n toppunt van bloei beleven zou, heeft zeker niemand verwacht, dat het precies andersom uitkomen zou: dat Tyrus voor altijd zou ondergaan, en Jeruzalem uit de as herrijzen.

Zo zal ook het door niemand verwachte in de toekomst geschieden.

Het grote Babylon zal ondergaan.

En uit het gruis der kerk, of nee, uit de hemel van boven zal het nieuwe Jeruzalem neerdalen, en God zal in dat volkomen Godsrijk demonstreren, dat een "eeuwig vrederijk" mogelijk is. Hij zal daarin het rijk der duisternis beschamen.

En alle koningen zullen hun heerlijkheid daarin brengen.

'k Zie Tyrus dan, die rijke wereldstad.
U hulde doen, en offeren schat op schat.

Het Tyrus van Ezechiëls dagen had ook nog op z'n geweten, dat het Zedekia, koning van Juda, meesleepte in z'n belangenpolitiek. Juda moest meedoen aan de coalitie tegen Nebukadnezar.

En dit is Juda's ondergang geworden.

⁵ De Greeve a.w., blz. 29.

En zo zal het de ondergang betekenen van elke inwoner van Jeruzalem van vandaag, hetzij koning of onderdaan, die belangenpolitiek voert inplaats van beginsel-politiek; die aast op het goud Insteê van te luisteren naar God, die zegt dat men geen twee heren kan dienen.

Het zal zelfs Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden.

HET VERGAAN VAN DE "TITANIC"

Tyrus, gij, gij zegt: "een schip ben ik", volmaakt van

schoonheid.

Nu ligt gij verbrijzeld..... in de diepte der zee.

Ezechiël 27:3b, 34a.

Als het 27e hoofdstuk van Ezechiël aan tafel is voorgelezen, maak ik mij sterk, dat geen van de huisgenoten er iets van begrepen heeft. Dat is erg jammer, want de Bijbel is er toch niet voor, om er enige onbegrepen klanken uit op te vangen, en daarna zijns weegs te gaan. Al de Schrift, en dus ook dit hoofdstuk, is nuttig tot onderwijzing, vermaning. Ook tot ontroering. Er is bijna geen Schriftgedeelte, dat ontroender is dan juist dit. Een geweldig drama speelt er zich in af. Zoiets als de ondergang van de "Titanic". Het behoeft niet eens verfilmd te worden. De woordkunstenaar Ezechiël *schildert* het u zó voor ogen, dat ge het ziet gebeuren. Eerst¹ dat machtige zeekasteel — topprestatie van scheepsbouwkunst voor die dagen — de "Tyrus", "volmaakt van schoonheid", klievend de golven, en dan — aan het eind² — de ramp: "nu ligt gij verbrijzeld in de diepte der zee".

Probeert u eens, dit hoofdstuk rustig en met uw hart te lezen in de nieuwe vertaling³. Zelfs uw jongens zullen met open oren luisteren naar die anders zo onverstaanbare profetische klanken. En de indruk van het gelezene zal dan zó wezen, dat, indien u onverhoopt uw orgeltje nog niet hebt ingeruild voor 'n onpersoonlijke radio, en indien u nog *tijd* hebt om aan huis-godsdienstoefeningen te doen, een der uwen zacht zal inzetten op het harmonium:

Nader, mijn God, bij U.

Van de reeds vroeger (26:21) voorzegde ondergang van Tyrus geeft de profeet thans een aangrijpende tekening. Hij doet dat in de vorm van een *klaaglied*, zoals trouwens de Here hem ook opgedragen had: "mensenkind, hef een klaaglied op over Tyrus".

Dit hoofdstuk is dus geen proza, maar poëzie, en schoon vanwege de verschrikkelijkheid.

Dit verschrikkelijke komt in de eerste strophen van het gedicht nog niet tot uiting.

Integendeel, men komt onder de indruk van de heerlijkheid van Tyrus — hier dichtertlijk uitgebeeld als een statig zeeschip waaraan geen kosten zijn gespaard, en dat op geheel enige wijze is bemand.

"Tyrus, gij, gij zegt:
"een schip ben ik", volmaakt van schoonheid.
In het hart der zee maakten uw bouwers u groot,
volmaakten uw schoonheid." (vs 3b, 4)

De vergelijking van de handelsstad Tyrus met een groots fregat, is zeker niet uit de lucht

¹ Vs 3b-9a.

² Vs 26-36.

³ Voor de Statenvertalers is het dramatisch gebeuren niet helemaal helder geweest. Gelukkig wordt in de nieuwe vertaling veel verduidelijkt. Hierbij dient nog opgemerkt, dat het middenstuk van h. 27 van vs 9b-25 wordt ingenomen door een beschrijving van het *handelsleven in Tyrus* — een heel ànder onderwerp dus, dat hier blijkbaar wat verdwaald is. Men zou, om één totaalindruk te krijgen, bij het lezen terstond van vs 9a over moeten springen op vs 26.

gegrepen. Inderdaad kon Tyrus, gelegen op een rotseiland "in het hart der zee", met wat dichterlijke verbeelding de indruk maken van een "zeekasteel".

Blijvend in dit beeld van 'n schip, gaat de profeet nu zeggen, wat de bouwers van Tyrus van deze stad hebben weten te maken.

Het was een compleet wonder geworden.

Een wonder van weelde en van techniek.

Wie de overdadige luxe van dit zeepaleis zag, zou wanen in een toverpaleis te verkeren.

Dat al het houtwerk van kostbaar *cypressenhout* van Senir (Hermon) gebouwd was, konden zelfs de Statenvertalers niet geloven: ze maakte er "dennebomen" van: 't was toch heus cypressenhout. En wat nòg 'fabelachtiger klinkt:

"Cederen van de Libanon namen zij om een mast te maken" (vs 5b).

Het hout, anders slechts voor de binnenmuren van *paleizen* gebruikt, was nauwelijks goed genoeg voor masthout in dit luxeschip.

Machinekamers waren destijds nog onbekend; zover was de techniek nog niet voortgeschreden. Zeil en roeiriemen waren de technische hulpmiddelen, ook om het grootste schip voort te bewegen, maar dan: wat voor zeilen, en wat voor roeiriemen!

"Uit de hoogste van Basans eiken
maakten zij uw roeiriemen." (vs 6a)

De *hoogste* eiken moesten uit dat *verre* land aangevoerd voor dit reuzen-wonderschip, en wat het zeil betrof, nu, dat was gewoon ongelooflijk. Geen gewoon zeildoek, maar klare zijde, dat met goud werd betaald:

"Bontgewerkt lijnwaad uit Egypte
was uw doek, om u als zeil te dienen (vs 7a).

Voor het *dek* van het schip, waar de zeelui met hun plumpe voeten op liepen, was het pijnboomhout nog niet mooi genoeg, maar het moest nog met elpenbeen worden ingelegd (vs 6b).

Aan de *bemannig* van dit toverschip is niet minder zorg besteed dan aan de materialen. De *roeiers* werden niet gerecruteerd, zoals gewoonlijk, uit slaven, maar uit de vrije manschap van Sidon en Arvad (vs 8a), en zowel de *schippers* (d.w.z. stuurlieden) als de *scheepstimmerlieden* (St. V.: verbeterende uwe breuken) waren *wijs* en *bedreven* (vs 8b, 9). Er werd dus een zeer scherpe selectie toegepast. De bemanning moest ten volle voor z'n taak berekend zijn. Van de kapitein op de commandobrug tot aan de koksjongen waren het om zo te zeggen allemaal gediplomeerden. Hier gold de regel: safety first: veiligheid boven alles.

Het schip moest niet alleen mooi, het moest ook betrouwbaar zijn.

Nu, daar stonden zowel de constructie als de bemanning borg voor: zeewaardig als *dit* schip was er geen. Er moest wel een wonder gebeuren als dit wonderschip verging.

Dan opeens. . . kòmt de catastrofhe!

"Op de hoge zee brachten u
zij, die u roeiden." (vs 26a)

Natuurlijk, waarom zou dit mooie en goede schip zich angstvallig bij de kust houden? De kustvaart is kinderspel voor "de Tyrus". De bemanning lacht om elk gevaar. Het schip is zó solied, dat koers gezet wordt naar "de hoge zee".

Kleine mens, wat vermag uw techniek tegen de natuur? Wat baten uw constructies, diploma's en commando's, als God Zijn oostenwind commandeert? . . .

"daar verbrijzelt u de oostenwind⁴
in volle zee!" (vs 26a)

Daar gaat de heerlijkheid van "de Tyrus":

"uw goederen en artikelen en waren,
uw zeelieden en stuurlieden,
uw scheepstimmerlieden en tussenhandelaren,
en al uw krijgslieden, die op u zijn,
en uw hele schare, die in u is,
ze vallen in volle zee ten dage van uw val" (vs 27).

Nog éénmaal klinkt het hartverscheurend gegil van die in doodsnood zijn op het zinkende schip:

"Van het schreeuwen uwer stuurlieden
daveren de kusten" (vs 28).

Dan wordt alles stil. De doodsklok is geluid over het drijvend paleis. Het aanspoelend wrakhout en 'n paar vergane lijken vertellen de sombere, ongelooflijke boodschap: "de Tyrus" is met man en muis vergaan.

De ouderen onder ons herinneren zich nog het vergaan van de "Titanic". Men kan de ondergang van dit reuzenschip door Ezechiël haast voorspeld wanen. Pater de Greeve vertelt er z'n indruk van, toen hij dit gebeuren nog eens doorleefde in 'n filmwerk⁵. Ik neem er een paar regels uit over. 't Is haast een copie van de ondergang van "de Tyrus".

"Atlantic snijdt als een ploegschaar de golven. . . . Als een mes, als een glinsterende vis klieft hij de hoge zee, en de lenige glanzende flanken van 't schip schieten door de hoge deining. De verten wenken. Muziek aan boord. De paren staan gereed en schuifelen in traag gewiegel door elkaar. Een meisjeshand schrijft een brief: "De zee fluistert als een droom. Tot weerziens bij aankomst". "Bij whiskey en sodawater, in smoking en avondtoilet voelen ze zich veilig onder de zekerheid van de moderne techniek. Zelfverzekerd herhalen zij onder schaterlach hun persoonlijke vanzelf sprekende overtuiging: "Atlantic is absoluut safe — ábsólúút safe! — ha, ha, Prosit!" "Maar geruisloos als een reusachtig stil spook, dreef, uit zijn onbekende verte, losgescheurd uit zijn Pooland, een ijsberg. Stil glijdt hij door het water, een stille zwijgende kolos, doodstil van wit en wit van verschrikking; ijzig wit starend."

"De ijsberg lacht — maar hij lacht stil; zijn lach is wit. . . . De kapitein huivert er van. De kijkers turen."

"Bij het buffet wordt de laatste nieuwe grap verteld."

"Gelach, Muziek."

"Maar het signaaltoestel staat op "stop".... 't was een terloopse toevallige beroering van de kolos — en 't pantser van ijzerconstructie boog dóór als blik, als karton, als papier.... Met grote golven, met gulzige golfslag spoelt het water naar binnen, de ruimen in.. .. De marconist hamert zijn S.O.S. de lucht in, de aether door. De muziek speelt 'n foxtrot."

"Een smartkreet. Een duister gekraak. Een wereld verging."

⁴ De gevreesde "oostenwind" hier tegelijk als beeld van Nebukadnezar, die uit het "Oosten" komt, om, zoals met Jeruzalem, ook met Tyrus af te rekenen.

⁵ In "Gods kans", libellenserie no. 214.

"De zee fluistert als een droom en spoelt over de Atlantic. Aan de horizon schemert een krijtstreep — de witte glimlach van de kolos."

Hier in Ezechiël 27 is stof voor een "tijdprek", waaraan men zich pleegt te vergapen als aan 'n film, om de werkelijkheid te vergeten. Ziehier, m'n geachte tijdredenaar, 't materiaal voor uw winterlezing van vijftig gulden: De mensheid is bezig z'n laatste reuzenschip te bouwen. Het zal niet "Tyros" of "Atlantic", niet "Titanic" of "Normandië" heten. Maar "Stad Babylon". Het zal zoveel arbeiders werk geven, dat de werkeloosheid uit de wereld is. 't Wordt een goede tijd. Het zal zóveel schatten aanvoeren uit verre landen, dat de welvaart de crisis wegblaast. Dit schip zal de "volkerenzee" zó volledig beheersen, dat het "nooit meer oorlog" wordt. Het is veilig op dit wereldschip, volmaakt veilig, en ook vrolijk. Techniek en cultuur zijn er tot het toppunt opgevoerd, en aan vermakelijkheid zal het niet ontbreken. Wie zal de kapitein zijn? Nee, noem nu geen namen, God zelf heeft de kapitein al benoemd: *Antichrist* heet hij.

En ziet: juist als de antichristelijke vlag in de verste haven gezien zal worden, en men zich opmaakt om het laatste scheepke onder Jezus' hoede, met de kruisvlag hoog in top, te torpederen, als de feestroes tot een hoogtepunt is geklommen vanwege de grootheid van de mens, juist als de wereld zich veiliger en groter zal voelen dan ooit—dan laat God de vier winden van de hoeken der aarde los, en de laatste storm steekt op, en zij is gevallen, zij is vergaan, de grote "stad Babylon".

"En alle stuurlieden en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, en allen die ter zee handelen, stonden van verre."

De grote wereldcatastrophe.

Licht gij daarom, moderne mens? Om dat gebazel van Ezechiël en Johannes?

Maar doe dan toch uw beide ogen open, en zie toe, hoeveel van uw Armada's, die onoverwinnelijk zouden zijn, reeds zijn vergaan! Is dat weeldeschip, waar met geld gesméten werd, en dat met gouden letters de naam "O.W." droeg, soms niet met man en muis vergaan? En is het schip "Volkenbond" al niet vergaan? En het schip dat "United Nations" heet houdt vast geen Zuid-Wester meer uit. En al die schepen, waar ge zoveel verwachting van hadt, hetzij ge die "De econoom" of "De filosoof" of "De humanist" hebt gedoopt, ge weet toch ook wel, dat ze voor zover ze niet op de klippen gelopen zijn, alle opgelegd zijn?

Welke redelijke grond is er dan toch voor de verwachting, dat uw wereld-wonder-schip de "Stad Babylon" het zal uithouden?

Het zal niet gebeuren:

"Gij, gij zegt: "een schip ben ik", volmaakt van schoonheid".

Eens ligt gij verbijzeld. ... in de diepte der zee.

Ik hoop nu toch maar niet, dat de mensen hier "tijdpreken" over gaan houden en horen, maar dat ze de ogen opendoen. Allen, die in het zog van de "Stad Babylon" meevaren, komen insgelijks om. Er is maar één schip geweest, dat de stormen uit alle afgronden heeft kunnen trotseren, en dat is de *ark* geweest. Omdat in Noach typisch de Here Jezus meegegaan is. Uw scheepke vergaat, m'n broeder, als ge 's Vaders Zoon niet aan boord hebt. En hebt ge Hem aan boord, dan is er *natuurlijk* geen plaats voor een dek van elpenbeen en jazz-muziek.

De stormen steken op.

De nood wordt al groter.

Het gevaar steeds dreigender.

't Scheepken onder Jezus' hoede,
Met zijn kruisvlag hoog in top,
Neemt als arke der verlossing
Allen die in nood zijn op.
En sta de zee al hol en hoog
En zweept de storm ons voort,
Wij hebben 's Vaders Zoon aan boord
En 't veilig strand voor oog.

GODS IRONIE

Omdat gij hoog van hart geworden zijt en zeidet: "Een god ben ik. Een godenwoning bewoon ik, in het hart der zee!.... In het hart der zee zult gij sterven.

Ezechiël 28:2m en 8m. (Vertaling prof. Noordt zij)

Nu wordt speciaal de *vorst van Tyrus* toegesproken. Hij krijgt ook z'n beurt, natuurlijk, want als het "schip van staat", de "Tyrus", met man en muis zal vergaan (h. 27), dan zal de kapitein, de vorst van Tyrus, het vege lijf niet redden. Ezechiël moet tegen deze man nu wat zeggen (vs 2). Hij moet zelfs een klaaglied over hem aanheffen (vs 12) en hem deze dodenzang voorzingen terwijl hij nog springlevend is. Daar is veel vóór te zeggen. Verreweg de meeste klaagliederen komen te laat.... de man die het aangaat, is al dood, en hij kan niet meer horen hoezeer men hem gewaardeerd heeft in z'n leven. Kon hij het nog vernemen, het zou in veel gevallen de eerste maal zijn. Er is dus veel goddelijke wijsheid en liefde in, als de Here Ezechiël opdraagt niet te wachten met z'n grafrede totdat de vorst van Tyrus al in het hart van de zee ligt. Overigens ligt er natuurlijk veel beangstigends in, je eigen grafrede te moeten beluisteren, en dat heeft God natuurlijk óók gewild. In dit klaaglied over Tyrus' koning (vs 12—19) worden veel waarderende woorden gesproken ook. Ezechiël noemt hem een "modelzegelrol" (St. Vert.: verzegelaar der som), "volmaakt van schoonheid" (vs 12). In Eden, Gods hof, liep hij met z'n gewaad, bezet met "kostelijke stenen" (vs 13), en gelijk de cherub die de hof van Eden bewaakte, was hij, Tyrus' vorst, "een beschuttende cherub met uitgespreide vleugels" (St. Vert.: gezalfde, overdekkende cherub), en op de heilige berg wandelde hij in het midden der vurige stenen" (vs 14), maar daarna komt, evenals in Edens hof, de.. . zondeval (vs 16) en daarna het oordeel (vs 17-19). We gaan hier op de betekenis van de bovengenoemde kwalificaties van Tyrus' vorst niet in; om de eenvoudige reden, dat we ze niet verklaren kunnen.

Ezechiël zinspeelt wellicht op verschillende verhalen of mythen, die zijn tijdgenoten wel bekend waren, maar òns niet.

Vondsten bij opgravingen of inscripties of iets dergelijks zullen hier nader licht moeten brengen. Men kan wel vernuftige speculaties gaan bedrijven, en vooral die hof van Eden en de cherub leveren prachtig materiaal voor de homiletische of exegetische goochelaar, maar zulk een bedrijf is even ongeoorloofd als onnut.

Er blijft voor de rest nog genoeg "stichtelijks" in dit hoofdstuk over.

Voor de goddelijke ironie is prachtig.

Als men de beide uitspraken die hierboven staan, naast elkaar zet, dan hoort ieder Hem, die in de hemel zit, lachen!

Het was dan ook belachelijk.

De eigenwaan van de regerende vorst van Tyrus — z'n naam wordt niet eens genoemd, maar het was een zekere Ittobaäl II; wie kènt hem nu nog? — was zó hoog gestegen, dat hij zichzelf uitgaf voor God.

Hij voelde zich geen god in het diepst van zijn *gedachten*, maar hij sprak het openlijk uit. . .

"een god ben ik".

De uiterlijke omstandigheden waren wel in staat, om deze waan van zelf-vergoding te voeden.

Nooit was enige vorst machtiger geweest dan hij. Het "Brittannia rules the waves" vond z'n prototype in: "Tyros rules the waves". Tyros beheerste de zeeën en de wereldmarkt en was stapelplaats van onmetelijke rijkdommen. Men voelde zich in Tyros van niets en niemand afhankelijk.. . de autarkie was er tot volmaking gekomen, en kan iemand die zichzelf volledig kan redden, en over voldoende middelen beschikt om zichzelf te handhaven, dan niet met reden zeggen. . . "een god ben ik"?

Bovendien kon de ligging van Tyros — een onneembare vesting op een rotseiland in "het hart der zee" — ook gemakkelijk doen denken aan een ongenaakbare "godenberg", waar de oppergod Ittobaäl troonde, die daar doen kon wat hij wilde.

Vandaar dat deze Übermensch beweert: "een godenwoning bewoon ik in het hart der zee".

Hij lacht... ik Ittobaäl, heer der zeeën, de machtige, met het aureool der goddelijkheid om de slapen, en de ganse mensheid voor mij in het stof gebogen.

Maar Die in de hemel zit, zal het laatst en daarom het best lachen.

Hij laat Ezechiël een boodschap overbrengen aan deze god op z'n godenberg, nl. dat Hij, de Here van hemel en aarde, de "geweldigste der volken" (vs 7) tegen Tyros in het veld zal brengen — zoals iemand de stukken op het schaakbord verplaatst. Tegen hen — liever: tegen hèm — vermag Tyros niets.

Nu komt de goddelijke ironie.

De godenwoning in het hart der zee — de onneembare vesting — zou tegelijk het graf van Tyros' vorst worden. . . "in het hart der zee zult gij sterven". De godenwoning wordt een grafwoning. En God laat met bijtende ironie bij monde van Ezechiël informeren bij de paleisdeuren, of straks, wanneer de zee het graf van Tyros' vorst met al z'n heerlijkheid geworden is, en de vissen om z'n lijk heenzwemmen, of hij dan misschien nòg zal volhouden: "een god ben ik".

Twee dingen vragen hier onze aandacht.

Allereerst de telkens weer terugkerende zonde van egoïsme, zelf-vergoding van de mens.

Het verschijnsel is niet nieuw; mens-vergoding, Führer-verering, staatsvergoddelijking, ze doken niet pas in onze twintigste eeuw voor het eerst op, maar de oude profeet Ezechiël signaleert het verschijnsel reeds in de machtige en nietige Ittobaäl, koning van Tyros.

Ezechiëls signalement van deze god-mens is tegelijk *terugblik* en *profetie*.

Terugblik in het verleden — want ook deze vorst van Tyros is niet de eerste geweest, die zich zelf tot god proclameerde.

Ik herinnerde er reeds aan, dat de *naam* van deze koning niet wordt genoemd. Het komt op z'n persoon en naam niet aan, want hij is slechts *representant*. . . de vertegenwoordiger van een eeuwenoude gedachte. . . men kan tot het paradijs teruggaan, waar de begeerte van de mens er reeds naar uitging: *als God te zijn*. Ik waag de voorzichtige veronderstelling, dat het onbegrijpelijke: "In Eden, de hof Gods, waart gij", van het dodenlied verband houdt met het zeggen van Tyros' vorst: "een god ben ik".

De tekening van Tyros' vorst is óók *profetie*.

De profetieën zijn steeds stereoscopisch: men ziet de dingen niet *naast*, maar *achter* elkaar.

Achter de monarch van Tyrus rijst de figuur op van de toekomstige wereld-monarch. Déze naamloze vorst is de voorloper van hem, wiens precies naam wij evenmin weten, maar die *geestelijk* genaamd wordt: *Antichrist*. Ittobaäl *de derde*!

Tyrus' vorst, die praalde "in het hart der zee", is maar een zwakke schim van het beest dat opkomt *uit* het hart der zee (Openb. 13:1). Het brallende woord: "een god ben ik", vindt z'n wellustig-verwaten uitbreiding bij hem, "die zich verheft tegen al wat God of voorwerp van verering eet, zodat hij zich in de tempel Gods zet, om aan zich te laten zien, dat hij God is" (2 Thess. 2:4). Deze Antichrist zal dus tegelijk anti-God zijn. De paradijs-zonde is hem nog veel te gering; hij wil niet *als* God zijn, maar *boven* God, en vordert als zodanig voor zich de aanbidding op van allen die op de aarde wonen (Openb. 13:3, 8, 12, 15). Uit het *communisme*, zoals het zich *thans* openbaart, dat aan alle godsdienst de oorlog verklaart, kan de Antichrist dan ook niet voortkomen. De Antichrist zal veel te goed psycholoog zijn, dan dat hij de dwaasheid begaat, de godsdienst uit te roeien.

Maar hij zal *zichzelf* maken tot voorwerp van goddelijke verering. Een heel *nieuwe* godsdienst zal hij invoeren, waarvoor *alle* bestaande godsdiensten moeten zwichten. Van die godsdienst is hij zelf het glanzende middelpunt.

Zo bereikt via Adam, Ittobaäl, Nebukadnezar, Ceasar, Augustus, Duce en Führer in déze Antichrist de allereerste zonde haar uiterste hoogte-(en diepte-) punt, als in de cultuurstaat der toekomst de "mens dei-zonde" de hof van Eden heroverd waant, en naar de hemel roept: "een god ben ik, een godenwoning bewoon ik in het hart der zee".

Ezechiël heeft de toekomst wel goed doorschouwd.

Maar hij heeft méér gezien ook.. . "en in het hart der zee zult gij sterven de gruwzame dood van een verslagene". . . dat is de adventsklok die de allerlaatste triumpf van de Christus inluidt: "die de Here zal doden door de adem Zijns monds en machteloos zal maken door Zijn verschijning, als Hij komt" (2 Thess. 2:8b).

Van de toren, luid en schel
Doet het klinglend klokkenspel
't Plechtig middernachtsuur horen....
't Is verstomd.
Maar de nagalm dreunt in d' oren:
Maranatha, Jezus komt!

In het licht van dit "Maranatha", Jezus' advent — en dit is de tweede gedachte, die uit dit Schriftdeel zich aan ons opdringt — willen wij leren *af te staan van alle ongerechtigheid*, omdat we hier te bedenken krijgen, dat er een *goddelijke ironie* is in het straffen van de zonde. Voor Tyrus bestond dat hiérin, dat het "hart der zee" — voorwerp van Tyrus' *roem* — werd z'n *graf*. Deze ironie is er alle eeuwen door geweest in de historie der volken en der individuen. Populair gezegd, komt het hierop neer dat de mens met z'n eigen zonden de touwtjes rijgt van de geesels waarmee hij geeseld wordt. De zonde, waaraan ik vasthoud, is de schop, waarmee ik doodgraverswerk verricht aan mijn eigen graf. Tyrus *verdrinkt* in z'n eigen heerlijkheid. Deze wet is reeds oud. En altijd weer nieuw. Reeds Mozes en Aäron moesten de as uit de ovens (de tichelovens: symbool van Egypte's heerlijkheid en cultuur) naar de hemel uitstrooien, en het keerde terug in de vorm van boze zweren aan de mensen en aan het vee. Zó gaat het altijd. Egypte loopt zweren op van z'n eigen cultuur. Tyrus verdrinkt als een kat met z'n onoverwinnelijke vloot. Europa gaat ten onder aan z'n eigen wijsheid: er moesten minder kinderen geboren worden, want anders zouden de mensen als ratten de hongerdood sterven... nu stikt de hele wereld bijkans in een teveel: overproductie! Zo verdrinkt nóg 'n dronkaard in z'n glas; knijpt de gierigaard z'n ziel dood tussen de harde

guldens en rijksdaalders, en blaast de wellusteling z'n geest uit in z'n hete passie, en die z'n broeder haat is een doodslager van zichzelf tegelijk. . . goddelijk ironie!

"Een godenwoning bewoon ik
in het hart der zee. . .!"
"In het hart der zee zult gij sterven."

Een iegelijk, die de naam van Jezus Christus noemt, sta af van ongerechtigheid. Nee, niet alleen gedreven door de *vrees* dat de zonde zichzelf zal straffen, maar gedreven door de liefde tot Hem, die alleen het *recht* had om een godenwoning te bewonen.. . Jezus Christus! Maar Die uit liefde voor zondaren die als God wilden zijn, deze godenwoning verliet, om in het "hart der aarde" gelegd te worden, en daar te *sterven*!

In het licht van Jezus' advent worden wij dan ook *getroost*. Hoeveel zonden er dan nog *zijn*, "uw hart worde niet ontroerd; gij gelooft in God, gelooft ook in Mij... in het huis Mijns Vaders zijn vele woningen".

Een godenwoning bewoon ik.

Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.

DE WONDENDE DOORN

Maar het huis Israëls zal geen wondende doorn
noch pijndoende distel meer hebben onder alle
omwonenden.

Ezechiël 28:24a.

Na Tyrus wordt nu met Sidon afgerekend.

De combinatie Tyrus—Sidon is ons ook uit andere Bijbelboeken bekend. De Here Jezus sprak er van, dat het Tyrus en Sidon verdraaglijker zou zijn in de dag des oordeels dan Kapernaüm en vele andere steden waar de krachten des Heren geschied waren.

Geen wonder overigens, dat deze beide steden herhaaldelijk in één adem genoemd worden, want het waren de beide grote concurrenten der oudheid op het gebied van handel en scheepvaart. Men kan de situatie enigermate vergelijken met Rotterdam en Antwerpen. Het was een voortdurende wedloop, wie aan de spits zou staan. Van het jagen naar de onverderfelijke kroon hadden natuurlijk noch Tyrus, noch Sidon verstand. Het was de grote jacht naar goud en roem, die hen alle krachten deed inspannen. Nu eens stond Sidon bovenaan, en dan was het weer Tyrus, dat de kroon spande. Evenals Tyrus was ook Sidon oorspronkelijk een eilandenstad maar het is al heel gauw aan het vasteland verbonden. Maar noch deze economische voorsprong, noch het feit dat Sidon als handelsstad de oudste brieven had, konden verhinderen, dat Sidon langzamerhand door Tyrus werd overvleugeld.

Dan — hoezeer ook door onderlinge naijver en concurrentiezucht verteerd, waren deze beide grootmachten der oudheid volkomen eenstemmig in hun houding ten opzichte van Israël, het volk Gods. Het ging toen precies als nu: alle onderlinge veten worden vergeten, zodra het gaat tegen het koninkrijk Gods. In eenparige vijandschap kan men de lieden met de meest uiteenlopende belangen zien samengaan. Tyrus en Sidon, Pilatus en Herodes, liberaal en communist, worden dan vrienden, en sluiten een bondgenootschap tegen Jezus Christus. Zo gezien, is het dus in 't geheel niet vreemd, dat Sidon, de concurrent van Tyrus, ook genoemd wordt onder hen, die Israël "verachtelijk behandelen" (vs 24b). Deze verachtelijke behandeling betrof niet zozeer het *volk* Gods dan wel God Zelf. Toen namelijk Jeruzalem in puin lag, smaalden alle vijanden die Sion gram waren, dat de God van Israël toch ook al niets machtiger was dan hun eigen goden: er werd van Hem wel hoog opgegeven als de God van hemel en aarde, maar het bleek nu toch maar, nu Jeruzalem door Babel onder de voet gelopen was, dat er nòg wel machtiger goden waren, en dat "Jahvè" z'n aanbidders ook in de steek liet.

Deze hoon van Sidon via Jeruzalem naar de hemel, trekt God Zich persoonlijk aan.

Sidon zal *ervaren*, dat Ik de Here ben (vs 22).

Op twee manieren zal Sidon dat ervaren. Enerzijds door eigen *ondergang*: de beide gesels der oudheid: pest en zwaard (vs 23), zal de Here hanteren om de Sidoniërs hun hoongelach af te leren. Anderzijds zal Israël heerlijk hersteld worden. Nu nog verstrooid onder de volken, zal de Here hen "verzamelen" "in hun land, dat Ik aan Mijn knecht Jacob gegeven heb" (vs 25). Ook daardoor zal Sidon ervaren, dat "Ik, de Here, hùn God ben" (vs 26). Dit is de eerste maal, dat het licht voor Israël door de wolken breekt. Het is nog min of meer negatief; het is Gods reactie tegen Sidons hoon. Het wordt nog niet rechtstreeks aan Israël gezegd, maar zijdelings aan Sidon. Maar het licht is er toch. De morgenstond is gekomen. Straks komt de

volle dag.

Het oordeel over Sidon is in 't algemeen dus gebaseerd op de "verachtelijke behandeling". Men kan dit ook nader specialiseren, en de profeet Ezechiël *doet* dat dan ook. Hij zegt, dat er straks bij Israëls eerherstel "geen wondende doorn en geen pijnlijke distel meer zijn (zal) onder alle omwonenden". Dit wijst er dus op, dat Sidon zo'n "wondende doorn" geweest is. Wat wordt hiermee bedoeld?

De eigenlijke betekenis van het woord "wonden" wijst hier in de richting van een soort *infectie*. Door de aanraking met deze "doorn" Sidon is er een boosaardige smetstof in het lichaam van Israël ingedrongen. Een ernstige ontsteking is hiervan het gevolg geweest, zodat er een ernstige amputatie heeft moeten plaats hebben.

De historie is een duidelijke toelichting op deze treffende beeldspraak.

Sidon behoorde tot die volken, die een sterke Syro-Palestijnse coalitie begeerden en propageerden tegen de grote mogendheid Babel. De "kleine staten" moesten zich nauwer aaneensluiten om het juk van de dwingeland van zich af te schudden. Ook Juda werd sterk geanimeerd mee te doen. De leus klonk mooi genoeg: een grote vrijheidsoorlog; vechten voor de nationale rechten en vrijheden. Het vriendelijk verzoek om mee te doen aan het complot, zag er dus aanlokkelijk genoeg uit. Men zag er in 't geheel geen "wondende doorn" in; veeleer rook men de rozengeur. Had men in Jeruzalem nu maar de ogen goed opengedaan, dan zou men de stekels wel gezien hebben. En had men ook de oren maar opengezet. Jeremia had immers ernstig genoeg gewaarschuwd om zich door deze vrijheidsroes niet te laten bedwelmen.. . Babel was de roede *Gods*, die ze kussen moesten, en elk verzet daartegen zou hun duur te staan komen! Maar wat zou Jeremia? Die man was nu wel de grootste pessimist *en* defaitist, die er op twee benen rondliep. Wat *hij* zei, was het toppunt van onvaderlandslievendheid. Zou men niet rammelen mogen aan de ketenen, en het slavenjuk van zich werpen? Nee, wat *Sidon* voorsloeg, dat was mooi! De woorden van de boden der Sidoniërs worden met applaus begroet. Zij vinden gretig gehoor. De doorn wondt. De stekel prikt. Jeruzalem wordt met de revolutie-geest geïnfecteerd. De smetstof dringt diep in het lichaam van Juda's volksbestaan in. Koning en volk laten zich opzwepen tot gewapend verzet. Met geen ander gevolg, dan de profeet reeds had voorspeld: het revolutionaire Jeruzalem wordt de dupe, en de trouweloze bondgenoten staan er straks bij te lachen. Sidon, dat een schone, geurende roos leek, bleek een giftige doorn te zijn. De ontsteking was zó ernstig, dat een operatie niet kon uitblijven: Jeruzalem verwoest; het volk in ballingschap. Wat overbleef was niet veel meer dan een "afgehouden tronk", tevens het "overblijfsel naar de verkiezing der genade".

We spreken gewoonlijk van de *drie* doodsvijanden der kerk: de Satan, de wereld, en ons eigen vlees.

Het blijkt, dat de kerk in het *oude* verbond veel *meer* vijanden gehad heeft. Hoeveel zijn er nu de revue al gepasseerd?

Ammon en Moab, de Edomiet en de Filistijn en de Tyriër. En nu Sidon weer. En in elk van die vijanden — we zagen het — school een nieuw gevaar. In hun bewapening was grote variatie. De een probeerde het met list, en de tweede met geweld, de derde deed een front- en de vierde een flankaanval.

Het gevaar school op duizend plaatsen tegelijk en dreigde van alle kanten.

De kerk van het nieuwe verbond is er waarlijk niet beter aan toe.

Satan, wereld en vlees zijn om zo te zeggen de drie opperbevelhebbers, die ieder weer een hele colonne achter zich aanvoeren: de geestelijke boosheden in de lucht, waartegen wij de

strijd hebben te voeren, zijn waarlijk meer dan drie.

Met name voor de vijand die ons in de gestalte van *Sidon* typisch en profetisch wordt aangewezen, hebben we wel terdege op onze hoede te wezen. Hij heet: *infectie*.

Hij lijkt zeer vriendelijk, maar *is* zeer giftig.

Johannes, de Nieuw-Testamentische Ezechiël, stelt hem ons voor als een leger sprinkhanen, wier haar was als het haar der vrouwen — bekoorlijk, verlokkelijk —, maar wier tanden waren als de tanden der leeuwen — verscheurend! (Openb. 9:8)

Dit infectie-gevaar van de wondende doorn, deze t.b.c.-bacil (die, hoe klein ook, toch eigenlijk als een verscheurend dier huis houdt) woedt en wroet nog steeds in het "lichaam van Christus".

Hij is bezig z'n tienduizenden te verslaan.

Vandaar de schrikkelijke amputaties van het "lichaam des Heren" in onze tijd!

Onze geestelijke hygiëne houdt geen gelijke tred met die van ons lichaam; hoe meer we ons in acht leren nemen voor allerlei besmettelijke ziekten, des te roekelozer plegen we om te springen met de geestelijke infectiegevaaren. Het is niet alleen een bewijs van grote naïeviteit, maar van verregaande zelfmisleiding, als we ons voorpraten, dat wij, de kerk, wij gereformeerden, immuun zijn gebleven voor de "besmetting der wereld". Het tegendeel is waar. Ons tegenwoordig geslacht is geestelijk tuberculeus in een ver-gevorderd stadium. Het heeft een lelijke hoest over zich. Het ziet er bleekjes en kwijnend uit. Het tragische is, dat men *meent* kerngezond te zijn, wat trouwens een eigenschap is van alle tuberculosepatiënten. We hebben de moed, met onze zieke longen nog te zingen van "jeugd en moed en kracht". We suggereren onszelf en anderen, dat "wij vol fierheid werpen, de handschoen voor zijn voet", voor de voet van de tijdgeest namelijk. Wij, de bloem der natie! Autosuggestie! Hoe luider we zo zingen, hoe zieker we in werkelijkheid zijn. Er is bijna geen terrein te noemen, waar de infecterende smetstoffen niet zijn binnengedrongen.

In onze kerken, in onze gezinnen en in onze harten.

Hoe er de filtratie van de algemene geestesgesteldheid door de muren der *kerk* aanwijsbaar is, is meermalen duidelijk aangetoond. De nuchtere en eerlijke statistiek wees aan, dat de ontredde en ontadeling van het huwelijksleven ook in onze kringen doorvat. Voor de aanvallen van de wereld trachten we de laatste stelling nog wanhopig te verdedigen, door de christelijke vlag te plaatsen op de gehavende wallen. Dit zijn maar enkele *symptomen*, die gemakkelijk te vertienvoudigen zijn. Het bedenkelijke is, dat het kwaad epidemisch is geworden, en we veel zieker zijn, dan we zelf geneigd zijn te geloven. Er zijn niet enkele symptomen van besmetting aanwijsbaar, maar de gehele instelling op het leven is 'werelds' geworden. We leven niet uit het geloof, maar denken, spreken en handelen naar de geest dezer eeuw.

Dit is een algehele omkering van de orde.

Het christendom *is* naar z'n aard desinfecterend.

Het geloof zal, als het goed functionneert, sanerend inwerken op de wereld.

Het zal in staat blijken, niet alleen onszelf onbesmet te bewaren van de wereld, maar ook dermate de wereld beïnvloeden, dat alle kwade smetstoffen worden uitgedreven en de boze geesten verjaagd, zodat er "geen wondende doorn en geen pijndoende distel meer zijn (zal) *onder alle omwonenden*."

Indien ons geloof deze desinfecterende kracht verloren heeft, en wij juist omgekeerd aan alle

infectie bloot staan, is dat een uitermate bedenkelijk verschijnsel, dat ons zeer moet verontrusten.

Een medicijn dat niet werkt, moet wel namaak zijn.

Een geloof, dat niet werkt, insgelijks.

Indien het in onze dagen nog geoorloofd ware, aan zelfonderzoek te doen aangaande z'n "staat", dan zou men geneigd zijn zichzelf en anderen de vraag voor te leggen, of er geen kwakzalverij wordt gepleegd op grote schaal.

De ledematen van het lichaam, d.w.z. de "lidmaten der kerk", die zo "ontstoken" zijn door de wondende doorn, moeten natuurlijk wel geamputeerd, afgesneden worden. Alle rank aan Mij, die geen vrucht draagt, neemt Hij weg (Joh. 15:1). Indien dit "wegnemen" al op zo grote schaal geschiedt in onze rustige dagen, hoe enorm moet dan wel de besnoeiing zijn, als de kerk in de smeltkroes komt!

Van deze ramp, die tegelijk rampzaligheid is, was "Sidon", de giftige doorn, de aanleidende oorzaak.

Nochtans zal het Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan "ulieden", omdat in haar *niet* de krachten geschied zijn, die in u geschied zijn.

ONS "WAAROM" EN GODS "DAAROM"

Dan zal het niet meer het vertrouwen kunnen uitmaken van het huis Israëls.

Ezechiël 29:16a.

Indirect had ook Egypte mee schuld gehad aan Jeruzalems ondergang.

Derhalve staat ook dit wereldrijk mee in de rij der natiën, die door Ezechiël namens God met de ondergang worden bedreigd.

Die schuldvraag van Egypte lag namelijk zo, dat mee op aanstoken van de destijds regerende farao Hofra, de vazalkoning Zedekia aan z'n ketenen was gaan rammelen. Op z'n eentje zou Zedekia er natuurlijk niet aan gedacht hebben, om tegen de oppermachtige Nebukadnezar te rebelleren, maar de Egyptische vorst had hem daartoe sterk geanimeerd. Die had gezegd, dat het geen dol avontuur was, maar dat hij het gerust kon wagen, omdat hij op de krachtdadige steun der Egyptische legers ten volle kon rekenen.

Pure naastenliefde was dit natuurlijk niet.

Evenals nu werden ook toen de internationale verhoudingen niet door altruïsme beheerst, hoe hoog men daar ook van opgeeft.

Integendeel, Egypte had bij deze opstand alle belang.

De Palestijnse landen waren namelijk de "brug" tussen Egypte enerzijds en de rijken in de Eufraat-Tyros-vlakte anderzijds. De grote karavaanweg tussen deze cultuurstaten liep dwars door Palestina, en wat was nu begeerlijker ideaal, dan deze handelswegen te kunnen beheersen, en wat was schoner, dan dat Egypte als kapitein op die brug der volkeren kon staan?

Handel en rijkdom waren dus de beslissende factoren.

Ook toen reeds werd op de beurs over oorlog en vrede beslist.

Met het begeerlijke ideaal voor ogen, om in Palestina vaste voet aan wal te kunnen krijgen, beloofde dus Hofra van Egypte aan Zedekia gewapende interventie.

En ondanks de vele waarschuwingen van de profeten, dat Egypte's steun zou gelijken op het veelvuldig aan de Nijloevers groeiende riet, dat wel sterk *lijkt*, maar dat als men er op leunt, breekt en bovendien de hand verwondt, is toch Zedekia met deze steun in de rug tot de opstand overgegaan.

De gevolgen bleven niet uit.

Egypte bleek even onbetrouwbaar als het riet aan de Nijloevers. Toen Jeruzalem werd belegerd door Nebukadnezar, zag men van binnen de muren tevergeefs uit of er ook hulp kwam opdagen van Egypte. Wel was Hofra's leger uitgetogen, maar toen Nebukadnezar zich tegen hem keerde en daartoe het beleg van Jeruzalem 'n ogenblik opbrak, weken de legers der Egyptenaren lafhartig terug en liet men Jeruzalem kalm in de steek.

Om deze *trouweloosheid*, die in vs 7 van dit hoofdstuk expres signaleerd wordt, zal nu Egypte gestraft worden.

Dit was echter de enige, en zelfs de voornaamste reden niet voor het aangekondigde oordeel.

Veel ernstiger dan deze indirecte medeplichtigheid aan Israëls ondergang, en de daarop gevolgde trouweloosheid, was het feit, dat Egypte de *eer des Heren* had aangetast, en nu God toch aan het straffen gaat, kan Hij meteen met de verwaten zelfverheffing van Egypte finaal afrekenen.

Treffend tekent de profeet die zelfverheffing van de farao, die hij als een geweldige krokodil (St. Vert.: zeedraak; N. Vert.: "monster") in de Nijl ziet neerliggen, door hem te laten zeggen: "van mij zijn mijn Nijlarmen, zelf heb ik ze voor mij gemaakt" (vs 3b).

Nu had de Egyptenaar door uitgebreide kanalen en irrigatiewerken, waardoor men het vruchtbare Nijlwater overal heen kon stuwen, heel wat van de Nijl gemaakt! Dat wèl. Maar men had toch niets anders gedaan dan gebruik maken van de werken van de Schepper. Doch het schepsel promoveert zichzelf tot schepper. Terwijl hij door zijn cultuur de schepping slechts exploiteert, waant hij het zelf alles te hebben geschapen.

"Van mij zijn mijn Nijlarmen, zelf heb ik ze voor mij gemaakt."

Dat zegt de gecultiveerde Egyptenaar, en de moderne mens, die zich groot waant in z'n cultuur, zegt het hem nog dagelijks na.

Het is waarlijk geen wonder, dat God, die zó in Zijn Scheppereer wordt aangetast, de grote mens slag op slag z'n kleinheid laat zien. Hij maakt de wijsheid der mensen tot dwaasheid, en terwijl de moderne mens der twintigste eeuw de laatste sprong zou doen naar het herwonnen paradijs op aarde, deed God hem vallen, en *zijn* val was groot.

Het faillissement der tegenwoordige wereld is Gods antwoord op deze pochende taal van alle eeuwen.

Niet anders is het Egypte vergaan.

In beeldrijke taal zegt Ezechiël het oordeel aan. De krokodil en al de vissen van de Nijl (vorst en volk) zullen op het droge worden geworpen, en derhalve sterven. En de vruchtbare stromen zullen worden tot een wildernis (vs 4-12).

Maar nog in ander opzicht ook heeft Egypte de eer des Heren aangetast.

Het heeft gemaakt dat het volk Gods op Egypte's macht in plaats van op Gods macht ging vertrouwen, zo heeft het de ere die God toekwam, voor *zich* opgeëist.

Dat is het ergste!

Daarom zou Egypte van z'n macht beroofd worden. Het zal wel niet hélemaal van de aardbodem worden verdelgd, gelijk Tyrus en Sidon, maar het zal toch in het vervolg maar "een onbeduidend koninkrijk zijn" (vs 14). Zó onbeduidend dat in 't vervolg aan Israël de lust zal vergaan om op Egypte te bouwen liever dan op de Here.

Daarop loopt dit strafgericht uit. Dit is Gods doel, "het zal niet meer het vertrouwen kunnen uitmaken van het huis Israëls". God wil Zijn *volk* en daarin Zijn *eer* terug hebben!

Daartoe dient de wereldgeschiedenis.

Met dat doel regeert God de volken, werpt wereldrijken onderstboven, verwekt crises en oorlogen en hongersnoden. In heel die wirwar van het wereldgebeuren richten déze vaste lijnen de Geest van God:

Hij tuchtigt de zelfverheffing der volken.

Hij slaat Zijn volk de afgoden uit de hand.

Hij zoekt Zijn eer terug!

Wij hebben nogal eens critiek op Gods wereldbestuur, en op de wijze waarop Hij de loop van ons leven regelt. Zij, die een min of meer vooraanstaande positie bekleden, en derhalve aan allerhande critiek bloot staan, mogen zich daar gerust mee troosten. ... er is niemand die meer becritiseerd wordt dan God! Door vriend en tegenstander. Door Zijn kinderen en door Zijn vijanden. En dat, terwijl God alles nog wel zo goed doet, en enerzijds zo buitengewoon vriendelijk, anderzijds zo strikt rechtvaardig handelt! Niettemin deugt er naar ons inzien weinig van. Konden wij de teugels in handen nemen, we zouden het anders, zo niet beter doen. We zeggen het met zoveel woorden niet zó, maar we leggen heel onze betweterij bloot in het ene kleine, dagelijks honderden malen herhaalde woordje: "waarom?" Waarom dit zo en dat zus? Waarom *ik* dit en een ander niet? In deze simpele vraagtekens, geplaatst achter Gods daden, ligt al critiek genoeg. Ook belediging van God genoeg! Want nee, als het ons goed gaat, stellen we deze vragen niet zo spoedig. We staan dan niet beteuterd en verlegen te kijken naar die stroom van onverdiende zegeningen. In de dagen van voorspoed tobben we zo niet met de "raadselen" der Godsregering, terwijl dit raadsel toch veel ingewikkelder is, en het vraagteken minstens tweemaal zo groot moest zijn. Want het is veel onbegrijpelijker en onverklaarbaarder, dat we gezegend, dan dat we gestraft worden. Maar nee, als alles voor de wind gaat, dan *pijnigt* ons het raadsel niet: waarom ik juist! Wèl als het lééd komt! De voorspoed is het vanzelfsprekende, dat we dan ook als zodanig "restloos" aanvaarden; de tegenspoed is het onverklaarbare, het ongerijmde. . . . waarom?

We zeggen dan gewoonlijk, dat God op ons "waarom" geen "daarom" geeft, en dat Hij geen verantwoording doet van Zijn daden. In het algemeen is dit *onjuist*. God *behoeft* geen rekenschap af te leggen, maar Hij *doet* het wel heel dikwijls. De Schrift is vol van Gods "daaroms", en wie uit de Schriften leeft, vindt dan meestal ook wel een antwoord. Ook hier geldt: "Onderzoekt de Schriften, want die zijn het, die van Mij getuigen". De woorden, die hier boven staan, zijn daar een welsprekend voorbeeld van. Zij staan aan het slot van de oordeelsaankondiging over *Egypte*. Die ondergang van Egypte, een grote mogendheid van de eerste rang in die dagen, betekende natuurlijk een ramp, niet alleen voor Egypte zelf, maar ook voor de genabuurde landen. We weten daar in onze tijd alles van, wat het betekent voor heel de wereld, als een groot rijk ineenstort. De gevolgen blijven niet binnen de grenzen van het geruïneerde volk! Ondergang dus! En waarom deed de Here dit nu? Waarom brak Hij met eigen hand de rijkdommen en de luister van dit wereldrijk af, en sneed Hij — inderdaad God dóet het — de handelsrelaties door, en deed Hij welvaartsbronnen uitdrogen? Zéker, het gereede antwoord ligt voor de hand: om Egyptes zonden'. Het zijn de oordelen Gods over de verwatenheid van Egypte! Maar dit is de diepste grond en het eigenlijkste "daarom" niet. Veel meer dan het straffen dezer "heidenen", heeft God het welzijn van Zijn volk op het oog. Dát zal er wel bij varen! Stoffelijk niet, o nee, dat niet. Maar geestelijk! Als diepste motief van de ruïnering van wereldmachten en de vervluchtiging van kapitalen geeft God op: "Egypte zal niet meer het vertrouwen kunnen uitmaken van het huis Israëls". Het volk Gods zal er door leren af te zien van zijn afgoden en op te zien tot de Here. Het zal van de nietigheid en de onbetrouwbaarheid van aardse machten en rijkdommen grondig overtuigd worden en weer tot de Here z'n toevlucht nemen. Daar zijn dus radicale middelen voor nodig. Het *blijkt* altijd weer nodig. De bodem moet 'n mens helemaal onder de voeten worden weggetrokken, en hij moet totaal failliet slaan, wil hij tot God komen. Maar dit is dan ook de ontzaglijke *winst*. De opbouw midden in de afbraak. Het leven uit de dood. Het herstel uit de ruïne. Winst uit verlies. Maar de allergrootste winst is, dat God dan weer tot Zijn eer komt. Daar gaat het eigenlijk om! Door op Egypte te vertrouwen, had Israël aan de wereld iets *gegeven*, wat de Here eigenlijk toekwam: de eer van Zijn naam! Als nu de Here Egypte kapotslaat. en Israël als een arme. berooid vluchteling weer naar zijn God toevlucht, dan wordt dit volk niet afgewezen; dit kan niet om de eer en de naam des Heren. Maar dan krijgt God hier Zijn geroofde eer terug! En daar is het Hem tenslotte alleen om te doen. De

vernietiging van een wereldmacht, de ineenstorting van kapitalen en handelshuizen, het faillissement der volkeren, alles stelt God dienstbaar aan Zijn eer. Als we nu wéér de vraag "waarom" stellen, dan hebben we hier het antwoord dat aan duidelijkheid niet te wensen overlaat. Waarom licht God de oude wereld uit z'n voegen, door Egypte tot een woestijn te maken? We voegen er direct deze andere vraag aan toe: waarom ontwricht God de nieuwe wereld door de ene catastrofhe te laten volgen op de andere? Hier is Gods "daarom". Niet uitsluitend om de zonden dei-volken te bezoeken met Zijn oordelen. . . . zeker, ook daarom! Ook niet uitsluitend tot heil van de mens, om de verarmde schooier weer het uitzicht te geven op het "goed, dat nimmermeer vergaat". Maar hierom vooral, dat de vergankelijke dingen het huis Israëls niet meer zijn tot een voorwerp van vertrouwen, doch de Here onze God onze enige toevlucht zij en Hij Zijn eer terug ontvangt in een volk, dat zijn verminkte afgoden heeft weggeworpen, en nu schreiend tot Hem vlucht.

Soli Deo Gloria!

God alleen de ere.

Dat is het eigenlijkste "daarom" op het "waarom" van de vragende, geslagen mens.

DE ARBEIDER, DIE GEEN BEHOORLIJK LOON GEKREGEN HAD

. . .maar noch hem, noch zijn leger is uit Tyrus enig loon ten deel gevallen voor de strijd die hij gevoerd heeft.

Ezechiël 29:18b.

Het moet je nu toch overkomen, dat je ruim een kwart-eeuw je bijbel gelezen hebt, en aardig goed meent te weten wat er in staat, zonder ooit getroffen en verrast te zijn geweest door dat wonder-mooie verhaal van die arbeider, die z'n loon niet uitbetaald gekregen had, en van God, die

consciëntieuze Werkgever, die dat niet kon laten passeren, en alsnog het tekort aanvulde, eerlijk en prompt.

Ezechiël deelt ons een en ander daarvan mee in zijn *nieuwjaarsrede* van het jaar 571 voor Christus, zoals uit de datering in vs 17: "in de eerste maand, op de eerste dag der maand", blijkt. God ziet op de nieuwjaarsdag Zijn boeken na, en als Hem blijkt, dat een van Zijn arbeiders iets tekort gekomen is, dan maakt Hij dat in orde, zonder verwijl, ook al is die "arbeider" in dit geval een heidens vorst. God de Here gaat elk nieuw jaar in en ieder oude jaar uit met een schone lei, en staat volstrekt zuiver tegenover ieder mens, hetzij die mens Zijn kind of Zijn vijand is; ook al meent de mens, dat het tegendeel het geval is. Wie derhalve een nieuwjaarstekst zoekt, vindt in het slot van Ezechiël 29 stof te over. Hij ontdekt hoe souverain God beschikt over vorsten, die Hij als Zijn arbeiders in dienst neemt, en over landen, die Hij ten buit geeft wie Hij wil. Vervolgens, dat zij, die navolgers Gods willen zijn als geliefde kinderen, het nieuwe jaar niet mogen ingaan met tekorten die niet aangezuiverd en met verzuimen die niet hersteld zijn. Voor werkgevers die het loon hunner werklieden verkort hebben, is dit hoofdstuk zeer beschamend, en voor werknemers wier geschrei is gekomen in de oren van de Here Sebaoth, zeer vertroostend.

Laat ons eens zien!

De "arbeider" waar het hier over gaat, is Nebukadnezar, de koning van Babel.

Deze Nebukadnezar had God in Zijn dienst genomen, om Tyrus af te straffen.

Natuurlijk heeft de koning van Babel daar niets van geweten, en nog minder heeft hij het zo gewild. Het was zuiver eigenbelang, dat deze monarch der oudheid dreef, het beleg voor Tyrus op te slaan. Had men hem gezegd, dat hij, de wereldveroveraar, op deze veldtocht stond in loondienst van de God van Israël, hij zou er hartelijk om gelachen hebben. Niettemin was het zo, en niet anders! De Here bediende Zich eenvoudig van Nebukadnezar als Zijn knechtje, en de God van hemel en aarde mobiliseerde het reusachtige leger van Babel om. . . Tyrus te straffen voor wat het aan Israël — en daarin aan God — had misdaan. We hebben vroeger al gezien, hoe Tyrus medeplichtig was geweest aan Jeruzalems val, en daar moet Tyrus z'n gerechte straf voor ontvangen. Dit oordeel wordt nu eenvoudig door Nebukadnezar uitgevoerd.

Naar Zijn souverain welbehagen heeft de Here Zich van Babels vorst bediend.

Nebukadnezar is Gods arbeider!

Dan — God laat niets voor niets doen!

De regel die Hij ons stelde, dat de arbeider zijn loon waard is, brengt Hij Zelf volmaakt in toepassing.

Het was geen gemakkelijke opdracht geweest, die de Here aan Nebukadnezar gegeven had, om het geweldige Tyrus, dat daar schier onoverwinnelijk lag op een rotseiland in zee, te belegeren en in te nemen. Niet minder dan dertien jaar is het Chaldeese leger daarmee bezig geweest, verzekert Flavius Josefus. God Zelf herinnert daaraan, door aan Ezechiël te zeggen:

"Mensenkind, Nebukadnezar, de koning van Babel, heeft zijn leger een zware strijd laten voeren tegen Tyrus: alle hoofden zijn kaal geworden en alle schouders ontveld" (vs 18a).

Die kale hoofden der soldaten zullen wel het gevolg geweest zijn van de zware manden met aarde, die de soldaten op hun hoofd moesten dragen, om daarmee een dam te bouwen, die Tyrus, de eilandenstad, met het vasteland moest verbinden, en de ontvelde schouders het gevolg van het torsen der zware balken die als stormrammen dienst moesten doen.

Er is dus zwaar gezwoegd door het leger.

Bovendien heeft de dertienjarige belegering natuurlijk schatten geld gekost.

Men zou kunnen denken, dat ten slotte na de val van Tyrus de schatten van deze rijke koopstad een kostelijke vergoeding waren geweest en dat Nebukadnezar met deze oorlogsbuit zijn moeite rijk beloond zag, maar dit schijnt toch tegengevallen te zijn. Hetzij dat de Tyriërs tijdens het beleg kans gezien hebben, hun schatten naar elders over te brengen, hetzij ze bij de overgave der stad gunstige voorwaarden hebben weten te bedingen, in elk geval is de buit, het loon, niet in overeenstemming geweest met Nebukadnezars verwachting.

Het loonde feitelijk de moeite niet.

Want, zo zegt de Here:

"Maar enig loon is hem noch zijn leger uit Tyrus ten deel gevallen voor de strijd die hij daartegen gevoerd heeft" (vs 18b).

God is dus ook aan het rekenen gegaan, en is tot de slotsom gekomen, dat Nebukadnezar tekort is gekomen. De bezetting van Tyrus was geen behoorlijk loon voor de gepresterde arbeid. Laat het nu waar zijn, dat Nebukadnezar geheel onwillens hierin de Here gediend heeft, en dat hij er ook niets van geweten heeft, en dus ook nergens aanspraak op kon maken, de Here maakt daar geen gebruik van. *Hij* heeft Nebukadnezar in dienst genomen, en Hij is aan *Zijn eer* verplicht, er voor zorg te dragen, dat Nebukadnezar niet tekort komt. De arbeider is z'n loon waardig, daarmee uit! Glorieus is God verheven boven alle handigheidjes en geniepigheidjes om het loon van Zijn arbeiders in te korten. Strikt rechtvaardig zal de Here er zorg voor dragen, dat het loon volkomen in overeenstemming is met de geleverde arbeid, en dat de koning van Babel — laat hij dan al de hele wereld bezitten, en tòch al rijk genoeg zijn! — tot de laatste cent z'n weekloon uitbetaald krijgt.

Hoe zal de Here dit doen?

Wel, Zijns is het vee op duizend bergen, en van Hem is ook het rijke Nijldal van Egypte met al z'n schatsteden.

En het is alweer de even soevereine beschikking van de Eigenaar van hemel en aarde, als deze het aldus goedvindt:

"Daarom, zo zegt de Here Here, zie, Ik ga aan Nebukadnezar, de koning van Babel, het land Egypte geven, om daaruit de rijkdom weg te voeren, buit te behalen en roof te plegen: dat zal het loon zijn voor zijn leger. Als vergoeding voor zijn dienst, zal Ik hem het land Egypte

geven, want zij hebben voor Mij gewerkt, luidt het woord van de Here Here" (vs 19, 20).

Dus zullen de schatten van Egypte dienst moeten doen, om aan te vullen wat Nebukadnezar in Tyrus aan loon te kort geschoten is.

Zó heeft God het gedacht en beschikt.

Hoe machtig souverain beschikt de Here toch over landen en volken; en hoe schoon schakelt Hij het een in het ander!

Let nu eens op!

Ook Egypte moest afgestraft worden door God omdat het de Here Zijn eer had ontroofd — we spraken er reeds vroeger over!

Welnu, dit komt God goed uit!

Nebukadnezar heeft tòch nog iets te goed; dùs zal de Here de koning van Babel naar Egypte toesturen om uit de rijkdommen van Egypte zijn loon te halen. Egypte heeft dan meteen z'n straf en de Chaldeeër heeft z'n loon. . . het sluit als een bus.

Zijn loon, Zijn straf beantwoordt aan Zijn eer.

Natuurlijk heeft Nebukadnezar ook dit alweer niet geweten, en het aldus niet bedoeld. Zijn veldtocht tegen Egypte heeft hij eenvoudig ondernomen, omdat de faraonen van het Nijldal hem alsmàar dwars gezeten hebben. En toen hij in het jaar 568 — Gods woorden zijn precies uitgekomen — na een geslaagde veldtocht met buit beladen uit Egypte naar zijn land terugtrok, toen lachte en pochte Nebukadnezar om *zijn* eer en roem, maar God in de hemel lachte ook en zeide: nu is alles in orde, en heeft elk z'n deel; Mijn smader heb Ik z'n straf en Mijn arbeider heb Ik z'n loon gegeven. De arbeider is zo'n loon waardig.

Wie uit 'n humanistisch gezichtspunt, zoals Flavius Josefus b.v. geschiedenis schrijft, kan niet meer verhalen dan feiten en jaartallen. Aldus: 598—586: De Chaldeeën belegeren Tyrus. 568: De veldtocht van Nebukadnezar tegen Egypte. Enzovoort.

Maar de achtergrond der historie is, dat God het beslissende woord spreekt, en de stukken op het schaakbord der wereld plaatst zoals *Hij* wil. Die het ene leger keert tegen het ander, en het ene volk ten buit geeft aan het andere, zó, dat ieder precies het zijne krijgt, zowel aan loon als aan straf. Voor de *bijzonderheden* der hedendaagse wereldgeschiedenis missen we dat licht van Gods openbaring, dat God aan Ezechiël geschonken had voor *zijn* tijd. Ezechiël wist precies, dat Egypte was het uitgestelde loon voor Nebukadnezars arbeidsprestatie inzake Tyrus. *Wij* zouden de grenzen van ons weten schromelijk overschrijden, als we dat ook precies gingen uitmaken. Daar weten we niets van. Maar de *algemene* regel voor de geschiedenis der volken en der afzonderlijke personen gaat nog steeds zo door, ook al kunnen en mogen wij niet alles in bijzonderheden naspeuren. Deze namelijk:

Geen geval, geen zorg, geen list, Oost noch West, noch zandwoestijn, Doet ons meer of minder zijn: God is Rechter, die 't beslist; Die, als aller Oppervoogd Deez' vernedert, die verhoogt.

Wat moeten wij ons diep schamen voor onze God, deze serieuze Werkgever, die zo stipt Zijn loon uitkeerde aan die arbeider, die er helemaal geen weet van had, dat hij nog recht op loon had, en waar om zo te zeggen geen haan naar gekraaid zou hebben, als het was ingehouden.

Zeker, het is eenvoudig genoeg, aan de klem van deze geschiedenis te ontkomen; we zijn er wel aardig in getraind, om aan de klem van Gods Woord te ontkomen. We kunnen bijvoorbeeld heengaan en Nebukadnezar beklagen, en zeggen: arme Nebukadnezar, het *aardse* loon hebt ge ontvangen, en in de schatten die de mot en de roest verteren, hebt ge u

verheugd, maar het goed dat nimmermeer vergaat, is u ontgaan, nademaal ge geen *willig* dienstknecht van God en geen trouwe mede-arbeider van Hem hebt willen zijn.

En door dit uit te spreken, zeggen we niets dan de waarheid. Maar met dat al zijn we bij Nebukadnezar, en niet bij ons zelf uitgekomen, en zijn we keurig de dans ontsprongen. Want er is veel meer reden, om onszelf te beklagen, of liever: onszelf aan te klagen. Want de schat in de hemelen zal ons ook stellig ontgaan, als we hier op aarde niet geleerd hebben, "navolgers Gods te worden, als geliefde kinderen". Daarmee *verdienen* we de hemel niet als een loon, maar we leggen er eenvoudig getuigenis mee af, dat we uit genade Gods kinderen geworden zijn, die Zijn trekken weer gaan vertonen.

En hoe staat het dan met ons?

Gaan ook wij op de nieuwjaarsdag onze boeken na, om na te speuren of iemand tekort kwam, en zó dit al geschiedde, het verzuim zo haastig mogelijk te herstellen? Is "het Woord Gods geldig op elk terrein des levens, ook op het terrein der sociale gerechtigheid" ons alleen een leus of ook levenspraktijk? Zijn er nu werkelijk nòg — in het licht van deze geschiedenis — Christen-werkgevers die de moed hebben, aan het loon van hun arbeiders te gaan knabbelen of slimmigheidjes te gaan exploiteren, om het weekloon in te korten? Alle hoofden zijn kaal en alle schouders ontveld, nu man, dan kan ik je niet meer gebruiken, want ik heb geen invaliden gebrek: gaat u maar naar de diaconie!¹ Als het zó moet, dan is zeker de ere weggevoerd uit Israël, en we mogen onszelf wel goed controleren, in hoeverre de stroom van de tijdgeest ook ons heeft afgesleurd van het hoge plan van Gods Woord. De arbeider, de arbeider met z'n handen en de arbeider met z'n hoofd, is z'n loon waardig, ook al was de man voorts zo rijk als de koning van Babel!

En God houdt controle.

Hij rekent secuur na.

Hij weet van elke arbeider, die geen behoorlijk loon ontvangen heeft.

¹ Zó werd dit in 1936 geschreven, en zo liggen de problemen nu niet meer. Intussen is het bedoelde onrecht niet weggenomen, alleen maar verschoven.

DE JONGELINGEN VAN ON

De jongelingen van Aven en Pi-Beseth zullen door het

zwaard vallen. Ezechiël 30:17a.

(Vertaling prof. Noordtzi)

In een viertal Godsspraken, telkens ingeleid met een "zo zegt de Here Here", wordt in de eerste helft van hoofdstuk 30 nog eens het oordeel over Egypte aangezegd.

De eerste spreuk (vs 1-6) maakt gewag van de "*dag des Heren*", de "jôm Jahvè", de dag van volkomen afrekening. Niet alleen met Egypte, maar met allen die Gods wil hebben weerstreefd. Derhalve wordt die dag tegelijk het "uur der volkeren" genoemd (vs 3). Een ganse rij passeert de revue: Koesj en Poet en Loed, en Lybië. . . we zullen niet hun doopceel gaan lichten nu. Merkwaardig genoeg is, dat zomaar, midden in die rij van heidenvolken, die "door het zwaard zullen vallen", ook voorkomen "de kinderen van het land des Verbonds", in vs 5.

Zijn daar de Israëlieten zèlf mee bedoeld?

Werpt Ezechiël hier het verbondsvolk op één hoop met de heidenvolken? Stelt hij de kinderen van Abraham op één lijn met Somalinegers (die zullen met "Poet" wel bedoeld zijn!) en dergelijke? Is deze neven-stelling van Ezechiël een zijdelings protest tegen de heersende mening, dat "die dag" voor Israël persé een dag van heil, voor de "heidenen" een dag van onheil zou zijn?

En verkondigt de profeet hiermee, dat ook de kinderen des koninkrijks, de kinderen van het land des Verbonds, mee zullen omkomen?

Waarschijnlijk is dit niet!

De aanduiding van Israël als "kinderen van het land des Verbonds" is wel wat al te *ongewoon*; ook wat al te *vaag*. Als de profeten willen te kennen geven, dat óók de bondsbrekers, al behoren ze tot het "uitverkoren volk", Gods geduchte wraak niet zullen ontvlieden, dan zeggen ze dat heus wel duidelijk genoeg, en nemen hun toevlucht niet tot bedekte toespelingen. Bovendien gaan deze hoofdstukken *alleen* tegen de *vijanden*. We zullen hier wel aan een verschrijving van een latere afschrijver te denken hebben, en komen dan door de verandering van één letter van de "kinderen van het land des Verbonds" bij de zonen van het land der Krethi terecht. Dat zijn de Filistijnen namelijk, die steeds met Egypte in nauwe relatie hebben gestaan¹.

We willen hierbij echter goed bedenken dat, al passen de "kinderen des Verbonds" hier *exegetisch* niet in de rij der heidenen, zij er *dogmatisch* wèl thuis horen. Tussen het afvallig bondskind en een heiden maakt God in "die dag" geen onderscheid, of het moest zijn, dat het oordeel voor de eerste te zwaarder was.

De tweede spreuk (vs 6-10) legt er nog eens de nadruk op, dat alle *helpers en bondgenoten van Egypte mee zullen omkomen*. Daardoor is de vernietiging van Egypte volkomen: als de stutten worden weggenomen, valt het ganse bouwwerk ineen!

De derde spreuk (vs 10-12) memoreert, door *wie* dit oordeel over Egypte en z'n bondgenoten

¹ De N. Vert. Leestde zonen van het met hen verbonden land".

voltrokken zal worden, namelijk door Nebukadnezar, de koning van Babel. Dit was al eerder (h. 29) aan Ezechiël meegedeeld, toen God gezegd had, dat Egypte aanvulling zou zijn op het loon, dat Nebukadnezar in dienst van de Here tegen Tyrus tekort gekomen was. Dat was echter een min of meer intieme mededeling van God aan Ezechiël geweest. Nú moet de profeet publiek aan Egypte meedelen, dat de Here door middel van Babel, "deze parvenu onder de wereldrijken", een einde aan de pracht van het Nijldal maken zal.

Intussen is Nebukadnezar wel knecht van God, voor dit werk, maar hij blijft *heiden*. Hij krijgt zijn beurt óók wel, maar een iegelijk in zijn orde. Babels ondergang is nú nog niet aan de orde. Daar is God nog niet aan toe. Deze "geweldigste der volken" (vs 11) moet eerst nog een en ander voor God doen. Hoe intussen de profeet, en dus ook God, over Nebukadnezar en zijn onderdanen denkt, blijkt wel uit de karakterisering: "bozen", of "booswicht": "Ik zal booswichten overgeven" (vs 12).

In de *vierde spreuk* (vs 13-19) bereikt de oordeelsaankondiging tegen Egypte tenslotte haar hoogtepunt.

Was in de voorgaande spreuk nog gezegd, dat de Here een einde zou maken aan Egypte's *schatten*², nú rekent Hij af met Egypte's *afgoden* (vs 13). Daar draait nu feitelijk alles om. De achtergrond van de machtige worsteling der wereldrijken is de strijd van God tegen de afgoden, d.i. tegen de Satan. Inzet en einddoel van deze wereldstrijd is niet de vernietiging der vijanden of de rust der kerk, maar de "gloria Dei", de ere Gods. God trekt tegen Egypte en de andere wereldrijken te velde, niet om straks Israël rust te gunnen, maar om de volken te overtuigen van de nietigheid hunner afgoden.

Het steeds weer terugkerend refrein, waarin ook déze pericoop weer uitloopt, is: "en zij zullen weten, dat Ik de Here ben" (vs 19). Soli Deo Gloria!

De afgoden, die Egypte er in grote getale op nahield, worden hier wel niet bij name genoemd, maar toch wel de *residenties* waar deze goden en godinnen zetelden. De centra van afgodische verering zullen worden verwoest, en het land zal van afgoden worden ontbloot.

Zo wordt al terstond genoemd Memphis³, omdat hier de beroemde tempel stond van de god *Ptah*, van wie men vertelde, dat hij het ei had geformeerd, waaruit later de wereld was ontstaan.

Voorts zal *Pathros* worden verwoest (vs 14), de hoofdzetel van de dienst van god Amen, een naam waaraan ook die van de bekend geworden Egyptische koning Toet-Ank-Amen herinnert.

In de tekst, die hierboven staat, wordt de vernietiging aangezegd van de "jongelingen", de priesters, van On⁴ en Pibeseth. Dat juist deze plaatsnamen worden genoemd, vindt alweer z'n oorzaak in het feit, dat God juist met de *afgoden* afrekenen wil. Pibeseth — ook wel geschreven Pi-Bast of Boebastis — betekent letterlijk: het huis van (de katten-godin) Bast, terwijl in On, het latere Heliopolis, stond de machtige zonnetempel van de god Ré, de zonnegod.

Deze jongelingen van On, de priesters van Ré, zijn nòg min of meer actueel.

Laat ons eens zien!

Niemand minder dan de "zoon van het land des Verbonds", *Jozef*, heeft eens behoord tot deze "jongelingen van On".

² Aldus prof. Noordtzijs in vs 10 i.p.v. "de *menigte* van Egypte" (St. V.). De N. Vert. heeft: "drommen".

³ St. Vert. en N. Vert.: Nof, vs. 13.

⁴ St. Vert. en N. Vert.: Aven.

Door zijn huwelijk met Asnath, de dochter van Potifera, de overpriester te On, werd hij in het priestergilde van de zonnegod Ré opgenomen.

Van de luister van deze zonnegod sprak reeds de naam van Jozefs schoonvader Potifera, hetwelk "geschenk van Ré" betekent, en het is niet zó héél verbijsterend, dat zelfs Jozef, in de nabije omgeving van de zonnetempel en door nauwe banden des bloeds aan de hogepriester van Ré verbonden, zich niet geheel aan die zonnediens heeft kunnen onttrekken.

Van Jozefs overwinningen, maar ook van zijn nederlagen verhaalt ons de Schrift.

Geen enkele bijbelheilige staat in het aureool van volkomen heiligheid.

Ook de allerheiligsten een klein beginsel — daarop kan Jozef geen uitzondering maken!

Dat hij tegenover Potifars huisvrouw 'n *overwinning* boekt, vernemen we met grote dankbaarheid, en het is bekend genoeg. Maar iets minder bekend, en toch even werkelijk, is z'n *nederlaag* tegenover Potifera.. . nu horen we niet: zou ik zulk een groot kwaad doen, en zondigen tegen God!

Van een zilveren beker, op Jozefs bevel in Benjamins zak gelegd, heet het: "is deze het niet, waaruit mijn heer (Jozef) drinkt en waarmee hij de toekomst pleegt te voorspellen?" (Gen. 44:5)

We zullen hierbij wel moeten denken aan de z.g. "bekerwaarzeggerij". Hier wordt olie op water gegoten en wordt uit de vormen, die de olie aanneemt, de toekomst voorspeld. Zo heet het b.v.: "wanneer de olie zich oplost en de beker vult, dan sterft de zieke; voor de veldtocht — dan komt het leger om". Of "wanneer de olie zich aan de rechterzijde van de beker hecht, geneest de zieke". De priester heet hier dan ook zelfs de "oliekundige"⁵.

Wanneer men nu bedenkt, hoe streng aan Israël verboden was elke poging om de sluier der toekomst op te lichten, op welke wijze dan ook, en dat er geen waarzeggerij mocht zijn in Jacob, dan gevoelt men toch, dat *hier* alle reden geweest was voor Jozef om te verklaren: zou ik zulk een groot kwaad doen, en zondigen tegen God?

Alzo sprak niet Jozef, de jongeling van On!.

Ik wil hier niet spreken over de funeste gevolgen die het hebben kan, als iemand trouwt met 'n *Asnath*, dat betekent: een aan de godin Noet toegewijde, liever dan met 'n vrouw die de Here is toegewijd. Hoewel daar vele ernstige dingen over te zeggen zouden zijn! Onze "jongelingen" moeten daar zelf maar vast eens over nadenken.

Evenmin wil ik de vraag stellen, of er nu nog zijn onder ons, die de zon aanbidden of met bekers waarzeggen, of kikvorsen vereren, of katten in Boebastis, gelijk de Egyptenaren plachten te doen.

Dat doet men niet!

Maar wel is de vraag actueel: wat *is* afgoderij?

"Afgoderij is, in de plaats van de enige ware God, die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, of benevens Hem, iets anders verzinnen of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet" (Heidelb. Cat., vr. en antw. 95).

Gebrek aan Godsvertrouwen — dat is afgoderij, en zeg nu zelf, of in dit licht de jongelingen van On, de Jozefs die bij hun bekers de toekomst willen voorspellen, niet actueel zijn! Met dit verschil natuurlijk, dat zij hetzelfde doen zonder bekers en toverformules en olie en water en waarzeggerskunsten en dergelijke.

⁵ Noordtzij: Gods Woord en der eeuwen getuigenis, 1e dr., blz. 218.

Het zijn natuurlijk niet uitsluitend de jongelingen, maar toch wel *voornamelijk zij*, die hier gevaar lopen het spoor bijster te raken.

Dit is bedoeld:

De toekomst is voor vele jonge mensen tegenwoordig zonder perspectief. *Zij* zijn klaar voor het leven, maar het leven is niet klaar voor *hèn*! Er is geen ruimte. De beschikbare plaatsen zijn door anderen bezet, en. . . hoe lang nog? Zij hebben óók hun idealen, en. . . het jonge bloed bruist, en vraagt z'n rechten! Dus dreigt het gevaar van twee kanten tegelijk.

Van de zijde van Potifar en van Potifera!

Het sexuele gevaar, en het priestergevaar.

Ze zitten tussen twee vuren in!

Want zeg, dat het jonge bloed 'n ogenblik ophoudt te spreken, en zij zich bewust zijn: zou ik zulk een groot kwaad doen, en zondigen tegen God; dan dreigt van de andere zijde het gevaar van: in de plaatst van of benevens God iets anders te verzinnen, waarop de mens zijn vertrouwen zet. Zelfs Jozef, die de Scylla vermijdt, stoot op de Charybdis! En nietwaar, wat zijn er vele dingen te verzinnen, waarop wij ons vertrouwen zouden kunnen stellen, om toch werk te krijgen, en 'n positie in de maatschappij en 'n toekomst! We kijken dan naar links en naar rechts, naar voren en naar achteren, behalve naar boven! We verwachten het van 'n getuigenis, sollicitatie of voorspraak van deze of gene. De rust van het geloof wijkt al *meer* voor de onrust, veroorzaakt door het zinnen op en verzinnen van middelen en wegen om ons doel te bereiken, het draven en lopen hier en ginds. Het gebed moet plaats maken voor de verzinning: de zilveren beker, waarmee men de toekomst pleegt te voorspellen krijgt veel hoger betekenis dan de eenvoudige waterdruppels van de Doop, waarbij God de Vader heeft toegezegd, ons, die Hij tot *Zijn kinderen* en erfgenamen wilde aannemen *van alle goed te zullen verzorgen!*

Laten onze jonge mensen leven uit het verbond.

Vooraf bij de toekomstproblemen!

Dat verbond staat niet buiten, maar *midden in hun leven!*

Het werkt meer uit dan alle bekers en toverformules van de priesters van On en de dienaren van Ré!

Laten onze priesters en priesteressen zich niet uit het lood laten slaan, en in hun moedeloosheid niet overlopen naar de jongelingen van On, die vernietigd worden!

En bidden wij allen voor onze jongens, wier strijd in het huis zowel van Potifar als van Potifera, zwaar is!

VAN MENSEN, VOGELS EN ANDERE DIEREN

Op zijn gevelde stam huisden alle vogelen des hemels, en op zijn twijgen waren alle dieren der velds.

Ezechiël 31:13. Vertaling prof. Noordtzij)

Behalve mensen, zijn ook vogels en andere dieren aarts-egoïsten!

Niet zonder ironie vertelt de profeet Ezechiël daar iets van in dit hoofdstuk.

Hij had namelijk de onvergelykelijke pracht en heerlijkheid van Egypte vergeleken met de trots opgaande cederen van de Libanon:

"Op wie gelijkt gij in uw grootheid? Zie, een cederden op de Libanon¹, schoon van tak en hoog van stam, en zijn top was in de wolken" (vs 2b, 3a).

Van deze cederboom-Egypte heet het nu verder in vs 4, dat de "wateren" hem groot maakten, en dat de "oervloed" (St. Vert.: de afgrond), d.i. de wereldzee, waarop naar antieke voorstelling de aarde rustte, hem hoog maakte. Met deze vermelding van de wateren speelt de werkelijkheid duidelijk door het beeld heen. Het is immers bekend, dat de ceder juist niet aan het water tiert, maar op de rotsbodem van de Libanon, maar de profeet denkt nu meer aan de "betekende zaak" dan aan het teken, meer aan Egypte dan aan de cederen van de Libanon: van *Egypte* met z'n Nijl en z'n kolossale irrigatie-werken kon zonder tegenspraak gezegd worden: de wateren maakten hem groot. Daaraan denkt Ezechiël dan ook, als hij aldus verder gaat:

"die zijn stromen om zijn standplaats deed gaan, en zijn kanalen uitzond naar heel zijn veld" (vs 4b).

Geen wereldrijk kon dan ook de vergelijking met Egypte doorstaan.

De profeet zegt het alweer in beeldspraak, dat geen cypres zijns gelijke was, en geen plataan twijgen had als hij (vs 8). Ja, zozeer zal Ezechiël ons onder de indruk brengen van Egypte's uitnemende heerlijkheid, dat hij zijn schoonheid roemt boven de "Edenbomen in Gods hof" (vs 9): de heerlijke paradijsbomen, waar nog geen worm aan knaagde, konden bij wijze van spreken de vergelijking met Egypte niet doorstaan... prachtige profetische overdrijving!

Nu verschijnen de egoïsten op het toneel: de vogels en de dieren!

"In zijn takken nestelde al het gevogelte des hemels, en onder zijn twijgen wierp al het gedierte des velds zijn jongen." (vs 6a)

Wat Ezechiël daarmee zeggen wil, blijkt terstond daarop zonder beeldspraak: "en in zijn schaduw woonden allerlei grote volken" (vs 6b).

Deze dieren blijken dus mensen te zijn, of de mensen dieren, al naar men het verkiest. In elk geval zoeken zij zichzelf, en zijn belust op hun eigen voordeel. De vogels nestelen heus niet in de takken, om de *bomen* te gerieven, en evenmin werpen de dieren met *dat* doel hun jongen onder hun schaduw. Ook kan niet gezegd worden—dat is de betekenis van dit beeld—

¹ Prof. Noordtzij toont aan (zie Ezechiël, blz. 322), dat het: "Zie, Assur was een ceder" enz. van de Stat. Vert. en de N. Vert. een verwording moet zijn van "teassur": het Hebr. woord voor "cederden". Het gaat in dit verband in 't geheel niet over Assur, maar over de Farao, terwijl bovendien, toen Ezechiël dit schreef, Assur allang geen rol meer speelde.

dat de naburige rijken een bondgenootschap met het machtige Egypte zochten uit pure naastenliefde, of ter stabilisatie van de wereldvrede of tot bescherming van de kleine mogendheden, of met welke altruïstische vlaggen men ook de lading van het egoïsme, het eigenbelang, moge dekken. Zij zoeken steun en voordeel bij het machtige Egypte — daarmee uit.

Men zou zo denken, dat die bondgenoten Egypte wel te allen dage dankbaar zouden gebleven zijn voor de geboden steun: ze hadden zich zo heerlijk kunnen nestelen in de sterke takken, en konden zich zo rustig ontplooiën in de machtige schaduw van Egypte! Toen het Egypte minder goed ging, stonden natuurlijk de "geallieerden" in de bres! Nietwaar, als iemand u geholpen heeft toen hij nog in goede doen was, dan helpt gij hem in zijn faillissement! Daar weet de verloren zoon van mee te praten!

Tragische vergissing!

Zie, daar valt de geweldige cederden-Egypte! Zó voorzegt Ezechiël nú Egypte's ondergang: het is een nieuwe variant op het oude thema: Egypte's grootheid zal ondergaan:

"Zo ontwortelden en velden hem vreemden, de geweldigste der volken, en wierpen hem ter aarde. Op de bergen, en in alle dalen vielen zijn takken, en zijn twijgen werden gebroken in alle valleien der aarde" (vs 12a).

En wat deden *toen* de vroegere bondgenoten? "en alle volkeren der aarde vloten uit zijn schaduw weg en lieten hem liggen" (vs 12b).

Lieten ze het daar maar bij!

Onder het beeld van de *dieren* komt Ezechiël nú zeggen, wat de *mensen* komen doen.

Andermaal komen de vogels aanvliegen en de dieren des velds opzetten; weer wordt de boom gezocht, maar. . . . "op zijn gevelde stam huisden alle vogelen des hemels, en op zijn twijgen waren alle dieren des velds" (vs 13).

De vergelijking van de mens met het dier is treffend.

Nu komt het *dierlijke* in de mens pas goed uit.

Zij komen slechts om nog zoveel mogelijk voordeel te hebben van de gevelde boom!

De dieren des velds vreten de bladeren op (32:4) en de vogelen des hemels huizen er in!

Zo is nu de mens, o Egypte! Dezelfde dieren, die u eerst nodig hadden, plukken u thans kaal, en doen zich te goed aan uw gevelde stam en uw dode takken! Zij die eerst zo mooi zongen in uw loof, wroeten nu in uw ingewand! Och, beide malen waren die vogels en die dieren feitelijk precies even egoïstisch! Zowel toen ze 't hoogste lied zongen in uw loof en jongen wierpen onder uw schaduw, als toen ze u pikten en knauwden, en gromden en wroetten. Beide keren zongen zij hetzelfde lied van het egoïsme. Alleen was de eerste maal de wijs wat mooier! Dat was een mooi lied, wat de vogels zongen in uw takken: broederschap; wereldvrede; nooit meer oorlog! Toen ze even later als roofvogels kwamen aangevlogen, om u te plunderen, waren ze dat mooie lied heus niet vergeten; toen zongen ze alleen maar het refrein!

Deze vergelijking van de mens met het dier is feitelijk nog te *geflatteerd*.

"Geen tijger is zo bloeddorstig, geen slang zo giftig, geen haai zo verscheurend, als de mens in zijn boosheid.

En welk mens is niet boos. . . naar zijn aard? Wij belijden zelf in onze Catechismus, dat we van nature geneigd zijn, God en de naaste te haten.

En wat men ook zeggen kan van het roofdier, dat het zijn prooi *haat*, zeker niet. De kat haat niet de muis, de leeuw haat niet het lam. Hij doodt ze, omdat hij honger heeft. Maar de mens haat wel de mens, en hij plaagt "de broeder" ook als hij geen honger heeft; hij benijdt hem, ook als hij niet wordt gehinderd.

Waarom sloeg Kaïn zijn broeder dood? Is deze moord te vergelijken met wat een tijger doet, die op roof uitgaat voor zijn jongen?

Van alle wezens op aarde is er geen, ook maar in de verste verte, zo gevaarlijk als de mens.

Niet alleen om zijn boosaardig hart, maar ook om zijn schrandere verstand. De leeuw is sterk met zijn geweldige kaken en klauwen; de stier is te vrezen om z'n machtige kop met hoornen; de musketier is verschrikkelijk om het gif, dat zij in de aderen van haar slachtoffer inboort. Maar al deze wapenen zijn kinderspel in vergelijking met hetgeen de mens kiest tot instrument van zijn haat. Hij heeft een oog, waarmee hij "vernietigende" blikken werpt naar zijn tegenstander. Een tong, die scherper is dan een scheermes (Ps. 52:4). Heet addervensijn is onder zijn lippen (Ps. 140:4). Zo deze wapenen niet genoegzaam zijn, heeft de mens nog een vuist om te slaan, en voeten om te schoppen. En wanneer ook deze strijdmiddelen te zwak zijn, bedenkt zijn verstand — want de mens is verstandiger dan al het roofgedierte der aarde — een aanvullend wapen: messen om te snijden, zwaarden om te slaan, bijlen om te hakken, lansen om te steken, pijlen om te schieten. Heel de wetenschap, de ganse cultuur, stelt hij in dienst van zijn haat (en angst!) en hij leert zichzelf de kunst, om de medemens uit te roeien met geweren, handgranaten, kanonnen, gifgassen. Vooral dit laatstgenoemde wapen is uiterst doeltreffend. Hiermee kan de mens mensen verdelgen, als ratten en ander ongedierte."²

"Laat de heidenen weten, dat zij mensen zijn", heeft David eens gebeden (Ps. 9:21).

Er zijn ogenblikken, waarin men oordelen zou, dat het profijtelijker is voor 'n heiden, dat hij *niet* weet *mens* te zijn. De wetenschap althans die de "beschaafde mensen" aan de onbeschaafde volken — niet met minst in de wereldoorlog — hebben bijgebracht over wat 'n mens is en kan in zijn teugelloze haat, is niet erg verheffend en opvoedkundig geweest. In elk geval is de wetenschap "mens" te zijn, vruchteloos en nutteloos, zolang ze niet de begeerte opwekt om "wedergeboren mens" te zijn. Het een leidt trouwens tot het ander, evenals het leren kennen van z'n zondige aard des te begeriger maakt om de vergeving der zonde en de gerechtigheid in Christus te zoeken.

Zó gezien, is de bede: laat de heidenen weten, dat ze *mensen* zijn, schriftuurlijk en noodzakelijk.

Hoe meer wij inzien en leren wat 'n *mens* is, des te meer zullen wij reikhalzen naar de vernieuwing.

Een blik in de ontzettende afgrond van het mensenhart, en de realisering van de schrikkelijke mogelijkheden (en werkelijkheden!) die het "mens-zijn" herbergt, zal ons met temeer klem de bede ontpersen — die andere bede van David, welke die van Psalm 9 aanvult: "Schep in mij een rein hart, o God. en vernieuw in mijn binnenste een vaste geest" (Ps. 51:12).

Zijn wij zulke nieuwe, wedergeboren mensen geworden?

Wij blijven God en de naaste haten (ook al zingen we 't hoogste lied in de kerk precies als die vogels van daareven in de takken!) *tenzij* wij door de Geest Gods wedergeboren worden!

Dit is het enige, maar afdoende middel, waardoor aan alle egoïsme de doodsteek wordt gegeven.

² Dr B. Wielenga: Mozes en Israël I, blz. 111, 112.

Maar dat kan dan ook niet uitblijven!

Een wedergeboren mens, die tegelijk egoïst is, is een innerlijke tegenstrijdigheid.

Een christenmens, die als de vogelen op alle bomen afvliegt, nu eens om zich er lekker te nestelen, dan om erin te pikken, doet denken aan een vierkante cirkel.

De vernieuwe mens zal integendeel zijns naasten *nut*, waar hij kan en mag, bevorderen. Hij zal met 'n ander handelen, als hij wilde, dat men met hèm handelde. Hij zal zelfs zijn vijanden goed doen.

Hoe staat het met dat nieuwe leven in ons?

In hoeverre zijn we ons zelf al kwijtgeraakt?

In hoeverre zijn we nog egoïst?

Denkt u nog eens na over wat het goddelijke boek zoal in 't voorbijgaan zo echt menselijk zegt van mensen, vogels en andere dieren?

PRODUCENTEN OF CONSUMENTEN

Opdat geen boom aan het water zich meer verhovaardige op zijn hoogte of zijn top tot in de wolken steke en de waterdrinkers in hun trots zich zouden verbeelden in eigen kracht te kunnen staan.

Ezechiël 31:14a.

Gods oordelen zijn steeds redelijk en doelmatig.

Het is daarbij ook niet zó — gelijk men wel eens zegt —, dat God geen rekenschap aflegt van Zijn daden, want de Here doet dat wèl. Ofschoon Hij dat, — als Schepper tegenover Zijn schepselen, natuurlijk niet *behoeft* te doen.

Ten aanzien van het oordeel over *Egypte* wordt met een "opdat" in de tekst die hierboven staat, klaar en duidelijk aangegeven het doel dat de Here met de ondergang van het rijk van de farao voorhad: dat nl. de (andere) "waterdrinkers" (bedoeld zijn de grote mogendheden van die tijd) zich niet meer op hun kracht zouden verlaten. We komen op de betekenis daarvan zo meteen terug; dus ook op de vraag, waarom de wereldrijken hier "waterdrinkers" worden genoemd.

Meteen is hiermee een *afdoende reden* opgegeven, waarom met Egypte wordt afgerekend. God handelt niet zin-loos en doel-loos. *Souvereiniteit* en *vrijmacht* Gods betekenen heel iets anders dan *willekeur*. Deze begrippen worden nog al te vaak met elkaar verward. God is geen dictator, maar Koning.

De reden, hier opgegeven voor Egypte's ondergang, is echter maar een van de vele.

Voor we op *dit* "opdat" ons nader bezinnen, willen we niet verzuimen er op te letten, dat al eerder enkele gemotiveerde redenen zijn opgegeven, waarom het met de grootheid van het Nijldal uit moest zijn.

Welgeteld zijn er *drie* redenen voor één!

De Here heeft er Zijn *volk*, Zijn eigen *eer* en de *heidenen* mee op het oog, en dat oog des Heren ziet om zo te zeggen naar drie kanten tegelijk.

Allereerst Zijn eigen volk, Israël!

Men kon het maar niet afleren, zowel in het belegerde Jeruzalem als in de kring der ballingen, om met gespannen verwachting uit te zien naar de hulp van Egypte. Dàt machtige rijk zou de redding brengen. Deze verwachting werd niet weinig gevoed, toen de farao Hofra — vier maanden vóór Jeruzalems val — met een ontzettingsleger kwam opdagen. Het feit, dat dit leger door Jeruzalems belegeraar Nebukadnezar tot een smadelijke terugtocht werd gedwongen, was nóg niet in staat de hoop op Egypte te doen verflauwen. Vandaar, dat Ezechiël juist op dat tijdstip Egypte's volkomen vernietiging voorzegt. Men kan dat in het slot van het 30e hoofdstuk lezen. Daar spreekt de profeet nog niet *tot* de Farao (zoals in 31:1, 2), maar over de farao *lot* zijn volk. Zij moeten leren af te zien van de Nijl en òp te zien tot de hemel. Door Egypte's ondergang zullen zij àfleren, op zwakke rietstaven te leunen. Zo wordt heel het machtige, prachtige Nijlgebied tot een wildernis enkel en alleen om een opvoedkundig lesje te geven aan Gods ongelovig en ondankbaar volk. De Here *doet* er heel wat voor, om Zijn kinderen op te voeden.

In de tweede plaats had de Here Zijn eigen *eer* op het oog.

Het is beter te zeggen, niet in de *tweede*, maar in de *eerste* plaats, want Gods eer is altijd nummer één!

Feitelijk was dan ook bij de pas genoemde reden voor Egypte's faillissement ook reeds Gods eer in geding. Want Egypte had door z'n pracht en praal de ogen van Gods volk verblind. Het had Jeruzalem en Juda van de Here afgetroggeld. Het had gemaakt, dat zij meer op de afgoden, dan op God vertrouwden. Het had God Zijn kinderen afgenomen! Dùs was God in Zijn eer als *Vader* gekrenkt. Maar niet minder — en dat is nu hier in de *tweede* plaats bedoeld — was Hij door Egypte in Zijn eer als *Schepper* gekrenkt. Egypte had immers in hoge verwatenheid uitgeroepen, dat hij de Nijl *gemaakt* had (29:9), en was daarmee op Gods troon gaan zitten. Door deze taal is het oordeel over Egypte voldoende gemotiveerd. De schepper-in-eigen-ogen zal ervaren straks, nietig schepsel te zijn. Stof en as. Door God weggeblazen. Niets méér! Dit is de tweede reden!

Maar nu blijkt in de *derde plaats*, tot onze verrassing en verbazing, dat de Here nog een *derde* doel voor ogen zweeft, nu Hij Zich opmaakt om de bijl te leggen aan de wortel van de cederden Egypte! Hij *waakt* niet alleen voor Zijn eigen eer, en *denkt* niet alleen aan Zijn volk, maar. . . Zijn ogen doorlopen de *ganse aarde*! Hij is ook met innerlijke ontferming bewogen over het lot der *volken*. Hij smakt niet als een wervelstorm alle grote mogendheden neer, omdat ze Zijn wil wederstaan, maar Hij wil ook hen "Zijn wegen leren". God is de Paedagoog van Israël en de heidenen, de grote onderwijzer van kerk en wereld.

Hoort, wat de Here, bij monde van Ezechiël wil onderwijzen aan de volken!

"Opdat geen boom aan het water zich meer verhovvaardige op zijn hoogte of zijn top tot in de wolken steken en de waterdrinkers in hun trots zich zouden verbeelden in eigen kracht te kunnen staan."

Zij moeten zich — dàt is de zin —, die andere vorsten en volken — nu maar gaan spiegelen aan Egypte. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht. En ze moeten er maar een lesje aan nemen! Egypte — die trotse boom — had zich heel wat verbeeld. En hij is gevelde door Gods almacht! Laat men nu toch voorzichtig zijn. En z'n hoofd niet in de wolken verheffen. Zichzelf niets inbeelden. Geen houding aannemen van "wie doet me wat" en niet bazelen van onoverwinnelijkheid en ik weet niet wat "über alles in die Welt". Want daar ligt Egypte als een baken in zee. Zo gaat Gods roep de wereld in: indien gij u niet bekeert, zo zult gij desgelijks vergaan! Deze waarschuwing is niet geadresseerd. *Alle* grote mogendheden kunnen het zich aantrekken. Ze zullen misschien niet voor andere volken beducht zijn, maar laten ze voor God beducht zijn, want. . . Hij is geducht. Hij doet Zijn wagens boven lucht en boven wolken wonen!

Nee, Ezechiël schrijft geen adres op deze brief. Toch zal hij niet het minst *Babels* koning, Nebukadnezar, bedoeld hebben. De geweldigste der volken. Nebukadnezar is nu nog *knecht*. Laat hij knecht *blijven*. Hij zal voortgaan, "overwinnende en opdat hij overwon", omdat het zo moet naar de Raad des Heren. De Here wil hem daarvoor gebruiken als "instrument" om Zijn welbehagen te doen en Zijn oordelen te voltrekken. Laat deze knecht straks geen heer en god in eigen ogen worden.

Nee, deze oproep is niet geadresseerd aan een *bepaald* volk. En toch wèl.

Hij is gericht aan alle "waterdrinkers".

De waterdrinkers van toen en van nu!

Met deze, ik zeg niet kleinerende, maar toch wel *kleinmakende* naam van "waterdrinkers"

heeft Ezechiël aan alle farao's en caesars, koningen en prinsen, genieën en talenten, grote en kleine mogendheden de hun toekomstige plaats onder de zon aangewezen. Het is een naam van diepe *afhankelijkheid*, die alle pocherij van: de Nijl heb *ik* gemaakt; is dit niet het trotse Babel, dat *ik* gemaakt heb, de nek omdraait. Deze naam stoot de mens van zijn zelfgetimmerde hoogte van *producent* af, en maakt hem tot doodgewoon *consument*. Gebruiker — geen vervaardiger; schepsel — geen schepper.

Gesteld dat een boom denken kon, dan zou het toch al een zeer eigenwijze boom zijn, als hij dacht dat het water, waaruit zijn wortelen de levenskrachten putten, door hem zelf geproduceerd waren. Nee, hij is slechts de genietter van de *aanwezige voorraden*.

Zo en niet anders is het met de mensen!

God heeft alle mensen met elkaar gezet in de tot berstens toe gevulde voorraadschuren der schepping, er is niets, maar dan ook totaal niets, wat de mens zelf schept of produceert.

Het brood, het dagelijks brood, waar meer *om* gevochten dan gebeden wordt, heeft God gelegd in de donkere voorraadschuur der akkers —. Wij hebben het er slechts uit te halen!

Het goud, het glinsterende goud, dat over oorlog en vrede beslist, dat de een, die er veel van heeft, maakt tot een verwaande snoever, en een ander, die er niets van heeft, tot een opstandige, soms tot een dief of een moordenaar — dat goud heeft God gelegd in de onderaardse brandkasten der aarde. . . wij hebben het er slechts uit te halen!

De steenkool waarmee de mens z'n huis verwarmt en z'n machines doet zwoegen, de benzine waarmee hij z'n motoren voedt en het staal waaruit hij z'n instrumenten smeedt; de lucht waardoor hij vliegt en de aether die z'n klanken voortdraagt; de kleding waarmee hij (en zij!) zich oppronkt en het geweer waarmee hij z'n medemens neerschiet — alles, van het kleinste tot het grootste toe, ligt voorradig te gebruiken, en *zo* hij wil te misbruiken. Zelfs de geniaalste uitvindingen zijn geen *scheppingen* van het menselijk genie. De naam zegt het zo duidelijk: uitvinding — het is het *vinden* wat er al *in* lag. In de schepping namelijk. Dat de mens pas in déze eeuw de radio en de televisie en ik weet niet wat *uitvindt*, is geen bewijs van z'n *knapheid*, maar van z'n *blindheid*: nú pas heeft hij gezien en gevonden, wat God van de schepping af reeds in de natuur had gelegd!

Wat bluffen nu de mensen toch eigenlijk over hun techniek en cultuur, de stumperige waterdrinkers, de gebruikers en verbruikers van Gods goederen! Alsof zij de aether hebben geproduceerd en de schepping gefabriceerd! En wat pochen de volken over hun industrie en de rijkdom van hun bodem en van hun autarkie en de uitgebreidheid van hun koloniën en hun handel en scheepvaart, alsof God niet èn die grondstoffen in hun bodem gelegd, èn in de loop der historie die expansiemogelijkheden gegeven had. En alsof God niet tegen Egypte, en ieder die het horen wil, heeft gezegd: "Schoon had *Ik* hem gemaakt met zijn vele takken" (31:9). De waterdrinkers! Alsof God niet elk ogenblik de "water"-toevoer kan afsluiten, en verwoesting brengen hier crisis daar, en dan is het uit met al dat pochen en pralen.

Niettemin gaan mensen en mogendheden en dictatoren voort met een hoge borst op te zetten, en hun kruin in de wolken te verheffen en te snoeven: ik, ik, ik!

Ach, Ezechiël, hebt gij dat woord van die "waterdrinkers" dan tevergeefs gesproken?

Voor hen, die onder Gods Woord gelovig zich buigen, krijgt dit woord nog een bijzonder accent.

Het stelt ons niet alleen *ten diepste afhankelijk*, maar *ten hoogste verantwoordelijk*!

Want het feit, dat wij *slechts* waterdrinkers zijn, gebruikers en genietters van voorraden, die wij ons niet door onze wijsheid of krachtsinspanning hebben verworven, maar die God Zelf

ons, hetzij en gros of en detail, heeft toegemeten, *moet* ons wel bepalen bij de vraag: *hoe* gebruiken we dan deze goederen?

Gebruiken we die uitsluitend voor ons zelf; stellen we ons aan of wij er de volstrekte eigenaars van zijn, of zijn we er van doordrongen, dat we ze slechts *ten gebruike* hebben gekregen, "opdat de mens daarmee zijn God diene"?

Zijn we er van overtuigd, dat als God ons maakte tot een hoge boom met brede takken, dat Hij die overvloed gaf om daarmee het gebrek der anderen te vervullen?

En zijn we evenzeer overtuigd, dat als we slechts *water* krijgen te drinken, God het ons doet drinken, en wij maar één taak hebben: Hem er voor danken? Er wordt zoveel diefstal gepleegd.

En er zijn zoveel dieven meer *buiten* dan *in* de gevangenis.

Want diefstal is naar de schone uitlegging van de Catechismus ook: alle gierigheid, alle *misbruik en* verkwisting *Zijner* (dus Gods) gaven. Alle egoïstisch doen en laten met het zijne, alsof het eigen en geen geleend goed was!

Waterdrinkers!

Alleen wie gedronken heeft van de wateren uit de fonteynen des heils, *diens* ogen zullen er voor open gaan, dat zijn positie geen andere is dan die van waterdrinker en waterputter en houthakker in Gods grote hof.

Die zal zijn afhankelijkheid leren verstaan.

En zijn verantwoordelijkheid!

Want God vraagt, ook van de meest eenvoudige dingen als water: wat hebt ge er mee gedaan?

Met deze vraag op de ziel zullen de consumenten van het rijk der schepping producenten worden voor het rijk der herschepping. De productie en productiviteit voor Gods koninkrijk staat in het nauwste verband met de consumptie van Gods schepping.

DE LICHTEN AAN DE HEMEL

Al de stralende lichten aan de hemel verduister
Ik om uwentwil.

Ezechiël 32:14a.

Het heeft veel bekoorlijks, de voorslag van prof. Noordt zij en de daarop berustende vertaling te volgen, die aan het tweede vers van dit hoofdstuk een geheel andere aanblik geeft, en de ondergang van Egypte zet onder de dramatische belichting van de titanenstrijd tussen dier en dier in de wildernis. Volgens deze opvatting zou dan Egypte *niet* in één adem eerst met 'n

leeuw en daarna met 'n zeemonster vergeleken worden, gelijk onze vertaling doet vermoeden, maar zou Babels koning Nebukadnezar de leeuw zijn, de "leeuw onder de volken", de volkerenleeuw, en de farao van Egypte "het zeemonster in uw stromen" d.i. de "krokodil in de grote vloed".

Dit past ook uitnemend!

Nergens beter kan Nebukadnezar mee vergeleken worden dan met een leeuw die alle volkeren bespringt, en het is deze leeuw die nu de sprong waagt naar de machtige Nijlbewoner, farao. ... de krokodil.

Leeuw en krokodil!

De strijd tussen deze twee geweldigen werd meermalen aan de oevers van de Nijl gezien, en zó ziet Ezechiël nu ook de strijd tussen de beide wereldrijken.

Eerst ziet de profeet de farao in zijn macht: als een krokodil *beheerst* hij het Nijlwater en doet er mee wat hij wil; hij speelt er mee; doet het opborrelen met z'n neusgaten en maakt het troebel met z'n poten. Ezechiël wil maar zeggen, dat de Egyptenaren de Nijl volkomen naar hun hand gezet hebben, en door kunstige irrigatiewerken gedwongen tot dienstbaarheid. In die richting wijst ook het "troebel maken met z'n poten". Men zou onwillekeurig kunnen denken, dat het prachtige Nijlwater daardoor bedorven werd, maar het omgekeerde is juist het geval.

Een "heldere" Nijl zou voor Egypte een ramp zijn.

Een troebele Nijl met vruchtbaar slib juist een zegen.

Zo beheerst dan de farao de Nijldelta en wordt groot om z'n water, Egypte, de machtige krokodil.

Maar zie, daar sluipt plotseling en onverwacht uit het oerwoud het gevaar aan. . . de leeuw! De Filistijnen over u, Simson!

"De volkerenleeuw komt over u, Egypte, verloren zijt gij!"¹

Het is nu in deze gigantische strijd, dat de krokodil het onderspit delft. De profeet Ezechiël beschrijft dat, overgaande in een ander beeld van net en garen, waarin de krokodil gevangen wordt. Een "menigte van vele volken" (vs 3) moet er aan te pas komen, om dit monster onschadelijk te maken, maar het gelukt hun toch hem "op het open veld" te trekken, en zo moet hij, onttrokken aan zijn levenselement, het water, wel sterven (vs 4). Precies zo moet Egypte wel ondergaan, als z'n welvaartsbronnen gestopt worden.

¹ Aldus prof. Noordt zij's vertaling van vs 2.

Intussen is het niet de leeuw die de krokodil verslindt, zijn het niet de vele volken die het monster vangen, maar.. . "Ik de Here". Prachtig souverain klinkt dat weer door alles heen. *Hij* bestuurt de leeuwensprong, en *Hij* mobiliseert de volken voor Zijn dienst, en *Hij* beschikt over het lot van grote en kleine mogendheden, toen en nu, *Hij*, die als aller Op-pervoogd deez' vernedert, dien verhoogt.

Opmerkelijk is, dat in deze ondergang van Egypte óók de sterren, de stralende lichten aan de hemel, betrokken worden.

De profeet omschrijft de reactie in de natuur nl. aldus:

"Wanneer Ik u uitblus, befloers Ik de hemel en verduister Ik de sterren, de zon overdek Ik met wolken, en de maan doet haar licht niet schijnen. Al de stralende lichten aan de hemel verduister Ik om uwentwil: duisternis breng Ik over uw land — luidt het woord van de Here Here" (vs 7, 8).

We zouden stellig de profetie onrecht aandoen, indien we van oordeel waren, dat deze uitspraak *letterlijk* moest worden verstaan, als zou de ondergang van Egypte werkelijk met onheilspellende tekenen in het zonnestelsel gepaard gaan.

De profeet spreekt hier weer figuurlijk taal.

Hij maakt niet opeens een sprong van de aarde naar de hemel; hij ziet geen sterren neerploffen en zon en maan verduisterd worden, nee, niets van dit alles!

Maar onder een geheel ander en en nieuw beeld verkondigt Ezechiël nu wéér, wat hij aldoor rusteloos bezig is te verkondigen: de ondergang van Egypte. Wat al een beelden flitsen aan z'n oog voorbij: een cederden die ontworteld wordt, een krokodil die verslonden wordt door een leeuw; nu. . . . *een ster die haar glans verliest*.

De vergelijking van de farao met een ster, die nu verdonkerd zal worden, zou al reeds geen verwondering baren, als men denkt aan de alom verbreide gewoonte destijds, om koningen voor te stellen als *sterren*. Men denke slechts aan Bileam, die de Messias-vorst als een ster ziet opkomen in Jacob, en aan de oosterse wijzen, die de geboren *Koning* der Joden in hun gedachten terstond combineren met *Zijn* ster in het oosten, die ze gezien hebben.

Maar ook afgezien hiervan had Ezechiël nog zeer bijzondere redenen, om nú tot de sterren op te klimmen!

Wie toch kondigt hij de ondergang aan?

Egypte! En dit Egypte droeg in Israël nog een andere naam: *Rahab*. En Rahab was tevens de naam voor het sterrebeeld "de Draak", "dat zich tussen de Grote en Kleine Beer bijna om de halve poolkring heenslingert en naar oude voorstelling de zons- en maansverduisteringen veroorzaakt"².

Is het dan wonder, dat Ezechiël naar het beeld van de sterren grijpt, en de stralende lichten aan de hemel ziet verduisterd worden, nu Egypte-Rahab-de Draak op het punt staat te vallen?

Het is min of meer verleidelijk, om de lijn van de Oud-Testamentische ziener Ezechiël hier door te trekken naar de Nieuw-Testamentische ziener *Johannes*, en voort te borduren op dit stramien: Rahab, de Draak — de oude draak; Egypte's ondergang — Satans ondergang. Maar al is het waar, dat achter Egypte's vijandschap de duivel school, die ook de overste dezer wereld is, zou men iemand, die dit er "uithaalde", toch niet geheel ten onrechte kunnen verwijten, dat hij er meer *inlegde* dan er uithaalde.

² Zie Noordt zij a.w., blz. 329.

Toch mag (en moet) de lijn doorgetrokken naar Johannes!

Wij denken bij deze oordelen over de Israël-en-God-vijandige volken terstond aan de oordelen, die God in "de laatste ure" over de wereld doet komen, en waarvan de Openbaring van Johannes ons spreekt in ontroerende taal.

En zeer in 't bijzonder gaan onze gedachten van de verduisterde lichtdragers van Ezechiël naar de ontzaglijke tekenen in de sterrenwereld, waarvan de ziener van Patmos ons verhaalt, als hij spreekt van de rampen en oordelen, die door de derde en vierde bazuin worden ingeluid:

"En de derde engel blies de bazuin, en er viel een grote ster, brandende als een fakkel, uit de hemelen, en zij viel op het derde deel der rivieren en op de bronnen der wateren. En de naam der ster wordt genoemd Alsem. En het derde deel der wateren werd alsem en velen van de mensen stierven van het water, omdat het bitter geworden was. En de vierde engel blies de bazuin, en het derde deel van de zon werd getroffen en het derde deel van de maan en het derde deel van de sterren, zodat het derde deel daarna verduisterd werd, en de dag voor het derde deel geen licht had en de nacht desgelijks" (Openb. 8:10-12).

Evenmin als Ezechiël, heeft Johannes dit alles van die sterren *letterlijk*, maar *zinnebeeldig* bedoeld.

Wij moeten hier natuurlijk van een bredere verklaring afzien. Voldoende zij erop te wijzen, dat de apostel bedoelt te zeggen dat de oordelen, waarmee God deze wereld bezoeken zal, o.a. zullen bestaan in een ontwrichting, een verstoring van het "natuurlijk leven". Er komt wel een geestelijke crisis, maar toch ook een "stoffelijke", voorspelt reeds Johannes onder dit beeld van de sterren. "Wanneer het daglicht, het schijnsel van zon en maan en sterren ontbreekt, wekt dit niet alleen schrik, maar brengt dit ook verlegenheid en *stilstand van zaken*. Men kan dus zijn werk niet doen. Het menselijke leven en bedrijf is dus stil gezet; wat ook weer allerlei ellende meebrengt."³

En wat die ster Alsem betreft, die op de rivieren valt: "Zinnebeeldig wordt hier gewezen op verstoring van datgene, waardoor de mens zich de voorziening in zijn levensbehoefte verschafft: het bedrijfsleven, het handelsverkeer en andere, zodat ellende en ontbering. . . volgen"⁴.

Zo komen we dan via de sterren van Johannes met de verduisterde lichtdragers van Ezechiël weer midden in onze tijd te staan.

Want niemand zal kunnen ontkennen, dat die verduistering der sterren, de verwarring, de ontwrichting der orde in het leven der volken en het onderling verkeer, ook thans bezig is zich te voltrekken.

Indien gij dan deze dingen ziet, zo weet dat het nabij is, voor de deur.

Dit chaotische in het mensenleven is er niet om er over te klagen; evenmin om uit te zien naar betere tijden, want als het ene wee voorbijgegaan is, dan komen er nóg twee weeën (Openb. 9:12), maar wèl: om zich te bekeren.

De oordelen Gods zijn niet uitsluitend in buitengewone dingen te zien, maar ook in het gewone leven, van handel en verkeer enzovoort, en de Bijbel is geestelijk genoeg, om op deze stoffelijke dingen te wijzen.

Deze oordelen zijn: de verduisterde hemel der volkenwereld, het uitzichtloze leven der

³ Prof. Greijdanus, De Openb. v. Joh. Korte Verkl., blz. 147.

⁴ Idem, blz. 146.

stempelaars, over wie de zon nauwelijks opgaat; de stagnatie in het internationale verkeer. . . al de stralende lichten aan de hemel, zal Ik verduisteren.

Al deze dingen zijn oordelen, tegelijk *bazuinen*, die waarschuwen, waarschuwen: werkt niet om de spijze die vergaat, maar om de spijze die blijft tot in het eeuwige leven.

Zo bazuinde reeds Ezechiël.

Zo nog dreigender na hem: Johannes.

Zo bazuint heden in de chaos van het wereldgebeuren de Here, wiens stem de wouden ontbloot, en het licht tot duisternis maakt, en in Zijn *tempel*, waar in het *Woord* die bazuin het zekerst geluid geeft, zegge Hem een iegelijk: Ere!

DE SCHRALE TROOST

Dezen zal Farao zien: getroost zal hij zijn over heel zijn menigte.

Ezechiël 32:31a.

Dante zou de bouwstoffen voor zijn beroemde "Divina Commedia" aan de profetieën van Ezechiël ontleend kunnen hebben.

Immers, ook onze profeet-dichter deelt z'n werk in drie acten in.

In het eerste deel zien we de profeet met een groot aantal van de voornaamste Judeeërs *in ballingschap*. Ezechiël voorziet er de totale ondergang van Jeruzalem in, zodat straks het getal ballingen nog vermenigvuldigd zal worden daar aan de oevers van de Chebar.

Dit is nog het *einde* van het volk des Heren niet!

De ballingschap moet dienst doen als smeltkroes, en de Here bedoelt er niet de vernietiging, maar de *loutering* van Zijn volk mee.. het is wat Dante zou noemen: *de louteringsberg*. ... il Purgatorio!

In het *laatste deel* van zijn profetieën beschrijft Ezechiël *Israëls herbouw*. De vernieuwing van stad en tempel — na het smadelijk intermezzo der ballingschap — wordt er met zulke kleuren in getekend, dat de beschrijving de werkelijkheid ver te boven gaat, en ver over de restauratie van Sion schouwt de profeet heen naar het nieuwe Jeruzalem, waarvan God zegt: zie, Ik maak alle dingen nieuw.... dit is de *hemel*.

Het deel, dat hiertussen ligt en de hoofdstukken 25-32 omvat, die we nu achtereenvolgens in ogenschouw genomen hebben, is gewijd aan de voorzegging van het *oordeel over Israëls vijanden*. . . . het nieuwe Godsrijk komt niet, voordat alle vijanden des Heren verpletterd zijn, en van het: "mij met alle uitverkorenen in de hemelse blijdschap en zaligheid tot Zich nemen", vormt dat andere: "alle Zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen", de ontzettende keerzijde.

De ene vijand na de andere hebben we dan ook te gronde zien gaan: Ammon en Moab; Edom en de Filistijnen; Tyrus en Sidon; en ten slotte.. Egypte!

Men zou boven dit deel, waarin deze oordeelsaankondigingen een plaats vinden, gerust als opschrift kunnen zetten: *de hel*. . . il Inferno!

Metterdaad loopt dan ook de onheilsprofetie over Gods vijanden in dit laatste hoofdstuk van het tweede deel uit op een realistische tekening van de "onderwereld", de "onderste plaatsen der aarde", zoals het in de Statenvertaling heet (vs 18).

De profeet neemt ons als het ware bij de hand en voert ons langs de eindeloze rijen van hen die daar zieltogend liggen op de onderaardse velden van het vale dodenrijk.. daar is Assur met heel z'n scharen (vs 22) en insgelijks is ook Elam daar (vs 24). Ook Mesech en Tubal met hun legers (vs 26); Edom ook al, met zijn koningen en al zijn vorsten (vs 29), en de geweldigen, de koningen van het Noorden (vs 30), plus de Sidoniërs (vs 30).

Deze allen "zijn bij de verslagenen neergedaald, beschaamd" (vs 30).

En onder deze wordt nu in de onderste regionen der hel (vs 21) neergesmeten als laatste, het eens zo machtige Egypte en de enige troost die de profeet des Heren met felle ironie deze

wereldmonarch mee kan geven is, dat er meer van deze ongelukkigen daar zijn, en dat hij z'n lotgenoten in menigte telt.... "Dezen zal Farao zien: getroost zal hij zijn over heel zijn menigte"!

Evenals Dante ziet Ezechiël een zekere *gradatie* in het lugubere rijk der hel.

Er zijn onderscheidene "kringen", en de straf is voor de een zwaarder dan voor de ander. Sommigen worden in nog donkerder diepten neer-gestoten dan anderen. Een gedachte, die ook elders in de Schrift duidelijk wordt uitgesproken. Wanneer de Here Jezus zegt, dat het Tyrus en Sidon *verdraaglijker* zal zijn in de dag des oordeels dan "ulieden", dan onderstelt dit ook 'n zeker onderscheid; gelijk er onderscheid is in de hemelse heerlijkheid, en een ander is de heerlijkheid der zon en een andere die der maan, zo is ook het straflijden in de hel niet voor allen even zwaar; het is voor *allen* ontzettend, maar het is voor de een meer, voor de ander minder verdraaglijk! Egypte krijgt de volle maat!

Immers, wanneer Egypte met z'n machtig gevolg in het "dodenrijk" aankomt, dan treft hij daar allereerst aan "de machtige helden" (vs 21). Wie daar precies mee bedoeld zijn, wordt niet nader gezegd, maar in elk geval worden deze "helden" duidelijk onderscheiden van de "onbesnedenen", en ze nemen in de onderwereld nog 'n soort ereplaats in. Zulk een ereplaats, dat Ezechiël even later zegt, dat ook Mesech en Tubal niet het voorrecht hadden met deze "helden" in één en dezelfde hellekring te vertoeven. . . "daar is Mesech—Tubal en zijn gehele menigte. . . maar zij liggen *niet met de helden*, de reuzen der oudheid, die met hun wapentuig in het dodenrijk zijn neergedaald en wier zwaarden men onder hun hoofd heeft gelegd en wier schild op hun beenderen lag" (vs 27)¹.

Deze "machtige helden" nu spreken de farao en de zijnen toe.

Het blijkt, dat zij met de diepste verachting voor hem vervuld zijn, en met hem niets te maken willen hebben. Standverschil in de hel! Zij spreken aldus tot de farao: "gij en uw helpers, daalt af², gaat liggen bij de onbesnedenen, de door het zwaard doorboorden!" (vs 21).

Bij deze helden mag de farao derhalve niet blijven.

Nog dieper moet hij afdalen in de kuil.

Zijn deel is met de "onbesnedenen" en met degenen die "gefallen zijn door het zwaard", die dus niet eens een eervolle begrafenis hebben gehad en wier beenderen zijn weggerot op het slagveld, en wier vlees gegeten is door de gieren!

Bedenkt men nu, dat de farao's als de "zonen van Ré" als godenzonen zich lieten vereren, door kultische reinheid zich ver boven de "onbesnedenen" verheven waanden en aan het ontzielde lichaam juist de uiterste zorg lieten besteden door zorgvuldige balseming, opdat dit "stoffelijk overschot" duurzaam zou zijn en in de "onderwereld" geen gebrek zou lijden, dan verstaat men de *geweldige ontnuchtering*, dat juist de *gebalsemde reine zoon van de zonnegod* wordt verwezen naar de onderste hellekrochten, waar de onbesnedenen en op het slagveld verteerden kreunen.

Ik sprak daar van *ontnuchtering*.

Inderdaad, wanneer men zich als de farao van Egypte aldus bezingen laat:

¹ Men ziet, dat deze vertaling nogal afwijkt van de Statenvertaling en ten dele van de N. Vert. Ze is van prof. Noordtjij, en voor diens exegetische verantwoording zie men t. p. blz. 334, a.w. De zin wordt in elk geval zo veel duidelijker, en gedacht wordt dan aan volken der oudheid, van wie gezegd werd, dat ze in volle wapenrusting begraven werden, het zwaard onder het hoofd en het schild op het lichaam.

² St. Vert. en N. Vert.: "ze zijn nedergedaald" enz. Door deze vertaling komt niet uit *wàt* nu de helden in hun toespraak zeggen.

"De goden zeiden: wij hebben hem verwekt.
De godinnen zeiden: hij kwam uit ons voort om
het koningschap van Ré te dragen.
De god (Amen) sprak: ik ben het, die hem heb gemaakt;
daardoor zette ik het recht weer op zijn plaats.
De aarde is bevestigd,
de hemel bevredigd,
de negen goden zijn om zijnentwil tevreden."

Wanneer men, zeg ik, zó de tevredenheidsbetuigingen der goden heeft geïncasseerd, en de godinnen heeft laten dingen naar de eer van het moederschap, en dús wel op een ereplaats in het grote onbekende land aan de overzijde van het graf gerekend heeft, ja die om zo te zeggen al voor zich gereserveerd heeft, en men komt dan bij het openen van z'n ogen tot de vreselijke ontdekking, neer te liggen in de diepste kuil der hel bij de verworpenen der aarde en het gemeenste uitvaagsel, dan kan de desillusie waarlijk niet groter zijn.

Deze farao zal stellig niet de eerste, en ook de laatste niet geweest zijn, die zich op deze wijze vergist heeft.

De rijke man, die z'n ogen opsloeg in de pijn, heeft óók niet gedacht, dat dat z'n eeuwig lot zou wezen, en insgelijks heeft de gast die geen bruiloftskleed aanhad en die verstomde toen de koning zelf binnentrad, z'n tragische vergissing te laat bemerkt.

Véle eersten — zegt Jezus — zullen de laatsten zijn, en velen zullen in die dag tot Hem zeggen: Here, Here, hebt Gij niet in onze straten geleerd? En Hij zal zeggen: Ik ken u niet, vanwaar gij zijt. Men behoeft nog niet in de heidense waanvoorstellingen der farao's over het hiernamaals gevangen te zitten, om bedrogen uit te komen. Precies hetzelfde is ook mogelijk met de allerchristelijkste en allerveerster voorstellingen van hemel en hel. Voor wie het *leven* een comédie was, is in de Divina Commedia het Inferno, de hel, het enig mogelijke einde. De dood is reëel en realistisch en maakt een eind aan alle spel en schijnbeweging. De dood laat de *naakte* werkelijkheid zien, en als dan alle kleren, die de man maken, moeten worden uitgetrokken, en alle maskers afgelegd, dan blijft de mens over *zoals hij is*. Derhalve is het "ontwaken" een ontzuivering voor ieder die het *kleed* van de christen aantrok, maar het in waarheid niet was, die de schijn boven het wezen verkoos, en wiens hart niet volkomen was met de Here zijn God.

Het behoeft dezulken niet te *troosten*, dat er misschien vele anderen zijn, die ditzelfde lot treft, want *op aarde* moge gedeelde smart halve smart zijn, in de hel is *juist het omgekeerde het geval*. Daarom is de troost, die Ezechiël voor de farao en al zijns gelijken overlaat, niet slechts een schrale troost, maar 't is *in 't geheel geen troost*.

Waarom is het dat niet?

Waarom is in "de pijn" gedeelde smart geen halve, maar *dubbele* smart?

Wel, in de eerste plaats reeds daarom, omdat daar de smart niet gedeeld *kan* worden. De beker der smart, die elk daar drinken moet, is zó boordevol, dat er geen druppel van een ander meer bij kan. Ook krijgt niemand z'n eigen alsembeker ooit leeg, nooit, de ganse eeuwigheid niet. Het vuur wordt *niet* uitgeblust; de worm knaagt immer door. En ook al zou de een de ander *kunnen* helpen, hij zou het niet *willen*. Medelijden bestaat niet in de hel, de plaats der opperste zonde. Medelijden moge op aarde onder de mensen nog gevonden worden, dank zij de algemene genade, maar in de plaats der buitenste duisternis is ook het laatste vonkje der gemene gratie gedooft. Daar rekt de zonde zich in haar ganse lengte uit, en viert het *egoïsme* z'n schrikkelijkste triumpfen. Vandaar, dat het zien van elkander niet alleen telkens nieuwe haat-explosies verwekt, maar ook het "ik vind geen medelijden" het lijden nog dubbel

verzwaart.

Zo is de plaats der pijniging het volmaakte tegenbeeld van de hemel.

Stijgt hier de blijdschap ten hoogsten toppunt, ginds is dat met het egoïsme het geval. De hemel is de plaats der uiterste liefde, de hel die van de uiterste haat: zelfs de nog zo schrale troost van het zien der lotgenoten schrompelt weg tot oneindige troosteloosheid.

Wie kan zich troosten met deze troost die de wanhoop vergroot?

Welke is ùw enige troost in leven en sterven?

Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en in het sterven, niet mijns maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald, en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vader geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat alle ding tot mijn zaligheid dienen moet. Waarom Hij mij ook door de Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven, van harte gewillig en bereid maakt.

TOT WACHTER AANGESTELD

Gij nu, mensenkind, u heb Ik tot wachter over het huis Israëls aangesteld; wanneer gij een woord uit Mijn mond hoort, zult gij hen uit Mijn naam waarschuwen.

Ezechiël 33:7.

Het hoofdstuk, waaruit bovenstaande tekst van de wachter Israëls genomen is, luidt een nieuwe periode in Ezechiëls profetische werkzaamheid in. Daar, waar de ballingen wonen, zijn nu overal de bulletins aangeplakt met de verpletterende tijding: Jeruzalem is gevallen. Een koerier is aangekomen met het officiële bericht: "in het twaalfde jaar onzer ballingschap, in de tiende maand, op de vijfde der maand, kwam een vluchteling uit Jeruzalem tot mij met de tijding: *de stad is gevallen*" (33:21).

Men moest het nu wel geloven.

Voor *feiten* moet ieder zwichten!

Had men tot nog toe steeds geleefd in een roes, en zichzelf voorgepraat, dat Jeruzalem niet kón verloren gaan, omdat de Here eenvoudig aan Zijn stad en volk *verplicht* was, die te behouden; had men nog steeds gehoopt, dat Egypte wel te hulp zou snellen, en dat Nebukadnezar het beleg van Jeruzalem wel zou opbreken, deze hoop is thans voorgoed de bodem in geslagen.

"Het gebouw van Israëls volksleven is vernietigd."

Wie echter menen mocht, dat de profeet nu met stomheid geslagen wordt, en dat het laatste woord nu door hem gesproken is, vergist zich.

Juist het tegenovergestelde geschiedt.

Zijn mond wordt nu opengedaan, en hij is niet meer stom (vs 22).

Het zijn zelfs zeer heerlijke dingen, die hij mag verkondigen. Kon en moest hij tot nog toe slechts ondergang en oordeel aanzeggen, nù spreekt hij tot zijn volk:

van blijde troost en vreê,
Mits het niet weer op 't spoor der dwaasheid treê.
Voorwaar, Gods heil is reeds nabij 't geslacht,
Hetwelk Hem vreest en Zijne hulp verwacht;
Opdat er eer in onze lande woon'
En zich aldaar op 't luisterrijkst vertoon'.

Dienovereenkomstig wordt de wijze, waarop hij het volk aanspreekt, van nu af aan ook milder.

Het is niet meer het "wederspanning geslacht", maar het zijn "uw volksgenoten" (vs 2, 12, 17, 30); ook: "mijn volk" (vs 31) en zelfs "mijn kudde" (h. 34).

De barmhartigheid roemt tegen het oordeel!

Dit is geheel in overeenstemming met Gods methode.

Wanneer Satan staat bij de puinhopen, dan heeft hij het laatste woord gesproken, en hij gaat weivoldaan heen. Afbraak is zijn doel. Vernietiging is zijn lust. Nimmer beoogt hij

regeneratie, maar steeds degeneratie.

Bij God is dit niet alzo.

Zowel in het volksleven als in het persoonlijke leven breekt Hij ook wel af, maar steeds met het doel om te bouwen. Hij slaat en Zijn handen helen. God maakt stukken, om die stukken saam te voegen tot de vrees van Zijn naam. De ruïnes zijn in Gods koninkrijk middel en voorwaarde voor restauratie. Beter: voor reformatie. God bouwt niet voort op het door ons gelegde fundament, maar Hij legt zowel de eerste als de laatste steen. Daarom kan Hij met de herbouw van Jeruzalem en de vernieuwing van Zijn volk beginnen, als de laatste verwachting op menselijke hulp is verstoord en de laatste steen van Jeruzalems muren is afgebroken. Dat is Gods weg met Jeruzalem en met elk Zijner kinderen. Derhalve wordt boven Jeruzalems rokende huizen niet het lied der puinen of de zang der doden aangeheven, maar die van opstanding en herleving. Met hoofdstuk 33 is de historie van Juda niet afgelopen, maar ze begint nu eerst goed. De ballingschap, waarin de kinderen van dit volk worden gesmeten en verstrooid, is de donkere aarde, waaruit het leven ontkiemt. Van nu af aan begint te stralende geschiedenis van *Israëls herbouw*:

Opdat er eer in onze lande woon'
En zich aldaar op 't luisterrijkst vertoon'.

Dit derde en laatste hoofddeel van Ezechiëls profetieën, dat met dit hoofdstuk begint tot het einde doorloopt, is weer in twee perioden te verdelen.

De laatste hoofdstukken (40-48) zijn geheel gewijd aan de tekening van de nieuwe heilsstaat, waarbij de beschrijving van de nieuwe tempel een zeer belangrijke plaats inneemt. Doch de hoofdstukken, die hieraan *voorafgaan* (h. 33-39), houden zich nog meer bezig met de *voorbereiding van deze heilstijd*.

Die voorbereiding is voor een niet gering deel gelegen in de noodzakelijke *bekering*.

We vernamen immers ook reeds uit de psalm, die we zoëven aanhaalden, dat aan het luisterrijk zich vertonen van de "eer" in den lande een voorwaarde verbonden is. De blijde troost en vreë hebben een "mits". . . *mits* hij niet weer op 't spoor der *dwaasheid* treê.

Van alle vroegere dwaasheden moet het volk zich radicaal *bekeren*!

En om tot die bekering te roepen, daarop aan te dringen met al de kracht van zijn ziel, krijgt Ezechiël, nu staande voor 'n nieuwe taak van opbouw, ook een nieuwe *opdracht*.

"Gij nu, mensankind, u heb Ik tot *wachter* over het huis Israëls aangesteld; wanneer gij een woord uit Mijn mond hoort, zult gij hen uit Mijn naam waarschuwen."

Treffende dingen worden hier gezegd van de *taak* van een "wachter op Sions muren", en van de eigenschappen waarover hij moet kunnen beschikken.

De *allereerste* vereiste voor dit "ambt" is wel, zoals Ezechiël zegt: goed te kunnen *luisteren*. Dit staat voorop. Ezechiël krijgt ook de opdracht om te *spreken*, te *waarschuwen*, maar daar gaat de opdracht om te *luisteren* uitdrukkelijk aan vooraf: hij moet eerst het woord uit Gods mond *horen*. Dat is nummer één En daarop *volgt* dan: "gij zult hen uit Mijn naam waarschuwen". Dat is nummer twee. We moeten daar vooral niet overheen lezen en overheen lopen. Niemand kan behoorlijk waarschuwen, die niet eerst goed geluisterd heeft. Maar wie de moeilijke kunst van luisteren goed geleerd heeft die kan spreken, ook al beschikt hij niet over veel talent. Het is merkwaardig, hoe wij de dingen altijd op hun kop zetten. Voor ons besef is de allereerste voorwaarde waaraan 'n dominee voldoen moet deze: dat hij goed kan *preken*. Belangrijker is of hij goed kan *horen*. Op een vragenlijst, die ik eens kreeg om inlichtingen voor een beroeping van een dienaar des Woords, stond bovenaan: heeft hij goed

talent? — de kwestie van de spreekorganen. Ik voor mij zou liever een onderzoek instellen naar de gehoororganen. Kan hij goed horen? Dominees zijn slechte hoorders, zegt de volksmond. Het is smartelijk waar. We beschikken heden ten dage over tal van theologen met een uitstekend verstand en grote geleerdheid, maar hoe staat het met het gehoor? We hebben ze in allerlei soort: met een scherp verstand, een scherpe pen, een scherpe mond. Ezechiël stelt de kwestie van het *scherpe oor*. We kennen disputerende, debatterende, twistende en pratende theologen en theologanten. Het getal dergenen, die stil luisteren, het woord uit Mijn mond *horen*, schijnt nu in de minderheid te komen. Hoe meer er geluisterd wordt naar God, hoe minder er gesproken wordt. Er wordt dan in elk geval anders gesproken en geschreven. Wij horen dan het Woord van God niet alleen met toepassing op de hoorders, maar op ons zelf. En de lust tot veel dispuut zal vergaan. Dit is geen preekje uit de hoogte voor de dominees. Het geldt voor ons allemaal. Ik mediteer in de eerste plaats voor mezelf!

De studeerkamer en het bidvertrek zijn de beide luisterposten, waar de "wachters" het woord uit 's Heren mond moet *horen*. Deze beide plaatsen verlenen aan de *kansel*, waar *gesproken* wordt, het hoge gewicht. Zonder dit luisteren wordt alle spreken gebazel of grammofoonwerk.

Hiermee is terstond gezegd, *waarnaar* geluisterd moet worden. Stellig moet *niet* het oor te luisteren worden gelegd naar hetgeen de *mensen* zeggen, hetzij dit woord der mensen vleitaal of critiek bevat.

Evenmin wordt in de eerste plaats bedoeld het luisteren naar allerlei theorieën van ongelooft en dwaling. Zonder enige twijfel hoort dat er ook bij! Een wachter of waker kan bij klaarlichte dag zeker "het zwaard *zien* komen over het land" (vs 3), maar 's *nachts* moet hij op z'n *gehoor* afgaan en moet hij scherp weten te letten op het geringste geritsel van de vijand, die de stad wil overvallen; als iedereen slaapt moet hij luisteren!

De slapende stadbewoners hebben hun lot en leven in handen gesteld van de wachter.. . *hij* draagt de verantwoordelijkheid voor aller leven.

Inzoverre moet elke wachter op Sions muren scherp weten te luisteren, opdat hij bijtijds kan waarschuwen tegen elk gevaar, en tegen elke dwaling, die in de regel onverhoeds in het donker komt aansluipen: het luisteren naar de meningen van de dag (en van de nacht) is onafwijsbare voorwaarde voor het tijdig *waarschuwen* der kerk.

Maar vóór alle dingen moet geluisterd worden naar het *Woord van God*. Het is trouwens ook alleen bij het licht van dat Woord, dat elke dwaling kan worden onderkend. Gelukkig is de kerk, die "wachters" heeft, die te luisteren verstaan! Zij nemen het Woord in zich op. Ze zijn er één mee geworden. Zij spreken niet "naar aanleiding van", en dragen er geen eigen gedachten in. Ze lopen er niet bij langs, maar dringen tot de diepste kern door. Hetgeen zij gehoord hebben, dat verkondigen zij, niets meer en niets minder, en zó alleen zijn zij bezielde en bezielende, in elk geval steeds welsprekende getuigen des Heren.

Na het *horen* komt het *waarschuwen*.

"Wanneer gij een woord uit Mijn mond hoort, zult gij uit Mijn naam *waar schuiven*."

De wachter in een oosterse stad kon vanaf zijn hoge wachtpost of toren natuurlijk meer en verder zien dan de mensen daar beneden hem achter de wallen. Op hem moesten zich de burgers dan ook kunnen verlaten. Zag *hij* het gevaar aankomen, een vijandelijk leger of een bende plunders, dan moest hij waarschuwen door de bazuin te blazen. Liet hij dit na, ja dan was de ondergang der stad natuurlijk *zijn* schuld, en kwam het bloed der gedoden op zijn hoofd, maar blies hij wél met de bazuin. dan kon niemand later zeggen, dat hij *niet* gewaarschuwd was.

Niemand mag in de stad ongewaarschuwd verloren gaan.

Dit geldt nog heden ten dage voor de kerk des Heren.

Het waarschuwend element, de dringende oproep tot *bekering*, is niet het enige, maar dan toch zulk een *belangrijk* element in de prediking, dat het hier als het enige *genoemd* wordt. Elke prediking, waarin de ongelovigen, en dus ook de geveinsden, niet duidelijk vernemen, dat het hun kwalijk zal gaan zo zij zich niet bekeren, mist een elementair bestanddeel. De prediking is geen dogmatische en exegetische verhandeling, geen speculatief betoog of psychologisch experiment, of wat ook van die aard, maar het overbrengen van de boodschap, zoals die uit Gods mond is vernomen, en die dan altijd het karakter krijgt van de bazuinstoot; gij zult hen uit Mijn naam waarschuwen!

De kansel is dus wel een hoge, zo niet de hoogste plaats in deze wereld.

Wie de kansel beklimt, staat op een zeer verantwoordelijke post.

Om het "waarschuwen" naar behoren te kunnen volvoeren, moet hij in staat en gewillig zijn, om ook *kennis te nemen* van alle gevaren die er dreigen, alle stromingen die zich voordoen, en van alle bewegingen en roerselen van het menselijk hart. Niet het minst zal hij het Woord Gods moeten kennen. Om de waarschuwend taak naar behoren te volbrengen, is dus meer nodig dan wat goede wil en 'n zekere vroomheid. Evenals de wachter op zijn toren meer ziet dan de burgers beneden hem, moet elke "wachter op Sions muren" zijn een man van brede blik en van brede ontwikkeling. Zonder studie gaat dit niet, en evenmin zonder *studie-materiaal*. Zij, die erover klagen dat hun wachter niet behoorlijk op de bazuin blaast, moeten de oorzaak liever bij zichzelf zoeken dan bij de mindere geschiktheid van de wachter. Het kan best wezen, dat de man juist over genoeg middelen beschikt om zich en z'n gezin in het leven te houden, maar meer niet. Om "bij te blijven" kan hij weinig of niets besteden. Wie derhalve van de wachters verwacht, dat zij hun taak goed zullen vervullen, die stelle hen daartoe ook in staat. Anders is elke klacht onbillijk, zo niet erger!

Groot en zwaar is de verantwoordelijkheid der wachters.

"Als gij niet spreekt om de goddeloze te waarschuwen voor zijn weg, dan zal die goddeloze in zijn eigen ongerechtigheid sterven, maar van zijn bloed zal Ik u rekenschap vragen." (vs 8)

Het enige wat deze verantwoordelijkheid kan doen dragen, is de *roeping*: mensenkind, U heb Ik tot wachter *aangesteld*.

Hij die roept, is getrouw.

Hij geeft geen taak, waarvoor Hij niet de krachten verleent.

Maar Hij die roept, *vraagt* ook trouw.

Hij make daarom alle wachters getrouw, opdat in deze tijden van verwarring trouw en ernstig gewaarschuwd worde voor de pestilentiën die in de donkerheid wandelen, en voor het kwaad dat op de middag verwoest.

Geen bazuin geve een onzeker geluid.

DE BEIDE UITERSTEN

Onze overtredingen en onze zonden rusten op ons en daardoor kwijnen wij weg — hoe zouden wij dan leven?

Ezechiël 33:10b.

Merkwaardig, hoe men soms van het ene uiterste in het andere kan vallen.

Vroeger was de stemming aldoor uitermate *optimistisch* geweest, zowel in de kring der ballingen, waar Ezechiël vertoefde, als in Jeruzalem, dat op z'n laatste benen liep, maar nog steeds wanhopige pogingen deed om aan de greep van de machtige Chaldeeër te ontkomen. De gedeporteerden enerzijds meenden dat zij in een minimum van tijd uit hun ballingschap zouden worden bevrijd, om naar het schamel restje in Jeruzalem terug te keren. En de in de "stad Gods" achtergeblevenen hoopten dat een Palestijnse coalitie wel in staat zou zijn de opdringende macht van Nebukadnezar te keren. Zelfs toen de stad reeds omsingeld was, liet men de hoop niet varen. Niet, dat werd uitgezien naar de "Engel des Heren", die met zijn onoverwinnbare legermacht de vijanden zou slaan — dáár was men in Zedekia's dagen te "verlicht" voor! Nee, de reddende engelen zouden de Egyptenaars zijn!

Tot op het allerlaatste moment verliep het leven in luchthartig optimisme, want als axioma was aangenomen: Jeruzalem kan nooit verloren gaan! Zo vanzelfsprekend als het was dat de zon 's morgens op- en 's avonds onderging, even vanzelfsprekend was de Here aan Jeruzalem verbonden. Hij kon Zijn stad toch niet smadelijk prijsgeven!

Derhalve vond men wat Jeremia getuigde en wat Ezechiël dreigde, gekkenpraat!

Gedachten van *ondergang* konden alleen maar opkomen in het verwarde brein van enkele fantasten!

Zó werd gedacht en zo werd gesproken in volkomen *ongemotiveerd* optimisme. *Ongemotiveerd*, omdat de Engel des Heren zich wél legerd rondom degenen *die Hem vrezen* (Ps. 34:8), maar *niet* rondom degenen die Hem verachten! Daarom krijgt Ezechiël, die als een hopeloos *pessimist*, en Jeremia, die als een schandelijk *defaitist* was uitgekreten, toch gelijk. Het ongegronde optimisme stort als een kaartenhuis ineen: "In het twaalfde jaar onzer ballingschap, in de tiende maand, op de vijfde der maand, kwam een vluchteling uit Jeruzalem tot mij met de tijding: De stad is gevallen" (vs 21).

De taal der profeten was te weerspreken, maar die der feiten niet!

Om Ezechiël kòn nog gelachen worden, maar om deze vluchteling-oogetuige niet meer!

Nu kan men slechts *wenen*!

Dit geschiedde dan ook.

Maar het geschiedt zó uitbundig, dat het luchtig *optimisme* van zopas radicaal omslaat in 'n volslagen en troosteloos *pessimisme*. Inplaats van "hemelhoog juichend" worden ze ineens "ten dode bedroefd". Ze vallen van het ene uiterste in het andere.

Zich herinnerend de dreiging die Mozes eens gesproken heeft tegen hen, die naar de Here niet wilden horen: "En wie van u overgebleven zijn, zullen in de landen hunner vijanden wegwijnen vanwege hun ongerechtigheid, en ook vanwege de ongerechtigheden hunner vadersen zullen zij, evenals dezen, wegwijnen" (Levitic. 26:39), geven zij onomwonden aan

hun wanhoopstemming aldus uiting: "Onze overtredingen en onze zonden rusten op ons en daardoor kwijnen wij weg — hoe zouden wij dan leven?"

Dacht men vroeger licht te zien ook daar waar geen licht was, nu is alles zó donker geworden, dat de een vertwijfeld tot de ander zegt, dat het nu gedaan is, voor altijd gedaan. Verdwenen is voorgoed de droom van herstel en glorie, en boven de poort der ballingschap leest nu ieder het vlamvend opschrift: laat varen alle hoop, gij die hier binnentreedt! Inferno — de hel — duisternis aan alle kanten! De rouwklagers gaan door de straten en roepen een ieder die nog lachen durft toe:

"Raakt het u niet, gij allen die voorbij gaat? Aanschouwt en ziet, of er een smart is als de smart die mij werd aangedaan, waarmee de Here mij in kommer dompelde ten dage van Zijn brandende toorn".

"Zwaar weegt het juk mijner overtredingen, door Zijn hand ineengevlochten; zij liggen op mijn hals, het heeft mijn kracht doen struikelen; de Here heeft mij overgegeven in de macht van hen, tegenover wie ik niet staande kon blijven". (Klaagl. 1:12, 14)

Er is in deze doffe klachten één element, dat *weldadig* aandoet.

Het *schuldbewustzijn* is weer ontwaakt.

Met onverklaarbare gemakkelijkerheid waren ze tot nog toe over hun schuld heengelopen, maar mi erkennen zij dan toch openlijk: "onze *overtredingen* en onze *zonden* rusten op ons en daardoor kwijnen wij weg".

Dit geeft goede moed!

Maar wanneer zij daar de twijfelmoedige vraag op laten volgen: "hoe zouden wij dan leven?"; als het voor hun zielsbesef nu ineens zó donker wordt, dat alle hoop op herstel geheel en al uitgesloten schijnt; wanneer de last van hun zonden zó zwaar wordt, dat ze uitroepen: nu zinken wij voor altijd weg in de dood! — dan is *dit* pessimisme even ongegrond en zondig als het optimisme van zopas. Het luchthartig optimisme miskent de ernst der zonde en speelt met de deugd van Gods gerechtigheid; het moedeloos pessimisme doet ernstig tekort aan de deugden van Gods barmhartigheid en trouw. Vooral Gods trouw! De trouw aan Zichzelf. Hoe zou God het ooit met Zichzelf kunnen rijmen, indien Hij Zijn kerk, ook Zijn Oud-Testamentische kerk, grondig vernietigde? Hij verlaat niet wat Zijn hand begon. Niet om ons, maar om Zijn eigen eer!

Daarom is de zonde-droefheid, die in pessimisme overslaat, steeds als ernstige zonde te bestraffen.

Men moet niet beweren, dat het in het geestelijk leven dan toch maar beter is, pessimist dan optimist te zijn. Men kan — zo hoor ik iemand zeggen — z'n zonde toch maar beter te zwaar dan te licht opnemen, en het is aangenamer voor God en de mensen, wanhopig te snikken, dan luchthartig over alles heen te lopen. Ten onrechte! Het is even slecht, Gods barmhartigheid in twijfel te trekken in overmatige droefheid, als Gods recht te vertrappen door 'n slordige wandel. Optimisme en pessimisme zijn beide *zonden*, hoewel elk in andere richting. Het zal wel daarom zijn, dat de Schrift gewoonlijk de vergrotende en overtreffende trap vermijdt. Is een optimist iemand die het beste hoopt, en een pessimist iemand die het slechtste aanvaardt, de Bijbel gebruikt als regel de gewone comperatief, en drukt daarmee alles uit. God is niet best, maar God is goed. Hij schiep de mens niet best, maar goed — daarmee uit.

De droefheid, ook de zonde-droefheid, loopt steeds gevaar eenzijdig te worden.

Met betraande ogen ziet men de dingen niet klaar en helder meer.

Menigeen die bedroefd is over zijn zonde, ziet zich op weg *naar de dood*, terwijl juist *deze droefheid* is de doorbraak *van het leven*.

Een hartelijke droefheid, zegt de Catechismus, is niet het einde, maar het begin; is zelfs niet *voorportaal* van de bekering, maar *stuk* der bekering, van het nieuwe leven zelf: de bekering *is* een hartelijke droefheid dat wij God door onze zonden vertoornd hebben!

Daarom tasten Ezechiëls tijdgenoten ook mis door in hun pessimisme te vragen en te klagen: hoe zouden wij dan leven?

En wonderlijk, de vroeger als pessimist uitgescholden profeet moet nu optimistische klanken doen horen voor de oren der pessimisten van thans.

"Gij nu, mensankind, zeg tot het huis Israëls: Zo waar ik leef, luidt het woord van de Here Here, Ik heb geen behagen in de dood van de goddeloze, maar veeleer daarin, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft".

Vlak tegenover Satan, die in *vernietiging* al zijn behagen stelt, en in ondergang en dood *lust* heeft, staat de Here, die "het" Leven zelf is, en daarom geen lust in dood en vernietiging, maar slechts in het leven en het behoud der mensen kan hebben.

En — tot dit "leven", het nieuwe leven, is het berouw de enge poort!

Dit stuk der bekering is nú dan toch in beginsel bij het getuchtigde volk aanwezig.

Het is nog wel uitsluitend *negatief*: het leedwezen dat zij God door hun zonde vertoornd hebben; zij raken bovendien het spoor bijster, door in 'n wanhoopstemming te vervallen; het *positieve* stuk der bekering: de lust en liefde om naar alle geboden Gods te wandelen, moet nog wel komen.

Maar er is toch iets.

Er ritselt leven.

En daarom mag de profeet tegenover de vertwijfelde vraag der ballingen uit de diepte: "hoe zouden wij dan leven?" de jubelende wedervraag uit de hoogte doen horen: "Waarom zoudt gij sterven, huis Israëls?"

De beide hier getekende stemmingen komen nog steeds in de gemeente des Heren voor.

Daar zijn enerzijds de optimisten, de zieltjes-zonder-zorg. Strijd kennen ze eigenlijk niet. Van enige diepgang in hun leven is niets te bespeuren. De boetepsalmen vinden geen klankbodem in hun hart, en over de vraag: hoe groot mijn zonden en ellenden zijn, glijden ze met 'n glimlach heen. De afgrond van hun eigen hart hebben ze nimmer gepeild, en uit het feit, dat ze goed-gereformeerd zijn, trouw in de kerk komen, de sacramenten niet verwaarlozen, en niemand iets in de weg leggen, concluderen zij, dat alles wel terecht zal komen. Dat wij allen *zondaren* zijn, geven zij onmiddellijk *theoretisch*, toe, maar practisch zitten toch voor hun besef de goddelozen in de bioscoop en de deugdzamen in de kerk. Voor hun eigen goddeloze daden en gedachten weten ze allerlei verontschuldigen aan te voeren, en ze zijn op dat punt verbazend vindingrijk. Hun zonde van gierigheid noemen ze gepaste zuinigheid, en hoogmoed heet in hun woordenboek zelfrespect. Zodra de voorraad van vergoelijkende spreekwijzen voor het verkeerde uitgeput is, zeggen zij dat 'n mens toch maar een mens blijft, en het volmaakte krijg je toch nooit: dit is dan het einde van alle tegenspreken.

Het zijn deze optimisten, die het "beste" verwachten voor hun toekomstig lot, omdat ze zelf "besten" zijn en niet omdat God "goed" is. Daarom is dit optimisme geheel ongegrond, en zal zo zij zich niet bekeren en zij niet slecht willen worden, het allerslechtste hun deel worden: de buitenste duisternis, het eeuwig pessimisme!

Geheel anders gedragen zich de pessimisten in de kerk des Heren.

Bedoeld zijn dan de *heuse* pessimisten, want er zijn er ook, die maar doen "alsof". . . . dat zijn zij, die zichzelf heel ver weggooien en niet uitgepraat raken over het diepe bederf des mensen, maar als ge goed luistert, bemerkt ge dat ze van hun diepgaand "schuldbesef" toch weer een grond van hun zaligheid willen maken, en ze een bewijs van hun "vroomheid" willen geven. Dit zijn de Farizeeën, die een tollenaarspakje hebben aangetrokken, en de hoogmoed gluurt door de scheuren van dit schamel tollenaarskleed heen!

Aan deze schijn-pessimisten verspillen we geen woord.

Maar er zijn er ook, die diep onder de last hunner zonden gebogen gaan. Van het stuk der ellende hebben zij alle paden doorkruist, en alle schuilhoeken gevonden. Er wordt geen zondaar getekend in de Bijbel, of zij herkennen in hem terstond hun eigen beeld, en van de gruwelijkste boosheden hebben ze de zaden in hun eigen hart ontdekt.

Dit laatste is natuurlijk uitnemend.

We kunnen van onszelf nooit te lage gedachten koesteren.

Alle gedachten aangaande onszelf zijn nog te mooi gekleurd, en de werkelijkheid is honderdmaal erger dan wij vermoeden.

Wanneer evenwel dit schuldbesef ontaardt in pessimisme en doffe vertwijfeling, is deze stemming zonder meer te *veroordelen*.

De *kennis* der ellende wordt dan een wellustig rondwroeten in de ellende en een coquetteren met de ellende. Maar dit is het ergste niet. De christen die alleen weet te zuchten en met Ezechiëls tijdgenoten zegt: mijn overtredingen en zonden rusten op mij en ik kwijn weg — hoe zou ik dan leven? — en die in zijn geloofsleven niet verder komt dan een vaag "misschien", zo iemand is niet alleen een slechte aanbeveling voor het evangelie, dat *grote blijdschap* brengt, maar die beledigt God en vertrapt het kruis van Christus.

Aan de voet van het kruis *is* voor pessimisme geen plaats meer.

Golgotha roept luide uit: Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Here Here. Ik heb geen behagen in de dood van de goddeloze.

Het zegt integendeel, dat God de *goddelozen rechtvaardigt*.

Rechtvaardig volk, verheft uw *blijde klanken!*

ZIJ DIE APPLAUDISEREN

En zie, gij zijt hun als iemand, die liefdesliederen zingt, schoon van stem, en een geoefend speler. Zo luisteren zij wel naar uw woorden, maar zij doen er niet naar.

Ezechiël 33:32.

(Vertaling prof. Noordt zij)

Het valse optimisme der hoorders is tot nog toe steeds de muur geweest, waarop de woorden van de prediker zijn kapotgeslagen. Zijn oordeelsprediking heeft niet de minste indruk gemaakt, men heeft het eenvoudig niet willen geloven. Zo was de profeet feitelijk al die tijd, dat hij Jeruzalems ondergang voorzegde, stom geweest, zoals hij zelf zegt. Natuurlijk niet in letterlijke, maar in figuurlijke zin: hij had evengoed zijn mond kunnen houden. Ook dit is weer niet helemaal juist, want het woord Gods keert nooit ledig weder, en het verhardt als het niet vertedert, maar dat verhardingsproces was niet zintuiglijk waar te nemen, en toen er geen ritseling van geloof en berouw te bespeuren viel, leek het wel of er al die tijd een stomme in plaats van een spreker in het midden van Israël geweest was.

Na de inneming van Jeruzalem wordt dit evenwel anders.

In een paar sobere zinnen deelt Ezechiël in dit hoofdstuk dit feit mee. Hoe er een vluchteling uit Jeruzalem gekomen is met de lang voorspelde, maar door niemand geloofde Jobstijding, dat de stad is ingenomen.

Daarop volgt dan de merkwaardige mededeling: "en ik was niet meer stom" (vs 22).

Nu de sombere voorzeggingen door de feiten achterhaald zijn, komt er een merkbare wijziging in de situatie. Ezechiël wordt voor aller oog en oor gerehabiliteerd. Iedereen kan nu zien, dat hij niet zo maar wat zei. En dat de Here door hem gesproken had. De muur van optimistische verwachtingen, die steeds de prediking belemmerd had, is nu tot de grond afgebroken!

Daarom zijn nu de rollen omgekeerd.

Nu moeten de ballingen verstommen.

En kan de stomme profeet vrijuit spreken.

Inderdaad is er dan ook een belangrijke kentering in de kring der ballingen merkbaar.

Van zulk een kentering is nog *geen* sprake bij degenen, die de profeet nu allereerst na dit historisch intermezzo (vs 21, 22) aanspreekt als: "de bewoners van die puinhopen in het land van Israël" (vs 24).

Daarmee zijn bedoeld de lieden, die ook na de inneming van Jeruzalem waren achtergebleven. "Hier en daar waren gewapende benden op het land overgebleven, die in de bergvestingen en holen zich zo goed en zo kwaad als dat ging hadden staande gehouden"¹, 'n soort desperado's dus, zoals tijdens de oorlog de partizanen nog een laatste wanhopige poging deden om de verloren vrijheid te herwinnen.

Het waren ongetwijfeld dappere kerels!

¹ Noordt zij a.w., blz. 344.

Zij leefden in de hoop, de indringer nog wel weer te zullen verdrijven. . dezelfde ijdele waan waarin vóór Jeruzalems val ook Zedekia en de zijnen gevangen zaten: ze hebben dus niets geleerd.

Dit laatste restje beriep zich — ook alweer precies als vroeger — op de historie. Zij waren zonen van Abraham en dies zeiden zij: "Abraham was maar alleen en hij bezat het land; wij zijn velen, aan ons is het land in bezit gegeven" (vs 24).

Ze bedoelden met dat beroep op Abraham, dat hun gering getal helemaal niet behoefde te verhinderen, dat zij straks het hele land heroveren zouden!

Het was dus het oude liedje.

Schijnbaar was het gelovige taal, maar in wezen was het niet anders dan een prat gaan op *uitwendige voorrechten*: wij zijn de *vleselijke* zonen van Abraham, dús zullen wij ook tot zijn erfenis ingaan!

Geestelijke kinderen van Abraham waren ze echter niet, zoals uit Ezechiëls woorden duidelijk blijkt: "Op de bergen² eet gij en gij slaat uw ogen op tot uw schandgoden en vergiet bloed — en dan zoudt gij het land ontvangen ter bezitting?" (vs 25).

Zonder omwegen zegt de profeet hun aan, *dat de erfenis van Abraham niet ten deel kan vallen aan wie de geest van Abraham vreemd is*.

Er is dus bij die groep nog weinig of geen verandering te bespeuren; in de kring der ballingen, waar Ezechiël zelf werkte, is echter een belangrijke kentering gekomen, zoals boven reeds werd aangewezen. Het is goed te merken, dat de profeet in achtung is geklommen, nu door het feit van Jeruzalems val zijn prediking is bevestigd.

Ezechiëls papieren zijn belangrijk gestegen!

Op treffende en levendige wijze wordt dat in het slot van dit hoofdstuk getekend.

Niet alleen wat het *aantal*, maar ook wat de *aandacht* der hoorders betreft, is er vooruitgang te constateren.

Wat het aantal aangaat, — tot nog toe waren het steeds alleen de "oudsten" geweest, die een zekere belangstelling voor de profetie aan de dag legden — al was die belangstelling niet steeds onverdacht —, maar nu komt het volk in drommen opzetten, en de "kerk" blijkt voor de saamgestroomde schare haast te klein.

De een heeft de ander daartoe opgewekt.

Ze zeggen tot elkander: "Kom toch mee en hoor, welk woord er van de Here is uitgegaan" (vs 30).

Zowel bij de muren als aan de huisdeuren is er maar één onderwerp van gesprek: Ezechiël!

In welk huis men ook binnentreedt, en waar men ook op straat komt, de naam van de profeet des Heren is op ieders lippen, en. . . het is ditmaal geen critiek, maar enkel lof. Kolossaal, wat die man preken kan! Hebt u Ezechiël nog niet gehoord? Nee? Dan moet u toch beslist eens meegaan! Een talent dat de man heeft; en een stem! Dat is nu eens 'n echte dominee!

Zó loopt het gerucht over de machtige redenaar door de straten: "gij zijt hun als iemand, die liefdesliederen zingt, schoon van stem, en een geoefend speler!" En elke keer, als Ezechiël weer optreedt, is het zo mogelijk nog voller, en kan men 'n speld horen vallen, zo luistert de saamgepakte schare in gespannen aandacht en met open mond: wat 'n man, wat 'n man!

² Aldus met prof. Noordt zij.

Dit, wat de aandacht der hoorders betreft.

Dat is toch mooi, want het is wel eens heel anders geweest vroeger!

Er is een tijd geweest van harde onverzettelikheden en grimmige tegenstand: "het huis Israëls wil naar u niet luisteren, omdat zij naar Mij niet willen luisteren" (3:7). Maar dat is nu voorbij! Ezechiël heeft weer het oor der mensen en. . . wat ook van betekenis is.. . zij horen hem niet slechts gelaten aan, maar de prediking is voorwerp van gesprek bij de muren en de deuren der huizen. Daarin zijn zij de moderne kerkmensen vooruit, die de preek gehoord heeft en voorts spreekt over de warmte, de koude en wat verder ter tafel zal worden gebracht.

Toch is er slechts verandering aan de *buitenkant*! Van vernieuwing des *harten* is nog steeds geen sprake, en Ezechiël moet zich maar niet te veel illusies maken: hij heeft wel hun *oor*, maar niet hun *hart*. De leeuw, die achter de tralies is opgesloten, *blijft* leeuw. De mensen, die nu aan z'n lippen hangen, zijn nog precies even ver weg als toen ze zich vroeger tegen het woord Gods pantserden. Dat laatste doen ze feitelijk nòg, want — zo acht de Here het nodig Zijn knecht in te lichten — "zij horen uw woorden, maar doen er niet naar,.... hun hart gaat uit naar de woekerwinst. Door de schone *vorm* laten ze zich bekoren en meeslepen, maar de *inhoud* laten ze kalm liggen, deze kerkgangers! Ze knikken Ezechiël hevig toe, prachtig gezegd! Ze applaudiseren luid, maar als de kerk uit is gaan ze stiekem of openlijk door met hun geniepigheiden en bedriegerijen, met hatelijkheden en lasterpraatjes. "Geen zwaan komt zo droog uit het water, afschuddende de druppelen, als de mensen weggelopen onder wat zij hoorden. Het doet niets aan hen; en wat zij er mee doen, dat is slechts het spel hunner ziel van dat ogenblik. Zo gaan zij weg van het Woord; zij gaan weg met zichzelf, zoals ze zijn en zich gevoelen".³

Zo klonken de klanken van het woord Gods slechts tot de oren door, maar als 'n zaad is het niet *ingeplant* in de harten, het droeg dus geen vrucht. Zorgvuldig bleef het hart *gesloten*. Al met al een ijdel spelletje. Ze zijn als de mensen van wie *Jacobus* zegt dat ze wel 'n ogenblik hun aangeboren aangezicht in een *spiegel* bemerken, maar daarna heengaan en vergeten hoedanig zij waren. O, als het woord verlaagd wordt tot *spiegel*. Een spiegel, die *bekoort* — in plaats van zaad dat *leven brengt*. Een spiegel die het zelfbehagen opwekt— instêe van 'n hamer die dat kapot slaat en tot zelfmishagen brengt! Een spiegel is een nuttig ding: men schuift even z'n das recht, of schikt z'n kleed. *Maar spiegels veranderen geen harten!*

Gelijk het was in de dagen van Ezechiël (en eeuwen later in de dagen van *Jacobus*!) alzo zal het zijn in de dag van de Zoon des mensen. Zij aten en dronken, bouwden en plantten; zij keurden kandidaten en dominees, en juichten die toe of uitten hun critiek, al naar het viel; zij gokten en gierden, kibbelden en keven, zij luisterden naar het Woord, maar deden er niet naar, want hun hart ging uit naar woekerwinst, totdat de dag kwam waarop zij — telaar bemerkten, dat er niet maar 'n machtig kanselredenaar met schone stem, maar een profeet des Heren in hun midden geweest was, naar wiens vermaan zij plotseling weigerden te horen.

Aan het applaus der handen paarden zij niet het amen des harten!

Hoe ernstig is hier het woord des Heren zowel voor de *prediker* als voor de *hoorder*!

Voor de *prediker* allereerst, die zich bewust moet zijn dat zijn taak niet is met schone stem liefdesliederen te zingen, en daarmee te bekoren. Of, om in de stijl van *Jacobus* te blijven: om het Woord te misbruiken als een spiegel, waarin de mens slechts zichzelf ziet. "Dan wordt de bediening des Woords een praten, wat de mensenharten zelf al mompelen; een zeggen wat zij zelf zeggen; een spiegelspel, hoogstens een kunstig spiegelspel, voor hun genot en vermaak

³ Sikkels: Daders des Woords, blz. 69, 70.

en zelfvoldoening; een vertoning van mensenbeelden."⁴

Dan wordt de kerk een bioscoop, waar de mens zichzelf ziet op het witte doek.

"Gij kunt dat spiegelspel voortzetten heel hun leven tot uw eigen emeritaat toe. Maar gij doet zo niets met het Woord, en zij doen er zo ook niet mee".

Het is "geen zeggen in de naam van God, dat als de ploegschaar snijdt door de ziel, en dat het Woord Gods *inplant* in de ziel, opdat zij er niet meer afkan, maar er door beheerst wordt, er mee en er in leven moet. Het Woord moet zijn met macht. Het moet in onderwijs en lering, maar allermeeest in de Dienst des Woords, bezit nemen van ziel en gees. Anders is het onvruchtbaar"⁵.

Ernstig is dit woord niet minder voor de *hoorders*!

Elk horen van preken is ijdel en onvruchtbaar, als wij niet geworden zijn *daders des Woords*.

Dat wil natuurlijk niet zeggen: nadoeners van het woord. . . een nadoen van wat in de preek ons is voorgezegd. Dat zou zijn een fabriceren van kunstbloemen, inplaats dat het echte leven groeit. Wie het woord hoort en bewaart, die leeft uit het woord, zoals het zaad dat in de aarde *ontvangen* is, ontkiemt en vrucht draagt, dertig-, zestig-, ja honderdvoud.

Zalig zijn niet degenen die tot elkander zeggen: "kom toch mee en hoor, welk woord er van de Here is uitgegaan".

Maar "zalig zijn zij die het woord Gods horen en het bewaren"!

⁴ Idem, blz. 70.

⁵ Sikkel a.w., blz. 70, 71.

EEN PREEK VOOR "HERDERS EN LERAARS"

Daarom, gij herders, hoort des Heren woord.

Ezechiël 34:7.

Daarom, gij *herders*, hoort des Heren woord.

Gewoonlijk zijn de herders en leraars aan het woord. Dat is zo hun ambt en beroep, om het woord te voeren, en het woord te vragen. Zij plegen te zeggen: daarom, gij schapen, gij gemeente, hoort des Heren woord. Zolang deze woordvoerder goed staat voor God, sluit hij *zichzelf* bij die schapen in en weet hij dat hijzelf, de herder, misschien het verst-afgedwaalde schaap is van heel de kudde. Dan préékt hij voor *zichzelf*, en bedoelt hij, vooral als hij heel scherp wordt, niet 'n bepaald gemeentelid, maar zichzelf. Dan wordt dominee "persoonlijk", maar dan in de goede zin. Hij is dan deemoedig genoeg om toe te stemmen wat iemand¹ schreef: "een dominee, een voorzitter van dit of dat, een ijveraar hier en daar, slaan meestal een beter figuur in de kerk en op de vergadering, dan in de huiskamer. Mijn vrouw heeft tenminste niet zo'n hoge dunk van mij als jullie. Laten we dat maar eerlijk bekennen". Intussen is lang niet iedereen daar nog aan toe. Vooral wie gewend is veel het woord te *voeren*, wordt al slechter gedisponeerd om het woord te *horen*. "Kann auch ein Pastor selig werden?"² is de veelzeggende titel van 'n boekje. Er behoort blijkbaar heel wat toe, om pastoors, dominees, herders en leraars en ouderlingen er van te overtuigen "hoe groot hun zonden en ellenden zijn". Het is daarom goed, dat de Bijbel nu maar eens ronduit zegt: gij *herders*, hoort des Heren woord. En de critiek van God, hier geuit tot de "slechte herders", overtreft in *felheid* elke critiek van 'n gemeentelid over z'n dominee. Misschien ook in *billijkheid*.

Ik heb nu zo maar pardoes van de "herders", die Ezechiël aanspreekt, dominees gemaakt. Deze zijn natuurlijk niet in de eerste plaats *bedoeld*. Ook niet uitsluitend. Er worden ook "schapen" mee bedoeld, doodgewone gemeenteleden — nochtans dragers van het "ambt" aller gelovigen, zoals straks blijken zal. Maar wanneer ik nu eerst 'n beetje behoorlijk exegetisch te werk zal gaan, dan dient opgemerkt, dat Ezechiël thans op het oog heeft in de eerste plaats Israëls *koningen*. Men weet, dat de koningen oudtijds "herders der volken" werden genoemd: de koninklijke scepter is gegroeid uit de patriarchale herdersstaf. Abraham was herder en vorst tegelijk. Israëls *koningen* zijn het dus, die de profeet onbarmhartig de waarheid zegt hier, ja, profeten durven wel! "Maar dan voorts de brede kring van hen, die naast de koning leiding hadden te geven aan het volk, dus de stamhoofden, de hoge ambtenaren."³

Wat wordt hun verweten?

Dit: "Zo zegt de Here Here: wee de herders van Israël, die zichzelf weiden! Moeten de herders niet de schapen weiden?" (vs 2). Zij hebben dus slechts eigen voordeel gezocht, en naar de schapen niet omgezien, tenzij om er van te trekken en er van te eten. Heel scherp wordt dit eerst *positief* gezegd in vs 3: "het vet eet gij, met de wol kleedt gij u, het gemeste slacht gij, maar de schapen weidt gij niet".

En op deze zonden van *bedrijf* volgen dan *negatief* die van *nalatigheid* in vs 4: "het zwakke

¹ Ds J. Overduin: Voor God en Zijn heilige gemeente, blz. 25.

² Kan ook een dominee zalig worden?

³ Noordtjij a.w., blz. 347/48.

versterkt gij niet, het zieke geneest gij niet, het gewonde verbindt gij niet, het afgedwaalde haalt gij niet terug, het verlorene zoekt gij niet, maar gij heerst over hen, met hardheid en geweldenaarij".

De gevolgen van dit uitbuitsysteem en dit aan-hun-lot-overlaten bleven natuurlijk niet uit.

"Zij raken verstrooid, omdat er geen herder is" (vs 5). "Mijn schapen dwalen rond op alle bergen en op elke hoge heuvel; over de gehele aarde zijn Mijn schapen verstrooid zonder dat er iemand is die naar hen vraagt of ze zoekt". (vs 6) De profeet doelt met die "verstrooiing" niet op de ballingschap, maar op het feit, dat velen uitweken naar naburige landen. Niet alleen de prachtige nationale eenheid werd zodoende gebroken, maar ook doordat deze lieden de afgoderij der heidenen, waartussen ze verzeild raakten, overnamen⁴, zonken zeer velen van 's Heren volk in het heidendom weg. Precies op dezelfde wijze als vele "doopleden" in de "wereld" ondergaan, of wie weet op welke hoge heuvels van sectarisme ronddwalen, en de kerk wordt gedecimeerd "omdat niemand naar hen vraagt of ze zoekt".

Dit misdrijf werd dan gepleegd aan "Mijn" schapen, zoals ze uitdrukkelijk genoemd worden: het is niet alleen een vergrijp aan de kudde, maar bovenal aan de grote Herder der schapen; met Zijn eigendom hebben ze roekeloos omgesprongen, en daarom zal de Here naar *Zijn* schapen vragen!

Hiermee is dan deze tragedie van de herders en de schapen in "het verband" verklaard.

We kunnen nú veilig tot de "herders en leraars" terugkeren.

Ik moest daar maar niet teveel van zeggen! Zeker, er zouden hier pikante dingen te zeggen zijn van herders, die zichzelf weiden, en niet de schapen. Van dominees, die naar men zegt op hoge tractementen azen en de schapen uitmergelen; van anderen die lezingen houden, boeken schrijven, druk aan evangelisatie doen, maar naar hun eigen schapen niet omkijken en het aangezicht hunner schapen niet kennen; of van derden die zo geleerd preken en van de preek een weide maken waarin ze zelf naar hartelust grasduinen, zonder dat de schaapjes er 'n woord van begrijpen zodat de stakkerds maar naar 'n andere kerk lopen, waar de dominee zo echt kan preken van hart tot hart. . . inderdaad, het dwalen op alle bergen en op iedere hoge heuvel is nog zeer actueel in ons kerkelijk leven. De tijd zou mij ontbreken, indien ik moest verhalen al de ondeugden der slechte herders van tegenwoordig. Ik zal er niet aan beginnen, want er zijn anderen, meer bevoegd en minder bevooroordeeld, die het kunnen. Bovendien wil ik niet de schijn op mij laden, m'n collega's de les te lezen. Alleen wil ik zeggen dat ik (en naar ik geloof elke herder) Ezechiël 34 niet lezen kan zonder diep te blozen en zeer te vrezen. En als daar ergens een vrijmoedige criticus het woord neemt, dan ben ik geneigd te antwoorden: zwijg gij stil, ik weet het óók wel; ik heb de critiek van God over de bediening van mijn ambt gehoord, want ik heb dat boek van Ezechiël gelezen en gegeten en het was bitter in mijn buik, bitter. . . !

Als gij, mijn broeder-criticus, nu helemaal uitgesproken zijt, en alles gezegd hebt wat ge van "die dominees" op het hart hadt — en ge hebt gemerkt, ik heb gewillig geluisterd —, dan zou ik nu wel eens willen informeren naar de wijze waarop gij *uw* ambt bezig zijt te vervullen, uw *ambt van gelovige*, weet ge?

Laat ons eens nagaan, wat dat onder meer voor u inhoudt!

Gij zijt als gelovige van de nieuwe dag niet maar een onmondig schaap van de kudde, dat geleid wordt, maar ge hebt ook mee de leiding te géven. Ge zijt ambtsdrager: profeet, priester, maar ook koning; en nietwaar, we hebben zopas samen vastgesteld: koning is

⁴ Dit wordt te kennen gegeven door het dwalen op elke hoge heuvel: de "hoogte" als afgodische cultusplaats.

herder! Gij hebt dus óók de taak om *herderlijke arbeid* te verrichten, en *het verlorene te zoeken!*

Niet voor niets wordt in Lukas 15 de gelijkenis van de goede herder, die het verlorene schaap zoekt, *aangevuld* met die van de *vrouw*, die de verloren penning zoekt, en die *vrouw* is het beeld der *gemeente*.

Hoe staat het dus met úw opzoekend, herderlijk werk?

Wat doet gij voor de evangelisatie?

Dat is maar niet het werk van 'n dominee of een hulpprediker of van de een of ander die er voor "voelt". Ik hoor iemand ⁵ terecht uitroepen: "O, al die aparte categorieën van het volk Gods: die schoolbestuursmensen, die Commissie-van-Beheer-mensen, die Evangelisatiemensen. Die zich met de volle breedte van hun corpus op een bepaald werk neerlaten en zeggen: dat is *mijn* werk! Daar heb ik kaas van gegeten! Daar heb ik zin in! Die afgescheurde takken van de volle boom!"

En ik hoor dezelfde deze stelling verdedigen: "Het subject (onderwerp) van de Evangelisatie is de *Kerk*, als de bewuste en geheiligde Verbondsgemeenschap"⁶. Van de geestelijke en kerkelijke hamsteraars zegt deze broeder dan rake dingen: "Het geslacht van holle, bolle Gijzen, die series preken verslinden, en. . . die toch van de honger niet slapen — is zeer groot". "Voor velen is de kerk als het ware de hemeldiligence, waarvan zij zich angstig afvragen: kan er nog eentje bij?" Om dan te besluiten met de vermaning: "Wij zijn maar geen slikkers van preekpastilles, contribuanten van de Commissie van beheer, wij moeten zelf levende leden van de kerk zijn, staan in het ambt der gelovigen"⁷.

Inderdaad.

Maar wat komt er van de *uitoefening* van ons "ambt van gelovige" terecht? Ik meen dat het billijk is, alvorens wij becritiseren het *speciale* ambt der ambtsdragers, bij onszelf te beginnen — bij het algemene ambt dat we allen dragen. Ik spreek nu niet eens over ons priestelijke en profetische ambt; beperk me thans uitsluitend tot dat koninklijk-herderlijke ambt om de afgedwaalden te zoeken en naar hen te vragen. . . wat komt dáárvan terecht? Wij moeten ons elke dag wel diep schamen voor de engelen — wij, de zonen, voor de knechten van God — zo dikwijls we bidden: "en dat een iegelijk zijn ambt (van gelovige) en beroep zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren als de engelen in de hemel doen". De engelen verblijden zich over één zondaar die zich bekeért, maaide kinderen in huis grommen: komt die schooier óók al in de kerk? Zeker om wat van de diaconie te krijgen! De engelen beijveren zich om te hulp te snellen degenen *die de zaligheid beërven zullen*, maar wij zeggen: laat ze maar komen, als ze willen, de kerkdeuren staan immers open!

Gewillig en getrouw, jawel! Maar als er werkers voor de evangelisatie moeten gevonden worden, trekt de een na de ander zich terug. De een zegt: ik kan dat niet, zonder blijkbaar met z'n onmacht naar Jezus te gaan, want dan zou hij ervaren: ik vermag *alle* dingen door Christus, die mij kracht geeft. Een tweede beweert: ik *voel* er niet voor, alsof dit een kwestie van sentiment en willekeur en niet van *ambtsbediening* was! Stel u 'n ouderling voor die zei: "in 't bankje zitten" wil ik wel, maar huisbezoek — daar voel ik niet voor. Of 'n dominee die beweerde: preken zal ik doen, maar catechiseren, dat lijkt me niet. Dat alles is even dwaas als een christen-koning-herder die zijn *ambt* niet getrouw bedient in het zoeken van het verlorene.

⁵ N. Baas in "In de lijn des Verbonds", referaat opgenomen in het Jaarboekje v. d. evangelisatie 1936, blz. 53.

⁶ Idem, blz. 54.

⁷ Idem, blz. 54, 55.

Dat velen uit Israël in het heidendom verzonken lagen, dat *verwijt* God aan de herders (hoewel 't ook de schuld van de schapen was), en dat velen uit ons volk erger dan heidenen geworden zijn, dat verwijt de Here aan *ons*. Aan ons allen met elkaar.

Het zijn *Mijn* schapen, zegt God.

Schapen, die van óns kerkelijk stalletje *niet* zijn, maar van *Zijn* stal, want het terrein der verlossing is waarlijk nog wat breder dan dat van onze kerk en de kring des Verbonds sluit zich niet af rondom de muren van ons Sion — en "laat ons oppassen dat wij van het Verbond Gods niet een soort van smalle kerkeraad gaan maken"⁸.

Laten wij ons wel wachten, ons aan Gods eigendommen te vergrijpen, door tegenover de afgedwaalde schapen een onverschillige houding aan te nemen of hooghartig te zijn, met zoiets als: je mocht willen, dat je ook zover was als ik!

Ziehier dan de preek voor de herders en leraars.

We hebben die herders en leraars nu niet alleen zien staan op de kansel, of zien zitten in het ouderlingengestoelte, maar overal verspreid in de kerkbanken... zó negeerden wij niet het Pinksterfeest, waardoor al het volk des Heren tot profeten, herders en leraars werden gepromoveerd. Weest dan niet als zoveel doctores, die na hun promotie niets meer van zich laten horen.

Gij herders, hoort des Heren woord!

⁸ Baas, a.w., blz. 47.

EEN PREEK VOOR DE SCHAPEN

En gij, Mijn schapen, zo zegt de Here Here, zie, Ik zal rechtspreken tussen het ene schaap en het andere, tussen de rammen en de bokken.

Ezechiël 34:17.

We hebben de laatste maal geluisterd naar de preek voor de "herders en leraars", en willen daarom nú horen naar wat de Here tot en over de "schapen" te zeggen heeft. Dit is billijk; ieder op z'n beurt.

Wat die herders betreft, we vernamen dat daarmee in eerste instantie Israëls *koningen* bedoeld waren, en deze hadden 't er maar slecht afgebracht over 't algemeen. Hun theocratische roeping, om ware herders van hun volk en vaders des vaderlands te zijn, hebben ze niet vervuld. Toch waren ze niet voor niets op de troon gezet. Ze hebben namelijk de bedding van het heimwee naar de Messias, de ware Vorst en Herder, in het volksleven dieper gegraven! De rol die ze speelden was dus wel erg negatief en ook vrij droevig, maar daarin hebben ze dan toch Gods Raad gediend.

Als nu die slechte herders kort en goed afgezet worden, en de laatste Davidszoon in ballingschap is gegaan, betekent dit dan ook *niet* de totale ondergang der schapen. Integendeel, het is hun verlossing. De Here zal nu Zelf de verzorging der schapen op Zich nemen, en Hij zal Zijn knecht David tot een herder over hen stellen (vs 23). Het Messiaanse licht breekt door de wolken. Voor de deur staat Hij, die zeggen zal: Ik ben de *goede Herder*.

In een *drietal trekken* wordt ons in dit hoofdstuk meegedeeld hoe de Here in en door Jezus Christus Zijn herdersambt vervullen zal.

Vooreerst wordt gezegd, dat de Here Zijn schapen *redden* zal uit alle plaatsen waar zij op de dag van wolken en duisternis verstrooid zijn geraakt (vs 12). Dit ziet vanzelfsprekend op de terugkeer uit de ballingschap. In het vreemde land is de kudde verstrooid. Daar hoonde men Sion naar hartelust. En men spoog Sion in 't gelaat, en men trapte het in 't slijk. Maar deze nacht van verdrukking is niet het einde. De grote Herder der schapen zal naar de kudde weer vragen, en zal haar vergaderen en terugleiden naar het land der vaders — dit is het begin der verlossing.

We denken bij deze overheersing van Babel terstond aan de heerschappij des Satans, en we beginnen als vanzelf te zingen Zondag 1, want dit is geen dogma alleen, maar een lied: "dat ik met lichaam en ziel in leven en sterven niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald (de goede Herder stelt immers Zijn leven voor de schapen?) en mij *uit alle geweld des Satans verlost heeft*".

Bij deze aanvankelijke verlossing blijft het echter niet.

Dit zou slechts een *halve* verlossing betekenen!

Wie haalt alleen een drenkeling *uit* het water, om hem daarna aan de kant te laten liggen en verder aan z'n lot over te laten? "En alzo *bewaart*, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan."

Zó gaat onze belijdenis verder. En zó gaat ook de Schrift verder.

Want op de eerste trek, de redding, laat Ezechiël nu een tweede trek volgen in de tekening van de goede Herder: de *verzorging*.

"In een goede weide zal Ik ze weiden, en op de hoge bergen van Israël zal hun weideplaats zijn" (vs 14).

Vooraf het noemen van die *hoge bergen* is tekenend.

De hoogten waren in de regel kaal, en niet de meest uitgezochte weide-plaatsen. Daarvoor moet men in de valleien zijn, aan de zeer stille wateren. De belofte, dat de kale hoogten zelfs in weideplaatsen zullen worden veranderd, is daarom belofte van *overvloed*, precies zoals Jezus zeide: ze zullen weide hebben en *overvloed* hebben.

Derhalve zijn Gods schapen geen schapen van de *heide*, maar "schapen Mijner *weide*". Er is bij Hem *altijd* overvloed, hoe kaal schijnbaar ook de hoogte is, die wij bestijgen moeten. Hoe dikwijls gebeurt het niet, dat we eerst bij onszelf dachten: daar zal het nooit uit te houden zijn: de weg is zo steil, en de vlakte zo dor, en als we er eenmaal bovenop waren, zouden we best zo maar Psalm 23 hebben willen zingen: de Heer is mijn Herder, 'k heb al wat mij lust!

Als men eens een enquête houdt onder de schapen, en men vraagt zo bij het huisbezoek: nu, hoe hebt ge 't in Gods weide? dan antwoorden de meesten: nu, zo half en half. Dat gaat bij afwisseling. Vandaag zus en morgen zo. Nu eens wat meer, dan eens wat minder. Overvloed zelden!

Ik merk in de bijbel geen spoor van die halfheid!

De Here zegt nooit: Ik zal *déze* berghoogte tot een weideplaats maken, maar gindse niet, daar moet ge zelf maar overheen en doorheen zien te komen! Hij belooft nergens: vandaag zal Ik u overvloed schenken, maar morgen is 't mondjesmaat.

Gods beloften zijn steeds zonder enige begrenzing: overvloed!

De ervaring van dat "half om half" zal dan ook wel aan de schapen zelf liggen.

En dat is inderdaad het geval!

De Here begint namelijk nooit, ons die goede weideplaats terstond te laten zien. Die *is* er wel, daarginds op die hoogte die wij uit de verte als erg kaal en onvruchtbaar aanzien, maar daar bespeuren we voorlopig nog niets van. *Wij* zien alleen de steilte, en nu vraagt de Here *niets anders*, dan dat we maar achter Hem aan zullen komen, en gewillig die weg naar de hoogte betreden.

En dat willen de eigenwijze schapen nu juist niet.

"Als we eens een ander paadje gingen zoeken, een paadje op eigen gelegenheid! Als we eens over dat hek daar aan de andere kant heenklauterden en daar ginds in dat weiland aan de overzijde gingen lopen, wel niet òp de weg, maar naast de weg, en toch ook in dezelfde richting en zoveel aangenamer!.... En ach, als we voor dergelijke verzoeken bezwijken, *dan is de belofte voor ons verloren*. Die dingen breken zo vreselijk op. Een zelfgekozen weg wordt altijd een weg van doornen."¹

Daarom is het zovaak half en half!

Daarom kunnen we ook zo weinig Luthers spreuk tot de onze maken: "des Christens hart op rozen gaat, ook als het onder 't kruize staat".

Aan het volgen, of liever: het *niet* volgen van de goede Herder, ligt het; niet aan de

¹ Dr A. J. Th. Jonker: Doodsschaduw en Morgenstond, blz. 60, 61.

verzorging. Die is best. . . opdat zij het leven hebben en *overvloed* hebben!

Nog een derde trek voegt Ezechiël hieraan toe.

Niet alleen *redt* deze Herder de schapen van de vijandige machten, en niet alleen geeft Hij ze overvloed, maar. . . Hij *schift* ook!

Binnen de kring der schapen zelf blijkt een scheiding nog weer noodzakelijk.

De goede Herder haalt niet slechts de kudde uit de macht van de overheersers vandaan, maar hij haalt ook het ene schaap weg van het andere. . .: "en gij, Mijn schapen, zo zegt de Here Here, zie, Ik zal rechtspreken tussen het ene schaap en het andere, tussen de rammen en de bokken".

Zó waar is het dus, dat de scheidslijn tussen kerk en wereld niet langs de kerkdeur heen loopt, maar dwars dóór de kerken en door de gezinnen! Met de uitleiding der kudde uit Babel, uit de wereld, is de herderstaak niet afgelopen. Het schiftend werk gaat dóór... de schapen van de bokken. De nalezing wordt gehouden. Het zijn niet allen koks die lange messen dragen, nee, waarlijk niet. Het zijn niet allen "schapen", die zich bij de kudde gevoegd hebben, ook dat niet! Het is niet alles Israël, wat Israël genaamd wordt, dat evenmin!

Wat is er toch aan de hand met de kudde?

Wel, de profeet laat ons het weinig verheffende schouwspel zien van ruzie in de schaapskooi van Christus!

Er zijn er, zegt hij, die "met flank en schouder" werken, om het zwakke weg te dringen, en die zolang met de hoornen stoten, tot die zwakken naar buiten gedreven zijn (vs 21). Dat zijn de bokken! De echte vechtersbazen. Van schapen kan men zoiets verwachten. De beesten wéten niet beter. Maar als mensen zoiets doen, wordt het erger. Want mensen beschikken over veel geraffineerder middelen dan flank en schouder en poten, om elkaar weg te duwen en te vertrappen. De mens kan, wat een dier nog niet eens kan: hij kan *haten*. En hij stelt de meest verfijnde instrumenten in dienst van z'n haat. Dat behoeven nog niet eens gifgassen of mitrailleurs te wezen. Hij kan het soms ook wel af met z'n tong, die vol dodelijk venijn is, of met z'n pen, het verlengstuk van z'n tong! Het gaat die bokken en schapen tenslotte alleen om een brok meer of minder, maar de mensen duwen elkaar weg en vertrappen elkaar uit pure haat!

Nóg erger wordt dit, als het plaats grijpt onder *gelovige* mensen: schapen van één kudde!

Helaas, we kennen dat, ook in de kerk, dat werken met de ellebogen, en met scherpe woorden en pennen, en dat wegdringen en bedreigen van elkander. Doet geen ding door twisting of ijdele eer!. . . jawel, zó staat het in onze Bijbel, en pas op, zeggen we, blijf van dat woord af. Das Wort sie sollen lassen stehn! Ja, vooral staan laten dat woord, stokstijf staan laten op papier. Laat het vooral niet overspringen in onze harten, en dat dat woord vooral niet in beweging kome, opdat het *ons* niet bewege. Want we doen veel te graag van alls door twisting en ijdele eer. Ruzie in de schaapskooi van Christus! En waar al niet om? Ja, we schamen onszelf als we nagaan, waar het ook weer precies om was! Zo wordt de "strijdende kerk" een kerk, die zichzelf bestrijdt en verteert, en vult het strijdperk zich met ridders; roofridders dan wel te verstaan, die elkander te lijf gaan. Zalig zijn de ruziemakers, zegt men nu, in plaats van zalig zijn de vredestichters!

Het ergste van dit bedrijf is, zegt Ezechiël, dat zodoende de spijs voor de kleinen en zwakken *ongenietbaar* wordt. De ruziemakers *zijn* niet alleen zèlf ongenietbaar, maar ze *maken* alles ongenietbaar!

In profetische ironie stelt Ezechiël namelijk de vraag: "Is het u niet genoeg, dat gij de beste

weide afweidt en de rest van de weiden met uw hoeven vertreedt; dat gij het helderste water drinkt en wat overblijft met uw hoeven vertroebelt?" (vs 18).

Enerzijds zorgen deze lieden dus voor zichzelf het beste van het allerbeste te krijgen. Zij hebben de zuiverste waarheid; zij behoren bij de zuiverste kerk; zij zijn de verdedigers en beschermers van het geloof, en goede paladijnen van de Here, die hen voor hun grote verdiensten wel erg dankbaar mag zijn. Zij weiden de beste weiden af, en zoeken de beste dominees uit. Ze zijn proevers en keurders van preken en verdringen elkander in de overvolle beurten.

Preekschuimers in één woord!

Zó is het, zolang zij in de kerk zitten! Maar in hun gezin en in het publieke leven slaan ze lang dat goede figuur niet. Dan zijn die weidende schapen ineens zulke stotige bokken geworden en hebben ze zo met de poten gewerkt, dat anderen zeggen: nee, dat lust ik niet! Dat water is mij te troebel. Deze prijs is ongenietbaar. Dat ligt dan niet aan het water, want dat is helder genoeg, en niet aan de spijs, want die is goed, maar aan die dringers en trappers, die geestelijke egoïsten, die het alles vertroebelen en ongenietbaar maken!

Wat een grote verantwoordelijkheid hebben de "schapen Mijner weide" toch!

Hoe kunnen zij door hun gedrang en ruzie alles zó grondig bederven, dat anderen zeggen kunnen: dat brood des levens, dat lust ik niet; en dat dwalende schapen nóg verder van de schaapskooi worden weggedreven!

Toch zal de "goede Herder" dit niet gedogen!

Inderdaad, de Herder is er ook nog. We zouden Hem bijna uit 't oog verloren hebben door de aandacht, die we bij de schapen en de bokken moesten hebben.

De goede Herder is bijzonder met het lot der "zwakken" begaan!

Hij laat desnoods die negen en negentig beste, vette, schuimende en stotende schapen — die zich om het zwakke niet bekommeren — alleen, om het verloren schaapje te zoeken.

En gij, Mijn schapen, zó spreekt de Here Here. Hóórt gij Hem spreken? En wilt gij u door Zijn woord van uw egoïsme laten verlossen, en van uw twisting en ijdele eer, en uw schoppen en slaan? Want geen vlees en bloed, geen flank en schouder, geen ellebogen en venijnige tongen zullen het koninkrijk Gods beërven kunnen.

"En al de volken zullen vóór Hem verzameld worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, zoals de herder de schapen scheidt van de bokken, en Hij zal de schapen zetten aan Zijn rechterhand en de bokken aan Zijn

linkerhand." (Math. 25:32, 33)

Dit was dan de preek voor de schapen.

Misschien ook voor de herders en leraars.

Met de herders zijn we de laatste keer bij de schapen uitgekomen. Het is billijk, dat we nu met de schapen bij de herders terechtkomen. Elk z'n beurt!

DE NOODDRUFT DER HEILIGEN

Zodat er in het land geen verhongerden meer zullen zijn.

Ezechiël 34:29m.

(Vertaling prof. Noordt zij)

Nadat de profeet eerst het zijne heeft gezegd over de herders die géén herders, en over de schapen die géén schapen, maar bokken zijn, richt zijn profetische blik zich eindelijk op de ware herder en vorst, die komen zal.

"Dan zal Ik één herder aanstellen over hen, die hen weiden zal: Mijn knecht David; hij zal ze weiden, die zal hun tot herder zijn. En Ik, de Here, zal hun tot een God zijn, en Mijn knecht David zal vorst wezen in hun midden." (vs 23, 24)

Wij behoeven er zeker niet lang naar te raden, wie met deze "ware David" bedoeld wordt, al wordt Zijn naam niet voluit geschreven: het is Christus Zelf, de Man naar Gods hart, de Spruit uit de afgehouden tronk van Isai.

Een schitterende toekomst wordt onder Zijn koningschap door Ezechiël voorspeld.

Niet alleen blijkt, dat het volk des Heren weer *uit* de ballingschap te voorschijn komen zal, zodat met het roemloos einde van de laatste Davids-zoon, Zedekia, het einde nog niet gekomen is. maar het valk zal zelfs veel glorieuzer uit dat graf verrijzen, dan het er in gegaan is: als één ongedeelde natie zal het weer voor het voetlicht treden: de splitsing van het rijk behoort tot het droef verleden; het zal één kudde zijn onder één herder.

De profeet vergeet ook niet, de keur van zegeningen van het toekomstige Godsrijk voor de bedroefde ballingen uit te stallen.

En dan *begint* hij niet — die het leest, die merke daarop — met te zeggen, welke weldaden en lekkernijen zij straks te genieten zullen krijgen, maar wel hoe heerlijk het is, dat de gebroken gemeenschap weer hersteld zal zijn, en dat er weer harmonie, vrede is tussen de Here en Zijn volk.

Immers, vóórdát al de genietingen van dat vrederijk breed worden uitgemeten, wordt eerst *de* grote zegen in uitzicht gesteld: "Ik zal met hen een verbond des vredes sluiten" (vs 25).

Dit is het eerste en het voornaamste.

De "vrede" is de toestand van harmonie, eensgezindheid tussen de Here en Zijn volk. En door het "verbond" zullen beide partijen zich gebonden weten, om die "vrede", die eenheid te bewaren.

Dit gaat dus vóórop, en hierdoor worden wij allen beschaamd.

Al te dikwijls moeten we er onszelf op betrappen, dat het ons meer om des Heren gaven, en Zijn goede weiden, dan om de Here Zelf te doen is. We verstaan dan nog niet, dat de Schrift niet zegt: die alles *van* de Here verwachten, maar die de Here *Zelf* verwachten, zullen de kracht vernieuwen. We zijn dan ook nog niet waar Thomas à Kempis was, toen hij uitriep: "Wat gij mij ook schenkt, o God, het is nietig en onvoldoende, als het Uzelf niet is".

Ook het Avondmaalsformulier zet de gemeenschap met de Here Zelf, het verbond des vredes, voorop: "opdat wij door die Geest, die in Christus als in het Hoofd, en in ons als Zijn

lidmaten woont, met Hem waarachtige gemeenschap zouden hebben".

En daarop volgen dan de *gaven* vanzelf: "en al Zijn *goederen*: het eeuwige leven, de gerechtigheid en de heerlijkheid deelachtig worden".

Van die *goederen* zwijgt trouwens ook Ezechiël niet.

Ook die zijn het deel (doch dan ook uitsluitend het deel) van hen die door het verbond des vredes waarachtige gemeenschap met Hem hebben.

In trekken, aan het Palestijnse leven ontleend, wordt dan door de profeet geschetst, hoe na het herstel van de eenheid tussen de Here en Zijn volk ook vanzelf de gevolgen der disharmonie, d.i. der zonde wijken: in het land Kanaän zal Israël veilig wonen, zonder last te hebben van het wild gedierte (vs 25) ; heilaanbrengende regens zullen de akkers vruchtbaar maken (vs 26), zodat het geboomte z'n vrucht en het land z'n opbrengst geeft (vs 27a) ; bovendien zal Israël nu een vrij volk zijn, en niet meer als een lastdier door andere volken worden bereden, want de Here zal, "de stangen van hun juk verbreken, en u bevrijden uit de macht van wie hen knechten" (vs 27b) ; en zo vruchtbaar zullen de akkers zijn, dat het land z'n eigen inwoners zal kunnen voeden: er zullen in het land geen verhongerden meer zijn: men zal zichzelf volkomen kunnen redden. Enerzijds behoeft men niet afhankelijk te zijn van andere volken, en men zal geen koren behoeven te kopen in Egypte; anderzijds behoeft niemand als een Elimelech te emigreren naar Moab; van crisis of crisiswee is in eigen land geen sprake.

Ieder begrijpt, hoe in deze aardse kleuren in laatste instantie een beeld ontworpen wordt van het rijk der glorie, dat eens op de nieuwe aarde, waarboven een nieuwe hemel zich welft, aanbreken zal — in dit opzicht is deze schone profetie nòg steeds niet in vervulling gegaan.

Hoe goed het dan wezen zal voor de schapen Zijner weide onder de goede Herder, zegt ons ook de Nieuw-Testamentische Ezechiël: Johannes. We denken als vanzelf aan die verheven woorden uit Openbaring 7: "Zij zullen niet meer hongeren en niet meer dorsten, ook zal de zon niet op hen vallen, noch enige hitte, want het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hen weiden en hen voeren naar waterbronnen des levens; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen".

Toch is het ons niet geoorloofd, heel deze profetie zonder meer naar de toekomst te verwijzen.

We zijn daartoe al te dikwijls geneigd, en spelen zodoende hen die gaarne smalen van "een wissel op de eeuwigheid", niet weinig in de kaart.

Het moge dan waar zijn, dat de profetieën met Christus' wederkomst *volkomen* in vervulling gaan, met Zijn eerste komst is de vervulling-in-beginsel dan toch reeds gekomen.

Denk slechts aan het eeuwige leven.

Velen denken bij dit "eeuwige leven" terstond aan de toestand na *dit* leven. En men zegt dan, geheel ten onrechte, wanneer iemand sterft, dat hij het tijdelijke met het eeuwige heeft verwisseld.

Deze verwisseling van het tijdelijke met het eeuwige vindt evenwel niet plaats in het uur van uw sterven, maar in het uur van uw geboorte, van uw geestelijke geboorte nl.. . . de wedergeboorte.

Dan krijgt ge deel aan het eeuwige, het onverwoestbare leven.

Die in Mij gelooft, zegt Jezus, *krijgt* niet, maar *heeft* het eeuwige leven.

Ook onze Catechismus spreekt deze zelfde taal.

"Wat gelooft gij van het artikel van het eeuwige leven?

Dat, nademaal ik *nu* het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel (het *is* er dus al in beginsel), ik na dit leven een *volkomen* zaligheid bezitten zal."

Het hemelleven is niet een vreemd element, waarvan ge hier nooit iets bespeurd hebt, maar de *volkomen uitgroei* van wat hier reeds in kiem aanwezig was. Zoals de vrucht groeit uit het zaad. Het leven met God in de hemel is voltooiing van het leven *uit* en *naar* God hier op aarde. Wie dat leven op aarde niet kende, dat nieuwe leven, zal het volkomene in de hemel niet smaken.

Dit geldt niet alleen voor ons *persoonlijk* leven, maar ook voor het leven der *kerk* in haar geheel.

In het leven der kerk moet zich nu reeds iets weerspiegelen van wat het straks in haar triumferende staat zijn zal. Zij, de strijdende kerk op aarde, moet in beginsel iets vertonen van het beeld der triumferende in de hemel. Zij moet zoeken de dingen die boven zijn, d.w.z.: wat in de hemel is trachten te verwerkelijken op aarde. Daarom bidt de kerk van alle eeuwen: Uw wil geschiede, *gelijk in de hemel* also ook op de aarde. De hemel is steeds het ideaal dat de kerk op aarde nastreeft. En zij *kan* dat, omdat het hemelleven in *beginsel* in haar midden aanwezig is.

Om deze reden is de tekening van het Godsrijk in dit hoofdstuk van Ezechiël niet enkel profetie, maar ook reeds een stuk werkelijkheid. . . . in beginsel.

Het zou veel te ver voeren dit op alle detailpunten aan te tonen.

We denken thans alleen aan *déze* trek van het koninkrijk der hemelen, d.i. de kerk van het nieuwe Verbond: "*dat er in het land geen verhongerden meer zullen zijn*".

Men zou kunnen zeggen: ziezo, dat is dan toch in orde. In zeer veel opzichten vertoont het leven der kerk niet het beeld van de hemel, maar op dit stuk toch wel: zij zullen niet meer hongeren: in de noodduft der heiligen wordt door onze kerken voorzien. Paupers en hongerlijders worden er onder de leden der *kerk* althans niet gevonden. Ze mogen er dan soms niet al te breed van rondkomen, maar het gaat toch. Daar zorgen onze broeders diakenen wel voor!

Ik wil in geen enkel opzicht achterblijven in lof voor de diaconale arbeid der kerk! Ook al zou het kunnen zijn, dat er meer leed geleden werd, dan menigeen zou durven vermoeden!

Dit is evenwel de kwestie niet.

Het is niet de vraag *óf* in de noodduft der heiligen wordt voorzien, maar *hoe* dit geschiedt.

En nu wijst de profeet Ezechiël als één trek van het komende Davids-rijk aan, *dat de bewoners van het land door het eigen land kunnen worden gevoed*: men zal niet meer van anderen *afhankelijk* wezen.

Dit wil zeggen voor de kerk van Jezus Christus—want daar spreekt de profeet over en van niets anders—, dat de *heiligen* zelf in de noodduft van hun mede-heiligen voorzien. Als deze "vorst" gekomen is, dan is het zo'n gelukkige tijd, en is er in het land (der kerk) zo'n overvloed, dat *allen* er van kunnen leven. Niet omdat de kinderen Gods in stoffelijk goed rijker zijn dan de kinderen dezer wereld! Het tegendeel is vaak het geval. Niet vele rijken en niet vele edelen. Maar omdat deze kinderen des lichts *déze* grote les geleerd hebben, dat de invloed des enen er is, niet om daarmee te doen wat ieder goed lijkt, maar om de noodduft der anderen te vervullen, opdat er gelijkheid zij. Als alle kinderen Gods rijk waren, zou het er niet best uitzien voor de kerk. Dan zou er geen prikkel wezen tot barmhartigheidsbetoon. En

het is juist *daarom*, dat Christus ons Zijn armen heeft nagelaten.

Wanneer wij de schapen van Jezus' weide naar allerlei andere weiden te grazen sturen, dan beroven we daarmee niet alleen de arme schapen van het *recht* om uit de hand van de goede Herder te leven, maar dan leven we zelf ook niet naar het Woord. Temeer niet, omdat het land z'n eigen inwoners kàn voeden. Zó heeft de profeet het voorzien, en zo kan het dus ook.

Indien we maar bij het Woord leefden!

En uit het geloof!

Durven we soms beweren, dat ieder nú z'n overvloed heeft òm de nooddrift der heiligen te vervullen? Of dat wij werkelijk geofferd hebben — dat is een stuk van ons zelf gegeven?

Niemand, die het zal durven zeggen!

Daarom zie de kerk des Heren wel toe.

Al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.

En elke afbuiging van het Woord moet zich wreken, wreekt zich nu ook reeds in meer dan één opzicht!

Ook in het voorzien van de nooddrift der heiligen vertone de kerk op aarde het beeld van de hemel. Zij zullen niet meer hongeren en niet meer dorsten, *want het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hen weiden.*

DE VERKEERDE TOON

Een hoge toon hebt gij tegen Mij aangeslagen,
Ezechiël 35:13a.

Wanneer de goede Herder zal gekomen zijn — zo hebben wij Ezechiël horen voorspellen —, zullen er geen verhongerden meer zijn. Dit is, getransponeerd voor de kerk des Heren, dat in de nooddrift der heiligen wordt voorzien, en dat een van mijn dankbaarheidsplichten is, dat ik getrouwelijk arbeide, niet in de eerste plaats voor een behoorlijk spaarbankboekje, maar *opdat*. ... ik de nooddriftigen helpen moge.

Als tweede trek van het "koninkrijk der hemelen" voegt de profeet hier aan toe, dat er geen *hoge toon* meer zal worden gevoerd, of zoals de Statenvertalers zich uitdrukken: dat de grote mond zal worden gestopt. Wanneer er in de kerk des Heren van een hoge toon sprake is, dan alleen maar in deze zin:

'k Zal U in 't midden van de gôon
Op hoge toon
Met psalmen prijzen.

In alle andere gevallen is elke hoge toon, de ruzietoon onder de broeders, een valse toon, en daarom contrabande. De kerk van Christus is de vergadering der *uitverkorenen*, en die uitverkiezing maakt ons niet — gelijk men wel beweert — hoogmoedig, maar juist *ootmoedig*, omdat ze ons zegt, dat wij *alleen van genade* leven. Wie genadebrood eet, heeft recht noch reden een hoge borst op te zetten, en de kinderen Gods, die van Paulus geleerd hebben: door de *genade Gods* ben ik wat ik ben, doen dat evenmin. Waar de geest van Christus is, daar is de ootmoed, en er is niets dat ons beter leert een paar toontjes lager te zingen, dan het evangelie. Niet de cultuur, maar het Woord Gods bepaalt de toon en reguleert de toonhoogte in de kerk en tussen de broeders. De "goede toon" is geen kwestie van *beschaving*, maar van *bekering*. Overal waar deze bekering niet plaats greep, daar is de *mens* aan het woord, en daar wordt een hoge taal gevoerd, zij het dan al niet steeds tussen de mensen onderling, dan toch tegen God. Soms hardop, soms spreekt de dwaas alleen in z'n hart also. Het eerste was het geval met Seïr, waartegen Ezechiël nu profeteren moet.

Met het gebergte Seïr, waarnaar Ezechiël nu zijn "gelaat keren" moet, is Edom bedoeld, Ezau, het afvallige bondskind. Daar, op het gebergte Seïr, woonden de Edomieten.

Aan deze Edomieten (het broedervolk van Israël), de ruziezoekers van oudsher, zegt Ezechiël in dit hoofdstuk in de naam des Heren het oordeel aan. Hij doet dit in de vorm van allerlei woordspelingen op de naam Edom, die helaas in de vertaling verloren moeten gaan. *Edom*, zo kondigt hij aan, zal worden tot *dam* (Hebr. woord voor bloed) (vs 6), omdat Edom zich verblijd heeft toen Israël het Edàm (Hebr. woord voor onheil) trof (vs 5).

We kunnen dit verder laten rusten.

Waar het nu voor ons doel op aankomt is dit, dat Edom tot verwoesting zal worden, en deze voorzegging is te dezer plaatse volkomen begrijpelijk en voor de hand liggend. Reeds eerder (h. 25) was aan Edom het oordeel aangezegd, maar de profeet komt er nu nog eens op terug en ... dit is geen matte herhaling. In het vorige hoofdstuk toch was aan Israël een tijd van vrede en rust voorspeld onder het regiem van de ware David, en van deze vrede kan geen sprake zijn, zolang de ruziemakers van professie — in casu de Edomieten — nog vrij spel

hebben. Zij vertroebelen door hun grote mond de sfeer. Daarom zal de Here die mond stoppen en finaal met Edom afrekenen.

Het is merkwaardig genoeg, dat aan deze kinderen van Seïr vooral de zonde van het *woord* verweten wordt en strafbaar gesteld. Zeker, zij hebben Israël ook kwaad *gedaan*, zoals vroeger reeds gebleken is, en hier nog eens wordt gememoreerd: zij hebben Israëls zonen aan het zwaard overgeleverd (vs 5).

Maar de volle nadruk valt hier toch op de zondige *woorden* die zij gesproken hebben.

Voor het vernietigend vonnis over Seïr, in den brede medegedeeld in de vs 3-9, dat de steden tot puinhopen zullen worden, en de bergen en dalen gevuld met verslagenen, wordt *dit* als simpele reden opgegeven: niet omdat ge dit of dat *gedaan* hebt, maar omdat gij *gezegd* hebt, enkel gezegd: "Die beide volken en die beide landen (Israël en Juda) zullen mij toebehoren; wij nemen ze in bezit" (vs 10). En in de woorden die hierboven staan: "Een hoge toon hebt gij tegen Mij aangeslagen en grote woorden tegen mij opeengestapeld — Ik heb het wel gehoord!" (vs 13).

Dit maakte de woord-zonde van Edom des te erger, dat de hoge taal die het voerde tegen Israël, tegelijk was een grote mond tegen de Here! De Here is één met Zijn volk, hoe diep het ook gevallen is, want de Here is Zijn woord kwijt aan dat volk. Daarom ligt de kerk Hem na aan het hart. Wie haar aanraakt, raakt Zijn oogappel aan. Dit is het wondertere, en het wonderschone, dat de Here Zich solidair verklaart met Zijn volk. De Here Jezus verwijt ook aan Paulus, die de *kerk* vervolgt: Saul, Saul, wat vervolgt gij *Mij*.

Daarom is het voeren van een hoge taal tegen de kerk altijd een grote zonde tegen de Here. Precies om 't even *van welke zijde* die komt. Of nu een god-loze in Rusland of een Nietzsche dit doet, of dat de broeders onderling door woorden elkaar verbijten en vereten en een hoge borst tegen elkaar opzetten. In alle gevallen werkt dit *kerkverwoestend*, en tast onze mond of onze pen tegelijk *de hemel aan*. De ruzietoon en de verkeerde toon werken verwoestend in op het lichaam des Heren.

Het is de Edomszonde, deze zonde van het woord en van de tong. Zij kan worden overgelaten aan de *renegaten*, de afvallige bondskinderen, maar hoort in geen geval binnen de kring der gemeente thuis.

Hoort en ziet daarom aan Edom, hoe streng deze zonde van het *woord* wordt gestraft.

Niet alleen de daden, maar ook de woorden, zelfs de gedachten komen in het gericht!

Wie verwoestingen aanricht door het woord, wordt verwoest.

De "kinderen Gods" die een die een hoge toon tegen *elkander* voeren, en daardoor twist en tweedracht teweegbrengen in het lichaam des Heren, roept de Here hier tot bezinning: bedenkt het goed: "een hoge toon hebt gij tegen *Mij* aangeslagen!"

We denken in de regel te weinig aan de macht van het woord, en de verwoesting die het kan aanrichten in het koninkrijk Gods. Men kan met 'n gebalde vuist veel kapotslaan, maar nog meer door 'n simpel woord. De jammer en ellende, aangericht door de tong, dat kleine lid, is onnoemelijk veel groter dan wat alle kanonnen met elkaar stuk geschoten hebben.

Wie ook de invloed van het woord moge onderschatten, zeker niet de Satan, die z'n wereldverwoestend werk in het paradijs is begonnen met een woord. . . . één kleine leugen. En met dat woord berijden de volksmenners de menigte, en het is 't woord der Farizeeërs en schriftgeleerden dat de schare tot *Messiasmoord* beweegt, en door het gelijkgeschakelde woord in radio en pers kon een miljoenenvolk worden gemaakt tot een volk van enerlei mening, en werd een hoge toon gevoerd tegen de kerk des Heren en tegen de Here Zelf.

De tong is ook een vuur, zegt Jacobus.

Geen *vuurwerk*, heel onschuldig, maar *vuur*!

Achteloos laat men die kleine vonkjes van dat vuur vallen, zonder er aan te denken, dat één vonk uit een locomotief of één achteloos weggeworpen cigaret 'n grote brand kan veroorzaken. Och zulke kleine vonkjes maar: dat boosaardig gepraat en geschrijf en geklap; ook dat ongestoord laten praten en achterklappen zonder protest, — sommigen hebben een duiveltje op de tong en anderen in het oor — "al dat praten en ratelen en schrijven met halve kennis en zonder kennis, zonder geloof, zonder de vuurdoop des Geestes, zonder de reiniging der tong, waarbij ieder maar het woord neemt en naar de pen grijpt" .. een hoge toon hebt gij tegen Mij aangeslagen!

Zie, hoe weinig vuur een groot bos in brand steekt.

Zie hoe dat woord kronen afrukt, levensgeluk verwoest, banden van vriendschap verbreekt, de prediking krachteloos maakt!

O, die vuurzee, dat brandende leven, ontstoken door het achteloze woord!

De twistvuren, waardoor de levenshemel van kerk en gezin rood gekleurd wordt!

Wie zal ze tellen, de ruïnes, de brandstapels, de beroeringen, veroorzaakt door het. . . woord?

Niet ten onrechte zegt onze belijdenis, dat deze zondige woorden zijn de *eigen werken des duivels*, wiens lust het is om te verwoesten, en zegt ook Jacobus, dat dit vuur der tong wordt *ontstoken door de hel*. De vonkjes van onze lichtvaardige woorden zijn precies hetzelfde vuur als de vlammen van de hel; wie er mee omgaat is in *hellevlammen* gehuld, en staat *met de duivelen in contact*.

Het is ten enenmale onbegrijpelijk en ongerijmd, dat deze *zonde van hel woord* nog zoveel kan vóórkomen binnen de kring der kerk, die toch *van de heerschappij des duivels is verlost*.

Waar deze zonde *onbestreden* kan voortwoekeren, is niet de kerk des Heren, maar de *synagoge des Satans*.

Door de opstanding van Christus is aan de kerk het nieuwe leven geschonken, en is Zijn lichaam weer opgewekt tót een nieuw leven.

Deze levensvernieuwing raakt óók de tong en het woord!

Natuurlijk doet het dat!

Dacht iemand, dat God bij de bekering van de mens de tong oversloeg, die nog wel door Jacobus de *spil* van het leven, het rad onzer geboorte wordt genoemd?

Zou iemands hart bekeerd kunnen zijn, en z'n hand en z'n voet, terwijl de tong maar blijft ratelen?

Dit te denken zou een grote vergissing zijn.

De bekering des mensen gaat over de ganse lengte en breedte van z'n leven. En de diepte! Vooral ook over de diepte! Onze Catechismus noemt bij de bekering des mensen vooral de diepste roerselen van het hart: het is óók een *laten*, maar vooral een *haten* van de zonde; 't is een *doen* van Gods geboden, maar meer nog: *lust* en *liefde* om naar alle geboden Gods te leven.

De bekering gaat dus over heel ons bestaan.

Met alle onderdelen.

Niets wordt overgeslagen, niets blijft ongemoeid, vooral de tong niet!

Het is niet mogelijk een bekeerd mens te zijn met een ongetemde en ongebreidelde tong.

Wel is de vernieuwing nog niet volkomen, zodat een bekeerd mens ook in woorden, nog wel kan struikelen, en dit ook inderdaad dagelijks doet. Het getemde paard slaat nog wel eens op hol, vooral als het geplaagd wordt.

Maar het is niet mogelijk, bekeerd te zijn zonder voortdurend te bidden:

Zet, Heer, een wacht voor mijne lippen,
Behoed de deuren van mijn mond,
Opdat ik mij te geenens stond
Iets onbedachtzaams laat ontglippen.

Wie zó vernieuwd is, zal afleren een hoge toon te voeren, want hij beseft dat de hoge toon tegen de broeders altijd een hoge toon is tegen de Here Zelf, en dat het lichaam des Heren er door verwoest wordt.

We zingen een toontje lager.

We worden met ootmoedigheid bekleed.

Dit behoeft er niet toe te brengen, nu volledig te zwijgen. De bekering is geen vernietiging, maar richtingsverandering, en de zondige woorden worden nu goede woorden.

We gaan nu spreken van de lof des Heren, en van de lof der broederen.

Niet, dat er aan de broederen altijd zoveel te loven is, maar wie aan het beeld Zijns Zoons gelijkvormig" is geworden, gaat nu ook daarin op Christus gelijken, dat hij voorspreker, paracleet, advocaat voor zijn broederen wordt.

Het is de taak van de advocaat, niet het kromme recht te praten, maar alle lichtzijden op te zoeken en naar voren te schuiven.

Dat ik mijns naasten eer en goed gerucht *naar mijn vermogen* voorsta en bevordere.

Dat dan niemand zij een onheilige gelijk Ezau, de bewoner van het gebergte Seir, die een hoge toon voerde tegen het volk des Heren.

Wat Edom bewoog, was de haat.

Het erfdeel des Heren is geworteld in de liefde.

De liefde is lankmoedig, de liefde is goedertieren,
zij is niet afgunstig,
de liefde praat niet,
zij is niet opgeblazen,
zij kwetst niemands gevoel,
zij zoekt zichzelf niet.
zij wordt niet verbitterd,
zij rekent het kwade niet toe,
zij is niet blijde over ongerechtigheid,
maar is blijde met de waarheid.
Alles bedekt zij,
alles gelooft zij,
alles hoopt zij,
alles verdraagt zij.

MENSENETERS

Daarom spreekt de Here Here: "Omdat men tot u zegt: "een menseneetster zijt gij, en een, die haar eigen volk kinderloos maakt"; daarom zult gij geen mensen meer eten, en uw eigen volk niet meer kinderloos maken, spreekt de Here Here".

Ezechiël 36:13, 14.

(Vertaling prol. Noordt zij)

Die "gij", die hier wordt aangesproken door de Here, en die "men" qualificeerde als "menseneetster", is geen mens of dier of iets dergelijks, maar een *land*: het is heel gewoon in de taal der profetie, dat landen of bergen als *personen* worden gedacht en toegesproken, en daarom begint dit hoofdstuk ook met dit: "gij nu, mensenkind, profeteer over de *bergen van Israël*, en zeg: Bergen van Israël, hoort des Heren woord" (vs 1).

Van die bergen van Israël nu, het land Kanaän, werd rondverteld, dat het een "menseneetster" was (een land is in 't Hebreeuws vrouwelijk!). Als zodanig stond het bekend; als een kannibaal, een roofdier, dat eigen kinderen opat, een land, "dat z'n inwoners verteert". Het waren — dat is zonder meer duidelijk — natuurlijk de vijanden, die het "beloofde land" op deze wijze smaadden en bekladden: 'n mooi land, dat land overvloeiende van melk en honing! — het eet z'n eigen inwoners op!

Van deze liefelijke benaming zegt prof. Noordt zij ¹ ter verklaring het volgende:

"Kanaän is nooit een rustig bezit geweest voor zijn bewoners. Deze "brug der volkeren" is tevens het "slagveld der volkeren" geweest, en zijn bewoners zijn aan allerlei aanvallers ten prooi geweest, waarvan in de eerste plaats de kinderen het slachtoffer werden, die óf moesten dienen als rantsoen voor hun ouders — we hebben afbeeldingen van belegerde steden, wier bewoners hun kinderen aan de vijand aanbieden —, of gedurende het beleg en daarna door hun eigen ouders werden opgegeten (2 Kon. 6:26 v.) of ook aan de vertoornde goden ten offer werden gebracht (Lev. 18:21, Ezech. 20:25 v.). Ook was het nooit een gemakkelijk bezit in die zin, als zou het zijn bewoners als van zelf voeden. Niet alleen moet er hard worden gewerkt, wil men de vruchten daarvan plukken, maar ook is de voorspoedige groei in zo hoge mate van regen en dauw afhankelijk, dat hongersnood het land teistert, zodra een van beide wordt gemist".

Met dat land is het nu een eigenaardige zaak!

De omwonende volken spuwen er op en honen wat en lachen: wat 'n land!.. . maar toch werpen ze er begerige blikken heen, en zij roepen over de bergen van Israël, als Juda in ballingschap gaat en de steden en dorpen in puin liggen: "Ha, eeuwige hoogten zijn in ons bezit gekomen" (vs 2). Zó afkerig waren ze van die "menseneetster" toch niet, of ze wilden haar wel graag in bezit nemen, en wat is er om die "eeuwige bergen" niet gevochten al die eeuwen door! Alle burens verkeerden dan ook in de waan, dat Jeruzalems val Israëls einde betekende, en ze komen van alle kanten in dichte drommen opzetten, om dit land in bezit te nemen.

¹ A.w., blz. 360/61.

Ze hebben echter — in letterlijke zin — buiten de waard gerekend, en er niet aan gedacht, dat de Here de rechtmatige eigenaar van dat land was en bleef, ook al had Hij Zijn volk er voor 'n ogenblik uit verdreven en in ballingschap gestuurd, en de steden laten verwoesten.

Daarom profeteert Ezechiël tot de bergen van Israël tweeërlei.

Vooreerst, dat "Mijn volk" Israël spoedig weer terug zal keren (vs 8) en het "beloofde land" weer in bezit zal nemen. Niet, omdat Israël dat *verdiend* heeft, maar omdat de omwonende volken, door Kanaän in bezit te nemen, *de Here* in Zijn eigendom, en daarom in Zijn eer hebben aangetast.

En in de tweede plaats voorzegt de profeet, dat niet alleen Israël z'n erfdeel weer in bezit zal nemen, maar dat de snoeren dan in zeer liefelijke plaatsen zullen vallen, want de Here zal het zo maken, dat niemand ook maar meer een schijn van kans krijgt, om Kanaän weer als "menseneetster" te schelden. "Geen vijanden zullen meer over Kanaän komen; geen regen of dauw zal meer in gebreke blijven. Kanaäns bewoners kunnen nu veilig zitten onder wijnstok en vijgeboom; het land verleert hen niet meer" ² "Ik zal u de hoon der volken niet meer doen horen, de smaad der natiën zult gij niet meer dragen, en gij zult uw volk niet meer van kinderen beroven, luidt het woord van de Here Here." (vs 15) En hiermee wordt niet alleen terugkeer uit de ballingschap, maar ook vrede en veiligheid, vruchtbaarheid en voorspoed beloofd aan het vrijgemaakte volk in zulk een mate, als nooit te voren is gekend.

De profetie gaat ver boven de werkelijkheid uit.

Strikt genomen is zulk een weelde-tijd voor de teruggekeerde ballingen nooit aangebroken.

In aardse kleuren schildert de profeet Ezechiël "de lieflijkheiden van 't zalig hemelleven", en tuurt zijn profetisch oog heel in de verte naar de nieuwe aarde, waarboven een nieuwe hemel zich welven zal, waar de vrede volkomen zijn zal en geen gebrek wezen zal, waar het graf niet meer roept "geef" en de honger niet grijnst; waar het land z'n eigen bewoners niet meer opeet en de balans van het economisch leven in eeuwig evenwicht is.

Maar reeds in beginsel is deze profetie over het land van Israël vervuld in het koninkrijk der hemelen, de Nieuw-Testamentische kerk on aarde, waarover de verhoogde Heiland zulk een overvloed van hemelse gaven uitgiet, dat ieder kerklid behalve het leven ook overvloed heeft, ondanks het feit dat ook nu nog, en nu weer, de kerk des Heren als menseneetsters door de kinderen dezer wereld wordt gescholden.

De beschuldiging, dat de kerk menseneetster is, wordt van meer dan één zijde geuit.

Het brengt, zo zegt de een, een betreuenswaardige verarming van het leven met zich mee, als men de wereld met al z'n geneugten de rug toekent en het koninkrijk der hemelen binnentreedt. Het is een leven daar zonder geur en fleur, van raak niet en smaak niet en roer niet aan. Een kluizenaarsleven, gespeend aan alle vreugde; een slavernij waarin het voor mensen met 'n beetje levenslust niet uit te houden is; een gevangenis waarin men naar licht en lucht snakken moet; een gareel waar men nooit eens uitbreken mag. Dit mag niet en dat mag niet, men moet zich hier van onthouden en ginds vermaak mijden. Nee, daar is het niet te harden. De kerk is het land, waar de zon is ondergegaan, en waar alles somberheid en akeligheid is. Waar de boetedij meer in ere is dan het bruiloftskleed. Men ziet het aan de bleekneuzen en kniesoren, dat dit land z'n inwoners verteert en z'n kinderen opeet. Jongens, wier laatste restje spirit is vermoord door gedweep en beginselstudie, en die hun mooie avonden verkniezen bij inleidingen en oude schrijvers, en meisjes, wier jonge levenslust is verslonden door suffe en saaie boeken. Ouwe mannetjes en vrouwtjes zijn het geworden vóór

² Noordt zij a.w., blz. 361.

hun tijd, omdat ze geen vreugde wisten te scheppen in 't leven, waarlijk, een menseneetster is de kerk en een bloedzuigster. . . laat óns eten en drinken, want morgen sterven wij!

Het is jammer, dat velen in de kerk deze hoon niet aan de wereld overlaten, maar in dit koor meeroepen!

Zij vinden eigenlijk ook, dat het dienen van de Here naar Zijn woord een drukkende last en een knellende band is. Ze zingen wel mee in de kerk; Uw *liefdedienst* heeft mij nog nooit verdrotten, maar uit alles is duidelijk te merken, dat ze van die liefdedienst niets hebben verstaan. De kerkgang is hun geen vreugde, maar een plicht. Van de blijdschap des geloofs weten ze niets, en daarom kunnen ze zich ook nooit verblijden over de bekering van een zondaar, maar is dit hun integendeel een grote ergernis. Heimelijk hunkeren ze er wel naar, *om* met hun vrienden vrolijk te zijn, maar ze durven dit voor geen geld van de wereld, en daarom hebben ze een grote mond over hen die hun goed met hoeren doorbrengen. Ze zijn geen kinderen in huis, maar knechten. Het zijn deze lieden, die dus ook altijd het kerkelijk leven *duur* vinden, en van oordeel zijn, uitgemergeld te worden door de dienaren in het koninkrijk Gods. Altijd moet er maar weer geld wezen. Vandaag is er 'n tekort voor de kerk, en morgen voor de diaconie. Nu eens is het de zending en dan weer de evangelisatie. Het schijnt, zo verklaren zij u met een zuur gezicht (deze lieden zijn *altijd* zuur), of er maar met geld gesmeten wordt. 't Is een schande, zoals er met handen vol uitgegeven wordt en zoals de armen door de diakenen in weelde worden opgevoed — *zij* moesten het vroeger heel wat zuiniger doen, en in de dagen van hun vaders en moeders *wist* men niet van al die steun. Het is altijd maar geven en nog eens geven, maar het eindje zal de last dragen. Kortom, de kerk met al haar behoeften, het koninkrijk Gods met z'n breedvertakte belangen, het is een land dat z'n eigen inwoners opeet, en de dominees die altijd maar weer op offervaardigheid aandringen zijn de ware kannibalen, die de goegemeente uitzuigen en uitbuiten. Zo wordt in allerlei toonaard het refrein gezongen van het oude liedje, dat reeds de Filistijnen en de Moabieten en Edomieten smalend zongen van de eeuwige bergen van Israël: "een menseneetster zijt gij, en een, die haar eigen volk kinderloos maakt" — en dit wordt dan aangeheven door de kinderen der kerk zelf!

De tragiek van het leven is, dat men blind is voor de klare waarheid, dat het juist andersom is, dan wat "men" zegt.

Indien er van menseneten sprake is, dan geschiedt dit juist door de wereld, en het is de *zonde*, die haar kinderen met huid en haar opeet, en de beste krachten verteert. Hoeveel prachtige levens zijn er al niet door de zonde verknoeid, en hoeveel jeugdige levens in de dienst der wereld ondergegaan. De slavernij is niet aan de kant der gelovigen, maar aan die der ongelovigen, en wat het leven somber maakt, is niet de dienst van God, maar juist de zonde. De gemene zonde heeft een zware schaduw geworpen over menig leven, en de levenskrachten in de wortel aangetast.

Wij danken daarom het Lam Gods, dat ter bruiloft ging te Kana in Galilea, dat Hij *dit* woord van Ezechiël in vervulling heeft doen gaan; dat op het terrein der genade de vernielende werking der zonde is gebroken en dat wij in Hem leven en overvloed hebben.

Wachten wij er ons voor, dat we door onze levenshouding de wereld ook geen enkele aanleiding geven om te honen dat de kerk een menseneetster is.

Maar zij onze levensblijdschap een klinkend protest tegen de smaad der volkeren en de hoon der natiën.

Zo word' door ons Zijn naam altoos verheven,
Zo word' Zijn lof vergroot.

WAAROM EN WAARTOE

En Mijn Geest leg ik in uw binnenste, en maak, dat gij in Mijn inzetten wandelt, en Mijn rechten bewaart en doet.

Niet om uwentwil doe Ik dat, spreekt de Here Here; dat moet gij wel weten.

Ezechiël 36:27, 32a. (Vertaling prof. Noordtzi)

Het verlossingswerk, dat God met Zijn kerk voorheeft, wordt door Ezechiël in details medegedeeld.

Niet alleen heeft hij de komst van de *Christus* voorzien onder het beeld van de goede Herder — in de plaats van Israëls koningen, die slechte herders geweest waren — (34:23 v.v.), maar ook de daarop volgende uitstorting van de Heilige Geest ligt reeds binnen de gezichtskring van deze profeet-in-ballingschap.... in de tekst, die hierboven staat, wordt Hij zelfs met name genoemd: Mijn *Geest* leg Ik in uw binnenste. De Pinksterdag!

Intussen valt in dit hoofdstuk de volle nadruk op het *motief*, dat God bewoog, en het *doei*, dat Hij beoogde met deze heilsfeiten.

Als doel wordt opgegeven: een nieuw leven, en 'n daaruit voortvloeiende nieuwe levensrichting: "Ik maak, dat gij in Mijn inzetten wandelt, en Mijn rechten bewaart en doet". En als motief geldt het gedurig terugkerende refrein: "niet om uwentwil doe Ik het, o huis Israëls, maar om Mijn heilige naam". Nadrukkelijk wordt er nog bij gezegd: "dat moet gij wel weten"! Er bestond dus ten aanzien van doel en motief, het waartoe en waarom (vooral het laatste!), een grove onwetendheid. En het gevaar was niet denkbeeldig, dat het aantal misvattingen over deze *diepere achtergrond* en de *verstrekkende betekenis* der heilsfeiten, toenam. Er gebeuren nóg altijd grote ongelukken op dit terrein. Niet gering is het aantal dergenen, die de heilsfeiten als zodanig aanvaardden, maar volstandig weigeren dieper te graven tot het waarom en het waartoe. Of — indien ze daarop een antwoord zoeken, het bij 't verkeerde eind hebben. We luisteren daarom goed naar de profeet Ezechiël!

Zijn bazuin geeft geen onzeker geluid!

Hij licht ons over het "waarom" en "waartoe" der heilswonderen volledig in!

Eerst dan het "waarom".

Met welk een uitbundige vreugde zullen de ballingen de blijde boodschap vernomen hebben, dat ze weer een vrij volk zouden worden in een vrij land! De ballingschap was het einde niet. Ze was geen doodlopend slop of 'n donker graf, maar een akker die het nieuwe leven omsloot.... geen betaling voor de zonde, maar een afsterven van de zonde, en een doorgang tot ongeweten weelde en ongekende heerlijkheden!

Dan.... er zijn mensen, die het nóóit leren.

De mogelijkheid was niet uitgesloten dat, als straks de Here de gevangenen Sions wederbrengen zou, er onder hen meekwamen, die niet waren *als* degenen die dromen, maar *werkelijk* droomden: de schone droom, dat zij deze verlossing aan eigen voortreffelijkheid te danken hadden. "Gezien Israëls bijna onuitroeibare neiging om altijd des Heren zegeningen te

maken tot een oorzaak voor het vlees" ¹ was dit getal waarschijnlijk niet gering. Diepe naturen waren dat natuurlijk niet; de diepte van de schuld, waarom ze in ballingschap waren weggesmeten, hadden ze niet gepeild; voelden integendeel die gevangenschap als 'n soort onrecht. De een zou stoffen op z'n afkomst.. .. een zoon van Abraham, 'n tweede zou z'n vurig verlangen naar "het land der vaders" naar voren brengen, 'n derde zou wijzen op z'n hartstochtelijke gebeden en klaagliederen uit diepten van ellenden. Kortom, deze allen zouden 't er over eens zijn, dat God om de vroomheid en voortreffelijkheid van het bondsvolk zoveel als *verplicht* was, aan de ballingschap een einde te maken; ze voelden er meer voor dat de Here hèn diende, dan dat zij de Here dienden. Geen van deze groep van optochtsliederen-zingende-Sionieten zou er nu eens toe kunnen komen, om in te zetten:

Alle roem is uitgesloten,
Onverdiende zaligheên
Heb ik van mijn God genoten,
'k Roem in vrije gunst alleen.

Dat was trouwens ook geen lied-Hammaäloth! Het was 'n gezang! Zo was dan ook hùn mond vervuld met lachen, maar het was een valse lach, en ook hùn tong met gejuich, maar dit juichen in eigen voortreffelijkheid is de Here een gruwel.

De, Here heeft dit alles kennelijk voorzien.

Hij laat daarom door Ezechiël van meetaf elke neiging tot zelfverheffing, die bij Israël zou kunnen opkomen, bij de wortel afsnijden.

De Here zal geen redenen uit Zijn *volk*, maar alleen redenen *uil Zichzelf* nemen, om Israël te verlossen. Zijn heilige bezorgdheid voor de ere Zijns naams is het volstrekt enige motief voor de terugkeer der ballingen. Niet om uwentwil doe Ik dat, spreekt de Here. Die roemt, roeme in de Here. Dat moet gij goed weten!

Om hun dit heel goed te laten weten, laat Ezechiël nog eens zien, wat *zij* met Gods naam gedaan hadden.

Niets anders dan ontheiligen!

Niet alleen in het verleden, door hun vroegere levenswandel in het "heilige land", toen hun verkrachting van Gods geboden één permanente ontwijding was van 's Heren naam—ondanks al de offers die ze brachten en de feesten die ze hielden—, maar ook in het *heden*.

Alleen reeds het feit dat Israël in ballingschap ellendig om moest zwerven, was een ontheiliging van Gods naam!

De omwonende volkeren toch *moesten* wel de indruk krijgen door Jeruzalems val en Israëls ballingschap, dat de God van Israël Zich in niets onderscheidde van hùn goden, en dat nu God het had moeten afleggen tegen Mardoek, de god der Babyloniërs. Zij redeneerden namelijk vanuit hùn heidens godsbegrip, en dat was *zó*, dat als het éne volk door een ander volk was overwonnen, dat overwinnende volk daarmee een klaar bewijs gegeven had, dat *zijn* god machtiger was dan die van het overwonnen volk.

Zo smaalden ook nu de heidenen: "dat is nu het volk des *Heren*, maar toch moesten zij weg uit hun land" (vs 20).

Het was toch wel een erbarmelijk-zwakke god, die God van Israël!

Van die smaadtaal over de Here *was Israël de schuld*.

¹ Noordt zij a.w., blz. 363.

En als dan nu de Here Zich opmaakt, om die smaad van Zijn naam uit te wissen, dan is dat niet om uwentwil, Israël (gij hebt alleen maar reden om u te schamen!), maar dan is dat alleen omdat de Here niet *wil* dat Zijn naam op één hoop wordt geworpen met Kamos en Mardoek, en wie weet welke goden meer. De Here *wil* niet met hen op één lijn staan!

Hij zal nu eens tonen, dat Hij de Allerhoogste is. de Koning der ganse aarde.

Hij zal dat tonen in Zijn machtsdaad door Israël weer uit de ballingschap weg te halen. . . . alleen maar: niet om uwentwil doe Ik dat, maar om Mijn heilige naam — dat moet ge wel weten. Dit dan het "waarom".

De mening, dat God op de een of andere wijze Zijn verlossingswerk afhankelijk stelt van de mens en menselijke vroomheid, is met de ondergang der Joodse natie niet uitgestorven.

Het zijn waarlijk niet alleen Rooms en Remonstranten en ik weet niet wat voor ketters, die zo denken. Luther zei al, dat ieder een paap in z'n hart heeft, en "rijke jongelingen" wandelen er bij hopen rond onder ons. Men wil altijd weer de Here Jezus 'n handje helpen, of Hem halverwege tegemoet gaan. Of voor driekwart.

Erger en ergerlijker wordt dit, als men dan gaat stoffen en pochen, en zichzelf gaat verheffen boven anderen, die van de genade vervreemd zijn. Dat *wij* toch zo'n goed inzicht hebben in de waarheid, en de beginselen bij ons alleen veilig zijn, en alle kerken en kerkgenootschappen het tegenover onze zuivere kerk moeten afleggen! Dit is alles wel waar en schoon, maar we moeten goed weten, dat we dat allemaal gekrégen hebben. Dat ik in een zuiverder kerk geboren ben, is uitverkiezing; het is alles uitverkiezing. En de leer der uitverkiezing maakt geen trotse en eigengereide mensen! Maakt integendeel heel klein. Want wie uitverkiezing zegt, zegt: *genade!* Vrije gunst die eeuwig Hém bewoog. Alle roem is uitgesloten, *onverdiende* zaligheên heb ik van mijn God genoten. 'n Christenmens met 'n hoge borst is een vierkante cirkel. Een bedelaar, die de m'nheer wil uithangen. Belachelijk!

Ook over het "waartoe" van de verlossing licht Ezechiël ons in.

De Bijbel weet ook iets van "bloed en bodem"!

Toen de mens zondigde, en straks het *bloed* vloeide, werd *de aardbodem* om zijnentwil vervloekt. Bij de goddeloze mens behoort een gevloekte bodem, maar als Ezechiël profeteert van een *nieuw land*, dat geen "menseneetster" meer zijn zal, en z'n inwoners niet meer zal verteren, gelijk hij dat doet in het eerste deel van dit hoofdstuk, dat volgt daarop in het tweede deel, dat dit nieuwe land zal bewoond worden door een nieuw volk: een nieuwe bodem, en nieuw bloed!

Deze levensvernieuwing beschrijft de profeet aldus, dat de Here in de plaats van het *stenen hart* (dat onaandoenlijk was, zodat noch des Heren zegeningen noch zijn straffen enige indruk achterlieten) zal geven een *vlezen hart*, dat terstond reageert op het woord van God. Zó reageert, dat de mens gaat willen wat God wil, en die wil van de mens in 't verlengde komt te liggen van Gods wil, zodat 's Heren "inzettingen en rechten" zijn levensrichting en levenstaak worden.

Dit gaat echter niet zó maar.

Ik maak, dat het zo wordt, zegt de Here. En de Here brengt dat wonder der levensvernieuwing tot stand door "Zijn Geest in ons binnenste te leggen", dat is: de krachten die in de Here Zelf werkzaam zijn, te doen overvloeien in de mens. En dan is het doel van Gods verlossingswerk bereikt, als wij "één plant met Hem geworden zijn".

Teveel vergeten we dit "waartoe", dit doel van Gods verlossingswerk.

Het schijnt dan, dat God geen ander doel heeft, dan de mens in de hemel te brengen, terwijl zowel de profeten als de apostelen gedurig eenstemmig zijn in hun verklaring, dat het doel van God dichterbij ligt. Dat er nl. een volk zijn zal "tot alle goed werk volmaakt toegerust": "Ik maak, dat gij in Mijn inzettingen wandelt, en Mijn rechten bewaart en doet".

De Geest in ons binnenste — dat is de bron.

Zijn inzettingen bewaren — dat is de stroom, die er uit voortvloeit!

Beide behoren bij elkaar!

Wat Ezechiël hier uitspreekt van de Geest in ons binnenste, en het resultaat: het bewaren van Zijn gebod, is precies hetzelfde als wat ons Avondformulier zó zegt: "Dezelfde Geest, die in Hem als het Hoofd, en in ons als Zijn lidmaten woont".

Eén plant en één Geest.

"Luther verstout zich te spreken over de gelovigen als "Christussen". Hij zegt niet, dat elk gelovige een *Christen* moet zijn, maar een *Christus*, ja God. Natuurlijk is dit een gevaarlijke manier van uitdrukken, die veel misverstand kan teweegbrengen, maar de liefde denkt geen kwaad. En we kennen Luther voldoende, dat hij de grenslijn tussen God en mens, Christus en Christen nooit wil uitwissen. Trouwens, laten we maar *bij de Schrift* blijven, die durft spreken door de mond van Petrus: "opdat wij der *goddelijke natuur* deelachtig zouden worden". Bij Petrus is geen sprake van pantheïsme of welke ketterij ook. Het gaat alleen hierom, dat wij door Christus het leven Gods gaan leven. Daaruit blijkt eerst recht of we echte kinderen zijn van de Vader. Echte kinderen zijn niet als de verloren Zoon, die vroeg om het goed van de Vader, terwijl het leven en het hart van de Vader hem niet interesseerde. Omdat wij broederen van Jezus zijn, en daarom kinderen Gods, beginnen wij ons thuis te gevoelen in het levensklimaat van God."²

Laten wij dit goddelijk "waartoe" wel verstaan.

Dat wij één plant met Hem worden!

En vrucht dragen. In het bewaren en doen van Zijn inzettingen!

Onvruchtbaarheid is de grootste zonde in 's Heren kerk, al is ze "slechts" een zonde van "nalatigheid". Ze weegt minstens even zwaar als diefstal, moord en overspel!

Naar die vrucht zal de Here zoeken.

En *uit* die vrucht zal tevens blijken of de Here Zijn Geest in ons binnenste *heeft* gelegd.

² Ds J. Overduin: "Gelijk ook wij vergeven", blz. 17, 18.

HET GEDREUN DER BEENDEREN

En zie, het dreunde; de beenderen naderden tot elkander. En ik zag en zie, pezen en vlees kwamen er op, en een huid werd er boven overheen getrokken; maar geest was er niet in.

Ezechiël 37:8.

(Vertaling prof. Noordt zij)

Dit is een droevig gezicht!

Hetzelfde dal, waar Ezechiël eens de "heerlijkheid des Heren" visionnair geschouwd had (3:22), was nu een slagveld¹ gelijk, waarop de lichamen der gevallen reeds verteerd waren. Alleen de beenderen waren nog over, niet eens meer samenhangend als geraamten, maar uiteengeslagen, verstrooid en verbleekt door de gloeiende oosterse zon — ze waren zéér dor (vs 1,2).

Er is geen vonkje leven meer te bespeuren.

In deze vallei hóórt men de stilte van de dood!

Dit is nu het droevige beeld van Israël in de Babylonische ballingschap; zij waren óók zo smadelijk weggeworpen en uiteengeslagen, en lagen daar nu als in 'n massagraf te verrotten; alle hoop op een nationaal herstel was ten enenmale uitgesloten, tenzij er. . . een wonder² gebeurde.

Dit wonder zal nu gebeuren; en Ezechiël mag er niet alleen *lijdelijk toeschouwer* van zijn, maar hij wordt tegelijk aangesteld tot *Gods medearbeider*, om de wedergeboorte van het volk een *feit* te doen worden. Hij moet nl. *profeteren*, d.i. het woord van God spreken, dat scheppend en herscheppend is. God de Here bindt Zijn Geestesgaven van wedergeboorte en bekering altijd aan de verkondiging van Zijn *woord*. Hier is reeds een bevestiging van wat de Catechismus belijdt: "Vanwaar komt zulk een geloof? Van de Heilige Geest, die het geloof *in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie*" (Heidelb. Cat. Zondag 25).

Dit wonder wordt *voorbereid* door een *vraag*.. ∴ "Mensenkind, *kunnen* deze beenderen herleven?" (vs 3)

Het antwoord van Ezechiël: "Here Here, Gij weet het" (vs 3), herinnert heel sterk aan het antwoord dat de vader van de maanzieke knaap aan de Here Jezus gaf, toen de Heiland hem vroeg of hij kòn geloven aan de genezing van zijn kind: "Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp" (Markus 9:24).

De profeet durft niet direct "ja" zeggen, want wie heeft ooit zó iets gezien, dat dorre beenderen levend worden? "Nee" zeggen durft hij al evenmin, want zou één ding bij God onmogelijk zijn? Daarom legt hij de zaak in Gods hand met het antwoord: "Gij weet het", "waarin de onmogelijkheid om het te kunnen geloven, en het zielsverlangen om het te mogen

¹ Dat hier bepaald van een *slagveld* sprake is, blijkt o.a. uit vs 9, waar van "gedoden" wordt gerept, d.i. mensen die op gewelddadige wijze van het leven zijn beroofd. Deze onbegraven lijken liggen hier nu te verdorren.

² De telkens herhaalde mededeling, dat de beenderen "geheel verdord" waren, wil duidelijk doen uitkomen, dat alleen het *wonder* van Gods herscheppende macht uitkomst brengen zal.

geloven, met elkander om de voorrang strijden"³.

Deze gesteldheid der ziel is de weltoebereide akker, waarop Gods wonderen kunnen groeien.

Het wonder van de levendmaking der beenderen voltrekt in *twee acten*.

Eerst moet Ezechiël uitsluitend profeteren tot de *beenderen*, en zeggen: "Gij dorre beenderen, hoort het woord des Heren" (vs 4).

Hoe dwaas de opdracht ook moge klinken, om tot vergane beenderen te spreken, de profeet *gehoorzaamt*. Dit is de kracht van profeten: onvoorwaardelijk gehóórzen: "ik nu profeteerde *zoals mij bevolen was*" (vs 7).

In de weg van geloofsgehoorzaamheid gebeuren grote dingen.

Ook van dit Oud-Testamentisch Pinksterfeest in de zon-door-laaide vallei kon gewaagd van dingen, die gij *en* hoort *en* ziet (Handel. 2:33).

Wat Ezechiël *hoort* is een geluid, dat de grafstille verbreekt; eerst zwak nog, maar dan al meer aanzwellend tot een gedreun als van een aardbeving (vs 8).

Vanwaar dit ongehoorde geluid?

Dat *ziet* de profeet nu: tot zijn grote verbazing heeft zijn "profeteren" deze wondere uitwerking, dat de overal verstrooid liggende beenderen naar elkaar toeklappen, en dan *zó*, dat elk been zich voegt bij het daarbij passende. Het worden geen gedrochten, maar de verspreide beenderen voegen zich saam tot complete geraamten.

Maar ook daarbij blijft het niet. De geraamten vullen zich op. Zenuwen, pezen en vlees komen weer te voorschijn; een huid wordt er overheen getrokken; in het dal liggen nu geen verspreide botten meer; ook geen geraamten, afschuwelijke skeletten, maar... *mensen!*

Alleen maar: dode mensen waren het. "Geest was er niet in", zo eindigt min of meer tragisch nog de eerste acte in de vallei der doodsbeenderen.

Thans komt de *tweede acte!*

Na geprofeteerd te hebben tot de beenderen, moet Ezechiël nu profeteren tot de geest, en zeggen: "Kom van de vier windstreken, o geest, en blaas in deze gedoden, zodat zij herleven" (vs 9). Het resultaat is, dat het scheppingswonder zich herhaalt. In deze gestalten, geformeerd uit het stof der aarde, blaast God de adem des levens, en zij worden tot een "levende ziel" (Gen. 2:7).

Aan de uitwendige vorm paart zich nu de innerlijke levenskracht.

Maar ook hiermee is het proces der levendmaking nog niet afgelopen. Evenals bij de levendmaking en de bekering van de zondaar, gaat hier alles *trapsgewijs*. Gods heiligen zijn niet in éénmaal gereed. God volgt altijd de weg van groei. Wedergeboorte en bekering zijn wel *wonderen*, maar *geen wonderbomen*. Er is een afsterving van de oude, en een opstanding van de nieuwe mens. Vandaar dat deze levendgemaakte lijken nu ook niet blijven liggen, maar Ezechiël zag, dat ze gingen staan. En meteen zag hij, dat het een *geweldig groot leger* was (vs 10).

Als we nu nog even in onze herinnering terugroepen, dat we aldoor bij een *slagveld* gestaan hebben in de geest, dan doet dit geweldig grote leger van nu op hun voeten staande mensen ons vanzelf denken aan een *strijdbaar leger*. . . . dat is het einddoel van Gods levenwekkend werk met Zijn kerk op aarde: Hij wil geen kerk van skeletten, waarin alles keurig past en sluit

³ Noordt zij a.w., blz. 369.

— elk been tot zijn been; evenmin een kerk vol mensen van vlees en bloed. . . maar geest was er niet in; ook niet een kerk vol levendgemaakte mensen, die *blijven liggen* dromen, of hoogstens op hun voeten gaan staan, en dan "op de plaats rust". Maar een strijdende kerk van strijdbare helen. . . . "een geweldig groot leger".

Dit is, zeg ik, Gods einddoel *voor deze aarde*. De *tweede* acte. De slotacte speelt zich in de *hemel* af: de triumferende kerk!

Wij behoeven naar de *betekenis* van dit visioen in het dal niet te gissen.

De Schrift verklaart hier zichzelf aldus: "Mensenkind, deze beenderen zijn *het gehele huis Israëls*" (vs 11a).

De ballingen meenden wel, dat het met hen voorgoed gedaan was, en dat alle hoop op herstel ten enenmale was afgesneden (vs 11b), evenals niemand zou kunnen denken, dat een slagveld met doodsbeenderen weer tot een strijdbaar leger kon uitgroeien, maar zij moeten niet menen, dat de Here even gemakkelijk "Zijn volk" vergeet, als dat volk Hèm vergeet. Daarom zal de Here zorg dragen voor de nationale en religieuze wedergeboorte van het in ballingschap weggesmeten volk. Dit is het wonder! Aan de vertwijfelde ballingen wordt het evangelie verkondigd na het leven uit de dood, en de terugkeer naar het beloofde land: "Zo zegt de Here Here: zie, Ik open uw graven en zal u uit uw graven doen opkomen, o Mijn volk, en u brengen naar het land Israëls. En gij zult weten, dat Ik de Here ben, wanneer Ik uw graven open en u uit uw graven doe opkomen, o Mijn volk. Ik zal Mijn Geest in u geven, zodat gij herleeft en Ik zal u doen wonen in uw land; en gij zult weten dat Ik, de Here, het gesproken en gedaan hem, luidt het woord des Heren" (vs 12-14)⁴.

De *vervulling* van deze profetie heeft eveneens twee acten doorlopen.

Een *voorlopige* vervulling heeft dit visioen der dorre doodsbeenderen gevonden in de terugkeer der ballingen in het land der vaderen, met de daarmee gepaard gaande religieuze ontwakings, zoals ons een en ander onder meer in het boek Nehemia getekend wordt.

Maar de *volledige* vervulling vindt plaats bij de *uitstorting van de Heilige Geest*. We spraken daarom van 'n Oud-Testamentisch Pinksterfeest hier, in deze vallei.

Het terugkerende Jodendom is tóch weer weggeschrompeld tot een knekelveld — onder de invloed van het Farizeïsme. De Here Jezus sprak er van als van gepleisterde graven, en dorre doodsbeenderen. Maar toen is de Geest Gods onwederstandelijk gekomen.

De *kerk* werd geformeerd! Niet met dode mensen, waar geen geest in was, niet in uitwendige vormendienst gelijk weleer! Maar een levende kerk, en een strijdende kerk. Mensen die op hun voeten stonden! Op de *Pinksterdag* begint het al, Petrus *staat* en is 'n strijdbaar held geworden. En mèt hem een "geweldig groot leger". Er zit schot en groei in, soms van drieduizend op één dag! Dit is het wonder! Het Pinksterwonder! En de *vrucht* van dat Pinksterwonder wordt telkens gezien, wanneer nú eens over de heidenwereld, dan weer over eigen omgeving, ook over ons eigen dorre hart, de levende verkondiging van het woord zingt en klatert, en in meer dan één dodenvallei het leven kiemt uit de dood.

Het *eindresultaat* wordt pas in de hemel gezien in de schare die niemand tellen kan. . . een geweldig groot leger!

We moeten er altijd goed om denken, dat we deze beide acten van Gods *blijspel* laten bestaan, want anders wordt het een *treurspel*, te weten, als we er een "één-acter" van maken.

⁴ Dat het in deze profetie *niet* gaat om een soort Oud-Testamentische verkondiging van de opstanding der doden, maar om de "nationale en religieuze wedergeboorte" van Israël als volk, is uit het gehele verband zonder meer duidelijk.

Naar twee kanten is dit mogelijk.

Men kan namelijk alle nadruk leggen op de "acte" van de *beenderen*, die alle netjes in elkaar passen, zodat het plus de pezen, het vlees en de huid een welgeordend en welgeorganiseerd geheel wordt. Men heeft dan oog voor de uitwendige vorm, maar. . . "geest was er niet in". Dit is de eenzijdigheid van het *formalisme*.

Men kan óók alle nadruk leggen op de acte van de *Geest*, en de uitwendige vorm als van nul en gener waarde beschouwen. Dit onttaardt in de andere eenzijdigheid der *geestdrijverij*.

Het komt vrijwel op hetzelfde neer in welke sloot men loopt, de linkse of de rechtse, in die van geestdrijverij of van formalisme.. . in beide sloten wordt men even nat! Een "geest" zonder lichaam is een *spook*, en een lichaam zonder geest is een *lijk*. God kan geen lijken en geen spoken gebruiken, maar uitsluitend "levende zielen" die strijdbare helden willen zijn.

Het gevaar dat óns, kerkmensen, het meest belaagt en beloert, is dat van het *formalisme*. We hebben dan aan de eerste acte van de beenderen genoeg. We raken in extase, hoe in ons kerkelijk leven het ene been bij het andere past, en hoe alles sluit als een bus. Een prachtorganisatie; een keurige kerkvorm, de meest ideale en meest zuivere, die hier op aarde te bereiken is. Niet alleen onze kerkvorm is in de puntjes in orde, maar ook aan onze *kerkgang* hapert niets. Voorts offeren we onze kerkelijke bijdragen per giro. Barmhartigheid oefenen we diaconaal. Onze trouw aan de beginselen strekt zich zelfs ver buiten de kerkmuren uit tot alle terreinen des levens. Het is lang geen dooie boel bij ons, maar onze kerkelijke bedrijvigheid, zowel institutionair als organisch, is overal waarneembaar.

Er is dus "geluid der beenderen". Zelfs dreunt het af en toe. En toch is het mogelijk, dat ondanks al onze activiteit en geestdriftig zwoegen en enthousiast applaus de Heilige Geest moet schrijven op ons leven, zoals Hij eens neerschreef door de pen van Ezechiël: "...maar geest was er niet in".

Bij elkaar passende beenderen, maar zonder geest. Dreunende beenderen, maar zonder geest. Beenderen met vlees, huid en haar die, zo we daaraan genoeg menen te hebben, ook met huid en haar worden opgeslokt door onze eigen zonden!

Dat de Geest er wèl in is, zal het best daaruit blijken, of wij een open oog gekregen hebben, niet alleen voor het dorre en doodse in ons eigen leven, maar ook voor de uitgestrekte valleien van dorre doodsbeenderen in onze nabije omgeving, waar menige kring aan de dienst en de vreze des Heren ontzonken is. De Geest des Heren zal ons daarover diep bedroefd maken, maar ook actief. We zullen dan als Ezechiël niet slechts toeschouwers en getuigen zijn van deze deerniswekkende toestand, maar het woord des Heren uitroepen over deze beenderen. Zij, die de Pinkstergeest bezitten, kunnen niet stilzitten, maar moeten "profeteren", de jongelingen en de jongedochters, en spreken de grote werken Gods!

GEMEENSCHAP DER HEILIGEN

Niet langer zullen zij twee volken zijn en niet langer verdeeld in twee koninkrijken.

Ezechiël 37:22b.

In het visioen van de dorre doodsbeenderen heeft Ezechiël voorzien, dat het in ballingschap verstoven volk zou worden "opgewekt tot een nieuw leven". Daarmee is natuurlijk niet alleen een nationaal, maar ook religieus herstel bedoeld. En hoe in deze laatste zin nu dat nieuwe leven zich *openbaren* zal, tekent ons de profeet in het tweede deel van dit merkwaardige hoofdstuk: niet in allerlei buitengewone, excentrieke dingen, waarin men de vruchten des Geestes zo gaarne zoekt, maar heel gewoon en nuchter in de *eenheid des volks*: "Niet langer zullen zij twee volken zijn en niet langer verdeeld in twee koninkrijken". De zondige gedeeldheid van twee- en tienstammenrijk, die soms zover ging, dat men in heftige vijandschap elkander poogde te *vernietigen*, zal tot het verleden gaan behoren. De gescheidenen komen weer bij elkaar; die vijanden waren, worden vrienden; de gemeenschap der heiligen wordt beleden en beleefd!

Een en ander wordt op Gods bevel voorgesteld door een symbolische handeling.

Ezechiël moet namelijk twee "stukken hout" nemen, en daar deze beide houten de twee *rijken* waarin Israël uiteengevallen was, moesten voorstellen, zullen we ons wel geen vormloze blokken hout te denken hebben, maar uitgesneden in de vorm van een scepter. Zoals een houten kruis het *geloof* kan voorstellen, en een anker de *hoop*, zo kan zo'n hout-in-de-vorm-van-een-scepter een goede voorstelling bieden van een *koninkrijk*.

Het ene hout moest dan Juda voorstellen, het tweestammenrijk, en het andere "Jozef", d.i. het rijk der tien stammen. Ten overvloede moet Ezechiël er nog maar op schrijven ook. Voor wie het nog niet duidelijk was, welke rijken met die twee kromstaven werden bedoeld, kan nu geen enkele twijfel meer overblijven. Op het ene hout moest de profeet namelijk schrijven: "Juda", en op het andere "Jozef" — dat waren namelijk de *leidende* stammen in elk der twee rijken. Om evenwel duidelijk te laten uitkomen, dat ook de minder op de voorgrond tredende stammen Israëls in de nieuwe gemeenschap betrokken zouden worden, moest ook van hen melding worden gemaakt, in deze zin namelijk, dat op het ene hout behalve "Juda" óók nog kwam te staan: "en de Israëlieten die daarbij behoren", en evenzo op het andere hout behalve "Jozef": "en het gehele huis Israëls dat daarbij behoort". In het zuidelijk rijk gaf Juda de toon aan, maar daaronder ressorteerden ook Benjamin, Simeon en een deel van de stam Levi. En in het noordelijk rijk, dat zich onder Jerobeam I had afgescheurd, domineerde "Jozef": samenvatting van Efraïm en Manasse. Niet, dat er altijd koningen uit deze stam op de troon gezeten hadden, maar Efraïm en Manasse maakten van het rijk der tien stammen zo zeer de kern uit, dat de profeten al deze stammen aanduiden, nu eens met de naam Efraïm, dan weer met "het huis Jozefs". Maar Ezechiël vergeet ook niet al de stammen, die met Jozef verbonden zijn, tot de overjordaanse en die in het vergelegen Galilea toeze zullen allen met elkaar één heerlijke broederbond vormen. Efraïm zal Juda niet benijden, en Juda zal Efraïm niet benauwen.

"Deze twee sceptervormige houten nu, die blijkbaar als even groot worden gedacht, waarom zij dan ook, op elkander gelegd een eenheid kunnen uitmaken, moet de profeet zo in de hand nemen, dat wie ze ziet de indruk krijgen moet, dat hij slechts één scepter in de hand heeft.

Ofschoon deze symbolische handeling op en voor zichzelf volkomen duidelijk is en bij de toeschouwer onmiddellijk de gedachte der komende eenheid wekken moet, wordt toch als zeker aangenomen, dat Ezechiëls omgeving de zin daarvan niet zal verstaan, en nadere opheldering vragen zal. *De eeuwen van scheiding enerzijds en de geestelijke zelfverheffing van Juda anderzijds hebben zozeer de gedeeldheid van Israël als de meest natuurlijke zaak ter wereld doen zien*, dat een nadere verklaring van deze toch zo duidelijke handeling nodig wordt, opdat de bedoeling des Heren met de herleving des volks helder voor hun geestesbewustzijn kome te staan".¹

Deze verklaring gééft Ezechiël dan ook: "Zo zegt de Here Here: zie Ik haal de Israëlieten weg uit de volken naar wier gebied zij gegaan zijn; Ik zal hen van alle kanten bijeen verzamelen en hen naar hun land brengen. En Ik zal hen tot één volk maken in het land, op de bergen Israëls, en één koning zal over hen allen koning zijn; niet langer zullen zij twee volken zijn en niet verdeeld in twee koninkrijken".

Deze profetie is principieel op de Pinksterdag in vervulling gegaan.

Lukas, de auteur van het boek der Handelingen, schrijft en herschrijft en schrijft het weer: ze waren allen *ééndrachtelijk* bijeen. Ze waren *ééndrachtig* volhardende in het bidden en smeken. Zij waren één hart en één ziel. Hij schrijft dit met 'n geestelijk welbehagen. Hij is opgetogen over deze schone vrucht van de Geest. Hoe heeft de Geest nú Zijn triumpfen gevierd, nee niet door een schijneenheid te scheppen boven geloofsverdeeldheid, maar door allen samen te binden in enigheid des geloofs en der liefde! De vraag, wie van hen de meeste zou zijn, is nu van het agendum afgevoerd. Het twistvuur is gedoofd. Het heeft plaats gemaakt voor heilige solidariteit!

Ofschoon de eenheid der gelovigen ons als de allereerste en allerschoonste vrucht des Geestes wordt voorgehouden, en door Ezechiëls simpele houtjes als de meest (geestelijk) eenvoudige zaak wordt voorgesteld, staat het daarmee onder ons niet best geschapen. Dat het goed is en liefelijk dat broeders ook samenwonen, zingen we alleen maar in de kerk, en voor de rest geen nieuws. Dat de kerkelijke scheuren geheeld zullen worden, schijnt vooralsnog ondenkbaar, ofschoon er veel over wordt gepraat, geschreven en geconfereerd, en iedere kerkengroep op 't luidst betuigt en betoogt de eenheid te willen. Met dat al blijkt de scheur al groter te worden, en de tegenstelling scherper. In de vorige eeuw spraken de mannen der doleantie nog teer van de "achtergeblevenen", omspanden met hun blik "heel de kerk en heel het volk", en liet men niet af, te smeken: Breng, Heer, al Uw gevangenen weder. Nu slaan we elkaar met "ware" en "valse" kerk om de oren, dat het klap't. Ik ben waar en gij zijt vals; niet: gij zijt vals en ik ben waar. Liefelijk betitelen we elkaar als synodalen, gescheidenen of sectariërs, al naar het valt. Alsof er geen Pinksterfeest geweest is, grijpen we terug naar de bedeling der "schaduwen", waar de *twee* koninkrijken normaal waren, en ja, de "schaduwen" vallen op òns kerkelijk leven wel heel breed, want in de bedeling der schaduwen waren er tenminste nog maar twee, maar nu is het aantal kerkelijke koninkrijkjes nauwelijks meer te tellen. En allen zijn ze gereformeerd of supra en ultra gereformeerd. Ieder voor zich verklaart: wij zullen geen duimbreed wijken. Noordzij's karakteristiek van Oud-Israël, die ik hierboven cursiveerde, kan bijna letterlijk op de tegenwoordige kerkelijke toestand worden toegepast: "de eeuwen van scheiding enerzijds en de geestelijke zelfverheffing anderzijds hebben de gedeeldheid van Israël als de meest natuurlijke zaak ter wereld doen zien". Deze kerkelijke burenruzie is op zichzelf al *erg* genoeg, maar daar komt nu nog bij, dat het in de afzonderlijke kerkelijke gezinnen en gezindten ook niet alles pais en vree is. Hier hokt het, daar stoot het. en ginds is 't helemaal mis. Men zou een catalogus moeten samenstellen van de velerlei *soorten* ruzies: er zijn geleerde ruzies en ongeleerde. Ruzies in de krant en tussen de muren.

¹ Noordzij a.w., blz. 374/75.

Professoren-, dominees- en lekenruzies. Censurabele en niet-censurabele ruzies. Wie zal tellen het aantal kerkeraads-, classicale en synodale commissies die vruchteloos gezwoegd hebben om ruzies te beslechten, en hoe zou 't er uitzien, als al de *lijd* daaraan verprutst, aan eendrachtige kerkopbouw en kerkvermeerdering was besteed? Dat vreed' en aangename rust, en milde zegen u verblij!' Jawel: liederen uit de schat der eeuwen!

Men kan referaten houden en aanhoren over de vraag hoe het komt dat de kerk haar beslag op de massa verliest, en hoe het eveneens komt dat het onkerkelijk christendom in kring en groep in ere is. En men kan het resultaat dezer onderzoekingen in onderscheidene overwegingen en conclusies van gezegde referaten of rapporten neerleggen. Men kan ook z'n beide ogen en oren opzetten en verklaren: een van de voornaamste oorzaken, dat zovelen zich teleurgesteld van de kerk afwenden en bevrediging zoeken in groeps- of kringchristendom omdat zij 't in de kerk te kil vinden, zal wel zijn: dat aldoor maar twisten, of het eikaar-negeren, wat misschien nog erger is.

Wij moeten dus heus niet dik doen noch de oren dichtstoppen als men de kerk in deze richting het een en ander verwijt!

Een der eerste openbaringen van het nieuwe leven *moet* zijn: de beoefening van de gemeenschap der heiligen.

Wat juist de kerk tot *kerk* maakt is, dat zij woon- en werkplaats is van de Heilige Geest, die *samenbindt*.

Het wezen en de ere der kerk is, dat zij is *lichaam van Christus*, waar de hand tot de voet niet zeggen *kan* en niet zeggen *wil*: ik heb u niet van node.

Het is het werk des duivels om af te breken en te verdelen, en waar het twistvuur immer hoog opblaait, is de synagoge des Satans, en niet de kerk des Heren.

Toch gaat te ver wie beweren zou, dat om deze schande en onvolmaaktheid der kerk, de Heilige Geest van haar geweken zou zijn. En beslist onjuist is de voorstelling, als zou de Heilige Geest thans een besliste afkeer aan de dag leggen van de kerk (als instituut!) en Zich bijzonder aangetrokken gevoelen tot de on- of bovenkerkelijke groepen van vrome, gelijkgestemde, interkerkelijke zielen.

Indien dit waar is, moet, met eerbied gesproken, de Geest Zich in Zijn eerste aanloop vergist hebben.

Want de stroom des Geestes heeft in de aanvang (zoals uit Handel. 1 blijkt) niet het ruime sop gekozen, maar zich van meetaf geperst en gestuwd in een *kerkelijke* bedding.

De *kerk* in haar vergadering bijeen — waar in Handel. 1 de namen der apostelen, de *ambtsdragers*, uitdrukkelijk voorop staan, en waar Petrus straks gaat opstaan, niet om te *getuigen*, maar om *ambtelijk het woord te bedienen* — heeft de komst van de Geest ingewacht, en *daar* is Hij ook gekomen!

Gelukkig maar!

Want indien de Geest óók de kerk al te *nauwe bedding* had geacht, of de muren der kerk te belemmerend had gevonden om Zijn werk te doen; of om het anders te zeggen: indien de Heilige Geest het schip der kerk als een "Nieuw-Nederland" of een "Nieuw-Jeruzalem" van stapel had laten lopen, zonder het stevig toe te rusten met de stuurlieden van apostelen, profeten, herders en leraars, en zonder kompas van de "leer der apostelen", dan zou dit schip allang uit de koers geslagen of op de klippen van dwaalleer te pletter gestoten zijn.

Wij blijven daarom maar liever onze plaats bespreken op het vertrouwde schip der *kerk*, dat

in alle stormen der eeuwen volkomen zeewaardig is gebleken, en hopen daarop de haven van het "Nieuw-Jeruzalem" te bereiken.

Dit is het *schriftuurlijk* bewijs.

Maar het *leven* der kerk in gemeenschap der heiligen moet het *levend* bewijs zijn, dat nog steeds de kerk is de woonplaats van de Heilige Geest!

Zoals Jezus eens de kleingelovige apostelen eenvoudig opzij zette — die toch macht gekrégen hadden de boze geesten uit te werpen, maar het niet kónden —, zo kan Hij tijdelijk Zijn *kerk* uitschakelen, om op buitengewone wijze Zijn werk te doen. De stroom des Geestes *moet* vloeien, en het is de schande èn de schade der kerk, als die stroom dan eens gaat vloeien door de zijtakken der buitenkerkelijke beddingen.

Het komt er vóór alles op aan, dat we voor de werkingen des Geestes *openstaan*.

Nee, wij bidden dan niet om een *herhaling* van de uitstorting des Geestes, maar wel om de *doorwerking* er van.

Wij hebben wel de *belofte* dat de Heilige Geest van Zijn kerk niet wijken zal, maar in geen geval mag die belofte ons lijdelijk of werkeloos maken. De belofte vraagt ons gebed. De jonge kerk in Jeruzalem had de belofte des Vaders, dat ze zou worden aangedaan met kracht uit de hoogte. En wat heeft de kerk met die belofte gedaan? Zijn ze rustig gaan zitten wachten?

Nee, ze hebben met en om die belofte geworsteld.

Ze kwamen al die dagen samen om te *bidden*.

Dat bidden verinnigde zich tot *smeken*.

Zij liepen de troon des Heren aan als een stormachtige zee!

O Heilige Geest, breek in mij en in mijn mede-kerkleden door! Verlaat de bedding Uwer kerk niet, en laat niet toe dat men niet mij, maar U, o Heilige Geest, smaalt dat het zo koud is in de kerk en zo liefdeloos. Kom, o Heilige Geest, en doorwaai Uw hof, opdat zijn specerijen uitvloeien. Uw liefdegeur moet elk tot liefde nopen in de gemeenschap der heiligen. Vervul Uw belofte dat zij niet langer twee volken zijn en niet langer verdeeld in twee koninkrijken!

GOG —ANTICHRIST

Maak u gereed.

Ezechiël 38:7a.

In zijn tweede brief aan de Thessalonicenzen (2:3) zegt Paulus, dat de dag van Christus niet komt, tenzij eerst geopenbaard zij de mens der wetteloosheid, de zoon des verderfs.

Met deze "mens der wetteloosheid" is niemand anders bedoeld dan de *Antichrist*, de "vleesgeworden duivel", die vlak voor Christus' wederkomst op deze aarde de scepter zwaaien zal. Johannes tekent hem als het beest, dat uit de zee opkomt (Openb. 13:1 v.), en de Oud-Testamentische Johannes, Ezechiël, noemt z'n naam: Gog, de grootvorst van Mesech en Tubal (Ezech. 38:3) Alle drie, Ezechiël, Paulus en Johannes, hebben dezelfde persoon op het oog, maar noemen hem telkens anders. De een zegt: Gog; de ander: mens der wetteloosheid; de derde: beest. Zo is er een climax. . . naar beneden. Intussen staat wel vast, dat zowel Paulus als Johannes van deze profetie van Ezechiël geweten hebben. Johannes noemt zelfs dezelfde namen: Gog en het land Magog (Openb. 20:8), en Paulus putte zijn wetenschap dat de mens der wetteloosheid aan Christus' verschijning vooraf zou gaan, stellig uit deze hoofdstukken van Ezechiël. Immers, voordat deze profeet een schildering geeft van het "nieuwe Godsrijk" (h. 40-48), gewaagt hij in de hoofdstukken 38 en 39 van de laatste aanval op de "kerk" door deze geheimzinnige Gog. Dat hij daarmee niet een bepaald persoon uit *zijn* dagen, maar de komende Antichrist op het oog had, blijkt ten overvloede uit de eschatologische tijdsbepaling, dat Gogs optreden zal vallen "in toekomstige jaren" (38:8).

In de tekening van de Antichrist blijft Ezechiël natuurlijk kind van zijn tijd.

Hij kiest zowel voor de Antichrist als voor diens medestanders namen van *destijds* bekende grootheden. De ganse volkenbond komt onder Gogs leiding uit het voor Israël onbekende en daarom steeds geheimzinnige "Noorden" (vs 6, 15) ; deze geweldige ruiterscharen, gewapend met rondas, schild, helm en zwaard (vs 4, 5), doen een aanval op dat land van Israël, en daar vindt de Antichrist ook eindelijk z'n graf in een geheimzinnig dal, welks naam de uitleggers veel hoofdbrekens heeft gekost, en dat later genoemd zal worden; "het dal van Gogs menigte" (39:11).

Dit alles *letterlijk* te nemen, en uit deze gegevens af te leiden, dat de Antichrist werkelijk de naam van *Gog* zal dragen, dat hij de aanvoerder zal zijn van de door Ezechiël genoemde geallieerden, en dat hij werkelijk in Palestina zal optreden, zou natuurlijk een aanslag betekenen op de aard der profetie. Het zou even dwaas zijn als wanneer iemand uit de Openbaring van Johannes zou willen afleiden, dat de Antichrist werkelijk een "beest" en geen mens was.

We hebben daarom te zoeken naar de *verborgen zin* der profetie.

En dan worden ons, ondanks veel raadselachtigs in deze hoofdstukken, waar ook de knapste uitleggers nog mee zitten, terstond verschillende dingen duidelijk.

We krijgen namelijk een volledig overzicht van de geweldige *macht* van de Antichrist, de *bedoelingen*, die hem drijven, het smadelijk *lot*, dat eindelijk zijn deel wordt, terwijl we eindelijk zien — en daar is het ons, blijkens de woorden die hierboven staan, voornamelijk om te doen — dat hij slechts optreden kan in volstrekte afhankelijkheid van God: deze machtigste tegenstander Gods loopt geheel aan de teugel des Heren!

Allereerst zijn *macht*.

Onder de wapperende banieren van Gog, de Antichrist, ziet Ezechiël bijna al de grootmachten der wereld tegen "Jeruzalem" optrekken. Het zijn nu niet meer de vroegere vijanden: Edom en Moab, Filistea en Egypte, want deze volken zijn reeds van het wereldtoneel verdwenen. Het zijn de volken van Klein-Azië en verderop; enerzijds: Perzen, Gomer en het huis van Togarma; de bewoners van Afrika en de Somali-kust anderzijds: Ethiopieërs en Puteeërs.. . "vele volken met u" (38:5, 6), en deze allen trekken op als "een opkomend onweer" (38:9).

Dit klopt geheel met het beeld dat de ziener op Patmos van de Antichrist ontwerpt.

Deze laat ons de Antichrist zien als een werelddictator, die in staat zal zijn "elke stam en natie en taal en volk" (Openb. 13:7) tot één reusachtige totale staat om te smeden; allen, die de aarde bewonen liggen in bewondering en aanbidding aan zijn voeten, en met deze massale macht doet hij de heiligen de oorlog aan, in welke oorlog ieder die het waagt de aanbidding te weigeren, gedood wordt (Openb. 13:7, 15).

Ook omtrent de *bedoelingen* van de Antichrist laat ons Ezechiël niet onkundig.

De profeet legt er de nadruk op, dat het in de aanval van de Antichrist op de kerk niet gaat om een eerlijke strijd tussen twee gelijkwaardige partijen. Integendeel is het een zeer ongelijke kamp, en de Antichrist weet dit zeer wel.

Het is een boze aanslag die hij beraamt (38:10).

Hij overlegt: "optrekken wil ik tegen een land van dorpen, een overval plegen op vreedzame lieden, die in gerustheid wonen, allen zonder muur, grendels of poorten" (38:11).

Het zijn de "heiligen", die de Antichrist de oorlog aandoet; de weerloze schapen Christi; de kerk, die over geen leger en geen munitie beschikt. Daartegen brengt nu Gog alles en allen in 't geweer! Het is slechts zijn wrede lust, om die heiligen als honden te zien sterven. Alleen omdat deze onheilige van de heiligen walgt en deze Antichrist de Christus haat!

Zó verklaren eenstemmig zowel Ezechiël als Johannes.

Van het smadelijk *einde* van de Antichrist spreekt Ezechiël óók in beeldrijke oosterse taal. Juist als de Antichrist waant het hoogtepunt van zijn macht bereikt te hebben, zal de Here door een geweldige aardbeving zijn plannen verijdelen (38:19, 20). Als verdwaasd van schrik zullen Gogs heirscharen op elkander aanvallen, en "het zwaard van de een zal tegen de ander zijn" (38:21). "Wat Gog zich als een gemakkelijke rooftocht dacht, wordt door de Here omgezet in een wereldbrand, waaruit niemand gered zal worden." De roofvogels zullen een zeer overvloedige maaltijd vinden in de onbegraven lijken (39:11, 19, 20), en de inwoners van Palestina zullen nog zeven maanden werk hebben, om de overgebleven beenderen te begraven (39:12). En zeven jaren lang zal het volk des Heren volop brandstof hebben van al het wapentuig van Gogs heirscharen, zodat ze geen hout op het veld behoeven te sprokkelen of uit de bossen te hakken (39:9, 10).

Welk een heilige symboliek in deze profetische taal!

Men hoort in het tweemaal herhaalde getal zeven (het heilige getal!) het heilig lachen Gods in de hemel en het lachen der heiligen op de aarde, dat de rollen zijn omgekeerd, en niet de aarde, maar de hemel, niet de *zes*¹, maar de *zeven* overwon.

¹ In Openb. 13:18 wordt het wezen van de Antichrist aangeduid door het getal 666, een uitbreiding van het grondgetal 6, dat het "aardse" aanduidt. 666 is het aardse in z'n volle ontplooiing, zonder te kunnen komen tot de 7; de 6-daagse arbeid in de volle breedte, zonder de *rust* van de 7de dag. Dit is het kenmerkende van de

De verschijning van de Antichrist is voor de Here geen pijnlijke verrassing!

Prachtig souverain klinkt het: "Zo zegt de Here Here: zijt gij het, van wie Ik in vroegere dagen gesproken heb door de dienst van Mijn knechten, de profeten van Israël, welke in die dagen jarenlang geprofeteerd hebben, dat Ik u tegen hen zou doen optrekken?" (38:17)

De Here heeft Zijn komst niet alleen voorzegd, maar Hij heeft de Antichrist ook *besteld*!

Duizelingwekkende gedachte — God roept Zijn grimmigste tegenstander op het wereldtoneel!

Wel smeedt de Antichrist *zijn* boze plannen, maar die dienen slechts, om uitvoering te geven aan *Gods* plannen.

Nog duidelijker wordt dit even eerder in dit hoofdstuk gezegd: "Ik zal u komen halen, haken slaan in uw kaken en u doen uittrekken met uw gehele leger" (38:4).

Als een dier, dat met 'n haak in z'n neus willoos wordt rondgeleid, zo zal de Here eenvoudig over de Antichrist beschikken, en hem dienstbaar stellen tot Zijn bedoelen.

De Antichrist heeft zich maar gereed te houden.

Hij moet paraat zijn, zodra God hem nodig heeft!

Maak u gereed!

Zó klinkt het bevel des Heren en. . . dit is *niet*, zoals wij geneigd zouden zijn te denken, een dringende waarschuwing tot de *kerk* des Heren gericht, om te waken, en bereid te zijn als Hij komt.

Zeker, ook tot ons komt rusteloos de vermaning om de lampen brandende te houden, en de lendenen omgord, en de bazuinklank: "Weest ook gij bereid", is geen ogenblik van de lucht.

Maar *hier* komt in heilige ironie het bevel tot *Gog*: "Maak u gereed en rust u toe, gij met al de slaven die zich bij u gevoegd hebben; wees gij hun tot een leidsman" (38:7).

De Here beveelt Zelf aan de felste tegenstanders van Zijn kerk, dat ze zich gereed moeten maken, en zich gereed moeten houden!

Maar. . . ze mogen geen uur eerder optrekken, dan *Hij* het wil!

De Here Zelf kondigt het mobilisatiebevel af in het vijandige kamp.

De Here bepaalt daarvan dag en uur.

De Here wijst Zelf de opperbevelhebber aan, die Zijn "heiligen" de strijd op leven en dood zal aandoen.

De Here geeft hem, de Antichrist, het commando: Zorg er voor bij de hand te zijn, als Ik u nodig heb!

Wat wordt zo de Here groot, en hoe klein worden nu die machtige pralende vijanden!

Al die machten, hoe ze maar helen mogen, die de kerk des Heren willen kapotslaan, zijn net niets meer dan bouwers aan Gods bouwwerk, stukken op het schaakbord, die God verzet, één voor één. willoze instrumenten om Gods plannen uit te voeren, dieren met haken door de neus, die geleid worden; generaals, naar ze ménen, maar in werkelijkheid korporaals van de Opperbevelhebber van hemel en aarde, van kerk en wereld, van vriend en vijand; van Hem die het plan de campagne van de vijand inschakelt in Zijn plan de campagne. . . wee u,

Antichrist. Merkwaardig, dat hier in Ezechiëls profetie behalve het getal zeven ook het getal *zes* een rol speelt, waarmee de uitleggers nog geen weg weten (zie 39:2). Uit de N. Vert. is de "zeshaak" spoorloos verdwenen!

korporaals, als ge niet op uw post staat: maak u gereed.'

En de Antichrist, de allerlaatste en allermachtigste vijand, die nu eens maken zal dat het voorgoed uit is met heel die kerk en heel die godsdienst, hij moet maar netjes in de houding staan, en paraat wezen als het bevel komt van Hem, die vriend en vijand gebiedt: maak u gereed!

Vriend en vijand!

Ja, ook Zijn vrienden!

Want hoe rustgevend ook de gedachte moge zijn dat alles staat onder 's Heren bewind, en dat tegen Zijn wil niemand zich roeren noch bewegen kan; hoe zeker onder dit gezichtspunt dan ook de uitslag moge zijn van de strijd, dit alles mag ons geen ogenblik tot zorgeloosheid of lijdelijkheid verleiden!

Maak u gereed, is het permanente wachtwoord.

De kerk des Heren moet steeds *gemobiliseerd* zijn. Geen ogenblik valt aan wapenstilstand of demobilisatie te denken.

Temeer, daar de toestand voor de kerk hoe langer hoe hachelijker wordt, de oorlogskansen niet af-, maar toenemen, en de Antichrist zich gereed maakt voor zijn vernietigende aanval op de kerk.

Niet zozeer door het brute geweld van zwaarden en schilden zal hij zijn sloperswerk verrichten, maar door de verblindende invloeden van cultuur en wetenschap, valse profetie en tekenen en wonderen (Mark. 13:22; 2 Thess. 2:9).

Ook zal hij niet schromen, het scherpe zwaard van de *honger* te gebruiken, om tot afval van Christus te dwingen (Openb. 13:17).

Door dit alles zal zijn invloed zo enorm zijn, dat hij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zou verleiden.

Maak u gereed!

Het is best mogelijk, dat gij die dit leest, de tijd van de Antichrist niet zult beleven. Het is evengoed mogelijk van wel.

Niemand kan dit zeggen.

Maar al wordt van ons op dit ogenblik die *spankracht* niet geëist van het geloof, het moet toch van hetzelfde *gehalte* zijn als dat der martelaren.

Met niet minder kunnen we toe.

Al eist de Here nú nog niet, dat wij getrouw zullen zijn tot *de dood*, om voor Hem te sterven, Hij eist wel elke dag, dat we getrouw zullen zijn om voor Hem te *leven*.

Het laatste vraagt stellig niet minder spanning dan het eerste.

Maak u gereed!

DE TAAL DER MUREN

En zie, een muur liep aan de buitenzijde geheel rondom het gebouw.

Ezechiël 40:5.

Wij treffen Ezechiël thans in Jeruzalem aan. Niet lichamelijk, maar "in de geest", of zoals de profeet zelf zegt in vs 2 van dit hoofdstuk: in de gezichten Gods. Wel noemt hij Jeruzalem niet bij name, maar een goed verstaander had maar een half woord nodig, en als hij dus meedeelt dat de hand des Heren hem "daarheen" bracht (vs 1), dan begreep elke balling terstond waarheen dit was: waar waren hun gedachten anders dan in de heilige stad?

Het was, blijkens de datering: "in het vijf en twintigste jaar van onze ballingschap" (vs 1), nu alweer bijna twintig jaar geleden, dat Ezechiël ook eens "in de geest" in Jeruzalem geweest was (h. 8 v.), maar wat hij nú mag zien, is heel wat mooier dan toen. Destijds ontwaarde hij tot z'n ontzetting een tempel vol gruwelen en afgoden, maar nu wordt hem een nieuwe tempel getoond. Een geheimzinnige begeleider, die er "als van koper" uit ziet (vs 3) maar die voorts de gewone attributen van een bouwmeester draagt: een linnen snoer en een meetroede, heeft hem de opdracht gegeven om zijn beide ogen en oren goed open te zetten, en nauwkeurig op alles te letten (vs 4). Nu, dat heeft Ezechiël wel gedaan, want hij geeft ons in de slothoofdstukken van zijn boek een nauwkeurige beschrijving van dit heerlijke bouwwerk met de maten erbij! De bedoeling was evenwel niet, dat de straks teruggekeerde ballingen nu ook precies zo'n tempel moesten bouwen, zoals eens aan Mozes de tabernakel op de berg getoond was als nauwkeurig model. De "man" geeft alleen de opdracht, dat alles aan het huis Israëls te *verkondigen* (vs 4). Wat hij dus moet doen is het *prediken* van een geheel nieuwe staat van zaken: de komst van het nieuwe Godsrijk, dat aanbreken zal, zoals in het laatste vers van hoofdstuk 39 uitdrukkelijk staat aangegeven: "als Ik Mijn Geest heb uitgestort over het huis Israëls". We hebben hier dus te doen met de tekening van de Nieuw-Testamentische kerk, zoals die zich openbaren zal na de Pinksterdag.

Althans in eerste instantie.

Wanneer we echter verder horen, hoe ideaal het er in deze nieuwe staat toegaan zal, dat ieder de wetten gewillig gehoorzaamt, leugen en bedrog in de handel niet meer voorkomen, de rijke de arme niet meer verdrukt, en aan de sterke hand van de overheid die dwingend ingrijpt, geen behoefte meer is, dan is het voor ieder duidelijk, dat het oog van de profeet nóg verder reikt, naar de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, waar de verwoestende werking der zonde geheel is opgeheven.

Dat intussen de profeet dit toekomstbeeld ontwerpt in kleuren en vormen aan de Oud-Testamentische eredienst ontleend, en nog spreekt van tempel en priesterschap, van offers en reinigingen, behoeft niet de minste verwondering te wekken. Hij zou eenvoudig niet anders hebben kunnen doen. Onze taak is het, de geestelijke achtergrond van dit alles te zien. Zodra we *die* ontdekken, worden deze schijnbaar weinig-zeggende hoofdstukken vol lengte- en breedtematen en wat niet al, rijk van inhoud.

Thans bepalen we ons bij de muur, die het gehele tempelgebied omgaf.

Luisteren wij aandachtig naar de taal der muren.

Het gehele gebouwencomplex van de nieuwe tempel heeft op Ezechiël de indruk gemaakt

van een stad. Het was geen eigenlijke stad, maar zoals hij in vs 2 zegt: zo iets als een stad. Dit gebied besloeg volgens de beschrijving ongeveer zes hectare, en het eerste wat Ezechiël opviel was, dat het geheel omgeven was door een muur. Van deze muur, met drie poorten aan de Oost-, Noord- en Zuidkant met de daarachter liggende buitenste voorhof, geeft dan het eerste deel van dit hoofdstuk een brede beschrijving. Er *is* dus een muur — dat is nummer één.

Als wij nu ook, evenals Ezechiël, de vermaning ter harte willen nemen om goed op te letten, dan valt ons direct op, om het nu maar direct Nieuw-Testamentisch te zeggen, want daar gaat het toch om, dat er "kerkmuren" zijn, en dat die er naar Gods gemaakt bestek *moeten* zijn.

De kerk is geen open hof, waar iedereen uit- en inlopen kan, maar is "zoiets als een stad", met muren en wachters. . . een afgesloten gebied! Dit is zo weinig een louter Oud-Testamentische gedachte, dat ook Christus sprak van "sleutelen" des hemelrijks, en waartoe dienen nu sleutelen, als er geen slot en geen deur, geen poort en geen muur is.

Sterk stijgt in onze tijd de afkeer van kerkmuren.

De almeer veldwinnende gedachte is deze, dat de kerk *dáár* is, waar veranderde mensen zijn. Of deze nu in een geïnstitueerde kerk, of in een groep of gezelschap samenkomen, is lood om oud ijzer! De vormen van kerk en sacrament, leer en ambt, zijn dingen van de tweede of derde rang: "formaliteiten" noemt men ze óók wel.

Nu kunnen natuurlijk alle vormen in formaliteiten ontaarden. . . vandaar waarschijnlijk ook de pasgenoemde afkeer.

Met dat al blijft het onverstandig en onverantwoordelijk werk, om met het badwater ook het kind weg te werpen, dat wil hier zeggen: de geest van de vorm (z'n lichaam) te ontdoen, want dan blijft er niets anders dan een schim of een spook over!

Hadden de tegenstanders van alle uitwendige vormen gelijk, dan had Ezechiël gevoegelijk onder hoofdstuk 37 van zijn boek "Einde" kunnen zetten.

Daar toch had hij reeds geprofeteerd, dat de Here aan Zijn volk een nieuw hart en een nieuwe geest zou geven.

Onder de drijfkracht van des Heren Geest zouden zij in Zijn inzettingen wandelen, en Zijn woord in praktijk brengen.

Nu, wat wil men nu nog méér. . . daar is de nieuwe gemeenschap!

Men kan een nieuw leven beginnen!

Zó zou het zijn naar de smaak van velen, die beweren dat de kerk er niet toe doet, maar zo is het niet naar de smaak Gods en de wijsheid Gods.

Er ligt een ontzaglijke goddelijke wijsheid in de laatste hoofdstukken van Ezechiël: de maten en de vormen!

Zonder deze hoofdstukken is Gods reformatorisch werk niet af!

De nieuwe geest *moet* zich openbaren in *uitwendige levensvormen* van tempel en muur en godsdienstige verrichtingen.

Ezechiël, de trouwe verkondiger van wat hij *gezien* heeft, de nauwkeurige ontwerper van plattegronden, nee, hij verkondigt niet slechts *reveil* (de nieuwe *geest!*), maar reformatie (de nieuwe *vorm*).

Hij kan er geen genoegen mee nemen, dat er inwendige verandering, verlichting, opleving komt, maar hij staat er op, dat de inwendige vernieuwing *gestalte* krije in de daarmee

overeenkomstige uitwendige vormen.

Bij de "mens sana" van hoofdstuk 36 en 37 *hoort* nu het "corpus sanum" van hoofdstuk 40 en volgende!

Vandaar, dat Ezechiël met zoveel voorliefde heel lang vertoeft bij deze nieuwe tempel, en in zijn gedachten de muren kust en de altaren streelt. Nee, waarlijk, die vervelende opsomming van de lengte van dit en de breedte van dat, de kamertjes en het plaveisel, is geen theoretische liefhebberij van 'n tekenaar, maar de hartstocht van de profeet, die de *reformatie* der kerk vurig begeert en liefheeft.

Kerkmuren dus!

Als we zo verstaan hebben, dat deze muren alleen reeds door hun *aanwezigheid* een getuigenis afleggen, dan horen we nu in de tweede plaats deze stenen spreken, als we vernemen wat er *afwezig* was.

Er *ontbreekt* namelijk iets aan deze muur, hetgeen op het eerste gezicht, zouden wij zeggen, storend werkt op de symmetrie.

De muur was namelijk *vierkant*, doch slechts aan *drie kanten* kon men door middel van een poort, of liever een poortgebouw, binnentreden. Men kon binnenkomen door de *Oostpoort*, door de *Noordpoort* en door de *Zuidpoort*. Maar wie van het *Westen* kwam, zocht tevergeefs naar een poort, die hem toegang verleende. De Westzijde was een *blinde muur*.

Waarom was dat zo? Welke taal spreekt deze blinde muur?

Men kan zeggen, dat deze tekening van de nieuwe tempel zich op vele punten zeer nauw aansluit bij de *tempel van Salomo*, waar eveneens de westelijke buitenmuur geheel blind was, en deze opmerking is juist. Wat we hier vernemen van de nieuwe tempel is geen nieuwbouw, maar *verbouw*, geen nieuwe schepping, maar *herscheping*. Zo doet God trouwens *altijd*. De mannen, die Hij riep tot reformatie der kerk, grepen steeds naar het verleden terug.

Toch is daarmee die blinde muur niet verklaard!

Er ligt een rijke symboliek in, een heerlijke "verkondiging aan het huis Israëls".

Volgens de oosters-semietische voorstelling was namelijk het *Westen* het land van de *dood*.

Het is het land, waar de zon *ondergaat*, en waar de geheimzinnige wateren van de dood vloeien.

Voor *déze* doodsmachten nu biedt deze tempel geen toegang en heeft de muur geen open poort. De grimmige dood stoot tegen een blinde muur! Hij zou *willen* binnenkomen, maar hij *kan* niet. Men kan niet eens zeggen, dat de poort hermetisch gesloten is. . . . er *is* zelfs geen poort! Wel vloeien *uit* deze tempel de wateren *des levens*, zoals we later vernemen zullen (hfdst. 47), maar de wateren van de dood hebben er geen toegang meer!

Dat verkondigt de blinde muur aan de Westzijde!

Men moet vooral niet te haastig verklaren dat Ezechiël hier spreekt van het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel nederdaalt, en waar geen rouw en gekrijt meer zijn zal, doch waar God alle tranen van de ogen zal afwissen.

Zeker, dan is de macht van de dood *volkomen* gebroken.

Maar al delven we hier nog onze graven, al brengen ook wij nog onze dierbaren naar het kerkhof, al vieren we hier nog steeds ons Paasfeest onder de schaduwen des doods, *tòch* is ook *déze* trek van Ezechiëls nieuwe tempel voor de kerk des Heren in beginsel in vervulling gegaan, en mogen wij jubelen, ja heilig spotten: dood, waar is uw prikkel?

Sinds Christus door Zijn opstanding de dood *overwonnen* heeft, loopt de dood zich te pletter tegen de blinde muur der kerk!

Hij *vindt* niet alleen geen poort.

Hij *wordt zelf* tot een poort. . . . naar de hemel!

Onze Catechismus zegt het zo onnavolgbaar goed: "onze dood is geen betaling voor de zonde, maar een afsterven van de zonde en een *doorgang* tot het eeuwige leven".

De dood wordt een poort des levens.

Nu wordt het alles zo mooi: terwijl de dood ons eerst alle poorten des hemels toesloot, moet nu op bevel van Christus de dood niet alleen de toegang tot Zijn kerk worden ontzegd, maar moet hij zichzelf lenen om toegang te verschaffen, en "een poort te worden", waarvan Gods kerk zingt:

Dit is, dit is de poort des Heren;
Daar zal 't rechtvaardig volk door treen,
Om hunnen God ootmoedig t'eren,
Voor 't smaken Zijner zaligheên.

Als de ziele luistert, spreekt het al een taal die leeft. Oók de muren en de afmetingen van Ezechiëls wonderbaarlijke tempel!

SLECHTS EEN WAND!

Doordat zij hun drempel naast Mijn drempel gezet hadden en hun deurpost naast Mijn deurpost, zodat alleen een wand tussen Mij en hen was.

Ezechiël 43:8a.

Toen Ezechiël een rondgang maakte door het tempelgebouw, bemerkte hij dat bijna overal, zowel in de voorhal als in het "heilige" en het "allerheiligste", op muren en deuren gelijksoortige versieringen waren aangebracht. Telkens weer viel z'n oog namelijk op 'n eigenaardig tempelsymbool: een palm, geflankeerd door twee cherubs (41:18, 25 enz.).

Voor wie de symboliek van het heiligdom verstaat, is deze tekenspraak terstond duidelijk.

De palm of de dadelpalm verzinnebeeldt het *leven*.

Hij die in de tempel woont, is de "God des levens", van Wie de psalmist in brandend heimwee zong:

Ach wanneer
Zal ik naderen voor Uw ogen,
In Uw huis Uw naam verhogen?

Maar ook zij, die in des Heren huis met de God des levens in gemeenschap getreden zijn, zijn levend gemaakte mensen: opgewekt tot een nieuw leven.

Er schijnt wel enig verband te zijn tussen de palmen op de tempelwand en de woorden van psalm 92:

"De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, als een ceder van de Libanon; geplant in het huis des Heren, groeien zij in de voorhoven van onze God; zij zullen in de ouderdom nog vrucht dragen, fris en groen zullen zij zijn; om te verkondigen, dat de Here waarachtig is, mijn Rots, in wie geen onrecht is".

Wij treffen deze muurschilderingen in onze bedehuizen niet meer aan!

God wil Zijn christenen niet door stomme beelden, maar door de *levende* verkondiging Zijns Woords onderwezen hebben. Géén palmen in de kerk dus. Er zou overigens iets vóór te zeggen zijn, om deze palmen in gedachtenis te houden. Een voortdurende herinnering; dat ik daarvan een *levend* lidmaat ben en eeuwig zal blijven, zou voor velen die met dode lippen en kille harten vol critiek in de kerk neerzitten, geen overbodige weelde zijn.

Dit over de palmen.

Naast deze psalmen zag Ezechiël overal engelenfiguren: cherubs.

Gelijk de palmen het leven verzinnebeelden, spraken de cherubijnen van Gods *heiligheid*.

Altijd en overal zijn de cherubs de zwijgende wachters en strakke bewakers van de heiligheid des Heren.

Daarom stelde God cherubs ten Oosten van de hof van Eden, met een flikkerend zwaard, dat zich heen en weer wendde, om de weg tot de boom des levens te bewaken (Gen. 3:24). Derhalve zag ook Ezechiël in de nieuwe tempel "telkens een palmboom tussen twee cherubs".

Het huis des Heren is niet alleen een huis des levens, maar ook de *heiligheid* is Uw huis tot sieraad, o Here! Het is niemand geoorloofd dit heiligdom gemeen te maken, of het met plumpe voeten te betreden. Daarom hebben de bewakers van Gods huis van het Nieuwe Testament de taak en de opdracht om het *evangelie* heilig te houden, door te waken over de leer, en de *sacramenten* heilig te houden, door te waken over het *leven*. Zij beschikken over de sleutelen des hemelrijks, om buiten te sluiten allen die zich in leer of leven komen te misgaan.

Het is vooral over de handhaving van de heiligheid van Gods huis, dat deze hoofdstukken, die de nieuwe tempel beschrijven, met grote nauwkeurigheid uitweiden.

Wanneer dan ook de profeet in *dit* hoofdstuk de *terugkeer* van God tot Zijn tempel beschrijft (eens had hij met grote weemoed gezien hoe de heerlijkheid des Heren de oude tempel verliet, h. 10!), legt hij er nog eens alle nadruk op, dat onafwijsbare voorwaarde voor het ongestoord "wonen" van God bij Zijn volk is de volstreckte scheiding tussen het heilige en het gemene.

Daartoe herinnert hij nog eens aan het verleden.

Er was een tijd geweest, dat zij "hun drempel zetten naast Mijn drempel en hun deurpost naast Mijn deurpost, zo dat er alleen een wand tussen Mij en hen was en zij daardoor Mijn heilige naam verontreinigden met de gruwelen die zij bedreven, waarom Ik hen verteerd heb in Mijn toorn" (vs 8).

Maar nu zal het anders en beter worden:

"Nu zullen zij hun ontucht en de lijken van hun koningen ver van Mij houden, zodat Ik onder hen wonen kan tot in eeuwigheid" (vs 9).

Deze herinnering schijnt de volgende historische achtergrond te hebben:

Onder Salomo en de volgende koningen werd de afstand tussen *paleis* en *tempel*, het huis des konings en het huis des Konings steeds meer verkleind. Voor de paleisbouw was zoveel ruimte nodig, dat men steeds dichter opschoof naar de tempel, zodat de tempel tenslotte een aanhansel van de koningsburcht werd. Op deze wijze kwam drempel naast drempel en deurpost naast deurpost, zonder dat feitelijk meer een behoorlijke grenslijn gezien werd; en nu mocht het volkomen waar zijn, dat het 'n koninklijk *paleis* was vol luister en heerlijkheid, dat het huis des Heren dreigde te overschaduw en te annexeren, dit neemt toch niet weg, dat het een zeer ongepaste gemeenzaamheid was. Ongeveer op dezelfde wijze als later in de kerk van Corinthe de grens werd weggedoezeld tussen de gewone liefdemaaltijden en het Avondmaal des Heren, zodat men niet meer "onderseheidde" het lichaam des Heren. ... er was niet eens een wand meer tussen.

Zo werd dan de luister van het paleis groter dan van de tempel.

Maar er was meer.

Niet alleen *plaatselijk* overvleugelde het paleis de tempel, maar ook *geestelijk*. Niet slechts de paleismuren overwoekerden de tempelmuren, maar de *paleisgeest* ging ook beheersen en overheersen de tempelgeest. "De priesters werden meer ogendienaars des konings dan dienaars Gods, en door de nauwe band, gelegd tussen tempel en dynastie, tengevolge waarvan de tempeldienst op tal van punten de invloed der politieke stromingen onderging en waardoor tenslotte, ondanks de telkens herhaalde reformatorische pogingen, de tempeldienst een caricatuur werd van hetgeen de Here beoogde"¹, werd drempel aan drempel en deurpost aan deurpost getrokken.

¹ Noordt zij a.w., blz. 439.

Hier kwam in de derde plaats nog iets anders bij.

De tekst spreekt ook nog van de lijken der koningen, waardoor het huis des Heren verontreinigd werd, en dat kwam zo, dat men gewoon was, de koningen in de "Davidsstad" te begraven, maar door de annexatie van de tempelberg door de Davidsstad schoof de begraafplaats der koningen ook al dicht op naar de tempel... en deze lijken — ook al waren het dan lijken van koningen —, in de rotswand van de Sionsberg begraven in de onmiddellijke nabijheid van de tempel, waren de Here een gruwel!

Het gevaar is nog altijd dreigend aanwezig, dat de tempel door het paleis, de religie door de cultuur, de kerk door de wereld wordt overvleugeld.

De geest dezer wereld is nu eenmaal opdringerig van aard.

Zij schroomt niet overal binnen te dringen, en plaatst met grote vrijmoedigheid drempel naast drempel, deurpost naast deurpost, zodat in vele gevallen niet eens een wand tussen beide bleef... de muren der kerk en de harten der gelovigen bleken niet steeds voor deze vreemde overheersing bestand, en niet altijd voor deze penetratie hermetisch gesloten.

Het is benauwend te zien, hoe de zorg voor de bouw van eigen paleis en huis, zaken en bezigheden zó alle aandacht in beslag neemt, dat er voor de dienst des Heren tijd, geld noch gebed overblijft, en het heilig tempelterrein angstwekkend inkrimpt. Maar erger is het, dat de paleisgeest zo de tempelgeest, of anders gezegd, de geest der wereld zo de geest van Christus verdringt, en door zijn "lijklucht der koningen" zo de sfeer verpest, dat men hoe langer hoe meer z'n handel en wandel, z'n denken en doen gaat inrichten naar "wereldse" maatstaven en normen. Niet wat Gods Woord zegt, maar wat "men" zegt, denkt en doet wordt dan de regel voor het leven, en het onderscheid tussen die die God vreest, en die die Hem niet vreest, wordt al moeilijker te bespeuren.

Drempel naast drempel!

Men kan dit verschijnsel noemen: verflauwing der grenzen, verwereldlijking, of hoe dan ook — dat is vrijwel om 't even. Deze en dergelijke "termen" zijn ons allen aardig goed bekend, en we kunnen er behoorlijk mee omgaan, en ieder op zijn beurt heft wel eens 'n klacht op over deze "wereldgelijkvormigheid".

We komen daar echter geen stap verder mee!

Zolang we althans niet ieder voor ons persoonlijk beginnen ons af te vragen of we aan dit bedrijf niet even hard mee doen.

En we ons daarvan gaan bekeren!

Want nee, deze inkrimping van het heilige terrein en de verflauwing der grenzen bestaat heus niet alleen daarin, dat men op Zondag fietst, tennist, voetbalt en radioreportages aanhoort. Want in dat opzicht gaat het nogal; de scheiding der terreinen wordt wel aardig gehandhaafd en de lijnen worden wel vrij zuiver getrokken.

Dus géén dorpel naast dorpel?

De zaak is bij ons in orde?

Het ware te wensen!

De wereldgelijkvormigheid schuilt veel meer in de *innerlijke gezindheid* dan in de *uiterlijke gedragingen*. De enige plaats waar de Schrift spreekt over het "dezer wereld gelijkvormig worden" (Rom. 12:2) dringt juist aan op de "vernieuwing des gemoeds". . . dat is het innerlijke leven.

Als ook wij niet vergevingsgezind zijn, niet bereid onszelf te verloochenen, de liefde niet het eerste woord laten, dan heeft de "wereld" triomfantelijk haar intocht gedaan in de kerk en *heerst* de zwoele *paleisgeest* over hen, die *zeggen*: Maar wij hebben de geest van Christus.

En blijft er reden voor de klacht: "Doordat zij hùn drempel naast Mijn drempel gezet hadden en hùn deurpost naast Mijn deurpost.. .!"

Dit verschijnsel is des te droeviger, waar juist omgekeerd de tempel het paleis en de kerk onze woningen moest binnendringen en dóórdringen.

Het is niet meer zo, dat het heiligdom staat in z'n isolement midden in deze wereld.

Naar het woord van de profeet Zacharia (14:20) moet juist de heiligheid van Gods huis overspringen op het "profane terrein", zodat "de heiligheid des Heren", het woord dat vroeger alleen stond op de tiaar van de hogepriester, ook zelfs komt te staan op de bellen der paarden. En dat niet alleen het heilige vaatwerk van de tempel, maar alle potten in Jeruzalem, in de keukens en de woonkamers, de Here heilig zullen zijn!

Deurpost naast deurpost, en drempel naast drempel, nee, het is niet ongeoorloofd, maar zelfs gebóden, doch dan zó, dat de deuren der kerk zich uitzetten tot onze particuliere woningen, dat elke huiskamer een tempel wordt en er in elke keuken en slaapkamer een altaar staat; dat de wierookgeur van de heilige nardus niet alleen in de gewijde kerkruimte hangt, maar ook in onze huizen en kantoren en werkplaatsen geroken wordt, en dat Christus niet alleen is "Koning der kerk", maar Hij ook Zijn gouden scepter zwaait over elk huis en zijn bewoners, en met Zijn priesterkleed staat midden in onze kamers.

En dat ik "door het geloof een lidmaat van Christus, *en also Zijner zalving deelachtig ben*; opdat ik Zijn naam belijde, en mij zelve tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere" (Heidelb. Catech. vr. 32).

Dan is er geen *afstand* tussen mijn *kerkleven* en mijn "gewone leven", doch. . . slechts een wand!

Dan blijft de *heiligheid* van des Heren huis gehandhaafd.

Dan krijgen de *palmen* op de tempelwanden ook betekenis, omdat ik dan van de kerk van Christus een levend lidmaat ben.

ONS BEZIT

Ik ben hun bezitting.

Ezechiël 44:28b.

In het begin van dit hoofdstuk zien we de profeet Ezechiël staan bij de Oostpoort van de nieuwe tempel, de poort waardoor de "heerlijkheid des Heren" was binnengetrokken, om opnieuw Zijn woning te betrekken.

Van deze poort wordt nu tot tweemaal toe uitdrukkelijk gezegd, dat ze *gesloten* moet blijven, en ten overvloede wordt er voor de derde maal aan toegevoegd, dat ze niet geopend mag worden, en dat niemand er mag doorgaan.

Deze poort is dan nu voorgoed gesloten.

De Here is Zijn tempel binnengegaan, om die. . . nooit weer te verlaten!

De oude tempel werd verlaten en verwoest, maar ten aanzien van de nieuwe tempel — de gemeente des levenden Gods — is dit uitgesloten.

Voor de kerk des Nieuwen Testaments, het geestelijk huis Gods — en daarvan profeteert Ezechiël hier — geldt de belofte: Zie, ik ben met u tot aan de voleinding der wereld.

Dit is de heerlijkheid der kerk.

Deze duurzame inwoning des Heren brengt natuurlijk voor de kerk weer een grote verantwoordelijkheid mee, namelijk om een koninklijk priesterschap en een heilig volk te wezen, en het is op deze verplichting dat Ezechiël nu voorts in dit hoofdstuk wijst, als hij, in beelden en kleuren aan de Oud-Testamentische eredienst ontleend, in den brede gaat aanwijzen wat de dienaren van het heiligdom doen en laten moeten.

We laten al deze bijzonderheden nu rusten.

Alleen trekt het onze aandacht, dat van de nieuwe priesterschap in dit opzicht dezelfde regel moest gelden als voor de levieten onder de oude bedeling, dat ze namelijk geen apart stamgebied mochten hebben in Israël.

Reeds tot Aäron was gezegd: "In hun land zult ge geen erfdeel hebben" (Numeri 18:20a). Alle stammen kregen dus een stuk van het beloofde land. . . behalve Levi. Intussen werd dit gemis aan onroerende goederen ruimschoots vergoed door de woorden die de Here er aan toevoegde: "Ik ben uw deel en uw erfdeel onder de Israëlieten" (Numeri 18:20b). Zij hadden dus het meest onroerende goed, dat zich denken laat: 't goed dat nimmermeer vergaat. . . God Zelf!

Precies hetzelfde zegt Ezechiël van de nieuwe priesterschap in de nieuwe tempel: "Dit zal hun tot erfdeel zijn: Ik ben hun erfdeel; daarom moogt gij hun geen bezitting geven in Israël: Ik ben hun bezitting" (44:28).

Deze profetie van Ezechiël is geen matte herhaling van de Mozaïsche wetgeving.

De openbaring schrijdt hier enkele stappen vooruit!

Immers, Ezechiël schildert ons in deze tekening van de nieuwe tempel met z'n priesterschap de *kerk des Nieuwe Testaments*, waar het onderscheid tussen priesterschap en volk is opgeheven, omdat alle gelovigen staan in het ambt, en *allen* zonder onderscheid priesters en

profeten en koningen geworden zijn. Wanneer hij dan de regel voor Levi *doortrekt* voor de priesters, de gelovigen van de nieuwe dag, dan geeft hij daarmee duidelijk te kennen, dat nu voor ons allen, kleinen en groten, ambtsdragers en niet-ambtsdragers, dominees en zakenlieden, arbeiders en kapitalisten gelijkelijk geldt: "gij zult in hun land niet erven, Ik ben hun erfdeel, Ik ben hun bezitting".

Dit voorschrift van Ezechiël raakt dus niet uitsluitend de dominees. Men moet er geen beginselen uit willen afleiden voor het onderhoud van de dienaren des Woords. Het raakt ons *allemaal* en bindt ons op de ziel dat God en God alleen onze bezitting moet zijn, ons deel in het land der levenden. Natuurlijk niet zó, dat we anders geen bezittingen mógen hebben. Of dat we verplicht zouden zijn te verkopen wat we hebben, om *in* vrijwillige armoede en *van* de openbare liefdadigheid te leven. Dat is alles overspanning. Maar dit is bedoeld, dat we steeds zullen bedenken, dat ons bezit Gods bezit is, maar ook omgekeerd: Gods bezit het onze. We zijn kinderen van een rijke Vader, en al het Zijne is het onze. We mogen deze aarde aanzien en de hemel, en vrijmoedig zeggen: dat alles is van mij, en staat te mijner beschikking, want ik ben van Christus, en Christus is Gods.

God is mijn bezitting.

Hij is mijn rijkdom en mijn kapitaal.

In Israël kreeg iedere stam z'n erfenis, z'n bezitting, z'n deel. Zoals elk kind z'n deel krijgt, z'n portie aan tafel. Zoals alle mensen hun portie krijgen aan 's levens dis. Voor de een valt het mee, voor de ander valt het tegen. De een krijgt een groter portie dan de ander. De verdeling der goederen is zeer ongelijk in deze wereld. Onbillijk, beweren sommigen. De een krijgt bijna alles, de ander niets.

Wat is nu de bezitting der kinderen Gods?

Als ik zeg: de ganse aarde, dan heb ik *iets* gezegd; als ik zeg: plus de hemel, dan heb ik *veel* gezegd. Maar dit is bij lange na niet alles. Zeker, het is kostelijk zó uit Gods hand te leven, dat men vrijelijk over alle fonteinen der aarde beschikt, en gelooft: God zal voor mij zorgen!

En het is heerlijk, te mogen zingen: wij gaan ten hemel in en erven koninkrijken. Maar als dit *alles* was, dan waren we nog doodarm. Want aarde en hemel zijn bezittingen van God, terwijl het *geloof* juist niet rust, voordat het *God Zelf* heeft. . . . *Ik* ben hun bezitting! Wat is dat voor een huwelijksverhouding, waarin de vrouw denkt: als ik maar een aardig huis heb met mooie meubeltjes en 'n behoorlijk huishoudgeld — het is berekening en geen liefde; het gaat om de gaven en niet om de persoon! En wat is dat voor een *geloof*, als iemand denkt: als God mijn gebeden maar verhoort, en als ik straks maar in de hemel kom! Dit *is* geen geloof. Hierin onderscheidt zich juist het echte van het onechte geloof, dat het het laatste niet om de Here, maar om Zijn gaven te doen is. Maar het geloof begeert niet iets van God, maar God Zelf te bezitten. Het wil liever alles missen, als het God maar mag behouden; het is meer belust op de liefde van Gods hart, dan op de schatten van Zijn handen. De gelovige begeert de *aarde* niet, als hij Gods handdruk niet voelt, en hij begeert de *hemel* niet, waar God niet aanwezig is. Hij begeert, naar de schone woorden van het Avondmaalsformulier, eerst met Hèm waarachtige gemeenschap te hebben, om daarna al Zijn *goederen*: het eeuwige leven, de gerechtigheid en de heerlijkheid, deelachtig te worden.

Eenparig spreken alle bijbelheiligen dat als hun gevoelen uit.

Wij horen David verklaren in zijn gouden kleenood: "o *Here*, mijn erfdeel en mijn beker" (Ps. 16:5).

Als hij in de spelonk is, denkt hij er niet anders over: "Tot U roep ik, *Here*; ik zeg: Gij zijt mijn Schuilplaats, mijn deel in het land der levenden" (Ps. 142:6).

En met Asaf zingen we graag:

Wien heb ik nevens U omhoog,
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog
Op aarde nevens U toch lusten?
Niets is er, waar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit, in bitt're smart
Of bange nood, mijn vlees en hart,
Zo zult Gij zijn voor mijn gemoed
Mijn rots, mijn *deel*, mijn eeuwig goed.

"God is van ons. O, onbeschrijflijke zaligheid! God van ons! Ons deel, ons eigen, ons vast, ons onroerend goed, ons onvervreemdbaar kapitaal, ons eeuwig bezit. Laat men nu maar overal in de wereld weelderige, wellustige maaltijden aanrichten, en ons tot het feest nodigen, wij beginnen ons allen met meerdere of mindere beleefdheid eendrachtig te verontschuldigen: God is mijn maaltijd, God is mijn feest, ik kan niet komen." (G. J. A. Jonker)

We kunnen de bovenaangehaalde psalm van Asaf soms heel aardig meezingen in de kerk, maar hoeveel *menen* we er van?

Het komt voor, dat iemand voor niets anders dan voor "de aarde" aandacht gehad heeft, en dan hals-over-kop de Zondag komt binnenploffend, en rustig en lustig meezingt: Wien heb ik nevens U omhoog, wat zou mijn hart, wat zou mijn oog, op aarde nevens U toch lusten? Dat is niets minder dan vloeken. Vroom vloeken! En dat, terwijl pas nog in de kerk de wet des Heren gelezen is: gij zult de naam van de Here, uw God, niet ijdel gebruiken!

Er is heel wat, wat ons *hart*, en nog meer wat ons *oog* nevens de Here kan lusten. En ook heel wat, waarin we opperbest kunnen rusten. . . nevens U! Een behoorlijk inkomen, vast werk, een groeiend spaarbankboekje, en dan kent het leven nog tal van pleziertjes, och er zijn wel wat zorgen, maar alles bij elkaar genomen *is* het zo kwaad nog niet!

En gelijk de verloren zoon in het vergelegen land kunnen we 't nog best uithouden, zolang het vaderlijk erfdeel nog niet verteerd is, en zolang er geen hongersnood is. . . zònder de vader!

Ja, als er honger komt, dan komt de zaak anders te staan!

Maar dan is God er immers óók nog? Behalve de Asafpsalm kennen we toch ook die andere: Hij, die door de nood gedreven, zich tot Hem om troost begeeft?

Ja, dit is een schone waarheid!

Al Gods kinderen hebben eeuw in, eeuw uit steeds hieruit troost geput:

God is een toevlucht voor de Zijnen,
Hun sterkt', als zij door droefheid kwijnen;
Zij werden steeds Zijn hulp gewaar
In zielsbenauwdheid, in gevaar.

Maar die hulp worden niet zij gewaar, die het overigens best buiten God kunnen stellen, en wel op eigen benen kunnen lopen, als er geen duizend zorgen komen, maar zij die óók weten in dagen van voorspoed: Niets is er, nevens U, waar ik in kan rusten — God is mijn bezit.

Laat ons daarom de waarheid Gods niet halveren!

Wachten we er ons voor, van God een caricatuur te maken door Hem te laten fungeren als asyl voor onbehuisden, een toevluchtsoord voor weduwen, wezen en ouden van dagen, een reddingsboei voor de schipbreukelingen des levens, om daarna, als de storm bedaard is, weer op eigen kracht verder te stomen.

God wil wel onze hulp zijn in de nood, maar niet uitsluitend "noodhulp"! Dat is degradatie, en de Here láát Zich niet degraderen! Ik ben uw bezitting! Niet slechts uw faillissement, óók uw kapitaal!

Hier is gestadige wisselwerking.

Hoe meer wij "door de nood gedreven" ons tot Hem om troost begeven, hoe meer we in Hem onze rijkdom zullen zien; en hoemeer de Here ons bezit en onze rijkdom geworden is, des te vaker zullen we tot Hem onze toevlucht nemen.

Als armen en berooiden gaan we zo steeds weer naar God toe, en als rijke koningskinderen staan we op van ons gebed. We worden ons telkens meer van onze eigen armoede, èn van onze rijkdom in God bewust. We zouden ons geen raad weten als we in onze armoede en ellende niet tot Hem onze toevlucht konden nemen, en tegelijk puren we elke dag uit onze rijkdom, gelijk de bijen honig puren uit de bloemen, omdat we weten: de Here is onze bezitting.

Zo leren we iets verstaan van de paradox van Paulus:

"Onder eer en smaad, in kwaad gerucht en goed gerucht; als verleiders en toch betrouwbaar; als niet bekend en toch wél bekend; als stervend en zie, wij leven; als getuchtigd, maar niet ten dode; als bedroefd, maar altijd blijde; als arm, maar velen rijk makend; als niets hebbend en toch alles bezittend" (2 Cor. 6:8-10). Want Ik ben hun bezitting!

VIJF IS VIJF EN TIEN IS TIEN

Vijf sikkels zijn vijf sikkels en tien sikkels zijn tien en vijftig sikkels zijn voor u een pond.

Ezechiël 45:12b. (Vertaling prof. Noordtzi)

In de Statenvertaling staat deze tekst heel anders. We lezen daar: "twintig sikkelen, vijf en twintig sikkelen en vijftien sikkelen zal ulieden een pond zijn"¹. Nog juister vertaald zou men de Hebreeuwse tekst aldus moeten lezen: "twintig sikkelen, vijf en twintig sikkelen, tien en vijf sikkels, het pond zal voor u zijn".

Terecht hebben verschillende uitleggers geoordeeld, dat deze lezing in 't geheel geen goede zin geeft, en iedere Bijbellezer zal het daarmee eens zijn, indien hij tenminste de laatste hoofdstukken van Ezechiël met enige aandacht pleegt te lezen.

De vertaling die hierboven uitgeschreven is: "vijf sikkels zijn vijf en tien sikkels zijn tien", berust niet op een willekeurige tekstverandering, maar is de weergave van een tekst, zoals die in de Alexandrijnse codex van de Griekse vertaling is bewaard. En deze vertaling heeft dit voor, dat de zin althans volkomen duidelijk is. Zó duidelijk, dat misschien deze of gene zal denken, dat we er weinig mee opschieten. Want zo *zin-loos* als de tekst in de oude vertaling is, zo overbodig schijnt hij in deze nieuwe vertaling. Immers, dat vijf sikkels er vijf zijn. en tien sikkels tien. is een waarheid, die onder ons volkomen zekerheid heeft. Dat weet elk kind in de eerste klas van de lagere school. Dat $5 = 5$ en $10 = 10$ is nog simpeler dan $2 \times 2 = 4$.

Zulke dingen, die men nog niet eens in 'n rekenboekje zet, behoeven toch niet in de Bijbel te staan. De Bijbel is *openbaring* van God, en dat vijf gelijk is aan vijf en tien gelijk aan tien, dat behoeft ons toch waarlijk niet *geopenbaard* te worden. Dat weten we zonder openbaring óók wel. Deze mededeling schijnt zó vlak, zó laag-bij-de-grond en zo weinig passend in het raam der goddelijke openbarings-waarheden, dat het me niet zou verwonderen als de gedachte opkwam: geef me dan maar liever de oude Statenvertaling, ook al begrijp ik de zin daarvan niet. . . dit is me te alledaags!

Toch is hier een ernstig misverstand in het spel.

Het hierboven geuite gevoelen, dat men de Bijbel veel liever onbegrepen dingen laat zeggen dan hoogst nuchtere, doodeenvoudige en alledaagse dingen, is wijd verbreid, maar wijst tegelijk een geestelijk defect aan, dat al heel wat ellende heeft teweeggebracht. De kwestie is namelijk deze, dat we aan Gods Woord liefst het recht ontzeggen, om mee te praten over de dingen van het dagelijks leven. De Bijbel en de prediking zijn daar niet voor. We verwachten, dat het in de prediking zal gaan over de "geestelijke dingen" en over de "hogere dingen". In de kerk moet het gaan over de hemel, en over de Here Jezus, en het zieleleven, en ja, we zijn bereid nog een hele massa onbegrepen dingen gelaten aan te horen. Maar dat vijf gelijk is aan vijf, verlang ik in de preek helemaal niet te horen. Zaken zijn zaken. Het is best mogelijk, dat het mij morgen achter de toonbank of op de beurs beter uitkomt, dat vijf gelijk is aan *vier*. Of gelijk aan *zes*, al naar het uitkomt. Ieder is tenslotte een dief in zijn eigen nering, en zoals gezegd, zaken zijn zaken. Als ik wat met cijfers en getallen wil goochelen, dan zal ik dat zelf wel uitmaken, en ieder moet dat voor z'n geweten verantwoorden. Zondag ga ik wel weer naar de kerk om te horen van de hemel, en de Here Jezus, en het zieleleven, en zing ik vrijmoedig in die heilige gebouwen van de vrije gunst die eeuwig Hem bewoog. Maar over

¹ De N. Vert. komt zakelijk op 't zelfde neer.

cijfers en getallen moet het daar niet gaan. Men moet de grenzen goed weten te trekken: er zijn dingen des geestelijken levens en er zijn dingen des natuurlijke levens!

Het is niet onmogelijk, dat deze categorie van "christenen" — die helaas niet klein is — liever naar de onbegrepen tekst van de Statenvertaling teruggrijpt, dan zich te laten gezeggen door God in Zijn woord, dat vijf gelijk aan vijf is. Het *is* ook wel wat pijnlijk te moeten vernemen dat God Zich óók met het alledaagse bemoeit en daarover Zijn ogen laat gaan. Dat Hij ten aanzien van sikkels en ponden, van munten en gewichten, van handel en bedrijf, van boekhouding en kasregister niet alleen een woord wil meepraten, maar zelfs het beslissende woord wil spreken. Sommigen zeggen dan: stop; maar God laat Zich de mond niet stoppen en laat door de pen van de profeet Ezechiël het nuchtere, en voor velen ontvullende woord schrijven, dat vijf sikkels er vijf zijn, niet meer en niet minder, en dat tien sikkels gelijk zijn aan tien. Overbodig? Het kan zijn, maar het is nu eenmaal een feit, dat de meest gewone en schijnbaar overbodige dingen ons heel duidelijk in herinnering moeten worden gebracht. Wij moeten het gedurig weten, dat God in de hemel óók rekenen kan, en dat Hij ons narekent. Of liever: dat God ons vóórreket, en dat wij precies zo te rekenen hebben als Hij, en dat we er goed voor moeten oppassen, dat onze cijfers en getallen, ons gewicht en onze munt, onze el en maat, ons loon dat we uitkeren en de verdienste die we maken, kortom dat al deze sommen goed uitkomen! Een valse weegsteen is de Here een gruwel, God ziet de boeken na, zoals blijken zal, als alle boeken eens geopend zullen worden. Wie spreekt er nú nog van het alledaagse van onze tekst?

Vijf is vijf en tien is tien, het *is* alledaags, het *is* eenvoudig, zeker, maar het wordt ons hier niet herinnerd omdat wij 't niet wisten. Maar het wordt ons herinnerd opdat we zouden weten dat God óók rekenen kan. Dat wéten we ook wel, maar we vergeten het al te vaak. Daarom wordt het ons nu nog eens gezegd. In deze zin daalt hier de Bijbel niet beneden het peil van het rekenboekje op de lagere school, maar is Gods Woord óók hier *openbaring*. Bevat het deze geweldige openbaring: o, mens, bedenk het goed, dat God reket: vijf is vijf en tien is tien!

Voor de tijdgenoten van Ezechiël was dit woord ook zeer nodig, en deze rekensom past geheel in de beschrijving van de nieuwe staat van zaken, die de profeet hier bezig is te profeteren.

Tot nog toe is veel gezegd over de nieuwe tempel, en voor de dienst in en de dienaren van de tempel zijn allerlei voorschriften gegeven.

Het moet echter niet alleen in de tempel — het godsdienstig leven in engere zin — orde zijn, maar ook op het bredere terrein van het maatschappelijk en staatkundig leven moeten de normen gelden van Gods wet.

De oude, in Israël vroeger zo geliefde ongerechtigheden — met name de *sociale* ongerechtigheden — moeten volledig worden uitgebannen.

Daarom spreekt Ezechiël nu de "vorsten van Israël" aan, waarmee hier wel "de vorsten van elk huisgezin" bedoeld zullen zijn, en hij bindt hen op het hart:

"Laat af van geweld en onderdrukking, handelt naar recht en gerechtigheid; ontlast Mijn volk van uw afpersingen, luidt het woord van de Here Here. Gij zult een zuivere weegschaal hebben, een zuivere efa en een zuivere bath" (vs 9, 10).

En in *dit* verband staat dan ook de simpele herinnering van daareven: vijf sikkels zijn vijf en tien sikkels zijn tien.

Wat was namelijk het geval geweest?

In vroeger dagen werden de maten en gewichten "vaak op de meest willekeurige wijze veranderd, al naarmate de "vorst" dit voor z'n eigen belangen nodig achtte"².

Ook met de geldswaarde der *munten* — de sikkels, waarvan hier sprake is, was nl. een geldstuk — nam men het zo erg precies niet. en over de handhaving van de "gouden standaard" maakte men zich ook zo erg druk niet. Als het nuttig en voordelig was, die gouden standaard los te laten, clan geschiedde dat, ook zonder dat men zich er om bekommerde, dat brede lagen der bevolking er schade door leden. Als de "vorsten" maar vorstelijk konden leven.

Hier nu komt de Here tegen op.

Hij ijkt en controleert niet alleen de maten en gewichten, maar verbiedt ook ten strengste deze devaluatie!

Men heeft in onze tijd van overgeestelijke zijde wel eens schamper opgemerkt, dat de tegenwoordige christenen meer belang hadden bij de gave gulden dan bij een gave ziel. Daar ligt misschien wel enige waarheid in, maar men moet toch niet uit het oog verliezen, dat *dezelfde Bijbel*, die dringend vermaant geen schade te lijden aan z'n ziel, *even ernstig* opkomt voor de gave sikkels; aan deze geldstukken moet de volle waarde worden toegekend: "vijf sikkels zijn vijf en tien sikkels zijn tien".

Gods woord voelt er niets voor om de "geestelijke" dingen tegen de "natuurlijke" uit te spelen. Zegt daarom ook nooit: òf...òf, maar steeds : èn...èn! Gebiedt nooit: denk alleen aan uw ziel, en laat de andere dingen maar zwemmen, maar draagt de belangen van de gave sikkels en die van de gave ziel gelijkelijk op aan de gewijde aandacht van de vorsten van elk huisgezin.

Zo sluit zich dit Schriftgedeelte over de "plichten van de *vorst*" op schone wijze aan bij het voorgaande over de plichten en rechten van de levieten en *priesters* in het heiligdom.

Immers, daar hadden we gelegenheid, op te merken, dat wat van de priesters door Ezechiël was gezegd, geldt voor alle gelovigen van het Nieuwe Testament, omdat die *allen* in het *ambt* zijn gezet van gelovigen, en dies priesters zijn des Allerhoogsten Gods.

Dit gaat nu ook door voor de "vorsten".

Als de profeet hier de "vorsten van Israël" aanspreekt, dan spreekt hij ons allen aan, want het ambt der gelovigen omvat behalve het priesterlijk óók het *koninklijk ambt*.

Waarom wordt gij een christen genaamd?

Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo Zijner zalving deelachtig ben. . .

Eerst: opdat ik Zijn naam belijde: gezalfd tot het *profetisch ambt*.

Daarna: en mijzelf tot een levend dankoffer Hem opoffere: gezalfd tot het *priesterlijke ambt*.

Eindelijk: en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde: gezalfd tot het *koninklijk ambt*.

Dit koning-zijn van de christen-koning en de koning-christen komt echter niet uitsluitend uit in z'n *strijden*, maar ook in z'n *voornaamheid*.

Zijn levenshouding is in alles seigneuriaal.

Dit seigneuriale is het tegendeel van het dictatoriale.

Gelijk een koning z'n ideaal niet vindt in het brute heersen, maar in het toegewijd dienen, en

² Noordt zij a.w., blz. 466.

er niet op uit is om z'n volk te knechten, het uit te buiten of zich ten koste van zijn onderdanen te verrijken, zo is de verschijning van de christen in deze wereld koninklijk.

Hij is van adel, en aan z'n adeldom weet hij zich verplicht.

Met gekonkel of geknoei houdt hij zich niet op.

Uitbuiting, geweldpleging en oneerlijke trucjes om zichzelf te bevoordelen, zijn beneden zijn koninklijke waardigheid.

Of hij patriciër is of proletariër, werkgever of werknemer, fabrikant of portier, landbouwer of landarbeider, koopman of chauffeur, altijd en overal herkent gij in hem de *koning*. En of *zij* mevrouw is of wasvrouw, dienstmeisje of naaister, steeds bespeurt gij in haar. . . de koningin
....

Dit is het voorname in de christen, dat men op hem aan kan, dat zijn ja ja is en zijn neen neen; dat hij z'n loon geen tienmaal verandert, en dat heel z'n handel en wandel draagt het stempel van soliditeit, kortom: hij is het vleesgeworden Schriftwoord: vijf sikkels zijn vijf en tien sikkels zijn tien!

VERKEERSREGELS

Maar als het volk des lands voor het aangezicht des Heren komt op de feestgetijden, wie dan door de Noorderpoort is binnengegaan om te aanbidden, moet door de Zuiderpoort naar buiten gaan, en wie door de Zuiderpoort naar binnen is gegaan, moet door de Noorderpoort naar buiten gaan; hij mag niet weer door de poort gaan, waardoor hij naar binnen is gegaan, want hij moet recht voor zich uit naar buiten gaan.

Ezechiël 46:9. (Vertaling prof. Noordt zij)

Ezechiëls beschrijving van de nieuwe tempel is wel zeer minutieus.

Hij heeft lengte- en breedtematen nauwkeurig opgegeven. Taak en plaats der priesters en levieten zijn uitvoerig aangewezen.

Aan gedetailleerde voorschriften en bepalingen voor de offeranden en andere ceremoniën der wet ontbreekt het niet.

In het hoofdstuk dat nú voor ons ligt, gaat de profeet er toe over, verschillende regels aan te geven voor de viering van de sabbat- en nieuwe maanfeesten. En dan bepaalt hij er zich niet toe, te zeggen welke offers en hoeveel offers er moeten gebracht worden, maar geeft hij zelfs aanwijzingen voor het in- en uitgaan van de "kerk" op genoemde feestdagen. Regels voor het verkeer in het heiligdom! Maatregelen van orde in de tempel! Het is niet beneden de waardigheid van de man Gods, om ook daarover het een en ander op te merken. Hij is er ook niet te "geestelijk" voor. Het is alleen óvergesstelijkheid die met zekere verachting neerziet op stiptheid, orde en regelmaat in de dienst van God. Die óvergeestelijkheid leidt altoos tot geestelijke anarchie. Dan mint men de wanorde en regelloosheid, en men scheldt de vorm voor formalisme, en gehoorzaamheid heet letterknechten], en men geeft zich over aan geestelijke uitpattingen en orgieën van eigenwillige godsdienst liever dan zich te stellen onder orde en tucht. Van profeten is zoiets natuurlijk niet te verwachten. Profeten zijn nuchtere mensen; zo ook Ezechiël. Daarom geneert hij zich niet, zo bij de verkondiging van het woord Gods aan de mensen te vertellen, hoe zij de tempel moeten binnenkomen, en hoe ze die weer moeten verlaten, dat ze zich daarbij ordelijk en netjes hebben te gedragen, en dat er enig verschil is tussen het betreden van het heiligdom en het betreden van de publieke tribune van een voetbalveld.

Wat was namelijk de zaak?

Op de grote feesten kon natuurlijk een grote toevloed van mensen worden verwacht in de tempel.

Daarvoor waren enige regels voor het verkeer noodzakelijk, welke in de tekst hierboven zijn vervat. Het was hoogst eenvoudig. De mensen, die door de Noorderpoort de tempel waren binnengekomen, moesten door de Zuiderpoort weer naar buiten gaan, en omgekeerd: die van het Zuiden kwamen moesten in noordelijke richting weer vertrekken; niemand **kon** zich hiermee vergissen, en als ieder zich aan die eenvoudige regels nu maar stipt hield, gingen de processies ordelijk langs elkaar heen en werd gedrang en opstopping vermeden. Dat hier alleen van de Noorder- en Zuiderpoort, en niet van de Ooster- en Westervoort gesproken

wordt, is vanzelfsprekend. We herinneren ons immers van vroeger, dat de buitenste Oosterpoort steeds gesloten moest blijven: daar was namelijk de heerlijkheid des Heren de tempel binnengegaan, en dat de Here nu niet wéér Zijn tempel verlaten zou zoals de eerste maal, moest de *gesloten* Oostpoort in zwijgende symboliek vertellen (44:1-3).

Van de Oostzijde was dus geen toegang mogelijk. Evenmin van het Westen, omdat, gelijk we ons tevens herinneren, de westelijke muur van de tempel blind was en geen poort had (h. 40). Er waren dus alleen maar maatregelen te treffen voor de Noorder- en Zuiderpoort, en daarvoor gold nu een soort één-richtingsverkeer. Ieder moest maar recht voor zich uitlopen, en niet tegen de stroom in de tempel weer willen verlaten. Wie van zuidelijke richting kwam, ging in de noordelijke weer weg, en zo verliep alles ordelijk, want wanorde mocht in de tempel niet voorkomen: God is een God van orde!

Wetten en voorschriften zijn er niet voor de goeden maar voor de kwaden.

Blijkbaar heeft Ezechiël met deze regels dus gerekend met de omstandigheid dat er ook binnen het vernieuwde volk balorige, eigenwijze of stijfkoppige Joden waren, die toch tegen de draad ingingen. Zulke lieden zijn er altijd geweest, en zijn er nog. Ze veroorzaken heel wat tumult en bezorgen de tempeldienaars veel last.

Het stadion pleegt meer bezoekers te trekken dan de kerk, en daarom zijn er voor onze kerkdiensten niet die uitgebreide verkeersmaatregelen nodig als bij 'n voetbalwedstrijd. Het komt niet zovéél voor, dat de mensen urenlang in de rij moeten staan voor de kerkgebouwen 's Zondags, zoals voor de bioscoop of de schouwburg. Of het moest zijn, dat er sensatie te beleven viel, bij een afscheid of een intree, en verder als er 'n nieuwe ster aan de kerkelijke hemel is opgegaan, of als er 'n vréemde dominee komt; dan kan het gebeuren, dat ook de ordentelijkste kerkganger z'n hoofd verliest, en de grootste wanorde intreedt. . . . in het ene kerkgebouw hier en daar 'n paar vrouwen en kinderen; het andere tjokvol, alles vanwege de sensatie en de genieting.

Het komt voor, dat de verbaasde toehoorders in de eivolle kerk dan verbazend genoten hebben, en de volgende morgen de tekst niet meer weten. . . massasuggestie!

Wat Ezechiël ons hier nu komt zeggen, is niet alleen dat zulke wanordelijkheden en uitpattingen in naloperij van dominees grote afkeuring verdienen, maar vooral, dat er ook dan als het ongewone weer gewoon geworden is en de bekoring van het nieuwe is verdwenen, in de gewone gang van het kerkelijk leven dus. er orde en regel moet wezen in Gods huis.

Orde en rust!

Orde in de wijze van inning der kerkelijke bijdragen, hetgeen niet aan ieders willekeur mag overgelaten. Orde en stilte bij de bediening van de sacramenten. Orde vóór, tijdens en na de dienst. Orde in de regeling der zitplaatsen. Met name in Gods huis moeten alle dingen met orde geschieden. Het huis des Vaders is geen huis van koophandel. God is een God van orde.

Dit zijn kleinigheden, zal iemand zeggen, dingen die tot de peripherie behoren, het is wèl, maar toch vindt Gods woord ze belangrijk genoeg, om er voorschriften over te geven.

Het behoort stellig in de eerste plaats tot de taak der ambtsdragers, toe te zien op de zuiverheid van leer en leven en kerkinrichting. Dat zijn de fundamentele dingen; dat raakt de beginselen. Het is helemaal geen beginselquaestie, dat men door de Noorderpoort een tempel binnengaat en die door de Zuiderpoort verlaat. Evenmin of er vaste of vrije zitplaatsen zijn, of dat er al of niet een versje bij de Doop gezongen wordt. Dat zijn de middelmatige dingen. Niettemin verwaarloost de Heilige Geest ze niet. Want Hij is o zo secuur! Er *is* plaats en er *moet* naast de *belijdenis* plaats zijn voor kerken-orde. Een kerkenorde voor de kerken

gezamenlijk, en een orde voor de plaatselijke kerken afzonderlijk. Een orde voor de diensten en de zitplaatsen en de contributiën en tal van dingen meer. Ook hier geen willekeur, maar heilige orde. Het is door en door schriftuurlijk, dat de kerkeraden zich daarop bezinnen, en orde en regel scheppen in Gods huis. Zoals er orde moet zijn in elk gezin, zo ook in het grote huisgezin de kerk. Kleinigheden? 't Kan zijn, maar het zijn juist de kleine vossen, die de wijngaard bederven kunnen. Er zijn ook in de kerk soms tegendraadse mensen en dwarskijkers. Ze lopen altijd tegen de stroom in; ze vinden hun inzichten altijd het beste en de maatregelen van de kerkeraad of dwaas of onbillijk. Om 'n zitplaats of 'n gezang laten ze hun kerk in de steek en zoeken een knus hoekje in een kerk van "min vaste formatie", waar ze bovendien meer voedsel krijgen voor hun ziel. Wie om deze "middelmattige dingen" zo gemakkelijk een ander kerkelijk jasje aantrekt, neemt het ook met z'n *belijdenis* niet zo nauw, vooral niet met de belijdenis: ik geloof een heilige, algemene christelijke kerk. De gewillige onderwerping aan de kerken-orde kan een uitnemende toetssteen zijn voor de *zuiverheid der belijdenis*. "Kleinigheden", zoals ordemaatregelen voor Noorder- en Zuiderpoort, konden we! eens minder klein zijn dan sommigen geneigd zijn te vermoeden.

Ook in ander opzicht is deze "ordemaatregel" van Ezechiël van wijdere strekking dan men op het eerste gezicht zou denken.

Het is namelijk nog wel iets meer dan een verkeersregel voor de tempel, vooral als men er op let, dat de profeet niet alleen voorschrijft dat wie van het zuiden kwam door de Noorderpoort de tempel moest verlaten, maar er nog aan toevoegt: "want hij moet *recht voor zich uit* naar buiten gaan".

Men zou zo zeggen: dat spreekt wel vanzelf, want men kan nooit de tempel van het Zuiden binnengaan en door de Noorderpoort verlaten zonder recht voor zich uit te gaan, en. . . is die bijvoeging dan niet volmaakt overbodig?

Maar mèt dat we dit vragen, bedenken we ons ineens: hé, waar en wanneer hebben we dat méér gehoord, dat "recht voor zich uit gaan"? Daar heeft Ezechiël meer van gesproken, namelijk in zijn roepingsvisioen in het eerste hoofdstuk¹.

Toen had de profeet vier "dieren" of levende wezens gezien, waarmee cherubijnen of engelengestalten bedoeld zijn, die fungeerden als dragers van de troonwagen, waarop de "heerlijkheid des Heren" zetelde. Van die engelen nu viel ook op te merken:

"Zij gingen ieder recht voor zich uit; waarheen de geest wilde gaan, gingen zij; zij wendden zich niet om als zij gingen" (1:12).

Daar was, zo merkten we vroeger op, volstreekte harmonie tussen die vier cherubijnen; ze botsten niet tegen elkaar in, omdat ze allen recht voor zich uitgingen, en deze doelbewuste, rechtlijnige gang was daaraan te danken, dat ze "gingen waarheen de geest ging": ze kozen richting en doel niet zelf, maar lieten zich in al hun bewegingen beheersen door de geest.

Daarmee zijn de engelen in hun wezen getekend.

Zij zijn gediensige geesten, uitvoerders van Gods wil, maar ze handelen daarom ook nooit op eigen initiatief of naar eigen goeddunken, maar staren steeds op de wenken des Heren.

Op dit doen der engelen komt de profeet dan nu terug.

Wat hij tóén gezegd heeft van de *engelen*, gebiedt hij nu aan de *mensen*, de bezoekers namelijk van de nieuwe tempel. Het lichtend voorbeeld der engelen houdt hij hun voor. Het herboren Israël moet een copie zijn van de engelenwereld vol van orde en harmonie. De kerkenorde klimt hier op tot hogere orde, tot hemelse orde. "Het (komt) mij waarschijnlijker

¹ Voor de bijzonderheden daarvan zij verwezen naar bedoeld hoofdstuk.

voor, dat we hier iets meer hebben dan een loutere maatregel van orde. Israël moet op zijn feestdagen, wanneer het in nauw contact komt met de heerlijkheid des Heren, die de tempel vervult, *hetzelfde doen wat de cherubs doen*: recht voor zich uitgaan"².

Hier is de Oud-Testamentische "schaduw" van de bede, die Jezus ons Zelf geleerd heeft: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, also ook op de aarde; "dat is: geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken, en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn, opdat also een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel doen".

Zijn ambt en beroep!

Het voorbeeld der engelen geldt dus niet alleen voor Israël "op zijn feestdagen, wanneer het in nauw contact komt met de heerlijkheid des Heren", maar voor elke dag in de gang van het gewone dagelijkse leven.

Het gebed: "Uw wil geschiede" is geen gebed in de ruimte, maar is zeer concreet. Het betekent, dat we geen stap willen verzetten, geen beslissing willen nemen, geen plan willen beramen, zonder eerst gevraagd te hebben: Here, wat wilt Gij, dat ik doen zal. Het betekent, de Here te kennen in al zijn wegen. En als we ook maar in de verte kunnen vermoeden, dat de Here Zijn goedkeuring moet onthouden, dan liever "eigen wil verzaken", dan ook maar het allerm minst tegen Zijn wil doen.

Zo heel eenvoudig is het dus niet!

Gods wil gaat vaak lijnrecht tegen onze eigen wil in, en onze wil tegen Gods wil. Wie het "Onze Vader" biddend wil bidden, moet tegen zichzelf durven in bidden, en moet bereid zijn eigen begeren de doodsteek te geven. Tempelbezoekers en kerkgangers van de nieuwe dag hebben het zo gemakkelijke niet. Ze kunnen 't zich natuurlijk makkelijk genoeg maken, door wat "stichting" te zoeken, maar wie ernst maakt met het verkeer in Gods huis, die ziet steeds engelen, die hem zeggen: recht uit! Wees heer in het verkeer! En ik wil juist altijd tegen de draad in. Nee, die verkeersregel van de Zuiderpoort in en de Noorderpoort uit is bij nadere beschouwing toch nog zo eenvoudig niet als 't lijkt.

Onze Vader, die in de hemelen zijt. . . Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, also ook op de aarde!

Geef dat wij en alle mensen altijd rechtuit mogen gaan!

² Noordt zij a.w., blz. 474, 475.

HET WASSENDE WATER

Hij mat nog eens duizend (el); nu was het een beek geworden, die ik niet kon doorwaden. Toen zei hij tot mij: Hebt gij het gezien, mensenkind?

Ezechiël 47:5, 6.

In het visioen van dit hoofdstuk ziet Ezechiël water uit het heiligdom voortkomen. Het ontspringt van onder de drempel van de oostelijke ingang van het tempelhuis, onttrekt zich daarna een ogenblik aan z'n gezicht, om daarna weer te voorschijn te komen uit de zuidelijke zijmuur, dus de buitenste muur van het gehele tempelcomplex. Vandaar stroomt het dan in zuid-oostelijke richting, zich al meer verbredend en verdiepend, om eindelijk uit de monden in de Doode Zee, die onder de invloed van dit levenwekkend water, "gezond" wordt.

In de aanwezigheid van dit water is op zichzelf niets wonderbaarlijks, en veeleer had het verwondering moeten wekken, indien Ezechiël in het geheel geen wateren ontdekt had bij de nieuwe tempel. Men wist ook reeds bij de oude tempel een tempelrivier, die uit een onderaards meertje aan de voet van de Sion ontsprong en naar het Jordaandal stroomde. Afgezien daarvan had geen Israëliet zich een tempel kunnen denken *zonder* vijvers met heilige wateren: wat zou het "grote feest" geweest zijn waarvan de evangelist Johannes spreekt (7:37, 38). zonder het water van de Siloah-vijver en zonder dit citeren van Jesaja's profetie (12:3): gij zult water scheppen met vreugde uit de bronnen des heils?

Het merkwaardige van déze tempelwateren is echter gelegen niet alleen in de wonderbaarlijke *groei*, zodat de proleet er op drieduizend el afstand van de oorsprong al niet meer door kan gaan, maar ook in de *zegen* die deze wateren verspreiden, door alles waarmee ze in aanraking komen tot nieuw leven te doen ontkiemen.

De algemene bedoeling van dit visioen wordt hiermee wel terstond duidelijk.

Het nieuwe Godsrijk, dat Ezechiël zinnebeeldig in de nieuwe tempel tekent, zal daar niet geïsoleerd liggen midden in de wereld, maar het zal z'n invloed krachtig naar buiten doen gelden. Er zit stuwkracht, en er zit groeikracht in. Wat de Here Jezus later zou zeggen van het koninkrijk der hemelen, dat het gelijk is aan het zuurdesem dal alles doorzuurt, en gelijk 'n mosterdzaad dat van een klein begin uitgroeit tot een boom waarin de vogelen des hemels nestelen, wordt hier in Ezechiëls visioen van de groeiende en zegenende tempelrivier reeds voorzeggd. Daarbij komt, dat de mensen nu niet meer uitsluitend *naar* de tempel behoeven *op te gaan*, om daar de heerlijkheid des Heren te genieten, maar dat de tempel om zo te zeggen *afdaalt* naar de mensen, en ze in deze stromende wateren opzoekt in hun armoede en verlatenheid. Als de wereld niet naar de kerk wil, dan gaat de kerk naar de wereld: het lijdelijkheidsmotief dat alle evangelisatieactie vermoordt, dat de kerkdeuren immers openstaan, wordt ieder die het hanteren wil reeds door Ezechiël kort en goed uit de hand geslagen: de profeet nodigt de wateren van de Dode Zee niet uit om naar de tempel te vloeien, maar laat de heilige zegenbrengende wateren des heils *náár* de Dode Zee vloeien... en het zal gezond worden, overal waarheen deze wateren komen zullen.

Meteen was dit tempelvisioen van de wateren uit het heiligdom uitermate geschikt, om de ballingen in Ezechiëls dagen te bemoedigen.

Algemeen heerste de moedeloze gedachte, dat het met het volk Gods nu gedaan was: het

kleine hoopje ballingen in Babel was het armzalige restje, dat spoedig helemaal verdwijnen zou. . . de stroom was in het zand doodgelopen.

Maar nú laat de profeet hun zien, dat God dit in Zijn Raad anders beschikt heeft. Het *leek* wel zo, dat het werk Gods een mislukking geworden was, maar de Here zal de taal der feiten weerspreken. Hij zal de oren wond'ren doen op wond'ren horen. Het koninkrijk Gods zal zich, in plaats van dood te lopen in het slop der ballingschap, juist op ongemeen snelle wijze uitbreiden. . . de wassende wateren.

Straks zal de Christus komen en Deze zal als vrucht van Zijn verzoeningswerk de stroom van de Heilige Geest doen ontspringen in het binnenste heiligdom van de hemel, en uitgieten op alle vlees: precies als de wateren die uit Ezechiëls heiligdom voortkwamen. Vanuit Jeruzalem zou het heil van Christus de wereld worden ingedragen en de Geest des Heren zou door middel van de verkondiging van het evangelie herscheppend en zegenend werken in de "Dode Zee" der mensenharten.

Hiermee is de *algemene* zin van dit visioen wel duidelijk.

We willen thans bij de *bijzonderheden* nog een ogenblik stilstaan.

Over de *zegen* die deze wateren verspreiden, spreken we dan naderhand, om nu eerst eens nauwkeurig te letten op de wonderbaarlijke groei van deze wateren uit het heiligdom.

Het water, dat Ezechiël zag, vermenigvuldigde zich op ongekennde snelle wijze.

De "man", die Ezechiël vergezelde, en met wie we reeds vroeger kennis maakten, mat met z'n meetsnoer eerst een afstand van duizend ellen vanaf de oorsprong. Dat was 525 meter. Hij nodigde toen Ezechiël uit na te gaan, hoe diep het water geworden was, door er doorheen te waden. Dit ging nog gemakkelijker. Dieper dan een decimeter was de beek daar nog niet. . . de wateren reikten tot aan de enkels.

Na weer duizend ellen gemeten te hebben, moest Ezechiël andermaal constateren, of de diepte ook was toegenomen, en inderdaad... de wateren reikten toen reeds tot aan de knieën. Na de volgende duizend ellen was het water reeds tot aan de heupen gestegen, maar hij kòn er nog door; doch na de laatste duizend ellen was ook dät niet meer mogelijk. De wateren waren op deze betrekkelijke korte afstand reeds zó geweldig diep geworden, dat ze ver boven z'n hoofd uitgingen.

Hoe het nu verder met die wateren ging, horen we niet: we kunnen alleen maar vermoéden, wat een onpeilbare diepte ze hadden, toen ze eindelijk uitmondde in de Doode Zee. Dat behoeven we ook niet te weten, Het was voldoende, dat hij geconstateerd had, dat er groei en diepte was in Gods wateren. Hoé diep, dat kan toch geen mens weten, en geen mens peilen: onpeilbaar diep zijn Gods gedachten, terwijl wat Hij doet nòg overtreft al wat wij weten.

Wèl moet Ezechiël zich over deze stroom zeer verbaasd hebben.

Dit was alles zeer ongewoon voor het Palestijnse land.

Regel was, dat hoe verder men vàn de bron kwam, des te ondieper het water werd, totdat de beek eindelijk geheel uitdroogde. Dat was normaal. Wat Ezechiël hier ziet is abnormaal. Het is dan ook de stroom van Gods Geest, die zich niet voegt naar de wetten der *natuur*, maar bovennatuurlijk is, en daarom ook het bovennatuurlijke doet.

De Geest *maakt* de mens ook anders, ongewoon, bovennatuurlijk, terwijl juist de "natuurlijke" mens niet verstaat de dingen die des Geestes Gods zijn.

De geschiedenis van de kerk van het Nieuwe Testament is een treffende vervulling van deze profetie van Ezechiël.

Toen op de Pinksterdag de wateren des Geestes uit de hemelse tempel kwamen, was er een schare van ongeveer 120 personen, een handjevol mensen... de wateren reikten slechts tot de enkels.

Het duurde echter maar even, of er werden zelfs op één dag drieduizend toegedaan tot de gemeente die zalig werd... de wateren kwamen tot aan de knieën. Even later heet het, dat de gemeenten door geheel Judea en Galilea en Samaria werden opgebouwd en in aantal toenamen (Handel. 9:31) . . . toen stegen de wateren reeds tot de heupen. Straks breekt de stroom zich baan vanuit het Joodse land naar Klein-Azië, vandaar naar Europa, en stad na stad, en volk na volk buigt zich voor de kruisbanier, het werd een rivier, waar men niet doorgaan kon, want de wateren klommen tot boven het hoofd!

Het is met de stroom des Geestes inderdaad zó gegaan, zoals Ezechiël dat in z'n visioen gezien heeft.

Toen we daareven spraken van die man met het meetsnoer vernamen we niet, hoe het na de vierde opmeting van duizend el verder ging, maar we spraken toch het redelijke vermoeden uit, dat de stroom nòg veel dieper werd.

Gezien echter de geschiedenis der kerk in *onze* tijd, zijn we geneigd, die woorden maar weer terug te nemen, want van zo'n geweldige aanwas is nú niet zoveel meer te bespeuren. Veeleer schijnt er achteruitgang in plaats van vooruitgang te zijn, en lijkt het er alleszins op, dat de heilige stroom, eens zo hoopvol begonnen, nu gaat doodlopen.

Zeker, er zijn op vele plaatsen in ons vaderland volle kerken, en groeiende gemeenten. Er moeten zelfs nieuwe kerkgebouwen bijkomen, en het getal predikantsplaatsen moet uitgebreid! Sommigen beweren echter, dat die *getallen* nog geen bewijs zijn, dat de stroom des Geestes daar langs vloeit. Zij zeggen, dat het in de kerk zó koud is geworden, dat het water er is bevroren, het is gestold.

Anderen stellen de ernstige vraag, of de aanwas der kerk wel in overeenstemming is met de aanwas der bevolking!

De *schijnbare* groei kon dan wel eens *werkelijke* achteruitgang betekenen.

Met name uit de grotere steden zijn de berichten niet gunstig. Afval en wereldgelijkvormigheid worden er onrustbarend groot. Niet zo gering is het aantal — zelfs week aan week — dat zich "aan de gemeenschap der kerk" onttrekt, en scharen van jonge mensen worden van het register der doopleden "afgevoerd". Zo is het bij òns! Maar stappen we even óver de grens, dan wordt het nog veel erger. Een zielig groepje van enkele vrouwen, kinderen en ouden van dagen schuift de kerkdeuren binnen.

Is er groei of verval? Is dit vooruitgang of achteruitgang?

Hoe wòrdt dat, Ezechiël, met uw wassende wateren?

Kan uw blijde profetie nog de toets dezer twintigste eeuw doorstaan, en. . . zijn de bruisende stromen des heils niet bezig te verzanden?

Niet zonder grote bezorgdheid zal menigeen zich deze vraag stellen.

Er is evenwel meer reden, zich bezorgd te maken over de *schuld der kerk*, dan over het *werk des Heren!*

Die schuld der kerk is, dat zij al te *weinig* die stuwende kracht openbaart, om de wateren des heils *uit* het heiligdom naar buiten te persen en te drijven. Zeker, er zijn wel gelóvige mensen die dat doen, en die dat willen — evangelisatie-mensen noemt men die —. maar de kerk zelf als kerk voelt die taak en die plicht niet. Men wil bepreekt worden, zuiver bepreekt,

degelijk bepreekt, verbondsmatig bepreekt. stichtelijk bepreekt. bepreekt kortom in allerlei toonaard, maar zèlf zwijgen in alle talen. En als er dan nog eens zo hier en daar, links en rechts geëvangéliseerd wordt, dan wordt dit op zichzelf reeds zo moeilijke werk vaak nog méér bemoeilijkt en gehandicapt door 'n slordige levenswandel van de bovenvermelde door-gepreekte mensen. De schuld der kerk!

Het werk des Héren gaat wel door. laat niemand zich daar zorgen over maken. Christus zèt Zijn zegetocht voort, overwinnende en opdat Hij overwon. De stroom wordt eens zo diep, dat de kennis des Heren de aarde bedekken zal gelijk de wateren de bodem der zee bedekken.

Dat kan niet missen.

Ook al *zou* de stroom daartoe in een *andere bedding* gelegd moeten worden dan de tot dusver gebruikelijke!

Maar als dit werk moet doorgaan ondanks en in plaats van dóór.... de kerkmensen, als Zijn zeer gewillig volk, dan staat het er met die kerkmensen niet te best voor. Zij moeten zich afvragen, of de stroom der genade soms ook langs hen heen liep, zonder dat ze er zelf door werden "gezond" gemaakt.

Als wij werkelijk geloven, zal ook in ons leven het wassende water zijn. Steeds *dieper* wordt het besef hoe groot mijn zonden en ellenden zijn. Steeds *hoger* wordt de stortvloed van Gods barmhartigheden in mijn leven. En daarvan zal ik ook *spreken* omdat ik gelóófd heb.

HET GENEESKRACHTIGE WATER

Als het water daarheen komt, dan wordt (het water van de zee) gezond.

Overall waar de beek komt, zal alles leven.

Ezechiël 47:9b.

Er is nóg iets heel bijzonders met dat water uit de tempel.

Afgezien van de wondere groei dezer rivier, valt het de profeet ook terstond op, dat er blijkbaar een genezende, levenwekkende kracht in deze stroom schuilt.

Dit was uit alles te merken.

Tussen Jeruzalem en de Doode Zee — de streek waardoor de tempel-rivier zich een weg baande — strekte zich een zeer dorre en doodse vlakte uit, en toen Ezechiël met z'n metgezel, die hem op de groei van het water opmerkzaam gemaakt had, daarheen afdaalde, had hij dan ook geen boom ontdekt.

Op de terugweg was het evenwel heel anders.

Tot z'n grote verbazing had het landschap een geheel ander aanzien gekregen.

Aan beide oevers van de beek waren bomen in grote getale opgeschoten, die daar ineens met hun brede kruinen stonden te wuiven in de wind.

Beter bewijs voor de vernieuwende krachten, die in deze wateren scholen, was niet denkbaar!

Hoe het nu verderop ging heeft Ezechiël niet met eigen ogen gezien, want hij is na de vierduizend ellen stroomafwaarts weer met de man met het meetsnoer op z'n schreden teruggekeerd. Toen hij echter die bomen eenmaal gezien had, moet het hem geen moeite gekost hebben, terstond te geloven, wat z'n begeleider hem vertellen ging van de merkwaardige gedaanteverwisseling, die de omgeving van de Doode Zee, en het water van de Doode Zee zelf, ondergaan zou tengevolge van de aanraking met deze heilige wateren.

Die Doode Zee droeg haar naam terecht, want zij was om zo te zeggen het dodenrijk zelf, en haar wateren voerden de kiemen van de dood met zich mee. Het scheen wel, of in haar schoot nog steeds de vloek van God sluimerde over de goddeloosheid van Sodom en Gomorra. Alles wat met dit giftige water, oververzadigd van zout en chloormagnesium, in aanraking kwam, was ten dode opgeschreven. Geen vis kon er in leven, geen sprietje groeide aan de oever, want alle leven werd in de kiem gesmoord door de vergiftigde uitwasemingen van het verpeste water. Zelfs beweerde men, dat elke vogel, die er overheen vloog, dit waagstuk met de dood moest bekopen.

Deze zee was dus een poel van dood en verderf.

Maar nu gebeurt het wonder der vernieuwing.

De wateren uit de tempel banen zich door de vlakte heen een weg naar de Doode Zee, en . . . nu gebeurt precies het omgekeerde als vroeger met de wateren van de Jordaan en de Kison: ook *die* verenigden zich met het Doode Zee-water, maar dit contact werd hun noodlottig: ze ondergingen de vergiftigende invloed van het chloorwater, en werden méé verpest.

De tempelrivier kan er echter tegen op!

Ze wordt er niet door besmet, maar heeft juist de kracht, de zoute wateren te ontsmetten, en niet alleen drinkbaar, maar ook vruchtbaar te maken. Ze deelt haar wondere levenskrachten aan deze ongeluksgolven mee, en wat eertijds de dood bracht wordt nu zowaar een fontein des heils. Hier werken bovenmenselijke krachten, en het ongelooflijke geschiedt. Waar vroeger het verderf z'n scepter zwaaide, ontwaakt en ontkiemt nu allerwege nieuw leven. De tempelbron triumfeert over de dood. In het water komt beweging: een overvloed van grote en kleine vissen wriemelt en schiet er doorheen. Het eertijds verlaten strand wordt over de ganse lengte van Engedi tot En-Eglaïm¹ toe een oord, waar men netten droogt², hetgeen er dus op wijst, dat een nieuwe bron van welvaart daar is aangeboord. In de "dode steden" rondom de Dode Zee is zomaar een nieuwe, nooit gekende bedrijvigheid binnen gesprongen, en waar vroeger de stilte hing, klopt en zingt nu het leven.

Ook de kale bergwanden rondom de Doode Zee ondergaan een algehele metamorfose.

Nu de wateren gezond geworden zijn, beginnen ook daar de vruchtbomen te groeien, waarvan de bladeren niet alleen niet verwelken, maar zelfs geneeskrachtig zijn, en die niet eens per jaar, maar van maand tot maand vrucht voortbrengen. Het lijkt een ware tovertuin, nu het graf der Dode Zee herschapen is in een bloeiend paradijs!

Dit hadden dan de geneeskrachtige wateren uit het heiligdom gedaan!

Wat Ezechiël hier visionnair heeft gezien, is nog veel heerlijker werkelijkheid geworden in de dode volkerenzee.

Toen de stroom van het evangelie, voortgestuwd door de Heilige Geest, vanuit Jeruzalem zich stortte in de heidenwereld, het land van de schaduwen des doods, is alles daar tot *nieuw leven* ontkiemd. Voordat het evangelie er kwam, was alles vaal en grijs en akelig-dood — precies als in de Doode Zee — en de predikers van het evangelie sloeg de doodswalm in 't gezicht. Het was stellig niet alles gemeenheid, wat men in die heidenwereld aantrof: de diepste denkers hadden de verhevenste gedachten uitgesproken, en bij de edelsten onder hen was 'n ernstig streven naar deugd en gerechtigheid, maar dit alles was toch met 'n doodshoofd gemerkt, omdat het was uit en naar de *mens*. Anderzijds gaf men zich onder de zinspreuk: laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij — over aan uitspattingen, waarvan Romeinen 1 maar een tip van de sluier oplicht. . . de Doode Zee.

Met de komst van het evangelie werd dit bij hen, die er door gegrepen werden, geheel anders. Ze werden opgewekt tot een *nieuw* leven. Ze legden de oude mens af, en deden de nieuwe mens aan, die naar God geschapen was in ware gerechtigheid en heiligheid. De wateren des evangelies bleken geneeskrachtige wateren te zijn, die tot een nieuw leven bekwamen.

Een *nieuw* leven!

Want het is *niet* waar, dat het evangelie enkel belóóft een ander leven, in het hiernamaals, ginds achter de wolken en boven de starren waar het eens lichten zal; en dat het verder niets doet aan de mens.

Men hoort het nogal eens zeggen, ook in onze kerkelijke kringen, dat, och, 'n mens toch maar een mens *blijft*, en zulk zeggen moet dan dienen om een menigte van ongerechtigheden te bedekken.

Dit is de grofste belediging van het evangelie.

De ernstigste verloochening van Christus.

¹ Deze plaats is verder niet bekend.

² Aldus zal ook de St. Vert.: "tot uitbreiding der netten", moeten verstaan worden, vs 10. De N. V. leest: "om de netten uit te spreiden".

Want wèl is het waar, dat de allerheiligsten, zolang zij in dit leven zijn, slechts een klein beginsel hebben van deze gehoorzaamheid, maar het is niet waar, dat 'n mens die met Christus in aanraking kwam, dezelfde mens blijft. Hij wordt een ander mens. Hij wordt een nieuw mens. Het oude is voorbijgegaan, zie, het is alles nieuw geworden. De verandering is even duidelijk merkbaar als in het water van de Dode Zee, toen de heilige stroom er in uitmondde. Men kan onder de adem des Geestes niet even gierig, even hoogmoedig, even zelfzuchtig, even kwaadaardig blijven als vroeger. . . . "Overal waar deze beek komt, zal alles leven."

Blijft deze verandering geheel uit, dan is de aanraking met *Gods Geest* er nimmer geweest.

Door de kracht van het evangelie worden wij niet alleen nieuwe mensen, maar oefenen wij ook een vernieuwende invloed op onze omgeving uit.

De wateren van Ezechiëls visioen zijn niet slechts het beeld van de Heilige Geest, maar ook van de gelovigen, in wier midden de Heilige Geest Zijn intrek nam. De *kerk* is het instrument van de Geest waardóór Hij Zijn herscheppend werk ten uitvoer brengt. Zo zeide Jezus het zelf in Zijn gesprek met de Samaritaanse vrouw, dat wie het water des levens drinkt, dit *in* hem wordt tot een *fontein*, springende tot in het eeuwige leven. De gelovigen, zelf van nature dood in zonden en misdaden, worden onder de bearbeiding van de Geest op hun beurt ook tot levenwekkende wateren, en laten een zegenend spoor na, overal waar ze komen.

Zoals de Dode Zee veranderde in levend water door het contact met het tempelwater, zo móet de Dode Zee dezer wereld wel de invloed ondervinden van haar contact met de tempelgangers.

Zet de gelovige kerkganger in de week waar ge maar wilt: op de markt tussen vloekende kooplui; op 't kantoor tussen z'n cynische collega's; in de fabriek tussen socialisten en communisten, hij *doet* daar wat. En wat hij daar doet, dat is niet alleen kopen en verkopen en werken voor z'n boterham als alle anderen; dat is ook niet preken, want daar dienen de beurs en de fabriek niet voor. Maar hij oefent, als hij tenminste z'n geloof belijdt en niet slechts z'n belijdenis gelooft, onmerkbaar en misschien geheel onbewust een invloed uit ten goede.... Overal waar deze beek komt zal alles leven".

Is dit zo?

Klopt dit met de werkelijkheid?

Helaas! helaas! 't zou zo moeten zijn, dat stemmen we allemaal grif en volmondig toe, en bij die toestemming laten we het zonder al te veel gewetenswroeging. Hoe was 't ook weer?.... een mens blijft maar 'n mens! Was 't maar waar! Veel mensen, ook onze kerkmensen, worden door hun aanraking met de "wereld" 'n graadje slechter. Zij maken de giftige wateren om zich heen niet gezond, maar ze worden er zelf door vergiftigd. Ze zijn niet het zout der aarde, maar worden zelf smakeloos gemaakt. Ze winnen hun omgeving niet voor de heilige levensgewoonte van Gods Woord, maar volgen de levensgewoonten der wereld na. Ze geven niet de toon aan, maar zingen mee in het grote koor. Ze zetten geen stempel op hun omgeving, maar laten zich stempelen als het stomme vee. Dit is de praktijk. Zien, hoever 't gaan kan. Meedoen met dit en met dat, want wat steekt daar nu in? Precies op het kantje langs lopen, om met een maximum levensgenieting nog net de enge poort binnen te glippen!

Maar dit is dan ook de ernstigste verzaking van de levensroeping der kerk, en een voorbijzien dat God Zijn kerk in deze wereld geplaatst heeft, niet om er van te halen wat er van te halen valt, maar om deze dode wereld vruchtbaar te maken, overal waar de kerk zijn voetstappen zet.

Ziet uw roeping broeders.

Het is er niet even goed om, als de kerk *niet* ten zegen is voor de wereld, en haar wateren *niet* geneeskrachtig zijn.

We praten onszelf dat wel voor.

En we dommelen er bij in.

Maar Jezus heeft het ernstige woord uitgesproken, dat als het zout smakeloos wordt, het nergens meer toe deugt, dan om *weggeworpen* te worden.

VRUCHTBOMEN

Langs de beek zullen op haar oevers aan weerszijden allerlei vruchtbomen opschieten, waarvan het loof niet verwelkt en de vrucht niet opraakt; elke maand zullen zij vrucht dragen, omdat hun water uit het heiligdom komt; hun vruchten zullen tot spijs zijn en hun loof tot geneesmiddel. Ezechiël 47:12.

De stroom die uit het heiligdom kwam heeft het niet alleen mogelijk gemaakt, dat er in die anders zo vruchtbare landstreek bomen gingen groeien — spijsgeboomte nog wel, dus geen sier- maar vruchtbomen — doch deze bomen waren tevens van een ongekende vruchtbaarheid, zoals ons nu nader wordt meegedeeld. Behalve het feit dat de bladeren, die een medicinale kracht bezaten (want zijn blad was tot geneesmiddel), nooit afvielen, zodat deze bomen dus zomer en winter te groenen stonden, wordt als een grote bijzonderheid vermeld van dit geboomte: elke maand zullen zij vrucht dragen. Dit waren dus wel echte wonderbomen, bomen des levens. Winterse tijden kenden ze niet. Nooit werden de bladeren geel en nimmer waren de takken kaal. Om 't even in welk jaargetijde men ook kwam: in de zomer of in de winter, in de herfst of in de lente. En elke maand brachten ze een nieuwe oogst: twaalf oogsten dus in plaats van één!

Intussen school de wonderbaarlijke vitaliteit dezer bomen niet in stam of wortel, en die wondere vruchtbaarheid was niet te danken aan eigen levenskracht. Dit geboomte had geen fonds van krachten ter beschikking in eigen ingewand, maar — zoals de profeet er als tussen haakjes bijvoegt: hun water komt uit het heiligdom. De buitengewone vruchtbaarheid kwam dus daarvandaan, dat het geboomte in de wortel door de heilige wateren gedrenkt werd. Het had zijn vrucht niet uit zichzelf, maar uit de wateren die het onophoudelijk opzoog.

Het is merkwaardig, dat de apostel Johannes — die we reeds eerder de Nieuw-Testamentische Ezechiël noemden — op Patmos een soortgelijk visioen gezien heeft:

"En hij toonde mij een rivier van water des levens, helder als kristal, ontspringende uit de troon van God en van het Lam. Midden op haar straat en aan weerszijden van de rivier staat het geboomte des levens, dat twaalf maal vrucht draagt, iedere maand zijn vrucht gevende; en de bladeren van het geboomte zijn tot genezing der volkeren" (Openb. 22:1, 2).

De overeenkomst is treffend.

Hier ook een rivier, die voortkomt uit de *troon Gods*, precies als bij Ezechiël, want het "heiligdom" was insgelijks de troon van God.

Ook Johannes ziet de bomen van maand tot maand vrucht geven, en de bladeren zijn ook alweer tot genezing.

Nu is het aan geen twijfel onderhevig, of *Johannes* doelt in zijn visioen op het *hemelleven*, zoals overduidelijk uit het verband blijkt. En het vermoeden zou kunnen rijzen, gezien de treffende overeenkomst tussen Johannes' en Ezechiëls visioen, dat ook de *Oud-Testamentische ziener* naar de verre toekomst der hemelse heerlijkheid schouwde.

Dit vermoeden is echter niet juist.

Wat Ezechiël profeteert in de laatste hoofdstukken van zijn boek, en dus ook in deze

tempelrivier, is niet de *hemel*, maar het koninkrijk Gods op *aarde*; niet de triumferende, maar de strijdende kerk. Dat is bij alle overeenkomst het enige verschil tussen Johannes en Ezechiël, dat de eerste blik in de hemelse tempel en de tweede beschrijft de tempel Gods op aarde. . . de kerk des Heren aan *déze* zijde van de eindstreep!

Zo gezien, spreekt dit geboomte van Ezechiël een taal die leeft.

De vergelijking van Ezechiëls en Johannes' bomen bevat een ernstige les.

Deze namelijk, dat er *géén tegenstelling* kan of mag zijn tussen de hemel en de aarde, tussen het hemelleven en het kerkleven. In *wezen* is het leven van de gelovigen hier en hiernamaals *hetzelfde leven*; het is namelijk het *eeuwige leven*.

Wie in Mij gelooft, zegt Christus, *krijgt* niet, maar *heeft* het eeuwige leven. En onze Catechismus herinnert er mij aan, dat nademaal ik *hier* het *beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel*, ik na dit leven een *volkomen* zaligheid bezitten zal.

Het hemelleven is geen nieuw, vreemd element waar Gods kind tijdens zijn aardse leven nooit iets van bespeurd heeft, maar het is integendeel de voltooiing van het hier gelegde beginsel, de rijpgeworden kiem, de voldragen vrucht.

Natuurlijk is er wel *onderscheid*.

Maar dit is geen wezenlijk, doch enkel een gradueel onderscheid.

Het is geen onderscheid als tussen dood en leven, want de dood ontkiemt nooit tot het leven; geen onderscheid als tussen een mug en een olifant, want de mug groeit nooit uit tot een olifant. Maar het is het onderscheid als tussen zaad en vrucht, tussen kind en man: het zaad wordt vrucht en het kind wordt man.

Zien wij daarom wel toe!

Zomin een vrouw ooit een man wordt, omdat zij *wezenlijk* van de man verschilt, zomin zal ooit een *volkomen* zaligheid bezitten, die het *beginsel* van die eeuwige vreugde niet in zijn hart gevoelde.

Dat *beginsel* bestaat in het hartelijk verlangen der kinderen Gods, dat de *aarde hel beeld vertone van de hemel*. Ezechiël zag het aardse Godsrijk als 't ware een *copie van de hemel*, en zo begeren alle profeten des Heren die christenen genaamd worden, dat steeds meer de *aarde op de hemel ga gelijken*. Dit is niet 'n soort overspanning, maar de Here Jezus heeft dit Zelf zo gewild, toen Hij ons bidden leerde: Uw wil geschiede, *gelijk* in de hemel, also ook op de aarde: Wij moesten even gewillig en gehoorzaam op *aarde* Gods wil doen, als de engelen dat doen in de hemel.

Dit is de hoge roeping der kerk.

Dit is het "zoeken van de dingen die boven zijn".

Dit is de glansen van de hemel afbrengen naar de aarde, zodat Ezechiël met Johannes niet spot, en Johannes om Ezechiël niet lacht!

Bestaat in 't algeméén het *beginsel* der eeuwige vreugde daarin, dat ons leven een afdruk — zij het nog een flauwe afdruk — vertoont van het volmaakte hemelleven, gespecialiseerd komt dit dan nader hierop o.a. neer — om in het beeld van Ezechiël te blijven —, dat wij vrucht-dragen in welk jaargetijde men ook komt.

Het zomert lang niet altijd in ons leven!

De herfststormen kunnen óók opsteken.

Soms kan het huiveringwekkend koud worden.

Maar nu mag het niet zo zijn, dat in het geloofsleven tijden van bloesem en vrucht worden afgewisseld door perioden van onvruchtbaarheid: tijden van biddeloosheid; maanden dat de kale takken wanhopig leeg zijn. Nee, zó mag het *niet*.

De gelovige draagt wel niet altijd dezelfde vruchten, maar toch altijd vruchten.

Dat hangt van veel omstandigheden af.

Allereerst van de *leeftijd*.

Men mag van kinderen niet die rijpe vrucht, dat innige geloofsleven verwachten, dat de mannen en vaders in de genade kenmerkt.

Ook in het geestelijke leven moet men van kinderen geen oude mannetjes en vrouwtjes maken. Hun vrolijkheid heeft nog geen lichtzinnigheid te betekenen. Ook hierin zie men toe, geen van deze kleinen te ergeren, door dezelfde geloofsvruchten te verwachten als van de ouderen; hun godsvrucht openbaart zich geheel anders. Soms nog wel veel beter dan bij grote mensen. Veel naïever — zonder zoveel te redeneren; veel eenvoudiger; zelfs worden ze óns, wijze grote mensen, tot voorbeelden gesteld. . . . indien gij niet wordt gelijk de kinderkens!

Eveneens hangt de vrucht af van de *wegen, die we gaan*.

In droeve dagen berust het kind van God stil in Gods beleid, en in blijde dagen kan hij het uitjubelen; maar nooit is hij zonder vrucht. In tegenspoed is hij *geduldig* en in voorspoed *dankbaar*.

Men moet deze twee niet tegen elkaar gaan opwegen, en niet vragen wat nu wel het *gemakkelijkst* kan zijn: geduldig in tegenspoed óf dankbaar in voorspoed. Want beide zijn te enenmale onmogelijk zonder genade. Zonder die genade kan men misschien wel dof berusten in tegenspoed, maar niet geduldig zijn, en in géén geval roemen in de verdrukking. En zonder die genade kan men misschien in voorspoed tevreden zijn over God, maar niet dankbaar, want de ware dankbaarheid omvat het volbrengen van Gods geboden — en het kan slechts door Christus' krachten om die te doen uit dankbaarheid.

Zomin de bomen in Ezechiëls visioen vruchtbaar konden zijn zonder de wateren uit het heiligdom, zomin kunnen wij in *alle* omstandigheden vruchtdragen, als we niet putten uit onze krachtbron Christus: "Evenals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, als zij niet aan de wijnstok blijft, zo ook gij niet, indien gij in Mij niet blijft" (Joh. 15:4).

Dat wij vruchten dragen onder alle omstandigheden, en in elk jaargetijde van ons leven, is feitelijk het *tweede*.

Het *eerste* is: dat wij vruchten dragen.

Het grootste kwaad is het kwaad der *onvruchtbaarheid*.

Dit is wel een *negatieve* zonde: iets nalaten, wat men behoorde te doen; géén vruchten vertonen, die er wèl moesten zijn, maar deze negatieve zonde der *nalatigheid* is stellig niet minder ernstig dan de positieve zonde van *bedrijf*.

In de schatting van velen is dit *niet zo*.

Niet zo gering is het getal dergenen die hoog van de toren blazen als iemand steelt of overspel pleegt. Daar praten ze over, dat vinden ze vreselijk. Maar dat ze zelf met kale naakte takken staan in de hof van Gods kerk, schijnt hun niet te verontrusten. Daar denken ze zelfs niet over na, dat hùn boom geen vrucht voortbracht ter verheerlijking Gods. Voor het dagelijks leven zijn ze vruchtbaar genoeg. Ze zijn de hele dag in touw. Voor de rest leven ze

ook fatsoenlijk — daar niet van! Maar van Christus getuigen ze nooit. Voor de armen bepalen ze zich tot de kerkcent. Hun bijdrage voor de kerk blijven steeds beneden de maat. Voor de evangelisatie voelen ze niets. Waar zijn toch eigenlijk de vruchten bij deze lieden? Dat is een jammerlijke historie in het kerkelijk leven. Het schijnt zelfs mogelijk te zijn, dat zulke met onvruchtbaarheid geslagen "broeders" met ere worden gekroond.

Gods woord is voor dezulken verpletterend:

"Elke rank aan Mij die geen vrucht draagt, neemt Hij weg"!

De onvruchtbare vijgeboom beslaat *nutteloos* de aarde. En niet alleen dat: hij roofst nog de sappen van de andere bomen ook!

De Here plant geen sierbomen, maar vruchtbomen in Zijn hof.

Om de *vrucht* is het Hem te doen.

Naar de vruchten zal de grote landman in de dag der dagen ook vragen.

En voor wie *geen* vrucht droeg: het kleden der naakten, het voeden der hongerigen — kleine nalatigheden zou men zeggen, maar die gebrek aan liefde verrieden —, is de enige plaats in de buitenste duisternis.

Ik heb u gesteld *opdat* gij zoudt heengaan en vrucht dragen!

De bijl is reeds aan de wortel van vele bomen gelegd.

Brengt dan vrucht voort, die aan de bekering beantwoordt.

GRENZEN

Dit nu is de grens van het land.

Ezechiël 47:15a.

Van het land, door de tempelbeek zo ongemeen vruchtbaar gemaakt, en straks — zoals Ezechiël nadrukkelijk opmerkt — door *al* de twaalf uit ballingschap teruggekeerde stammen opnieuw bewoond, worden nu op last des Heren door de profeet de grenzen zeer nauwkeurig vastgesteld. Heel precies wordt voorgeschreven hoe en waar de grenslijnen moeten lopen. Aan een kind op school kan niet duidelijker worden geleerd, hoe Nederland aan vier kanten begrensd wordt. Het lijkt wel, of de Here aan Ezechiël een landkaart voorgehouden heeft, en hem als met de vinger heeft aangewezen hoe de lijnen moesten lopen. Aan de Noordkant van hier tot daar; Zuidelijk moet de grens zó lopen en de Westelijke grens wordt aldus gevormd.

We zouden in de profetieën zulke aardrijkskundige opmerkingen allerm minst verwachten!

Wat heeft de Bijbel met aardrijkskunde te maken?

Wat samenstemming is er tussen Gods Woord en geografie?

Het Woord des Heren is immers *openbaring*! Christus is er het middelpunt van; en.. . vallen deze zakelijke mededelingen over grensbepaling niet wat al te zeer uit de toon?

Men zou het onwillekeurig denken!

Naar ons oppervlakkig oordeel zou een gedeelte als dit gevoegelijk en zonder veel schade uit de Bijbel kunnen worden gemist. Een Schriftecriticus zouden we zo 'n paar regels nog wel cadeau willen geven, als hij de centrale waarheden maar onaangetast liet!

Toch is zulk een gedachte te enenmale onjuist. Gods woord is één organisch geheel; en zoals in een lichaam elk lid, ook het kleinste, z'n eigen plaats en functie heeft, en geen er van zonder schade kan worden gemist, zo kan naar het woord van de Heiland geen tittel of jota (de kleinste letters van het Hebreeuwse alfabet) verloren gaan, en moet het heilig-trotse woord van Luther, dat men het woord moet laten staan, óók gelden van een zin uit de Bijbel als deze: "En de Oostzijde: van tussen Hauran en Damascus, van tussen Gilead en het land Israëls, langs de Jordaan, zult gij de grens bepalen tot aan de Oostelijke zee. Dit is de Oostzijde" (vs 18).

Trouwens, het gaat hier bij deze geografische bijzonderheden niet om zulke kleinigheden als men geneigd zou zijn te vermoeden; de dingen, die hier worden "geopenbaard", liggen verder van de periferie en dicht bij het centrum, het hart van Gods woord, dan men oppervlakkig denken zou. Met de "raad en wil Gods aangaande onze verlossing" hangen ze ten nauwste samen. Met de voorschriften en bepalingen omtrent haar *grenzen* staat of valt de kerk des Heren.

Voor we dit nader gaan zien, een paar woorden over de tekst.

Hierbij valt op, dat zo duidelijk als de grenzen Ezechiël en zijn lezers voor ogen moeten gestaan hebben, zo onduidelijk het ons is, althans wat de Noordgrens betreft; van de daar genoemde plaatsnamen kennen we er zo ongeveer geen een meer, en zelfs moet o.a. prof. Noordt zij tot de conclusie komen: "We komen met het bepalen van de Noordgrens voorlopig

dus niet boven raden uit"¹. Alleen is het volkomen duidelijk, dat deze grens moest lopen *bezuiden* Damascus en het land van Hamath (vs 17). Het vermoeden bestaat, "dat de Noordgrens niet al te ver van het oude Dan kan gelopen hebben"².

Met de andere grenzen is de zaak volkomen duidelijk. De Oostgrens moest in hoofdzaak gevormd worden door het meer van Gennesaret, de Jordaan en de Dode Zee en zo zuidwaarts tot Tamar toe (vs 18). Hierbij valt terstond op, dat het Overjordaanse door Ezechiëls grenswijziging *buiten* het heilige land komt te liggen. Het hoort er niet bij. Vroeger had Israël er wel bezit van genomen, maar dit was op grote schade van de aldaar gevestigde stammen uitgelopen, en het had aan de nationale en geestelijke eenheid tekort gedaan; bovendien konden die overjordaanse stammen aan de zaak van en de taak in het eigenlijke Kanaän niet die aandacht besteden, die wel gewenst was. Dit mag in het vernieuwde, herboren Israël niet meer voorkomen. Derhalve: geen bezittingen meer óver de Jordaan!

Over de zuidelijke en westelijke grenzen is niets bijzonders op te merken. De zuidelijke grens moet lopen "van Tamar tot het Twistwater van Kades, naar de beek (van Egypte), naar de grote zee" (vs 19), terwijl eindelijk diezelfde grote of Middellandse Zee de natuurlijke grens vormde in het Westen.

Zo waren dan de grenzen nauwkeurig afgebakend!

Iedereen kon precies weten, waar en wanneer hij de grens overschreed. Niemand behoefde in dubio te verkeren, òf hij nu feitelijk nog in het heilige land wàs of niet!

Dit over de tekst.

Nu volgt natuurlijke de "toepassing", en deze ligt er zo dik op, dat niemand er naar hoeft te gissen.

Al spreekt Ezechiël in Oud-Testamentische taal, hij *bedoelt*, gelijk we reeds meer dan eens opmerkten, de Nieuw-Testamentische kerk, en daarvan zegt hij duidelijk deze drie dingen: ten eerste, dat die kerk *grenzen* heeft; ten tweede, dat niemand hoeft te vragen, waar die grenzen precies lopen; ten derde, dat mèt die grenzen, zoals we boven al zeiden, de kerk des Heren staat of valt. Zijn die grenzen er niet meer, dan is de kerk er niet meer.

Deze drie dingen weten we "uit en van onszelf" niet, willen we althans niet weten, en daarom is deze aardrijkskundige les over het koninkrijk Gods en de openbaring Gods uitnemend op haar plaats. Laat ons zien!

Allereerst dan: de kerk heeft grenzen.

Op de landkaart staan die niet aangegeven. Pater de Greeve maakt in zijn boekje "Gods kans", over het koninkrijk Gods, waar de kerk de door Christus opgebouwde poort van is, deze scherpe en rake opmerkingen: "Op de landkaart ligt duidelijk: Azië, Afrika, Europa, Australië, Amerika. Vijf kolossale, duidelijk waarneembare werelddelen met grillige vormen, gemakkelijk te onderscheiden. De uitgever van de Atlas heeft er met dikke letters door heen gedrukt: Amerika, Afrika, Europa, Azië, Australië. Dat is duidelijk, dat is tastbaar! Wie zou kunnen twifelen aan de vijf werelddelen. Als je de atlas niet gelooft, ga met de Normandië of de Queen Mary of de Johan de Witt er heen. Je zet voet aan land. 't Is Amerika. De atlas heeft gelijk. En overigens: je krijgt brieven uit Amerika, met een postzegel van Amerika er op. En via de korte golf kun je duidelijk de taal van de Yankees horen.

Maar waar is het Rijk Gods? In Bos' atlas, zelfs in Westermann's atlas, staat het Rijk Gods niet. Wie heeft er ooit voet aan wal gezet? En wie kreeg ooit brieven uit het rijk Gods? Wie

¹ A.w., blz. 488.

² Idem, blz. 487.

zag er ooit postzegels van? Komt er een radiobericht van door: "Hallo, hallo, — hier is het rijk Gods"? Een eigen golf van het rijk Gods is niet vastgelegd bij de conferentie der verschillende landen. Het rijk Gods is een fantasie, een gedachtending van vrome lui. Wat er van zij: aan de beurs doe je niets met het Rijk Gods. De handelaren in menselijke aangelegenheden (als linnen, eten, drinken, effecten) zouden over hun tafeltje heen vragen, of de betrokken propagandist voor het rijk Gods niet beter deed zijn aandelen elders te versjaggeren, of te verdwijnen in de roman, waaruit hij blijkbaar ontvlucht is".

Dat de kerk grenzen heeft, betekent dus niet, dat ze zichtbaar is in deze wereld. Ze is integendeel "onzichtbaar".. ..

Ik *geloof* een heilige, algemene, christelijke kerk!

Evenmin betekent het feit, dat de kerk grenzen heeft dit, dat de kerk een bepaald gebied in deze wereld gekregen heeft en dat ze zich niet verder dan tot een bepaald gebied mag uitstrekken. Veeleer kan precies omgekeerd gezegd, dat het terrein der kerk *onbegrensd* is. Zij kan en mag geen enkel staketsel eerbiedigen. Zij *lééft* van annexaties. Zij doet haar invloed niet alleen op "alle terrein des levens" gelden, maar heeft óók de roeping alle volken, rassen, standen en klassen voor Christus op te eisen en voor de kruisbanier te doen zwichten. Het rijk Gods is wereldimperium, dat "alle creaturen" omspannt.

Maar dat de kerk grenzen heeft, betekent wèl dat zij, hoewèl *in* de wereld, niet van de wereld kan of mag zijn. Zij mag wel op de wereld beslag leggen, maar de wereld mag dit omgekeerd op haar niet doen. Zodra daartoe een poging wordt aangewend, sluit de kerk onherroepelijk haar grenzen. Verboden toegang! De kerk des Heren beslaat in het midden van deze wereld een afgesloten terrein, dat zó duidelijk is aangegeven, dat niemand behoeft te vragen, hoe de grens precies loopt.

Daarmee komen we op onze tweede opmerking.

Voor velen schijnt de grenslijn tegenwoordig in 't geheel niet duidelijk te zijn. De grenzen zijn niettemin *duidelijk* genoeg uitgestippeld in Gods woord. Niet, dat overal hekken en bordjes staan. Maar zó, dat onomwonden wordt te kennen gegeven: "haat ook de rok, die van het vlees besmet is", en: "hebt de wereld niet lief". Wie dat met *geestelijke* ogen gelezen heeft, zal geen behoefte hebben aan waarschuwborden met "douane" erop. Alleen wie slechts *natuurlijke* ogen heeft, kijkt naar zulke bordjes uit, stelt vragen als: wat mag en niet mag, en spreekt daarmee uit dat hij de wereld wèl liefheeft, want hij zou o zo graag de grenzen overschrijden en z'n excursies zover mogelijk uitstrekken in 't vreemde land der wereld — als het maar mòcht. Wat hem nog binnen de perken houdt is niet z'n liefde tot het eigen land der kerk, maar de slaafse vrees: het mag niet, helaas, het mag niet! Merkwaardig, dat de grensgebieden van het koninkrijk Gods zo'n grote aantrekkingskracht bezitten. Ze schijnen soms de dichtstbevolkte streken te zijn. Dat is geen best teken, want onder de grensbewoners huizen veel smokkelaars, en het gevaar om smokkelaar te worden is in elk geval heel groot, want het vlees is zwak. En daar vallen dan dikwijls doden bij!

Zo komen we vanzelf tot de derde opmerking: met de grens staat of valt de kerk.

Precies zo als de lieden die de grenzen der kerk veel te eng vinden, o zo graag een slippertje maken, en feitelijk aan die grenzen een hekel hebben, denkt de duivel er ook over. Onze kerkelijke grensbewoners-smokkelaars mogen daar wèl om denken: ze spelen met de duivel onder één hoedje, en hun bedrijf is lang niet zo onschuldig als zij vermoeden; het behoort zelfs tot de "eigen werken des duivels". Immers, de Satan ziet niets liever dan dat de kerk verdwijne. Om dat doel te bereiken, gebruikt hij vele methoden. Soms die van geweld, maar dat geweld is bijna altijd de kerk ten goede gekomen: het bloed der martelaren is het zaad der kerk. Veel doeltreffender is het, ongemerkt de grenzen uit te wissen, alle barricaden op te

ruimen, en een vrij en onbelemmerd verkeer zonder paspoort tussen kerk en wereld te bevorderen. Gelukt het de overste dezer wereld, de grenzen uit te wissen, het onderscheid tussen kerk en wereld tot nul te reduceren, de Geest van Christus te doen plaats maken voor de geest dezer wereld, dan heeft hij door zulk een onbloedige revolutie zonder geweld zijn doel evenzeer bereikt! We moeten dus goed uitkijken!

De grenzen zijn al meer verflauwd en vervlakt dan we weten willen.

Het onderscheid tussen de wereldling en de kerkmens bestaat in vele gevallen uitsluitend hierin, dat de eerste niet naar de kerk gaat, en de tweede wel, en zelfs dat nog niet eens geregeld.

Als dat het *enige* verschil is, dan is de zaak verloren!

Velen zijn al het spoor bijster geworden, omdat ze zo graag net langs het kantje liepen.

Daarom, zo zegt de Here Here: "Dit nu is de grens van het land!"

OVER DE GANSE BREEDTE

Naast het gebied van Dan aan de Oostzijde tot de Westzijde (krijgt) Aser één (deel) en naast het gebied van Aser van de Oostzijde tot de Westzijde (krijgt) Naftali één (deel), enz.

Ezechiël 48:2 v.

Nadat de grenzen van het heilige land behoorlijk vastgesteld zijn, gaat Ezechiël er thans toe over, aan elk der stammen z'n deel toe te wijzen. Natuurlijk niet op eigen initiatief, maar het steeds terugkerend refrein is ook hier weer: aldus spreekt de Here Here.

Zo wordt dan het laatste hoofdstuk van dit merkwaardige boek bijna geheel gewijd aan de grensbepaling der verschillende stammen. Ook voor dit "kleingoed" ruimt de Bijbel een plaats, en zelfs een vrij brede plaats in. Het is een zijdelingse aanwijzing, dat in onze samenleving, in ons gezin en in de kerk en overal, de dingen behoorlijk geregeld moeten worden, ook de bijzaken. God is een God van orde, en is ook in die dingen, die naar ons besef aan de omtrek liggen, uiterst secuur. Vraagt datzelfde derhalve ook van òns als navolgers Gods.

De kwestie der grensregeling die nu aan de orde komt, is trouwens van meer betekenis dan we bij de eerste oogopslag zouden vermoeden, gelijk aanstonds blijken zal.

Grensregelingen zijn meestal uiterst delicate kwesties.

Wat er over *kerkelijke grenzen* te doen is, daar weten onze "meerdere vergaderingen" alles van. In de regel komt dat zonder al te veel ongelukken nog wel voor elkaar, maar welke oorlogen er gevoerd zijn vanwege de *staatkundige grenzen*, daar zullen we nu maar van zwijgen. Men weet bovendien, dat de eerste verdeling des lands, toen Israël voor de eerste maal in Kanaän kwam, ook heel wat voeten in de aarde had. Ruben, Dan en de halve stam van Manasse lieten direct al begerige blikken vallen op de vette weiden van het overjordaanse. Anderen wilden een uitgang naar zee, en dat een en ander lang niet in pais en vree ging, bewijst de historie uit de richtertijd voldoende. De oude grenzen vertoonden tenslotte de meest grillige vormen.

Nú wordt het echter heel anders.

Ezechiël heeft een betrekkelijk eenvoudige taak.

Hij heeft niets anders te doen, dan op de landkaart twaalf stroken af te bakenen, die alle twaalf evenwijdig naast elkaar lopen en dus de vorm hebben van langwerpige rechthoeken. Ten Noorden van Jeruzalem zeven stroken en ten Zuiden van Jeruzalem vijf. Het enige, wat hierbij bepaald werd was, dat elk van deze stroken van de Oostkant naar de Westkant van het land moest lopen en dus de ganse breedte van het heilige land diende te beslaan. Voor de rest werd met geen enkele factor rekening gehouden. Of het ene stuk vruchtbaarder was dan het andere, dit bergland en dat vlak land was, of de ene stam in getalssterkte een andere overtrof, dat waren allemaal dingen, die in 't geheel niet in aanmerking kwamen. Het enige, waarop gelet diende te worden, en daar valt in dit hoofdstuk alle nadruk op, was, dat elke stam de erve des Heren over de ganse breedte van Oost tot West mocht bewonen, en dat elke Israëliet, hetzij hij behoorde tot de voornaamste of de geringste stam van Israël, in de gelegenheid was, het beloofde land in de gehele breedte te doorwandelen. Dit is voldoende, ja méér dan voldoende. De profeet gaat vanzelfsprekend bij deze grensregeling uit van de gedachte, dat

elke stam met het aangewezen deel genoeg neemt, en dat deze verdeling geen aanleiding geeft tot eindeloze ruzies en conflicten. Hij kon en mocht ook niet anders denken, want het was een regeling voor een *nieuw* land en een *nieuw* volk. Bij deze nieuwe mensen is van onderlinge naijver geen sprake meer.

Deze profetie is nooit werkelijkheid geworden in die zin, dat het heilige land inderdaad in twaalf rechthoeken is verdeeld, waar de stammen aldus broederlijk naast elkaar woonden.

Dat bedoelde Ezechiël ook niet.

Hij richtte zijn blik ver over het vleselijk, naar het geestelijk Israël.

Wat hij hier tekent is de landkaart van het koninkrijk Gods, de kerk van het Nieuwe Testament.

Op dat terrein is dit alles heerlijke werkelijkheid geworden.

Een werkelijkheid, die we belijden in het artikel van de gemeenschap der heiligen, waarvan de Heidelbergse Catechismus déze schone omschrijving geeft: Wat gelooft gij van de gemeenschap der heiligen?

Eerstelijk, dat de gelovigen *allen en een iegelijk* aan de Here Christus, en aan al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben.

Allen en een iegelijk!

Zoals volgens Ezechiëls grensregeling *elke* Israëliet, van de vooraanstaande Judeeër af tot de geringste Benjaminit toe, z'n stamgebied zag uitgestrekt over de ganse breedte des lands, zo is elke gelovige, "van wat staat of qualiteit hij zij", bezitter en erfgenaam van alle schatten en gaven van Christus. Of liever — want zo is het nog niet goed gezegd —, hij (of zij) is bezitter van Christus Zelf. De bovenaangehaalde woorden van de Catechismus maken een schone onderscheiding tussen Christus Zelf en Zijn schatten en gaven. Christus gaat voorop. De schatten volgen. De ge lovice heeft eerst deel aan Christus. De *persoonlijke* relatie is de voornaamste. En eerst als dit persoonlijk contact er is, dan deelt Christus ook Zijn schatten en gaven uit. Deze onderscheiding is dus even schoon als *ontdekkend*. Al te dikwijls is er een vlamogen op de "schatten en gaven" zonder de mystieke unie met Christus Zelf. We willen wel in de hemel komen, maar het leven met en uit Christus, zoals de rank uit de wijnstok leeft en bloeit, raakt ons niet. Dat moet natuurlijk mis lopen. Elke rank, die geen vrucht draagt, neemt Hij weg. Een huwelijk uit berekening, waar het om het geld, de schatten en de gaven, en niet om de persoon te doen is, is de ergerlijkste vorm van overspel.

Dit moet dus noodzakelijk vooropgaan.

Maar dan voorts: de gelovigen allen en een iegelijk gemeenschap aan de Here Christus en al Zijn schatten en gaven.

Christus is met al het Zijne communaal bezit van *alle* gelovigen en in de meest volstrekte zin tegelijk privaat bezit van een iegelijk, individueel ... en elk bezat de Heer alléén. En. . . elk bezit de Heer gehéél. Mèt al Zijn onmetelijke rijkdommen. Zijn hemel is tegelijk mijn erfenis; Zijn Vader is ook mijn Vader, Zijn engelen zijn mijn dienstknechten en Zijn wereld is mijn domein.

Het doet er voorts niets toe, of die gelovige een dominee, een ouderling of een doodgewoon gemeentelid is. Het doet er evenmin iets toe, of hij autobezitter of slechts autobestuurder, fabrikant of werkman, landeigenaar of landpachter is. De dienstbode is in Christus precies even rijk als haar mevrouw, in sommige gevallen misschien nog rijker, en de arbeider even rijk als z'n patroon. En eindelijk doet het er ook niets toe, of die gelovige — die geestelijke

rijkaard! — zich van z'n rijkdommen bewust is ja dan neen. Een koningskind in de wieg is zich niet bewust dat hij rijker is dan de armste dagloner, en weet nog niet dat die vorst op de troon *zijn* vader is. Niettemin *is* het zo, en niet anders.

Derhalve *is* de man met *klein* geloof even rijk als die met een groot geloof, en de vrouw uit het evangelie, die van de kruimkens begeerde te leven, even bevoorrecht als het kind, dat van de overvloed op tafel geniet. Het verschil is alleen, dat die kleingelovigen en de mensen van de kruigaven die hùn káriger worden toebedeeld, maar aan hùn geloof. De hand des Heren is voor hen even groot en even rijk gevuld, maar hùn hand des Heren is voor hen even groot en even rijk gevuld, maar hùn hand des geloofs is te klein. Wat zij te doen hebben, is niet de voorraad groter te maken, maar hun hand op te houden, en zich te bekeren van hun kleingeloof. Ieder gelovige is bezitter van de ganse Christus.

De door Hem verworven erve des Verbonds mag en moet hij in de ganse breedte doorwandelen.

Een van die schatten is de Bijbel.

Een schat, waarvan een der psalmen zingt:

Z' is 't mensdom meerder waard Dan 't fijnste goud op aard; Niets kan haar glans verdoven. Zij streeft in heilzaam zoet, Tot streling van 't gemoed, De honig ver te boven.

We zijn helaas nog niet zover, dat de gelovigen, allen en een iegelijk, zich van hun recht (èn plicht) bewust zijn, dit land der Heilige Schrift in z'n volle breedte te doorwandelen, en te exploiteren.

Dit kan meer dan één oorzaak hebben.

Een van de oorzaken is onze ontstellende *geestelijke traagheid*. De Bijbel is het meestgelezen boek ter wereld, zegt men, en het is waar. Men kan ook zeggen, dat het 't meest ongelezen boek is tegenwoordig. Wij lezen alles wat los en vast is: de krant en de nieuwste roman, want men kan immers niet meepraten als die twee ongelezen bleven. Maar wie komt er nu toe, om de Bijbel ter hand te nemen? Ik bedoel niet in de kerk, en niet aan tafel, want dan luisteren we nog we! met 'n half oor naar de bekende klanken, maar zo eens in 'n stil ogenblik voor ons persoonlijk!

Het moet wel tobben blijven met ons christelijk leven, zolang we ons er niet aan gewennen, *elke morgen* God tot ons persoonlijk te laten spreken uit Zijn Woord. Een tweede oorzaak is ons *geestelijk egoïsme*.

In theorie beweren we zonder blikken of blozen, dat men "het Woord moet laten staan", en dat *heel* de Bijbel Gods Woord is, maar in de praktijk gaan we enkele stappen verder dan de felste schriftecritici, die hele bladzijden uit de schrift wegscheuren. We nemen eenvoudig uit de Bijbel wat òns aanstaat, en de rest nemen we voor kennisgeving aan. De dierbaarste beloften willen we met graagte annexeren, maar als dezelfde Bijbel zegt: waarom lijdt ge niet liever schade; hebt uw vijanden lief; wie Mij volgt die neme zijn kruis op en verloochene zichzelf, dan vinden we zoiets wel 'n mooi onderwerp voor 'n preek, maar laten God verder praten, en doen wat goed is in onze ogen.

De Schrift doorwandelen in de ganse breedte. . . wie doet dat?

Voor het Woord te buigen in ieder opzicht. . . wie denkt er aan?

Een derde oorzaak is onze *geestelijke eenzijdigheid*.

Het kan aan de *prediking* liggen, dat er gedurig maar één zijde van de waarheid belicht wordt, en het kan ook aan de *hoorders* liggen, dat ze uitsluitend maar één thema willen aanhoren. De

een raakt in vervoering als het stuk der rechtvaardigmaking aan de orde komt, en vindt de dominee die op de heiligmaking de nadruk legt, op z'n minst ethisch. Een tweede verlangt niets anders te horen dan de ellende, en vindt de prediking der verlossing hoogst oppervlakkig. Een derde wil kenmerken, en een vierde even stellig geen kenmerken. En zo zijn we met elkaar bezig één of hoogstens anderhalve hectare wat om te spitten, maar het land in z'n ganse breedte te bezitten en te bezetten — dat niet!

En zo blijft de misère, zolang we ons niet bekeren!

De andere zijde van de gemeenschap der heiligen is, dat "elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden".

Wanneer elk zich bewust is, dat z'n stoffelijk en geestelijk bezit "gaven" zijn, gegeven goed van Christus, en ieder zich voorts bewust is van z'n *rijkdom in Christus*, dan komt ook dit tweede deel van de gemeenschap der heiligen best in orde, en is er onder de nieuwe mensen in het nieuwe land geen gekibbel meer om 'n stuk meer of minder. Dan zijn de grensregelingskwesties van de baan. Voorzover er dan nog kwesties zijn, kunnen die alleen hierover lopen, niet hoe groot, maar hoe klein ieders grondgebied zal zijn; het wordt een heilige wedstrijd wie 't meest mag afstaan. Ieder is zeer begerig, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten aan te wenden.

Gewillig. Met vreugde.

DE HERE IS ALDAAR

En de naam der stad is voortaan: "De Here is aldaar".

Ezechiël 48:35.

Natuurlijk kan Ezechiël z'n boek niet eindigen, zonder over de stad gesproken te hebben. Dé stad! Namen behoeven hier niet genoemd te worden. Er *is* maar één stad. . . Jeruzalem! zo ik ú vergete, zo vergete mijn rechterhand zichzelf! Geen van Ezechiëls hoorders dacht dus bij zichzelf: wèlke stad zou hij toch bedoelen, toen hij vernam van de poorten "der stad" en van de naam "der stad". Elke nadere aanduiding zou haast een belediging kunnen heten.

Van "de stad" heeft Ezechiël alle fasen meegemaakt.

Hij heeft Jeruzalem gekend in z'n oude glorie, de stad des groten Konings, schoon van gelegenheid, een vreugde der ganse aarde. Hij heeft z'n torens geteld en onderscheidenlijk z'n paleizen beschouwd. .. Jeruzalem! En hij heeft de pelgrims uit alle delen van Palestina horen jubelen en snikken tegelijk als ze eindelijk, eindelijk na hun lange reis de wel-saamgevoegde stad bereikt hadden: onze voeten zijn staande in uwe poorten, o Jeruzalem!

Toen is de verschrikkelijke dag gekomen, dat hij met vele anderen uit de stad werd gedeporteerd; daar trok een eindeloze stoet ballingen met gebogen hoofd de poort uit; nog één laatste, smachtende blik naar de stad. . . Jeruzalem, zo ik u vergete!

En vergeten hebben ze in de ballingschap Jeruzalem nooit. Ook Ezechiël niet. Maar het optimisme van zijn lotgenoten kon hij niet delen, dat ze spoedig weer zouden terugkeren. Integendeel — hij heeft Jeruzalem in de geest gezien als belegerde stad, met stormrammen rondom, en achter de muren verschrikkelijke honger (h. 4). Ook heeft hij de straten der stad roodgekleurd gezien van bloed, en de huizen in brand en de muren in puin en. . . God was niet meer in haar paleizen en Hij was er niet meer bekend als een hoog vertrek, want God was Zelf vertrokken op de vliegende wagens der cherubijnen.

Maar.. . de dageraad komt!

Het is de balling in het vreemde land vergund geweest een nieuwe toekomst te schouwen. Van een nieuwe *tempel* hebben we gehoord, en van een herboren volk, van een land opnieuw onder de twaalf stammen verdeeld, en. . . dit boek zou niet af zijn, als ten slotte ook niet herrees uit haar as: de nieuwe stad! Daarin culmineert de profetie van Ezechiël. Daar loopt alles op uit. Precies als de Openbaring van Johannes zijn de laatste woorden van déze ziener gewijd aan het "Nieuwe Jeruzalem"!

De beschrijving van dit nieuwe Jeruzalem is uiterst sober.

Gezien de grote plaats, die Jeruzalem in het denken van de Israëliet innam; vergeleken ook met de zeer brede beschrijving van tempel, land en volk in de voorafgaande hoofdstukken, haast al te sober, zouden we zeggen. Want strikt genomen wordt van de stad zelf niets gezegd. De profeet neemt ons niet bij de hand en leidt ons niet rond in de stad om ons opmerkzaam te maken op de schone saamvoeging der paleizen en de prachtige architectuur der torens, vertelt ons niets van de straten en de pleinen, maar komt alleen met de haast teleurstellende mededeling, dat de stad viermaal drie, dat is twaalf poorten zal bezitten, plus de min of meer prozaïsche toevoeging van de afmetingen van die poorten en van de omtrek van de muur. Terwijl we heel aan het eind iets gewaar worden, alweer niet van de stad zelf,

maar van de *naam* der stad. Deze zal voortaan niet meer heten: "Jeroesjalem", maar "Jehoesjamma"¹, hetgeen betekent: "de Here is aldaar".

Dat is alles!

Toch hebben deze sobere notities over poorten en naam der stad een diepere inhoud dan men vermoeden zou, en toont Ezechiël zich juist de meester in de beperking.

Want wat vooreerst die *twaalf* poorten betreft, daarin ligt duidelijk opgesloten de *herstelde eenheid* van het volk. Het nieuwe Jeruzalem zal *twaalf* poorten hebben, voor elke stam één poort. Jeruzalem zal de stad voor *gans* Israël zijn. Niet langer een tien-stammenrijk met 'n aparte hoofdstad. Geen plaats meer voor Samaria naast of tegenover Jeruzalem. Alle verbroekeling, afbroekeling, scheuring, verdeeldheid, behoort tot het verleden. Ezechiël tekent in de twaalf poorten in de éne stad hoe goed en hoe liefelijk het is, dat broeders ook samenwónen. Eén stad, één heilige stad: "Una Sancta", dat schone ideaal is reeds door deze profeet gegrepen. En deze éne stad met twaalf onderscheidene poorten ziet hij niet in de *hemel*, zoals Johannes het *hemels* Jeruzalem met twaalf poorten aanschouwt, maar het is de beschrijving van wat op *aarde* naar Ezechiëls overtuiging te zien zal zijn en te zien *moet* zijn. Men moet, vindt Ezechiël, z'n roeping voor de aarde niet verschuiven naar de hemel, en niet laten verdrinken in het hiernamaals. Het klinkt wel goed als we zeggen: in de *hémel* zal het eens anders zijn: één stad, en dus één kerk voor het ganse volk, en dat zeggen is niet zwaar, maar moeilijk wordt het juist, als we ons door Ezechiël laten gezeggen, dat hier een roeping voor het heden ligt.

En wat in de tweede plaats de *naam* der stad betreft, nooit schoner stadsbeeld had de profeet kunnen ontwerpen, dan in *déze* naam besloten ligt.. . "de Here is aldaar"! Of er voorts prachtige pleinen en plantsoenen en grootse bouwwerken zijn, of in die stad 'n vredespaleis, 'n museum of wat ook aanwezig is, kan Ezechiël niets schelen. De Here is daar! Vroeger zei men: de tempel is daar, de tempel, de tempel! En de Here was er niet. Nú zal de stad heten: de Here is daar. De glorie van de *tempel* verbleekt er door, maar de Here Zelf wordt nu groot in Jeruzalem.

Ik stel mij voor, dat Ezechiël deze laatste zin van z'n boek over de naam van Jeruzalem met evenveel enthousiasme en hartstocht geschreven heeft als Paulus eens over de hemel heeft geschreven. Paulus heeft het dan ook niet over de gouden straten en de paarlen poorten, over cherubijnen en serafijnen, maar dit maakt de hemel tot *hémel* — "alzo zullen wij altijd *met de Here* wezen" (1 Thess. 4:17). En wat nu in de hemel *onafgebroken* de zaligheid der zaligen uitmaakt, dat zal, zo zegt Ezechiël, in de kerk op aarde reeds de vreugde en de glorie zijn: de Here is er, en de gemeenschap met Hem wordt genoten.

Door deze inwoning des Heren wòrdt Jeruzalem zelf anders. De naamsverwisseling is tegelijk wezensverandering en gedaanteverwisseling. Men kan St. Petersburg Leningrad gaan noemen, maar de inwoners blijven dezelfde mensen, en er verandert totaal niets. Maar in Jeruzalem verandert wèl iets als de stad: "Jehoe-sjamma" gaat heten. Men kan in heel het maatschappelijk, sociale, kerkelijke en gezinsleven duidelijk merken, dat het anders is als anders. Wat is het eigenlijk? Wat maakt daar alles zo mooi, welke hogere krachten werken er? Het is niet te beredeneren. Het is alleen zó te zeggen, en zó ook alleen te verklaren: de Here is daar! "Wie nu naar "de stad gaat", — met deze opmerking eindigt Prof. Noordtzij z'n commentaar — "vindt de Here".

Wie nu naar "de stad" gaat, vindt de Here!

Kan dat nu werkelijk gezegd worden van de kerk des Heren, die dit beeld, door Ezechiël

¹ In het Hebr. dus een woordspeling, zoals prof. Noordtzij meedeelt, a.w., blz. 497.

getekend, te vertonen heeft? 't Mocht wat! Allereerst is de Here al buitengewoon moeilijk te vinden in de veelheid der "steden" over 't hele land verspreid. We bouwen elk onze eigen stad en op de poort van de ene stad staat: Gereformeerd; de andere heet: Hervormd; de derde: Christelijk Gereformeerd; de vierde: Art. 31; de vijfde: oud-Gereformeerd. Ieder denkt natuurlijk dat zijn naam de beste en zijn stad de mooiste is. *Namen* zijn er dus genoeg, en naamsveranderingen hadden er in de historie genoeg plaats. Ook gedaanteverwisselingen? Dekt de naam het wezen? Wat is de ware kerk; waar is de ware kerk? Wat zijn de kenmerken der kerk, de nota ecclesiae? U hebt ze wel geleerd op de catechisatie! Zuivere bediening van... halt! Dit is *het* kenmerk: de Here is daar!

Vindt iedereen *de Here* bij ons in de stad?

Nee, nee, u moet die vraag nu niet trachten te ontduiken! U moet een vreemdeling die u rondleidt door uw kerkelijk Jeruzalem niet wijzen op allerlei bijzaken. Bij ons vindt u de zuiverste bediening van het woord en van de sacramenten. Bij ons vindt u de zuiverste kerkvorm. Bij ons vindt u een prachtige, wat zeg ik, een onfeilbare en feilloze jeugdorganisatie. Vreemdelingen, vestigt u bij ons! Maar de stakkerd zoekt wat anders. Hij zoekt de *Here*. Vindt hij de *Here*?

Het gaat in vele gevallen precies zoals het in de meeste steden en dorpen van ons land gaat met de viering van de koninginndag. Men ziet prachtig versierde straten; erepoorten, vlaggen. Maar de koningin zelf is er niet en is er ook niet geweest. Men deed alleen "alsof". Bovendien worden morgen de versieringen weer weggenomen en de stellages afgebroken, en dan is alles weer gewoon, net als anders. Precies als bij ons: op de Zondagse kerkgang volgt de Maandagmorgen, en dan is alles weer "gewoon". De versiering is afgelegd! Niemand merkt meer iets aan ons. Men vindt de Here niet in ons! Men zoekt Zijn gestalte, Zijn beeld vergeefs in ons spreken, ons handelen, ons doen en laten! Er is in een stad, een dorp of wat ook, laat me zeggen: een gereformeerde kerk. De niet-gelovige stad-of dorpsgenoten zijn met het bestaan daarvan bekend omdat ze het *kerkgebouw* weten te staan, waar de mensen, die bij de kerk horen, des Zondags heengaan. Voor de rest geen nieuws. Was er geen gebouw en geen kerkgang, dan bleef het bestaan der christenen onopgemerkt! Is dit niet verschrikkelijk? Waar is de *Here* dan toch? Kunnen er ergens levende, nieuwe mensen zijn, eeuwigheidsmensen, zonder dat dit nieuwe leven opgemerkt wordt? Bot dat leven uit Christus en met Christus niet aan alle kanten uit?

Wie nu naar "de stad" gaat, vindt de Here.

Het is toch eigenlijk wel diep-droevig, dat men bij ons alles vinden kan, maar de Here niet! Men kan bij ons veel moois vinden, ook heel veel lelijks. Veel werelds ook. Zodat de wereldling vragen kan: wat is er bij u eigenlijk anders dan bij ons?

De hemel is de plaats, waar de Here altijd in allen woont, en Zijn kracht doet.

Daarop wacht het gelovig hart met brandend heimwee.

Maar een ieder, die de *afwezigheid* van de invloed en het leven van Christus in *zijn* leven daarmee vergoelijken wil, die zij vervloekt — Maranatha!

Elk die God vreest, bedroeft zich zeer over de geringe doorwerking van het nieuwe leven, maar... het is er, de dageraad *is* gekomen! De Here *is* daar.

Het wachten is slechts op de ononderbroken gemeenschap met de Here in het volle licht van de eeuwige dag:... en alzo zullen wij altijd met de Here wezen.

De dageraad komt!